

Elu Ọhụn: Ẹkúkwo-Nso
(Azụn Ọhụn rịn'a)

Revision of New Testament in Ika

Elu Oḥun: Ekuḱwọ-Nso (Azụn Oḥun rịn'a)

Revision of New Testament in Ika

copyright © 2010 Wycliffe

Language: Ika

Translation by: Wycliffe

Ika (ikk) Nigeria

In Nigeria the word Ika is not only the name of the Ika people, but is also used to designate a local government area in the Akwa Ibom State. The Ika people are a sub group of the Igbo people. It is interesting to note that Ika is the name of a town in Croatia is one of the eight Annang local government areas of the local government areas in Akwa Ibom State. An alternative name for the Ika people is Ika-Annang. There appears to be another dialect of Ika that is spoken in Delta State of Nigeria.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789037056

Revision

The New Testament

in Ika

© 2010, Wycliffe. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
31b0248e-272a-5dee-8226-bcc00c54d9b1

Contents

Matiu	1
Maki	47
Luku	76
Jonu	127
Orun Ndi-Ozi	161
Ndi Rom	205
1 Ndi Korenti	226
2 Ndi Korenti	245
Ndi Galeshja	258
Ndi Efesosi	265
Ndi Filipi	272
Ndi Kolosi	277
1 Ndi Tesalonika	282
2 Ndi Tesalonika	287
1 Timoti	290
2 Timoti	296
Taitosi	300
Filemonu	303
Ndi Hibru	304
Jemisi	321
1 Pita	326
2 Pita	332
1 Jonu	336
2 Jonu	342
3 Jonu	343
Judu	344
Nghosi	346

Ozioma Jesu Kristi Lẹkẹ Kẹ

Matiu Dọn De Ẹ

Ndị Mụ Jizọs' Kraịstị

¹ Onwan wụ Ẹkụkwọ wẹ gi gba ndị mụ Jizọsị, nwa Defidi, nwa Ebrahim.

Gha Ebrahim D'e ru Defidi

² Ebrahim wụ nedi Aziki, Aziki wụ nedi Jekopu, Jekopu wụ nedi Juda lẹ umunẹ-ẹ-ikennyẹ. ³ Juda wụ nedi Pẹrẹzi lẹ Zera. Nnẹ mụ ni wẹ wụ Tama. Pẹrẹzi wụ nedi Hez'ronu, Hez'ronu wụ nedi Aram, ⁴ Aram wụ nedi Aminadabu, Aminadabu wụ nedi Nashonu, Nashonu wụ nedi Salumonu, ⁵ Salumonu wụ nedi Buazi, nnẹ Buazi wụ Rehabu. Buazi wụ nedi Obedi, nnẹ Obedi wụ Rutu. Obedi wụ nedi Jese. ⁶ Jese wụ nedi eze wụ Defidi.

Gha Defidi D'e ru Ogen Wẹ Gi Weri Wẹ Si Alị Babilonu

Eze wụ Defidi wụ nedi Solomonu, hun nnẹ ẹ [te] wụ nwunye Yuria. ⁷ Solomonu wụ nedi Rehobum, Rehobum wụ nedi Abija; Abija wụ nedi Asa, ⁸ Asa wụ nedi Jehoshafati; Jehoshafati wụ nedi Joram—hun wuzi Jehoram; Joram wụ nedi Uzja. ⁹ Uzja wụ nedi Jotam, Jotam wụ nedi Ahazi; Ahazi wụ nedi Hezikaya. ¹⁰ Hezikaya wụ nedi Manase, Manase wụ nedi Emosi; Emosi wụ nedi Josaya. ¹¹ Josaya nọ mụ Jekonaya (hun wụ Jehoyakin) lẹ umunẹ-ẹ-ikennyẹ—ogen wẹ kẹ wẹ gi wepu wẹ alị wẹ, we wẹ si alị Babilonu.

Gha Ogen Wẹ Gi Weri Wẹ Si Alị Babilonu D'e Ru Ogen Kraịstị

¹² Ogen wẹ gi wepuguu wẹ si Babilonu, Jekonaya nọ mụ Shiatelu, Shiatelu wụ nedi Zerubabelu, ¹³ Zerubabelu wụ nedi Abiyudu, Abiyudu wụ nedi Eliyakim, Eliyakim wụ nedi Azo, ¹⁴ Azo wụ nedi Zadoku, Zadoku wụ nedi Akim, Akim wụ nedi Elayudu, ¹⁵ Elayudu wụ nedi Eleaza, Eleaza wụ nedi Matani, Matani wụ nedi Jekopu, ¹⁶ Jekopu wụ nedi Josefụ, di Meri—onye hun mụ Jizọsị, hun w'a kpọ Kraịstị hun wụ “Onye Ahun Osolobue Tume.”

¹⁷ Ya wụ, agbo wẹ ile gha ogen Ebrahim d'e ru ogen Defidi wụ agbo mmenọ; gha ogen Defidi d'e ru ogen wẹ gi we wẹ si alị Babilonu wụ agbo mmenọ; gha ogen wẹ gi wesi wẹ Babilonu d'e ru ogen Kraịstị wụ agbo mmenọ.

Omumu Jizọs' Kraịstị

¹⁸ Enina kẹ wẹ don mụ Jizọsị wụ Mezaya: e kweriọlẹ wẹ ni nnẹ ẹ wụ Meri jenko d'a lụ Josefụ. Kanị, ni wẹ d'a nogbama nke di-lẹ-nwunye, Meri a turguoọ ime ghahani ikẹ Mmon-nsọ. ¹⁹ Makeni Josefụ hun 'ya ni 'ya jenko d'a lụ wụ onye ezi-omume leni o chonị n'o gbe ifenren ye ẹ ihun id'anya ihian ile, o nọ bu ẹ obi n'o siko d'e kpechan a nzuzue. ²⁰ Kanị, ogen o gi e ro ihienni, o nọ rọ nrọ. Imẹ nrọ hu, o nọ hun mmon-ozị Di-nwonn-enyi k'ọ bja d'e kunrun ẹ, si, “Josefụ nwa Defidi, atule egun; luma Meri, makeni nwa o rị ime ẹ gha ẹka Mmon-nsọ bja. ²¹ O jenko d'a mụ okennyẹ; i jenko d'a kpọ nwa hu Jesu/Jizọsị* makele ịya jenko d'a zuofuha ndi nke ẹ ime njo wẹ.”

²² Ihien ndini ile me keni wẹ gi mezu ihien Onye-nwonn-enyi ku ghahani onye-amuma: o si, ²³ “Lee ẹ, okpoho keleni marin okennyẹ jenko d'a tu ime,

* Isi Nke Mbụ:21 Anị ẹfani wụ Onye-nzuofuha.

mụ okennyè; wẹ jenkọ d'a kpọ nwa hụ 'Imanuẹlụ', ya wụ, 'Osolobue sọn ẹnị nọdị.'

²⁴Ogẹn Josefụ gi tẹnhin, ọ nọ mẹ ihien mmọn-ozị Di-nwọnni-ẹnị gwa a. Ọ nọ luma Meri; ²⁵kani, aranhinni wẹ nke di lẹ nwunye d'e ru ogẹn o gi mụgụu okennyè ibuzọ a ahun. Josefụ nọ kpọ a Jizọsi/Jesu.

Isi Nke Ebuo

Ndi Ahun Gha Azuun Owuwa-Enya-anwun Bia

¹Wẹ mụ Jesu ime obodo Betulehem hun ri azuun Judia ogẹn Herodu gi wụ eze. Ogẹn hụ, ndi marin ihien kokise ri e ku nọ gha ali ri azuun owuwa-Enya-anwun bia Jerusalem, ²a ju ajuju, si, "Elebe ke onye hụ wẹ mụ nke ohun hun wụ eze ndi Ju ri? Makeni, ẹnị a hunole kokishia ku oku e k'o puha ogẹn ẹnị gi ri ali ri azuun owuwa-Enya-anwun; ẹnị bia d'e fe e."

³Ogẹn eze wụ Herodu gi nu ihenni, obi eruzini 'ya lẹ ndi Jerusalem ile ali. ⁴Ọ nọ kpogbama ndi-isi nchọ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu, ju wẹ, si, "Elebe ke wẹ de ni iya ke wẹ jenkọ d'a nọ mụ Mezaya, Onye Hụ Osolobue Tume?"

⁵Wẹ nọ za, si, "Betulehem hun ri Judia ro, makeni onye-amuma de, si,

⁶'Betulehem hun ri ime Juda, ezioku ro ni i wụ obodo mẹ ekere ime ndi okiki Juda; kani onye-okiki jenkọ d'a gha ime i puha, hun jenkọ d'a ki ndi nke m wụ ndi Izrelu.' "

⁷'Ya Herodu nọ kpọ ndi hụ marin ihien kokise ri e ku, gi nzuzue ju wẹ ogẹn wẹ gi hun kokise hụ. ⁸'Ya ọ nọ zi wẹ jẹn Betulehem, si, "Jen ni; chọkenme ni nwata hụ. Onu hun a, bia ni d'a gwa m, ni mme lẹ enwen m jenzi d'e fe e."

⁹Ogẹn wẹ gi nuchanriguu ihien eze ku, wẹ nọ jennen ebe wẹ jenkọ! Kokise hụ nọ puhazi, du wẹ ru Betulehem; e ru wẹ ebe nwata hụ ri, ọ nọ wuzo. ¹⁰Ogẹn wẹ gi hun kokishia hụ, ighoghọ nọ jun wẹ obi. ¹¹Ogẹn wẹ gi banye ime ulọ hụ, hun nwata hụ lẹ nne e wụ Meri, wẹ nọ sekpu, fe nwata hụ. 'Ya wẹ nọ topu eka wẹ buche ihien nanranni ri ichen-ichen, ye e goru lẹ frankiseni lẹ maa.

¹²Makeni Osolobue a dọlẹ wẹ eka-ntin ime nro si w'e kinle azuun d'e kunrun Herodu, wẹ nọ ghasi uzọ ozọ lashi ali wẹ.

Josefu E Gi Nzuzue We Wẹ Gbasi Ijptu

¹³Ogẹn wẹ gi lamaguu, mmọn-ozị Di-nwọnni-ẹnị nọ bia d'e kunrun Josefụ ime nro, si a, "Lih i oto! Weri nwata hụ lẹ nne e gbasi Ijptu; nọdị ni ebahun d'e ru ogẹn m jenkọ d'a gwa i, makeni Herodu e buguo a obi n'o jenkọ d'a cho nwata hụ keni o gbu e."

¹⁴'Ya Josefụ nọ lihi, gi ime uhinhin weri nwata hụ lẹ nne e si Ijptu. ¹⁵Wẹ nọ nọdị ebẹhụ d'e ru ogẹn Herodu gi nwun. Onwan ke ihien ahun Di-nwọnni-ẹnị gi onye-amuma ku gi mezu, ni "Ime Ijptu ke m gha kpọpuha nwa m."

Herodu A Si Wẹ Gbu Umueka

¹⁶Ogẹn Herodu gi hun ni ndi hụ marin ihien kokise ri e ku e meole e ero, eje-lulu nọ bumẹ e. Ọ nọ zi ndi hun o zi, wẹ nọ jẹn d'e gbupu umueka-ikennyè ile ri Betulehem lẹ ali ndi hụ nokunmen'e, ikennyè ndi hun ri ahua ebuo lẹ ndi keleni ru ahua ebuo—ogẹn ndi ahun marin ẹnị kokise gwa a ni ya ke wẹ hun ya wụ kokise k'o gha gbako ogẹn, mẹ ihienni o mẹ.

¹⁷'Ya ke wẹ gi mezu ihien Osolobue gi onye-amuma wụ Jerimaya ku, si,

¹⁸"Wẹ nu olu ohu ime obodo Rama, ọ hụ a kwan—e goo ntan, e goo imon. Rehelu ro—ọ ri a kwan umu a;

o nini we hupu a,
make ni a nwunchanringuo we.”

A Gha We Ijipu Lua

19 Ogen Herodu gi nwunhunguu, mmon-ozu Di-nwonni-enyi no bia d'e kunrun Josefu ime nro ime ali Ijipu, 20 si a, “Lihi, weri nwata hu le nne e si ali Izrelu, make ni ndi ri a cho ni we gbu nwata hu a nwunguo.” 21 O no tenhin, weri nwata hu le nne e si ali Izrelu.

22 Kani, ogen o gi nu ni Akilahusu rikin eze nedi e wu Herodu, a ki Judia, egun anin'a jen ebegu. A doguzi w'a eka-ntin ime nro, o no si egeru Galili. 23 O no jen d'e biri ime obodo w'a kpo Nazareti. Eriha ke ihien ahun ndi-amuma ku, si, “We jenkọ d'a kpo a onye Nazareti” gi mezu.

Isi Nke Eto

Ozi Jonu Hun E Me Mirin-Chuku Zi

1 O ru, Jonu hun e me mirin-Chuku no fuha ime atu Judia, a hi,

2 “Roghari ni, make ni Ali-eze elu-igwee a riguo nsue!”

3 Jonuni wu onye hu onye-amuma wu Azaya ku oku e ogen o gi si,
“Olu onye ohu ri a han ime atu,
a si,

‘kwa ni ni Di-nwonni-enyi uzọ;
meme ni uzọ a n'o zinrin.’”

4 Ewuru we gi enenren anu w'a kpo kamelu* meme ke Jonu e yi; akpukpo-anu ke we gi meme akpukpo-ukun e; ihien-oriri e wu igurube le mirin-enwun ri ofia.

5 Ndi Jerusalem le ndi Judia ile le ndi obodo ile nokunme Iyi Jodani hu e jen d'e kunrun e. 6 We hu e kupuha njo we, o hu e me we mirin-Chuku ime mirin Jodani.

7 Kani, ogen o gi hun ndi bu oda ime ndi itu-Farisi le ndi itu-Sadusi ke we ri a bia n'o me we mirin-Chuku ahun o ri e me, o no si we, “Igunrun agwo! Onye si unu gba ni iwe le onuma Osolobue lalani oso?! 8 Mikuwo ni nwan mkpuru ghosi ni onu e roghariguo; 9 atukwole ni enwen unu ntu, a si, ‘Ebrahim wu nedi enyi nu!’ Make ni, m ri a gwakwo onu, Osolobue jenkọ d'a saeka gha omuma ndini wepuha ni Ebrahim umu.” 10 “Anyun a riguo le nwan ukun osisi, e che: osisi owule mleni ezigbo mkpuru, e gbutu w'e tuye okun. 11 Mme nwen gi mirin-mmaka e me unu mirin-Chuku, unu gi a ghosi ni unu e roghariguo; kale onye hun lala m azuun ka m iken ohunma-ohunma—erudeni m onye hun jenkọ d'e bu akpukpo-uku a—o jenkọ d'e gi Mmon-nso le okun me onu mirin-Chuku. 12 Ihien o gi a fuchan oka ri a eka: o siko d'a fuchanpu oka ile ri ebe o no a kuko oka a, kpompuchanrin oka a ye ebe o buto oka, kpongbamazi efifia oka buche ime okun hu we ghaleni e ri-eka e tinyun.”

Jonu E Me Jizosi Mirin-Chuku (Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

13 Ya Jizosi no gha Galili bia Iyi Jodani d'e kunrun Jonu ni Jonu me e mirin-Chuku. 14 Jonu te ju aju, si Jizosi, “Mme te furu ni m bia n'i me m mirin-Chuku, kani 'yu bia nwan d'e kunrun m?”

15 Jesu no si, “Hapu a n'o ri eriha kiken ni; o furu ni enyi mezukwama ihien ile Osolobue cho.” Ya Jonu no kweri me e mirin-Chuku.

* Isi Nke Eto:4 “anyimyan-mkpukpuke”

¹⁶Jonu e meguu Jizosi mirin-Chuku, hun Jizosi gihu ghaguu ime mirin pula, elu-igwee no kpupun'a ideminzi; o no hun Mmon Osolobue k'o gi udi nduru hidanla, bja ebe o ri, bekwasị a.

¹⁷Idumuzi, olu no gha elu-igwee si, "Onwan wu ezi Nwa m; ihien e a suoka m."

Isi Nke Eto

Ekwensu A Nwan Jizosi

¹Ya ke Mmon-nsọ no duru Jizosi si ime atu keni Ekwensu nwan a. ²Jizosi bu onu ukinkin le efinnai—oroḡbo akpu-uhuoḡin oḡunai; omegu, egun no gunma a. ³Ya ke onye-onwunwan hu no bja, si a, "Omēni 'yu wu Nwa Osolobue, si omuma ndini henrinsomē ogbe bredi."

⁴Kani Jesu no si a, "E deguo w'a ime Ekuḡwo-nsọ ni, 'Hjan a ra gi ihien-oriri suo a ri ndun, oku ile gha Osolobue onu puha ke we gi a ri ndun.'"

⁵Ya ke Ekwensu no weri e si ime obodo nsọ wu Jerusalem, w'e tume mkponunu Ulo-nsọ, ⁶si a, "Omēle iyu wu Nwa Osolobue, tuha enwen i ye ali. Makele, e deguo w'a ime Ekuḡwo-nsọ, si, 'O jenkọ d'e ye ndi mmon-ozị e iwu banyen'; we siko d'a pari i, amamgbe y'a kpoḡburu omuma.' "

⁷Jizosi no si a, "E deguoḡikwo w'a ime Ehuḡuo-nsọ, si, 'Anwankwole Dinwonn-enyi wu Chuku i.' " ⁸Ekwensu no werizi e si elu-ugu jen elu oḡa-oḡa, ḡhoḡkama a ali-eze ile ri uwa le oḡho we, ⁹si a, "M k'e ye i ihien ndini ile, omēni y'e keni m isi ali."

¹⁰Ya Jizosi no si a, "Ekwensu, puni m! Makeḡi, e deguo w'a ime Ekuḡwo-nsọ, si, 'Di-nwonn-enyi wu Osolobue i k'i k'e keni isi-ali; iya suo k'i k'e fe.' "

¹¹Ya ke Ekwensu no la Jizosi to, ndi mmon-ozị no puha, yeme e ihien ri a mkpa.

Jizosi E Bidon Orun A Ime Galili (Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹²Oḡen Jizosi gi nu ni e buguo we Jonu che ime ulo-ngan, o no si Galili. ¹³O no gha Nazareti ri ime Galili pu, jen d'e biri ime obodo Kapanom hun rizi Galili, ehu mirin Galili, eḡberē Zebulun le Naf'tali — ¹⁴keni ihien onye-amuma wu Azaya ku mezu. Azaya si,

¹⁵"Ali Zebulun le ali Naf'tali,
hun risomē uzo 'Ohimin' —
we fetuguo Iyi Jodani;
Galili we ile ri,
ali ndi wuleni ndi Ju jun!

¹⁶Ndi bi ime ishi
a hunole oken ukpe;
ukpe e nwunmeguoni
ndi bi ali onyinyon-onwun."

¹⁷Jizosi no gha oḡen hu zime ozi, a si, "Roghari ni, makeḡi Ali-eze Osolobue a riguo nsue!"

Jizosi A Kpo Ndi Okun-Azun Eto (Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸Oḡen Jizosi gi ghako mkpenren mirin Galili, o no hun umune-ikennyē ebuo, Saimonu (hun w'a kpo Pita) le Anduru nwenē e, ebe we ri a tu oḡa e ye ime mirin ahun, (makeḡi we wu ndi a kun azun). ¹⁹O no si we, "Somē ni m,

m jenkọ d'e mę unu wuru ndi a kua ihian rike azun." ²⁰ We no na oga we to ozigbo, sonme e.

²¹ Ogen o gi jenshi ihun, o nozi hun umune ebuo ozo, Jemisi nwa Zebedi Jonu nwenę e; uwe le nedi we ri ime ugbo, e donzi oga we. O no kpọ we ebuo.

²² We no lato ugbo-mirin hu ni nedi we, sonme e ozigbo.

Jizọsi A Kuzi, O Zi Ozioma, O Gwo Orja (Luk 6.17-19)

²³ Jesu no ghagbari Galili ile, a kuzi ime ulo-ofufe ndi Ju, e zi ozioma Ali-eze, a zuo emu le orja ile ri ichen-ichen ri a kuni we. ²⁴ 'Ya ke otiti e no ghagbari ali Siria ile; we no wehe ne ndi ile emu ri a ku, ndi bu orja ichen-ichen le ndi ihien ri a turu, ndi ibobo le ndi oro le ndi eje-mmọn ri ime we—o no zuo we.

²⁵ Igunrun hi-ogbe no gha Galili le obodo iri hu nogbamanı wu Dikapolisi, le Jerusalem le Judia le n fetu Iyi Jodani sonme e.

Isi Nke Isen

Nkuzi Jizọsi No Elu Oke Kuzi

¹ Ogen Jesu gi hun igunrun ihian hu, o no si enu oke; o nodiguu ali, 'ya umu azuun a no bia d'e kunrun e.

Ndi Nke We Ka Mma (Luk 6.20-23)

² O no kuzime we, si,

³ "Ngozi ri ni ndi la enwen we toni Osolobue ime mmọn*, makeni Ali-eze elu-igwee wu nke we!

⁴ Ngozi ri ni ndi hun ri a kwanni, makeni we jenkọ d'a rokọ we obi.

⁵ Ngozi ri ni ndi hun e welua enwen we ali, makele we siko d'e nwonnin uwa ile.

⁶ Ngozi ri ni ndi o ri a gun ni ihien ile ri ke Osolobue don cho a, a gun we ke ihien-oriri le ihien-orira — makeni, efo jenkọ d'e jun we.

⁷ Ngozi ri ni ndi hun e me ebere, makele we siko d'e me ni we ebere.

⁸ Ngozi ri ni ndi obi we ri ochan, makeni we siko d'a hun Osolobue.

⁹ Ngozi ri ni ndi hun e me ni udon ri, makeni we siko d'a kpọ we umu Osolobue.

¹⁰ Ngozi ri ni ndi we ri e kpokpo makeni we ri e bi ke Osolobue don cho a, makeni Ali-eze elu-igwee wu nke we."

¹¹ "Ngozi wu nke onu we gha a kpari unu, e kpokpo unu, e gi ifiri m e buo unu udi eje-ihien ile ri ichen-ichen.

¹² Ghoghọ ni; efo 'ya suo unu usuo — makele ugwo-orun onu hi-ogbe ime elu-igwee!

Makeni, erira ke we don kpokpo ndi-amuma ndi hun buni unu uzo."

Nnu Le Ukpe (Mak 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ "Unu wu nnu uwa, kani owuni nnu asuozini usuo, eghanı k'o jenkọ d'a don suomazi usuo? O nwonzini ihien owule we gi e e me, kama, w'a ma a e tuhu, a zogbume w'e.

* Isi Nke Isen:3 ...ndi wu "igbennye" ime mmọn.

14 Ụnụ wụ ukpẹ ụwa. Obodo wẹ tūnye elu oke asaęka zueri. 15 Ozozi, ihian a ra mūnyezikwọ ukpẹ zueme ẹ okpuru afere, kama, w'e bu ẹ e che enu ihien, keni ihian ile gi ẹ legha ụzọ. 16 Mezikwoni ni erira: ni ni ukpẹ onu nwun hun ihian e legha, keni wẹ hun orun-oma unu, gi ẹ ja Nedi onu ri elu-igwee mma.”

Nkuzi Banyeni Iwu

17 “Erokwole ni ni m bia d'a kagbu Iwu Mozizi mọbu ihien ndi-amuma de. Abiani m d'a kagbu wẹ, kama, m bia d'e mezu wẹ. 18 Make ni, m ri a gwa unu ezioke, d'e ru mgbe elu-igwee le ụwa ghafe, o nwonna mkpuru-ekukwo owule mọbu ihien wẹ vinyede mkpuru-ekukwo, hun ri ime Iwu, hun jenko d'a ghafeni bu o mezuni—ke hun kachanrin ntin. 19 'Ya wu ni onye owule dan iwu ohu ime iwu ndini, kuzi ndi ozo erira, wẹ siko d'a kpo a onye hun kachanrin ekere ime Ali-eze elu-igwee. Kani, onye hun e meni wẹ, a kuzi wẹ, wẹ siko d'a kpo a oken-ihian ime Ali-eze elu-igwee. 20 Ezioke ke m ri a gwa onu, mmani unu ka ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi uche Osolobue e me, onu asaęka banye Ali-eze elu-igwee.”

Nkuzi banyeni Ibu-olulu

21 “Onu a nuguo ni wẹ si ndi akan, ‘Egbule ni ochu; wẹ siko d'a ma onye owule gbu-ochu ikpe.’ 22 Kani, mme le enwen m si onu ni wẹ siko d'a ma onye owule buni nwene ẹ olulu† ikpe; onye owule kpo nwene ẹ iyi jenko Ogwa Ndi-isi; okun-mmom ri e che onye owule kpo nwene ẹ ‘Onye-nzuzu!’ ”

23 “Yawu, omeni i ri e ye oyiye i ebahun w'a nodi e ye oyiye, y'a no ebegu nyanhan n'o nwon ihien i me, hun nwene i gi bu iwe i obi, 24 la oyiye i to ebegu w'a no e ye oyiye, pu, iyu le nwene i sukinguu, i kebe kinhen d'e ye oyiye i.”

25 “Iyu le onye-ikpe i suokin egwa, ebe 'yu le 'ya keleni ru ogwa, amangbe o weri i ye oka-ikpe, oka-ikpe e weri i ye onye ewuru-ogi, a tu wẹ i ye ulo-ngan; 26 M ri a gwa i ezioke, y'a saęka fuha d'e ru mgbe i kuguu ikobo ikpazuun wẹ be i.”

Nkuzi Banyeni Ughere

27 “Unu a nuguo ni wẹ si wẹ, ‘Agherele.’ 28 Kani mme le enwen m ri a gwa onu ni onye owule lee okpoho enya, o la a enya, e meole mgba a ime obi ẹ. 29 Omeni enya eka-nni i a han i e me njo, gupu a tuhu. O ka i mma ni mkpamkpa ehụ i ohu arizi a, kari ni wẹ tu ehụ i ile ye okun-mmom. 30 Omeni eka-ihien i a han i e me njo, bepụ a tuhu. O ka i mma ni mkpamkpa ehụ i ohu arizi a, kari ni wẹ tu ehụ i ile ye ime okun-mmom.”

Nkuzi Banyeni Mkpechan (Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

31 “Wẹ sizikwo, ‘Onye owule kpechan nwunye ẹ jenko d'e ye ẹ ekukwo ghosi n'o kpechanole a.’ 32 Kani mme le enwen m ri a gwa onu ni onye owule kpechan nwunye ẹ, wezuka ni nwunye ẹ zo uku ye ofia, ri e me e n'o zo oku ye ofia. Onye owule lu okpoho wẹ kpechanguu na nwunye ihian.”

Nkuzi Banyeni Ikun-iyi

33 “Ozo, onu a nuguozu ni wẹ si ndi akan, ‘Ekunle Osolobue tu ntu; i jenko d'e me ni Di-nwonna-enyi ihien i kunn'e.’ 34 Kani mme le enwen m si unu, ekunkwole ihien-owule, kaka. Ekunkwole elu-igwee, make ni 'ya wu ukpo Osolobue; 35 ekunle ụwa, makele 'ya wu ihien o gi a tukwasị uku a; ekunle

† **Isi Nke Isen:**22 mọbu: ...onye owule buni nwene ẹ olulu bu o nwonna ihien nwene ẹ me.

Jerusalem, makeni 'ya wu obodo Eze uku hu; ³⁶ ekunkwole isi i, makeni y'e rika gbehuto ntutu ohu n'ọ chanma ụchan mọbu n'o gimẹ ngi. ³⁷ Sihu 'Egheẹ' mọbu 'Mba'; ihien ọwule kari ọnwan gha ẹka Eje-onye hu bia."

*Nkuzi Banyeni Mmegwari
(Luk 6.29-30)*

³⁸ "Unu a nugo ni we si, 'Onye tikpo ihian enya ohu, we tikpongwari a enya ohu; onye tikwon ihian eze ohu, we tikwongwari a eze ohu.' ³⁹ Kama, mme le enwen m si i emegwarile onye me i eje-ihien. Kama, omeni ihian a ma i ora nti ẹka-nni, y'e bu azuun hun-ebọ zimen'e. ⁴⁰ Onye cho n'o kpe i narin i ewuru i yi ime, yezikwo a hun i yiye elu e. ⁴¹ Onye waye i olu n'i jen maili ohu, y'e son e jen maili ebuo. ⁴² Onye owule rjo i ihien, y'e ye e; onye owule cho n'o zinarin i ihien, ajule."

Inwe Ihien-osusuo Ndi-inenren I

⁴³ "Onu a nugo ni we si, 'I siko d'e nweriri ihien-osusuo ndi-oma i, ze izize ndi-inenren i.' ⁴⁴ Kanj mme le enwen m si unu 'E nwe ni ihien-osusuo jenni ndi-inenren onu; e me ni ni ndi ri e kpoko ni unu ekpere.' ⁴⁵ Onwan siko d'a ghosi nke-esi ni onu wu umu Nedi unu hun ri elu-igwee. Makeni o me anwun a e tikpu ke onye-njo ke onye-oma; o zi mirin e jenni ndi e me ihien o cho le ndi ghaleni e me ihien o cho. ⁴⁶ Makeni, emele ndi ihien i a suo suo ke ihien we a suo i, elee ugwo-orun k'i k'e nwonhen? Ele erira ke ndi a na ugwo-isi, ndi hu we gi njo marin, e me? ⁴⁷ Ozoz, omeni ndi nke i suo ke y'e kele, k'i gi mekari ndi oz? Ele erira ke ndi kwerileni e me? ⁴⁸ Zu ni nwan oke ke Nedi unu hun ri elu-igwee don zu oke."

Isi Nke Isin

Emekwole Ni We Hun I

¹ "Kpachanpukwo ni enya amangbe ihien onu ri e meni Osolobue a wuru ni unu ri e me ni we hun unu; makeni unu me e, onu anarinkozi ugwo-orun ẹka Nedi unu hun ri elu-igwee."

Nkuzi Banyeni Imeni Ndi-igbennyẹ Ohunma

² "Ya wu, ogen owule onu ri e ye ndi igbennyẹ ihien, akule ni egogo* rike ke ndi-ihunnai don e me ime ulo-ofufe le okp'uzo, keni ihian ile hun uzo ja we mma. M ri a gwa unu ezioku, a narinchanringuole we ugwo-orun we. ³ Kama, unu gha e ye ndi-igbennyẹ ihien, anile ni ẹka-ekpen onu marin ihien ẹka-nni unu ri e me, ⁴ keni ihien unu me ni ndi-igbennyẹ wuru ihien zuerini; ni Nedi unu hun a hun ihien zuerini ku onu ugwo."

Nkuzi Banyeni Ekpere

⁵ "Ozoz, unu gha e me ekpere, emele ni ke ndi-ihunnai, makeni o suo we ni w'e turu ime ulo-ofufe le okp'uzo e me ekpere, keni ihian hun we. Ezioku ke m ri a gwa unu, a narinchanringuole we ugwo-orun we. ⁶ Kama, unu jenkonj d'e me ekpere, ban ni mmulo, gunma uzo, me ekpere jenni Nedi onu hun we ghaleni e legha; Nedi unu hun a hun ihien zuerini siko d'a ku onu ugwo."

⁷ "Kanj unu gha e me ekpere, aghale ni e ku oku ohu, e kudonzi e nọke ke ndi hun ghaleni e fe Osolobue don e me, makeni we ri e ro ni otutu-oku we ke we siko d'e gi nu ekpere we. ⁸ Anole ni nwan ke we, makeni Nedi onu a maringho ihien ri unu mkpa ni unu d'a rjoma a." ⁹ "Ya wu, e me ni nwan ekpere enina: 'Nedi enyi hun ri elu-igwee,

* **Isi Nke Isin:2** Egbuleni opi.

wę dónmę ẹfan i nsọ.

¹⁰ Alì-eze i ya bja d'a kịma, uche i ya mę elu-ụwa, rịkẹ kẹ o dón e mę elu-igwee.

¹¹ Ye ẹnị ihien ẹnị jẹnkọ d'e ri tannị;

¹² gbagharị ẹnị eje-ihien ndị ẹnị mę, nọkẹ kẹ ẹnị dón gbagharị ndị hụn mę ẹnị eje-ihien.

¹³ Edulẹ ẹnị ye imę ọnwunwan, ka gbafulha ẹnị ẹka Eje-onye hụ.' ”

¹⁴ “Egheę, ọnu gbagharị ndị ọzọ eje-ihien wę mę unu, Nedi unu hụn rị elu-igwee siko d'a gbagharizikwo ọnu; ¹⁵ kanị, ọwunị unu agbagharini ndị ọzọ eje-ihien ndị wę mę unu, Nedi unu a gbaghariko unu eje-ihien ndị unu mę.”

Nkuzi Banyeni Ibu-ọnu

¹⁶ “Ogen ọwulẹ unu rị e bu-ọnu, eronmẹlẹ ni ihun rịkẹ ndị ihunnaj. W'e ronmę ihun, keni ihian ile hụn nị wę rị e bu ọnu. Ezioku kẹ m rị a gwa unu, a narinchanringuolẹ wę ugwo-ọrun wę.”

¹⁷ “Kama, ọnu gha e bu ọnu, te ni uden isi unu n'o den, fin ni ihun, ọnu a ha ntutu, ¹⁸ amangbe w'a marin nị unu rị e bu ọnu, keni Nedi unu suọ, hụn wę ghaleni a hụn, marin; Nedi ọnu hụn a hụn ihien zuerini siko d'a kụ unu ugwo.”

Akụ-lẹ-uba Hụn Rị Elu-igwee

¹⁹ “Akpatołẹ ni ni enwen unu akụ-lẹ-uba imę ụwanị, ebe ẹkika siko d'a saęka ripu a, ebe o siko d'a saęka gba nchara, ebe ohin siko d'a saęka gbukpo banye, zun. ²⁰ Kama, a kpatọ nị nị enwen ọnu akụ-lẹ-uba elu-igwee, ebe ẹkika jenkoleni d'e ri-ẹka ripu a, ebe o jenkoleni d'a nọ gba nchara, ebe ohin jenkoleni d'a saęka gbukpo. ²¹ Makeni ebe akụ-lẹ-uba unu rị, iya kẹ obi ọnu jenkọ d'a rizi.”

Ukpẹ Hụn Zu Oke

²² “Enya wu ukpẹ hụn rị ẹhụ. 'Ya wu, omeni enya unu rị iken, ẹhụ unu ile jenkọ d'e nwon ukpẹ. ²³ Kanị, omelẹ enya ọnu ari iken, ẹhụ unu ile siko d'a wu ishi-ishi. O mę nwan nị ukpẹ hụ rị imę unu wu ishi, ishi hụ siko d'a kari ẹka! ”

Odibo A Ra Saęka Fee Nna Ebuo

²⁴ “O nwonni onye a saęka e fe nna ebuo, makelẹ, ohu k'a rikemę ẹ mkpa, hụn-ẹbọ arikako a mkpa; mọbu o wecharin enwen ẹ ye ohu, legberi hụn-ẹbọ: y'a sakọ ẹka fe Osolobue lẹ egbo.”

Ehuelẹ Uhue, Choguu Nke Osolobue

²⁵ “Ya wu, m rị a gwa ọnu, ehuelẹ ni uhue ihien unu jenkọ d'e ri mọbu ihien unu siko d'a ra gi rị ndun mọbu ihien unu jenkọ d'e yiye ẹhụ ọnu. Ełẹ ndun ka ihien-oriri mkpa? Ełẹ ẹhụ ka ẹkwa mkpa? ²⁶ Lekpodẹ nị nnunụ ndị hụn e fehunmęni: w'a ra kun ihien mọbu e we ihien ugbo mọbu dónmę ihien imę ọban, bu Nedi ọnu hụn rị elu-igwee hụ e ye wę ihien-oriri. Ełẹ unu ka wę mkpa a rị? ²⁷ Onye imę unu siko d'a saęka gi uhue ọ rị e hue gi mgbahunmę okuloku ohu tocheni? ²⁸ Kị hain ọnu gizi e hue uhue ihien unu jenkọ d'e yi? Lekpo nị kẹ obobo rị imę ofia dón e sue: w'a ra run ọrun, w'a ra kpa ẹkwa; ²⁹ kanị, m rị a gwa ọnu nị, kẹ Solomonu nwehanlẹ ogho, o yini ihien ọwulẹ rihan mma kẹ obobo ohu imę ndini. ³⁰ Omeni Osolobue e yimę ẹfifia rị ogige ihien rị mma enina—ẹfifia hụn rị ndun tannị, eki fon e bu w'ę che imę okun—o yimeko unu hụn ka mma? Euu, ndi okukwe nta! ³¹ 'Ya wu, ehuelẹ ni nwan uhue, a sị, 'Kị ẹnị k'e ri?' mọbu 'Kị ẹnị k'a ra?' mọbu 'Kị ẹnị k'e yi?' ³² Ndị kwerileni, uwę a chụ ihien ndini wę, bu ezioku-ezioku, Nedi unu hụn rị elu-igwee a maringho

nị ihien ndini ile ri onu mkpa; ³³ kama, chomagude ni Ali-eze Osolobue le ihien Osolobue cho, o siko d'e yezikwo unu ihien ndini ile."

³⁴ "Ya wu, ehuele ni uhue banyeni ekile, make ni ekile siko d'e nwon nsongbu nke e; nsongbu uhuohin e zuguo n'a."

Isi Nke Eṣa

Ikin Ibe i Ikpe

¹ "Amale ndi-ozo ikpe amangbe Osolobue a ma i ikpe. ² K'i don han enen ke Osolobue siko d'a don han ni. Eka i gi mayeni ihian ihien ke Osolobue jenko d'e gi mayeni."

³ Ki hain i gi a hun irinrin-nkun ri nwe ne i enya, kanj y'a ra hun ogwe-nkun ri i enya? ⁴ Nani ke y'e donzi saeka si nwe ne i, 'Ni m wepu i irinrin-nkun ri i enya' bu ogwe-nkun ri 'yu le enwen i enya? ⁵ Onye ihunna! Bu uzo wefu ogwe-nkun ri i enya, keni i hun uzo legha irinrin-nkun ri nwe ne i enya ohunma mefu."

Egile Ihien Ri Nso Gu Egu

⁶ "Eyekwole nkite ihien ri nso; atukwole ihien ri i mkpa yeni ezin, amangbe w'a zokpukpogu a, maye i ogun, ru i ehụ."

Rio, Cho, Du Eka

⁷ "Rio ni, we siko d'e ye onu; cho ni, unu siko d'a hun; du ni eka, we siko d'a kpopuni onu uzo. ⁸ Make ni onye owule rion jenko d'e nwonhen; onye owule chon siko d'a hun; we siko d'a kpopuni onye owule du eka uzo. ⁹ Onye ime onu jenko d'e ye nwa a akpuru-omuma omeni o rio a bredi ¹⁰ mabu ye e agwo omeni o rio a azun? ¹¹ 'Ya wu, omeni unu wu ndi njo marin ke unu don e ye unu onu ihien ri mma, Nedi onu ri elu-igwee eyeko ndi ri a rion'a ihien ka mma? ¹² 'Ya wu, ihien owule i ri e me, e me ndi ozo ihien i cho ni we me i: onwan wegbame ihien ile Iwu le ndi-amuma ku."

Uzo Me Warara

¹³ "Ghasi ni onu-mgbon hu me warara. Make ni, onu-mgbon we gha a banye ntikpo shia ashia, uzo a rizikwo nfe, ndi hun a gha uzo hu bu oda. ¹⁴ Kanj, onu-mgbon we gha a banye ndun me warara, uzo a zezikwo e ze, ndi a hun n'a ebuni oda."

Osisi Le Mkpuru A

¹⁵ "Kpachanpu ni enya banyeni ndi amuma-ntu: w'e konrin rike si we wu atunrun, a bia d'e kunrun unu, kale, eje-eworo ke we wu. ¹⁶ Unu jenko d'e gi mkpuru we marin we. Ihian a ra ghorj grepu enu abi-ogun; ihian a ra ghorj figi elu ogun-le-ekirika. ¹⁷ Erira k'o gizi me ni mkpuru ri mma ke osisi ri mma a mi, kanj mkpuru rileni mma ke osisi rileni mma a mi. ¹⁸ Osisi ri mma asako eka mi mkpuru rileni mma; osisi rileni mma a sako eka mi mkpuru ri mma. ¹⁹ Osisi owule hun milen mkpuru ri mma, e gbutu we e, tu ye okun. ²⁰ Eghee, mkpuru ndini mi k'i jenko d'e gi marin we."

"A Marin Mi"

²¹ "Ele ndi ile hun a kpo m 'Onye-nwonni-enyi, Onye-nwonni-enyi' jenko d'a banye Ali-eze elu-igwee, kanj, ndi hun e me uche Nedi m hun ri elu-igwee, uwe suo. ²² Uhuohin hu, ndi bu oda jenko d'a si m, 'Di-nwonni-enyi, Di-nwonni-enyi! Ele efan i ke enyi gi bu amuma? Ele efan i ke enyi gi chupu eje-mmom, run oken on-atumanya ri ichen-ichen?' ²³ Ogen hu, m siko d'a gwapu we, si, 'O nwonni ogen m gi marin onu; gha ni ebe m ri pu! Unu ndi e me eje-ihien.' "

Mmadu Ebuo Ahun Ri A Tun Ulo

²⁴ “Ya wu, onye owule hun nu oku ndini m ri e ku, gi we run orun, siko d'a no ke onye hu marin ihien, hun tun ulo a ye elu omuma. ²⁵ Mirin no zue, ide-mirin no huhu, oken ufere a kpokwasị ulo hu, kanị o dannị, makeni we runye e elu omuma. ²⁶ Kanị, onye owule nu oku ndini m ri e ku bu o gini we run orun siko d'a ri ke onye-nzuzu, hun tun ulo a ye elu uzunzun. ²⁷ Mirin no zue, ide-mirin no huhu, oken ufere no kpokwasị ulo hu, o no dan, dankpocharin ohunma-ohunma!”

Jizosi Ke Oku Ri Eka

²⁸ “Ogen Jizosi gi kuguu ihien ndini we, nkuzi e no tu igunrun hu ile enya. ²⁹ Makeni o kuzi we noke onye oku ri eka a, ele rike ndi-nkuzi Iwu we.”

Isi Nke Eṣaṭo

Jizosi A Zuo Onye-oti

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Ogen Jesu gi hidan enu oke hu, igunrun hi-ogbe no sonme e. ² 'Ya Okennye ohu wu onye-oti no bia d'e kunrun e, gbu'ne osekpụ si, “Di-nwonni-enyi, owuni y'a chogho, i k'e ri-eka zuo m, a ri m ochan.”

³ Jesu no tnpu eka, metu a, si, “A chogho m, dinhin n'i ri ochan.” Ozigbo, oti hu no gha a ehụ pu, o no ri ochan. ⁴ Jizosi no si a, “Hun a n'o nwonni onye i gwa ihienni; ka we enwen i d'a ghosi onye nchu-egan, y'e ye oyiye hu Mozizi ku ime Iwu—gi ghosi we ni y'a dinhinguo.”

Jizosi A Zuo Odibo Onye-isi-agma Ndi Rom

(Luk 7.1-10)

⁵ Ogen Jizosi gi banhan ime Kapanom, onye Romu ohu wu oki-agma, hun a ki ndi-agma ogun-isen no bia d'e kunrun e, riu a, ⁶ si, “Di-okpa, emu ri a ku odibo m, o dine edine ulo—o ra sa eka mehunme, o ri ime oken afunfun.” ⁷ Jizosi no si a, “M siko d'a bia d'a zuo a.”

⁸ Kanị onyeni a ki ndi-agma ogun-isen no si a, “Di-okpa, eruni m onye i siko d'a banhan iwe e, ka kuhu oku suo, odibo m k'a dinhin. ⁹ Makeni, mmē nwen ri okpuru ihian, nwonzikwo ndi-agma ri okpuru m. M'a si onye ohu, 'Jen,' o jen; m'a si onye ozọ, 'Bia,' o bia; siji igbon m, 'Me ihienni,' o me e.”

¹⁰ Ogen Jizosi gi nu ihien o ku, o tu a enya; o no si ndi ri e son n'e, “M ri a gwa onu eziku, ahuntuni m onye Izreli nwe okukwe no enina. ¹¹ M ri a gwa unu, ndi bu oda siko d'a gha azuun ile bia, ke azuun owuwa-enya-anwun ke azuun ndidan enya-anwun, bia d'e son Ebrahim le Aziki le Jekopu e ri oriri ime Ali-eze elu-igwee; ¹² kanị umu Ali-eze, * siko d'a wu ndi we tu ye ezi ime ishi, ebe we jenko d'a no a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.” ¹³ O no si onye hu hun a ki ndi-agma ogun-isen, “Jenme; ya rin'i k'i don kweri.”

Ogen hu hura, odibo e no dinhin.

Jizosi A Zuo Ndi Bu Oda

(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Ogen Jizosi gi banye iwe Pita, o no hun ni nne nwnyē Pita dine edine —emu ri a ku a, ehụ-okun ri e nwnun e. ¹⁵ O no metu a eka, 'ya ehụ-okun hu no hapu a. O no lihi, lemē Jizosi obia.

* **Isi Nke Eṣaṭ:12** ndi hun nke a banye n'e

16 Ogen enyasi hụ, wẹ nọ wẹhẹ ni Jizosị ndi bu oda eje-mmọn risonmẹ ime wẹ, o nọ gi oku-onu chupusonmẹ mmọn ndini wẹ, zuozikwo ndi ile emu ri a ku. 17 Enina k'o don mezu ihien Chuku gi onye-amuma wu Azaya ku. Azaya si, "O wepu oria enyi, buru emu enyi."

Ihien Ison Jizosị Chọ

(Luk 9.57-62)

18 Ogen Jizosị gi hun igunrun hi-ogbe nohunmẹ n'e, o nọ si umu-azuun a fetu mirin hu. 19 'Ya onye-nkuzi Iwu nọ bia d'e kunrun e, si a, "Di-nwonna-enyi, m jenkọ d'e son i ebe owule i jenkọ."

20 Jizosị nọ si, "Ufu nwon okporo; nnunu e fe elu nwon ekuu; kanị mme wu Nwa nke Ihian e nwon ebe m'e buche isi m." 21 Onye ozo ime umu-azuun a nọ si a, "Di-okpa, ni m jenguu d'e li nedi m."

22 Kanị Jizosị nọ si a, "Sonmẹ m, hapu ndi nwunni ni wẹ li ndi nke wẹ nwunni."

Jizosị E Tinyun Ebi

(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Ogen o gi banyeguu ime ugbo-mirin, umu-azuun a nọ son e banye. 24 Idenmizi, ebi nọ kpoma, hun wu ni ebiri-mirin nọ kponbanma ime ugbo hu; kale Jizosị ri uran. 25 'Ya wẹ nọ jen d'a kpotien e, si, "Di-nwonna-enyi, zuopuha enyi! Enyi e d'a la iwi!"

26 O nọ si wẹ, "Kị hain onu gi a tu egun? Unu ndi okukwe nta!" 'Ya o nọ lihi otọ, jugbo ebi hu le ebiri-mirin hu. Ebe owule nọ mecharin rajuu.

27 O tukemẹ wẹ enya. Wẹ nọ si, "Elee udi ihian wu onwan? Hun wu ni ufere le ebiri-mirin e hume n'e isi!"

Jizosị A Zuo Mmadu Ebuo Eje-mmọn Ri Ime Wẹ

(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Ogen o gi ru azuun hun-ebo—hun wu ali ndi Gadara, ikennyẹ ebuo eje-mmọn ri ime wẹ nọ gha ikpekpe bia d'e kunrun e. Wẹ tumẹ enya, e gbogbo, nke wu ni o nwonna onye a saeka a ghafe azuun hu. 29 Idumuzi wẹ nọ yi oro, si, "K'i gi enyi e me Nwa Osolobue? I bia d'e ye enyi afunfun bu ogen e ke ru?"

30 Igunrun ezin ri ehụ ebehụ a kpa nni. 31 Eje-mmọn ndi hu nọ rịo Jesu, si, "Omẹle y'a chupu enyi, dodo zi enyi ye ime igunrun ezin hu."

32 'Ya o nọ si wẹ, "Jenmẹ ni!" 'Ya wẹ nọ puha, banyesonmẹ ime ezin ndi hu. Igunrun ezin hu ile nọ kpotu, zunban ime mirin hu, ragbu enwen wẹ.

33 Ndi ri e du ezin ndi hu nọ gbasi ime obodo d'a gwa wẹ ihien ile meni le ihien me ikennyẹ ndi hu eje-mmọn te ri ime wẹ. 34 'Ya ndi obodo hu nọ puha d'e kunrun Jizosị; ogen wẹ gi hun a, wẹ nọ rịo a n'ọ gha egbere wẹ pu.

Isi Nke Itenei

Jizosị A Zuo Onye-oro

(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Jizosị nọ banye ime ugbo-mirin, fetu mirin si obodo e. 2 'Ya wẹ nọ gi ute buhen'e okennyẹ ohu orọ kinmin. Ogen Jizosị gi hun okukwe wẹ, o nọ si onyenị orọ kinmin, "Atule egun nwa m, a gbaghariguo wẹ i njo i."

3 'Ya ndi hu ime ndi-nkuzi Iwu nọ si enwen wẹ, "Okennyeni ri e ku aru."

4 Kanị ogen Jizosị gi marin ihien wẹ ri e ro, o nọ si, "Kị hain onu gi e ro eje-ihien ime obi onu? 5 Elee hun ka nfe: i si, 'A gbaghariguo wẹ i njo i,' ra i si, 'Lihhi otọ jenmẹ ijen?' 6 Kanị, m jenkọ d'a ghosi unu ni Nwa nke Ihian nwon iken o gi

a gbaghari njo elu-uwani.” O no si onye hu oro kinmin, “Lihi oto! Heri ute i, lama iwe i!”

⁷ Okennye hu no lihi oto, lama iwe e. ⁸ Ogen igunrun ihian ri ebefu gi hun ihieni, egun no tu we, 'ya we no ja Osolobue hun ye ihian udi ikenni mma.

Jizosi A kpo Matiu (Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Ogen Jizosi gi gha ebahun puko, o no hun onye ohu efan a wu Matiu ebe o nodi ali ime ulo-orun ndi a na ugwo-isi. O no si a, “Sonme m,” o no lihi oto, sonme e.

¹⁰ Ogen Jizosi gi nodi ali ime ulo iwe Matiu e ri ihien-oriri, ndi bu oda ime ndi a na ugwo-isi le ndi njo no bia d'e du 'ya le umu-azuun a ri ihien-oriri. ¹¹ Ogen ndi Itu-Farisi gi hun ihieni, we no si umu-azuun a, “Ki hain onye-nkuzi onu gi e son ndi a na ugwo-isi le ndi njo e ri ihien-oriri?”

¹² Kanj, ogen Jizosi gi nu a, o no si we, “Ndi ehju ri iken a ra cho dibie, kama, ndi ehju rileni iken wu ndi a cho dibie. ¹³ Jen ni d'a mu ihien okuni Ekwkwo-nsu ku wu, 'M cho omiken, ele ichu-ejan.' Make ni, ele ndi ri-ochan ke m bia d'a kpo ni we roghari, kanj ndi njo.”

Ajuju Banyeni Ibu-onu (Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Umu-azuun Jonu no bia d'e kunrun Jizosi, ju a, si, “Ki hain enyi le ndi Itu-Farisi gi e bu onu mbu-le-efo, kanj umu-azuun i a ra bu onu?”

¹⁵ Jizosi no za we, si, “Ni ndi bia agbamekwkw sukuru ebe okennye ri a gba ekukwo keleni pu? Ogen lala hun we e gi wehu a ime igunrun we, ogen hu, we jenko d'e bumenu.”

¹⁶ “O nwonni onye e gi ekwa ohun taleni a kwakin nke akan. Make ni, ekwa ohun hu we gi kwakin e siko d'a dokapu, ebahun o doka a jowaye njo. ¹⁷ W'a ra gizikwo ihien akan gbaye manya ohun. Make ni we gi e, o gbawa, manya a kwanhu, ihien we gi gbaye e a la iwi. Kama, w'a gba manya ohun e ye ime ihien ohun, ogen ahun we efuo alako iwi.”

Jesu A Zuo Okpoho Hu Ihien Ri A Gba, Kpotien Nwata Nwunhuni (Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Ebe o ri a gwa we ihien ndini we, onye ohu ime ndi-isi we no banhan, gbu n'e osekp, si, “Nwa-m-okpoho nwunhuni kiken ni, ka bia d'e bu eka i kwasi a—makele, i bu eka i kwasi a, o siko d'a ri ndun.”

¹⁹ 'Ya Jizosi no lihi oto sonme e, 'ya le umu-azuun a. ²⁰ Idenmizi, okpoho ohu ihien ri a gba kete ahua mmebuo no ghaha azuun Jizosi, metu ntin efe Jizosi eka. ²¹ Make ni o si enwen e, “M metuhu ewuru e eka, m siko d'a ri mma.”

²² Jizosi no gbehuto, ogen o gi hun a, o no si a, “A tufe egun nwa m, okukwe i e meole i dinhin.” Okpoho hu no dinhin ²³ Ogen Jizosi gi ru iwe onye-isi hu, hun ndi ri e gbu ekpri le igunrun ihian ke we ri a zun uzun, ²⁴ o no si we, “Pu ni, ni nwata hu anwuni, uran k'o ri.” We no muma a emu. ²⁵ Ogen we gi wepuguu igunrun hu ezi, o no banye, kwondon nwata hu eka, nwata hu no lihi. ²⁶ Ihieni no kpo gbama egeru hu ile.

Jizosi A Zuo Ndi Enya-ishi Ebuo

²⁷ Ogen Jizosi gi gha ebefu puko, ikennyefu efuo enya kpu ishi no sonme e, e yi oro, a si, “Me omiken enyi nwa Defidi!”

²⁸ Ogen o gi banye ime ulo, ndi enya-ishi hu no bia d'e kunrun e. O no si we, “Unu e kwerigho ni m siko d'a saeka me ihieni?” We no si a, “Eghe, Dinwonni-enyi.”

²⁹ “Ya o nọ metu we eka enya, si, “Ya ri ni onu ke unu don kweri.” ³⁰ “Ya enya we nọ shiapu, we nọ leghama uzọ. Ya Jizosị nọ dọkenme we eka-ntin, si we, “Anikwole ni onye owule marin ihienni.”

³¹ Kanị a pu we, we nọ kusonme oku e egbere hu ile.

Jizosị A Zuọ Onye Ghaleni E Ku Oku

³² Ogen ndi ahun enya te kpu ishi gi puko, ndi ozo nọ wehe onye-odin ejemmon ri ime e d'e kunrun Jizosị. ³³ Ogen Jesu gi chupuguu eje-mmon hu, onye-odin hu nọ kume oku. O tikenme igunrun hu enya. We nọ si, “A huntuni we ihien nọ enina ime Izrelu.” ³⁴ Kanị ndi Itu-Farisi nọ si, “O gi iken onye-isi eje-mmon a chupu eje-mmon.”

Orun Rini E Hike. Kanị Ndi K'a Rynn'a Ebuni Oda

³⁵ Jizosị nọ ghama obodo-obodo, ke ndi shiani ke ndi me ekere, a kuzi ime ulo-ofufe ndi Ju, e zi ozioma Ali-eze, a zuo udi emu le oria ile. ³⁶ Ogen o gi hun igunrun ndi hu risonme ime obodo ndi hu, omiken we nọ meme e, make ni we nọ ke ndi obi rulen ali, ndi nweleni onye e yeni we eka—rike atunrun nwoleni onye-ndu. ³⁷ O nọ si umu-azuun a, “Ihien-ugbo we siko d'a gho e hike, kanị ndi orun ebuni oda. ³⁸ Me ni nwan ekpere rio Osolobue, Onye hun nwon ugbo, n'o zihē ndi-orun siko d'a gho n'a ihien-ugbo e.”

Isi Nke Iri

Ndi-ozu Mmebuọ Pu-ichen

(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Jizosị nọ kpọ umu-azuun a mmebuọ, ye we iken w'e gi chupu eje-mmon le iken w'e gi zuo udi emu ile le oria ile. ² Ndin wu efan ndi-ozu hu pu-ichen mmebuọ, ndi apostu mmebuọ: ndi ibuzo wu Saimonu hun w'a kpọ Pita ni Anduru nwene e; Jemisi nwa Zebedi le Jonu nwene e; ³ ndi ozo wu Filipu le Batolomi; Tamosi ni Matiu (Matiu hun e te na ugwo-isi); Jemisi nwa Alifiosị le Tadiosị;* ⁴ Saimonu hun te ri ndi gi eka-iken e me ni we chupu ndi Rom ri a ki ali we; onye ozo wu Judas' Iskarotu hun ren'e ogen ikpazuun.

Orun Mmadu Mmebuọ Hu

(Mak 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ Jizosị nọ zipu mmadu mmebuoni, si we, “Ejenkwole ni d'e kunrun ndi wulen ndi Ju; abanyekwole ni obodo ndi ali Sameria owule. ⁶ Kanị, jennme ni d'e kunrun ndi Izrelu, atunrun Osolobue huni. ⁷ Onu jenkoni, e zi ni ozioma, a si, ‘Ali-eze elu-igwee a rigwo nsue.’ ⁸ Zuọ ni ndi emu ri a ku, kpotien ni ndi nwunni, zuo ni ndi oti—keni we ri ochan, chupu ni eje-mmon. Unu nwonhen e ofe, ye n'e ofe. ⁹ Ewerile ni ego owule. ¹⁰ Ebulē ni ekpa; ewerile ni ewuru mobu akp'oku ozo che ni hun unu yi; ewerile ni okpo. Make ni, o furu ni we ye ndi-orun ihien we gi e bi.”

¹¹ “Obodo owule onu banye, ke hun shia efo ke hun shialeni, chori ni onye furuni. Nodi ni iwe e d'e ru ogen unu e gi gha obodo ahun pu. ¹² Onu gha a banye ime ulo hu, kele ni we. ¹³ Omēni ndi ri ulo hu e furugho nke-esi, udon hu unu kele a ri ni we; kanị omēni efuruni we, udon unu e kinheni unu azuun. ¹⁴ Onye owule mobu obodo owule nabanhanleni onu mobu ju n'o gonko ozi unu ntin, unu pukoni iwe onye hu mobu obodo hu, tichanpu ni ejan ri onu oku to n'a. ¹⁵ Ezioku ke m ri a gwa unu, o siko d'a ka obodo hu njo kari ali Sodom-le-Gomora Uhuohin Ichin-ikpe.”

* **Isi Nke Iri:3** Lebayosụ

Ukpokpo Hun Lalani
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ “Lee n’è, m rì e zipu onu nọkè ebe wẹ nọ zi atunrun jẹn ebe ẹwọrọ† rì. E gi ni akọ e bi, rìkẹ agwọ, ka rì nì kẹ nduru hun ghaleni a ru onye ọwụlẹ ẹhụ. ¹⁷ Kpachanpu nì ẹnya ebe ihian rì, makeni wẹ jẹnkọ d’e wejen onu ogwa rì ichen-ichen, fian unu mkpinsiñ ime ulọ-ufufe wẹ. ¹⁸ Wẹ siko d’e gi ufiri m dokpun onu jenni ndi Gowanọ lẹ ndi-nze, onwan jenkọ d’e me keni unu shia ni m eri id’anya wẹ lẹ id’anya ndi ali ndi ozo ile wulen ndi Ju. ¹⁹ Kani ogen w’e gi we onu ye wẹ, ehuele ni uhue banyeni ihien unu jenkọ d’e ku mobu kẹ unu a don ku ẹ, makeni unu jenkọ d’e nwonhen ihien unu jenkọ d’e ku ozigbo hu. ²⁰ Makeni ẹlẹ unu jenkọ d’e ku, kama, Mmon Nedi onu jenkọ d’e gi unu ku.”

²¹ “Umune jenkọ d’e we umune wẹ ye wẹ gbu; ndi nedi jenkọ d’e we umu wẹ ye wẹ gbu; umu jenkọ d’e bunumanì ndi munì wẹ, me wẹ gbu wẹ. ²² Ize unu jenkọ d’a ban ihian ile make ufiri ẹfan m, kani onye hun din ndidi d’e ru njendemẹ jenkọ d’e nwe nzuopuha. ²³ Wẹ kpokpo onu ime obodo ohu, gbasi ni hun sonn’e. M rì a gwa unu ezioku nì unu gini d’e jencharingu obodo ile rì Izrelẹ, Nwa nke ihian siko d’a bia.

²⁴ Onye wẹ rì a zun ara kari onye rì a zunn’a, odibo ara kari nna a. ²⁵ O hugho mma nì onye wẹ rì azun rì kẹ onye rì a zunn’a lẹ ni odibo rì kẹ nna a. Owule wẹ kpo nna hun nwon ulọ ‘Bezibo’ (onye-isi eje-mmom ile), ki wẹ jenkọ d’a kpo ndi ulọ a?”

Onye Hun Furu W’a Tu Egun Ẹ
(Luk 12.2-7)

²⁶ “Ya wu, atule ni nwan egun wẹ. Makeni o nwonni ihien kpumeni hun jenkoleni d’e kpupu, mobu hun zuerini hun jenkoleni d’a wa. ²⁷ Ihien m gwa onu ime ishi, ku n’ẹ ifonrin-ifon; ihien wẹ kagwa unu, gi n’ẹ yi oro elu ulọ. ²⁸ Atule ni egun ndi hun siko d’a saeka gbu ehụ bu a sa wẹ ẹka gbu ume-ndun; ka tu nì egun onye hu siko d’a saeka ukpo kẹ ume-ndun kẹ ehii ime okun-mmom. ²⁹ Ele ẹbuo ikobo kẹ w’e re achu? Kani o nwonni achu ohu hun siko d’a dan ali omeni Nedi unu a ni n’a dan. ³⁰ Kẹ ntutu rì unu isi, wẹ gun wẹ a gun. ³¹ Ya wu, atule nì nwan egun, onu ka mkpa a rì karide achu bu oda.”

Ikupu A N’i Wu Nke Kraisti Lẹ Ighori Ni Y’ele Nke Ẹ
(Luk 12.8-9)

³² “Ya wu, onye ọwụlẹ nọ id’anya ihian kupu a n’ọ wu nke m, ‘ya kẹ m jenkọ d’a nọ id’anya Nedi m hun rì elu-igwee kuzikwo a n’ọ wu nke m. ³³ Kani onye ọwụlẹ nọ id’anya ihian ghori, si n’ọ marin m, m jenkọ d’a nọ id’anya Nedi m hun rì elu-igwee sijkwo nì a marin m’a.”

Ele Udon Kani Opi-a-gha
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Erokwole ni nì m bia d’e me ihian ile henrin ohu elu uwa? Mba, ezioku kẹ m rì a gwa unu, ẹlẹ iri-ohu kani opi-a-gha hun e kebeni. ³⁵ Makeni m bia d’e kebe okennyẹ lẹ nedi ẹ, okpoho lẹ nne ẹ, nwunye-nwa lẹ nne-di ẹ. ³⁶ Ndi ulọ ihian jenkọ d’a wu eje-inenren wẹ.”

³⁷ “Onye ọwụlẹ ihien nedi ẹ mobu nne ẹ ka a sọ kari kẹ ihien m don a sọ a efuruni onye siko d’e sonni m; onye ihien nwa-a-okennyẹ mobu nwa-a-okpoho ka a sọ kari kẹ ihien m don a sọ a efuruni onye siko d’e sonni m.

38 Onye ọwụlẹ hụn buruleni obe† ẹ sọnmẹ m e furuni onye jenko d'e sọn ni m.
39 Onye ọwụlẹ chọ n'ọ ghe isi ẹ, isi ẹ a tọ, kanị onye hụn tuhu ndun a make ufiri m jenko d'a hụn a.”

*Ugwọ-ọrụn Ndị-ozì Jesu Lẹ Ndị Nabanhanị We
(Mak 9.41)*

40 “Onye ọwụlẹ nabanhan unu, nabanhan m; onye hụn nabanhan nị m nabanhan onye ziheni m. 41 Onye ọwụlẹ hụn nabanhan onye-amuma makeni o wu onye-amuma jenko d'e nwonhen ugwo-ọrụn onye-amuma; onye ọwụlẹ hụn nabanhan onye hụn e bi ke Osolobue chọ makeni o bi ke Osolobue chọ jenko d'e nwonhen ugwo-ọrụn onye e bi ke Osolobue chọ. 42 Onye ọwụlẹ ye onye ohu ime ndini me ekerẹ mkpu mirin-oyi ohude makeni o wu nwa-azun m, m ri a gwa unu ezioku, ugwo-ọrụn onye hu etuhuko.”

Isi Nke Mmanaj

*Ndị-ozì Jonu Hụn E Mirin-Chuku Zihẹ
(Luk 7.18-35)*

1 Ogen Jizosi gi gwaguu umu-azun a mmebuo hu ihien ndi we jenko d'e me, o no gha ebehu pu d'a kuzime, e zi ozi ime obodo we ndi shia-efo. 2 Ogen Jonu hụn e me mirin-Chuku gi no ulo-ngan nu ihien ndi hu Kraisti ri e me, o no zi umu-azun a d'e kunrun e, 3 si a, “Iyu wu onye hu siko d'a biani ra enyi siko d'e lemẹ enya onye ozo?”

4 Jizosi no za we, si, “Jen ni d'a gwa Jonu ihien onu ri a nu le ihien unu ri a hūn: 5 ndi enya te kpu ishi a hunmaguo uzọ; ndi nguro e jenneguo ijen; ndi oti hu a dinhin, a wuru ndi ri ochan; ndi odin a numaguo ihien, we hu e weli ndi nwunni, we hu e zi ndi igbenye ozioma. 6 Ngozi ya ri ni onye gileni ihien o hūn m ehu nweme obi-ebu!”

7 Ogen umu-azun Jonu gi puko, Jizosi no gwama igunrun hu oku Jonu, si, “Kini ke onu jen ime atu d'e lee? Efiia ufere ri e buhunme? 8 Kini ke unu jenzi nwan d'e lee? Onye yi ekwa nanranni? Kaka, ogwa ndi-nze ke we no a hūn ndi yi ekwa oma nanranni. 9 Kini ke unu jenzi nwan d'e lee? Onye-amuma? M si onu ehe, o karide onye-amuma. 10 Hunni wu onye hu we de banyen'e, si,

‘Lee e,
m ri e zi onye ozi m
n'o buru n'i uzọ,
kwademe n'i uzọ.’

11 Ezioku ke m ri a gwa unu, ime ndi ikpoho mu, o ke nwon onye ọwụlẹ hūn ka Jonu hūn e me mirin-Chuku. Kanị onye hūn kachanrin ntin ime Ali-eze elu-igwee ka a. 12 Gha ogen Jonu hūn e me mirin-Chuku gi bidon ọrụn a d'e ru ogeni, Ali-eze elu-igwee hu e gi iken-iken a gha ihun, ndi-iken huzi e gi iken a banye e. 13 Makeni ndi-amuma ile le Iwu Mozizi busonme amuma, kusonme uche Osolobue d'e ru ogen Jonu gi bia. 14 Omeni unu jenko d'e kweri, Jonu le enwen e wu Elaija hu we de n'o lala-alala. 15 Onye hūn nwon ntin 'ya nu.”

16 “Kini ke m siko d'e gi nwan ma atu agboni? O no ke umueka nodi ali ime afia, a hi ibe we, a si,

17 ‘Enyi gi ekpiri bu ebu a souni,
onu e tenni egu;
enyi e ye olu ekwan,

† **Isi Nke Iri:38** Ogen ahun, ndi Rom e gi obe we gi osisi mememe e gbu onye we ma ikpe-onwun. Onye hu e buru obe e sọnmẹ ndi-agma hūn jenko d'a kpogbun'e. We kpomaguu a elu-obe, a nodi we ebehu e che nche d'e ru ni o nwunhūn.

unū akwannī ẹkwan.’

¹⁸ Makeni, ogen Jonu gi bia, o rini, o rani—we si, ‘Eje-mmōn ri ime ẹ.’ ¹⁹ Mmē wu Nwa nke Ihian a bia, m hu e ri, a ra—we si, ‘Lee onye oken ihien-oriri, onyemanya, owu ndi a na ugwo-isi le ndi ozọ we gi njo marin k’o wu.’ Kani, ihien we gi a marin amamihiēn wu ihien o runpaha.”

Jesu A Banmani Obodo Ndi Hun Kwerilēni Ozi We Zi We Mban (Luk 10.13-15)

²⁰ ‘Ya o nọ banmani obodo ndi hu o ka orun-atumēnya a run ime we mban, makeni e rogharini we. ²¹ “O siko d’a fu unū ndi Korazin’ orun! O siko d’a fu unū ndi Besaida orun! Makeni omēni ime ali Taya-le-Sidonu ke we nọ run oken orun-atumēnya ndi we run ime Korazin le Besaida, nkẹ o tekẹ ndi Taya-le-Sidonu roghari, yiri ẹkwa ahio, kpōn ntun kpu enwen we gi ghosi ni e roghariguọ we.” ²² “M ri nwan a gwa onu, nke Taya-le-Sidonu k’a ka nke unu mma Uhuohin Okinkin-ikpe. ²³ Ke iyu wu obodo Kapanom, we siko d’e busi i elu-igwee? Mba, we jenko d’e wetu i si ali-mmōn. Makeni, omēni ime *eje-ali* ahun wu Sodom ke we nọ run oken orun-atumēnya ndi we run ime i, nkẹ o me ni o hu a d’e ru tanni. ²⁴ M ri nwan a gwa i, nke Sodom k’a ka nke i mma Uhuohin Okinkin-ikpe!”

Bia Ni D’e Kunrun M Ni Onu Zu Iken (Luk 10.21-22)

²⁵ Ogen hu, Jizosi nọ si, “M ri e kele i Baba, Onye nwon elu-igwee le uwa, makeni i zuemēni ndi marin ihien le ndi nwe uche ihien ndini, we ẹ ghosi umundu. ²⁶ Eghẹẹ Baba, enina k’o don sọọ i.” ²⁷ “Nedi m e buguọ ihien ile che m ẹka. O nwōnni onye owule marin Nwa wezuka Chuku-Nedi; o nwōnni onye owule marin Chuku-Nedi wezuka Nwa, lezi onye owule Nwa cho n’o me ẹ n’o marin Chuku-Nedi.

²⁸ Bia ni d’e kunrun m, unū ndi ndun guu, ndi bu ibu nyinni, m jenko d’e ye unū izu-iken. ²⁹ Yiri ni agbun m—yoku m*, unū a munarin m; makeni m wu onye ri juu, hun e welu enwen ẹ ali ime obi. Onu me ẹ, umē-ndun unū e zu iken. ³⁰ Agbun yoku m† a ra kenren, ibu m’e buye ihian ara nyin.”

Isi Nke Mmēbūo

Ajuju Banyeni Uhuohin Izu-iken (Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Ogen hu, o ru Uhuohin Izu-iken ohu, Jizosi ghafeko ugbo we kun oka-witi; egun hu a gun umu-azun a, ‘ya we nọ ghorima oka-witi a ta. ² Ogen ndi Itu-Farisi gi hun ihienni, we nọ si a, “Y’a hun a, umu-azun i e memeole ihien iwu si w’e mele Uhuohin Izu-iken.”

³ O nọ si we, “Unu e ke guntu ihien Defidi me ogen egun gi ri a gun ‘ya le ndi ‘ya le we wi? ⁴ K’o don banye ulo Osolobue, ri bredi-nsọ ahun w’e bupuhani Osolobue, hun iwu si n’o furuni ni iya mobu ndi ya le we wi ri ẹ, ni ndi nchuejan sọọ* e ri ẹ?” ⁵ “Ra onu e ke guntu ime Iwu k’o don wuru ni, o ru Uhuohin Izu-iken, ndi nchuejan ri a run orun ime Ulo-nsọ a dan iwu Izu-iken† bu ikpe amanị we?”

* **Isi Nke Mmanaj:**²⁹ Griki: Yiri ni yoku m. Yoku wu ihien we gi e kengbama efin ebuo we gi a run orun-ugbo kenị we saeka jen ahanmahan. † **Isi Nke Mmanaj:**³⁰ Griki: yoku m * **Isi Nke Mmēbūo:**⁴ 1 Samuelu 21.1-6 † **Isi Nke Mmēbūo:**⁵ ghahani irun orun Ulo-nsọ Uhuohin Izu-iken

6 M rị nwan a gwa ụnụ nị ihien ka Ụlọ-nsọ rị ebeni! 7 Omèni ụnụ te marin ali okuni: 'M chọ omikèn ẹlẹ ichu-ẹjan†,' onụ e ke gha a ma onyè nwọnleni ihien o me ikpe. 8 Makèni, mmè wụ Nwa nke Ihian kẹ oku Ụhụohin Izu-ikèn rị ẹka."

*Okennyè Ẹka Ohu Nwunhun
(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)*

9 Jesu nọ gha ebahun pụ, banye ụlọ-ofufe wẹ. 10 O nwọn okennyè ẹka ohu nwunhun rị ebèhụ. Ndi-Itu-Farisi ndi hụ chọkọ ihien w'e gi ma Jesu ikpe, wẹ nọ jụ a ụta, si, "Iwu kwerioghọ nị wẹ zụọ ndi emu rị a kụ Ụhụohin Izu-ikèn?" 11 O nọ si wẹ, "Omèni onyè ohu ime onụ nwọn atunrun ohu sụọ, nị atunrun hụ a danban ime olu Ụhụohin Izu-ikèn, o zuko ẹka ye ẹ, wepuha? 12 Bụ ihian ka mkpa ọda-ọda kari atunrun. 'Ya wụ, iwu e kwerioghọ nị w'e me ihien rị mma Ụhụohin Izu-ikèn.'" 13 'Ya ọ nọ si okennyè hụ, "Tinpụ ẹka i." O timpụ a, ọ nọ rị mma kẹ hun-ẹbọ. 14 Kanị, ndi Itu-Farisi ahun nọ pụ d'e ri n'ẹ ngo kẹ wẹ siko d'a dọn gbu ẹ.

Odibo Osolobue Hori

15 Ogen Jizosi gi marin ihien ndi Itu-Farisi ahun romẹ, ọ nọ gha ebahun pụ, ndi bu ọda nọ sọnmẹ ẹ, ọ nọ zuchanrin wẹ ile. 16 O nọ dọ wẹ ẹka ntin w'a nile ihian marin nị iya rọ. 17 Onwan wụ igi mēzu ihien Osolobue gi onyè-amụma wụ Azaya ku, si,

18 "Ledẹ odibo m, hun m hori; ezi odibo m rọ; ihien ẹ a sụọka m. M jenkọ d'e bu Mmọn-nsọ m kwasi a; o jenkọ d'a ghosị ndi ali ndi ọzọ ile rị ụwa ezigbo enen.

19 O dọkọ ndondo mọbụ yi oro; o nwonni onyè siko d'a nụ olu ẹ ọgbara-ogbe.

20 O kpagipuko ẹffia-ridi rị a kpagini mọbụ tinyunpụ ukpẹ rị e tinyunni, d'e ru ni o ye ezi-omumẹ mmèri.

21 Ndi ali ndi ọzọ ile jenkọ d'e gidẹ ẹfan a nwọn olil'ènya."

Jizosi Lẹ Bezibo

22 'Ya wẹ nọ wẹhen'ẹ onyè eje-mmọn rị ime ẹ, hun o mēni a ra legha ụzọ, a ra ku oku. O nọ zụọ a, onyè ẹnya-mpin odin hụ nọ kumẹ oku, hunma ụzọ. 23 O nọ tükemẹ igunrun hụ ẹnya, wẹ nọ si, "Onwan wudẹ nwan Nwa Defidi ra?"

24 Kanị ogen ndi Itu-Farisi gi nụ a, wẹ nọ si, "Ikèn Bezibo, onyè-isi eje-mmọn ile, kẹ okennyeni gihụ a chupụ eje-mmọn."

25 Jizosi a maringwo ihien wẹ rị e ro ime obi wẹ, ọ nọ si, "O nwonni ali-eze ọwule kebeni hun wẹ jenkoleni d'a la iwi; o nwonni obodo mọbụ ikpun-ulo kebeni hun siko d'a toni. 26 Omelẹ Ekwensu rị a chupụ Ekwensu, o kebeguọ enwen ẹ. Nani kẹ ali-eze ẹ e dọn nwan to? 27 Omèni ikèn Bezibo kẹ m gi a chupụ eje-mmọn, ikèn onyè kẹ ndi nke ụnụ gi a chupụ wẹ? 'Ya wụ, uwẹ jenkọ d'a ma onụ ikpe. 28 Kanị, omèni ikèn Mmọn-nsọ Osolobue kẹ m gi a chupụ eje-mmọn, 'ya wụ nị Ali-eze Osolobue e ruguolẹ ebe ụnụ rị. 29 Nani kẹ ihian e dọn saeka banhan iwe diken, kwari ibu ẹ, mmāni o bu ụzọ kèmmeguo a? Eghẹe, o kèmmeguo a k'ọ nọ saeka kwari ihien rị iwe ẹ.

30 Onyè ọwulẹ hun rileni azun nke m rị a lusun m ogun; onyè ọwulẹ hun ghaleni e sọn m e kponkikomẹ rị e kponyiya. 31 M rị nwan a gwa ụnụ nị wẹ jenkọ d'a gbaghari ihian njo ọwulẹ, gbaghari wẹ aru ọwulẹ wẹ ku, kanị agbaghariko wẹ onyè ku aru banyeni Mmọn-nsọ. 32 Wẹ jenkọ d'a gbaghari onyè ọwulẹ kuja oku mmè wụ Nwa nke Ihian; kanị, agbaghariko wẹ onyè kuja oku Mmọn-nsọ, agbaghariko w'a kẹ ogenni kẹ ogen lalani."

† Isi Nke Mmèbụ̀:7 Hosaya 6.6 k'ọ rị

Osisi Lẹ Mkpuru A

³³“Mẹmẹ osisi n'ọ rị mma, mkpuru a jenkọ d'a rị mma; mèmẹ osisi n'ọ jọ njo, mkpuru a siko d'a jọ njo—makeni mkpuru osisi kẹ wẹ gi a marin a. ³⁴Igunrun agwọ! Nanị kẹ unu a don saeka ku ihien rị mma ebe onu wu ndi-njo? Ihien jun ihian ime obi y'a gha a onu a puha. ³⁵Ezigbo ihian, a gha ihien rị mma rị a ime e wepuha ihien oma, kanị eje-ihian a gha eje-ihien rị a ime e wepuha eje-ihien. ³⁶M rị a gwa unu n'ọ ru Uhuoḥin Ichin-ikpe, ihian jenkọ d'a za ajuju banyeni oku ile nwonleni isi hun wẹ ku. ³⁷Makeni wẹ jenkọ d'e gi ihien i ku ma i ikpe, gizikwo ihien i ku si ni ikpe a manị i.”

A Sị Wẹ Jesu Ghosi Wẹ Ahima Pu-ichen

³⁸“Ya ndi hu ime ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi no si Jesu, “Onye-nkuzi, enyi cho ni ghosi enyi ahima pu-ichen hun gha eka Osolobue bia.” ³⁹Kani o no si wẹ, “Eje-agbo enya rileni uzọ ohu si wẹ ghosi wẹ ahima! Kale, o nwonni ahima wẹ jenkọ d'a ghosi wẹ wuzka ihien me onye-amuma wu Jona: ⁴⁰erira Jona don nodi ime efo azun hu hi-ogbe akpu-uhuohin eto kẹ mme wu Nwa nke Ihian siko d'a nodi ime ali akpu-uhuohin eto.”

⁴¹Ndi Ninive jenkọ d'a puha osheri Ogen Okinkin-ikpe, shiagbu ndi agboni eri, makeni e rogharioghọ wẹ ogen Jona gi zi wẹ ozi Osolobue—bu ihien ka Jona ri ebeni!

⁴²Eze-okpoho ali Shiba, ali hu ri azuun ndidan-mirin, jenkọ d'a puha osheri Ogen Okinkin-ikpe, shiagbu ndi agboni eri. Makeni, o gha ali tegbu enwen e bia d'e gon amamihiẹn Solomonu ntin; ka lee nwan, ihien ka Solomonu ri ebeni!”

Ihien E Wekihen Eje-mmọn Wẹ Chupuguu

(Luk 11.24-26)

⁴³“Eje-mmọn gha ime ihian pu, o ghasonme ebe mirin rileni, a cho ebe o siko d'a no zu iken. Omeni o hunni, ⁴⁴o jenkọ d'a si enwen e, ‘M siko d'e kin-azuun iwe m hun m gha puha.’ O bia, hun a ni o nwonni ihien rin'a, ni a zachanringuo w'a, donzicharin a, ⁴⁵o jen d'e wehe eje-mmọn esa ozọ hun ka ya le enwen e njo, 'ya le wẹ a wi banye ebegu d'e biri. Onodi ikpazuun onye hu a ka njo kari nke mbu. Erira k'o jenkọ d'a rizikwo ni ndi eje-agboni.”

Nne Lẹ Umune Jizosi

(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶Ogen Jizosi gi ri a gwa igunrun hu oku, nne e le umune-e-ikennyẹ no bia d'e turu ihun ezi, a cho ni wẹ gwa a oku. [⁴⁷Ya kẹ onye ohu no si, “Lee, nne i le umune i ikennyẹ turu ihun ezi, wẹ cho ni wẹ gwa i oku.”] ⁴⁸Kani, o no za onye hu gwa n'a, si, “Onye wu nne m? Elee ndi wu umune-m-ikennyẹ?” ⁴⁹O no zin umu-azuun a eka, si, “Ndin ri ebeni wu nne m le umune-m-ikennyẹ. ⁵⁰Makeni onye owule hun e me uche Nedi m hun ri elu-igwee wu nwen-e-m-okennyẹ le nwen-e-m-okpoho le nne m.”

Isi Nke Mmètò

Ilu Jesu Gi Onye-ugbo Ta

(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹Uhuoḥin hu, Jizosi no gha ime ulo pu, jen d'a nodi ali mkpenren mirin Galili. ²Igunrun hi-ogbe no fihunme e, hun wu ni o no banye ime ugbo, nodi ali, igunrun hu ile no turu mkpenren mirin. ³O no gi ilu gwa wẹ ihien bu oda, si, “Gon ni ntin! O nwe onye-ugbo jen d'a gha mkpuru ime ugbo.”

⁴ Ogen o gi ri a gha a, mkpuru ndi hu ime we a danye okp'uzo, nnunu no bia d'e ripu we. ⁵ Mkpuru ndi ozo a danye ali-omuma ebe ejan rileni oda, pu ozigbo makele ejan ari a oda. ⁶ Kani, ogen anwun gi wa, o ma we, we no shinwun, makeni enwon we nkogun. ⁷ Mkpuru ndi ozo a danye ebe ogun ri, ogun ndi hu no sue, dungbu we. ⁸ Mkpuru ndi ozo a danye ali ri mma, mi mkpuru; ndi hu ime we a mi uzo ogun isen, ndi hu uzo ogun eto, ndi hu iri kwasị ogun. ⁹ Onye nwon ntin 'ya nu."

Ihięn Haię Jesu Gi A Tasonę Ilu
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ya ke umu-azupu Jizosi no bia d'e kunrun e, si, "Ki haię i gi e gi ilu a gwa we oku?"

¹¹ O no za we, si, "E yeguę we unu oghere onu e gi marię ihien-mini risonme Ali-eze elu-igwee, kani eyeni we we. ¹² Makeni onye hun nwonni ke we jenko d'e yecheni, keni o nwe mmagi-mmagi; kani onye hun nwonleni, we k'a napu a hun o nwede." ¹³ "Ihięn haię m gi e gi ilu a gwa we oku wu ni we ri e lee ilee, kani a ri w'a hun uzo; w'e gon ntin, kani a ri w'a nu, a ri w'a ghoha. ¹⁴ Ihięn onye-amuma wu Azaya ku e meguę ebe we ri—Azaya si,

'Nke esi,
onu jenko d'a nu,
kale o nwonni ogen unu e gi ghoha;
unu jenko d'e lee ilee,
kani o nwonni ogen unu e gi legha uzo, ¹⁵ makeni ndini a ra ghoha,
ntin we a kpoginguo,
a nyunmaguę we enya,
amamge w'e gi enya we legha uzo, gi ntin we nu ihien,
gi uche we ghoha,
gbehuto d'e kunrun m,
a gbahari m we njo we—ya ke Osolobue ku.' "

¹⁶ "Kani, we gozi enya onu agozi, 'ya haię we gi ri a hun uzo; we gozizikwo ntin unu agozi, 'ya haię we gi ri a nu ihien. ¹⁷ Ezioku ke m ri a gwa unu, ndi-amuma bu oda le ndi bu oda hun me ihien Chuku cho e te choğuo ni we hun ihien onu ri a hun, kani a hunni w'a; a choğuozi we ni we nu ihien unu ri a nu, kani anuni w'a."

Ihięn Jesu Gi Ilu Onye-ugbo Hu Kuzi
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ "Nu ni nwan nkowa ilu hu m gi onye-ugbo ta: ¹⁹ Ogen ihian gi nu oku Ali-eze bu o ghohan'a, Eje-onye hu a bia, o junarin a ihien we kunye ime obi e. Onwan wu hun we kunye okp'uzo. ²⁰ Hun danye ali-omuma wu onye hu hun nu oku hu, gi ighoghọ nabanhan a ozigbo. ²¹ Kani, makeni onye hu e nwe nkogun, o tohu ekerę. Ogen nsongbu mobu ukpokpo e gi bia make oku hu, o danpu ozigbo. ²² Hun we kunye ime ogun wu onye hu hun nu oku hu, kani uhue ihien uwanı le ihien oli'enya aku-le-uba uwanı a kpangbu oku hu, o mini mkpuru. ²³ Kani, mkpuru we kunye ali ri mma wu ndi hu hun nu oku hu, ghoha a, mi mkpuru ezie-ezie: ndi hu ime we a mi uzo ogun-isen, ndi hu a mi uzo ogun-eto, ndi hu a mi uzo iri-kwasi-ogun."

Ilu Jesu Gi Ata-witi Ta

²⁴ O no ta ni we ilu ozo, si,
"Ali-eze elu-igwee rike ebe ihian no kun mkpuru ri mma ime ugbo e. ²⁵ Kani, ebe ihian ri uran, enenren no bia d'a kun ata-witi ye ime oka-witi ndi hu

pu. ²⁶ Ogen ihien-ugbo ndini gi nwan sueguu, mima mkpuru, ata-witi ndi hu nozikwo puha.

²⁷ 'Ya ndi idibo ahun no bia d'e kunrun onye hu nwe ugbo, si a, 'Di-okpa, ele mkpuru ri mma ki kunye ime ugbo i? Nani ke ata-witi don banzi a?'

²⁸ O no si we, 'Onye-iwe me ihienni.'

Ndi idibo ndi hu no si a, 'Ni enyi jen nwan d'e huepu ata-witi ndi hu?'

²⁹ Kanj o no si, 'Mba, amangbe onu e huepu 'ya le oka-witi. ³⁰ Hapu ni we ebuo ni we suegbame d'e ru ogen we gi e be oka-witi. O ru ogen we gi e be oka-witi, a si m ndi jenkwo d'e be n'e, "Bu ni uzwo huepu ata-witi kenmesonme we ukun-ukun d'a dun okun, unu e bepaha oka-witi buche ebe m'e buche ihien-ugbo." ' "

*Ilu Jesu Gi Mkpuru Mostadi Ta
(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)*

³¹ O no ta ni we ilu ozwo, si, "Ali-eze elu-igwee no ke akpuru mostadi ohu hun onye ohu weri, kunye ime ugbo e. ³² Iya kachanrin ntin ime mkpuru ile, kanj o sueguu, 'ya kachanrin ogbe e hi ime ihien-akunkun ndi hun hikeleni, o hande ke osisi, nke wu ni nnuna a bia d'a kpa ekwu e ye agalaba a."

*Ilu Jesu Gi Yisti Ta
(Luk 13.20-21)*

³³ O no ta ni we ilu ozwo, si, "Ali-eze elu-igwee rike yisti bredi gi a fu hun okpoho ohu gi gwogbama flawa we gi e shi bredi hun k'e jun ihien noko adana eto d'e ru n'ozwo ghagbari flawa hu ile."

*Ihien Hain Jizosi Gi E Gi Ilu A kuzi
(Mak 4.33-34)*

³⁴ Jizosi gi ilu gwa igunrun hu ihien ndini ile. O nwonna ihien o gileni ilu gwa we. ³⁵ Onwan wu igi mezu ihien onye-amuma ku, si,

"M jenkwo d'a shiapu onu m
e gi ilu e ku,
m jenkwo d'a gha e
ku ihien zuerini
kete w'a tunle iyeto uwa."

Jizosi A Kowa Ilu Ata-witi Hu

³⁶ 'Ya o no na igunrun hu to si ime ulo. Umuzazuun a no bia d'e kunrun e, si a, "Kowa ni enyi ilu ata-witi hu we kunye ime ugbo." ³⁷ O no za, si, "Onye hu kun mkpuru ri mma wu Nwa nke Ihian. ³⁸ Ugbo hu wu uwa; mkpuru hu hun ri mma wu umu Ali-eze; ata-witi hu wu umu Eje-onye hu. ³⁹ Ehenren ahun kun ata-witi ndi hu wu Ekwensu; ogen hu we jenkwo d'e gi ghwo ihien-ugbo hu wu ogugu ogenni; ndi ahun jenkwo d'a ghon'a wu ndi mmnon-ozu.

⁴⁰ Ke we don huepu ata-witi ndi hu, wegbama we dun okun, erira k'o jenkwo d'a ri ogugu-ogen. ⁴¹ Nwa nke Ihian jenkwo d'e zi ndi mmnon-ozu e. We jenkwo d'e kpoppu ihien owule e buhe njo le ndi ile e me eje-ihien ime Ali-eze e, ⁴² tu we ye oken okun hu. Ebehu, ihian jenkwo d'a ri a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.

⁴³ Ogen hu, ndi ezi-omume k'e time ke enya-anwun ime Ali-eze Nedi we. Onye hun nwon ntin 'ya nu."

Ilu Ndi Jesu Gi Ihien Ri Oken-mkpa Zuerini Ta

⁴⁴ "Ali-eze elu-igwee ri ke ihien ri oken-mkpa zueri ime ugbo, hun onye ohu hun, zuemezi e, gi ighoghwo jen d'e rechanrin ihien ile o nwon, bia d'e nonrin ali hu."

45 “Ozọ̀zi, Alị-eze elu-igwee nọ ke ebe onye-afia ri a chosonme ihien ri mkpa a koni. 46 Ogen o gi hun hun a kokenmeni rigbu enwen e mkpa, o no jen, rechanrin ihien ile o nwe, bia d'e nonrin e.”

Ilu Jesu Gi Oga Ta

47 “Ozọ̀zi, Alị-eze elu-igwee rike oga we tuye ime ohimin, o no nwundon udi azun ile ri ichen-ichen. 48 Ogen o gi jun, we no dokpunpuha a mkpenren mirin; ya we no nodi ali, hopuha ndi ri mma, buche ime ukpali, kpọn ndi rileni mma tuhu. 49 Erira k'o jenkọ d'a ri o ru ogugu-ogen. Ndi mmon-ozu jenkọ d'a puha, hopu ndi-njo ebe ndi-oma ri, 50 kpọn we ye oken okun hu. Ebehu, ihian jenkọ d'a ri a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.”

Ezioku Nke Ohun Le Nke Akan

51 Jizosi no ju, si, “Onu a ghotaguo ihien ndini ile?” We no si a, “Eghee.” 52 O no si we, “Ya wu ni onye nkuzi Iwu owule we zun make Alị-eze elu-igwee nọke onye nwon ulo, hun gha ebe o donme ihien e wefuha ke ihien ohun ke ihien akan.”

A ju We Jizosi Ime Nazareti

(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

53 Ogen Jizosi gi taguu ilu ndini we, o no gha ebahun pu, 54 si obodo e. O no kuzime we ime ulo-ufufe we, hun wu ni nkuzi e no tu we enya, we no si, “Elebe ke okennyeni no nwehen amamihienni le orun-atumanya ndini o ri a run? 55 Ele nwa Kapinta wu onwan? Efan nne e ele Meri? Ele Jemisi le Josefụ le Saimonu le Judasi wu umune-e-ikennye? 56 Ele enyi le umune-e-ikpoho ri ebeni? Elebe ke okennyeni gha nwehen ihien ndini ile?” 57 ‘Ya we no weme ne iwe. Jizosi no si we, “W'a gbaye onye-amuma agbaye ebe ile mmanị ime ali a le ezi-le-ulo a.” 58 O runni orun-atumanya bu oda ebehu makeni ekwerini ni w'e.

Isi Nke Mmę̀o

Onwun Jonu Hun E Me Mirin-Chuku

(Mak 6.14-21; Luk 9.7-9)

1 Ogen hu, Herodu hun ri a ki Galili no nu ihien Jizosi ri e me, 2 o no si ndi idibo e, “Onyeni wu Jonu hun e me mirin-Chuku. O ghaguo onwun lihi, 'ya hain o gi nwon iken o gi e me ihien ndini.”

3 Herodu ku erira makeni Herodu nwunrun Jonu, ken e egbun, bu e che ime ulo-ngan make ufiri Herodias nwunye nwe e wu Filipu, 4 makele o teguo Jonu gwama a, si, “Iwu ekwerikwon n'i siko d'a lu a.” 5 O te cho n'o gbu Jonu, kale egun ihien ndi ali k'e me anin'a makeni we weri Jonu rike onye-amuma.

6 Kani, o ru uhuhin hu we gi a nyanhan omumu Herodu, nwa-okpoho Herodias mu no temi we egu, efo no suo Herodu suo, 7 hun wu ni Herodu no kwe e nkwa, kun iyi, n'o siko d'e y'e ihien owule o cho.

8 Nne e no dunye e, o no si Herodu, “Gi afereni ye m isi Jonu hun e me mirin-Chuku.”

9 O no fu eze, kani o no gi ifiri iyi o kun le ndi obia a si we ye nwata-okpoho hu 'ya. 10 O no zi we, we no jen d'e bepụ Jonu isi ime ulo-ngan. 11 We no gi efere buhe e, we e ye nwata-okpoho hu, o no w'e jenni nne e.

12 Umụ-azun Jonu no bia, buru ehụ a li, jen d'a gwa Jizosi.

Jizosi E Ye Igunrun Hi-ogbe Ihien-oriri

(Mak 6.30-34; Luk 9.10-17; Jon 6.1-14)

¹³ Ogen Jizosị gi nū ọnwān, ya sūọ nọ gi ụgbọ-mirin gha ebēhū pū, si ebe ihian rileni. Kanị ogen ndi ri ebahun gi nū n'ọ pūgūọ, wē nọ gi ụkū gha ime obodo ndi hū sōnmē e. ¹⁴ Ogen o gi ru mkpenren mirin, ọ nọ hūn igunrun hi-ogbe. Ọ nọ mē omikēn wē, zūọ ndi emu ri a kū.

¹⁵ O ru ogen enyasi, umū-azūun a nọ bja d'e kunrun e, si, “O nwōnni onyē bi ebeni, bu eki e gigūọ. Si igunrunni la, ni wē jēn ime obodo ndi mē ekere-ekere risonmē ebeni d'e nōnrinsonmē ihien-oriri.”

¹⁶ Jizosị nọ si, “Ele hūn w'e gi lama; ye ni wē ihien-oriri.” ¹⁷ Wē nọ si a, “Ogbe brēdi isen lē azun ebūọ sūọ kē enyi nwōn ebeni.” ¹⁸ Ọ nọ si wē, “Wēhē ni ni m wē.”

¹⁹ 'Ya ọ nọ si igunrun hū nōdi alī enu irurue ri ebahun. Ọ nọ weri ogbe brēdi isen hū lē azun ebūọ hū, lee enya elu-igwee, ye ekele, bebe brēdi ndi hū ye umū-azūun, wē nọ ye igunrun hū. ²⁰ Wē ile nọ rijunchanrin efō. 'Ya wē nọ tutukomē ifunfun e hōdūni, o jun ụkpālī mmēbūọ.

²¹ Ndi hūn ri brēdini wū ihien nōkē ikennyē ogun-iri kwasị nnu-mmēbūọ*, wezuka ikpoho lē umūeka.

Jizosị Lē Pita E Jen Ijēn Elu Mirin (Mak 6.45-52; Jōn 6.15-21)

²² 'Ya Jizosị nọ si umū-azūun a banye ime ụgbọ-mirin buru n'ē zūọ jēnmē azūun hūn-ēbō. 'Ya lē enwēn e nọ nōdi gbashia igunrun hū. ²³ Ọ gbashia guu wē, 'ya sūọ nọ nyinrin ugu d'e mē ekpere. O ru ogen enyasi, 'ya sūọ hū ebēhū.

²⁴ Kanị, ụgbọ-mirin hū e jentegūọ ogen hū, ebiri-mirin hū e ti ụgbọ hū, e tikin e azūun—makēni ufere ri a gha ihun e fehe. ²⁵ O ru zūọ-utuntun biribiri, Jesu nọ jēnhēn ijēn elu mirin Galili hū d'e kunrun wē. ²⁶ Ogen umū-azūun a gi hūn a k'ọ jēnla ijēn elu mirin hū, 'ya egun nọ tuma wē. Wē nọ si, “Onyē-mmōn rọ!” Wē nọ gi egun yi oro. ²⁷ Kanị, ọ nọ kuyeni wē oku ozigbo, si, “Kwōndon ni obi unu, mmē rọ, atūlē ni egun.”

²⁸ Pita nọ si a, “Di-nwōnni-enyi, ọwūlē iyū rọ, si m bja d'e kunrun i elu mirin.” ²⁹ Jesu nọ si a, “Bja.” 'Ya Pita nọ gha ime ụgbọ-mirin hū pūha, jēnmē ijēn elu mirin, buruko Jizosị.

³⁰ Ogen o gi hūn okēn ufere hū, egun nọ bja a, ọ nọ rubanma ime mirin. Ya ọ nọ yi oro, si, “Di-nwōnni-enyi, zūọpūha m!” ³¹ Jizosị nọ tīnpū ēka ozigbo kwōndon e, si, “Onyē okukwe-nta! Kī hain i gi nwōn obi-ēbūọ?” ³² Ogen wē gi banye ime ụgbọ-mirin hū, okēn ufere hū nọ kusī. ³³ Ndi hūn ri ime ụgbọ-mirin hū nọ gbu n'ē osekpū, si, “Ezioku-ezioku, iyū wū Nwa Osolobue.”

Jizosị A Zūọ Ndi Emu Imē Obodo Genesareti (Mak 6.53-56)

³⁴ Ogen wē gi fetuguu mirin, wē nọ pūha obodo Genesareti. ³⁵ Ogen ndi obodo hū gi marin ni Jesu rọ, wē nọ zi ozi ghagbari egberē hū ile, wēhesōnmēn'e kē wē han emu ri a kū. ³⁶ Wē nọ rīọ a ni wē metūde ntin ewuru e ēka; kē wē han metun'a nọ dīnhin.

Isi Nke Mmisen

Odinali Ndi-akan (Mak 7.1-13)

¹ 'Ya ndi Itu-Farisi lē ndi-nkuzi Iwu nọ gha Jerusalem bja d'e kunrun Jizosị, si a, ² “Kī hain umū-azūun i gilēni a gbaye odinali ndi nēdi enyi kanị? W'a ra kwō ēka wē kebe ri ihien-oriri.” ³ Ọ nọ za wē, si, “Kī hain ọnu gi a dan iwu Osolobue

* **Isi Nke Mmēnọ:**21 ikennyē nnu-uku isen

keni unu kwadon odinali onu? ⁴ Makeni Osolobue ye iwu, si, 'Gbaye nedi i le nne i,' siji, 'Onye owule kuja oku nedi e mobu nne e, we k'e gburiri onye ahun.'

⁵ Kanj unu si, 'Onye si nedi e mobu nne e, "E weguo m ihien nke m'e ye i ye Osolobue oyibe," o rizini mkpa n'o gi ihien o nwe gbaye nedi e mobu nne e.'

⁶ 'Ya wu, onu e gi ifiri odinali unu e me oku Osolobue a wuru ihien la iwi. ⁷ Ndi ihunnai ke unu wu! Amuma Azaya bu banyeni unu wu ezioke! Azaya si ni Osolobue si,

⁸ 'Onun-ire suo ke ndini gi
a gbaye m,

obi we e teke ebe m ri.

⁹ We ri e fe m mmaka,

ihien w'a kuzi

wu odinali ihian mmaka tume.' "

Ihien Ndi Hun E Meru Ihian

(Mak 7.14-23)

¹⁰ Jesu no kpozunhan igunrun hu ebe o ri, si we, "Gon ni ntin; ghota ni! ¹¹ Ele ihien banye ihian onu e meru a, kanj ihien gha onu puha, 'ya e meru ihian."

¹² 'Ya umu-azun a no bia d'e kunrun e, si a, "Y'a maringho ni iwe we ndi Itu-Farisi ogen we gi nu ihieni i ku?"

¹³ O no za, si, "We jenkọ d'e huepu ihien owule Nedi m ri elu-igwee kunleni.

¹⁴ Hatu ni we, we wu ndi-ndu hun enya kpu ishi—owuni onye enya-ishi e du onye enya-ishi, we ebuo jenkọ d'a danye ime olu." ¹⁵ Ya Pita no si a, "Kowa ni enyi ilu nei."

¹⁶ 'Ya o no si, "Onu nwen e ke ghotakwo nwan? ¹⁷ Unu a hun n'a ni ihien owule banye onu e si efọ, gha erira shi mgbugbu-nsin? ¹⁸ Kanj ihien gha onu faha gha obi ihian puha—iya wu ihien e meru ihian. ¹⁹ Makeni ime obi ke ihien ndini gha a puha: eje-iroro, igbu-ochu, ina-nwunye-ihian le izo-uku-eye-ofia, mgbanzuzue, izun-ohin, ishia eri-ntu le nkuto. ²⁰ Ihien ndini we nwe e meru ihian. Kanj, igi eka we kwoleni ri ihien-oriri ara meru ihian."

Okukwe Okpoho Ohu Nwa A Nwon Nsongbu

(Mak 7.24-30)

²¹ Jizosi no gha ebahu pu, si egerę Taya-le-Sidonu. ²² Ogen hu hura, okpoho onye alj hu wa Kena hun gha egerę ahun bia no puha, yime oro, a si, "Euu Di-nwonni-enyi, Nwa Defidi, me omiken m, eje-mmọn ri ime nwa-m-okpoho, o ri e songbu e oda-oda." ²³ Kanj Jesu azan'a kaka. Umu-azun no bia, riọ a, si, "Gwa a lama, makeni o ri e yison enyi oro."

²⁴ Jesu no si, "We zi m d'e kunrun atunrun Izrelu huni suo."

²⁵ 'Ya ke okpoho hu no bia, sekpu alj ihun e, si, "Di-nwonni-enyi, ye ni m eka."

²⁶ Jesu no si, "O rini mma ni we tu bredi umueka ye ni nkite."

²⁷ Okpoho hu no si a, "Egheę Di-nwonni-enyi, kanj, ke nkite e ri ifunfun gha ebe ndi nwonni we ri e ri ihien-oriri a dan."

²⁸ 'Ya Jizosi no si, "Euu okpoho, okukwe i e hike ogbe! 'Ya ri ni i k'i don cho." Nwa a hu no dnhin ozigbo.

Jizosi A Zuo Ndi Bu Oda

²⁹ Jizosi no gha ebahun pu, si mkpenren "Ohimin" Galili. O no nyinrin enu oke, nodi alj ebahun. ³⁰ We hu e huhę d'e kunrun e, e wehe n'e ndi nguro, ndi oro, ndi enya-ishi, ndi odin le imerinme ndi ozo—e bu we a to uku a. O no zuo we, ³¹ nke wu ni o tu igunrun hu enya ke we don ri a hun ebe ndi odin ri e ku

oku, ndi oro e zuzi oke, ndi nguro e jemma ijen, ndi enya-ishi a hunma uzọ, we no ja Osolobue Izrelu mma.

*Jizosi E Yezi Igunrun Ozọ Hi-ogbe Ihien-oriri
(Mak 8.1-10)*

³² Ya Jizosi no kpozunhan umu-azun a ebe o ri, si, “Omiken igunrunni ri e me m, make ni mme le we a nopusu akp’ohin eto, kale ihien we siko d’e ri a ri a, bu a choni m ni we bu egun la, amamgbe w’a dantsonme uzọ.”

³³ Umu-azun a no ju a, si, “Elebe ke enyi jenko d’a no wehe bredi k’e zu igunrunni ri ime atu ebeni?” ³⁴ Jizosi no si we, “Ogbe ole ke unu gi?” We no si a, “Ogbe esa le azun me kirikiri buleni oda.”

³⁵ O no si igunrun hu ndi akpakali. ³⁶ O no weri ogbe esa hu le azun ndi hu; o yeguu ekele, o no bebe we ye umu-azun a. Umu-azun a no we we ye igunrun hu.

³⁷ We ile no rijunchanrin efọ: we no tutukome ifunfun e hoduni, o jun ukpali esa.

³⁸ Ndi hun ri ihien-oririni wu ikenny nnu-iri, wezuka ikpoho le umeka.

³⁹ Jesu a ghashaguu igunrun hu, o no banye ugbo-mirin si egera Magadani hun wu Mag’dala.

Isi Nke Mmisen

*A Si We Jizosi Ghosi We Ahima
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)*

¹ Ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi no bia d’e kunrun Jesu, lele e, si a ghosi we ahima gha elu-igwee bia.

² O no za we, si, “O ru ogen enyasi, onu si, ‘Uhuohin siko d’a ri mma, make ni igwere fon efon.’ ³ Utuntun, unu si, ‘Mirin jenko d’e zue tan make ni igwere efoni.’ Onu marin ke we don e gi igwere a kowa ihien jenko d’e meni, kale unu ara s’eka a kowa ihien ihien ri e me ogenni ri a ghosi.”

⁴ Eje-agbo enya rileni uzọ ohu ri a cho ahima. Kan, o nwonna ahima we jenko d’a ghosi we, wezuka ahima ihien me onye-amuma wu Jona.” O no na we to, gha ebenu pu.

*Yisti Ndi Itu-Farisi Le Ndi Itu-Sadusi
(Mak 8.14-21)*

⁵ Ogen umu-azun a gi fetuguu mirin Galili, we no hun a ni a zole we bredi.

⁶ Jizosi no si we, “Kpachanpu ni enya ebe yisti ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi ri.”

⁷ We no si ibe we, “O ri e ku ihienni makele enyi e weheni bredi.”

⁸ Ogen Jizosi gi marin ihien we ri e ku, o no si we, “Ki onu ri e kuni ni unu e nwon bredi? Euu, unu ndi okukwe nta! ⁹ Onu e k’e ghotakwo nwan? Unu anyanhanni ogbe bredi isen hu mmadu ogun-iri kwasu nnu-mmebu ri le ukpali ole onu kponjun ihien we rihodu? ¹⁰ Unu anyanhanni ogbe bredi esa mmadu nnu-iri ri le ukpali ole unu kponjun ihien we rihodu? ¹¹ Ki hain onu gileni ghoha ni ele bredi mmaka ke m ri e ku? Kpachanpu ni enya ebe yisti ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi ri!” ¹² Ya we no ghoha ni ele yisti bredi mmaka gi a fu k’o si we kpachanpu ni enya, kan, o gi e e ku nkuzi ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi.

*Pita E Ku Onye Jizosi Wu
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)*

13 Ogen Jizosị gi banye ębęre Sizeria-Filipi, ọ nọ jụ ụmụ-azụun a sị, “Onye ke wẹ sị nị 'ya ke mmę wụ Nwa nke Ihian wụ?”

14 Wẹ nọ za, sị, “O nwe ndị sị Jonu hụn e me mirin-Chuku, ndi ọzọ sị Elaija, ndi ọzọ sị Jerimaya mọbu onye ohu ime ndi-amuma mbu.”

15 Kanị ọ nọ sị wẹ, “Onye ke unu sị nị 'ya ke m wụ?”

16 Saimonu wụ Pita nọ za, sị, “Yu wụ Onye Hu Osolobue Tume, hụn wụ Kraisti, Nwa Osolobue—Osolobue hụ ri ndun.”

17 Jizosị nọ si a, “Onye wẹ gozi agozi k'i wụ Saimonu nwa Jona*! Makeni ele ihian ghosi i ihieni, kama, Nedi m hūn ri elu-igwee ghosi i 'ya. 18 M ri a gwa i, i wụ Pita†, m jenkọ d'a tun ụka m ye elu omumanị, iken onwun a saeka meri e. 19 M jenkọ d'e ye i ishanhan Ali-eze elu-igwee: ihien owule i sị, 'Mba,' elu-ụwa elu-igwee siko d'a sị, 'Mba.' Ihien owule i sị, 'Egheę,' elu-ụwa, elu-igwee jenkọ d'a sị, 'Egheę.' ”

20 Ya Jizosị nọ dokemę ụmụ-azụun a ęka-ntin, sị wẹ agwale onye owule nị 'ya wụ Onye Hu Osolobue Tume wụ Kraisti.

Jizosị E Ku Oku Afunfun O Siko D'a Ta Le Onwun A
(Mak 8.31—9.1; Luk 9.22-27)

21 Gha ogen hụ jenme, Jizosị nọ gwama ụmụ-azụun a, sị, “M jenkọ d'e jenniri Jerusalem, ndi-isi le ndi-isi nchu-ęjan le ndi-nkuzi Iwu jenkọ d'e me m nị m ta afunfun bu oda. Wẹ jenkọ d'e gbu m, kanị, hūn m'e akpu-uhuohin eto, Osolobue jenkọ d'a gha onwun weli m.”

22 Kanị Pita nọ weri e si usuo, jugbo a, sị, “Di-nwonni-ęnyi, Osolobue a jü; o nwonni ogen ihieni e gi me i!”

23 Kanị Jesu nọ gbewuto, sị Pita, “Ekwensu, pu nị m! I ri a nokin m ụzọ, makeni y'a ri e ro nke Osolobue, nke ihian k'i ri e ro.”

24 Ya Jizosị nọ sị ụmụ-azụun a, “Onye owule cho n'o son m, 'ya jukwo enwen e, buru obe e, sonme m. 25 Makeni onye owule cho n'o ghe isi, isi e a to a, kanị onye owule tuhu ndun a make ufiri m jenkọ d'a hūn a. 26 Elee erere k'ọ ban nị ihian e nwoncharingbu ụwa ile, tuhu ume-ndun a? Kini ke ihian siko d'e gi gbari ume-ndun a?”

27 “Egheę, Nwa nke Ihian le ndi mmon-ozie e jenkọ d'a bia; o siko d'e gi ogho Nedi e bia. Ogen hū, o jenkọ d'a ku onye owule ugwo ihien o me. 28 M ri a gwa unu ezioku, o nwongho ndi ri ebeni hūn jenkoleni d'a nwun d'e ru ni a hūn wẹ Nwa nke ihian k'ọ lala nọke Eze kị Ali-eze e.”

Isi Nke Mmęsa

Jizosị E Nwonhuto
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Ogen akpu-uhuohin isin gi ghafegwu, Jizosị nọ weri Pita le Jemisi le Jonu nwenę Jemisi, kiri wẹ si elu-ugu jen elu oda-oda; 'ya le wẹ suo wi. 2 Jesu nọ nọ id'ęnya wẹ nwonhuto: ihun e nọ nwunme rike ęnya-anwun, ewo o yi nọ henrin nke ochan, nwunme ke ukpe.

3 Idumuzi Mozizi le Elaija nọ fopuha ebe wẹ ri, wẹ le Jizosị nọ kume oku.

4 Pita nọ sị Jizosị, “Di-nwonni-ęnyi, ọ hugho mma nị ęnyi ri ebeni. Omeni y'a choghọ, m jenkọ d'e memę odu eto ebeni: ohu wụ nke i, ohu wụ nke Mozizi, ohu wụ nke Elaija.”

* Isi Nke Mmisin:17 Jonu † Isi Nke Mmisin:18 “Pita” wụ “omuma” onu Griki.

⁵ Ebe ọ rị e ku ihienni, idumuzi, orukpu nwunchanni nọ kpumę wę. Olu nọ gha ime orukpu ahun si, “Onwan wu ezi Nwa m; ihien e a sọka m; gon n’e ntin!”

⁶ Ogen umu-azun Jesu ndi hu gi nu ihienni, oken egun nọ tuma wę, wę nọ dan ali, we ihun kpumę ali. ⁷ Kani Jizosi nọ bia ebe wę ri, metu wę eka, si, “Lihini, atule ni egun.” ⁸ Ogen wę gi wesi enya elu, o nwonzini onye wę hun kari Jizosi.

⁹ Ogen wę gi gha elu-ugu hu hidanla, Jizosi nọ do wę eka-ntin, si, “Agwakwole ni onye owule ihienni onu hun d’e ru ogen Osolobue e gi ghaguu onwun weli mme wu Nwa nke Ihian.”

¹⁰ Umu-azun nọ ju a, si, “Ki hain nwan ndi-nkuzi Iwu gi a si ni Elaija jenko d’e buriri uzo biaguu?”

¹¹ O nọ za wę, si, “Ezie ro ni Elaija jenko d’e bu’zo biaguu d’a kwademęchanringuu ihien ile. ¹² Kani m ri a gwa unu ni Elaija a biaguo bu amarinni w’a, e me we ihien suo ni wę. Eriira ke mme wu Nwa nke Ihian jenko nwan d’e gi ta afunfun eka wę.” ¹³ Ya umu-azun a nọ ghota ni Jonu hun e me mirin-Chuku k’o ri e ku.

Jizosi A Zuo Nwata Eje-mmọn Ri Ime E (Mak 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Ogen wę gi ru ebe igunrun hu ri, okennyę ohu nọ bia d’e kunrun Jizosi, sekpu n’e ali, si, ¹⁵ “Di-okpa, me omiken nwa-m-okennyę! Ibobo ri a ku a. O ri a ta oken afunfun; ọ danyesomme ime okun le ime mirin. ¹⁶ M wehe ni umu-azun i ‘ya, kani asani wę eka zuo a.’ ¹⁷ Jesu nọ si, “Euu, agbo nwonleni okukwe! Agbo zinleni?! Elee ogen ke m k’e sonru unu nodi? Elee ogen k’e m k’e dinrini onu?! Wehe ni ni m’e.” ¹⁸ Ya k’o nọ jugbo eje-mmọn hu, ọ nọ gha ime nwata hu puha, nwata hu nọ dinhin ozigbo.

¹⁹ Ya umu-azun a nọ bia d’e kunrun e ebe ‘ya suo ri, ju a, si, “Ki hain enyi gileni saeka chupu a?” ²⁰ O nọ za wę, si, “Makeni okukwe unu ehini. M ri a gwa unu ezioku, omeni onu nwon okukwe hun hande ke mkpuru mostadi, unu jenko d’a s’eka si uguni, ‘Gha ebeni pu si ebahun!’ O jemma. O nwonna ihien jenko d’a kari unu eka! [²¹ Kani udiri a ra pu wezuka ni wę bu-onu me ekpere.”]

Jizosi E Kuzi Oku Onwun A (Mak 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Ogen Jizosi le umu-azun a gi zu ime Galili, Jizosi nọ si wę, “We jenko d’e we mme wu Nwa nke Ihian che eka ihian, ²³ wę jenko d’e gbu m; hun m’e akp’ohin eto, Osolobue e weli m.” Onwan nọ fukemma wę.

Iku Ugwo-isi Ulo-nso

²⁴ Ogen wę gi ru Kapanom, ndi a na ugwo-isi Ulo-nso nọ jenburu Pita, si a, “Onye-nkuzi onu ara kude ugwo-isi* Ulo-nso ra?”

²⁵ Pita nọ si, “O ku a ku.” Ogen o gi lua, Jizosi nọ bu e uzo kupuha a, si a, “Sajmonu-o, k’i ro? Onye ke ndi-nze uwan a na utu ichen-ichen w’a na? Umu we ra ndi ozu?”

²⁶ Ogen o gi si, “Ndi ozu.”

Jizosi nọ si a, “Ya wu ni umu wę ara ku. ²⁷ Kani, amamgbe enyi e me ihien e se oku, shi mirin hu; y’a tuye ukpo i; y’e weri azun ibuzo i siko d’e gbu—shiapu

* **Isi Nke Mmęsa:24** ugwo-isi. Akpuru egho w’a kpo “drak’ma” ebuo ke wę gi a ku ugwo-isi Ulo-nsoni.

a ọ́nụ̀, ị̀ sị̀kọ̀ d'a hụ̀n akpụ̀rụ̀ egho shekẹ̀lụ̀† ohu. Weri ẹ̀ n'ì gị ẹ̀ kụ̀ ụ̀gwọ̀-isi mme lẹ̀ 'yụ̀.”

Isi Nke Mm̄esato

Onye Kachanrinni ime Ali-eze Elu-igwee

(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

1 Ogen hụ, ụmụ-azụn Jizọsị nọ bịa d'e kunrun Jizọsị, sị, “Onye kachanrini ime Ali-eze elu-igwee?” 2 O nọ kpọ nwata ohu, bu ẹ che etintinnai wẹ, sị, 3 “M rị a gwa ụnu ezioke, omeni ụnu egbehutoni, wuru ndi nọ ke ụmụeka, o nwonnini ogen ọnu e gi banye Ali-eze elu-igwee. 4 Onye ọwule welua enwen ẹ ali, wuru onye nọ ke nwatani, 'ya wu onye kachanrinni ime Ali-eze elu-igwee. 5 Onye ọwule nabanhan nwata nọ enina make ufiri efan m a nabanhangwo m.”

Onwunwan

(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 “Kani onye ọwule han onye ohu ime ndini me ntin hun kwerini ni m me njo, o ka mma ni we kenme olo hi-ogbe ye onye hu olu, tu a ye ime ohimin mini. 7 Uwa ri ime nsongbu, make ihien ndi hu e me ihian e me njo rin'a! Ihien k'a han ihian me njo k'a bjakwo-o, kale nsongbu ri ni onye hu we jenkwo d'a gha eka a bja.”

8 “Omeni eka i mobu uku i a hain i e me njo, bepụ a tuhu. O ka i mma n'i banye ndun bu ehio i ezuni mobu n'i dan nguro, kari ni we tu i ye ime okun itebite bu eka i ebuo le oku i ebuo zu oke. 9 Omeni enya i a hain i e me njo, gupu a tuhu. O ka i mma n'i gi enya ohu suo banye ndun kari ni we tu i ye okun-mmom bu enya i ebuo ri a ri.”

Ilu Jesu Gi Atunrun Hu Tuhuni Ta

(Luk 15.3-7)

10 “Hun n'a ni unu elegberini onye ọwule ime ndini me ekerẹ. Make ni, m rị a gwa unu, ndi mmom-ozu we ri ebe Nedi m hun ri elu-igwee ri e lee ihun ẹ ogen ile. 11 Make ni mme wu Nwa nke Ihian bja d'a zuopuha ndi huni.”

12 “Kini ke ọnu ro? Omeni ihian nwon atunrun ogun-isen, ohu ime we a kpahu, o natoko ohu-aria-ogun-isen hoduni elu-ugu ebahun we nọ a kpa nni jenne d'a cho ohu hu kpahuni? 13 O hun a, m rị a gwa unu ezioke, o jenkwo d'a ghogho n'a kari ohu-aria-ogun-isen hu kpahuleni. 14 Erirazikwo, Nedi ọnu hun ri elu-igwee achoni ni onye ọwule ime ndini me ekerẹ la iwi.”

Nwene I Me Injo K'i Jenko D'e Me?

15 “Nwene i me i njo, jen d'a gwa a mmefie ẹ ebe 'yu ni 'ya suo ri a. Omeni o gongho i ntin, 'ya wu ni ye wechinhengwo nwene i azun. 16 Kani, omeni o gonni i ntin, weri onye ohu mobu mmadu ebuo che ni enwen i, 'yu le we e jenzi d'a hun a keni o meye we enya. 17 O ju n'o gonko we ntin, gwa ndi uka. O ju n'o gonko uka ntin, weri ẹ rike onye ghaleni e fe Osolobue mobu onye a na ugwo-isi njo a ma ikpe.”

Iken Uka Kraisti Nwon

18 “Ezioke ke m rị a gwa unu, ihien ọwule unu sị, 'Mba' elu-uwa, elu-igwee jenkwo d'a sị, 'Mba.' Ihien ọwule ọnu sị, 'Egheẹ,' elu-uwa, elu-igwee jenkwo d'a sị, 'Egheẹ.' 19 M rizi a gwa unu ezioke, omele mmadu ebuo ime ọnu e kwergbame elu-uwani ri ihien ọwule, Nedi m hun ri elu-igwee siko d'e me ni

† Isi Nke Mm̄esato:27 “Shekẹ̀lụ̀” wu drak'ma eno.

unu 'ya. ²⁰ Makeni ebe owule mmadu ebuo mabu eto gi ufiri efan m zu, mme le we ri ebegu.”

Mgbaghari

²¹ Pita no bia d'e kunrun Jizosi, si a, “Di-nwonna-enyi, mgbe ole ke nwee m siko d'e me m njo a gbaghari m'a? Mgbe esa?”

²² Jizosi no si, “Asini m'i mgbe esa, kani mgbe esa-esa uzọ iri kwasị ogun eto.”

Ilu Jesu Gi Odibo Hun Ju N'ọ Gbaghariko Ta

²³ “Ya wu, Ali-eze elu-igwee no ke ebe eze ohu no cho ni 'ya le ndi idibo e gbako egbo we gi e. ²⁴ Ogen o gi gbakoma, we no wehen'e onye ohu gi e egbo hibu enwen e ogbe, k'e zu we kusonme ndi-orun nu isen-kwasị-ogun orogbo ahụ mmisen. ²⁵ Kani o sani aka ku a. Eze no si we re 'ya le nwunye e le umu a le ihien ile o nwon, wehe egbo d'a ku a ugwo o gi e.”

²⁶ “Maka onwan, odibo hu no gbu osekpụ, riokenme e, si, ‘Nna, nwon ni m ndidi, m jenko d'a kucharin i ihien ile m gi i.’ ²⁷ Nna a no gi omiken hapu a, gbaghari a, si a y'a kuzile ugwo hu o gi e.”

²⁸ “Kani, ogen odiboni gi pu, o no hun odibo ibe e hun gi e egbo-orun akp'ohin ogun-isen suo. O no todon e ekpiri, si a, ‘Ku m ugwo i gi m.’”

²⁹ “Ya odibo ibe e hu no dan ali, riokenme e, si, ‘Nwon ni m ndidi, m jenko d'a ku i ugwo i.’ ³⁰ Kani o no ju, jen d'e bu e che ime ulo-ngan d'e ru ogen o jenko d'a ku a ugwo hu.”

³¹ “Ogen idibo ibe e gi hun ihienni, o futu we oda-oda ime obi, we no jen d'a gwa Nna we ihien ile meni. ³² ‘Ya nna a no kpo a, si, ‘Odibo efo-njof! M hapu i, si i akuzile ugwo hu ile i gi m, makeni i rjo m arjo. ³³ O furuni n'i me ni odibo ibe i omiken ke m don me n'i omiken?’ ³⁴ Nna a no gi olulu w'e ye we ni we ye e afunfun ime ulo-ngan d'e ru ogen o jenko d'a kucharin ugwo hu ile o gi.”

³⁵ Ya wu, erira ke Nedi m hun ri elu-igwee jenko d'e mezikwo onye owule ime unu, omeni y'e gini obi i ile gbaghari nwee i.

Isi Nke Mmitenei

Jizosi A Kuzi Banyeni Mkpechan (Mak 10.1-12)

¹ Ogen Jizosi gi kucharingwu ihien ndini, o no gha Galili pu, shi egerere Judia hun ri n fetu Iyi Jodani. ² Igunrun hi-ogbe no sonme e, o no zuo we ebegu.

³ Ndi hu ime ndi Itu-Farisi no bia d'e kunrun e, keni we shi n'e onyan. We no ju a, si, “O nwegho ihien owule iwu ku ni ya ke me okenny e kpechan nwunye e?”

⁴ Jizosi no za, si, “Onu e ke gun a ime Ekukwo-nso ni Onye hun keni we ke we oken le onyenny e ogen mbidon? *Unu e ke gun a no* ⁵ si, ‘Maka onwan, okenny e siko d'a nato nedi e le nne e, jen d'a banye ni nwunye e, we ebuo a wuru ehụ ohu.’ ⁶ ‘Ya wu, elezi we mmadu ebuo, kani we wu ehụ ohu. ‘Ya wu, ihien Osolobue wegbamagwu, ihian y'e kebele e.’”

⁷ Ndi Itu-Farisi hu no juzi a, si, “Ki hain nwan Mozizi gi ye iwu ime Ehuhuo-nso, si ni okenny e siko d'a s'eka ye nwunye e ehuhuo-mkpechan, kpechanpu a?”

⁸ Jizosi no za, si, “Makeni obi onu e zeke—'ya hain Mozizi gi hapu unu ni unu kpechan nwunye unu; kani ele erira k'o ri ogen mbidon. ⁹ M ri a gwa unu, onye owule kpechan nwunye e luma onye ozo, wezuka ni nwunye e zo ukwu ye ofia, a ghereole.”

10 Umụ-azụun a nọ si, “Omęni ęrira k’o rị ęgbata okęnyę lę nwunye ę, o ka mma ni alunị wę di-lę-nwunye.”

11 Kanị Jesu nọ si wę, “Elę ihian ile jęnkọ d’a saęka nabanhan okuni, mmani ndi hun o wu nke wę. 12 O nwon ndi ghaleni a lu di-lę-nwunye makeni elu wę ezuni oke kete w’a mule wę; o nwon ndi ghaleni a lu di-lę-nwunye makeni ihian memę wę ęri; o nwon ndi si ni aluko wę makę ufiri Ali-eze elu-igwee. Onye hun jęnkọ d’a saęka nabanhan okuni ya nabanhan a.”

*Jizosi A Gosi Umu-ndu
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)*

13 O nwe ndi wehęni Jizosi umu-ndu keni o bu ęka kwasị wę, mę ekpere, kanị umu-azụun a nọ jugbo ndi hu. 14 Kanị Jizosi nọ si, “Hatu ni umu-ndu ni wę bia d’e kunrun m; ęgbononle ni wę, makeni Ali-eze elu-igwee wu nke ndi nọ ęri.” 15 O nọ bu ęka kwasị wę, gha ebahun pu.

*Okorobia Odafin Hu
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)*

16 Ya ke onye ohu nọ bia d’e kunrun Jizosi, si, “Onye-nkuzi, elee orun-oma ke m siko d’a run ni m nwonrin ndun itebite?”

17 Jizosi nọ si a, “Ki hai ni gi a ju m oku ihien ri mma? Onye ohu suo ri mma. I cho ni banye ndun, donme iwu ndi hu ri ime Iwu.”

18 O nọ si, “Elee ndi?”

Jizosi nọ si, “Egbule ochu; agherele; ezunle ohin; ebuokinle ihian onu; 19 gbaye nedi i le nne i; ihien ibe i ya suo i ke ihien enwen i don a suo i.”

20 Okorobia hu nọ si, “M hu e donme ihien ndini ile, ki hoduzi m jenkọ d’e me?”

21 Jizosi nọ si a, “I cho ni zu oke, jęnme, recharin ihien ile i nwon, y’e we eghe ę ye ndi igbenye, gi ę nwon aku-le-uba ime elu-igwee, y’a bia d’e sonme m.” 22 Ogen okorobia hu gi nu ihien ni, ndun nọ guu a, o nọ sukuru, pu, makele o nwon ihien oda-oda.

23 Jizosi nọ si umu-azụun a, “M ri a gwa onu ezioku, o jenkọ d’a fu orun ebe odafin jenkọ d’a nọ banye Ali-eze elu-igwee. 24 M rizi a gwa unu, o jenkọ d’a ka nfe ni anyinnyan-mkpukpuke wu kamelu gha oghere oloden kari ni odafin banye Ali-eze Osolobue.” 25 Ogen umu-azụun a gi nu ihien ni, o tikenme wę ęnya, wę nọ si, “Onye jenkọ d’a sazi nwan ęka nwon nzuopuha?”

26 Kanị Jizosi e lee wę ęnya, o nọ si wę, “Ebe ihian ri, o sako ęka me, kanị ebe Osolobue ri, o nwonni ihien wę ghaleni a saęka e me.”

27 Ya Pita nọ si, “Lee ę, ęnyi a laguo ihien ile to sonme i, kini ke ęnyi jenkọ nwan d’e nwonhen?”

28 Jizosi nọ si wę, “M ri a gwa onu ezioku, ime uwa ohun lalani, ogen wę jenkọ d’e gi memę ihien ile nke ohun, ogen hu Nwa nke Ihian jenkọ d’e gi nodi ukpo ę nwe ogho, unu ndi hun sonni m siko d’a nodisonme ukpo mmebuo, a ki ebun mmebuo ri Izrelu. 29 Onye owule hun o meni o giguo ufiri m nato ulo ndi o nwon mobu umune-ę-ikennyę mobu umune-ę-ikpoho mobu nedi ę mobu nne ę mobu umu a mobu ali o nwon, jenkọ d’e nwonhen wę uzo ogun-isen, nwonhenzikwo ndun itebite. 30 Kanị, ndi bu oda bu uzo jenkọ d’a kpari azun, ndi kpa azun e buru uzo.”

Isi Nke Ogun

Ihien Jesu Gi Ndi Run Orun Imę Ugbo Kuzi

1 “Makeni Ali-eze elu-igwee ri ke ebe onye ohu nọ pu uz’utuntun d’e weri ndi orun hun jenkọ d’a run ime ugbo-vaini a. 2 Ogen ya le wę gi kwerigbamaguu

n'o jenkò d'a kù wẹ egbo ọrụn akpụ-ùhụọhìn wụ dinarijọsi ohu, ọ nọ zi wẹ ban ime ugbo-vainị a d'a runma ọrụn.”

3 “Ihiẹn nọkẹ ọkụlọkụ itenei ụtuntun, ọ nọ puzi, hụn ndi ọzọ wuzo mmaka ime afia. 4 Ọ nọ si wẹ, ‘Unu nwen jenne ugbo-vainị m d'a run ọrụn, m jenkò d'a kù unu ugwo ohunma.’ Wẹ nọ jenne.”

5 Ọ puzikwọ ọkụlọkụ mmebuo, oge hụ anwun gi a ri isi le ọkụlọkụ eto efinnai, ọ nọ mezikwọ ihiẹn ohu ahun.”

6 “Ihiẹn ri kẹ ọkụlọkụ isen enyasi, ọ nọ puzi, hụn ndi ọzọ turusonmeni; ọ nọ si wẹ, ‘Kị haịn ọnu gi turu ebeni mmaka kete ụtuntun?’ ”

7 “Wẹ nọ si a, ‘Makeni o nwonni onye we enyi ọrụn.’ Ọ nọ si wẹ, ‘Unu nwen jenne ugbo-vainị m d'a run ọrụn.’

8 Ọ ru oge enyasi, onye hụ nwon ugbo-vainị hụ nọ si onye hụn e lepu n'a ugbo-vainị hụ enya, ‘Kpo ndi ọrụn hụ n'i kù wẹ ugwo wẹ, gha ndi ikpazun kuma d'e ru ndi ibuzo.’ 9 Oge ndi hụ gha ọkụlọkụ isen enyasi runma gi bia, wẹ nọ kù onye-onye ime wẹ egbo-ọrụn akp'ohin ohu-ohu.”

10 “Oge ndi ibuzo gi bia, wẹ ro ni wẹ jenkò d'a kùkari wẹ egbo-ọrụn akp'ohin; kanị wẹ nọ kù onye-onye ime wẹ egbo-ọrụn akp'ohin*. 11 Oge wẹ gi kugwu wẹ ugwo, wẹ nọ denwinwinma ni onye hụn nwon ọrụn, 12 si, ‘Ndi ikpazunni run mgbahunme ọkụlọkụ ohu sọ, bu enyi nwen bu ọrụn ni isi kete ụtuntun, ma anwun, kale y'a kù enyi le wẹ ahanmahan.’ ”

13 “Kanị ọ nọ shari onye ohu ime wẹ, si a, ‘Di-enyi, a ri m e megbu i; ele egbo-ọrụn akp'ohin kẹ me le yu kwerigbama? 14 Weri hụn wu nke i lama; mme cho ni m ye onyeni wẹ wẹ ikpazun kẹ m don ye i. 15 Anikozide wẹ m gi ihiẹn m me ihiẹn m cho ni m gi e me ra? Ra i ri e we iwe ni m ri a ha-eka?’ ”

16 “Ya wu, ndi kpa azun jenkò d'e bu ọzọ, ndi bu ọzọ a kpari azun.”

Hun m'e Mgbete Eto Jizosi Ku Oku Onwun A (Mak 10.32-34; Luk 18.30-34)

17 Oge Jizosi gi jenkò Jerusalem, ọ nọ wesi umu-azun a nko ohu, si wẹ, 18 “Lee n'e, enyi jenkò Jerusalem; enyi ru ebahun, wẹ siko d'e re Nwa nke Ihian ye ndi-isi nchu-egan le ndi-nkuzi Iwu. Wẹ jenkò d'a ma a ikpe-onwun, 19 wẹ e ye ndi ali ndi ọzọ ni wẹ kpa a ye emu, fian a mkpinsin, kpogbu e elu obe; kanị hụn m'e akp'ohin eto, Osolobue jenkò d'e weli e.”

Ihiẹn Nne Ohu Rijo Ni Umu A (Mak 10.35-45)

20 “Ya nne Jemisi le Jonu, umu Zebedi, nọ wehe wẹ d'e kunrun Jesu, ọ nọ gbu osekpụ ihun e, rijo a n'o men'e ohunma. 21 Jesu nọ si a, ‘K'i cho?’ Ọ nọ si a, “Ku e ni onye ohu ime umu-m-ikennyẹ ebuoni jenkò d'a nodi ali eka-ihien i, hụn-ebọ a nodi ali eka-ekpen i ime ali-eze i.”

22 Kanị Jizosi nọ si, “Onu a marin ihien ọnu ri a rijo. Ni unu saeka ra ihien ri ime mkpu hụn m jenkò d'a ra?” Wẹ nọ si, “Enyi jenkò d'a s'eka.” 23 Ọ nọ si wẹ, “Ezioku-ezioku, unu jenkò d'a ra ihien ri ime mkpu m, kanị ele mme jenkò d'e ku onye siko d'a nodi ali eka-nni m le eka-ekpen m; kama ndi hụ Nedi m kwademẹ n'e, wẹ jenkò d'a nodi a.”

24 Oge umu-azun iri hoduni gi nu ihienni umunẹ ebuo hụ me, wẹ nọ bumeni umunẹ ebuo hụ olulu. 25 Kanị Jizosi nọ kpozunhan wẹ, si wẹ, “Unu a maringho ni ebe ndi ali ndi ọzọ ri ndi hụn a kinị e me ri kẹ si uwe nwon ndi wẹ ri a ki, ndi-ndu wẹ e me wẹ a marin ni uwe ri a ki wẹ. 26 Ka emele ni erira. Onye owule cho n'ọ wuru oken ihian ime ọnu, 'ya wuru odibo unu; 27 onye

* **Isi Nke Ogun:10** Griki: dinarijosi

owule cho n'ọ wuru onye ibuzo ime unu, 'ya wuru igbon onu — 28 nọke ke Nwa nke Ihian don bia, ele ni we gba n'a odibo, kanị, n'ọ gba odibo, yezikwo ndun a, gi e gbahua ndi bu oda.”

Jizosi A Zuo Ndi Enya-ishi Ebuo

(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Ogen Jesu le umu-azuun a gi gha Jeriko puko, igunrun hi-ogbe no sonme e. 30 Ikennyee ebuo enya kpu ishi nodi ali mkpenren uzo hu. Ogen we gi nu ni Jizosi ghafeko, we no yi oro, si, “Di-nwonn-eyi, Nwa Defidi me ni enyi eberel!”

31 Igunrun hu no jugbo we, si we kpukin onu; kanị we no yikenmede oro, si, “Di-nwonn-eyi, Nwa Defidi, me ni enyi eberel!”

32 Jizosi no kusị, kpọ we, si, “Kinị ke unu cho ni m me ni onu?”

33 We no si a, “Di-nwonn-eyi, enyi cho ni enyi leghama uzo.”

34 Jizosi no me ni we omiken, metu we eka enya. Ozigbo hu, we no hunma uzo; we no sonme e.

Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

Jizosi A Banhan Jerusalem Leke Onye-mmeri

(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

1 Ogen we gi nokunmememe Jerusalem, e ru we Ugu Olivu hun ri Befaji, Jizosi no zipu umu-azuun a ebuo, 2 si we, “Banye ni ime obodoni me ekerē hun ri unu ihun, onu jenko d'a hun Jaki we lime ebēhu le nwa a nodiye ni n'e. Topu ni we wehe ni m. 3 Onye si unu ihien owule, si n'a hu, 'Nna cho we', o siko d'a si unu weri we ozigbo.” 4 Onwan me keni we mezu ihien onye-amuma ku, si,

5 “Gwa ndi obodo Zayonu,
lee e, eze onu lala d'e kunrun unu,
o welua enwen e ali:
o ri enu Jaki,
le elu nwa-jaki.”

6 Umu-azuun a ebuo hu no jen, me ke Jizosi don zi we, 7 e wehe we Jaki hu le nwa-jaki hu, gi ewuru w'e yiye elu e gbama elu we, Jizosi no nyinrin we.

8 Imerinme ndi ri ime igunrun hu no gi ewuru we gbama uzo, ndi ozo a kpagiri agalaba osisi ndi risonme ebēhu, gbama we uzo. 9 Igunrun hu ri a ihun le azuun hu e yi oro, a si,

“Ojija-mma ya ri ni Nwa Defidi!

Onye hu gi efan Di-nwonn-eyi bia wu onye Chuku gozi agozi!

Ojija-mma 'ya ri ni Osolobue Ebēhu Kachanrin elu ejen*”

10 Ogen o gi banye Jerusalem, o rike si we kpasu obodo hu ile: We hu a ju, si, “Onye wu onwan?”

11 Igunrun ahun no si, “Hunni wu onye-amuma hu w'a kpọ Jizosi hun gha Nazareti ri Galili bia.”

Jizosi E Si Ulo-nsọ

(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

12 Jizosi no banye Ulo-nsọ, chupu ndi ile ri a zu afia ime Ulo-nsọ, hukpume teburu ndi a gbahuto ego le oche ndi hun e re oluikuku. 13 O no si we,

“We de e ime Ekwkwo-nsọ, si,
'We jenko d'a kpọ Ulo m ulo ekpere',
kalē onu e gigo a henrin ebe ndi-ohin e zueri!”

* **Isi Nke Ohu-kwasị-ogun:**9 Griki: “...ime Elu-igwee kachanrin elu e jen”. (Osolobue ke we gi ihienni e ku.)

14 Ndi ɛnya-ishi le ndi-nguro no bia d'e kunrun e ime Ulo-nsọ, o no zuo we. 15 Kanị oge ndi-isi nchu-egan le ndi-nkuzi Iwu gi hun ihien ndi a tu ɛnya o ri e me, hunzi ke umu-ndu ri ime Ulo-nsọ ri e yi oro, a si, "Hozana (ojija-mma) ri ni nwa Defidi!", iwe no weme we. 16 We no si a, "I hu a nu ihien umu-ndu ndini ri e ku?" Jizosi no si we, "Eghee, m hu a nu. Unu e ke guntu ebegu Ehuho-nsọ no si, 'Ya zunguo umeka le ndi ri a ra eran ni we ja i mma zu oke.'?"

17 O no la we to, gha ime obodo hu pu, si Betani, d'a nodi uchinchin hu.

Jizosi A Bu Osisi Figi Onu (Mak 11.12-14, 20-24)

18 Eki e fon uzotuntun, ebe o kinko azuun Jerusalem, egun hu a gun a. 19 O no hun osisi figi ohu mkpenren uzo, o no jen ebe o ri; kanị, o hunni ihien owule enu e, mmanị ehuhuo suo. O no si a, "Amizile mkpuru jenrin ejen." Osisi hu no kpọpu-nkun ozigbo. 20 Ogen umu-azuun gi hun ihienni, o tikenme we ɛnya, we no si, "Nani ke osisi hu don kpọpu-nkun ozigbo?" 21 Jizosi no si we, "M ri a gwa unu ezioku, otunị onu e nwongho okukwe bu unu enweni obi-ebuo, unu jenko d'a saeka mekarị ihien we me osisi figi hu; eled e ohun suo, osuon'a ni onu si uguni, 'Jen d'a tu enweni i ye ime ohimin,' o jenko d'e me. 22 Ihien unu gi okukwe me ekpere rio, onu jenko d'e nwonhen e."

A Ju We Jizosi Ke Onye Zi E (Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Ogen o gi banye Ulo-nsọ, ndi-isi nchu-egan le ndi-isi no bia d'e kunrun e ebe o ri a kuzi, si a, "Elee iken k'i gi e me ihien ndini, onye ye i ikenni?" 24 Jizosi no za we, si, "Mme le enwen m jenko d'a ju unu akpu otaa ohu, unu za m'a, a gwa m onu iken m gi e me ihien ndini." 25 "Mirin-Chuku Jonu me, elebe k'o gha bia: o gha elu-igwee bia ra o gha eka ihian bia?"

We no tugbame iroro, si, "Enyi si, 'O gha elu-igwee bia,' o siko d'a si, 'Ki hain nwan unu gileni gi oku e don?' 26 Kanị egun igunrunni aniko enyi si, 'O gha eka ihian bia,' makeni ihian ile weri e ni Jonu wu onye-amuma." 27 'Ya we no za Jizosi, si, "Enyi amarin." O no si we, "Mme nwen a gwako unu iken m gi e me ihien ndini."

Jesu E Gi Umune Ebuo Kuzi Ime-ihien Chuku Ku

28 "Kini ke onu ro nwan? Okenny e ohu mu ikenny ebuo; o jen d'e kunrun nke ibuzo, si a, 'Nwa m, jen d'a run orun ime ugbo vaini tanni.' 29 O no si, 'Ejenko m.' Kanị, omegu, o no gb hutu obi e, jenne. 30 'Ya nedi e no jen d'e kunrun hun-ebu, gwazi a ihien ohu ahun. O no si, 'Baba, m siko d'e jen.' Kanị o jenni. 31 Onye ime we me ihien nedi e cho?" We no si, "Nke ibuzo." Jizosi no si we, "M ri a gwa unu ezioku, ndi a na Ugwo-isi we gi njo we marin le ndi igbaraja hu e buni unu uzo a banye Ali-eze Osolobue. 32 Makeni Jonu bia d'e kunrun onu, a ghosi unu ezigbo uzo ahun Osolobue cho, kanị, unu egini oku e don. Kanị ndi a na ugwo-isi we gi njo we marin le ndi igbaraja gi e don; oge onu gide hun ihien ri e meni unu egiden'e cheghari, kweri ihien o ku."

Ilu Jesu Gi Ndi We Ye Ugbo Run Ta (Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 "Nu ni ilu ozọ: O nwon onye ohu nwon ali, o no kun a vaini, kenhunme e ugba, gu olu ebe w'a no a pinpuha manya-vaini ye ime ugbo hu, tunzikwo ulo-nche ye e, bu e che eka ndi siko d'a gha a run a e-gbu-e-ke. O no si ali ozọ. 34 Ogen vaini e rume, o no zi ndi idibo e jenni ndi hu ri a run ugbo hu d'a nahan we ihien vaini a mi. 35 Ndi hu ri a runn'a no kwondon ndi-idibo e, gbu onye ohu

ili, gbu onye ohu ozun, mazi onye ohu omuma. ³⁶ 'Ya o no zijenzi ndi-idibo e ozọ bu oda kari ndi ibuzo. E me we we ihien we me ndi ibuzo. ³⁷ Omeguu, o no zijen nwa a, si, 'We siko d'a gbaye nwa m.' ³⁸ Kani, ogen ndi hu ri a run ugbo-vaini hu gi hun nwa a, we no si ibe we, 'Onyeni wu hun jenkọ d'e nwonrin ebini omeguu; ni enyi gbupun'a nwan weri ihien e!' ³⁹ 'Ya we no weri e, chupu a ime ugbo-vaini hu, gbu e.'

⁴⁰ "Onye nwon ugbo-vaini hu bia nwan, k'o siko d'e me ndi hu ri a run ugbo hu?" ⁴¹ We no za, si, "O jenkọ d'e gbu ndi-eti hu, gbu we la iwi, we ugbo-vaini hu ye ndi ozọ hun jenkọ d'a runn'a, e yesonme e ihien-ugbo e ogen ihien-ugbo."

⁴² Jizosi no si we, "Onu e ke guntu ihien Ekukwo-nsọ ku? Ekukwo-nsọ si, 'Omuma hu ndi a tun ulọ ju,

a wuruole hun gi ulọ;

Di-nwonni-enyi 'ya me ihienni,

o tuka enyi enya!'

⁴³ 'Ya wu, m ri nwan a gwa unu ni we jenkọ d'a narin onu Ali-eze Osolobue, we e ye ndi ali hu hun jenkọ d'a mi mkpuru a. ⁴⁴ Onye owule danye elu omumani jenkọ d'e tikpochanrin, kani o jenkọ d'e gwerinrien onye owule o dankwasị!"

⁴⁵ Ogen ndi-isi nchu-egan le ndi Itu-Farisi gi nu ilu ndini, we no marin ni uwe k'o ri e ku. ⁴⁶ We te cho ni we nwunrun a, kale egun igunrun ri ebahun a nini we, make ni we weri e noke onye-amuma.

Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

Jesu E Gi Oriri-agbamekukwo Kuzi (Luk 14.15-24)

¹ Jizosi no tazi ni we ilu, si, ² "Ali-eze elu-igwee rike ebe eze ohu no kpo ni nwa a oriri-agbamehuhuo. ³ O no zi ndi-idibo e d'a kpo ndi we kpo oriri-agbamekukwo hu, kani abiani we. ⁴ O no zizi ndi idibo ozọ, si, 'Gwa ni ndi hu we kpo oriri, si, "Lee n'e, a kwademegu o m oriri m; e gbuole m oken-efin m le umu-efin m zuntọ. A kwademegu o m ihien ile; bia ni oriri-agbamehuhuo hu." ' ' " ⁵ "Kani egini we don, onye-onye no jenne ebe o jenkọ: onye ohu e jenne ugbo e, onye ozọ e jenne afia a, ⁶ ndi ozọ no nwunrun ndi idibo e, gbe ifenren ye we ihun, gbu we. ⁷ Eze hu no bume olulu; o no zijen ndi-agma a, we no gbupu ndi ogbu-ochu hu, dunchanrin obodo we okun. ⁸ O no si ndi idibo e, 'A kwademegu o we oriri-agbamekukwo hu, kani ndi we kpo d'e ri e efuruni ndi we siko d'a kpo. ⁹ Jensonme ni nwan ogbara-ogbe ichen-ichen d'a kpo ke we han unu hun; si ni we bia oriri.' ¹⁰ Ndi idibo hu no jensonme ogbara-ogbe ichen-ichen d'e wehe ndi ile we hun, ke ndi-oma ke ndi-eje, nke wu ni ndi-obia e junchanrin ebahun we ri e me mmemme."

¹¹ "Kani, ogen eze hu gi bia n'o hun ndi obia, o no hun onye ohu yileni ewuru we gi e jen agbamehuhuo. ¹² O no si a, 'Di-enyi; nani k'i don banhan ebini bu y'e yi ewuru we gi e jen agbamehuhuo?' O shiarini ihien owule. ¹³ Eze no si ndi hu e jenn'e ozi, 'Kenme n'e uku le aka, tu a ye ishi hu ri ezi, ebe ihian jenkọ d'a no a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.' ¹⁴ Make ni ndi we kpo bu oda, kani ndi we hori ebuni oda."

Ajuju Banyeni Iku Ugwo-isi (Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Ndi Itu-Farisi no jen d'a tu iroro ni we marin ke we a don gi ihien we le jizosi k'e ku nwundon e. ¹⁶ We no zijen umu-azun we le ndi itu Herodu d'a

ju a utoani: “Onye-nkuzi, enyi a maringho n'i wu onye ezioku, ni i ri a kuzi uzọ Osolobue k'o furu, ni egun ihian ara tu i, y'a ra gbeyeni ihian. ¹⁷ Gwa enyi nwan ihien i ro: O furugho ni enyi ku eze-kani wu Siza ugwo-isi ra o furuni?” ¹⁸ Kani Jizosi a maringho ni we ju utaanj makeni izize e ri e ze we. O no si, “Ki hain unu gi a nwan m, onu ndi ihunnai. ¹⁹ Ghosidele ni m egbo we gi a ku ugwo-isi hu.” We no wehen'e akpuru ego dinariosi ohu. ²⁰ Jizosi no si we, “Isi onye le efan onye wu ndini?” ²¹ We no si, “Nke Siza ro.” Ya o no si we, “We ni nwan ihien Siza ye Siza, unu e we nke Osolobue ye Osolobue.” ²² Ogen we gi nu a, o tukemwe we enya, we no na a to, pu.

Ajuju Banyeni Igha Onwun Lihi
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Uhuohin ohu huzikwo, ndi hu ime ndi Itu-Sadusi no bia d'e kunrun Jesu. Ndi Itu-Sadusi kweri ni ndi nwunni a ra lihi: we no ju a utaa, ²⁴ si, “Onye-nkuzi, Mozizi si ni ‘Omeni okennyen nwunhun bu o muni nwa, nwenen e ya luma okpoho hu di e nwun, keni o mudon ni nwenen e nwunni nwa.’ ²⁵ Ikennyen esa wu umunen te ri ime enyi; nke ibuzo a lugwu nwunye, o megwu, o no nwunhun bu o muni nwa, o no la nwunye e to, nwenen e hun e soun'e no luma a. ²⁶ Eriazikwo ke nke ebuo ahun me, le nke eto, d'e ru hun me we esa, we ile a nwunhunchanrin. ²⁷ Omegwu, okpoho hu no nwunhun. ²⁸ Ya wu, ogen ndi nwunni e gi nwan lihi, nwunye onye k'o jenkwo nwan d'a wu ime mmadu esa hu, ebe o me ni we ile lugbari a?”

²⁹ Kani Jizosi no za we, si, “Unu e fieguo uzọ makeni unu a marin Ehuho-nsọ, onu amarin ke iken Osolobue han. ³⁰ Ogen ndi nwunni siko d'e gi gha onwun lihi, aluko we di le nwunye, eyeko we we luru, we jenkwo d'a no ke ndi mmoun-ozu. ³¹ O me nke iweli ndi nwunni, unu e ke guntu ihien Osolobue gwa onu ime Ehuho-nsọ? ³² O si, ‘Mme wu Osolobue Ebrahim, Osolobue Aziki le Osolobue Jekopu.’ Osolobue ele Osolobue ndi nwunni, kani nke ndi ri ndun.” ³³ Ogen igunrun hu gi nu nkuzi e, o tukemwe we enya.

Iwu Kachanrimi
(Mak 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Ogen ndi Itu-Farisi gi nu ni Jesu e kpukingwo ndi Itu-Sadusi onu, we no zu, buru e, ³⁵ onye ohu ime we wu okaa-Iwu no gi otaa shin'e onyan, si ³⁶ “Onye-nkuzi, elee iwu kachanrin ime Iwu Mozizi?” ³⁷ O no si a, “ ‘Gi obi i ile, enwen * i ile le uche i ile nwe ihien-osusuo Di-nwonna-enyi wu Osolobue i.’ ³⁸ Onwan wu iwu kachanrimi le nke ibuzo. ³⁹ Nke ebuo nozi ke nke ibuzoni, o si, ‘Ihien ibe i siko d'a suoriri i ke ihien enwen i don a suo i.’ ⁴⁰ Iwu ebuoni gi Iwu Mozizi ile le ihien ile ndi-amuma ku.”

Ajuju Banyeni Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-47)

⁴¹ Ogen ndi hu ime ndi Itu-Farisi gi no gbame, Jizosi no ju we utaa, ⁴² si, “Kini ke unu ro banyeni Kraisti? Nwa onye k'o wu?” We no si a, “Nwa Defidi.” ⁴³ O no si we, “Nani ke Mmoun-nsọ don nwan me Defidi kpọ a ‘Di-nwonna-m’ ebehu Ehuho-nsọ no si,

⁴⁴ ‘Di-nwonna-enyi si Di-nwonna-m;
nodi ali eka-nni m,
d'e ru mgbe m bugwu ndi inenren i
che okpuru uku i?’ ”

* **Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun:37** ume-ndun

45 “O mę nwan nị Defidi kpọ a ‘Di-nwọnni-m’, eghani k’o don wuru nwa Defidi?” 46 O nwọnni onye saęka za ihien ọwule. O nwọnzini onye egun nị ju a utoa ozo gha uhuoñin hu jeme.

Isi Nke Eto-kwasị-ogun

Jizosị Sị We Kpachanpukwo Enya Ebe Ndi-nkuzi Iwu Le Ndi Itu-Farisi Ri
(Mak 12.38-39; Luk 11.43-46; 20.45-46)

1¹ Ya Jizosị no si igunrun hu le umu-azuru a, 2² “Ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi nodi ali elu Ocho-Mozizi—ya wu, uwe wu ndi a kuzi Iwu Mozizi; 3³ e me ni nwan ihien ọwule we gwa unu, e gi n’e don; kale, esonkwole ni we me ihien we ri e me. Makeni, w’a kuzi, bu w’a ra me ihien we ri a kuzi. 4⁴ W’e kenme ibu nyini, hun a fu orun obubu e che ihian isi-uvun, kanj we le enwen we ara tinpude mkpinsi-eka ohu ni we bu udi ibu hu. 5⁵ We e me ihien ile w’e me keni ihian ile hun we: we gha e memę mkpo Filatri ahun ihian ilee deye ihien ri Ekwkwọ-nsọ e kenme e ezimezi ihun, e memę we nke we n’o hi-ogbe. We gha e memę Taselu ahun ihian ile a kwaye ekwa ekpere, e memęzi we nke we n’o sue, keni ihian hun we. 6⁶ O sọọ we ni w’a nodi isi-ochę we gha e ri oriri; a sọọ we ni w’e ye we ochę pu-ichę ime ulo-ofufe, 7⁷ ni w’e kele we ekele pu-ichę ime afia ebe ihian ri, ni w’a kpọ we ‘Onye-nkuzi.’ 8⁸ Ka anile ni ihian kpọ onu ‘Onye-nkuzi,’ makele Onye-nkuzi ohu sọọ ke unu nwon, umunę ke unu ile wu. 9⁹ Akpokwole ni onye ọwule ri elu-uwani ‘Nedi enyi,’ makeni Nedi ohu sọọ ke unu nwon, elu-igwee k’o ri. 10¹⁰ Anikwole ni ihian kpọ unu ‘Nna’ makeni Nna ohu sọọ ke unu nwon—Kraisti sọọ wu Nna unu. 11¹¹ Onye kachanrinni ime onu, k’a wuru odibo unu. 12¹² Onye ọwule busi enwen e elu, we siko d’e wetu e ali; kanj onye ọwule welua enwen e ali, we jenko d’e wesi e enu.”

Jizosị A Ban Mban Make Obibi Ihunnaị We
(Mak 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13¹³ “Kanj nsongbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnaị! Makeni onu a kpokin uzo Ali-eze elu-igwee: unu a banyeko, onu eyeko ndi cho ni we banye efe banye.

14¹⁴ Nsongbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnaị! Unu e rigbu ikpoho di we nwun, e gi ekpere sueni e kpukin e. ‘Ya wu, onu jenko d’a narin afunfun kanj.

15¹⁵ Nsongbu ri ni unu, ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnaị! Makeni onu e jensonme ali ichen-ichen, e fetude ohimin, a cho ke unu a don nwehende onye ohu hun siko d’e kweri feme ofufe onu, kanj onye gbehuto nwan sonme unu—unu e me e wuru nwa okun-mmọn rike unu, wukaride unu.”

16¹⁶ “Nsongbu ri ni onu ndi enya-ishi ri e duni, a si, ‘Omęni ihian kun Ulo-nsọ, o nwonni ihien o wu; kanj, o kun goru ri ime Ulo-nsọ, o jenko d’e mezuriri ihien o kun n’e.’ 17¹⁷ Unu ndi nzuzu enya kpu ishi! Elee hun ka? Goru ra Ulo-nsọ hun me goru hu ri nsọ? 18¹⁸ Onu a si ni ‘Omęni ihian kun ebe we no a चु-ęjan, o nwonni ihien o wu, kanj o kun oyiye ri elu e, iwu gi e, o siko d’e mezuriri ihien o kun n’e.’ 19¹⁹ Unu ndi enya-ishi! Elee hun ka? Oyiye ra ebe we n’a चु-ęjan hun me oyiye hu ri nsọ? 20²⁰ Onye kun ebe we n’a चु-ęjan e kungwo ebe we n’a चु-ęjan le oyiye ile ri elu e. 21²¹ Onye kun Ulo-nsọ kun Ulo-nsọ le Osolobue hun bi ime e. 22²² Onye kun elu-igwee kun ukpo Osolobue le onye hu a nodi ali elu ukpo hu.”

23²³ “Nsongbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnaị! Unu a kusonmede uzo-ohu-ime-uzo-iri ihien e me ofe a sọọ—ke arabasi-minti ke dilu

ke kumini—bu unu a natoguo ihien ndi hu ka mkpa ime Iwu—rike iye onye owule ihien run'e le omiken le okukwe. O te furu ni unu e me ihien ndini ka mkpa, bu ele hun unu e gi lato ndi ozọ. ²⁴ Ndi enya-ishi ri e du ndi ozọ! Unu e shenpu nzinzin ri ime manya, kanị unu e luepu kamelu, anyinnyan-mkpukpuke hiebu enwen e ogbe!”

²⁵ “Nsongbu ri ni onu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Makeni unu a chanchan azuun mkpu le afere, kale ihien we gi enya-uku nwehen le ime ihien gunni unu ya jun ime we. ²⁶ Onye Itu-Farisi enya-ishi! Bu uzọ chanchan ime mkpu le ime afere, keni azuun we hun uzọ nwunchan.”

²⁷ “Nsongbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Onu no ke ili we gi ihien ochan tekware, hun magbu enwen e mma azuun a, kanị ihien jun ime we wu okpuku ndi nwunni le ihien ile runi. ²⁸ Erira ke unu rizikwo: enya ihian, onu ri ke ndi e me ihien Osolobue cho, kanị ihunnai le njo jun ime unu.”

Jizosi E Ku Oku Ikpe-omuma Lalani Ni We (Luk 11.47-51)

²⁹ “Nsongbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Unu a tun ili ndi-amuma, a chosonme ihien we tun we gi a nyanhan ndi me ihien Osolobue cho mma; ³⁰ a si, ‘Omeni enyi ri a ogen ndi nedi enyi we kanị, enyi e ke son we gbu ndi-amuma!’ ³¹ Erira ke unu gi a shiagbu enwen unu eri ni unu wu umu ndi gbu ndi-amuma! ³² Mezuchanrin ni nwan ihien ndi nedi onu kanị bidon! ³³ Agwo ke unu wu! Igunrun eju-al! Nani ke unu jenkọ d'e gi wanahin ikpe-omuma le afunfun okun-mmom?”

³⁴ Lee n'e nwan, m jenkọ d'e ziheni onu ndi-amuma, ndi marin ihien le ndi-nkuzi. Unu jenkọ d'e gbu ndi hu ime we, kpogbu ndi hu ime we, fian ndi hu ime we mkpnsin ime ulo-ofufe unu, a chu we, e kpokpo we, gha obodo d'e ru obodo, ³⁵ keni edeke ndi ezi-omume ile we gbu elu-ua hun uzọ ri onu isi—gha edeke Ebelu onye ezi-omume d'e ru edeke Zekaraya nwa Barakaya, hun unu gbutọ ime Ulo-nsọ—egbata Ebehu-ri-nsọ le Ukpo w'a nodi a chu ejan. ³⁶ M ri a gwa unu ezioku, agboni jenkọ d'e gi isi buru ihien ndini ile.”

Ke Obodo Jerusalem Rihan Jesu Obi (Luk 13.34-35)

³⁷ “Euu Jerusalem! Jerusalem!! Obodo hun e gbu ndi-amuma, a magbu ndi we zihen'e omuma! Mgbe ole-le-ole ke m chopu ni m kigbama umu i ke nneku-ohuhu don a kigbama umu a e ye okpuru nku e, bu y'a nini m! ³⁸ Lee e, a la we ulo i to okpokoro! ³⁹ M ri a gwa i ni y'a hunkozi m d'e ru ogen i siko d'a si, ‘Onye hu gi efan Di-nwonna-enyi a bia wu onye we gozi agozi.’”

Isi Nke Eno-kwasị-ogun

Jizosi E Ku E Ni We Jenko D'e Tikpo Ulo-nsọ (Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Jizosi no gha Ulo-nsọ pu; ebe o puko, umu-azuun a no bia d'e kunrun e, a ghosisonme e ulo ri ichen-ichen ri Ulo-nsọ. ² Kanị Jizosi no si we, “Onu a hunguo ihien ndini we, ele 'ya? M ri a gwa unu ezioku, o nwonna ogbe-omuma ohu hun jenkọ d'a hodụ enu ibe we; we jenkọ d'e nutuchanrin we ile ye ali.”

Nsongbu Le Ukpokpo Lalani (Mak 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Ogen Jizosi gi nodi ali elu Ugu Olivu, umu-azuun a no bia d'e kunrun e ebe 'ya sọo nodi, we no si, “Gwa enyi, elee ogen ke ihien ndini jenkọ d'e me?”

Kini jenkọ d'a wu ahima obibia i le nke ogugu-ogen?" ⁴ Jizosi no za we, si, "Kpachanpu ni enya make w'e dufie onu, ⁵ make ni ndi bu oda jenkọ d'e gi efan m bja, si, 'Mme wu Kraisti.' We siko d'e gi e dufie ndi bu oda. ⁶ Onu jenkọ d'a nusunme ukwere agha ndi we ri a lu, nusunme ni agha jenkọ d'a ri—kani, anile ni egun tu unu, make ni ihien ndini jenkọ d'e me bu ogugu-ogen e ke ru. ⁷ Make ni ali siko d'a lusun ali; ali-eze a lusun ali-eze, unwun le ali-omahihie jenkọ d'a ri ebe ri ichen-ichen. ⁸ Ihien ndini ile rikę ebe ime nohu memę okpoho.

⁹ Ogen hu, we jenkọ d'e we unu ye we ni we ye onu afunfun, we siko d'e gbu onu; ize unu jenkọ d'a ban ndi ali ile ri ichen-ichen make ufiri efan m. ¹⁰ Ndi bu oda jenkọ d'a danpu ime okukwe, e re ibe we, e ze ize ibe we. ¹¹ Ndi amumantu ndi bu oda jenkọ d'a puha, dufie ndi bu oda. ¹² Ufiri ni njo jenkọ d'a barahi, ihien-osusu ndi bu oda nwe jenkọ d'a juu oyi. ¹³ Kani onye hun din ndidi d'e ru njedeme jenkọ d'a nwon nzuopuha. ¹⁴ We jenkọ d'e zi ozioma banyeni Ali-eze ghagbari elu-uwa ile ke no wuru osheri ye ndi ali ile ri ichen-ichen; ogen hu ke ogugu-ogen e gi ru."

Arụ Hu Hun E Buhe Ntikpo
(Mak 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ "Ya wu, ogen onu jenkọ d'e gi hun aru hu hun e buhe ntikpo k'o wuzo ebahun ri nso, nọke ke onye-amuma wu Danelu don ku (onye ri a gunni ya ghoha), ¹⁶ ndi ri Judia we gbasikwo elu ugu ndi risonme ebehu; ¹⁷ onye hun ri elu ulo ya gha ebehu gbama oso—y'e hidangukwole banyemezi ime ulo n'o jenkọ d'e weri ihien owule; ¹⁸ onye hun ri ugbo, y'e kinkwole ulo n'o jenkọ d'e weri ewuru o yiye elu e. ¹⁹ Euu, o jenkọ d'a fu ndi ri ime le ndi pa nw'eka orun ogen hu! ²⁰ Mekwo ni ekpere amangbe oso unu a wu ogen oyi mobu Uhuohin Izu-iken. ²¹ Make ni oken nsongbu jenkọ d'a ri, udi hun rituleni kete uwa e bidonle d'e ru tanni: o ke ritu bu o rikoji. ²² Omeni ebeluanj we ogen hu, o nwonni onye siko d'a wanahinni; kale, we siko d'e gi ufiri ndi Osolobue hori belu ogen nsongbu ahun.

²³ Onye si onu, 'Lee e, Kraisti ri ebenei!' Mobu 'Lee e ebehu,' ekwerikwole ni. ²⁴ Make ni ndi kpo enwen we Kraisti jenkọ d'a fuha, we le ndi amumantu, rusunme ihien-ahima hi-ogbe le oken orun-atumanya, keni we dufie ihian, dufiedę ndi Osolobue hori owuni o te k'a ni we me. ²⁵ Gon ni ntin! A gwatogukwo m onu ihieni o gini d'e me. ²⁶ 'Ya wu, we si unu, 'Lee e, o ri ime atu', ejenkwole ni; we si, 'Lee e, o ri ime mmughe', ekwerikwole ni. ²⁷ Make ni, rikę ke amuma don e be elu-igwere ihian ile a hun a—ke ndi ri owuwa-enyanwun ke ndi ri ndidan enya-anwun—erira ke obibia Nwa nke Ihian jenkọ d'a ri. ²⁸ Ebe owule ozun ri, ebahun ke udele siko d'a gbakikome."

Obibia Nwa Nke Ihian
(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ "Hun nsongbu ogen hu gi ghafeguhu, enya-anwun jenkọ d'a gba ishi, ifon etikozi; kokishia jenkọ d'a ri a gha elu-igwere a dantusunme, iken ndi ri elu-igwere jenkọ d'e mehunme. ³⁰ Ogen hu ke ahima Nwa nke Ihian jenkọ d'e gi puha igwere. Ndi ali ile ri uwa jenkọ d'a kwan ekwan ogen w'e gi hun a. We k'a hun Nwa nke Ihian k'o ri elu orukpu elu-igwee hun o gi lala, k'o gi iken le ogho hi-ogbe lala. ³¹ O siko d'e gi oken opi hanni zipu ndi mmon-ozu e jen d'e wegbama ndi nke Osolobue ri ebe owule—ebe ile elu-igwere ru."

Ihien Jesu Gi Osisi Figi Kuzi
(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 “Gi ni osisi figi mụnrụn ihienni: Hụn agalaba a gihụ forịma, y’a marin ni udu-mirin e d’e bidon. 33 Ẹrịrazikwọ, ogeṅ onụ e gi hụn ihien ndini ile, onụ a marin ni ogeṅ hụ e ruguṅ, egeṅ, o ruguṅ onumuzo. 34 M ri a gwa unu ezioku, ndi ri ogeṅni a gucharinṅko ihien ndini kebe mezu. 35 Elu-igwee le uwa jenkọ d’a ghafe, kanị oku m aghafeko.”

O Nwonna Onye Marin Uhuohin Hu Mọbu Ogeṅ Hu
(Mak 13.32-37; Luk 17.6-30, 34-36)

36 “O me nke uhuohin o jenkọ d’a wu mọbu ogeṅ o k’a wu uhuohin hụ, o nwonna onye marinni—ke ndi mmọn-ozu ri elu-igwee ke Nwa; kanị Chuku-Nedi suọ marin. 37 Obibia Nwa nke Ihian jenkọ d’a no ke ihien me ogeṅ Nua. 38 O k’a ri k’o ri ogeṅ hụ ni oken-mirin hụ d’a bia: we ri e ri, a ra; a lu di le nwanu, e we umu we e ye di a luru—d’e ru uhuohin Nua banye ime ugbo-mirin hụ, 39 amarin we ihien ri e meni d’e ru ni oken ide-mirin hụ a bia, gbupu we ile. Ẹrira ke obibia Nwa nke Ihian jenkọ d’a ri. 40 Ogeṅ hụ, ikennyẹ ebuo jenkọ d’a ri ime ugbo a run orun, e weri we onye ohu na onye ohu to; 41 ikpoho ebuo k’a gha a kwọ ihien, e weri we ohu la ohu to. 42 ‘Ya wu, mụnrụn ni nwan enya makeṅni onu amarin uhuohin Di-nwonna-onu lala! 43 Kanị, marinkwọ ni ni omeni onye nwon ulo marin ogeṅ ohin gi lala iwe e ime abali, nke o nodi che nche, o ke ni a gbukpo ulo a banhan.’ 44 “‘Ya wu, unu le enwen onu siko d’a kwademezikwọ, makele mme wu Nwa nke Ihian lala ogeṅ onu tuleni enya.”

Odibo Furu We Gi E Dọn Enya Ra Hun Furulenị
(Luk 12.41-48)

45 “Onye wu nwan odibo hụ furu ni we gi e denya, odibo ahun marin ihien, hun nna a si lefu ezi-le-ulo a enya, n’o ye we ihien-oriri ogeṅ furuni? 46 O jenkọ d’a ri ni odibo hụ mma owuni nna a a lua, hun a n’o hụ e me ihien ndi hụ — 47 m ri a gwa unu ezioku, o siko d’e bu ihien e ile che odibo hụ eka lepu enya. 48 Kanị, omeni eje-odibo hụ a si enwen e, ‘Nna m e biekezi d’a lua,’ 49 o gbume ndi-idibo ibe e ili, e ri, a ra, ‘ya le ndi-manya, 50 nna a jenkọ d’a lua uhuohin o tuleni enya a le ogeṅ o marinleni. 51 o jenkọ d’a jakika a, bu e che ebe ndi ihunna ri, ebahun ihian jenkọ d’a no a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.”

Isi Nke Isen-kwasị-ogun

Ihien Jesu Gi Igbagba Iri Kuzi

1 “Ogeṅ hụ, ihien jenkọ d’e me ime Ali-eze elu-igwee jenkọ d’a no ke ebe igbagba iri no weri ukpe we jennme d’a nabanhan okennyẹ jenkọ d’a gba ekukwo. 2 Mmadu isen ime we wu ndi marin ihien, mmadu isen wu ndi nzuzu. 3 Makeṅni, ogeṅ ndi nzuzu hụ gi buru ukpe we, ewerini we mirin-ukpe che ni hun ri ime ukpe we, 4 kanị ndi hụ marin ihien gi ihien weri mirin-ukpe che ni hun ri ime ukpe.

5 Okennyẹ hụ ri a gba ekukwo abiani egwa, uran no tuma we ile, we no ranhin. 6 Kanị, o ru ime abali, oro no pu, si, ‘Lee n’e-o, okennyẹ jenkọ d’a gba ehuhuo a biagu-o! Bia ni d’e kunrun e!’ 7 ‘Ya igbagba ndi hụ ile no lihi, fisi ukpe we elu. 8 Ndi nzuzu hụ no si ndi hụ marin ihien, ‘Yebeye ni enyi mirin-ukpe onu, ni ukpe enyi ri e tinyun.’ 9 Kanị, ndi hụ marin ihien no si, ‘Mba! O zuko enyi le onu; o ka mma ni unu jenburu ndi hun e ren’e d’e nonrin nke onu.’ 10 Ogeṅ we gi jenneguu d’e nonrin mirin-ukpe; okennyẹ hun jenkọ d’a gba ehuhuo no banhan; ndi hụ kwademeni no son e banye ime ebegu we k’a no ri oriri agbamekukwo, we no gunma uzo. 11 Omegu, igbagba ndi ozọ hụ no biajakwo,

sị, 'Di-ọkpa! Di-ọkpa! Kpọpụ ụzọ nị enyi banhan!' ¹² Kanị ọ nọ sị, 'M rị a gwa unu ezioku, a marin m ndi onu wu.' "

¹³ Jizọsị a taguụ iluni, ọ nọ sị wẹ, "Che ni nwan nche, makeni onu amarin uhuhin mobu ogen o siko d'a wu."

Thien Jesu Gi Idibo Etọ Kuzi (Luk 19.11-27)

¹⁴ "Thien jenko d'e me ime Ali-eze elu-igwee jenko d'a rị ke ebe okennyẹ ohu nọ jenko ali-ihian, ọ nọ kpọ ndi idibo ẹ, we ihien o nwon che wẹ ẹka. ¹⁵ O ye onye ohu egbo jun ẹkpa isen, ye hun-ebọ egbo jun ẹkpa ebọ, ye hun me wẹ etọ egbo jun ẹkpa ohu—onye-onye ke iken ẹ han. 'Ya ọ nọ jenne. ¹⁶ Onye o ye hun jun ẹkpa isen nọ jenne ozigbo, gi ẹ zuma afia, ọ nọ nwonhenzi egbo jun ẹkpa isen che n'ẹ. ¹⁷ Erira ke onye o ye hun jun ẹkpa ebọ don gi ẹ nwonhen ẹkpa ebọ che n'ẹ. ¹⁸ Kanị onye o ye hun jun ẹkpa ohu nọ jenne, gu ali, zueme egbo nna a ye ẹ.

¹⁹ O tebe, nna wẹ nọ lụ; ọ nọ bia nị wẹ gbako. ²⁰ Onye hụ o ye hun jun ẹkpa isen nọ bia, wehezi egbo jun ẹkpa isen chen'ẹ. Ọ nọ sị, 'Nna-enyi, egbo jun ẹkpa isen k'i ye m; lee ẹ, e nwonhenguozị m egbo jun ẹkpa isen che n'ẹ.' ²¹ Nna a nọ sị, 'Ye meyeke, odibo oma, hun wẹ gi e d'anya! Y'a ghosigho n'i furu nị wẹ gi i d'anya ime ihien me ntin, m jenko d'e tumẹ i n'i lepu ihien bu oda enya. Bia d'e son m ghoghọ.' ²² Onye hụ o ye egbo jun ẹkpa ebọ nọ biazikwo, sị, 'Nna-enyi, egbo jun ẹkpa ebọ k'i ye m, lee ẹ, e nwonhenole m egbo jun ẹkpa ebọ che n'ẹ.' ²³ Nna a nọ sị a, 'Ye meyeke, odibo oma we gi e d'anya; y'a ghosigho n'i furu nị wẹ gi i don enya ebe ihien me ekere rị, m jenko d'e ye i ihien bu oda n'i lepu enya. Bia d'e son m ghoghọ.'

²⁴ Onye hụ o ye ẹkpa egbo ohu nọ biazikwo, sị, 'Nna-enyi, a maringho m nị obi i e zeke, n'i y'a ghorị ihien i kunleni, e ri ihien i runleni. ²⁵ Egun rị a tū m, ya m nọ jen d'e zueme egbo i ye ime ali; lee ẹ, weri ihien i.' ²⁶ Kanị nna a nọ shiri a, sị, 'Eje-odibo! Odibo lagbu enwen ẹ nzunzun! Y'a maringho nị m'a ghorị ihien m kunleni, e kpnrin ihien m ghotoleni, ele iya? ²⁷ Nke y'e bu nwan egbo m cheni m ime ulo-egho * , m lụ, keni m weri hun wu nke m le omuninwa rị n'a. ²⁸ Napu n'a nwan egbo hụ jun ẹkpa ohu, wẹ ye onye hụ nwon hun jun ẹkpa iri. ²⁹ Makeni onye gi ihien hụ wẹ ye ẹ run orun, e yeche ni wẹ keni o nwoncheni. Kanị onye gileni ihien wẹ ye ẹ run orun, a napu w'a ke ekere hun o nwon. ³⁰ Tu nị nwan odibo eti hụ ye ishi rị ezi, ebe ihian jenko d'a nọ a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.' "

Okinkin-ikpe Ikpazun

³¹ "Ogen Nwa nke Ihian jenko d'e gi gi ogho a bia rike eze, 'ya le ndi mmon-ozii ile, o siko d'a nodi ali ukpo ẹ nwe ogho. ³² Wẹ siko d'e wehe ndi ali ile rị ichen-ichen ebe ọ rị; o jenko d'a hopuha wẹ ohu-ohu ebe ibe wẹ rị, erira onye e du anu don a hopuha atunrun ebe ewu rị. ³³ O jenko d'e donme atunrun ndi hụ ẹka-ihien ẹ, donme ewu ndi hụ ẹka-ekpen ẹ.

³⁴ Ogen hụ, eze jenko d'a sị ndi hụ rị a ẹka-nni, 'Bia nị, ndi Nedi m gozi, weri ni Ali-eze hụ wẹ kwademẹ ni unu kete w'a tunle iyeto uwa. ³⁵ Makeni, ogen egun gi rị a gun m, onu ye m ihien-oriri, egun-mirin a gun m, unu e ye m ihien-orira, a wu m otumunye, unu a nabanhan m, ³⁶ a gba m oto, unu e ye m ekwa, emu a ku m, unu a bia d'e lee m, ogen m gi rị ime ulo-ngan, onu a bia d'a hun m.' ³⁷ Ogen hụ, ndi ezi-omumẹ ahun jenko d'a za a, sị, 'Di-nwonni-enyi, elee ogen ke enyi gi hun i ke egun rị a gun i, enyi nọ ye i ihien-oriri mobu ke egun-mirin rị

* **Isi Nke Isen-kwasị-ogun:27** Ika siji aza

a gụn ì, ẹnị nọ ye ì ihien-ọrira? ³⁸ Elee oge ke ẹnị gi hun ì n'ì wu otumunye, ẹnị nọ nabanhan ì mọbu n'ì gba ọto, ẹnị nọ yime ì ekwa? ³⁹ Elee oge ke ẹnị gizi hun ì n'ì emu rì a kù ì mọbu n'ì rì ulo-ngan, ẹnị nọ bia d'a hun ì?!' ⁴⁰ Eze siko d'a za we, si, 'M rì a gwa onu ezioku, ebe unu nọ me ni onye ohu ime ndini rike si arini we mkpa ime umune m ndini iya, mme ke unu men'e!'

⁴¹ "Ogen hu, o siko d'a si ndi hu rì eka-ekpen e, 'Pu ni ni m ebeni, onu ndi we bu-onu! Shi ni okun itebite hu we kwademe ni Ekwensu le ndi mmon-ozì e! ⁴² Makeni oge egun gi gun m, unu eyeni m ihien-oriri, egun-mirin a gun m, unu eyeni m ihien-ọrira; ⁴³ a wu m otumunye, unu anabanhanni m; a gba m oto, onu eyimeni m ekwa; emu a kù m, a nodizikwo m ime ulo-ngan, kanì onu abiani d'a hun m.'

⁴⁴ We k'a zazikwo a, si, 'Di-nwonni-ẹnị, elee oge ke ẹnị gi hun ì ke egun rì a gụn ì mọbu ke egun-mirin rì a gụn ì mọbu k'ì wu otumunye mọbu k'ì gba ọto mọbu ke emu rì a kù ì mọbu k'ì rì ulo-ngan bu ẹnị eyeni n'ì eka?' ⁴⁵ O jenkọ d'a za we, si, 'Ezioku ke m rì a gwa unu, ebe o meni unu emeni ni onye ohu ime ndini nọke si arini we mkpa ime umune m ndini iya, unu emeni ni m'e.' ⁴⁶ We jenkọ d'e zi we si ime afunfun itebite, kanì ndi ezi-omume siko d'e shi ndun itebite."

Isi Nke Isin-kwasị-ogun

E Rini We Jizosi Ngo

(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

¹ Ogen Jizosi gi kuguu ihien ndini ile, o no si umu-azuun a, ² "Unu a maringho ni akpu-uhuhon ebuo ghafeguu Mmemme-Nghafe e ru. Uhuohin hu ke we jenkọ d'e gi we mme wu Nwa nke Ihian ye we kpogbu."

³ Ogen ohu hu o gi rì e ku ihienni, ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi rì ime ogwa Kayafasi onye-isi nchu-ejan, e zu. ⁴ We nọ tugbama iroro ni we gi nzuzue nwunrun Jizosi gbu. ⁵ Kanì, we nọ si, "Elekwọ oge mmemmeni, amangbe isusu gha rì."

E Hukpu We Jizosi Uden Ime Betani

(Mak 14.3-9; Jon 12.1-8)

⁶ Ogen Jizosi gi rì Betani, iwe onye w'a kpo Saimonu onye-oti, ⁷ okpoho ohu nọ wehe ogo-alabasta uden nanranni rì ime e. O nọ hu e ye Jizosi isi ebe o nodi alì e rì ihien-oriri. ⁸ Kanì oge umu-azuun a gi hun ihienni, iwe nọ weme we, we nọ si, "Elee iwi wu onwan? ⁹ Nke w'e re udeni eghe hi-ogbe, we e ye ndi-igbenne." ¹⁰ Kanì, oge Jizosi gi marin ihien we rì e ku, o nọ si we, "Kì haij onu gi e songbu okpohoni? Ihien rì mma k'o meni m. ¹¹ Unu le ndi igbenne rì ebeni oge ile, kale mme nwen esonko unu nodi ebeni oge ile. ¹² O gi udeni o hukpu m kwademe olili m. ¹³ Ezioku ke m rì a gwa onu, ebe owule we nọ zi ozioma ime uwa ile, we jenkọ d'e ku ihienni o me, gi e a nyanhan a."

Judas' E Kweri N'ọ Re Jizosi

(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴ 'Ya onye ohu w'a kpo Judas' Iskarotu, hun wu onye ohu ime mmadu mmebuho nọ jen d'e kunrun ndi-isi nchu-ejan, ¹⁵ si we, "Kini ke unu jenkọ d'e ye m omeni e we m Jizosi ye unu? We nọ ku a mkpuru ego ọla (siva) iri-kwasì ogun, ego orun akpu-uhuhon iri kwasì ogun,." ¹⁶ Gha oge hu jenme, o nọ choma oghere o jenkọ d'e gi we Jesu ye we.

Jizosị Lẹ Umụ-azụun A E Ri Oriri Nghafe
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jon 13.21-30)

17 Uhuoḥin hụ wẹ gi e bidon Mmemme ahun wẹ gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu, umu-azun no bia d'e kunrun Jizosi, ju a, si, "Elebe k'i cho ni enyi kwademe hun y'a no ri Oriri-Nghafe?" 18 O no si wẹ, "O nwe okennyehu m zijenko unu d'e kunrun ime obodo; jenni d'a si a, 'Onye-nkuzi si, 'Ogen m e rugo, mme le umu-azun m siko d'a nodi iwe i me Mmemme-Nghafe.' " 19 Umụ-azun no me ke Jizosi don zi we, we no kwademe ihien-oriri Mmemme-Nghafe.

20 O ru ogen enyasi, Jizosi le umu-azun mmebuo hu no nodi ali e ri ihien-oriri. 21 Ebe we ri e ri ihien-oriri hu, o no si, "Ezioku ke m ri a gwa unu, onye ohu ime unu jenko d'e re m." 22 Efo asuzini we usuo, onye-onye no si, "Elekwọ mme, Di-nwonni-enyi, mme ro?" 23 Jizosi no si, "Onye hu me le iya buche aka ime afeje jenko d'e re m. 24 Nwa nke Ihian lako ke we don de banyen'e, kanj nsongbu jenko d'a ri ni onye hu jenko d'e we Nwa nke Ihian ye we! O te ka onye hu mma ni amuni w'a." 25 Judasi hun siko d'e re e ye we no si, "Onye-nkuzi, mme ro?" O no si a, "Iyu ku."

Oriri-nso

(Mak 14.22-26; Luk 22.14-20; 1Kọ 11.23-25)

26 Ebe we ri e ri ihien-oriri ahun, Jizosi no weri breḍi, o yeguu Osolobue ekele, o no bebe e ye umu-azun a, si, "Weri ni ri, onwan wu ehium." 27 O no weri mkpu, yeguu Osolobue ekele, o no we e ye we, si, "Unu ile, rarisonme ni; 28 make ni onwan wu edeke m, hun we gi biye nkwerigbama ohun hu Osolobue kwademe egbata iya le ndi nke e aka; edeke m hun we hupu ni ndi bu oda, make mgbaghari njo. 29 M ri a gwa onu, arakozi m manyani gha mkpuru osisi vaini puha d'e ru uhuhin hu mme le unu jenko d'a razi a nke ohun ime Ali-eze Nedi m."

30 Ogen we gi buguu ebu Mmemme-Nghafe, we no shi Ugu Olivu.

Jizosi E Ku E Ni Pita Jenko D'a Ghorị N'o Marịn A
(Mak 14.27-30; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

31 Ya Jizosi no si we, "Ukinkinni, unu ile jenko d'a gba m to, make ni Ehuhuo-nso si, 'Osolobue jenko d'e gbu onye-ndu atunrun, atunrun ile a gbayiya.' 32 Kanj, m ghaguu onwan lihi, m siko d'e buni unu uzọ si Galili."

33 Pita no si Jizosi, "O nwonni ogen m'e gi gba i to, osuon'a ni ndi hoduni a na i to." 34 Jizosi no si Pita, "M ri a gwa i ezioku ni okpa gini d'a kwan ime abalini, i jenko d'a ghorị mgbe eto ni y'a marin m." 35 Pita no si, "Kaka, aghoriko m, osuon'a ni mme le 'yu jenko d'a nwun!" Umu-azun ile hoduni no kuzikwo eria.

Jizosi E Me Ekpere Ime Ugba Geshmani
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Ya Jizosi le umu-azun a no si ebe w'a kpo Geshmani. O no si umu-azun a, "Nodi ni ali ebeni ni m jenzuka d'e me ekpere." 37 O no weri Pita le umu Zebedi ebuo, o no sukuruma, obi no ferime e. 38 Ya o no si we, "Obi e d'a gbawapu m; o d'e gbu m. Nodi ni ebeni son m mu enya."

39 O no jenshi ihun ekere, tuha enwen e ye ali, me ekpere, si, "Baba, omeni o ri nfe, ni mkpu afunfunni ghafe m; kanj, uche i y'a me, ele uche m." 40 O no bia d'e kunrun umu-azun a; o hun ni we ri uran, o no si Pita, "Ya wu, onu e ri-eka son m mu enya mgbahunme okuloku ohu? 41 Mu ni enya, me ni ekpere,

amamgbe unu a danye ime onwunwan; ezioku-ezioku, mmọn ihian a choghọ, kanị ndun guu ehu.”

⁴² O no puzi nke mgbe ebuo d'e me ekpere, a si, “Baba, omeni mkpu afunfunni asaeka ghafe bu arani m'a, uche i 'ya me.” ⁴³ O no biazị ebe we ri, hun we ke we ri uran, makele enya we a nyintoguo.

⁴⁴ O no lazi we to, pu d'e me ekpere nke mgbe eto, e kuzikwo ihien ohu hu. ⁴⁵ 'Ya o no bia d'e kunrun umu-azuun a, si we, “Unu rikwo uran, e zuru iken? Lee n'e, ogen hu e ruguo—e we we Nwa nke ihian ye ndi njo. ⁴⁶ Lihi ni ni enyi jenne. Lee n'e, onye ri e reni m a biaguo.”

A Nwunrun We Jizosi (Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

⁴⁷ Jizosi rikwo e ku okuni, ke judasi hun wu onye ohu ime umu-azuun a mmebuo bia. Judasi le igunrun hi-ogbe wi—we bu opia-agma le egbe. Ndi-isi nchu-egan le ndi-isi zihę we. ⁴⁸ Onye hun ri e ren'e gwa we ihien ndi siko d'e gi mari Jesu. O si, “Onye m jenko d'e gi isu-onu kele, 'ya wu onye hu, nwunrun n'a.” ⁴⁹ O no bia d'e kunrun Jizosi ozigbo, si, “Uwa-oma, Onye-nkuzi!” O no su e onu. ⁵⁰ Jizosi no si a, “Di-enyi, me ihien i bia d'e me!” ‘Ya we no kwondon Jizosi, nwunrun a. ⁵¹ Ozigbo, onye ohu ime ndi we le Jizosi wi no tinpu eka, sepaha opia-agma a, banpu odibo onye-isi nchu-egan ntin. ⁵² ‘Ya Jizosi no si a, “Wekin opia-agma i azuun, makeni ndi ile e bu opia-agma, siko d'a gha opia-agma nwun. ⁵³ I ro ni asa m eka ri? Nedi m, o zihę ni m ihien kari igunrun ndi mmön-ozia agha mmebuo ozigbo? ⁵⁴ Kanị, m me erira, nani ke we jenko d'e gi mezu ihien ndi ri ime Ehuhuo—nsọ hun ku n'o jenko d'a ri enina?”

⁵⁵ Ogen hu ke Jizosi gi si igunrun hu, “Unu gi opia-agma le egbe bia d'a nwunrun m nọke si m wu onye-ohin? Uhuohin ile m'a nodi ali ime Ulo-nsọ a kuzi, onu a nwunrun ni m. ⁵⁶ Kanị, ihien ndini ile ri nwan e me keni ihien ndi-amuma ku ime Ekukwọ-nsọ mezu.” ‘Ya umu-azuun a ile no na a to, gbama osọ.

E We We Jizosi Si Ogwa Kayafasi, Onye-isi Nchu-egan (Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jon 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ ‘Ya ndi nwunrun Jizosi no we e jenni Kayafasi wu onye-isi nchu-egan ime ogwa a, ebe ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi gbakikome. ⁵⁸ Kanị Pita sonko a d'e ru ogwa onye-isi nchu-egan, bu egbata we te e te. Ya Pita no banye, son ndi-nche nodi ali keni o hun njedeme ihieni.

⁵⁹ Ogenni, ndi-isi nchu-egan le Ndi-isi Nkikwama ile hu a cho ihien w'e gi buokin Jizosi onu keni we gbu e; ⁶⁰ kanị, ahunni we, osuon'a ni ndi osheri-ntu puhani bu oda. Ome guu, mmadu ebuo no nwan puha, ⁶¹ si, “Onyeni si, ‘M jenko d'a saeka tikpo Ulo-nsọ Osolobue, gi akpu-uhuhin eto tunkin e.’” ⁶² ‘Ya onye-isi nchu-egan no lihi, si, “Y'e nwon ihien i jenko d'a shiri? Ki wu ihien ndini we ri a si ni 'ya k'i me?” ⁶³ Kanị, Jizosi ekuni ihien owule. Onye-isi nchu-egan no si a, “E gi m efan Osolobue hun ri ndun si i gwa enyi mbuni iyu wu Kraisti, Nwa Osolobue.”

⁶⁴ Jizosi no si a, “Yu ku e. M ri nwan a gwa unu ile ni ogeni ghafeguu, unu siko d'a hundę Nwa nke ihian ebe o nodi ali eka-nni Osolobue, Onye hun nwon iken ile, hunzikwo a k'o ri elu orukpu o gi lala.”

⁶⁵ ‘Ya onye-isi nchu-egan no tika efe hun 'ya le enwen e wu onye-isi nchu-egan yi, si, “O kuole aru! Ki enyi ri a chozini ndi osheri? Onu a nuguo nwan aruni o ku! ⁶⁶ Kiri ke unu ro?” We no za, si, “Ikpe a maol'a, o jenko d'a nwun!” ⁶⁷ We no ju a eson ihun, fian a ihien, ndi hu ime we no ma a ora, ⁶⁸ si, “Iyu hun si

nị ị wụ Kraịstị, Onyẹ hụ Osolobue Tume, bu amuma n'ị gwa enyi onyẹ fian ị ihien?"

Pita A Ghorị N'ọ Marin Jizosị

(Mak 14.16-72; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ogenni, Pita n'odi alị ezi ogwa, 'ya nwa-agboọ wụ odibo nọ bia d'e kunrun e, si a, "Iyụ le Jizosị onyẹ Galili wizi kwọ." ⁷⁰ Kani, ọ nọ ghorị id'anya wẹ ile, si, "Amarin m ihien ị ri e ku."

⁷¹ Ogen o gi si ebe wẹ gha a banye ezi-ogwa hụ, nwa-agboọ ozo wụ odibo nọ hun a, si ndi turu ebehu, "Onyeni le Jizosị onyẹ Nazareti wi." ⁷² O nọ ghorizi, kundẹ Osolobue, si, "Amarinde m okennyẹ hụ!"

⁷³ O nọbezi ekere, ndi turu ebahun nọ bia d'e kunrun Pita, si a, "I wụ onyẹ ohu ime wẹ nke-esi, asusu ị e sepuhago ị." ⁷⁴ 'Ya Pita nọ kunme Osolobue, si, "Amarinde m okennyẹ hụ." Ozigbo hụ, okpa nọ kwan. ⁷⁵ 'Ya Pita nọ nyanhan oku Jizosị ku, ni, "Okpa gini d'a kwan, i jenkọ d'a ghorị mgbe eto ni y'a marin m." O nọ shi ezi d'a kwan ezigbo ekwan.

Isi Nke Eṣa-kwasị-ogun

E We Wẹ Jizosị Si Ogwa Paileti

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jon 18.28-32)

¹ O ru ogen utuntun, ndi-isi nchu-egan ile le ndi-isi nọ tugbame iroro ke w'a don gbu Jizosị. ² Wẹ nọ ken e egbon, we e jenni Paileti, onyẹ Rom hun wụ Gowanọ ri a kini wẹ.

Judasị E Hogbu Enwen E

(Ogun Ndi-Ozi 1.18-19)

³ Ogen Judasị hun re e ye wẹ gi hun a ni a maguo wẹ Jizosị ikpe-onwun, ọ nọ kwan mmani, wekin ni ndi-isi nchu-egan le ndi-isi akpuru egho ọla iri-kwasị-ogun hụ, ⁴ si, "E meple m njo m gi re onyẹ nwonleni ihien o me." Kani, wẹ nọ si a, "O gbashiarini enyi; ohun wụ mkpa ị!"

⁵ O nọ tu akpuru-egho ọla ndi hụ ye alị ime Ulo-nsọ, pu d'e hogbu enwen e.

⁶ Ndi-isi nchu-egan nọ tuturu akpuru-egho ọla ndi hụ; wẹ nọ si, "O furuni ni enyi bu wẹ che ebe w'e donme ihien ime Ulo-nsọ, makeni egho edeke ro (eghommẹ)." ⁷ 'Ya wẹ nọ tu iroro, gi e nonrin ogige onyẹ a kpu-ite, gi e memẹ ikpekepe itumunye. ⁸ 'Ya haịn wẹ gi a kpo ogige hụ "Ogige Edeke" d'e rukwo tanni. ⁹ 'Ya ihien Osolobue gi onyẹ-amuma wụ Jerimaya ku nọ mezu, ni,

"Wẹ nọ weri akpuru-egho ọla iri-kwasị-ogun hụ, hun wụ onu egho ndi Izrelu kweri ni 'ya ke wẹ siko d'e non okennyẹ hụ;

¹⁰ gi e nonrin ogige Okpu-ite rike ke Onyẹ-nwonna-enyi don gwa m."

Paileti A Ju Jizosị Utaa

(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jon 18.33-38)

¹¹ Ogen ihieni gi ri e me, Jizosị turu ihun Paileti wụ Gowanọ ri a kidon ni ndi Rom. Paileti nọ si, "Iyụ wụ eze ndi Ju?" Jizosị nọ si a, "Iyụ ku." ¹² Kani, ogen ndi-isi nchu-egan le ndi-isi gi ri e kusonme ihien ndi wẹ si ni 'ya k'o me, ọ gba nkintini! ¹³ Paileti nọ si a, "Y'a ri a nu ihien ole wẹ ri e ku ni 'ya k'i me?"

¹⁴ Kani, ọ shiarini ihien owule, ke akpu ohu—nke wụ n'ọ tkenme Paileti wụ Gowanọ enya.

A Ma Wẹ Jizosị Ikpe Onwun

(Mak 15.6-15; Luk 23.13-15; Jon 18.39; 19.16)

15 Oḡen Mmēmme-Nghafe ọwụlẹ, Ọvạnọ a hapu ni wẹ onye-ngan ọwụlẹ wẹ cho. 16 Oḡen hu, eje-ihian ohu ihian ile marin ri ime ulo-ngan, efan a wu [Jizosi] Barabasi. 17 Oḡen wẹ gi gbakikomeguu, Paileti no si wẹ, “Onye ke onu cho ni m hapu ni onu [Jizosi wu] Barabasi ra Jizosi hun w'a kpọ Kraisti?” 18 (Paileti ku ihienni makeni o maringho ni iwe ke wẹ gi we Jizosi wu Kraisti ye e.) 19 Oḡen o gi nodi ali elu Ocho-okink'ikpe, nwunye e no zi ozi jenn'e, si a, “Wepukwo eka oku onye ezi-omume hu, makeni e giguu m ufiri e ta afunfun o-da-oda ime nro tanni.” 20 Ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi Izrelu no nwan gwa igunrun hu wẹ si Paileti hapuni wẹ Barabasi, gbu Jizosi. 21 Paileti no siji wẹ, “Onye ime wẹ ebuo ke unu cho ni m hapu ni unu?” Wẹ no si, “Barabasi.” 22 Paileti no si, “Ki m'e gi nwan Jizosi hun w'a kpọ Kraisti me?” Wẹ ile no si, “Kpogbu e enu obe.” 23 O no si, “Ki hain? Elee eje-ihien k'o me?” Kanị wẹ ile e yikenmede, si, “Kpogbu e elu obe.” 24 Oḡen Paileti gi hun ni ihien o ri e ku e nwomni isi ebe wẹ ri, hunzi ni isusu choko n'o bidon, o no weri mirin kwopu eka id'anya igunrun hu, si, “Edeke onyeni ari m eka; eka onu k'o riji!” 25 Igunrun hu ile no si, “Edeke e 'ya ri enyi le umu enyi isi!” 26 'Ya o no hapuni wẹ Barabasi, o fianguu Jizosi mkpinsi, o no wẹ ye wẹ kpogbu.

Ndi-agma A Kpa Jizosi Ye Emu
(Mak 15.16-20; Jon 19.2-3)

27 'Ya ndi-agma Paileti no weri Jizosi si ime ogwa Paileti, kpogbama itu-agma hu ile; ya wẹ no fihunme e. 28 Wẹ no yipu a ewuru e, yime e ewuru nanranni e nwun ufie-roni, ufie-roni*. 29 Wẹ no weri agalaba osisi-ogun, gi e kpa okpu-eze, bu e che e isi, bu okpo che e eka-ihien; e gbu n'e osekpua, a kpa a e ye emu, a si a, “Agu! Eze ndi Ju!”

30 Wẹ no ju a eson, napa a okpo hu wẹ te buche e eka, fianma a ya isi. 31 Oḡen wẹ gi kpogu a ye emu, wẹ no yipu a ewo ufie hu, yimezi e ewuru e. Wẹ no duru e d'a kpogbu elu obe.

A Kpoma Wẹ Jizosi Elu Obe
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

32 Ebe wẹ jenko, wẹ no kunrun onye Sajrini ohu w'a kpọ Sajmonu, wẹ no w'a y'e olu buru obe Jizosi. 33 Oḡen wẹ gi ru ebe w'a kpọ Gogota ('ya wu Ebe-Okpokom'isi), 34 wẹ no ye Jesu manya wẹ buche olulu-anu ra, kanị, oḡen o gi danmin a, o no ju n'o rako a. 35 Oḡen wẹ gi kpomaguu a elu obe, 'ya wẹ no tu nkpo, gi e keru ewuru ndi o yi. [Onwan me keni ihien onye-amuma ku hun uzọ mezu—makeni onye-amuma si, “E keru wẹ ekwa m, a tu wẹ nkpo, gi e keru ewuru m.”]

36 Wẹ no nodi ali, e che e nche. 37 Wẹ de ihien wẹ gi m'a ikpe ye enu obe hu. Ihien wẹ de wu, “Onwan wu Jizosi, Eze ndi Ju.”

38 Wẹ kpomazi ndi ohin ebuo che n'e, onye ohu elu obe ri eka-nni e, onye ohu elu obe ri eka-ekpen e. 39 Ndi hun ghafekoni hu a kpa a e ye emu, e finfin isi, 40 a si, “Iyu hun jenko d'e tikpo Ulo-nsọ, gi akpu-uhuhin eto tundonzi e, zuopuha nwan enwen i! Omeni i wu Nwa Osolobue, gha elu enu obe hidan.” 41 Erija ke ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi donzikwo kpa a ye emu, a si, 42 “O zuopuha ndi ozo, kanị o sani eka zuopuha enwen e. Iya wu eze Izrelu nu! 'Ya gha nwan elu obe hidan, keni enyi kweri n'e. 43 O tukwasi Osolobue

* **Isi Nke Eṣa-kwaṣi-ogun:28** ewuru ndi nze le ndi-idafin

obi; Osolobue 'ya zuopuha a nwan onwun i sugho a. Make ni, o si, 'Mme wu Nwa Osolobue.' " 44 Eriira ke ndi ohin ndi hu we kpogbu 'ya le we donkwio kpari e.

Onwun Jizosi

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

45 Efinnai hu, gha okuloku mmebuo, ogen hu enya anwun gi a ri isi, d'e ru okuloku eto, okiki no gba ali hu ile. 46 Ihien rike okuloku eto, Jizosi no gi oken olu yi oro, si, "Elai, Elai, lama Sabakitani?" 'Ya wu, "Osolobue m, Osolobue m, ki hain i gi la m to?" 47 Kani, ogen ndi hu ime ndi turu ebahun gi nu a, we no si, "O ri a hi Elaija!" 48 Ozigbo, onye ohu ime we no gba oso, weri eru bianye ime manya ru-uka, fa a ye mkpinsi, y'e 'ya no ra. 49 Kani, ndi ozo si, "Cheri ni, ni enyi lee omeni Elaija jenko d'a bja d'a zuopuha a." 50 Jizosi no gi oken olu yizi oro, kwonbepu, nwunhun. 51 Ozigbo hu, ekwa we gi gbobepu Ebeku kachanrin-nso ime Ulo-nso no bawapu ebuo, gha elu d'e ru ali. Ali no mahihie, omuma hu e tiwa; 52 ili ndi nwunni no kpupu, ndi nso bu oda nwunni no lihi. 53 Ogen Jizosi gi ghagu onwun lihi, we no puha, si obodo nso hu wu Jerusalem, ndi bu oda no hun we ebeku. 54 Ogen oki-agma hu le ndi-agma 'ya ni we ri e che Jizosi nche gi hun ali-omahihie le ihien ndi hu meni, egun no bia we, we no si, "Ezioku, onyeni wu Nwa Osolobue!"

55 Ikpo bu oda gha Galili sonhen Jizosi e yen'e aka rizi ebahun, we ri a gha ebe teni e lee ihien ri e meni. 56 Ndi hu ime we wu Meri onye obodo Mag'dala, Meri nne Jemisi le Josefụ le nne umu Zebedi.

Olili Jizosi

(Mak 15.42-47; Luk 23.50-56; Jon 19.38-42)

57 O ru ogen enyasi, odafin ohu w'a kpo Josefụ, onye obodo Arimatia, no bia. Okennyeni wuzikwo onye e son uzọ Jizosi. 58 O no jen d'e kunrun Paileti, si a buye e ehụ Jizosi. 'Ya Paileti no si we buye e ya. 59 Josefụ no buru ehụ hu; gi ekwa line nwunni fuma a, 60 bu e che ime ili ohun o kwademeni enwen e, hun we gu nọke okporo ye ime omuma. O no gi omuma hi-ogbe nukin onu ili hu, pu. 61 Meri onye obodo Mag'dala le Meri hun-ebọ ndi ali bu ihun zinme ili hu.

E We We Ndi-nche D'e Chedon Ili Hu

62 Ogen uhuhin Nkwademe gi ghafegu, o ru enyasi, ogen Uhuhin Izu-iken gi bidon, ndi-isi nchu-egan le ndi Itu-Farisi no zughama d'e kunrun Paileti, 63 si a, "Di-okpa, enyi a nyanhangho ni ogen onye-ntuni gi ri ndun, o si, 'Akpuhuhin eto ghafegu, m jenko d'e lihi.' 64 Si we nwan d'e gbokinkenme ili hu ohunma-ohunma d'e ru akpu-uhuhin eto hu, amamgbe umu-azuun a abia d'e zunrun ehụ a, gwama ihian ile ni, 'O ghagu onwun lihi'; ogen hu ndufie ikpazuun hu a kari nke ibuzo njo." 65 Paileti no si we, "Weri ni nwan ndi-agma; jen ni d'e chedon e ke unu siko d'a saeka." 66 'Ya we no jenme, kpukinkenme ili hu, bu ndi-nche to ebeku.

Isi Nke Ɛsatọ-kwasị-ogun

Jizosi A Gha Onwun Lih

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)

1 Ogen Uhuhin Izu-iken gi ghafegu, ogen eki gi fonme nke uhuhin ibuzo ime izu-uka (hun wu nwan uhuhin Sonde), Meri onye obodo Mag'dala le Meri hun-ebọ no jen d'e lele ili hu. 2 Idemizi, ali no mahihie oda-oda, make ni

mmọn-ozị Di-nwọnni-enyi gha elu-igwee bja, nupụ ọmụma hụ hi-ogbe, nọdị alị elu ẹ. ³Ọ hụ e be nwanran-nwanran rịkẹ amụma, ẹwuru ẹ hụ e nwun nọkẹ igwere. ⁴Egun ẹ nọ bja ndị nche, ẹhụ nọ mama wẹ nni, wẹ nọ rịcharin kẹ ndị nwunhunnị. ⁵Kanị, mmọn-ozị hụ nọ sị ikpoho ndị hụ, “Atule ni egun, a maringhọ m nị unu rị a cho Jizọsị, hụn wẹ kpogbu elu obe. ⁶Ọ rizi ebenei; o lihiguo k'o dọn ku. Bja nị d'e lee ebe o te rị. ⁷Jenmẹ ni nwan ozigbo d'a gwa umu-azụun a, sị wẹ, ‘Ọ ghaguo ọnwun lihi, o buruguo nị unu ụzọ sị Galili; ebẹhụ kẹ unu jenkọ d'a nọ hụn a!’ A gwaguo kwọ m unu.” ⁸'Ya wẹ nọ gi egun lẹ oken ighoghọ gha ili hụ pụ ozigbo, gbama ọsọ d'a gwa umu-azụun a.

⁹Idumuzi, Jizọsị nọ kunrun wẹ, sị, “Darụ nị!” 'Ya wẹ nọ bja d'e kunrun ẹ, fiedon ẹ oku, fe ẹ. ¹⁰'Ya Jizọsị nọ sị wẹ, “Atule ni egun, jen ni d'a gwa umunẹ m wẹ jen Galili, ebahun kẹ wẹ k'a nọ hụn m.”

E Ye Wẹ Ndị-nche Egho-azụun, Sị W'e Kulẹ K'o Mẹ

¹¹Ogen ikpoho ndị hụ gi jenkọ, ndị hụ ime ndị-nche hụ nọ si ime obodo d'a gwa ndị-isi nchụ-ẹjan ihien ile mēni. ¹²Ogen ndị isi nchụ-ẹjan lẹ ndị-isi gi zuguu, tugbamaguu iroro, wẹ nọ ye ndị-agma hụ ego hi-ogbe, ¹³sị wẹ, “Gwakwo nị ihian ile nị, ‘Umu-azụun a bja d'e zunrun ẹ ime abali ebe enyi rị uran.’ ¹⁴Omeni ọnwān e ru ntin Gwanọ wụ Pailetị, enyi jenkọ d'e mē obi ru ẹ alị, hūn a nị nsongbu arikonị unu.” ¹⁵'Ya wẹ nọ narin wẹ egho hụ, mē ihien wẹ gwa wẹ. Echen kẹ wẹ rikwo a kọ akikonị ime ndị Ju d'e ru tanni.

Orun Hụ Rị Mkpa Jizọsị Ye Umu-azụun A

(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23; Orun Ndị-Ozi 1.6-8)

¹⁶Ya umu-azụun mmanaj hụ nọ nwan si ugu hụ rị Galili, ebahun Jizọsị gwa wẹ. ¹⁷Ogen wẹ gi hūn Jizọsị, wẹ nọ fe ẹ, kanị ndị hụ ime wẹ nwon obi-ebuo. ¹⁸Jizọsị nọ jenzunhan, sị wẹ, “E yeole wẹ m iken ile rị elu-igwee lẹ elu-ụwa. ¹⁹Jenmẹ ni nwan d'e mē ndị alị ile rị ichen-ichen nị wẹ wuru ndị e son ni m; e gi ni efan Nedi lẹ Nwa lẹ Mmọn-nsọ e mē wẹ mirin-Chuku. ²⁰Kuzi ni wẹ, nị wẹ hūn ụzọ e mē ihien ile m sị unu mē. Ezie, m nọye ni unu ogen ile d'e ru ogugu-ogen.”

Ozioma Jesu Kristi Lẹkẹ Kẹ Makị Dọn De Ẹ

Onye Jẹnko D'a Kwani Kraịstị Uzọ

(Azaya 40.3; Malakaj 4.5; Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Jọn 1.19-28)

¹ Enina kẹ ozioma banyeni Jizọsị hun wu Kraịstị, Onye ahun Osolobue tume, hun wu Nwa Osolobue dön bidon: ² Nọkẹ kẹ wẹ dön de ẹ ime ehuhuo Azaya onye-amuma,

“Osolobue si, ‘Lee ẹ, m ri e zi onye-ozim n'o buru ni uzọ, n'o kwani uzọ.’”

³ Olu onye ohu ri a han ime atụ, a si,

‘Kwa ni ni Di-nwonn-eyi uzọ; memẹ ni uzọ a n'o zinrin!’”

Jonu Hun E Me Mirin-Chuku A Kwadememe Wẹ Make Obibia Jesu

⁴ Jonu hun e me mirin-Chuku no puha, mama okwa ime atụ, a si wẹ gha ime njo wẹ roghari, keni wẹ me wẹ mirin-Chuku wẹ gi a ghosi n'e roghariguo wẹ, keni Osolobue gbaghari wẹ njo. ⁵ Ndi ile ri umu-ali ndi risome Judia le ndi Jerusalem ile hu e jen d'e kunrun Jonu, wẹ hu e kupuha njo wẹ, o hu e me wẹ mirin-Chuku ime Iyi Jodani. ⁶ Jonu yi ewuru wẹ gi enenren anu w'a kpo kamelu memẹ; akpukpo-anu k'o gi kenme ukun e. Ihiyen-oriri ẹ wu igurube le mirin-enwun ri ofia.

⁷ O hu a si wẹ, “Onye kani m lala m azuun, erudeni m onye jenkọ d'e hulua ali topu eriri akpukpo-uku a. ⁸ M ri e gi mirin mmaka e me onu mirin-Chuku, kani, 'ya nwen jenkọ d'e gi Mmon-nso me unu mirin-Chuku.’”

Jonu E Me Jesu Mirin-Chuku, Ekwensu A Nwan Jesu

(Mat 3.13—4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Ogen hu, Jesu no gha Nazareti ri azuun Galili bia, 'ya kẹ Jonu no me e mirin-Chuku ime Iyi Jodani. ¹⁰ Hun Jesu gihu gha ime mirin puha, o no hun kẹ elu-igwere kpupu, hun kẹ Mmon-nso gi udi nduru hidanla, bia d'a nokwasj a. ¹¹ 'Ya olu no gha elu-igwee si, ‘Iyu wu ezi Nwa m; ihien i a sọka m.’”

¹² Ozigbo hu, Mmon-nso no nu e shi ime atụ. ¹³ O no nodi ebahun akpuhuohin ogunnai, iya le eje-anu ri ichen-ichen. Ekwensu hu a nwan a; ndi mmon-ozim hu e yen'e aka.

Jesu E Bidon Orun A

(Mat 4.12-17; Luk 4.14-15)

¹⁴ Ogen wẹ gi kpo kinguu Jonu ye ime ulo-ngan, Jesu no bia Galili d'e zime ozioma Osolobue. ¹⁵ O hu a si, “Ogen e zuguo, Ali-eze Osolobue a riguo nsue! Roghari ni, unu e kweri ozioma!”

Jesu A Kpoma Ndi K'e Sonn'e

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁶ Ebe Jizosi ghako mkpenren “Ohimin” Galili, o no hun Saimonu le Anduru nwen'e e be wẹ ri a tu oga e ye ime mirin ahun, makeni azun kẹ w'a kun. ¹⁷ Jizosi no si wẹ, “Sonme ni m, m siko d'e me onu wuru ndi a kuha ihian rike azun.” ¹⁸ Wẹ no la oga wẹ to ozigbo, sonme ẹ.

19 O jenshi ihun ẹkẹrẹ, ọ nọ hun Jemisi lẹ Jọnu, umu Zẹbẹdi ebe wẹ rị ime ugbo-mirin wẹ e dọnzị oga wẹ. 20 O nọ kpọ wẹ ozigbo; wẹ nọ na nẹdi wẹ lẹ ndi wẹ we ọrun tọ ime ugbo, sọnmẹ ẹ.

Jesu A Chupu Eje-mmọn Rị Imẹ Okennyẹ Ohu
(Luk 4.31-37)

21 Wẹ nọ shi obodo Kapanom; o ru Uhuohin Izu-iken, ọ nọ banye ulo-ofufe rị ebẹhu d'a kuzi. 22 Nkuzi ẹ nọ tu wẹ ẹnya, makele ọ kuzi nọkẹ onye oku rị ẹka ẹlẹ nọkẹ ndi-nkuzi Iwu. 23 Ogen hu dai, o nwon okennyẹ ohu eje-mmọn rị ime ẹ, hun rị ime ulo-ofufe wẹ. Okennyẹ hu nọ yi oro, si, 24 “Hapu ẹnyi ye, k'i gi ẹnyi e me, Jesu onye Nazareti? I bia d'e tikpo ẹnyi? A maringho m onye i wu, yu wu Onye-nso Osolobue.” 25 Kan, Jizosi nọ jugbo eje-mmọn hu, si a, “Kpume onu; gha ime ẹ puh!” 26 Eje-mmọn hu nọ se okennyẹ hu, gi oken olu yi oro, gha ime ẹ pu. 27 O nọ tu wẹ ile ẹnya, wẹ hu a ju ibe wẹ, si, “Ki wu hunni? Onwan wu nkuzi ohun—hun iken ri! O gwade eje-mmọn oku, wẹ hu a gbaye ẹ!” 28 Ozigbo, otiti ẹ nọ kpogbari ẹgbere Galili ile.

Jizosi A Zuọ Ndi Bu oda
(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

29 Hun Jesu gihu gha ime ulo-ofufe ahun pu, iya lẹ Jemisi lẹ Jọnu nọ banye iwe Saimonu lẹ Anduru. 30 Emu rị a ku nne nwunye Saimonu, o dine edine, ehụ okun rị e nwun ẹ. Ozigbo, wẹ nọ gwa Jesu ni emu rị a ku a. 31 Jizosi nọ jen d'e kunrun ẹ, kwondon ẹ ẹka, weli ẹ enu, ehụ okun hu nọ hapu a; ọ nọ lemẹ wẹ obia.

32 O ru ogen ẹnyasi, ogen anwun gi roguu, wẹ nọ wehen'e ndi emu ile lẹ ndi eje-mmọn rị ime wẹ. 33 Ndi obodo hu ile e jun onumuzo; 34 Jesu nọ zuọ ndi bu oda emu ichen-ichen rị a ku, chupusomẹ eje-mmọn bu oda, ọ nini eje-mmọn ndi hu ku oku makeni a maringho wẹ onye ọ wu.

Jizosi E Zisonmẹ Ozioma Imẹ Galili
(Luk 4.42-44)

35 O ru uzo-utuntun, ebe eki keleni fonchanpu, ọ nọ zopu ẹgwa, jemmẹ ebe ihian rileni, ọ nọ ebẹhu memẹ ekpere. 36 Saimonu lẹ ndi 'ya lẹ wẹ wi nọ choma a. 37 Ogen wẹ gi hun a, wẹ nọ si a, “Ihian ile rị a cho i.” 38 O nọ si wẹ, “Ni ẹnyi shizi ni obodo ndi ozo rị ehụ ebeni, keni m zizikwo ozioma ime wẹ. Makeni 'ya wu ihien m bia d'e me.” 39 O nọ ghagbari azupun Galili ile, e zisonmẹ ozioma ime ulo-ofufe wẹ rị ichen-ichen, a chupusomẹ eje-mmọn.

Jizosi A Zuọ Onye-oti
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Okennyẹ ohu emu oti rị a ku nọ bia d'e kunrun Jesu, gbu osekp, rịoma a, si a, “Omẹni 'ya chogho, nibe i saeka zuọ m, a rị m ochan.” 41 Omiken ẹ nọ me Jizosi, ọ nọ tnpu ẹka metu a, si a, “A chogho m! Dihin, n'i rị ochan!” 42 Ozigbo, oti hu nọ gha ehụ a pu, ọ nọ rị ochan! 43 Jizosi nọ zi okennyẹ hu lama ozigbo, ogen o gi dokemegu a ẹka ntin, 44 si a, “A gwakwole onye owule ihieni; ka, jen d'e we enwen i ghosi onye nchu-ejan n'o lele i, y'e weri ihien ndi hu Mozizi ku ime Iwu gi chu-ejan, n'i gi ghosi wẹ ni 'ya riguo ochan.” O nọ si a lama. 45 Kan, okennyeni a ghaguu ebahun pu, ọ nọ kusommede ihieni ebe ile. O kukemmede ihieni, nke wu ni Jesu asazini ẹka puha ime obodo ebe ihian a nọ hun a, kama, ọ ghasommede azupun ihian bileni, kan wẹ huzikwo a gha ebe ile a bia ebahun d'e kunrun ẹ.

Isi Nke Ebuo

Jesu A Zuo Onye-orọ (Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Akpu-uhuohin ole a ghaguu, Jesu no kinhen Kapanom, o no kpogbari n'o ri ulo. ² Ndi bu oda no gbakikome, nke wu ni uzọ eruzini we, ke ime ulo ke ihun-ezi, o nwonzini ebe e ru ihian. Jesu hu a gwa we oku-Chuku. ³ 'Ya ke ikennye no buhen'e okennye ohu orọ kinmin; ikennye eno bu e. ⁴ Makeni ahunni we uzọ d'e kunrun Jesu ufiri ni ihian jun ebeku, we no nyinrin elu ulo, be oghe ye e elu ebe Jesu wuzo. E beguu we oghe ye e, we no gha ebeku do onye hu orọ kinmin le ute e ye ihun Jesu. ⁵ Ogen Jizosi gi hun okukwe we, o no si onye hu orọ kinmin, "Nwa m, a gbaghariguọ we i njo i."

⁶ O nwon ndi-nkuzi Iwu nodisonme ali ebahun, we hu e ro ihienni ime obi we, a si, ⁷ "Ki hain okennyeni gi e ku enina? O ri e ku aru! Onye e ri-eka a gbaghari njo wezuka Osolobue suu!?" ⁸ Ozigbo, Jesu no marin ime mmom ihien we ri e ro ime obi we. O no si we, "Ki hain onu gi e ro udi iroroni ime obi unu? ⁹ Elee hun ka nfe: isi onye-oroni, 'A gbaghariguọ we i njo i'—ra isi a, 'Lihl oto, heri ute i ni jenne ijen?" ¹⁰ Kani, ni m ghosi onu ni Nwa nke Ihian nwon iken o gi a gbaghari njo elu-uwu." O no si onye-orọ hu, ¹¹ "M si i, lihl oto, heri ute i, lama iwe i!" ¹² O no lihl oto, heri ute e ozigbo, gha ebahun pu—id'anya we ile; nke wu ni o tu we ile enya, we no jama Chuku mma, si, "Enyi ahuntuni ihien no enina mbu!"

Jesu A Kpo Livai (Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Ya Jesu no jennezi mkpenren mirin Galili. Igunrun ihian no fihunme e, o no kuzi we. ¹⁴ Ebe o ghafeko, o no hun Livai nwa Alifiosi k'o nodi ali odu ndi ugwo-isi, o no si a, "Sonme m." Livai no lihl oto, sonme e.

¹⁵ Ogen Jesu gi ri e ri ihien-oriri iwe Livai, ndi bu oda ime ndi a na ugwo-isi le ndi ozo we gi njo marin hu e son Jesu le umu-azuun a e ri ihien-oriri, makeni ndi ri e son n'e bu oda. ¹⁶ Ogen ndi-nkuzi Iwu hun ri ime ndi Itu-Farisi gi hun ni 'ya le ndi njo hu le ndi a na ugwo-isi ri e ri ihien-oriri, we no si umu-azuun a, "Ki hain o gi e du ndi a na ugwo-isi le ndi ozo we gi njo marin e ri, a ra?" ¹⁷ Ogen Jesu gi nu ihien we ri e ku, o no si we, "Ndi ehuru iken ara cho dibie, kama, ndi emu ri a ku wu ndi a cho dibie; ele ndi ezi-omume ke m bia d'a kpo, kama, ndi njo ke m bia d'a kpo."

Ajuju Banyeni Ibu-onu (Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ O nwon ogen umu-azuun Jonu le ndi Itu-Farisi gi ri e bu onu. We no bia d'a ju Jesu, si, "Ki hain umu-azuun Jonu le umu-azuun ndi Itu-Farisi gi e bu onu, bu umu-azuun i a ra bu?" ¹⁹ Jizosi no za we, si, "Ni ndi bia agbamehuhuo bu onu ebe okennye ri a gba ekukwo ri ime igunrun we? Mba nu! Ebe we le okennye hu ri a gba ehuhuo ri, ebuko we onu. ²⁰ Kani, ogen lala hun we jenko d'e gi wepu okennye hu ri a gba ekukwo ime we, ogen hu, e bumwe we onu."

²¹ "O nwonni onye e gi ekwa ohun a kwakin ekwa akan. O gi e kwakin e, nke ohun ahun e hekapu, o tikakemne."

²² "O nwonzikwonni onye e gi ihien akan a gbaye manya ohun. O gi e gbaye e, manya hu a gbawapu a, ke manya ke ihien we gi gbaye e a la iwi. 'Ya wu, gi nwan ihien ohun gbaye manya ohun."

Ajuju Banyeni Uhuohin Izu-iken (Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Uhuoḥin Izu-iken ohu, Jesu ghako ime ugbo oka witi, ebe we ghako ime ugbo hu, 'ya umu-azuun a no ghorima oka-witi. ²⁴ 'Ya ndi Itu-Farisi no si a, "Ki haij we gi a gho ihien ugbo Uhuoḥin Izu-iken, we ri a dan Iwu."

²⁵ 'Ya Jesu no si we, "Ya wu, unu aguntuni ihien Defidi me ogen o gi nwe mkpa, ogen egun gi ri a gun iya le ndi we ile wi? ²⁶ K'o don banye ime ulo Osolobue ogen Abiata gi wu onye-isi nchu-ejan, ri bredi-nsu hu w'e bupuhani Osolobue, hun o me ni Iwu si ni onye ozo eriko a mmani ndi nchu-ejan; kani Defidi ri e eri, yezikwo ndi 'ya le we wi."

²⁷ 'Ya Jesu no nwan si, "Maka orinimma ihian ke we gi tumo Uhuoḥin Izu-iken, egin we ufiri Uhuoḥin Izu-iken ke ihian. ²⁸ 'Ya wu ni mme wu Nwa nke Ihian wu Nna—ke ebe oku Uhuoḥin Izu-iken ri."

Isi Nke Eto

Okennyo Eka Ohu Nwunhun (Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ 'Ya Jizosi no banyezi ulo-ofufe. Ime ulo-ofufe ebahun, o nwe okennyo eka ohu nwunhun rin'a. ² We no keme Jesu nke ni we hun k'o jenko d'a zuo a Uhuoḥin Izu-iken keni we gi e ma a ikpe. ³ 'Ya o no si okennyo hu eka nwunhun, "Puha ihun ebeni." ⁴ O no si we, "Elee hun ke Iwu kwadon ni we e me Uhuoḥin Izu-iken? Ime ihian ihien ri mma ra ime ihian eje-ihien? Izuo ihian ra igbun'e?" Kani a gba w'a nkintin.

⁵ Jizosi no gi iwe lehunme we, makeni o fuka a ni obi we e zeke. 'Ya o no si okennyo hu, "Tinpū eka i." O no tinpu a, eka a no ri mma. ⁶ Ndi Itu-Farisi no pu; 'ya we ni ndi itu Herodu no zume umo ke w'a don gbu Jesu.

Eje-mmom A Koma Jizosi Enya

⁷ Jesu le umu-azuun a no pu, jenne mkpenren iyi Galili; igunrun bugbu enwen e oda no gha Galili sonme e. ⁸ Ndi bu oda ghazikwo Judia le Jerusalem le Idumia le azuun nokunme Taya le Sidonu bia. Ndin bia makeni we nu ihien ile Jesu ri e me. ⁹ O no si umu-azuun a kwademen'e ugbo-mirin maka ufiri igunrun hu, amangbe w'a kpangbu e. ¹⁰ Makeni ndi ile emu ri a ku ri a fufa a keni we metu a eka, makeni o zuogu ndi bu oda mbu. ¹¹ Ogen owule ndi eje-mmom ri ime we gi hun a, a dani w'a ali, yi oro, si, "Iyu wu Nwa Osolobue!" ¹² O gbakenme eje-mmom ndi hu mkpinsin-eka, si we ekukwole onye o wu.

Jizosi E Tume Ndi-ozu Pu-ichen Mmebu (Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Omegu, Jesu no si elu oke, kpo ndi hun o cho, we no bia d'e kunrun e. ¹⁴ O no hori mmadu mmebu, kpo we ndi-ozu pu-ichen, ni we du e nodi, n'o zipu we d'e zi ozioma ¹⁵ lezikwo ni we hun uzo nwe iken w'e gi a chupu eje-mmom. ¹⁶ Mmadu mmebu hu o tumo wu: Sajmonu (hun Jesu tu Pita); ¹⁷ Jemisi le Jonu—we ebuo wu umu Zebedi (ndi hun o tu "Bonagesi", 'ya wu Umu Akpabo); ¹⁸ le Anduru le Filipu le Batolomi le Matiu le Tamosi le Jemisi nwa Alifosi le Tadiosi le Sajmonu hun te ri ndi gi eka-iken e me ni we chupu ndi Rom ri a ki ali we, ¹⁹ lezi Judasi nwa Iskarotu hun re Jesu ogen ikpazuun.

Jizosi le Bezibo Onye-isi Eje-mmom ile (Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ 'Ya Jesu no lama; igunrun ihian no gbakikomezi, nke wu ni 'ya le umu-azuun a ahundeni efe ri ihien-oriri. ²¹ Ogen ezi-le-ulo Jesu we gi nu a, we no

bɩa nɩ wɛ weri ɛ, makɛlɛ wɛ nɩ kɛ ndɩ ihɩan rɩ e kusonmɛ, a sɩ, “Era a pumaguo al!”

²² Ndi-nkuzi Iwu gha Jerusalem bɩa nɔ sɩ, “Onyɛ-isi eje-mmɔn ile wu Bɛzibo rɩ imɛ ɛ; ikɛn Bɛzibo onyɛ-isi eje-mmɔn ile k'o gi a chupu eje-mmɔn.” ²³ Ya Jizosɩ nɔ kpɔzunhan wɛ ebe ɔ rɩ, gi ilu gwa wɛ oku, sɩ, “Nani kɛ Ekwensu a dɔn chupu Ekwensu?” ²⁴ Alɩ-eze ɔwulɛ kebeni, asakozi ɛka wuzo. ²⁵ Ikpunulo kebeni, asaɛka turu. ²⁶ Ya wu, omɛni Ekwensu e buguo lumani enwen ɛ, omɛni o kebugo—o sako ɛka turu, nke ɛ a gugo!

²⁷ Kani, o nwɔnni onyɛ jɛnko d'a s'ɛka banye iwe dikɛn, kirɩ ihien rɩ iwe ɛ mmɔni o bu ɔzo kɛnmeguu a—ogɛn hu k'o nɔ saɛka banye, kirɩ ihien rɩ iwe ɛ.

²⁸ “M rɩ a gwa onu ezioke, wɛ siko d'a gbaghari njo ile ihian mɛ lɛ eje-oku ɔwulɛ wɛ ku; ²⁹ kani agbaghariko wɛ onyɛ ɔwulɛ ku aru banyeni Mmɔn-nsɔ, onyɛ hu e meolɛ njo itɛbite.” ³⁰ O ku ihienni makeni wɛ rɩ a sɩ nɩ “Eje-mmɔn rɩ imɛ ɛ.”

Nnɛ Lɛ Umunɛ Jesu

(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Nnɛ Jizosɩ lɛ umunɛ Jizosɩ nɔ bɩa, turu ihun-ezi, zi ozi jenn'e, sɩ a bɩa. ³² Igunrun ihian nodisonmɛ alɩ, fihunmɛ ɛ; 'ya wɛ nɔ sɩ a, “Nnɛ i lɛ umunɛ i ikennyɛ lɛ [umunɛ i ikpoho] rɩ ihun-ezi, a ju ukwere i.” ³³ 'Ya ɔ nɔ shari wɛ, sɩ, “Onyɛ wu nnɛ m? Elee ndɩ wu umunɛ-m-ikennyɛ?” ³⁴ ɔ nɔ lehunmɛ ndɩ hu nodisonmɛ alɩ, fihunmɛn'e, sɩ, “Lee nnɛ m lɛ umunɛ-m-ikennyɛ ebeni! ³⁵ Onyɛ ɔwulɛ hu e mɛ uche Osolobue wu nwɛnɛ-m-okennyɛ lɛ nwɛnɛ-m-okpoho lɛ nnɛ m.”

Isi Nke Eno

Ilu Jesu Gi Onyɛ-ugbo Ta

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Jesu nɔ nodɩ mkpenren mirin Galili kuzimezi. Igunrun highu enwen ɛ ogbe nɔ fihunmɛ ɛ, nke wu nɩ ɔ nɔ banye imɛ ugbo rɩ imɛ mirin ebahun d'a nodɩ alɩ, igunrun hu ile nɔ nodɩ akpakalɩ mkpenren mirin Galili ebahun. ² ɔ nɔ gi ilu kuzi wɛ ihien bu ɔda. Imɛ nkuzi ɛ, ɔ sɩ wɛ, ³ “Gon ni ntin! O nwe onyɛ-ugbo jɛn d'a gha mkpuru imɛ ugbo. ⁴ Ogɛn o gi rɩ a gha a, mkpuru ndɩ hu imɛ wɛ a danye ɔkp'uzo, nnunu nɔ bɩa d'e ripu wɛ; ⁵ mkpuru ndɩ hu imɛ wɛ a danye alɩ omuma, ebe ejan rilɛni ɔda. O pupuha ozigbo, makeni o jenteni imɛ ejan. ⁶ Ogɛn anwun gi wa, ɔ ma a, ɔ nɔ shinwun, makeni mkpogun arɩ a; ⁷ mkpuru ndɩ hu imɛ wɛ a danye imɛ ogun, ogun ahun nɔ sue, dungbu ɛ, ɔ mizini mkpuru; ⁸ kani ndɩ hu imɛ wɛ a danye alɩ rɩ mma, o pupuha, sue, du, mi mkpuru mmagi-mmagi: ndɩ hu imɛ wɛ a bawaye ɔzo iri kwasɩ ogun, ndɩ hu imɛ wɛ ɔzo ogun ɛto, ndɩ hu imɛ wɛ ɔzo ogun isɛn.”

⁹ Ya ɔ nɔ sɩ, “Onyɛ nwɔn ntin o gi a nu ihien, 'ya nu!”

Ihien Hain O Gi E Gi Ilu A Kuzi

(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ogɛn 'ya sɔgo gi nodɩ, ndɩ fihunmɛn'e lɛ umu-azunun a mmɛbuo hu nɔ juma a nkowa ilu hu. ¹¹ ɔ nɔ sɩ wɛ, “Onu kɛ wɛ ye oghere imarin ihien-mini risonmɛ Alɩ-eze Osolobue, kani nke ndɩ rɩ ogbe, ilu kɛ wɛ gi a gwa wɛ ihien ile; ¹² keni ihien hu Ekukwo-nsɔ ku hun ɔzo mezu, Ekukwo-nsɔ sɩ, ‘Wɛ siko d'e lee ilee kalɛ eleghako wɛ ɔzo, a nu onunu-onunu

kanị aghotakọ wẹ,
amamgbẹ wẹ e gbewutọ d'e kunrun Osolobue,
ọ gbaghari wẹ njo wẹ.”

Jesu A Kowa Ilu Hu O Gi Onye-ugbo Ta

(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ 'Ya ọ nọ ju wẹ, si, “Onu aghotani iluni? Nani ke unu e gi nwan ghota ilu ile?” ¹⁴ “M gi onye-ugbo ahun e ku onye ri a ghaye oku-Chuku. ¹⁵ Mkpuru ndi hu danye okp'uzo wu oku ndi hu wẹ ghaye, hun o me ni ogen wẹ gi nu a, Ekwensu no bia ozigbo d'e wefu oku hu wẹ kun ime wẹ. ¹⁶ Ndi hu wẹ ghaye ali omuma wu ndi hu nu oku hu, e gi wẹ ighoghọ nabanhan a ozigbo, ¹⁷ kanị, e nwe wẹ nkogun; w'a tohu ekere suọ. Nsongbu mobu ukpokpo gi ufiri oku ahun wẹ nu bia, a danpu wẹ ozigbo. ¹⁸ Mkpuru ndi hu wẹ ghaye ime ogun wu ndi hu nu oku hu, ¹⁹ kanị ufiri ni wẹ ri e hue uhue banyeni ihien uwanị le ni aku-le-uba* uwa ri a la wẹ enya le egun ihien ndi ozo, wẹ ile banhan, a kpangbu wẹ oku hu, ọ mikozi mkpuru.

²⁰ Kanị ndi hu wẹ ghaye ali ri mma wu ndi hu nu oku hu, nabanhan a, mi mkpuru mmagi-mmagi uzo iri kwasị ogun, ndi hu ime wẹ a bawaye uzo ogun-eto, ndi hu ime wẹ a bawaye uzo ogun-isen.”

Ukpe Ri Okpuru Afere

(Luk 8.16-18)

²¹ 'Ya Jizosi no siji wẹ, “Onye e wehe ukpe e bu e e che okpuru afere, mobu okpuru bedi? Ele enu obu-ukpe ke w'e bu e e che? ²² O nwonni ihien zuerini hun jenkoleni d'a wa, mobu ihien owule wẹ kpume hun jenkoleni d'a wa. ²³ Onye nwe ntin o gi a nu ihien, 'ya nu!”

²⁴ 'Ya ọ nọ si wẹ, “E gikwo ni ihien unu nu e don! Mkpuru i gi mayeni ihian ke wẹ jenkọ d'e gi mayeni i, kanị wẹ siko d'a machedeni ye. ²⁵ Makeni, onye hun nweni ke wẹ siko d'e yecheni; kale onye hun nwonleni a napude w'a ke hun o nwe.”

Ihien Jesu Gi Ihien-ugbo Ri E Sueni Kuzi

²⁶ Jesu no siji wẹ, “Ali-eze Osolobue no ke ebe okennyẹ ohu no ghigha mkpuru ye ali ugbo, ²⁷ jennme—ọ hu a ranhin e tenhin uhinhin le efinnai, ihien ọ kun no pu, sue, bu okennyẹ hu a marin k'o don me. ²⁸ Ali e gi eka a e yeni ihien-akunkun eka e sue, a mi mkpuru. O bu'zo gbatu, osisi e a puha, ọ mi mkpuru. ²⁹ Mkpuru karaghu, okennyẹ ahun e weri ihien o gi a gho ihien-ugbo banye d'a ghoma a, makeni ogen igho-mkpuru e rugo.”

Ilu Jesu Gi Mkpuru Mostadi Ta

(Mat 13.31-32, 34; Luk 13.18-19)

³⁰ Jizosi no siji, “Kini ke enyi e gi ma atu Ali-eze Chuku? Elee ilu ke enyi siko d'e gi kowa a? ³¹ Ọ ri ke mkpuru mostadi, hun o me ni 'ya kacharin ntin ime mkpuru osisi ile; ³² kanị wẹ kun a, o sue, o hi-ogbe kari ihien-akunkun ndi ozo ile w'a kunye ime ugbo. Ọ wa agala hi-ogbe, nke wu ni nnunu a bia d'a ku ekwu e ye elu e.”

Ilu-ilu Ke Jizosi Gi E Ku Oku

³³ Jesu no gisonme ilu bu oda no enina gwa wẹ oku-Chuku; ọ gwa wẹ ke wẹ a sa eka ghota; ³⁴ ọ gwanị wẹ oku mmaka, ilu suọ k'o gi gwacharin wẹ oku; kanị, 'ya le umu-azun a suọ ndi, ọ kowacharin ni wẹ ihien ile.

* **Isi Nke Ẹnọ:19** “Aku-le-uba” ke wẹ ka a kpo, kanị İka a kpọzi a efee.

*Jizosɩ A kusɩ Ebiri-mirin**(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)*

³⁵ Ogen ɛnyasi ɔhɔhɔhɩn hu, Jizosɩ no si we, “Ni ɛnyi fetu ni azuun mirinni hun-ebɔ.” ³⁶ 'Ya we no lato igunrun ahun; umu-azuun no banye ime ugbo hu hun Jizosɩ le enwen e ri ime e, we le 'ya no gi ugbo ahun jenne. O nwezikwo ugbo ndi ozo son Jesu. ³⁷ Idemizi, oken ebi no kpoma, ebiri-mirin no kponbanma ime ugbo hu, nke wu ni mirin e d'e jun ime ugbo. ³⁸ Kanɩ Jizosɩ ri ibe azuun ime ugbo ahun, bu isi kwasɩ ofi-isi, a ranhɩn ɔran. Umu-azuun a no kpotiɛn e, si, “Onye-nkuzi, y'a hunn'a ni ɛnyi e d'a nwanhun!”

³⁹ Jizosɩ no tenhin, jugbo ebi hu, si “ohimin” hu, “Kusi! Me juu!” Ebi ahun no kusɩ, uzo ile no me rajuu. ⁴⁰ Ya Jesu no si umu-azuun a, “Ki haɩn egun gi a tu ɔnu? Unu e ke nwekwɔ nwan okukwe?”

⁴¹ Egun no tuma we ɔda-ɔda, 'ya we no juma ibe we, si, “Onye wude ɔnwan, o gi me ni ke ufere ke ohimin a gbaye e?”

Isi Nke Ise:n*Jesu A Zuɔ Okennyɛ Eje-mmɔn Ri Ime e**(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)*

¹ We no fetu mirin Galili, puha obodo ndi Gerasa (Gadara)*.

² Hun Jizosɩ gi hu gha ime ugbo hidan, 'ya okennyɛ o hu eje-mmɔn ri ime e no gha ikpekpe puha d'e kunrun e. ³ Ikpekpe ebahun k'o bi; o nwan onye e ri-eka e gbondonn'e, ɔsuon'a ni we gi ɛgan kpoma a. ⁴ Makeni mgbe ole-le-ole ke we te gipu ɛgan kpoma a uku le eka: o tibepu ɛgan ndi ahun, o kpagipu igwe ndi ahun ri a uku. O nwezini onye a saeka e kwondonn'e. ⁵ O wahunme ikpekpe le elu ugu risonme ebahu, e yi oro, e gi omuma a dokika enwen e ehɩ, ke ukinkin ke efinnai.

⁶ Ogen o gi lecheni Jesu, 'ya o no gbaburu e, gbu'e osekpɩ. ⁷ O no gi oken ɔlu yikenme oro, si, “K'i sikɔ d'e gi m me Jesu Nwa Chuku, Chuku Hun Kachanrinni? E gi m ɛfan Osolobue ri o i, eyelɩ m afunfun!” ⁸ O ku ihienni makeni Jesu a siguol'a, “Iyɩ wu eje-mmɔn, gha ime okennyɛ ahun puhal!”

⁹ 'Ya ke Jesu no ju a, si, “Ki wu ɛfan i?” O no shiarɩ, si, “Efan m wu Igunrun, makele ɛnyi bu ɔda.” ¹⁰ 'Ya o no riokenme Jesu y'a chupule we ime egerɛ hu.

¹¹ Ogen hu, o nwe igwe ezin ri a kpa nni elu oke nokunme mkpenren ohimin hu, ehɩ ebahun we ri. ¹² Eje-mmɔn ndi hu no ri o a, si, “Chu ɛnyi yesonme ime ezin ndini; ni ɛnyi ban ime we.” ¹³ O no ni we; 'ya eje-mmɔn ndi hu no gha ime okennyɛ hu puha, banyesonme ime ezin ndi hu, ezin ndi hu ile no gi ɔso kpɔtu, zunban ime mirin Galili ebahun, ragbu enwen we. Ezin hu ile ri ihien nɔke nnu isen.

¹⁴ Ndi-ndu ezin ndi hu no gbajenme d'a gwa ndi obodo we le umu-ali ndi ri egerɛ hu ihien menɩ. We ile no puha d'e lee ihien menɩ. ¹⁵ 'Ya we no bia d'e kunrun Jesu; we no hun onye hu igunrun eje-mmɔn te ri ime e; o nodihu ali, o yi hu ekwa, o gi hu ezigbo uche e—egun no tu we. ¹⁶ Ndi o me ɛnya no gwa we ihien me okennyɛ hu eje-mmɔn te ri ime e le ezin ndi hu.

¹⁷ 'Ya we no rioma Jesu n'o gha egerɛ we pu.

¹⁸ Ogen Jesu gi banko ime ugbo, okennyɛ hu eje-mmɔn te ri ime e no ri o a n'o sonme e.

¹⁹ Kanɩ Jesu no ju, si a, “Laburu ndi nke i d'a gwa we oken ihien Osolobue meni i, le k'o mehan ni omiken.”

* **Isi Nke Ise:n:1** mɔbu: Gegasa

20 'Ya okennyeni nọ pu, ghagbama obodo iri hụ nọgbamanị w'a kpọ Dikapolisi, a gwa wẹ ihien Jesu men'ẹ. O nọ tu wẹ ile nụ n'a ẹnya.

Jesu A Zuọ Okpoho Ihien Ri A Gba, Kpọtien Nwata Nwunhunnị
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Ogen Jizosị gi gi ugbo-mirin fetuguzi mirin ahun, kinhenzi azuun hun-ẹbo, igunrun hi-ogbe nọ fihunmẹ ẹ mkpenren mirin ebahun. 22 Onye ohu w'a kpọ Jairosi, hun wu onye ohu ime ndi-isi ulo-ofufe nọ bia; ogen o gi hun Jesu, 'ya o nọ dani Jesu ali; 23 riokenmẹ ẹ, si, "Emu ri a ku nwa m okpoho hun nta, o d'a nwun. Dodo bia d'e bu ẹka i kwasị a, zuọ a, keni o ri ndun!"

24 Ya Jizosị nọ sọnmẹ ẹ. Igunrun hi-ogbe nozi sọnmẹ wẹ, wẹ ile hụ a fufa Jizosị.

25 Imẹ igunrun hụ, o nwẹ okpoho ihien ri a gba kete ahua mmẹbuo. 26 O hunjunguo ẹnya ẹka ndi idibie, d'e ru ni ihien a guu a ẹka, kani, hun nke o gi dnhin, o hude a jowaye njo. 27 Makeni o nuguo banyeni Jizosị, o nọ gha azuun nokunmẹ Jizosị ime igunrun hụ, metu ẹkwa a ẹka; 28 makeni o si enwen ẹ, "Omeni m k'a sahu ẹka metu ẹkwa a ẹka, m siko d'a ri mma." 29 Hun o gihu metu ẹkwa Jesu ẹka, ihien ri a gban'a nọ kusị ozigbo—ke ehụ don mẹ ẹ, o nọ marin n'ọ dnhinguo. 30 Ozigbo, Jesu nọ marin ni iken a ghaole ime ẹ pu, o gbehuto ime igunrun hụ, si, "Onye metu ẹkwa m ẹka?"

31 Umụ-azuun a nọ si a, "I hụ a hun igunrun ihian ri a fufan'i, y'a jumazi 'Onye metu m ẹka?' " 32 Kani Jizosị hukwo ẹ lehunmẹ ẹnya n'ọ hun onye o wu. 33 Makeni okpoho hụ a maringuo ihien mē n'ẹ, ya o nọ gi egun lẹ ehụ-omuma-nni bia d'a dani Jesu ali, gwapuchanrin a ezioku. 34 Jesu nọ si a, "Nwa m, okukwe i e meguo i dnhin; lama, udon 'ya ri ni i, dnhinchanrin ime nsongbu i."

35 Ebe Jizosị rikwo e ku, ndi-ozu nọ gha iwe Jairosi bia, si a, "Nwa i a nwunhuguo, k'i nozi ẹ songbuni onye-nkuzi?" 36 Kani, ogen ihienni wẹ ri e ku gi feban Jesu ntin†, o nọ si Jairosi, "Atule egun, ka kwerihi!"

37 Jesu anini ndi ozo son ẹ kari Pita lẹ Jemisi lẹ Jonu nwenẹ Jemisi. 38 Ogen wẹ gi ru iwe onye-isi ulo-ofufe hụ wu Jairosi, Jesu a hun oken isusu lẹ ndi ri a kwan ẹkwan, e goshi elu. 39 Ogen o gi banye ime ulo, o nọ si wẹ, "Ki wu isusuni? Ki onu ri a kwanni? Nwata ahun a nwunhunnị, o rihu uran!" 40 'Ya wẹ nọ muma Jesu emu. Kani, ogen o gi chupuguu wẹ ile ezi, o nọ weri nedi lẹ nne nwata ahun lẹ umu-azuun a eto ahun ya lẹ wẹ wi, wẹ ile nọ wiri banye mmughe ebe nwata hụ dine. 41 'Ya o nọ kwondon nwata hụ ẹka, si a, "Talita, kum!" 'Ya wu, "Nwata okpoho, m si i lihi!"

42 Ozigbo, 'ya nwata ahun nọ lihi oto, jenhunmeme. (Nwata hụ wu nwa ahua mmẹbuo.) O nọ tikenmẹ wẹ ile ẹnya. 43 Jesu nọ dokemẹ wẹ ẹka ntin, si wẹ a gwakwole onye owule ihien meni, o nọ si wẹ, ye nwata hụ ihien-oriri ri.

Isi Nke Isin

Ndi Obodo Nazareti A Ju Jizosị
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Jizosị a gha ebenu pu, o nọ si obodo ẹ wu Nazareti*, umu-azuun a nọ sọnmẹ ẹ. 2 O ru Uhoihin Izu-iken, o nọ kuzime ime ulo-ofufe. O tu ndi bu oda ri a nun'a ẹnya, wẹ hụ a si, "Elebe ke okennyeni nọ nwonhen ihien ndini ile? Elee

† **Isi Nke Isen:36** mọbu: Kani, Jesu egonden ntin ihien wẹ ri e ku. * **Isi Nke Isin:1** obodo o nọ sue

amamihiyen wu hunnɩ wɛ ye ɛ? Elebe k'ɔ nɔ nwonhen iken ɔ gi a run oken ɔrun-atumɛnya ndini ɔ ri a run? ³ Onwan ɛlɛ Kapinta, nwa Meri? Onwan ɛlɛ nwɛnɛ Jemisi lɛ Josisi† lɛ Judasi lɛ Saimonu? ɛlɛ ɛnyi lɛ umunɛ-ɛ-ikpoho ri ebeni?" Ya kɛ izize ɛ nɔ ban wɛ, wɛ nɔ legberi ɛ.

⁴ Jizosi nɔ si wɛ, "W'a gbaye onyɛ-amuma agbaye ebe ɔwule wezuka ime obodo ɛ lɛ ebe ndi nke ɛ ri lɛ ime ezi-lɛ-ulo a."

⁵ Q sanɩ ɛka run ɔrun-atumɛnya ebɛhu, kari ndi buleni ɔda emu ri a ku ɔ bu ɛka kwasɩ zuo. ⁶ Q nɔ tu a ɛnya ni enwɛ wɛ okukwe.

Jesu E Zipu Umu-azuun Mmɛbuo Hu (Mat 10.5-10; Luk 9.1-6)

'Ya kɛ Jesu nɔ jensonmeme obodo-obodo mesonme ekere-ekere ri egbere hu, a kuzi wɛ. ⁷ Q nɔ kpo umu-azuun a mmɛbuo hu, zipu wɛ mmadu ɛbuo-ɛbuo, ye wɛ iken w'e gi a chupu eje-mmɔn. ⁸ Q si wɛ, unu jenkoni, ewerile ni ihien ɔwule kari okpo: ewerile ni ihien-oriri mobu egbo, ebule ni ɛkpa. ⁹ Yiri ni akpukpo-uku; ka ewerile ni ewo ɔzo che ni hun ɔnu yi. ¹⁰ Q sɩzi wɛ, "Ulo ɔwule ɔnu banye, nodi ni ebahun d'e ru mgbe unu gha obodo hu pu. ¹¹ Kani, obodo ɔwule nabanhanleni unu, mobu ju ni egonko wɛ ɔnu ntin, unu pukoni, kpukpupu ni ɛjan ri ɔnu uku toni wɛ. Iya jenkɔ d'a wuru ihien w'e gi shiagbu wɛ eri."

¹² Ya wɛ nɔ jennɛ d'e gwasonmɛ wɛ roghari; ¹³ a chupusonmɛ wɛ eje-mmɔn bu ɔda, a tankpu ndi emu ri a ku uɔɔn olivu, a zuo wɛ.

Onwun Jonu Hun E Me Mirin-Chuku (Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Eze wu Herodu nɔ nu ihien ndini Jesu ri e me —makeɩi ɛfan Jesu a kpogbariolo. O nwɛ ndi ri a si, "Jonu hun e me mirin-Chuku ro, ɔ ghaguo onwun lihi, 'ya haɩn ɔ gi nwɛ iken ɔ gi a run ɔrun-atumɛnya ndini." ¹⁵ Ndi hu ime wɛ si, "Elaija ro." Ndi ɔzo si, "Onyɛ-amuma ro—rike ndi-amuma mbu."

¹⁶ Kani, ogeɩ Herodu gi nu a, ɔ nɔ si, "Jonu hun m bepu isi a ghaole onwun lihi."

¹⁷ Herodu ku ɛnina makeɩi Herodu lɛ enwen ɛ zi wɛ d'a nwunrun Jonu, ken ɛ egbuɩ, kpokin ɛ ye ulɔ-ngan, make ufiri Herodiasɩ nwunye nwɛnɛ Herodu wu Filipu, hun Herodu jen d'a luma; ¹⁸ ufiri ni Jonu si Herodu, "Iwu ekwerini n'i weri nwunye nwɛnɛ i luma; i ri a dan Iwu Osolobue." ¹⁹ Ize Jonu nɔ zeme Herodiasɩ; ɔ te cho n'o gbu Jonu, kale ɔ sanɩ ɛka. ²⁰ Egun Jonu a tu Herodu makeɩi Herodu a maringho ni Jonu wu onyɛ ezi-omume lɛ onyɛ ri nsɔ, Herodu anini wɛ gbu ɛ. Q suo Herodu n'o gon ntin oku Jonu osuon'a n'o gbu ɛ mgbu obi ogeɩ ɔwule ɔ gi nu a.

²¹ Omeɩguu, efe nɔ puhani Herodiasɩ uhuhin hu wɛ gi a nyanhan omumu Herodu. O ru uhuhin hu, Herodu nɔ kpo oriri hi-ogbe. Ndi ɔ kpo 'ya wu oriri wu ndi-isi ɔrun-ebo lɛ ndi oki-agma, lɛ ndi wɛ mariɩ amarɩn ime Galili. ²² Ogeɩ nwa Herodu okpoho hun w'a kpo Herodiasɩ† gi puha, ten egu, ɔ nɔ suo Herodu lɛ ndi-obia a usuo ɔda-ɔda; Herodu nɔ si nwata hu, "Riɔ m ihien suo n'i, m jenkɔ d'e ye i y'e." ²³ Q nɔ kun iyi, si, "Thien ɔwule i riu m, m siko d'e ye i y'e, osuon'a n'i si m kebe ali-eze m uzo ɛbuo ye i azuun ohu." ²⁴ Nwata okpoho hu nɔ jen d'a ju nne ɛ, si, "Kini kɛ m siko d'a riɔ?" Nne ɛ nɔ za a, si, "Isi Jonu hun e me mirin-Chuku." ²⁵ Ozigbo, ɔ nɔ gbakin-azuun buru eze, si, "M cho n'i gi mgbadon§ ye m isi Jonu hun e me mirin-Chuku kikenɩ!" ²⁶ Ihienni nɔ fu eze,

† **Isi Nke Isin:3** Josefɩ ‡ **Isi Nke Isin:22** mobu: nwa Herodiasɩ okpoho § **Isi Nke Isin:25** afere

kani, maka ɛ yi o kun lɛ ndi obia a, o chonɔ n'ọ si nwata-okpoho hu mba. ²⁷ O nọ zi onye-agma ime ndi ri e dun'e e che ɛ nche jɛn d'e behɛ isi Jonu. Onye-agma hu nọ jɛn ime ulo-ngan, bepɔ Jonu isi. ²⁸ O nọ gi mgbadon buhe e, bu ɛ ye nwata-okpoho hu, nwata-okpoho hu nọ bu ɛ jenni nne ɛ. ²⁹ Ogen umu-azuun Jonu gi nu ihieni, we nọ bia d'e buru ehɔ a li.

Jesu E Ye Igunrun Hi-ogbe Ihien-oriri
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-14)

³⁰ Ogen ndi-ozu hu pu-ichen gi lua, we nọ fihunme Jizosi; we nọ gwa a ihien ile we run lɛ ihien ile we kuzi. ³¹ O nọ si we, "Puha ni, ni enyi si ebe ihian bileni keni unu zu ikɛn ekere!" (O ku ihieni makeni ndi bu oda ri a bia, a la, nke wu ni Jesu lɛ umu-azuun a ahundeni efe ri ihien-oriri.) ³² Iya lɛ we suo nọ banye ugbo-mirin si ebe ihian bileni. ³³ Ndi bu oda hun we ke we jenkɔ, we nọ marin ni uwe ro, ya we nọ gha obodo ri ichen-ichen weri ukɔ gbama oso, buni we uzɔ ru ebahun. ³⁴ Ogen Jesu gi gha ime ugbo puha, o hun igunrun ahun hi-ogbe, omiken we e jun ɛ obi, makeni we nọ ke atunrun nwonleni onye-ndu, o nọ kuzime we ihien bu oda.

³⁵ Ogen eki gi gime, 'ya umu-azuun a nọ bia d'e kunrun ɛ, si, "O nwonni onye bi ebeni enyi ri bu ohii a gbamaguo; ³⁶ gbashia ndini ni we shi ali-ofia lɛ obodo ndi mesonme ekere-ekere ri ehɔ ebeni d'e nonrin ihien we jenkɔ d'e ri."

³⁷ Jesu nọ si we, "Onu lɛ enwen unu, ye ni we ihien we siko d'e ri." We nọ ju a, si, "Ni enyi hun egbo on akpu-uhuhin ogun-iri nonye ndini ile bredi we k'e ri?" ³⁸ Jesu nọ si we, "Ogbe bredi ole ke onu gi? Jɛn ni d'e lele ɛ." Ogen we gi lelegua a, we nọ si a, "Ogbe isen lɛ azun ehɔ." ³⁹ O nọ si we gwa ndi hu nodi ali okudu-okudu elu irurue ndun ri ebɛhu.

⁴⁰ Ndi hu nọ nodisonme okudu-okudu: ndi hu ime we madu ogun-isen, ogun-isen, ndi hu ime we iri-kwasɔ-ogunnai, iri-kwasɔ-ogunnai. ⁴¹ O nọ wesi ogbe bredi isen hu lɛ azun ehɔ hu enu, lee enya elu-igwee, ye Osolobue ekele. O nọ bebe bredi ndi hu buye umu-azuun a d'e ye we. O nọ kebezikwo ni we azun ehɔ ndi hu.

⁴² We ile nọ rijunchanrin efo. ⁴³ Ogen we gi tutukomeguu bredi lɛ azun we rihodu, o jun ukpalɔ mmɛbuo. ⁴⁴ Ikennyɛ ri ime ndi ri ihien-oriri hu wu mmadu ogun-iri kwasɔ nnu-mmɛbuo, 'ya wu nnu-uku isen.

Jesu E Jen Ijen Elu Mirin
(Mat 14.22-23; Jon 6.15-21)

⁴⁵ Jesu nọ zipu umu-azuun a ozigbo, si we banye ime ugbo keni we bu n'e uzɔ si Besaida hun ri azun ohimin hu hun-ehɔ. 'Ya nwen nke nọ gbashia igunrun hu. ⁴⁶ Ogen o gi gbashiagu we, o nọ si elu ugu d'e me ekpere. ⁴⁷ O ru ogen enyasi, ugbo e ru etintinnai mirin ahun bu Jesu suo ri akpakali. ⁴⁸ O nọ hun a n'ọ ri a fu we on inyanshi ihun makele ufere ri e bukin we azun. Ihien rike okuloku eto utuntun, o nọ jɛnhen ijen elu mirin d'e kunrun we. O te k'a ghafe we. ⁴⁹ Ogen we gi hun a k'o jenkɔ ijen elu mirin, we ro ni onye-mmɔn ro, 'ya we nọ yi oro — ⁵⁰ makeni egun tuma we ke we ile hun a. Jesu nọ kuye ni we oku ozigbo, si, "Mme ro, atule ni egun!" ⁵¹ Ya o nọ banye ni we ime ugbo, ufere hu nọ kusɔ. O nọ tukɛnme umu-azuun a enya, makeni ⁵² aghotanɔ we on-atumɛnya ahun o gi bredi hu run, makeni obi we ze eze.

Jesu A Zuɔ Onye Emu Ri A Ku Ime Genesareti
(Mat 14.34-36)

⁵³ Ogen we gi fetuguu "ohimin" hu, e ru we obodo Genesareti, we nọ lime ugbo-mirin we ebɛhu. ⁵⁴ Ozigbo we gha ime ugbo-mirin puha, ndi ri ebɛhu nọ

marin ni Jesu ro. ⁵⁵ We no gi oso ghagbame egerere hu ile, e gi ute e buhe ndi emu ri a ku ebe owule we nu ni 'ya k'o ri. ⁵⁶ Ebe owule Jesu jen—ke obodo me ntin ke hun shia-efo ke ali-ofia, we hu e bu ndi emu ri a ku a to ime afia, a ri Jesu ni we metuhu ntin ewuru e eka; ndi ile hun metu a eka no dinhin.

Isi Nke Eṣa

Odinali Ndi Nedi Kani (Mat 15.1-9)

¹ Ndi Itu-Farisi le ndi hu ime ndi-nkuzi Iwu hun gha Jerusalem bia no fihunme Jesu. ² We no hun a ni ndi hu ime umu-azunun a ri e gi eka runi e ri ihien-oriri, ya wu, eka we kwoleni ke we don a kwọ.

³ (Makeni ndi Itu-Farisi le ndi ju ile ara ri ihien-oriri mmani we kwọ eka hun we gi e donme enwen we nsọ. W'e gi e e mezu omenali ndi nedi we kani; ⁴ we gha afia lua, eriko we ihien owule mmani ke we chanchanguu enwen we;* o nwonsonmezi imerinme ihien w'e me hun we gi e donme omenali; ke ichanchan mkpu, ite, le ihien ndi ozọ we gi igwe memẹ, hun w'e gi e shi ihien-oriri le ihien we gi e dine.)

⁵ Ya ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu ahun no nwan ju Jesu ajuju, si, "Ki haun umu-azunun i gileni e donme omenali ndi mbu, e gi eka runi e ri ihien-oriri?"

⁶ O no si we, "Ezioku ke Azaya ku banyeni unu ndi ihunna ebefu we no de e ni:

'Ndin gi ugbon-onu

a gbaye m,

kafe obi we

e teke ebe m ri;

⁷ ofufe olal'iwii

ke we ri e fe m,

w'a kuzi omenali ihian tume

noke si Iwu Osolobue ro.'

⁸ Onu e bu Iwu Osolobue che usuo, kwonkenme omenali ihian."

⁹ O no si we, "Onu marin ke unu don a kpachanpu enya a lato Iwu Osolobue, keni onu hun uzọ e donme odinali unu! ¹⁰ Makeni, Mozizi si, 'Gbaye nedi i le nne i', sizi, 'Onye owule kpari nedi e mobu nne e, we k'e gburiri a.' ¹¹ Kani, unu si ni onye sihu nedi e mobu nne e, 'E wegwo m ihien nke m'e ye i ye Osolobue oyiye,' ¹² ohun e higuọ, unu a nikozu a meni nedi e mobu nne e ihien owule.

¹³ Enina ke unu gi e me oku Osolobue a pazile ire keni onu hun uzọ chedon omenali unu a kuzi. Unu e mesonmezi ihien bu oda no enina."

Ihien Ndi E Meru Ihian (Mat 15.10-20)

¹⁴ Jesu no kpozunhanzi igunrun hu, si we, "Onu ile, gon ni m ntin, ni unu ghota: ¹⁵ O nwonna ihien a banye ime ihian hun e merun'a. Kama, ihien gha ime ihian puha wu ihien e merun'a." ¹⁶ [Onye nwe ntin o gi a nu ihien y'a nu.]

¹⁷ Ogen o gi na igunrun hu to banye ime ulo, 'ya umu-azunun a no si a kowa ni we ilu hu. ¹⁸ 'Ya o no si we, "Ya wu, unu le enwen onu aghotazikwoni? Unu aghotani ne ele ihien banye ime ihian e meru a? ¹⁹ Makeni o banyeni ime obi e, kani, ime efo a k'o banye, o gha erira shi mgbugu-nsin." (O gi ihienni ku ni ihien-oriri ile ri ochan†.) ²⁰ O no sizi, "Ihien gha ime ihian puha wu ihien e

* **Isi Nke Eṣa:4** ...we gha afia lua, eriko we ihien owule mmani ke we chanchanguu enwen we ke we don a chanchan gi donme enwen we nsọ. † **Isi Nke Eṣa:19** Ya wu ni we jenko d'a saeka ri we ile.

m̄erun'a. ²¹ Makeni, ime ihian, ime obi ihian, ke ihien ndini gha a puha: eje-iroro, udi ughere ri ichen-ichen, izun-ohin, igbu-ochu, ²² ina-nwunye-ihian le izo-uku-eye-ofia, enya-uku, ime ihien-ifenren, ndufie, obibi 'mme-nwon-enwen-m,' enya-ufu, nkuto, mpache le nzuzu. ²³ Ime ihian ke eje-ihien ndini ile a gha a puha, e meru a."

Okukwe

(Mat 15.21-28)

²⁴ Jizosi no gha ebegu buli, shi egera Taya. O no banye ime ulo ohu; o te choni ni onye owule marin no ri ebahun, kanj o sani aka zueri.

²⁵ Ozigbo, okpoho ohu eje-mmom ri ime nwa-a-okpoho no nu banyen'e, 'ya okpoho hu no bia d'e gbuwe' osekpu. ²⁶ Okpoho ahun wu onye ali ozo, ele onye Ju; ndi Finishia mu a, Siria wu ali we. O no rijo Jesu no o chupu eje-mmom hu ri ime nwa a. ²⁷ Jesu no si a, "Ni umuka rigude, makeni o rini mma ni ihian buru ihien-oriri umuka tuye ni nkite." ²⁸ Ya okpoho hu no si a, "Ezioku ro Di-nwonni-enyi; kale, nkite ri okpuru teburu e ri ifunfun ihien-oriri gha ebe umuka no e ri a danto ali." ²⁹ Ya Jesu no si a, "Maka ufiri ihieni i ku, lama, eje-mmom hu a ghaole ime nwa i pu." ³⁰ Ogen o gi ru ulo, o no hun nwata hu k'o dine elu bedi, eje-mmom hu a pugwo.

Jesu A Zuo Onye Odin Ghaleni E ku Oku Ohunma

³¹ Jesu no gha egera ali Taya pu, ghashi ali Sidonu puha azuun obodo iri hu nogbamani hun w'a kpo Dikapolisi, hun nokunme "Ohimin" Galili. ³² We no wehe n'e okennyehi ohu, onye ntin-okin hun ghaleni e ku oku ohunma, we no rijo Jesu no bu aka kwasia a. ³³ Jesu no weri e pu ebahun igunrun hu ri. We e si usuo ebe ihian rileni, o no ru mkpinsi aka ye e ime ntin, juu eson ye mkpinsi-aka, gi eson hu de e ire. ³⁴ 'Ya o no lee enya elu-igwee, gi okwonlwa si, "Efata." Efata wu "Shiapu".

³⁵ Ozigbo, ntin okennyehi hu no shiapu, ire e a topu, o no kume oku ohunma.

³⁶ Jizosi no si we agwale onye owule; kanj k'o don ri a gwa we ekule, erira ke we don ri e kukunme e. ³⁷ O tu we ile enya oda-oda, we no si, "O me ihien ile ohunma! O mede onye ntin-okin numa ihien, mede onye odin kume oku!"

Isi Nke Ɛsa

Jesu E Ye Mmadu Nnu-iri Ihien-oriri

(Mat 15.32-39)

¹ Ogen hu, igunrun ozo hi-ogbe no gbakikome; o megwu, makeni ihien we siko d'e ri arja, Jizosi no kpo umu-azuun a, si we, ² "Omiken igunrunni ri e me m, makeni mme le we a nopule akpu-uhuhin eto, bu enwonzi we ihien we jenko d'e ri. ³ M si we bu egun lama, we siko d'a suohito uzo makele ndi hu ime we gha ebe tegbu enwen e bia." ⁴ Umu-azuun a no ju a, si, "Elebe ke ihian jenko d'a no hun bredi hun siko d'e jun ndini ile efo ime ebeni ihian bileni?" ⁵ O no ju we, si, "Ogbe bredi ole ke onu nwon?" We no za, si, "Esa." ⁶ 'Ya o no si igunrun hu nodisonme ali akpakali; o weri ogbe bredi esa hu, o yegwu ekele, o no bebe we, we we ye umu-azuun a ni we ke ni ndi hu 'ya, umu-azuun a no ke ni igunrun hu 'ya. ⁷ We nwonzikwo azun me kirikiri buleni oda; o yezikwo ekele make azun ndini we, o no si umu-azuun a kezikwo ni we 'ya. ⁸ Igunrun hu no ri, efo e jun we, ifunfun e hoduni hun we kponkikome jun ukpali esa. ⁹ Ndi ri ihien-oririni ri ihien rike mmadu nnu-iri. 'Ya o no gbashia igunrun hu. ¹⁰ Ya le umu-azuun a no banye ugbo-mirin ozigbo si egera Damanuta.

Nɔɩ Itu-Farisi Sɩ A Ghɔsɩ Wɛ Ihɩɛn Ahɩma

(Mat 12.38-42; 16.1-4)

¹¹ Nɔɩ Itu-Farisi nɔ bɩa d'e kunrun Jesu, dɔsɔnmɛ ɛ ndɔndɔ, sɩ a ghɔsɩ wɛ ahɩma *hɩn sɩkɔ d'a ghɔsɩ wɛ n'o* gha elu-igwee bɩa. Wɛ gi ihɩɛnni shi n'ɛ ɔnyan. ¹² Kanɩ, Jesu nɔ sɩn okɛn udɛn, sɩ, “Kɩ haɩn ndɩ agbɔnɩ gi a chɔ ahɩma? Eziokw kɛ m rɩ a gwa ɔnu, o n'wɔnni ahɩma ɔwɩlɛ wɛ jɛnkɔ d'a ghɔsɩ agbɔnɩ!” ¹³ O nɔ na wɛ tɔ, banyezi imɛ ugbo-mirin, fetu azuɩn hɩn-ɛbɔ.

Yisti Nɔɩ Itu-Farisi Lɛ Nke Hɛrɔdu

(Mat 16.5-12)

¹⁴ Umɩ-aazuɩn a nyanhannɩ weri brɛdi; ogbe ohu sɔɔ kɛ wɛ gi imɛ ugbo-mirin ebɛhɩ. ¹⁵ Jizɔsɩ nɔ dɔ wɛ ɛka ntɩn, sɩ wɛ, “Elekwɔ nɩ ɛnya! Kpachanpɩkwɔ nɩ ɛnya makɛ yisti ndɩ Itu-Farisi lɛ nke Hɛrɔdu.” ¹⁶ Wɛ nɔ sɩ ibe wɛ, “O ku ihɩɛnni makɛni ɛnyi e gi brɛdi.” ¹⁷ Jesu a marɩnguɔ ihɩɛn wɛ ri e ku, ɔ nɔ sɩ wɛ, “Kɩ haɩn unɩ gi e ku oku brɛdi ɔnu gilɛni? Unɩ e ke leghamakwɔ nwan uzɔ? Unɩ e ke ghɔtakmakwɔ nwan? A kpɔkinguɔ wɛ obi unɩ?” ¹⁸ ɔnu nwe ɛnya bu unɩ a ra gi ɛ legha uzɔ? Unɩ nwe ntɩn bu ɔnu a ra gi wɛ nɩ ihɩɛn? Unɩ a nyanhannɩ? ¹⁹ Ogɛn m gi bebe ni mmadu ɔgun-iri-kwasɩ-nnu-mmɛbuɔ ogbe brɛdi isɛn, ukpalɩ ole kɛ ifunfun ɛ wɛ rihɔdu jun?” Wɛ nɔ sɩ a, “Mmɛbuɔ.” ²⁰ O sɩzi wɛ, “Ogɛn m gi bebe ni mmadu nnu-iri ogbe brɛdi ɛsa, ukpalɩ ole kɛ ifunfun ɛ wɛ rihɔdu jun?” Wɛ nɔ sɩ a, “ɛsa.” ²¹ 'Ya ɔ nɔ sɩ wɛ, “Unɩ e ke ghɔtakwɔ nwan?”

Jesu A Zɩɔ Okɛnnyɛ ɛnya-ishi Imɛ Obodo Bɛsaɩda

²² E ru wɛ Bɛsaɩda, wɛ nɔ wɛhɛni Jesu okɛnnyɛ ɛnya-ishi, rɩɔ a n'o mɛtu a ɛka. ²³ O nɔ weri okɛnnyɛ hɩ ɛka, du ɛ pu imɛ obodo hɩ, ogɛn o gi buguu ɛsɔn che ɛ ɛnya, buguu ɛka kwasɩ a, ɔ nɔ ju a, sɩ, “O nwɔnghɔ ihɩɛn i hɩn?” ²⁴ Okɛnnyɛ hɩ e lee ɛnya elu, ɔ nɔ sɩ, “M hɩ e legha ihɩan, kanɩ wɛ nɔ kɛ osisi rɩ e jɛn ijɛn.” ²⁵ 'Ya jizɔsɩ nɔ buzi ɛka che ɛ ɛnya; ɔ kparapu ɛnya, ɔ nɔ leghamazɩ uzɔ, leghama ihɩɛn ile ɔhɩnma. ²⁶ 'Ya jizɔsɩ nɔ zi ɛ lama, sɩ, “I lakɔni, abanyekwɔlɛ imɛ obodo d'a gwa wɛ.”

Pita E Ku Onyɛ Jizɔsɩ Wu

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Jesu lɛ umɩ-aazuɩn a nɔ si obodo ndɩ mɛ ɛkɛrɛ-ɛkɛrɛ hɩn nɔkunmɛ obodo Sizerɩa-Filipi; ebe wɛ jɛnkɔ, ɔ nɔ ju umɩ-aazuɩn a, sɩ, “Onyɛ kɛ wɛ sɩ nɩ 'ya kɛ m wu?” ²⁸ Wɛ nɔ za a, sɩ, “O nwe ndɩ sɩ nɩ i wu 'Jonu hɩn e mɛ mirin-Chuku' ndɩ ɔzɔ sɩ, 'ɛlaɩja' ndɩ ɔzɔ sɩ, 'Onyɛ ohu imɛ ndɩ-amɩma mbu.’” ²⁹ O nɔ ju wɛ, sɩ, “Onyɛ kɛ ɔnu lɛ enwɛn unɩ sɩ nwan nɩ 'ya kɛ m wu?” Pita nɔ za a, sɩ, “Iyɩ wu Kraɩstɩ*, Onyɛ Hɩ Osolobue Tume.” ³⁰ Jesu nɔ dɔkɛnmɛ wɛ ɛka ntɩn, sɩ wɛ agwakwɔlɛ onyɛ ɔwɩlɛ onyɛ ɔ wu.

Jesu E Ku ɛ N'o K'a Nwɩn, Lihizi

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Jesu nɔ kuzimɛ umɩ-aazuɩn a, nɩ, Nwa nke Ihɩan jɛnkɔ d'a ta okɛn afunfun rɩ ichɛn-ichɛn, ndɩ-isi lɛ ndɩ-isi nchɩ-ɛjan lɛ ndɩ-nkuzi Iwu sɩkɔ d'a ju a tɔ. Wɛ jɛnkɔ d'e gbu ɛ; kanɩ, hɩn m'ɛ akpu-uhɩhɩn ɛtɔ, o jɛnkɔ d'a gha ɔnwɩn lihi. ³² O gwapu wɛ ihɩɛn ndɩni, o gini ilu ku ɛ. Pita nɔ weri ɛ si usɔɔ jugbɔma a. ³³ Kanɩ, o gbɛhutu, lee umɩ-aazuɩn a, ɔ nɔ jugbo Pita, sɩ, “Gha ebe m rɩ pu, Ekwɛnsu! Makɛni y'a rɩni e ro nke Osolobue, kanɩ, nke ihɩan!”

* Isi Nke Esatɔ:29 Mezaya

34 O nọ kpọzụnhan igunrun hụ lẹ ụmụ-azụm a, si wẹ, “Onyẹ cho n’o wuru nwa-azụm m, onyẹ hụ jenkọ d’a juriri enwen e, buru obe† e, sọnmẹ m. 35 Makeni, onyẹ ọwulẹ cho n’o ghe isi, isi e jenkọ d’a to a; onyẹ ọwulẹ tuhu ndun a makẹ ufiri mmẹ lẹ ozioma jenkọ d’a zupụha ndun a. 36 Elee erere ke ihian jenkọ d’e nwonhen omeni o nwonrin ụwa ile kalẹ o tuhu ume-ndun a? 37 Eghẹe, kini ke ihian jenkọ d’a saeka ye gi gbari ume-ndun a. 38 Onyẹ ọwulẹ hun ri e me ifenren m lẹ ihien m ku ime agboni jogbu enwen e enya rileni ụzọ ohu, mmẹ wu Nwa nke Ihian siko d’e me ifenren onyẹ hụ ogen mmẹ lẹ ndi mmọn-oziri nsọ jenkọ d’e gi bia—ogen ahun m jenkọ d’e gi ogbo Nedi m bia.”

Isi Nke Iteneji

1 Jesu nọ siji wẹ, “Ezioku ke m ri a gwa onu, o nwon ndi wuzo ebeni hun jenkoleni d’a nwun d’e ru mgbe wẹ hun Ali-eze Osolobue k’o gi iken hi-ogbe bia.”

Jizosi E Nwonhuto (Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Akpu-uhuohin isin a ghafeguu, Jesu nọ weri Pita lẹ Jemisi lẹ Jonu, duru wẹ shi elu-ugu jen elu oda-oda, ya lẹ wẹ sọ nọ ndi ebeku. Id’anya umu-azum a ebeku, Jesu nọ nwonhuto, 3 eka a nọ henrin nke ochan, e gbuke—nwunkari hun onyẹ ọwulẹ ri ime ụwa jenkọ d’a saeka su wẹ. 4 ‘Ya ke Elaija lẹ Mozizi nọ nwonpụha ebeku wẹ ri, e sọ Jesu e ku oku. 5 Pita nọ si Jesu, “Onyẹ-nkuzi, o rika mma ni enyi nodichanrin ebeni! Ni enyi memẹ ọdu eto, ohu jenkọ d’a wu nke i, ohu wu nke Mozizi, ohu wu nke Elaija.” 6 (O marinzi ihien o siko d’e ku, makeni egun ri a tu wẹ). 7 ‘Ya orukpu nọ pụha d’e kpume wẹ; olu nọ gha ime orukpu ebeku hanpụha, si, “Onwan wu ezi Nwa m; gon n’e nti!” 8 Wẹ nọ lehneme enya ozigbo, kanị a hunzini wẹ onyẹ ọwulẹ kari Jesu sọ.

9 Ogen wẹ lẹ Jizosi gi gha elu-ugu hụ hidanla, o nọ si wẹ, “Agwakwole ni onyẹ ọwulẹ ihien unu hun d’e ru mgbe Nwa nke Ihian ghaguu onwun lihi.” 10 Wẹ noleni gwa onyẹ ọwulẹ, kanị wẹ sọ ndi, wẹ hụ e ku e, a ju ihien “igha onwun lihi” wu. 11 Ya wẹ nọ ju Jizosi, si, “Ki hain ndi-nkuzi Iwu gi si ni Elaija jenkọ d’e bu’zo biaguu?” 12 O nọ za wẹ, si, “Ezioku ro ni Elaija siko d’e bu’zo bia keni o kwademechanrin ihien ile. Ki onu rozi nwan ni ‘ya hain Ekwkwo-nsọ gi si ni Nwa Nke Ihian jenkọ d’a ta oken afunfun, ni wẹ siko d’e legberi e? 13 M ri a gwa unu ni Elaija a biaguo, kanị e meguo w’a ihien sọ ni wẹ—rike ke Ehuho-nsọ don ku banyen’e.”

Jizosi A Zuo Nwata Okennyẹ Eje-mmọn Ri Ime E (Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

14 Ogen wẹ gi kunrun umu-azum a ndi ozo, wẹ nọ hun igunrun hi-ogbe fihunmeni wẹ, lẹ ndi hụ ime ndi-nkuzi Iwu ke wẹ ri a doson wẹ ndondo. 15 Ogen igunrun hụ ile gi hun Jizosi, o tu wẹ enya oda-oda, wẹ nọ gbaruru e d’e kele e. 16 Jesu nọ ju umu-azum a, si, “Kini ke onu lẹ wẹ ri a do?” 17 Onyẹ ohu ime igunrun hụ nọ za a, si, “Onyẹ-nkuzi, m wehe n’i nwa-m-okennyẹ; eje-mmọn hun ghaleni a ni a e ku oku ri ime e; 18 ogen ọwulẹ o gi kwondon e, o bu e e gbe ali, ufofo a gboma a onu, o tama nkwenren-eze, ehia a ile e shiri. M si umu-azum i wẹ chupu eje-mmọn hụ, kanị asani wẹ eka.”

† **Isi Nke Eساتo:34** Ogen ahun, ndi Rom e gi obe wẹ gi osisi memẹ e gbu onyẹ wẹ ma ikpe-onwun. Onyẹ hụ e buru obe e sọnmẹ ndi-gha hun jenkọ d’a kpogbun’e. Wẹ kpomaguu a elu-obe, a ndi wẹ ebeku che nche d’e ru n’o nwunhun.

19 Jizosị nọ sị wẹ, “Euu, agbọ nwọnleni okukwe! Elee ogen ke m'e sɔnrụ unu nɔdi?! Elee ogen ke m'e dinruni unu ndidi?! Wẹhe ni ni m nwata hu!” 20 Wẹ nọ wẹhe ni Jesu nwata hu. Hụn eje-mmọn hu gihu hụn Jesu, ọ nọ dọma nwata hu, nwata hu nọ dan ali, kpereme, ụfọfọ a gboma a onu. 21 Jesu nọ ju nedi nwata hu, si, “Kete elee mgbe ke ihienni bidon e?” Ọ nọ si, “K'ọ ri nwa-ndu k'ọ dọma a. 22 Imerinmẹ ogen, ọ tu a e ye ime okun le ime mirin keni o gbu e. Kani, omeni i saeka me ihien owule, y'e me ni enyi omiken, yeni enyi eka.” 23 Jesu nọ si a, “I si, ‘Omeni i saeka?’ Ọ nwonni ihien wẹ ghaleni e ri-eka e me ni onye nwe okukwe.” 24 Ozigbo, nedi nwata hu nọ dankpọpọ ekwan, si, “E kwerigho m, ye ni m eka ebe m noleni nwe okukwe!”

25 Ogen Jesu gi huna a ni igunrun ri a gbaha d'e kunrun wẹ, ọ nọ jugbọ eje-mmọn hu, si a, “Iyu eje-mmọn odin huna ri a napu nwatanị iku-oku le inu-ihien, m si i gha ime nwatanị pu! Abanzile ime e ozọ!” 26 Mmọn hu nọ yi oro; ọ dọkenmeguu nwata hu, ọ nọ gha ime e puha. Nwata-okennyẹ hu nọ richanrin ke ozun, nkesini ndi bu oda nọ si, “Ọ nwunole!” 27 Kani, Jesu nọ kwondon nwata ahun eka, tu udon yen'e eka lihi, ọ nọ turu oto.

28 Ogen Jizosị gi banyeguu ime ulo, umu-azuuun a nọ ju a ebe ya le wẹ sọ ọ ri a, si, “Kị haịn enyi gileni saeka chupu a?” 29 Ọ nọ si wẹ, “Ekpere* sọ ọ ke wẹ gi a sa eka a chupu udini.”

Jesu E Kuzi Oku Onwun A, Kuzi N'o K'e Lihi
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

30 Jizosị le umu-azuuun a nọ pu ebahun, ghasi Galili. Jesu achonị ni onye owule marin ebe wẹ ri, 31 makeni ọ ri a kuzi umu-azuuun a, a si wẹ, “Wẹ siko d'e nwa nke ihian ye ndi siko d'e gbun'e; kani, wẹ gbuguu a, nke akpu-uhuohin eto, o lihi.” 32 Kani aghotanị wẹ ihien ọ ri e ku, bu egun anini wẹ ju a utoa.

Onye Kachanrin Ibe E Ime Umu-azuuun Jesu?
(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 E ru wẹ Kapanom, ogen wẹ gi banyeguu ime ulo, Jizosị nọ ju umu-azuuun a, si, “Kị unu rida a dọ ogen enyi gi ri uto?” 34 Kani azani wẹ Jesu, makeni ke wẹ ri uto, wẹ ri a dọ onye kachanrinni ime wẹ ile.

35 Jesu a nodi ali, kpo umu-azuuun a mmebuọ hu, si wẹ, “Onye owule cho n'ọ wuru onye ibuzo, ya wuru onye ikpazuun, ya wuru odibo onu ile.” 36 Ya ọ nọ weri nwata ohu, bu e tume ihun wẹ. Ọ nọ kon eka ye e olu, si wẹ, 37 “Onye owule nabanhan onye ohu ime ndini make ufiri m, nabanhan m; onye owule hun nabanhanni m, ele mme k'ọ nabanhan, kani onye hun zihẹ ni m k'ọ nabanhan.”

Onye Ghaleni A Lu Onu Ogun Ri Azuuun Nke Unu
(Luk 9.49-50)

38 Jonu nọ si Jesu, “Onye-nkuzi, enyi hun okennyẹ ohu k'ọ ri e gi efan i a chupu eje-mmọn, enyi nọ si a kusi a, makeni ọ rin i e sɔn enyi.” 39 Kani Jesu nọ si a, “Akusile n'a; makeni o nwonni onye gi efan m runghu ọrun-atumenya hun siko d'e kujakenrin oku m. 40 Makeni onye owule hun ghaleni a lu enyi ogun ri azuuun nke enyi. 41 Ezioku ke m ri a gwa onu, onye owule ye unu mkpu mirin ohu ra makele unu ri a za efan Kraisti, jenkọ d'a narin ugwo ọrun a.”

Ihien E Buhe Njo
(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

* Isi Nke Itenei:29 mọbu: ekpere le ibu-onu

42 “Onye ọwụlẹ hụn mę onye ohu ime ụmụeka ndini kwereini ni m mę njo, o ka mma ni we yime onye ahun ọlo hi-ogbe olu, tu a ye ime ohimin. 43 ‘Ya wu, omeni eka i a hain i mę njo, bepụ a. O ka mma ni i gi ehụ zulenı oke banye ndun kari ni y’e nwongho eka ebuo, bu y’e si okun-mmön, okun hu ghaleni e tinyun. [44 Ohorı ri ebahun a ra nwun, okun rin’a ara tinyun.] 45 Omeni uku i a hain i e mę njo, bepụ a: o ka mma ni dan nguro banye ndun kari ni y’e nwongho uku ebuo bu y’e si okun-mmön. [46 Ohorı ri ebegu a ra nwun, okun rin’a ara tinyun.] 47 Omeni enya i a hain i e mę njo, gupụ a, o ka mma ni gi enya ohu banye Ali-eze Osolobue kari ni y’e nwongho enya ebuo, a tu we i ye okun-mmön. 48 Ohorı ri ebegu a ra nwun, okun rin’a ara tinyun.”

49 “We k’e gi okun me ihian suo ke we don e gi nnu e mę ihien a suo. 50 Nnu ri mma; kari, o tuhu usuo a, nani ke y’a don me e n’o suomazi usuo? A no ni ke nnu ebe ibe unu ri; e mę ni ni udon a ri egbata onu le ibe unu.”

Isi Nke Iri

Jesu A Kuzi Banyeni Mkpechan (Mat 19.1-12; Luk 16.18)

1 Jesu no gha Kapanom shi egberę Judia le n fetu Iyi Jodani. Igunrun ihian a gbakikomezi ebe o ri. O no kuzime we ke o don e mę ogen owule.

2 ‘Ya ke ndi Itu-Farisi no bja d’e kunrun Jesu, gi ajaju shin’e onyan, si a, “Iwu enyi e kweregho ni okennyę kpechan nwunye e?”

3 O no za we, si, “Kini ke Mozizi gwa onu?”

4 We no si a, “Mozizi si ni okennyę jenkọ d’a saeka de ehuhuo-mkpechan, kpechan nwunye e.” 5 Kani Jizosi no si we, “Ufiri ni obi unu e zekę k’o gi deni unu iwuni, 6 kale, gha isi mbidon ahun Osolobue gi ke ihien lala ‘Osolobue ke we oken le onyennyę’ rike ke Ekukwo-nsọ don ku e, o no si: 7 ‘Makę onwan, okennyę siko d’a lato nedi e le nne e, d’a banye ni nwunye e, we ebuo e henrin ohu.’ 8 We ebuo a wuru ehü ohu. ‘Ya wu, elezi we ebuo, kani ehü ohu. 9 ‘Ya wu nwan ni ihien Osolobue wegbama, onye owule ekebele e.”

10 Ogen we gizi ri ime ulo, ‘ya umu-azuun a no juzi a oku mkpechani. 11 O no si we, “Onye owule kpechan nwunye e luma okpoho ozo, ghere aghere; o meole nwunye e njo. 12 Eriazikwo, okpoho kpechan di e, luma okennyę ozo ghere aghere—o zogu oku ye ofia.”

Jesu A Gozi Umü-ndu (Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 O nwon ndi ri e wehe ni Jesu umueka n’o metu we eka, kani umu-azuun a no jugbo ndi hu weheni we. 14 Ogen Jesu gi hun a, iwe no we e, o no si we, “Ni ni umueka bja d’e kunrun m; akusile ni we, makeni Ali-eze Osolobue wu nke ndi no enina. 15 Ezioku ke m ri a gwa onu, onye owule nabanhanleni Ali-eze Chuku noke nwa-ndu, abanyeko a.” 16 O no pari umueka hu, bu eka kwasi we, gozi we.

Odafin Hu (Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Ogen Jesu gi puko, okennyę ohu no gbaha d’e gbuñe osekpü, si a, “Onye-nkuzi oma, ki m’e mę hun m’e gi nwehen ndun-itębite?” 18 Jesu no si a, “Ki hain i gi kpọ m onye-oma? O nwonnı onye ri mma wezuka Osolobue. 19 ‘Ya maringho ihien Iwu ku: ‘Egbule ochu; agherele, ezunle ohin; ebuokinle ihian onu; atunarınle ihian ihien e, gbaye nedi i le nne i.’ ”

²⁰ Okennyè hụ nọ sị Jesu, “Onyè-nkuzi, m hụ e dọnmè iwu ndịni ile kete m'a marinlè ihien*”

²¹ Kanị Jizosị nọ gi ihien-osisuọ lee ẹ, sị a, “O nwè ihien ohu rị a kọn'i: jèn d'e rekwama ihien ile i nwè; we egho ẹ ye ndi igbennyè—y'e gi ẹ nwè akụ-lẹ-ùba ime elu-igwee, y'a bja d'e sọnmè m.” ²² Ogen okennyè hụ gi nù ihienni, ọ nọ rọnmè ihun, sùkuru pu, makeni o nwè akụ-lẹ-ùba ọda.

²³ Jizosị e lehunmè ọnya, ọ nọ sị umụ-azụun a, “N'ọ fuka ọrụn ebe ndi idafin jenkọ d'a nọ banye Ali-eze Osolobue!” ²⁴ Okuni nọ tū umụ-azụun Jizosị ọnya. Kanị Jizosị nọ sịzi wè, “Umụ m, nị Ali-eze Osolobue fuka ọrụn ọbanye! ²⁵ Ọ ka nfe nị anyinnyan-mkpukpukè wụ kamèlụ ghafè ọnya olodèn karị nị ọdafin banye Ali-eze Osolobue.”

²⁶ Ọ tū wè ọnya ọda-ọda, wè nọ juma ibe wè, sị, “Onyè siko d'a sazi nwan ẹka nwè nzuopuha?”

²⁷ Jesu e lee wè, ọ nọ sị, “Ebe ihian rị, ọ niko mè, kanị ẹlè ebe Osolobue rị, makeni ihien ile rị nfe ebe Osolobue rị.”

²⁸ Pita nọ sị a, “Lee ẹ, ọnyi a latoguo ihien ile sọnmè i.”

²⁹ Jesu nọ sị, “Ezioku kè m rị a gwa umụ, o nwonni onyè hùn o menì o gigo ọfiri mmè ẹ ozioma natọ ọlọ, mọbu umunè-è-ikennyè mọbu umunè-è-ikpoho, mọbu nne ẹ mọbu nedì ẹ mọbu umụ a mọbu alì o nwon, ³⁰ hùn jenkoleni d'e nwehen ọlọ lè umunè-ikennyè lè umunè-ikpoho lè nne lè umụ lè alì—nwonhen wè ọzọ ọgụn-isen, nwehenzikwọ ukpokpo; nwehenzikwọ ndun itèbitè ime ọwa hùn lalanì. ³¹ Kanị, ndi bu ọda wụ ibuzọ jenkọ d'a kpari azụun, ndi ikpazun e buru ọzọ.”

Hun M'e Mgbe Eto Jizosị Ku Oku Onwun A Kuzi E N'o Shiko D'e Lihi (Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Jesu lè umụ-azụun a rị ọzọ hùn wè gi jenkọ Jerusalem. Jizosị rị wè ihun, ọ hụ a tū umụ-azụun a ọnya; egun hụ a tū ndi hùn sọnkoni wè. Jizosị nọ werizi uwe mmèbuo si usuo, gwama wè ihien jenkọ d'e men'è; ³³ ọ sị wè, “Gon ni ntin, ọnyi jenkọ Jerusalem; wè siko d'e we Nwa nke Ihian che ẹka ndi-isi nchụ-ẹjan lè ndi-nkuzi Iwu. Wè siko d'a ma a ikpe-onwun, w'è ye ndi wuleni ndi ju. ³⁴ Wè jenkọ d'a kpa a ye emu, ju a eson, fian a mkpinsiin, gbu ẹ; kanị hùn m'è akp'ohin eto o k'e lihi.”

Ihien Jemisi Lè Jonu Rịo Jesu (Mat 20.20-28)

³⁵ Umụ Zebedi wu Jemisi lè Jonu nọ puha ihun Jesu, sị a, “Onyè-nkuzi, o nwon ihien ọnyi cho nị ọnyi rịo i; ọnyi cho nị mē nị ọnyi 'ya.”

³⁶ Ya ọ nọ sị wè, “Kì onu cho nị m mē nị unu?” ³⁷ Wè nọ sị a, “Kweri nị onyè ohu ime ọnyi jenkọ d'a nodi alì ẹka-mni i, onyè ohu a nodi alì ẹka-ekpen i, ime Ali-eze ogho i.”

³⁸ Kanị Jizosị nọ sị wè, “Onu a marin ihien unu rị a rịo. Nị unu saeka ra mkpu afunfun m siko d'a ra mọbu gha ime ihien m jenkọ d'a gha—hunjun ọnya kè mmè?”

³⁹ Wè nọ sị a, “Enyi jenkọ d'a s'eka.” Jesu nọ sị wè, “Ezioku, onu jenkọ d'a ra mkpu afunfun m siko d'a ra, hunjuzikwọ ọnya kè mmè; ⁴⁰ kanị ẹlè mmè jenkọ d'e ku onyè k'a nodi ẹka-ihien m mọbu ẹka-ekpen m; nke ndi wè kwademè n'è rọ.”

⁴¹ Ogen uwe iri hodunì gi nwan nù a, wè nọ bumeni Jemisi lè Jonu olulu. ⁴² Jesu nọ kpozunhan wè ebe ọ rị, sị, “Onu a maringho nị ime ndi alì ndi ọzo,

* **Isi Nke Iri:20** Ndi Ju weri ẹ ni ahua mmeto kè nwata-okennyè gi a marin ihien rị mma ọnya Osolobue lè ihien rileni mma.

ndi hun a kɩnɩ e me noke si we nwon ndi we ri a ki, ndi nwe okwa ri ime we a ghoṣi ndi ri okpuru we ni we ka we. ⁴³ Kani emele ni erira; onye owule hun cho n'o me oken ihian ime unu siko d'a wuriri odibo unu; ⁴⁴ onye owule cho n'o wuru onye ibuzo ime unu jenko d'a wuriri igbon onu ile — ⁴⁵ make ni, ke Nwa nke ihian abiani ni we gba n'a odibo, kale, o bia n'o gba odibo, n'o ye ndun a, gi gbapuha ndi bu oda.”

*Onye Enya-ishi Njugbo Gbondonleni Okukwe e
(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)*

⁴⁶ Ya we no ru Jeriko. Ogen 'ya le umu-azuun a le igunrun ihian sonkonɩ we gi gha ime Jeriko puko, onye enya-ishi ohu, hun a rɔ urɔ noɔi alɩ mkpenren uzɔ ebahun, efan a wu Batimiṣi nwa Timosi. ⁴⁷ Ogen o gi nu ni Jesu onye Nazareti ro, o no yime oro, si, “Jesu! Nwa Defidi! Me ebere m!”

⁴⁸ Ndi bu oda ime ndi ri ebahun no jugbo a, si a gba nkɩntin; kani o no yikemede oro ahun, si, “Nwa Defidi, me ebere m!”

⁴⁹ Jizosi no wuzo, si, “Kpoḥa n'a.” We no kpɔ onye enya-ishi hu, si a, “Kwondon obi i, lihi oto, o hu a kpɔ i.”

⁵⁰ O no fe ewuru o yiye elu e tuhu, felihɩ oto d'e kunrun Jesu. ⁵¹ Ya Jizosi no si a, “Kɩ cho ni m me ni i?” Ya onye enya-ishi hu no si a, “Onye-nkuzi, m cho ni m leghama uzɔ.” ⁵² Jesu no si a, “Jenme, okukwe i e meguo i ri mma.” Ozigbo, o no leghama uzɔ, o no sonme Jesu.

Isi Nke Mmanai

*Jizos' A Banhan Jerusalem Rike Onye-mmɛri
(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)*

¹ Ogen we gi rumɛ Jerusalem, nokunmeḣe Bejeji le Betani, e ru we ehɩ Ugu Olivu, Jesu no zi umu-azuun a ebuzo ozi, ² si we, “Jen ni ime obodoni me ekere ri onu ihun: hun unu gihu banye ime e, unu jenko d'a hun nwa-jaki we kelɛni nyintu we limeto; topun'a, onu e weheni me. ³ Onye si unu, ‘Kɩ unu ri e meni ihienni?’ Si n'a hu, ‘Nna cho a, o jenko d'e wekinhen e kikenni.’ ” ⁴ We no jenme. We no hun nwa-jaki we limeto ihun-ezi ehɩ onumuzo ogele uzɔ. Ogen we gi ri a topu a, ⁵ ndi hu ime ndi wuzo ebɛhu no si we, “Kɩ unu ri a topu ni nwa-jaki hu.” ⁶ We no ku ihien Jesu si we ku; we no kwɛri ni we wɛri e. ⁷ We no weheni Jesu nwa-jaki hu, gbama ewuru we ye enu e, o no noɔi alɩ elu e. ⁸ Ke Jizosi nyinko a, ndi bu oda no gbama ewuru we e yiye elu e ye uzɔ, ndi ozo no gha ofia tigrisonme agalaba osisi, gbama we ye uzɔ. ⁹ Ndi hun ri ihun le ndi hun ri e sonne hu e yi oro, a si, “Hozana!

Onye ahun gi efan Di-nwonni-enyi bia wu onye Chuku gozi agozi! ¹⁰ Alɩ-eze hu lalanɩ wu alɩ-eze Chuku gozi agozi —

Alɩ-eze nedi enyi kani wu Defidi.

Ojja-mma ya ri ni Osolobue ebahun kachanrin elu e jen ime elu-igwee!”

¹¹ Ya Jizosi no banye Jerusalem, si Ulo-nsɔ. O no lehunmɛchanrin ihien ile. Kani, ebe o meni ohɩhi a gbago; 'ya le umu-azuun a mmɛbuzo no si Betani.

*Jesu A Bu Osisi Figi Hu Onu
(Mat 21.18-22)*

¹² Eki e fon, ebe we gha Betani lala Jerusalem, egun hu a gun Jesu. ¹³ O lee enya, o no lecheni osisi figi ehuhuo jun elu e. O no jen d'e lele ke mkpuru figi hu elu e. Kani, ogen o gi ru ebahun, ehuhuo suo k'o hun elu e, make ni ogen figi

gi a mị e ke ru. ¹⁴ Jesu nọ sị osisi figi hụ, “O nwōnni onyẹ siko d'e rizi mkpuru i!”

Umụ-azụun a nughọ kẹ o ku ihien̄ni.

Jizosị E Jen Ụlọ-nsọ

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

¹⁵ Ogen wẹ gi ru Jerusalem, Jesu nọ si ime Ụlọ-nsọ, chupuma ndi ri a zu afia ebẹhụ—kẹ ndi ri e nnonni kẹ ndi ri e reni. O nọ hukpumesonme teburu ndi a gbahuto egho lẹ oche ndi ri e re nduru. ¹⁶ O nwōnni onyẹ o ni bu ihien ọwule ghafe ime Ụlọ-nsọ. ¹⁷ O kuzi ndi ri ebẹhụ, si, “Wẹ de ẹ ime Ẹkukwo-nsọ, si, ‘Wẹ siko d'a kpọ Ụlọ m ụlọ-ekpere ndi alị ile ri ichen-ichen’, kanị onụ e gigo ọ a henrin ebe ndi ohin a wari!” ¹⁸ Ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu a nụ ihien̄ni, wẹ nọ choma ụzọ w'e gi gbu Jesu. Egun ẹ hụ a tū wẹ makelẹ nkuzi ẹ a nwunguo igunrun hụ ile ri. ¹⁹ O ru enyasi, Jizosị lẹ umụ-azụun a nọ gha ime Jerusalem pu.

Jesu E Gi Osisi Figi Ahun Kuzi Okukwe

(Mat 21.20-22)

²⁰ Eki e fon ụzọ ụtuntun, ebe wẹ ghako ụzọ hu, wẹ nọ hun ni osisi figi hụ a kpoguo nkun d'e ru nkogun. ²¹ Pita nọ nyanhan ihien meni, o nọ sị Jesu, “Onyẹ-nkuzi, lee-o, osisi figi hụ i bu-ọnụ a nwunhungo!” ²² Jesu nọ za wẹ, si, “Nwẹ ni okukwe ime Osolobue. ²³ Ezioku kẹ m ri a gwa unu, onyẹ sị uguni, ‘Wẹ buli i elu, tū i ye ime ohimin’ bu onyẹ hụ enweni obi ebuo, kama o kwerigho ni ihien o ku jenko d'e me, wẹ jenko d'e men'e' ya. ²⁴ Ifiri ẹ, m ri a gwa unu, unu me ekpere riọ ihien ọwule, kweri ni ni unu e nwehenguo a, unu k'e nwonhen ẹ ²⁵ Ogen ọwule i ri e me ekpere, gbaghari—omeni o nwon onyẹ me i eje-ihien, keni Nedi i hun ri elu-igwee gbaghari i njo i.” ²⁶ [Kanị, omeni y'a gbaghari, Nedi i hun ri elu-igwee agbaghariokwo i njo i.]

A Ju Wẹ Jizosị Onyẹ Zi E

(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Ya wẹ nọ banhanzi Jerusalem.

Ebe Jesu jenko ijen ime Ụlọ-nsọ, ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi-isi ndi Ju nọ bia d'e kunrun ẹ. ²⁸ Wẹ nọ ju a, si, “Elee iken k'i gi e me ihien ndini wẹ? Onyẹ ye i ikenni?” ²⁹ Jesu nọ za wẹ, si, “M jenko d'a ju unu ajuju ohu; unu za m ajuju hụ, a gwa m onu iken m gi ri e me ihien ndini wẹ: ³⁰ Mirin-Chuku Jonu me, o gha elu-igwee bia ra o gha ẹka ihian bia? Za ni m'a?” ³¹ Wẹ wẹ nọ tugbama iroro, si, “Kinị kẹ ẹnyi jenko d'e ku? Ẹnyi si, ‘O gha elu-igwee, ẹka Osolobue, bia,’ o jenko d'a si, ‘Kị hañ nwan unu gileni kweyeni Jonu?’ ³² Kanị ẹnyi asiko, ‘O gha ẹka ihian bia.’”

(Egun ri a tū wẹ makeni ihian ile marin ni Jonu wu onyẹ-amuma nke-esi.)

³³ “Ya wẹ nọ za Jesu, si, “Ẹnyi a marin.” Jesu nọ sị wẹ, “Mmē nwen nke agwakokwo unu iken m gi e me ihien ndini wẹ.”

Isi Nke Mmēbuo

Ilu Jesu Gi Ndi Wẹ Ye Ugbo Lefu Ẹnya Ta

(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Jesu nọ tama ni wẹ ilu, si, “Okennyẹ ohu nwẹ alị vaini, hun o kenhunme ugba, guzi olu wẹ nọ a pinpuha manya-vaini ye ime ẹ, tun ụlọ nche ime ẹ, bu ya wu alị vaini che ẹka ndi siko d'a run n'a e-gbu-e-ke, o nọ jemmẹ alị ihian. ² O ru ogen vaini, o nọ zijen odibo ohu d'e kunrun ndi hụ ugbo hụ ri ẹka d'e wẹhẹ hun wẹ keton'a. ³ Wẹ nọ kwondon onyẹ hụ o zijen, gbu e ili, gbama a ẹka

chupu. ⁴ Okennyē hụ nọ zijen ni wẹ odibo ozo, wẹ nọ ti ẹ ihien isi, gbe ifenren ye ẹ ihun. ⁵ O nọ zijenzi ozo, wẹ nọ gbu ẹ. Eriira ke wẹ mezi ndi bu oda o zijenzi; e gbu wẹ ndi hụ ime wẹ ili, gbu ndi hụ ime wẹ ozun.

⁶ Onyē ohu sọọ hodụ o keleni zi: ezi nwa a. Omeguū, ọ nọ zijen ni wẹ nwa a, si, 'Wẹ jenkọ d'a gbaye nwa m.' ⁷ Kanj ndi hụ nọ si ibe wẹ, 'Onyeni siko d'e weri uku ẹ ile omeguū, bia ni ni enyi gbu ẹ keni ihien nke ẹ ru ẹ aka wuru nke enyi!' ⁸ 'Ya wẹ nọ kwondon nwa a hụ, gbu ẹ, gha ime ugbo hụ tupu a.'

⁹ 'Kj onu ro ni 'ya ke onyē hụ nwe ugbo hụ jenkọ d'e me? O siko d'a bia d'e tikpo ndi hụ, we ali-vaini hụ ye ndi ozo.

¹⁰ Unu e ke guntu ẹ ime Ehuhuo-nsọ ni
'Omuma hụ ndi ri a tun ulo ju a wuruole omuma gi ulo.

¹¹ Di-nwonn-enyi 'ya me ẹ,
ihien a tu enya ro ebe enyi ri! "

¹² Makeni ndi-ndu ndi Ju a ghotaguo ni uwẹ k'ọ ta ni ilu hụ, wẹ te nọ cho ni wẹ nwunrun a, kanj egun ndi ri ebahun anini wẹ. Wẹ nọ la a to, gha ebahun pu.

Ajuju Banyeni Iku Ugwo-isi (Mat 22.15-22; Luk 20.27-40)

¹³ Ya ndi-ndu nọ zi ndi hụ ime ndi Itu-Farisi le ndi itu Herodu d'a cho ihien ri Jesu onu, ni wẹ gi ẹ kwondon ẹ. ¹⁴ Wẹ nọ bia d'e kunrun Jesu, si a, "Onyē-nkuzi, enyi a maringho n'i wu onyē ezioku, ni y'a ra lee ihian enya ihun, y'a ra gbeyeni ihian, kama, y'a kuzi uzọ Osolobue k'ọ ri. Gwa enyi nwan, ọ hugho mma ni enyi ku eze-kanj wu Siza ugwo-isi ra ọ ri mma? ¹⁵ Ni enyi ku wẹ ra enyi akule?" Kanj, Jesu a hunguo a ni wẹ gi ero bia, ọ nọ si wẹ, "Kj hain unu gi e shini m onyan? Wẹhe ni ni m akpuru egbo dinariosi, ni m lele ẹ."

¹⁶ Wẹ nọ wẹhen'ẹ akpuru ego dinariosi ohu. Ọ nọ si wẹ, "Isi le efan onyē wu hunni?" Wẹ nọ si a, "Nke Siza ro."

¹⁷ Jizosi nọ si wẹ, "We ni ihien Siza ye Siza, onu e we ihien Osolobue ye Osolobue." Ihien ọ za nọ tukemme wẹ enya.

Ajuju Banyeni Igha Onwun Lih (Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ O nwon ndi Itu-Sadusi bia d'e kunrun Jesu. Ndi Itu-Sadusi weri ẹ ni ndi nwunni ara lihi. Wẹ nọ ju Jizosi utaa, si a, ¹⁹ "Onyē-nkuzi, Mozizi ye enyi iwu, si, 'Omēni okennyē a nwunhun, lato nwunye ẹ, bu ọ mun nwa, nwenē-ẹ-okennyē y'a luma nwunye nwenē ẹ hụ, keni ọ mudonni nwenē ẹ nwunhunni umu.' ²⁰ O nwon umunē ikennyē esa; onyē ibuzo ime wẹ a lu nwunye, ọ nwunhun bu ọ mun nwa. ²¹ Hun me wẹ ebuo nọ luma okpoho hụ, ọ nwunhunzi bu ọ mun nwa. Eriira ke hun me wẹ eto jenzi. ²² Wẹ mmadu esa lugbari okpoho hụ, nwunhunchanrin, bu a mun wẹ nwa. Omeguū okpoho hụ nọ nwunhun. ²³ Ogen ndi nwunni jenkọ d'e gi lihi, onyē k'ọ jenkọ d'a wu nwunye ẹ, ebe o me ni wẹ esa lugbari a?"

²⁴ Jesu nọ si wẹ, "Unu a marin Ekukwo-nsọ, onu a marin ikēn Osolobue, ya hain unu gi e fie uzọ, ele 'ya? ²⁵ Ogen ndi nwunni siko d'e gi lihi, aluko wẹ di le nwunye, eyeko wẹ wẹ luru, wẹ jenkọ d'a ri ke ndi mmōn-ozī ri elu-igwee. ²⁶ O me nke iweli ndi nwunni, unu e ke gun ime Ekukwo Mozizi, ebēhu ọ nọ ku banyeni aku-ofia hụ ri e nwun okun, ke Osolobue don si Mozizi, 'Mme wu Osolobue Ebrahim, Osolobue Aziki, ni Osolobue Jekopu?' ²⁷ 'Ya wu n'ọ wu Osolobue ndi ri ndun, ele nke ndi nwunhunni. Unu e fiechanringuo uzọ.'

*Iwu Kachanrɛn Mkpa**(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)*

²⁸ Onȳe-nkuzi Iwu ohu n̄o jenz̄unhan, n̄u k̄e w̄e-w̄e r̄i a d̄o nd̄ondo, h̄unz̄i n̄i Jesu za w̄e ̄ohunma, ̄o n̄o j̄u Jesu ̄otaa, s̄i, “Elee iwu kachanrɛn mkpa?”

²⁹ Jesu n̄o za a, s̄i, “H̄un kachanrɛn̄n̄i w̄u ̄onwan: ‘On̄u nd̄i Izr̄el̄u, ḡon ni nt̄in! Di-nw̄onni-̄enyi w̄u Osolobue ̄enyi, iya s̄ūo w̄u Nna.’” ³⁰ ‘I j̄enk̄o d’e gi obi i ile l̄e enw̄en* i ile l̄e uche i ile l̄e ik̄en i ile nw̄e ih̄ien-̄osus̄ūo Di-nw̄onni-̄enyi w̄u Osolobue i.’ ³¹ H̄un m̄e ̄e ̄ebūo w̄u ̄onwan: ‘Thien ibe i sik̄o d’a s̄ūoriri i k̄e ih̄ien enw̄en i d̄on a s̄ūo i.’ O nw̄onni iwu ̄ozo ka nd̄in̄i.”

³² Onȳe-nkuzi Iwu h̄u n̄o s̄i Jiz̄os̄i, “Y’e kugh̄o ̄ohunma onȳe-nkuzi. Ez̄ie k’i ku n̄i Di-nw̄onni-̄enyi s̄ūo w̄u Osolobue, ̄ozo ar̄i a, ³³ l̄eni igi obi i ile l̄e ngh̄oha i ile l̄e ik̄en i ile nw̄e ih̄ien-̄osus̄ūo Osolobue l̄e in̄i ih̄ien ibe i a s̄ūo i k̄e ih̄ien enw̄en i d̄on a s̄ūo i kachanrɛn ejan ile w̄e d̄un ̄okun l̄e ejan nd̄i ̄ozo ile mkpa a r̄i.”

³⁴ Ogen Jiz̄os̄i gi h̄un a n̄o za ̄ohunma, ̄o n̄o s̄i onȳe-nkuzi Iwu h̄u, “Y’a n̄okunm̄ebugo Al̄i-eze Osolobue.”

Ogen ̄onwan gi m̄eḡūu, o nw̄onzini onȳe egun n̄i j̄u Jesu ajuju.

*Ajuju Banyeni Mezaya, Onȳe H̄u Osolobue Tume**(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)*

³⁵ Ogen Jesu gi r̄i im̄e Ūlo-ns̄o a kuzi, ̄o n̄o s̄i, “K̄i hāin̄ nd̄i-nkuzi Iwu gi e ku ni Kraist̄i w̄u nwa Defidi?” ³⁶ “Bu Defidi l̄e enw̄en ̄e ku oku ghahani M̄mon-ns̄o, s̄i,

‘Di-nw̄onni-̄enyi s̄i Di-nw̄onni-m;

n̄ōd̄i al̄i ̄eka-nni m,

d’e ru mgbe m bugūu nd̄i in̄enr̄en i

che okpuru uku i’

³⁷ Ebe o m̄e ni Defidi l̄e enw̄en ̄e kp̄o a ‘Di-nw̄onni-m,’ nani k’o d̄on nwan wuru nwa Defidi?”

Ih̄ien ̄o r̄i e ku h̄u a s̄ūo igunrun h̄u us̄ūo.

*Jesu A D̄o W̄e ̄Eka-nt̄in Banyeni Nd̄i-nkuzi Iwu**(Mat 23.1-36; Luk 20.45-47)*

³⁸ K’o d̄on r̄i a kuzi, ̄o s̄i, “Kpachanpu n̄i ̄enya banyeni nd̄i-nkuzi Iwu, ̄o s̄ūo w̄e n̄i w’e yi ̄ekwa tueni a ghahunm̄e; ̄o s̄ūozi w̄e n̄i w̄e e kele w̄e ekele pu-ich̄en im̄e af̄ia; ³⁹ ̄o s̄ūo w̄e n̄i w’a n̄ōd̄i isi-och̄o im̄e ūlo-ofufe, a n̄ōd̄i isi-och̄o w̄e gha e ri oriri. ⁴⁰ W’e gi ̄ero e rigbu ikpoho di w̄e nw̄un l̄e ūlo w̄e, e gi ekpere sueni e kpum̄e ̄e. Ikpe-̄om̄uma w̄e j̄enk̄o d’a ka n̄jo.”

*Oyiye Ogb̄ennȳe Di ̄E Nw̄un Ye**(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Jesu n̄o n̄ōd̄i al̄i bu ihun zinm̄e ebe w’e buche oyiye, e lee k̄e igunrun h̄u r̄i e buche eḡho im̄e eb̄eh̄u. Nd̄i id̄af̄in bu ̄oda h̄u e buche eḡho h̄ini. ⁴² Ogb̄ennȳe ohu di ̄e nw̄un n̄o b̄ia d’e buche akpuru eḡho k̄opa ̄ebūo m̄e ek̄ere, ‘ya wu ik̄obo.

⁴³ Jiz̄os̄i n̄o kp̄o um̄u-az̄uun a, s̄i w̄e, “Ogb̄ennȳeni di ̄e nw̄un buchekari ih̄ian ile h̄un r̄i e buche ego im̄e ebe w’e buche oyiye. ⁴⁴ Mak̄eni w̄e ile gha im̄e h̄un bu ̄oda w̄e nw̄e ye, kan̄i ‘ya l̄e enw̄en ̄e, k’o m̄ehan ogb̄ennȳe, yechanrɛn ih̄ien ile o nw̄on, ih̄ien ile o nw̄on h̄un o gi bi.”

Isi Nke Mm̄eto*Jesu E Ku ̄E N̄i W̄e J̄enk̄o D’e Tikp̄o Ūlo-ns̄o**(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)*

* **Isi Nke Mm̄ebugo:**30 um̄e-nd̄un

¹ Ogen Jizosɔ̄ gi gha Ulo-nsɔ̄ puko, onye ohu ime umu-azuun a no si a, “Onye-nkuzi, lee ihien omuma ndini hi-ogbe-o! Lee oken ulo ndini magbu enwen we mma-o!”

² Jesu no si a, “Y'a hun oken ulo ndini? O nwonna ogbe-omuma ohu hun siko d'a hodu elu ibe e, we jenkɔ̄ d'a tu we ile ye ali.”

Nsongbu Le Ukpokpo
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Ogen Jesu suo gi nodi ali elu Ugu Olivu hun ri nchetari ihun Ulo-nsɔ̄, Pita, Jemisi, Jonu le Anduru no bia d'e kunrun e, ju a ajuju ebe 'ya le we suo ri a, si,
⁴ “Gwa enyi, elee ogen ke ihien ndini siko d'e me? Ki wu ahima w'e gi marin ni ihien ndini ile e d'e me?”

⁵ Jesu no gwama we, si, “Kpachanpukwo ni enya amangbe w'e dufie unu.
⁶ Ndi bu oda jenkɔ̄ d'e gi efan m bia, si, ‘Mme wu Kraisti, Onye Ahun Chuku Tume!’ We siko d'e gi e dufie ndi bu oda. ⁷ Ogen unu jenkɔ̄ d'e gi nu ukwere agha ri ichen-ichen le kari-kari agha ndi we risomme a lu, atukwole ni egun. Ihien ndini jenkɔ̄ d'e me bu njendeme ogen e ke ru.

⁸ Ali siko d'a luson ibe we, ali-eze ohu jenkɔ̄ d'a luson ali-eze ozo, ali-omahihie siko d'a ri ebe ri ichen-ichen; unwun siko d'a ri; kani, ihien ndini no ke ebe ime nohu memekpoho.”

Ukpokpo

⁹ “O me nke onu le enwen unu, kpachanpu ni enya; make ni we jenkɔ̄ d'e wejen onu ogwa ri ichen-ichen; we siko d'e gbu unu ili ime ulo-ofufe* ri ichen-ichen; onu jenkɔ̄ d'e wuzo ihun ndi-Govanɔ̄ ri a kini le ndi-nze make ufiri m —unu k'e gi e shia ni m eri ebe we ri.

¹⁰ We k'e bu uzɔ̄ zigbariguu ndi ali ile ozioma. ¹¹ Ogen we siko d'e gi nwunrun unu, we onu si ogwa, ehuele ni uhue ihien unu jenkɔ̄ d'e ku, kale, ku ni ihien owule Osolobue jenkɔ̄ d'e ye unu ogen hu, make ni ele unu jenkɔ̄ d'e ku, kama, Mmon-nsɔ̄ siko d'e gi unu ku. ¹² Umune jenkɔ̄ d'e we umune we ye we gbu; ndi nedi jenkɔ̄ d'e we umu we ye we gbu; umu jenkɔ̄ d'a luson ndi munu we, me we gbu we. ¹³ Ize unu jenkɔ̄ d'a ban ihian ile make ufiri m. Kani onye hu din ndidi d'e ru njendeme ke Osolobue siko d'a zuopuha.”

Eje-uru Hu
(Danɛlu 9.27; Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ “Kani, ogen onu jenkɔ̄ d'e gi hun ‘Eje-uru ahun’ k'o wuzo ebe furuleni n'o ri (onye hun ri a gun ihien ni 'ya ghoha a), ogen hu, ndi ri Judia we gbasikwo elu-ugu. ¹⁵ Onye hun ri elu ulo ehidangukwole banyemezi ime ulo n'o jenkɔ̄ d'e weri ihien owule. ¹⁶ Onye ri ugbo ekinhenkwole d'e weri ekwa a. ¹⁷ O jenkɔ̄ d'a fu ndi ri ime le ndi pa nw'eka orun ogen hu! ¹⁸ E me ni ekpere amangbe o gha e me ogen oyi! ¹⁹ Make ni oken afunfun jenkɔ̄ d'a ri ogen hu—udi hun rituleni, gha ogen Osolobue gi ke uwa d'e ru ogenni; udi a arikozi. ²⁰ Omeni Di-nwonna-ehi e te beluanu ogen hu, o nwonna onye siko d'a s'eka wanahini. Kani, o giguu ufiri ndi o hori, ndi nke e, belua ogen hu.”

²¹ “Ogen hu, onye si i, ‘Lee e, Kraisti ri ebeni!’ Mɔ̄bu, ‘Lee e, o ri ebahun,’ ekwerikwole ihien o ri e ku. ²² Ndi kpɔ̄ enwen we Kraisti le ndi-amuma-ntu jenkɔ̄ d'a puha. We jenkɔ̄ d'a runsomme orun-atumena, ihien-ahima ri ichen-ichen keni we dufie ihian, keni we dufiede ndi Osolobue hori—omeni o te k'a ni we me. ²³ Kpachanpukwo ni nwan enya, n'a gwatoguo m unu!”

* **Isi Nke Mm̄et̄o:9** Iya wuzikwo ogwa obodo owule ogen ahun.

*Obibia Jesu**(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)*

²⁴ “Oḡen hụ, oḡen afunfun hụ ghafeguu, ɛnya-anwun jenko d'a gba ishi, ifon etikozi, ²⁵ kokise jenko d'a gha elu-igwere a danye ali, iken ri elu siko d'e zinzin. ²⁶ Oḡen hụ ke ihian ile jenko d'e gi hun Nwa nke Ihian k'o gi iken le ogho hi-ogbe lala ime orukpu. ²⁷ O jenko d'e zipu ndi mm̄on-ozie ɛ jen ime uwa ile, d'e wegbama ndi nke Osolobue ri ebe owule—gha ebe uwa ru d'e ru ebe elu-igwere ru.”

*Ihien Jesu Gi Osi Figi Kuzi**(Mat 24.32-35; Luk 2.29-33)*

²⁸ “Gi ni osisi figi munrun ihien: Hun o gihu forima onu a marin ni udu-mirin e d'e bidon. ²⁹ Erija k'o rizikwo, oḡen unu e gi hun ke ihien ndini ri e me, unu a marin ni Nwa nke Ihian a riguo ehue nsue, o ruguo onumuzo. ³⁰ Ezioku ke m ri a gwa onu, agboni a ghafeguko ihien ndini kebe mezu. ³¹ Elu-igwee le uwa siko d'a ghafe, kanj ihien ndi m ku a ghafeko.”

*O Nwonna Onye Marin Uhuohin Hu Mubu Ogen Hu**(Mat 24.36-44)*

³² “Kanj, o nwonna onye marin uhuohin o jenko d'e me mubu oḡen o jenko d'e gi me ime uhuohin ahun, ke ndi mm̄on-ozie ri elu-igwee ke Nwa; Chuku-Nedi suo marin. ³³ Kpachanpu ni ɛnya, munrun ni ɛnya, makeni unu amarin oḡen o jenko d'a wu. ³⁴ Obibia Nwa nke Ihian jenko d'a ri ke ebe okennyee ohu no jenko ali-ihian, o no bu ihien e che eka ndi idibo e, onye le orun a, onye le orun a; o no si onye-nche 'ya cheme nche. ³⁵ 'Ya wu, munrun ni nwan ɛnya, makele onu amarin oḡen nna nwe ulo e gi lua—ke oḡen ɛnyasi k'o gi lua-o, ke ime abali ro-o, ke okpa kwan ro-o, ke eki fonme ro-o—o nwonna onye marinni. ³⁶ Omeni o bia idenmizi, amangbe o hun unu ke onu ri a ranhin uran. ³⁷ Ihien m ri a gwa unu ke m ri a gwa onye owule: munrun ni ɛnya!”

Isi Nke Mm̄eṅo*E Rini We Jesu Ngo**(Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon 11.45-57)*

¹ Oḡen o gi hodụ akpu-uhuohin ebuo ni Mmemme-Nghafe le Mmemme we gi e ri Breḡi nwonleni yisti o gi a fu ru, ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu hu a cho ke w'a don gi nzuzue nwunrun Jesu d'e gbu. ² We no si, “Enyi emekokwo a oḡen Mmemme, amangbe isusu gha a ri.”

*E Hukpu We Jesu Uden**(Mat 26.6-13; Jon 12.1-8)*

³ Oḡen Jesu gi ri obodo Betani, iwe Saimonu hun emu oti te ku, e ri ihien-oriri, okpoho ohu no buhe ogo alabasta uden e shin ohunma jun ime e; uden ahun nanran oda-oda—nadi ke we gi memme e. O no kuke ogo hu, hu uden hu kpu Jesu isi. ⁴ Kanj ndi hu ime ndi ri ebahun no weme iwe, a si ibe we, “Ki we ri e wiwini udenni nanranni? ⁵ Nke e rekarj we udenni ihien noke egho orun akp'ohin ogun-mmisen, we egho e ye ndi igbennye.” We no koriamani okpoho hu oda-oda.

⁶ Kanj, Jesu no si we, “Hapun'a! Ki unu ri e songbun'e? O feḡo m ofufe ri mma. ⁷ Onu le ndi igbennye ri ebeni oḡen ile, unu nwe iken meni we ohunma oḡen owule unu cho; kanj mme nwen esonko unu nodi ebeni oḡen ile.

⁸ Okpohoni a nwanguo iken e; o hukpugo m udenni ehju n'o gi kwademe

olili m, o gini d'e ru. ⁹ Ezie, m ri a gwa unu ni ebe owule we siko d'e zi ozioma ime uwa, we jenkɔ d'e ku ihieni o me, e gi e a nyanhan a."

Judasɔ E Kweri N'ɔ We Jesu Ye We

(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ 'Ya Judasɔ nwa Iskarotɔ, onye ohu ime we mmebuo hu no jenne d'e kunrun ndi-si nchu-ejan keni o hun uzɔ re Jesu ye we. ¹¹ Ogen we gi nu ihien o biani, efo no suɔ we usuo ohunma-ohunma; we no kwe e nkwa ni we jenkɔ d'e ye egho. 'Ya o no choma efe o k'e gi we Jesu ye we.

Jesu Le Um̄u-azuun A E Ri Oriri-Nghafe

(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jon 13.12-30)

¹² O ru uhuhin ibuzo Mmemme we gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu, uhuhin hu we gi e gbu ebulu Oriri-Nghafe, um̄u-azuun Jesu no ju a, si, "Elebe k'i cho ni enyi kwademe hun y'a no ri Oriri-Nghafe?"

¹³ 'Ya Jesu no zi mmadu ebuo ime um̄u-azuun a, si we, "Jen ni ime obodo hu, okennye ohu bu ite-mirin jenkɔ d'e kunrun onu; sɔmmen'e. ¹⁴ Si ni onye nwe ulo o jenkɔ d'a banye, 'Onye-nkuzi si, "Elee hun wu mmughe m ahun me le um̄u-azuun m siko d'a no ri Oriri-Nghafe?"' ¹⁵ O jenkɔ d'a ghosi unu mmughe ohu shiani ri ibe elu, hun we kwademegu ohunma, no ni ebenu kwademe ni enyi ihien ile."

¹⁶ 'Ya um̄u-azuun hu no shi ime obodo hu, hun ihien ile ke Jesu don ku; we no kwademe ihien-oriri Nghafe.

¹⁷ O ru ogen enyasi, Jesu le um̄u-azuun a mmebuo no bia ebenu. ¹⁸ Ogen we gi nodiguu ali e ri ihien-oriri, Jesu no si we, "Ezioku ke m ri a gwa unu, onye ohu ime unu jenkɔ d'e re m—onye mme le 'ya ri e ri ihien-oriri."

¹⁹ Efo asuozini um̄u-azuun a usuo; onye-onye hu a si a, "Elekwo mme! Mme ro?"

²⁰ Jesu no za we, si, "Onye ohu ime onu mmebuo ro, onye hun mme le iya gba e suru bredi ime afere ohu e ri. ²¹ Eghee, Nwa nke ihian k'a la rike ke Ehuho-nsɔ don ku; kani nsongbu jenkɔ d'a ri ni onye hun siko d'e we Nwa nke Ihian ye we! O te ka onye hu mma ni amuni w'a!"

Oriri-nsɔ

(Mat 26.26-30; Luk 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

²² Ogen we gi ri e ri ihien-oriri ahun, Jesu no weri bredi, o goziguu a, o no bebe e, w'e ye um̄u-azuun a, si, "Weri n'e, onwan wu ehun m."

²³ 'Ya o no weri ope, o yeguu Osolobue ekele, o no ye we ile 'ya. We ile no rarisonme. ²⁴ O no si we, "Onwan wu edeke m, hun we gi ufiri ndi bu oda hupu; edeke m, hun we gi biye nkwerigbama * Osolobue tume egbata 'ya le ndi nke e. ²⁵ M ri a gwa unu ezioku, arakozɔ m manya vaini d'e ru ogen m jenkɔ d'a ra a nke ohun ime Ali-eze Osolobue." ²⁶ We no bu ebu Mmemme-Nghafe; a buguu w'a, we no gha ebahun jenne Ugu Olivu.

Jesu E Ku E Ni Pita Jenko D'a Ghori N'ɔ Marin A

(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

²⁷ Jesu no si we, "Unu ile jenkɔ d'a gba m to, make ni Ekukwo-nsɔ si, 'M jenkɔ d'e gbu onye-ndu atunrun, atunrun ile jenkɔ d'a gbaiyal'

²⁸ Kani m ghaguo onwun lihi, m k'e bu ni unu uzɔ si Galili."

²⁹ Pita no si a, "Anakɔ m'i to! Osuon'a ni ndi ozɔ ile a la i to!"

* **Isi Nke Mm̄en̄o:24** mɔbu: nkwerigbama ohun

³⁰ Jesu n̄o s̄i Pita, “Ezioku k̄e m̄ r̄i a gwa i, n̄i tann̄i, im̄e abal̄ini, ọkpa gini d’a kwan mgbe ẹb̄u, i j̄en̄ko d’a ghor̄i mgbe ẹto n̄i y’a mar̄in m.”

³¹ Kan̄i, Pita e kusi ẹ ik̄en, s̄i, “O nw̄onni ogen m’e gi la i to, ọsuon’a n̄i mme l̄e ‘ȳu sik̄o d’a nw̄un!’” Ụm̄u-azuun̄ ile hodun̄i n̄o kuzikw̄o ẹr̄ira.

Jesu E M̄e Ekpere Im̄e Ges̄emani

(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Ya w̄e n̄o shi ebe w’a kp̄o Ges̄emani, Jesu n̄o s̄i um̄u-azuun̄ a, “N̄od̄i n̄i al̄i ebeni, n̄i m̄ j̄en d’e m̄e ekpere.” ³³ O n̄o weri Pita l̄e Jemisi l̄e J̄on j̄enm̄e.

Ya obi n̄o ferim̄e ẹ, obi eruzin̄’e al̄i. ³⁴ O n̄o s̄i w̄e, “Obi e d’a gbawap̄u m—o d’e gbu m; n̄od̄i n̄i ebeni, un̄u a mun̄run̄ ẹnya.”

³⁵ O n̄o j̄enzukazi, t̄uha enw̄en ẹ ye al̄i, kpe ekpere, n̄i mbun̄i o j̄en̄ko d’a n̄i m̄e, nk̄e a nap̄u w’a ogen afun̄fun̄ hu. ³⁶ O n̄o s̄i, “Baba, Baba N̄edi m! O nw̄onni ih̄ien̄ i ghal̄eni a s’eka e m̄e; nap̄u m̄ mkpu afun̄fun̄ni. Kan̄i uche i m̄e, ẹl̄e nke m.”

³⁷ Ogen o gi kin-azuun̄, ọ hun̄ w̄e k̄e w̄e r̄i uran. O n̄o s̄i Pita, “Saim̄on̄u, i r̄i uran? ‘Ya w̄u y’a s’eka mun̄run̄ ẹnya mgbahun̄m̄e ọk̄l̄ok̄u ohu?’” ³⁸ O n̄o s̄i w̄e, “Mun̄run̄ n̄i ẹnya; e m̄e ni ekpere, amam̄gb̄e on̄u a danban im̄e onw̄unwan; mm̄on̄ ih̄ian̄ a ch̄ogh̄o, kan̄i ndun̄ guu ẹhu.”

³⁹ O n̄o puz̄i d’e m̄e ekpere, e mezikw̄o ekpere ohu hu. ⁴⁰ O kinhen̄zi azuun̄ ebe um̄u-azuun̄ a r̄i, hun̄zi w̄e k̄e w̄e r̄i a ranhin̄—ezigbo uran gi w̄e, asan̄i w̄e ẹka sh̄iap̄u ẹnya. Amarin̄zin̄i w̄e ih̄ien̄ w̄e sik̄o d’a si a.

⁴¹ O kinhen̄zi nke mgbe ẹto, ọ n̄o s̄i w̄e, “Un̄u rikw̄o a ranhin̄, e zuru ik̄en? O higu! Ogen e ruguo. Lee n’ẹ, e we w̄e Nwa nke Ih̄ian̄ che ẹka ndi-n̄jo. ⁴² Lih̄i n̄i n̄i ẹnyi j̄enm̄e. Lee n’ẹ, onȳe r̄i e reni m e ruguo ẹhu ebeni!”

A Nwun̄run̄ W̄e Jesu

(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; J̄on 18.3-12)

⁴³ Ozigbo hu, k̄e Jesu rikw̄o e ku oku hu, Judasi, onȳe ohu im̄e um̄u-azuun̄ a n̄o bia, ‘ya l̄e igunrun̄ buson̄m̄e ih̄ien̄ ogun—k̄e ọpia-agma, k̄e ẹgbe. Ndi-isi nch̄u-ẹjan l̄e ndi-nkuzi Iwu l̄e ndi-isi zih̄e w̄e. ⁴⁴ (Onȳe hun̄ r̄i e ren’ẹ w̄u Judasi gwa w̄e ih̄ien̄ w̄e sik̄o d’e gi mar̄in Jesu, s̄i, “Onȳe hun̄ m̄ j̄en̄ko d’e su on̄u, iya w̄u onȳe hu un̄u ch̄ok̄o, nwun̄run̄ n’a, on̄u e kw̄onken̄m̄e ẹ, duru ẹ j̄enm̄e.”) ⁴⁵ Ogen Judasi gi nwan bia, ọ n̄o j̄enburu Jiz̄osi, s̄i a, “Onȳe-nkuzi!” O n̄o su ẹ on̄u. ⁴⁶ Ndi hu n̄o kw̄ond̄on̄ Jesu, nwun̄run̄ a. ⁴⁷ Kan̄i, onȳe ohu im̄e um̄u-azuun̄ a ndi ahun̄ turu eb̄eh̄u n̄o sep̄uha ọpia-agma, ban̄pu odibo Onȳe-isi nch̄u-ẹjan nt̄in. ⁴⁸ Jesu n̄o s̄i w̄e, “K̄i un̄u buh̄e ni ọpia-agma l̄e ẹgbe d’a nwun̄run̄ m—nok̄e s̄i m̄ w̄u onȳe-ohin?” ⁴⁹ M̄ r̄i im̄e igunrun̄ un̄u im̄e Ụlo-nso uhuoh̄in̄ ile a kuzi, un̄u anwun̄run̄ni m. Kan̄i ih̄ien̄ nd̄ini r̄i e m̄e keni ih̄ien̄ Ẹh̄uh̄uo-nso k̄u hun̄ ụzo ẹwu.”

⁵⁰ Um̄u-azuun̄ a ile n̄o la a to, gbama ọso. ⁵¹ Okorob̄ia ohu, hun̄ yih̄u ẹkwa line w’e yiye elu ẹ sūo, n̄o son̄m̄e Jesu. W̄e n̄o dod̄on̄ ẹkwa a, ch̄o n̄i w̄e nwun̄run̄ a, ⁵² kan̄i ọ n̄o la ẹkwa a ton̄i w̄e, gi ọto gha ebahun̄ gbap̄u.

E We W̄e Jesu Jenni Ndi-isi Nk̄ikwama

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; J̄on 18.13-14, 19-24)

⁵³ W̄e n̄o weri Jesu si iwe Onȳe-isi nch̄u-ẹjan. Ndi-isi nch̄u-ẹjan l̄e ndi-nkuzi Iwu l̄e ndi-isi ile n̄o gbakikom̄e eb̄eh̄u. ⁵⁴ Kan̄i, Pita son̄ko Jiz̄osi; ẹgbata w̄e e teyezi ẹk̄ere. O banye ezi ogwa Onȳe-isi nch̄u-ẹjan, ọ n̄o son̄ ndi-nche n̄od̄i al̄i nyanma ọkun̄. ⁵⁵ Ndi-isi nch̄u-ẹjan l̄e Ndi-isi Nk̄ikwama ile hu a ch̄o ih̄ien̄ w̄e k’e gi hangbu Jiz̄osi ẹrīen̄, keni w̄e gbu ẹ, kal̄e ahun̄ni w̄e — ⁵⁶ ọsuon’a n̄i ndi bu ọda e buokin̄ole Jesu on̄u, oku w̄e adangbamani. ⁵⁷ ‘Ya k̄e ndi hu im̄e ndi r̄i eb̄eh̄u n̄o lihi ọto, buokin̄ Jesu on̄u, s̄i, ⁵⁸ “Enyi n̄u k’o ku n’o j̄en̄ko d’e tikpo

Ulo-nsoni we gi eka tun, gi akpu uhuhin eto tun hun we ghaleni e gi eka a tun.”
⁵⁹ Kanj, eri we a dangbamazikwonj.

⁶⁰ Ya ke Onye-isi nchu-ejan no lihi oto ihun we ile, ju Jesu nju, si, “O nwonni ihien y'e ku banyeni ihienni ile we ri e ku ni iya ke i me?”

⁶¹ Kanj Jesu a gba nkintin, o shiarini ihien owule. Onye-isi nchu-ejan nozi ju a, si, “Iyu wu Kraisti, Nwa Onye Hu Richearin mma?”

⁶² Jesu no si, “Mme ro; onu jenko d'a hund Nwa nke Ihian ebe o nodi ali azun eka-nni Osolobue, Onye ahun Iken ile wu nke e, hunzi a k'o gi orukpu gha elu-igwee lala!”

⁶³ Ya Onye-isi nchu-ejan no tika ekwa 'ya le enwen e wu Onye-isi nchu-ejan, si, “Ki enyi rizi a choni osheri ozo?!” ⁶⁴ Unu a nugu aruni o ku. Ki wu uche unu?” We ile no si ni ikpe-onwun a maguo a.

⁶⁵ Ndi hu ime we no juma eson kpu Jesu, e kpume w'e enya, fian a ihien, si a, “Bu amuma!” Ndi-nche nozi weri e, gbu e ili.

Pita A Ghorj N'o Marin Jizosi *(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Ke Pita ri ibe ali ime ezi-ogwa hu, okpoho ohu ime ndi idibo Onye-isi nchu-ejan no bia ebeku. ⁶⁷ Ogen o gi hun Pita ebe o ri a nyan okun, o bu enya tuma a, si a, “Iyu le Jizosi onye Nazareti hu wizikwo.”

⁶⁸ Kanj Pita no ghorj, si, “Amarinde m ihien i ri e ku, aghotani m ihien i ri e ku.” O no pu ebeku, si onu-mgbon. Ya ke okpa no kwan.

⁶⁹ Okpoho odibo hu a hunzi a ebahun, o no gwama ndi wuzo ebeku, si, “Onyeni wu onye ohu ime we!” ⁷⁰ Kanj Pita a ghorji.

O tebe, ndi turu ebahun nozi si Pita, “Ezioku-ezioku, i wu onye ohu ime we, make ni i wu onye Galili.”

⁷¹ Kanj, Pita no buma enwen e onu, kundee Osolobue, si, “A marin m okennyeni onu ri e ku oku e.”

⁷² Ozigbo, okpa no kwan nke mgbe ebuo, ya Pita no nyanhan oku Jesu gwa a; ni “Okpa gini d'a kwan mgbe ebuo, i jenko d'a ghorj mgbe eto ni y'a marin m.” Ya ndun no guu a, o no kwan ezigbo ekwan.

Isi Nke Mmisen

E Weri We Jesu Jenni Paileti *(Mat 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)*

¹ Hun eki gihu fon, ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi le ndi-nkuzi Iwu le ndi ile ri Ndi-isi Nkikwama no zu, tugbama iroro ihien we siko d'e me. We no ken Jesu egbon, duru e pu, we e ye Paileti, hun wu Govano ri a kidon ni ndi Rom. ² Paileti no ju a, si, “Iyu wu Eze ndi Ju?” Jesu no za, si, “Iyu ku e.”

³ Ndi-isi nchu-ejan no kusonme ihien bu oda we si ni 'ya k'o me. ⁴ Paileti no juzi a, si, “O nwonni ihien y'a za? Lee ihien ndini ile we ri e ku ni iya k'i me.”

⁵ Jesu ekuzini ihien owule, nke wu ni o tu Paileti enya.

A Ma We Jesu Ikpe-onwun *(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39—19.16)*

⁶ Ogen Mmemme-Nghafe owule, Paileti a gha ime ulo-ngan e wepuha ni we onye ohu owule we cho. ⁷ Mmemme-Nghafeni, o nwon okennyee ohu w'a kpo Barabasi hun ri ime ngan, iya le ndi ri a luson ndi-okiki; ndi ahun ya le we ri ime ngan gbu ochu ogen isusu. ⁸ Ya ke igunrun hu no nwan bia d'a rijo Paileti n'o me ni we k'o don e me mbu, ⁹ Paileti no ju we, si, “Unu a chogho ni m hapu

nɩ ɔnɔ Eze ndi Ju?" ¹⁰ (Pailetɩ ju wɛ ɛrɩra makɛni ɔ marɩnguɔ nɩ ɛnya-ɔfɩ ke ndi-isi nchɩ-ɛjan gi we Jesu ye ɛ.)

¹¹ Ndi-isi nchɩ-ɛjan nɔ sɩ igunrun hu gwa a n'o wɛpuha nɩ wɛ Barabasɩ hun nkɛ o gi wɛpuha Jizosɩ. ¹² Pailetɩ nɔ ju wɛ, sɩ, "Kɩ ɔnɔ chɔ nwan nɩ m gi okɛnyɛni ɔnɔ a kpɔ 'Eze ndi Ju' mɛ?"

¹³ Wɛ nɔ yi oro, za, sɩ, "Kpɔgbu ɛ!"

¹⁴ Pailetɩ nɔ ju wɛ, sɩ, "Kɩ haɩn? Elee njo k'o mɛ?"

Kanɩ, wɛ nɔ yikɛnmɛdɛ oro, sɩ, "Kpɔgbu ɛ!!"

¹⁵ Makɛni Pailetɩ chɔ n'o mɛ ihien sikɔ d'a sɔɔ igunrun hu ɔsɔɔ, ɔ nɔ hapu Barabasɩ yeni wɛ; ɔ fianguu Jesu mkpɩnsɩn, ɔ nɔ w'ɛ ye ndi jenkɔ d'a kpɔgbun'ɛ.

Ndi-agma A Kpa Jesu Ye Emu

(Mat 27.27-31; Jon 19.2-3)

¹⁶ Ya ndi-agma ri okpuru Pailetɩ nɔ weri Jesu sɩ ezi-ogwa Pailetɩ; wɛ nɔ kpɔgbama itu-agma wɛ. ¹⁷ Wɛ nɔ yime ɛ ɛwuru nanranɩ e nwun ufie-ronɩ, ufie-ronɩ*; wɛ nɔ gi ogun kpa n'a okpu-eze, bu ɛ che ɛ isi. ¹⁸ 'Ya wɛ nɔ kelemɛ ɛ, a sɩ, "Eze ndi Ju, isi i che!" ¹⁹ A fian w'a mkpɩnsɩn isi, jukpu ɛ ɛson; e gbuni w'ɛ osekpɩ, e liyen'ɛ ɛka. ²⁰ A kpaguɩ w'a ye emu, wɛ nɔ yipu a ɛfɛ popu hu, yimezi ɛ nke ɛ. 'Ya wɛ nɔ weri ɛ d'a kpɔgbu.

A Kpoma Wɛ Jesu Elu Obe

(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

²¹ E ru wɛ ɔzɔ, wɛ nɔ hun okɛnyɛ ohu w'a kpɔ Saɩmonɩ, ebe ɔ gha alɩ ofɩa lala ime obodo. Ndi-agma hu nɔ wa a ye ɛ olu n'o buru obe ahun wɛ jenkɔ d'e gi kpɔgbu Jesu. (Saɩmonɩ wu nedɩ Alezanda lɛ Rufosɩ, onyɛ alɩ Saɩrini k'ɔ wu). ²² Wɛ nɔ we Jesu sɩ ebe w'a kpɔ Gogota, hun wu "Ebe Okpokom'isi." ²³ Ebɛhu kɛ wɛ nɔ ye ɛ manya wɛ gwɔgbama 'ya lɛ ihien e lu ilu w'a kpɔ Maa n'o ra, kanɩ Jizosɩ aran'a. ²⁴ 'Ya wɛ nɔ kpoma a enu obe. Wɛ nɔ kebe ɛkwa a, tɩ nkpo keni wɛ marɩn hun onyɛ-onyɛ jenkɔ d'e weri.

²⁵ Okulokɩ iteniɛ utuntun kɛ wɛ gi kpoma a elu-obe. ²⁶ Ihien wɛ deye elu obe nɩ iya kɛ wɛ gi ma a ikpe wu "Eze ndi Ju." ²⁷ Wɛ kpoma Jizosɩ lɛ ndi ohin ɛbuɔ elu-obe ichɛn-ichɛn; onyɛ ohu ri elu obe ri ɛka-ihien Jizosɩ, hun-ɛbɔ ri elu-obe ri ɛka-ekpɛn ɛ, ²⁸ [keni ihien ɛkukwo-nsɔ ku hun ɔzɔ mezu—makɛni ɛhuhɔ-nsɔ sɩ, "Wɛ gun a yeni ndi a dan iwu."] ²⁹ Ndi ghafekoni hu e finfin isi, a kpari ɛ, a sɩ, "Ha! Ele i sɩ n'i jenkɔ d'e tikpo Ulɔ-nsɔ, gi akpu-uhuhɩn ɛto tundonzi ɛ?! ³⁰ Zuɔpuha nwan enwen i! Gha nwan elu obe hu hidan."

³¹ Ndi-isi nchɩ-ɛjan lɛ ndi-inkuzi Iwu huzi a kpa a e ye emu ime igunrun wɛ, a sɩ ibe wɛ, "O zuɔpuha ndi ɔzɔ, kanɩ ɔ sani ɛka zuɔpuha enwen ɛ! ³² Onyɛ nwan sɩ n'o wu Kraistɩ, Eze ndi Izrelɩ, 'ya gha nwan elu obe hidan, keni ɛnyi hun, kweri!"

Ndi ohin ɛbuɔ hu wɛ kpoma wɛ lɛ iya huzikwo a kpari ɛ.

Jizosɩ A Nwunhun

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

³³ O ru ogɛn ɛnya-anwun gi a ri isi, alɩ hu ile nɔ gba ishi d'e ru okulokɩ ɛto ɛfinnai hu. ³⁴ Ogɛn ihien nɔkɛ okulokɩ ɛto gi ku, Jesu nɔ gi okɛn olu yi oro, sɩ, "Elo! Elo!! Lama Sabakitani?!" hun wu "Osolobue m! Osolobue m!! Kɩ haɩn i gi gbakito m azuun?!"

³⁵ Ndi hu ime ndi wuzo ebɛhu a nu ihien o ku, wɛ nɔ sɩ, "Gon ni ntɩn, ɔ ri a hi ɛlajal!" ³⁶ Onyɛ ohu ime wɛ nɔ gba ɔsɔ, weri ɛru suru manya ru-ɔka, fa a

* **Isi Nke Mmisen:**¹⁷ ɛwuru ndi nze lɛ ndi-ɛdafɩn

ye onunu mkpɔnsin, ye e ra, si, “Cheri ni, ni enyi lele ke Elaija jenko d'a bja d'e wetu e enu obe!”

³⁷ Ya Jesu no gizi oken olu yikenme oro, kwonbepu.

³⁸ Ekwa we gi gbombepu Ebehu- kachanrin-nsọ ime Ulo-nsọ no bawapu ebuo gha elu d'e ru ali. ³⁹ Oki-agma hun wuzo ihun e ebeku a hun ke Jesu don nwun, o no si, “Ezioku-ezioku, onyeni wu Nwa Osolobue.”

⁴⁰ O nwonghozi ikpoho ndi hu ri a gha ebe teni e lee ile; ndi hu ime we wu: Meri onye Mag'dala le Salomi le Meri nne Jemisi hun-nta le Josisi†. ⁴¹ Ikpoho ndini wu ndi e son Jesu, e yen'e aka, e jenn'e ozi ogen o gi ri Galili. Ikpoho ndi ozọ bu oda son e bja Jerusalem rizikwo ebahun.

E Li We Jesu

(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Jon 19.38-42)

⁴² O ru enyasi Uhuohin hu, ebe o meni Uhuohin-nkwademe ro, 'ya wu ohi gbama Uhuohin Izu-iken e ru, ⁴³ 'ya Josefu onye obodo Arimatia no jen d'e kunrun Paileti. Josefu wu onye we marin amarin ime Ndi-isi Nkikwama. O rizikwo ndi ri e che obibia Ali-eze Osolobue. O no wepu egun enya, buru Paileti, si a ye e ehụ Jesu. ⁴⁴ Ogen Paileti gi nu ni Jesu a nwunole, o tu a enya. O no kpọ oki-agma hu, ju a k'o teguo Jesu nwun. ⁴⁵ Ogen o gi nuguu ihien oki-agma hu za, o no si Josefu jen d'e buru ehụ hu. ⁴⁶ Josefu no nonrin ekwa line, butu ehụ Jesu elu obe, gi ekwa hu fuma a, bu e che ime ili we gu rike okporo ye ime omuma zeni ke we e me. 'Ya o no gi omuma hi ogbe nukin onu ili hu. ⁴⁷ Meri onye Mag'dala le Meri nne Josisi‡ ri ebahun e lee ile, we no hun ebe we buto ehụ Jesu.

Isi Nke Mmisen

Jesu A Gha Onwun Lih

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)

¹ Ogen Uhuohin Izu-iken gi ghafeguu, Meri onye Mag'dala le Salomi le Meri nne Jemisi no nonrin ihien ndi e shin ohunma keni we jen d'e gi e te ehụ Jesu.

² Uzo-utuntun uhuhin ibuzo ime izu-uka (hun wu nwan uhuhin Sonde), ogen anwun gi wama, we no jenne ili Jesu. ³ Ogen we gi jenko, we hu a ju ibe we, si, “Onye jenko d'e nupu ni enyi omuma ri onu ili?” ⁴ Ogen we gi ru ebeku, lee enya, we no hun a ni e nupugule we omuma hu higbu enwen e ogbe. ⁵ Ya we no banye ime ili hu, we no hun okorobia yi ekwa ochan tueru ali k'o nodi ali aka-nni, o no tu we enya.

⁶ Okenye hu no si we, “Atule ni egun; onu ri a cho Jesu onye Nazareti, hun we kpogbu. O lihigo! O rizi ebeni. Lee ni ebe we te buto a! ⁷ Jen ni nwan d'e zi umu-azun a le Pita ni 'O buruguo ni unu uzọ shi Galili; ebeku ke unu siko d'a no hun a—k'o don gwa onu.’”

⁸ Ya we no gha ili hu puha, gbama oso, makele o tu we enya, tu we egun. O nwonna onye we gwa ihien owule uzọ make ni egun ri a tu we.

[We no be ni Pita le ndi 'ya le we wi ihien ndini nke-nke. Omeuu, Jesu le enwen e no zipu umu-azun a, we gha owuwa-nya-anwun ru ndidan enya-anwun, we d'e zi ozi nzuopuha-itēbite, ozi hu ri nsọ, ri ndun jenrin ejen. Isee.]

Meri Onye Mag'dala A Hun Jesu Ogen O Gi Ghaguu Onwun Lih

(Mat 28.9-10; Jon 20.11-18)

† **Isi Nke Mmisen:**40 Josefu ‡ **Isi Nke Mmisen:**47 Josefu

⁹ Ụz'utuntun ụhụọhịn ibuzo ime izu-uka (hun w'a kpọ ụhụọhịn-uka tanni), ogeṅ Jesu gi ghagụụ ọnwun lihi, ọ nọ bu'zọ nwonpụha ebe Meri onye Mag'dala rị—Meri onye Mag'dala hun ọ gha ime ẹ chupụ eje-mmọn ẹsa. ¹⁰ Ọ nọ jẹnme d'a gwa ibe ẹ ndị we ile wị e sọn Jesu, ebe we ile sukuru, a kwan ẹkwan. ¹¹ Kani, ogeṅ we gi nụ k'o ku ni Jizosi rizi ndun, n'ọ hụngụọ a, egini w'ẹ dọn.

Jesu E Nwonpụha Ebe Ụmụ-azụun A Ẹbuọ Jẹnko Ẹmasu Rị
(Luk 24.13-35)

¹² Ọnwani e meguu, 'ya ke Jesu nọ gi udi ọzọ nwonpụha ebe ụmụ-azụun a ẹbuọ jẹnko alị-ọfia rị. ¹³ We nọ kin-azụun d'a gwa ụmụ-azụun a ndi hoduni, kani egizikwoni w'a dọn.

Jesu E Nwonpụha Ebe Ụmụ-azụun A Mmanaj Ahun Rị
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jọn 20.19-23; Ọrụn Ndi-Ozi 1.6-8)

¹⁴ Omegu, Jesu nọ nwonpụha ebe ụmụ-azụun a mmanaj ahun rị e ri ihien-oriri. Ọ nọ jugbo we make obi-ẹbuọ we le obi we zeni, makeṅi egini we ihien ndi hunn'a n'ọ ghagụọ ọnwun lihi gwa we dọn. ¹⁵ Ọ nọ ye we iwu, si, "Ghagbame ni ụwa ile d'e zi ihian ile ozioma. ¹⁶ Onye ọwule hun kwerini, e me we ẹ mirin-Chuku, jẹnko d'e nwe nzuopụha; kale, onye ọwule hun kwerileni, ikpe jẹnko d'a ma a. ¹⁷ Ahima ndini siko d'e sọn ndi kwerini: we siko d'e gi efan m chupụ eje-mmọn; we jẹnko d'a su asusu ndi ọzọ rị ichen-ichen we marinleni; ¹⁸ we k'a saeka gi eka buru agwo; we ri nshi, o nwonni ihien o jẹnko d'e me we; we jẹnko d'e bu eka kwasị ndi emu rị a ku, a dihin we."

E We We Jesu Si Elu-igwee
(Luk 24.50-53; Ọrụn Ndi-Ozi 1.9-11)

¹⁹ Ogeṅ Di-nwonni-enyi wu Jesu gi gwaguu ụmụ-azụun a oku ndini, Osolobue nọ we ẹ si elu-igwee d'a nodi alị eka-nni Osolobue. ²⁰ 'Ya ụmụ-azụun a nọ jẹnme d'e zi ozioma ebe ile, Di-nwonni-enyi nọ nyeni we, e gi ọrụn-atumanya o gi rị e sọn ẹ a ghosị ni ozi we wu ezioku.]

Ozioma Jesu Kristi Rikę Ke Luku Dọn De E

Thien We De Ni Ekukwọni

¹ Tiofilosị Ikpen ile rị nị, ndi bu oda a lili maguọ depuha ihien ndi hun me ime igunrun enyi; ² we de we hu ke ndi ahun gi enya we hun ihien ndini we gha isi mbidon le ndi zisonme ozi hu don gwa enyi. ³ Ya wu, make ni a kpachanpu guo m enya lebancharin ihien ndini ile enya gha mbidon lala, e roguo m'a ni o hugho mma ni mme nwen nke gi usonron-usonron den'i k'o don mesonme, ⁴ keni o hun uzọ we i enya ni ihien we kuzi i wu ezioku.

Mmon-ozị E Wehe Ozi Ni We K'a Mụ Jonu Hun E Me Mirin-Chuku

⁵ Ogen Herodu gi wu eze Judia, o won onye nchu-ejan ohu w'a kpo Zekaraya. Ke we don han ndi nchu-ejan, itu Abija k'o ri. Elizabethi nwunye e wuzikwo onye ebọn Eronu ke ya. ⁶ We ebuo wu ndi ezi-omume enya Osolobue; enwon we nkoriani—w'e donmeharın iwu le odinali ile ri ofufe hun Di-nwonni-enyi tumesonme. ⁷ Kanị amuni we nwa, makele Elizabethi wu agan, bu we ebuo a kaguo egedi.

⁸ Uhuohin ohu, Zekaraya ri ime Ulo-nso a run orun nchu-ejan a, ogen ndi itu e gi ri orun. ⁹ Ke omenalị ndi nchu-ejan don ri, iya ke mkpo we tu hanrin hun siko d'a banye Ebehu-ri-nso ime Ulo-nso Di-nwonni-enyi d'a kpo nsensi okun. ¹⁰ K'o ri a kpo nsensi hu okun, ndi hu ile bia d'e fe ofufe hu ihun-ezi, e me ekpere. ¹¹ 'Ya ke mmon-ozị Di-nwonni-enyi no nwonpuha ni Zekaraya ime ebahun; mmon-ozị hu wuzo azuun eka-ihien ukpo w'a no a kpo nsensi okun. ¹² Ogen Zekaraya gi hun a, ehụ no mama a nni oda-oda, egun no tuma a. ¹³ Mmon-ozị hu no si a, "Atule egun Zekaraya! Osolobue a nuguo ekpere i: Elizabethi nwunye i jenkọ d'a mun'i okennyel! I siko d'a kpo a Jonu. ¹⁴ Unu jenkọ d'a ghoghọ oda; efo siko d'a suo onu usuo oda-oda; ndi bu oda jenkọ d'a ghoghoni omumu a, ¹⁵ make ni o jenkọ d'a wu oken ihian enya Di-nwonni-enyi. O rakokwo manya owule mobu manya zeni. We gini d'a mu a, Mmon-nso siko d'a gha ebe o ri efo nne e jun ime e. ¹⁶ O jenkọ d'e me ndi Izrelu bu oda gbehuto d'e kunrun Di-nwonni-enyi wu Osolobue we. ¹⁷ O siko d'e buru ni Di-nwonni-enyi uzọ ken'o kwan'a uzọ; o jenkọ d'e gi agungun le iken onye-amuma wu Elaija me e—keni o me obi ndi nedi gbehuto si ebe umu we ri, me ndi nnuwu-isi gbehuto d'e romel iroro ndi ezi-omume, iroro ndi marin ihien—gi e kwademel ndi alini make obibia Di-nwonni-enyi."

¹⁸ Zekaraya no si mmon-ozị hu, "Nani m'e don marin ni onwan siko d'e me? A kaguo m egedi, nwunye m a kaguozị egedi." ¹⁹ Mmon-ozị hu no shiarị a, si, "Mme wu Gebrelu hun e wuzo ihun Osolobue. Iya zi m d'a gwa i oku, zi i oziomanị. ²⁰ Ebe o me nwan ni y'e gini ihien ndi hu m ku don, ihien ndi hu hun jenkọ d'e mezụ ogen e ru, i jenkọ d'a wu odin: 'ya sakozị eka ku oku d'e ru uhuhon ihien m ku jenkọ d'e me."

²¹ Ogen ihieni gi ri e me, ndi ahun hu e che Zekaraya, a si, "K'o biehanzini enina ime Ebahun-ri-nso?" ²² Ogen o gi puha, o sanị eka gwa we oku, 'ya we no marin n'o hunole ohun ime Ebahun-ri-nso—make ni o to e gi eka a gwa we oku, o sazi ni eka ku oku.

23 Ogen ọrụn a a guu, ọ nọ lama iwe ẹ. 24 Omeḡuu, Ẹlizabẹti nwunye ẹ nọ turu ime. Ẹlizabẹti aghanị ime ụlọ pụ ọrọgbọ ifon isen. 25 Ọ si, “Di-nwōnni-ẹnyi e mekẹ ni m ebe ọ nọ gi ẹnya rị mma lee m, wepu uya ile m rị a hụn ebe ndi nke m rị!”

Mmōn-ozị E Wẹhẹ Ozi Omumu Jizosị

26 Ogen ẹfọ-ime Ẹlizabẹti gi rị ifon isin, Osolobue nọ zi mmōn-ozị ahun w'a kpọ Gebrelu jẹn obodo ohu me ekere w'a kpọ Nazareti hūn rị Galili; 27 o zi ẹ d'e kunrun nwa-agbọ ohu keleni marin okennyẹ. Efan nwa-agbọ hū wu Meri. Nwa-agbọ ahun le okennyẹ ohu w'a kpọ Josefu kweregbama ni wẹ jenkọ d'a lu; Josefu wu onye ikpun-ulo eze, ikpun-ulo Defidi. 28 Mmōn-ozị hū nọ bia d'e kunrun Meri, si a, “Darul! Onye Chuku gozi agozi! Chuku noyeni anoyeni.”

29 Oku mmōn-ozị hū gwa Meri anizini obi ru Meri alj kaka; ọ hū a ju enwen ẹ ke elee udi ekele wu onwan. 30 Mmōn-ozị hū nọ si a, “Atule egun. Osolobue e meguo ni ihunma. 31 I k'a tu ime, mu okennyẹ; i jenkọ d'a kpọ a Jizosi/Jesu. 32 O k'a wu oken ihian; wẹ jenkọ d'a kpọ a Nwa Onye Hu Kachanrinni. Di-nwōnni-ẹnyi wu Osolobue jenkọ d'e ye ẹ ukpo nedi-ẹ-kani wu Defidi; 33 o k'a ki Izrelu, ikpun-ulo Jekopu, jennin ejen; ali-eze ẹ aguko!”

34 Meri nọ si mmōn-ozị hū, “Nani k'o don me—bu m'e ke marin okennyẹ?”

35 Mmōn-ozị hū nọ si a, “Mmōn-nsọ jenkọ d'a biakwasị i; iken Onye Hu Kachanrinni jenkọ d'e kpume i. Ya wu, nwa i jenkọ d'a mu k'a rị nsọ—we k'a kpọ a Nwa Osolobue. 36 Ozozị, Ẹlizabẹti nwenẹ i a turuguo ime—ebeni ọ kagu ẹgedi! Efo-ime rị a nwan ifon isin—onye nwen wẹ te si n'ọ wu agan! 37 Makeni, o nwōnni ihien Osolobue ghaleni a saeka e me!”

38 Ya Meri nọ si, “Iyaa; odibo Di-nwōnni-ẹnyi ke m wu—'ya rị ni m k'i don kul!” “Ya mmōn-ozị hū nọ la a to, pu.

Meri E Jẹn D'a Hūn Ẹlizabẹti

39 Omeḡuu, 'ya Meri nọ kwademe ozigbo-ozigbo jennme obodo ohu hūn rị oke alj Judia. 40 O ru ebẹhu, ọ nọ banye iwe Zekaraya, kele Ẹlizabẹti. 41 Ogen Ẹlizabẹti gi nū ekele Meri, nwa rị a ẹfọ nọ tūsi elu. 'Ya Mmōn-nsọ nọ gbajun Ẹlizabẹti. 42 'Ya Ẹlizabẹti nọ gi oken olu doḡepu oro, si, “Iyū ke wẹ kachanrīn a gozi ime ikpoho ile; nwa i siko d'a mu wu onye wẹ gozi agozi. 43 Nani ke ihien oma han ẹnina don me m, ni nne Di-nwōnni-m bia d'a hūn m? 44 Makeni, hūn m gihu nū k'i kele, nwa rị m ẹfọ nọ gi ighoghọ tūsi elu! 45 Ngozi rị ni okpoho hū hūn kweri ni oku hūn Di-nwōnni-ẹnyi gwa a jenkọ d'e mezu!”

Ebu Meri Gi Ja Osolobue mma

46 Meri nọ si,

“Obi m rị a ja Di-nwōnni-ẹnyi mma;

47 mmōn m rị a ghoghọ ime Onye-nzuopuha m wu Osolobue,

48 makeni o gigu ẹnya rị mma lee m —

mmẹ, hūn wu odibo ẹ mmakalaka!

Ezioku-ezioku, gha nwan kikenni e jẹn,

agbọ ile siko d'a gha a kpọ m onye wẹ gozi agozi,

49 makeni Onye Hu Nwōn Iken e meole ni m oken ihien rị ichen-ichen; efan a rizikwo nsọ!

50 O mesonme ni ndi hūn e humen'e isi omiken — gha agbọ d'e ru agbọ.

51 Ọ tūnpuguo ẹka a, kpa iken, kpōnyiya ndi mpache le ihien wẹ rị e ro.

- 52 O wetuguo ndi-nze uku elu ukpo we,
bushi ndi nwonleni ihien we wu enu.
- 53 O giguo ihien ri mma yejun onye egun ri a gun efo,
gbama odafin eka, chupu a.
- 54 O yeguo ni odibo e wu Izrelu eka;
o nyanhanguo omiken ya le enwen e wu Osolobue.
- 55 O nyanhanguo a
k'o don kwe ndi nedi enyi kani nkwa —
k'o don kwe Ebrahim le ebon a ile nkwa jenrin ejen!”
- 56 Ya Meri no son Elizabeti nodi ihien rike orogbo ifon eto, o no lakin iwe e.

Omumu Jonu Hun E Me Mirin-Chuku

- 57 O ru ogen Elizabeti k'e gi mu, o no mu okennye. 58 Ndi bikunmen'e le ndi nke we no nu ni Di-nwonni-enyi e meguo n'a oken omiken, we no son e ghoghoh.
- 59 Nke akpu-uhuohin esato, we no bja d'a kwa nwata hu ugun; we te k'a gun a Zekaraya noke nedi e, 60 kale nne e no si, “Mba-o! We jenko d'a kpo a Jonu.”
- 61 We no si a, “O nwonni onye nke unu hun a za efan hu!” 62 We no gi eka ju nedi e efan we siko d'a kpo a. 63 O no si we y'e omuma hun w'a kaye ihien, 'ya o no de, “Efan a wu Jonu.” O no tu we ile enya! 64 Idumuzi, onu a no shiapu, ire e a topu, o no kume oku, jama Osolobue mma. 65 Egun no tuma ndi ile bikunmeni we; ndi ihian hu e ku oku ihien ndini egbere oke Judia ile. 66 Onye owule nun'a hu e ro e, a si, “Kini ke nwatanj jenko d'a wu?” We ri a ju enina makeni eka Di-nwonni-enyi ri ime ndun a ezioku-ezioku.

Amuma Zekaraya Bu

- 67 Mmon-nso no jun ime nedi e wu Zekaraya, 'ya o no bu amumanj;
- 68 “Ojija-mma ya ri ni Di-nwonni-enyi wu Osolobue Izrelu!
Makeni o bjaole d'e yeni ndi nke e eka,
o gbapuhaguo we.
- 69 O wepuhaguoni enyi Mpin,
Oken Onye-nzuopuha, hun jenko d'a zuopuha enyi —
onye ikpun-ulo odibo e wu Defidi.
- 70 O meguu a k'o don ku e edei,
ghahani ndi-amuma nso a,
- 71 n'o jenko d'a zuopuha enyi eka ndi inenren enyi ile
le ndi iwe enyi ri e we;
- 72 n'o siko d'e meni ndi nedi enyi kani omiken
nyanhan nkwerigbama nso a —
73 nyanhan efan a,
hun o kuni nedi enyi kani wu Ebrahim
ogen o gi kwe e nkwa —
- 74 n'o siko d'a gbapuha enyi eka ndi inenren enyi,
amamgbe egun ghazi a tu enyi enyi gha e fe e,
- 75 kama, enyi e gi iri-nso le ime-ihien o cho
e fe e,
ogologo ndun enyi ile.”
- 76 “Nke iyu wu nwa,
we jenko d'a kpo i
onye-amuma nke Onye Hu Kachanrinni;
i siko d'e buru ni Di-nwonni-enyi uzọ,
keni i hun uzọ kwa n'a uzọ a;

77 i jenkọ d'e me ndi nke e marin
ke w'a don nwonhen nzuopuha
ghahani inwonhen mgbaghari njo we.

78 Onwan jenkọ d'e me
make efoma le omiken Osolobue enyi,
hun o jenkọ d'e gi me ukpe nzuopuha nwunmeni enyi,
79 me e gha elu-igwee nwunmeni
ndi hun ri ime ishi le ime onyinyon-onwun;
du uku enyi
ye uzọ udon.”

80 Nwata hu wu Jonu e sue, wuru onye zeni ime mmon; o no biri atu d'e ru
uhuohin hu o puha d'a runma onun a id'anya ndi Izrelu ile.

Isi Nke Ebuo

Omumu Jizosi (Mat 1.18-25)

1 Ogen hu, eze-kani w'a kpo Siza Ogostusu no ye iwu, si we detucharin efan
ihian ile ri uwa—ebe ile ri okpuru okiki ndi Rom. 2 (Onwan wu nke ibuzo we
detu efan ihian ile; ogen Kwirinosi gi wu Govano ri a ki ali Siria ke we gi detu
efanni.) 3 Onye owule hu e jen obodo e d'e deye efan.

4 Ya Josefu no gha obodo Nazareti ri Galili si obodo Betulehem hun ri Judia,
obodo we no mu Defidi—make ni ikpun-ulo Defidi k'o gha puha. 5 Iya le Meri
hun we ebuo kwerigbama ni we jenkọ d'a lu wi jen d'e deye efan. Meri ri ime
ogen hu. 6 Ebe we ri Betulehem, ogen Meri k'e gi mu nwa hu e ru, ime no meme
e. 7 O no mu nwa ibuzo a, mu a okennye, gi ekwa we gi a pa nwa fuma a, bu
di ne ime ihien anu gi e ri ihien-oriri—make ni uzọ aria hun we siko d'a nodi
ime ulo ndi-ijen a nodi.

Ozi Ndi Mmon-ozu Wehe Ni Ndi-ndu Anu Ahun

8 Uhinhin hu, o nwe ndi e du anu ri ofia egbere ahun, e lepu anu we enya.
9 Mmon-ozu Di-nwonni-enyi no nwonpuha ebe we ri, ogho Di-nwonni-enyi no
nwunhunme we leke ukpe. 'Ya egun no tuma we. 10 Kani mmon-ozu hu no si
we, "Atule ni egun! M bja d'e zi onu ozi oma hun siko d'e weheni ihian ile eregede
ighoghọ. 11 A muoju ni we unu Onye-nzuopuha tanni ime obodo Defidi; iya
wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume, hun wu Di-nwonni-enyi! 12 Onwan ke
unu jenkọ d'e gi marin a: unu jenkọ d'a hun nwa we gi ekwa fuma, bu di ne ime
ihien anu gi e ri ihien-oriri.”

13 Idenmizi, igunrun ndi mmon-ozu elu-igwee no fopuha che ni mmon-ozu hu,
a ja Chuku mma, a si,

14 “Ogho 'ya ri ni Osolobue
ebehu kacharin elu ejen;
udon 'ya ri ni ndi ri ime uwa,
ndi o ri e meni ohunma!”

15 Mgbe ndi mmon-ozu hu gi lagu we to, si elu-igwee, ndi-ndu anu hu no si
ibe we, “Ni enyi jenu Betulehem d'a hun ihieni meni, hun Di-nwonni-enyi gwa
enyi.” 16 We no jenne ozigbo-ozigbo. We no hun Meri le Josefu le nwa ahun
we bu di ne ime ihien anu gi e ri ihien-oriri. 17 Ogen ndi hu a zun anu gi hun
Jesus, we no gwa we ihien mmon-ozu hu gwa we banyeni nwa hu. 18 Ihien ndi
hu e du anu ku no tu ndi ile nun'a enya. 19 Kani Meri e buchanrin ihien ndini
ile to ime obi e, e ro we.

²⁰ Ndi hu e du anu no lama, e tuchan Osolobue, a ja a mma, make ni ihien ile we nu le ihien ile we hun richanrin ke mmou-ozu hu don gwa we.

A Gun We Jizosi Efan

²¹ Nke akpu-uhuohin esato, ogen we jenko d'e gi kwa nwata hu ugun no ru, we no gun a Jesu/Jizosi, efan hu mmou-ozu hu ye e ni nne e d'a tu ime e.

A Papuha We Jizosi Ime Ulo-nsu

²² O ru ogen Josefụ le Meri e gi me Mmemme Idou-nsu rike ke Iwu Mozizi don ku, 'ya we no weri nwa hu shi Jerusalem keni we papuhani Di-nwou-nyeni 'ya, ²³ (ke we don de e ime Iwu Di-nwou-nyeni, ni, "We siko d'e wepuha ni Di-nwou-nyeni nwa-okenny e ibuzo owule we mu"). ²⁴ We no chu ejan ke we don de e ime Iwu Di-nwou-nyeni, ebenu Iwu no si, "Nduru ebuo mobu umu oluikuku ebuo."

²⁵ Ogen hu, o nwou okenny e ohu w'a kpo Simionu hun bi Jerusalem. Onye e me ihien Osolobue cho k'o wu; o gi obi e ile e fe Osolobue, e che ni Osolobue zuopuha ndi Izrelu. Mmou-nsu noyen'e anoyeni. ²⁶ Mmou-nsu me e marin n'o nwunko d'e ru n'o hun Kraisti, Onye Hu Di-nwou-nyeni Tume. ²⁷ Mmou-nsu no duru Simionu si ime Ulo-nsu. Ogen ndi mu nwa hu wu Jizosi gi wehe e d'e me n'e ihien Iwu cho, ²⁸ Simionu no pari nwa hu, ja Osolobue mma, si,

²⁹ "Di-nwou-nyeni,
i ri nwan a si odibo i ya gi udou lama,
noke ke i don ku;

³⁰ makele e giguo m enya m hun zuopuha i,

³¹ hun i kwademe id'anya ndi ali ile ri ichen-ichen:

³² Ukpere hun jenko d'a ghosi ndi ali ndi ozo uche i,
ukpere hun jenko d'e wehe ni ndi nke i wu ndi Izrelu ogho."

³³ Ihien ndi hu we ku banyeni nwata hu no tu nedi e le nne e wu Josefụ le Meri enya. ³⁴ 'Ya Simionu no gozi we; ya o no si nne e wu Meri, "Gou ntin, we tume nwatani n'o wuru onye we siko d'e gi budan ndi bu oda ime Izrelu, gizikwo a busi ndi bu oda elu ime Izrelu."

"O siko d'a wu ahima, hun gha aka Osolobue bia, hun ndi ihian jenko d'a luson, ³⁵ keni ihien ndi bu oda ri e ro hun uzo puha ifon—ihien ufu jenko d'e zupuzi iyu nwen obi rike opia-agma make ufiri nwatani."

³⁶ O nwou onye-amuma ohu wu okpoho, hun w'a kpo Ana*, nwa Fanuelu, onye ikpun-ulo Asha ro; o kaguo egedi; di e a nwunhuguo—ahua esa suo ke iya le di e bi ni di e d'a nwunhun. ³⁷ O ri nwan nwa ahua eno kwasị ogun-enou. A ra gha Ulo-nsu pu, o hu e fe Osolobue ukinkin le efinnai, e bu onu, e me ekpere. ³⁸ Ogen ohu hu k'o gi puhazikwo, ye Osolobue ekele, kume oku nwa hu keni ndi ile ri e che ni Osolobue gbapuha Jerusalem nu.

A Lakin We Nazareti

³⁹ Ogen Josefụ le Meri gi meguu ihien ile Iwu Di-nwou-nyeni cho, we no lakin obodo we bi wu Nazareti hun ri ime Galili. ⁴⁰ Nwata ahun e sue, ka ehụ, marin ihien oda-oda, ewere Osolobue hu e son e.

Ihien Jesu Me Ime Ulo-nsu K'o Ri Nwata

⁴¹ Ahua ile ke ndi mu Jizosi gi e jen Jerusalem d'e me Mmemme-Nghafe. ⁴² Ogen Jesu gi ri nwa ahua mmebuo, we no jenzi mmemme hu ke we don e jen mbu. ⁴³ Ogen mmemme gi guguu, we no lama, kani nwata hu wu Jesu no dino Jerusalem bu ndi mun'a a marin.

* Isi Nke Ebuo:36 Griki: Hana

⁴⁴ Wẹ rị e ro n'o rị ime igunrun ihian hu wẹ ile gba lakọ, wẹ nọlẹni chọ a d'e ru ni e jẹnpu wẹ ijẹn akpu-uhuohin ohu gbe-gbe-gbe—ya wẹ nọ nwan chọma a ebe ndi nke wẹ lẹ ndi owu wẹ rị. ⁴⁵ a chobe w'e, ahunni w'a, ya wẹ nọ kin-azun, si Jerusalem d'a chọ a. ⁴⁶ Hun me akpu-uhuohin eto ke wẹ gi hun a ime Ulo-nso, ebe o nodiye ni ndi-nkuzi, e gon wẹ ntin, a ju wẹ otaa. ⁴⁷ Nghota a lẹ aziza a atukemme ndi ile rị e gon e ntin enya. ⁴⁸ Ogen ndi mun'a gi hun a, ndun a guu wẹ; nne e nọ si a, “Nwa m, ki meni enyi ihienni? Mmẹ lẹ nedi i hu a gbaka-obi, a chọ i.”

⁴⁹ O nọ si wẹ, “Ki unu chomazi ni m? Unu amarin ni m jenkọ d'a riri iwe† Nedi m?” ⁵⁰ Kani aghotanị wẹ ihien o za wẹ. ⁵¹ Ya Jesu nọ sonme wẹ, wẹ ile nọ lashi Nazareti. O hu e humeni wẹ isi; nne e a nacharin ihien ndini ile to ime obi e. ⁵² Jesu hu e sue, a ka ehii, a marinwaye ihien; ihien e hu a suo ke Osolobue ke ihian.

Isi Nke Eto

*Ozi Jonu Hun E Me Mirin-Chuku Zi
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.1-28)*

¹ Hun me e ahua mmisen ime okiki eze-kani w'a kpo Siza Taiberiasị, ogen hu Pontus' Paileti gi wu Govanọ rị a ki Judia—wẹ kebe Izrelu lẹ ali ndi nokunme n'e uto eno ogen hu: Herodu hu a ki Galili; Filipu nweñe e hu a ki Ituria lẹ Trakonitisi; Lisaniasi hu a ki Abileni. ² Anasi lẹ Kayafasi wu ndi-isi nchuejan. Ogen hu ke oku Osolobue gi biani Jonu nwa Zekaraya ime atu. ³ Ya o nọ ghagbamacharin egbere Iyi Jodani, a ma okwa—a si wẹ bia d'e me mirin-Chuku, gi e ghosi n'e roghariguo wẹ—keni Osolobue hun uto gbaghari wẹ njo.

⁴ Erira ke wẹ don de e ime ehuhuo Azaya onye-amuma, ni,
“Olu onye ohu rị a han ime atu,

a si,

‘Kwa ni ni Di-nwonni-enyi uto;
meme ni uto a n'o zinrin.

⁵ Wẹ jenkọ d'e hakin odanmbugbu ile,
mẹ ugu lẹ oke ile henrinsonme ali-aradan;
wẹ jenkọ d'e me uto-ngirigo ile zinpu,
mẹ uto-mkpoke ile rienpu —

⁶ ihian ile a hun nzuopuha Osolobue!’ ”

⁷ Ya Jonu nọ rị a gwa igunrun ndi hu rị a bia d'e kunrunne n'o me wẹ mirin-Chuku oku, a si, “Igunrun eju-ali! Onye si unu gba ni iwe lẹ onuma Osolobue lalanị oso?!” ⁸ Mikwo ni nwan mkpuru hun jenkọ d'a ghosi ni unu e roghariguo! Aghakwole ni a si enwen unu, ‘Ebrahim wu nedi enyi nuli’ Makeni, ezioku ke m ri a gwakwo unu, Osolobue siko d'a saeka gi omuma ndini memesonme ni Ebrahim umu. ⁹ Anyun a riguo lẹ nwan ukun-osisi, e che: osisi owule mileni mkpuru rị mma, e gbutu w'e, tu a ye ime okun.”

¹⁰ Igunrun ndi ahun hu a si a, “Kini ke enyi siko d'e me nwan?” ¹¹ O nọ si wẹ, “Onye owule nwon ewuru ebuo jenkọ d'e weriri ohu ye onye nwoleni; onye owule nwon ihien-oriri siko d'e mezikwo erira.” ¹² Ndi a na ugwo-isi hun biazikwo d'e me mirin-Chuku nọ ju a, si, “Onye-nkuzi, kini ke enyi jenkọ d'e me?” ¹³ O nọ si wẹ, “Anakarile ni ihien wẹ si unu na.” ¹⁴ Ndi-agma nọ biazikwo d'a ju a, si, “Enyi nwen? Kini ke enyi jenkọ d'e me?” O nọ si wẹ, “Aghazile ni e

† Isi Nke Ebuo:49 mọbu: orun

gi ẹka-ikẹn a narin ihian ego; ebuokinzile ni ihian onu; ni ni ugwo-orun unu e jun unu ẹfo.”

¹⁵ Makeni we ri a tuxenme enya Kraisti, Onye-nzuopuha Hu Osolobue Tume, hun o kwe nkwa n'o jenkọ d'e zihẹ, lezi makeni we ri a ju enwen we ke Jonu ro, ¹⁶ Jonu no si we, “M gi mirin mmaka e me unu mirin-Chuku, kanj onye kanj m lala: efurudeni m onye jenkọ d'a topu eriri akpukpo-uku a! O siko d'e gi Mmon-nso le okun me unu mirin-Chuku.

¹⁷ O gi ihien o gi a fuchan oka: o jenkọ d'a fuchanchanrin oka ile ri ebe o no a kpkpo oka, kpon akpuru a ye ebe o kponto oka, kponkikomẹ ẹfifia kponye ime okun hun we ghaleni e tinyun.”

¹⁸ Jonu gizi oku ndunmodun bu oda risonme ichen-ichen zi we ozioma.

¹⁹ Jonu no jugbo eze wu Herodu makeni o jen d'a luma Herodias wu nwunye nwenye ẹ lezi make eje-ihien ndi ozo bu oda Herodu me. ²⁰ Ya Herodu no mede hun ka njo ghahani ikpokin Jonu ye ulo-ngan.

E Me We Jizosi Mirin-Chuku

(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹ Ogen we gi ri e me ihian ile mirin-Chuku, we nozi me Jizosi. E megwu w'a 'ya, ebe o ri e me ekpere, elu-igwee no kpupu, ²² Mmon-nso no gi udi nduru hidan, bekwasị a. Olu no gha elu-igwee si, “Iyü wu ezi Nwa m; ihien i a sọka m.”

Ndi Mu Jizosi

(Mat 1.1-17)

²³ Jizosi ri ihien rike nwa ahua iri-kwasị-ogun k'o bidon orun a. We weri Jizosi noke nwa Josefu.

Josefu wu nwa Heli,

²⁴ Heli wu nwa Matitaji,

Matitaji wu nwa Livaị,

Livaị wu nwa Meki,

Meki wu nwa Janai,

Janai wu nwa Josefu,

²⁵ Josefu wu nwa Matiasị,

Matiasị wu nwa Emosi,

Emosi wu nwa Nahum,

Nahum wu nwa Es'li,

Es'li wu nwa Nagai,

²⁶ Nagai wu nwa Maati,

Maati wu nwa Matiasị,

Matiasị wu nwa Semei,

Semei wu nwa Joseki,

Joseki wu nwa Joda,

²⁷ Joda wu nwa Johanani,

Johanani wu nwa Resa,

Resa wu nwa Zerubabelu,

Zerubabelu wu nwa Shiatelu,

Shiatelu wu nwa Neri,

²⁸ Neri wu nwa Meki,

Meki wu nwa Adi,

Adi wu nwa Kosam,

Kosam wu nwa Emadam,

Emadam wu nwa Eh,

²⁹ Eh wu nwa Joshua,

Joshua wu nwa Elieza,

Elięza wu nwa Jorim,
 Jorim wu nwa Matitai,
 Matitai wu nwa Livaı,
³⁰ Livaı wu nwa Simionu,
 Simionu wu nwa Juda,
 Juda wu nwa Josefı,
 Josefı wu nwa Jonam,
 Jonam wu nwa Eliakin,
³¹ Eliakin wu nwa Męlia,
 Męlia wu nwa Męna,
 Męna wu nwa Matata,
 Matata wu nwa Natani,
 Natani wu nwa Defidi,
³² Defidi wu nwa Jese,
 Jese wu nwa Obedi,
 Obedi wu nwa Buazi,
 Buazi wu nwa Salumonu,
 Salumonu wu nwa Nashonu,
³³ Nashonu wu nwa Aminadabu,
 Aminadabu wu nwa Adimini,
 Adimini wu nwa Ani,
 Ani wu nwa Hez'ronu,
 Hez'ronu wu nwa Perezı,
 Perezı wu nwa Juda,
³⁴ Juda wu nwa Jekopu,
 Jekopu wu nwa Aziki,
 Aziki wu nwa Ebrahim,
 Ebrahim wu nwa Tera,
 Tera wu nwa Nahu.
³⁵ Nahu wu nwa Serugu,
 Serugu wu nwa Reu,
 Reu wu nwa Pelegi,
 Pelegi wu nwa Eba,
 Eba wu nwa Sheła,
³⁶ Sheła wu nwa [Kainani],
 [Kainani] wu nwa Afasadi,
 Afasadi wu nwa Shem,
 Shem wu nwa Nua,
 Nua wu nwa Lamęki,
³⁷ Lamęki wu nwa Metuseła,
 Metuseła wu nwa Enoku,
 Enoku wu nwa Jaređi,
 Jaređi wu nwa Mahalalelu,
 Mahalalelu wu nwa Kenan *
³⁸ Kenan wu nwa Enosi,
 Enosi wu nwa Seti,
 Seti wu nwa Adam,
 Adam wu nwa Osolobue.

Isi Nke Eno

Onwunwan Ekwensu Nwan Jesu
(Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

* **Isi Nke Eto:**37 mọbu: Kainani (onu-Hibru)

1 'Ya Jesu nọ gha Iyi Jọdanị lụa. Mmọn-nso jun ime ẹ; Mmọn-nso nọ duhunmeme ẹ ime atu, ²Ekwensu nọ nwan a ebehu ọrogbo akp'ohin ogunnaị. O rini ihien ọwule oge hụ ile. Mgbe akp'ohin ogunnaị ahun gi zuguu, egun hụ a gun a oda-oda. ³Ekwensu nọ si a, "Ọwule i wu Nwa Osolobue, si omumanị henrin ogbe bređi." ⁴Jesu nọ si a, "E deguo w'a ime Ẹkukwo-nso ni, 'Ihian ara gi ihien-oriri suo a ri ndun.*,"

⁵'Ya ke Ekwensu nọ w'e si ebe jen elu, gi njube-eyia ohu ghosichanrin a ali-eze ile ri elu-owa; ⁶si a, "M'jenko d'e ye i iken we ile le ogho we, make ni e buguo we uwe ile che m eka—onye suni m ke m'e y'e. ⁷Ya wu, i ke ni m nwan isi ali, ihien ndini ile jenko d'e me nke i." ⁸Jesu nọ si a, "Ẹkukwo-nso si, 'Ke ni Di-nwonnini-eyi wu Osolobue i isi-ali; fe iya suo!'"

⁹'Ya ke Ekwensu nọ weri Jesu si Jerusalem, bu ẹ che mkp'onunu Ulo-nso, si a, "Omēni i wu Nwa Osolobue, gha ebeni tuha enwen i ye ali. ¹⁰Make ni, e deguo w'a ime Ehuho-nso, si, 'O siko d'a si ndi mmọn-pazi ẹ chemē i; ¹¹we jenko d'a pari i, amangbe y'a kpogburu omuma.'"

¹²Kani, Jesu nọ si a, "Ehuho-nso si, 'Anwankwole Di-nwonnini-eyi wu Chuku i.'"

¹³Ekwensu a nwanchanringuu Jesu, 'ya o nọ la a to, e che oghere ozo.

Jizosi E Bidon Orun A Ime Galili

(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴'Ya ke Jizosi nọ kinhen Galili. Iken Mmọn-nso jun ime ẹ. Efan a nọ kpogbari obodo ile ri egberę hụ. ¹⁵O nọ kuzime ime ulo-ofufe ndi risonme ebahun, onye owule hụ a ja a mma.

A Ju We Jizosi Ime Nazareti, Ali O Nọ Sue

(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)

¹⁶'Ya Jesu nọ si Nazareti, ebe o nọ sue; o ru Uhuohin Izu-iken, o nọ jen ulo-ofufe k'o don e jen mbu. O nọ lihi oto n'ọ gun Ẹkukwo-nso, ¹⁷we nọ y'e ehuho Azaya onye-amuma. O fifipu a, *make ni ẹkukwo w'a fifima afifima ro*; o nọ chorị ebehu we deye ni

¹⁸"Mmọn Di-nwonnini-eyi nokwasị m anokwasị, make ni o tumeguo m d'e zi ndi igbennye ozioma.

O ziguo m

d'a si ndi ri ime egbun weri enwen we,

si ndi enya-ishi hunma uzọ;

mmē d'a gbapuha ndi we ri a biangbu;

¹⁹mmē d'a ma okwa ni ahua hụ e ruole

hun Di-nwonnini-eyi e gi menị ndi nke ẹ ohunma."

²⁰Jesu nọ fifimazi ehuho hụ, we ẹ ye onye e donme n'e; 'ya o nọ nodi ali. Ihian ile ri ime ulo-ofufe e bu enya tuma a, ²¹o nọ gwama we, si, "Ebeni we gun ime Ẹkukwo-nso e mezuguo tanni ke unu don ri a nu a."

²²We ile hụ e ku oku e ohunma, oku oma ndi hụ ri a gha a onu a puha a tu we enya. We nọ si, "Onyeni ele nwa Josefụ?" ²³O nọ si we, "A maringuo m ni unu siko d'a tuni m iluni: 'Dibe, zuo nwan enwen i!' 'Ihien ndi hun enyi nu ni 'ya k'i me ime Kapanom, mezi e nwan ime obodo i.'"

²⁴"M ri a gwa unu ezioku, w'a ra nabanhan onye-amuma ime obodo ẹ; ²⁵kani, ni m gwa unu ezioku rin'a: ezioku ro ni ikpoho di we nwun bu oda ime ali Izrelu oge Elaija, oge ahun mirin gileni zue ọrogbo ahua eto le ifon

* Isi Nke Ẹnọ:4 Ditoronomi 8.3

isin, oken unwun nọ mụgbame alị ile, ²⁶ kanị o nwonnị hun Osolobue zi Elaija d'e kunrun; o na we ile to, zi e jẹn alị ozo—obodo Zarefatị hun rị alị Sidonụ—d'e kunrun okpoho di e nwun rị ebẹhụ.

²⁷ Ndi-oti rị alị Izrelu oge Elaiša onye-amuma buzikwo oda; kale o nwonnị hun o zuo; o na we ile to, zuo Nemani onye alị Siria—onye alị ozo.”

²⁸ Ogen ndi rị ime ulo-ofufe hụ gi nụ ihienni, iwe nọ weme we. ²⁹ A fulihi we, nupu Jesu ime obodo hụ, w'e si mkpenren oke hụ obodo we rị. We te cho ni we gha elu ebahun kwantu e, ³⁰ kanị Jesu nọ jenghafa etintinnaị igunrun ahun, jenne nke e.

Jizosị A Zuọ Okennyẹ Eje-mmọn Rị Imẹ E (Mak 1.21-28)

³¹ Ya Jesu nọ si obodo w'a kpọ Kapanom, hun rị Galili. O nọ kuzime we Uhuohin Izu-iken; ³² nkuzi e nọ tu we ɛnya, make ni o ku lekẹ onye oku rị ẹka. ³³ Okennyẹ ohu eje-mmọn rị ime e rị ime ulo-ofufe hụ; o nọ yi oken oro, si, ³⁴ “Euu! Hapu ɛnyi ye, Jesu onye Nazaretị?! I bịa d'e tikpo ɛnyi? A maringho m onye i wu: yu wu Onye-nso Osolobue!”

³⁵ Kanị, Jesu nọ jugbo eje-mmọn hụ, si a, “Gba nkintin! Gha ime e puha!” Eje-mmọn hụ nọ bu okennyẹ hụ gbe alị id'ɛnya we ile, o nọ gha ime e pu, kanị o run'a ehụ.

³⁶ O tu ndi hụ ile ɛnya, we hụ a si ibe we, “Kị wu onwan? O nwe iken hun o gi a gwa eje-mmọn oku rikẹ onye oku rị ẹka, we hụ a puha” ³⁷ Oku Jesu nọ kpogbari egerẹ hụ ile.

Jizosị A Zuọ Ogo Pita Lẹ Ndi Ozo Bu Oda (Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)

³⁸ Jizosị nọ gha ime ulo-ofufe hụ pu, si iwe Saimonu. Oken ehụ-okun rị e nwun nne nwunye Saimonu; we nọ juma Jizosị nani w'e m'e. ³⁹ Ozigbo, Jizosị nọ jenburu e, wuzo ebẹhụ, jugbo ehụ-okun hụ, ehụ-okun hụ nọ hapu a. O nọ lihi oto ozigbo, leme we obia.

⁴⁰ Ogen anwun gi roma, ndi ile nwon ndi emu ichen-ichen rị a ku nọ we we jenni Jizosị, o nọ bu ẹka kwasị onye-onye, zuochanrin we ile. ⁴¹ Eje-mmọn huzi a gha ime ndi bu oda we risonme ime we a pu, e yi oro, a si, “Iyü wu Nwa Osolobue!” Kanị, Jizosị hụ a jugbo eje-mmọn ndi hụ—o nini we ku oku, make ni a maringwo we ni 'ya wu Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume.

Jesu E Zisonme Ozioma (Mak 1.35-39)

⁴² Ogen eki gi fon, Jesu nọ gha ime obodo hụ pu, si ebe ihian bileni, kanị igunrun ahun hụ a cho a. Ogen we gi hun a, we nọ cho ni we gbondon e make o gha a la we to. ⁴³ Kanị o nọ si we, “M siko d'e ziri ri ozioma Ali-eze Osolobue ime obodo ndi ozo, make ni 'ya ke Osolobue ziheni m.” ⁴⁴ Erira k'o gi jensonme, e ku oku-Chuku ime ulo-ofufe ndi risonme ime Judia.†

Isi Nke Isen

Umụ-azuun Ibuzo Jesu Kpo (Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

¹ Uhuohin ohu, Jesu turu mkpenren “Ohimin” Genezaretị*, igunrun ihian hụ a fufa a, keni we nū oku-Osolobue. ² O hun ugbo-mirin ebūo we limeto

† **Isi Nke Ẹnọ:**44 alị ndi ju * **Isi Nke Isen:**1 Ẹfanni ke w'a kpọzi “Ohimin” Galili

mkpẹnren mirin ebahun—ndi gi we e gbu azun nato we d'a su oga we. ³ Jesu no banye ohu ime we hun wu nke Saimonu, o no si a gha mkpẹnren ebegu nyanshi ihun ekere. Ya Jesu no nodi ali ime ugbo hu, gha ebegu kuzime igunrun hu.

⁴ Ogen o gi kuguu, o no si Saimonu, “Nyanshi ugbo ebe mirin no mi, ni unu tuesonme oga unu, keni unu nwun azun.” ⁵ Saimonu no si a, “Di-okpa, enyi no ebeni eki e we fon, enyi anwunni ihien-ana. Kani, ebe o me ni i si enyi tuye, m jenko d'a tuye oga ndi hu.” ⁶ We no tuesonme oga we: we no nwun azun bu oda, nke wu ni oga we e te tikama. ⁷ Ya we no fe ibe we ri ime ugbo hun-egbo aka we bia d'e yeni we aka. A bia we, 'ya we no kpon azun kponjun ime ugbo egbo hu, nke wu ni o te rubanma we ime mirin. ⁸ Ogen Saimonu wu Pita gi hun ihien meni, o no gbuni Jesu osekp, si, “Gha ebe m ri pu, Di-nwonna-enyi, ni m wu onye njo!” ⁹ O ku erira makeni o tu ya le ndi 'ya le we wi enya ni we gbu azun buhan oda erira. ¹⁰ Erira k'o rizi umu Zebedi wu Jemisi le Jonu, ndi hun we le Saimonu gba a run.

Ya Jesu no si Saimonu, “Atule egun; gha kiken ni jenne, ihian k'i siko d'a gha a kaha rike azun.” ¹¹ A dokpupuhagu we ugbo we mkpẹnren mirin, 'ya we no la ihien ile to, sonme Jesu.

Jesu A Zuọ Onye-oti (Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)

¹² Ogen Jesu gi ri obodo ohu, okenny ebe ohu oti fukpo ehụ ile ri obodo hu. Ogen o gi hun Jesu, o no dan ali, rima a, si, “Di-nwonna-enyi, mbuni y'a chogho, i jenko d'a s'eka zuo m, a ri m ochan!” ¹³ Jesu no tinpu aka, metu a, si a, “A chogho m, ri ochan!” Orja hu no gha ehụ okenny hu pu ozigbo. ¹⁴ Jesu no si a, “Agwakwole onye owule; ka jen d'e kunrun onye nchu-ejan ozigbo, n'o lele i, y'a chu-ejan ahun Mozizi si onye dingingu oti k'a chu, gi e ghosi ihian ile ni y'a dingingu.” ¹⁵ Kani, oku Jesu no kpokaride k'o kpohan mbu; igunrun bu oda hu e ruhe ni we gon e ntin le ni o zuo we emu we. ¹⁶ Kani o ru, o si ebe ihian bileni d'e me ekpere.

Jizosi A Zuọ Onye-oro (Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ Uhuohin ohu, ogen Jesu gi ri a kuzi, ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu hun gha umu-ali ile risonme Galili le Judia bia le ndi gha Jerusalem bia ri ebegu. Iken Di-nwonna-enyi wu Osolobue hu a hun Jesu jenko d'e gi gwọ orja. ¹⁸ Ogen ahun hura, ikenny gi ute bula okenny oro kinmin no bia; we hu a nwan ni we bubanhan a ime ulo hu d'e bu e to ihun Jesu, ¹⁹ kani, ahunni we uzo bubanhan a makeni igunrun hu jun ebegu. 'Ya we no nyinrin elu ulo hu, be oghe ye okpuku e, gha ebahun do 'ya le ute e ye etintinna igunrun hu ihun Jesu.

²⁰ Ogen Jesu gi hun okukwe we, o no si okenny hu, “Owu m, a gbahariguwo we i njo i.” ²¹ Ya ndi-nkuzi Iwu hu le ndi Itu-Farisi no juma ibe we, si, “Onye wu hunni ri e ku aru?! Onye a saeka a gbahari njo wezuka Osolobue suo?!” ²² Jesu a maringuo ihien ri we obi, 'ya o no si we, “Ki hain unu gi e ro udi iroroni? ²³ Elee hun ka nfe okuku: i si, 'A gbahariguwo we i njo i' ra i si, 'Lihio to ni jenne ijen?’” ²⁴ “M jenko nwan d'a ghosi unu ni Nwa nke Ihian nwe iken o gi a gbahari njo ime uwa.” ‘Ya o no si okenny hu oro kinmin, “M si i nihi oto, heri ute i ni lama!”

²⁵ Okenny hu no nihi oto ozigbo—id'anya we ile ri ebahun, weri ute hu o te gi dine, jari Chuku mma, lama. ²⁶ O no tu we ile enya oda-oda, we no ja

Osolobue mma. O tuka we egun; we hu a si, “Enyi a hunole ihien enyi huntuleni tanni!”

*Jizosi A Kpo Onye Ugwo-isi W'a Kpo Livai (Matiu)
(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)*

²⁷ Onwan e meguu, Jizosi no pu; 'ya o no hun onye w'a kpo Livai, hun a na ndi Rom ri a kini ugwo-isi, ebe o nodi ali ime odu we n'a na ugwo-isi. Jizosi no si a, “Sonme m.” ²⁸ Livai no lihi oto, nato ihien ile, sonme e.

²⁹ Ya ke Livai no gi ifiri Jizosi kpo oriri hi-ogbe iwe e; igunrun ndi Ugwo-isi le ndi ozo huzi teburu ebegu e du we e ri ihien-oriri. ³⁰ Ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu we hun ri itu ndi Farisi no son umu-azuun Jizosi kpeme, a si, “Ki hain unu gi e du ndi Ugwo-isi le ndi-njo e ri, a ra?” ³¹ Jizosi no shari we, si, “Ndi ri iken ara cho dibie, ndi emu ri a ku suo, uwe wu ndi a cho dibie. ³² Ele ndi ezi-omume ke m bia d'a kpo ni we roghari, kanj ndi-njo.”

*Ajuju Banyeni Ibu-onu
(Mat 9.14-17; Mak 2.18-21)*

³³ Ya we no si Jesu, “Umu-azuun Jonu e bu onu mbu-le-ebog, e me ekpere, umu-azuun ndi Itu-Farisi e mezikwo erira; kanj umu-azuun i e ri, a ra.”

³⁴ Jesu no shari we, si, “Unu asako eka me ndi bia oriri agbamekukwo bu onu ebe we le okennyer ri a gba ehuhuo ri. Ni unu sa eka? ³⁵ Ogen we gi wepu okennyer hun ri a gba ekukwo lala, we jenko d'e bu onu ogen hu.”

³⁶ Jizosi nozi tuni we iluni: “O nwonni onye hun a dokari ekwa ohun a kwakin nke akan. O me, nke ohun hu e tikapu; mpekele nke ohun hu efurukode nke akan. ³⁷ O nwonni onye e gi ihien-manya akan a gbaye manya ohun. Make ni, o me, manya ohun hu siko d'a gbawa ihien-manya hu, manya hu a kwanhu, ihien-manya hu a la iwi. ³⁸ Ya wu, gba manya ohun ye ime ihien-manya ohun! ³⁹ O nwonni onye a raguu manya akan hun a cho nke ohun; make ni o jenko d'a si, ‘Nke akan hu mma.’”

Isi Nke Isin

*Ajuju Banyeni Uhuohin Izu-iken
(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)*

¹ Uhuohin Izu-iken ohu, Jesu ghako ime ugbo oka-witi, umu-azuun a no ghorima mkpuru oka-witi, e gi eka a fuchanpu, e ri. ² Ndi hu ime ndi Itu-Farisi no juma we, si, “Ki unu ri e meni ihien Iwu si we e mele Uhuohin Izu-iken?”

³ Jesu no shari we, si, “Unu e ke guntu ihien Defidi me ogen egun gi ri a gun 'ya le ndi 'ya le we wi? ⁴ O banye ime ulo Osolobue, weri bredi-nso hu we bupuhani Osolobue, ri e —yezi ndi 'ya le we wi, bu Iwu si onye owule erile bredi hu mmani ndi nchu-ejan suo.” ⁵ Ya Jesu nozi si we, “Nwa nke Ihian ke oku Uhuohin Izu-iken ri eka.”

*Jesu A Zuo Onye Eka Nwunhun
(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)*

⁶ O ru Uhuohin Izu-iken ozo, Jizosi no banye ime ulo-ofufe ohu, kuzime. Okennyer ohu eka-nni nwunhun ri ebegu. ⁷ Ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi hu a cho ihien we k'a si Jesu me; we hu e ke e nke keni we hun omeni o siko d'a gworo oria Uhuohin Izu-iken, ni we gi e ma a ikpe. ⁸ Kanj Jizosi a maringuo ihien we ri e ro. O no si okennyer hu, “Lihii oto n'i bia ihun ebenei d'e turu.” Okennyer hu no lihi oto, shi ebahun d'e wuzo. ⁹ Ya Jizosi no si we, “Ni m ju unu ajuju: Kini ke Iwu si enyi me Uhuohin Izu-iken? O si we me ihien ri mma ra eje-ihien? O si we zuo ihian ra o si we gbu ihian?” ¹⁰ O lehunmeguu we ile, o no si okennyer hu,

“Tɪnpu ẹka i.” Okennyẹ ahun nọ tɪnpu a, ẹka a nọ rizi mma. ¹¹ Kanj, eje-olulu nọ bumẹ wẹ, wẹ nọ zumẹ umẹ ihien wẹ jenkọ d'e mẹ Jizosị.

Jesu A Hori Ndi-ozu Pu-ichen Mmẹbuo
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² Ogẹn hụ, Jesu nọ si enu ugu d'e mẹ ekpere, nọchanrɪn uchinchin hụ ile e mẹ ekpere e Jenni Osolobue. ¹³ Eki e fon, ọ nọ kpọ umu-azuun a, hori mmadu mmẹbuo ime wẹ, kpọ wẹ ndi-ozu pu-ichen. Wẹ wu:

¹⁴ Saịmonu hun ọ kpọ Pita,
Anduru nwene Pita,

Jemisi,

Jonu,

Filipu,

Batolomi,

¹⁵ Matiu,

Tamosi,

Jemisi nwa Alifiosị;

le Saịmonu hun w'a kpọ “Onye-Zilotu”, makeni o te ri ndi gi ẹka-iken e mẹ ni wẹ chupu ndi Rom ri a ki ali wẹ;

¹⁶ ndi ozọ wu Judasi nwa Jemisi le
Judasi Iskarotu hun ren'e ogẹn ikpazuun.

Jesu A Kuzi Ndi Bu Oda, Zuo We Emu
(Mat 4.23-25)

¹⁷ Ogẹn Jizosị le ndi-ozu hụ pu-ichen gi hidanguu, ọ nọ turu ali-aradan, 'ya le igunrun umu-azuun a. Imerinme ndi ozọ ndi hun gha ebe ile ri ime judia le Jerusalem le azuun ali Taya-le-Sidonu ri mkpenren Ohimin bia rizikwo ebahun; ¹⁸ wẹ bia keni wẹ gon ẹ ntin le n'ọ zuo wẹ emu ri a kuni wẹ. Ndi hun eje-mmọn ri e ye nsongbu biazikwo ebegu, wẹ nọ dinhin. ¹⁹ Igunrun hụ ile hụ a cho ni wẹ metu a ẹka, makeni iken ri a gha ime ẹ a puha, a zuo wẹ ile.

Ndi Nke We Ka Mma
(Mat 5.1-12)

²⁰ Ọ nọ bu ẹnya zinme umu-azuun a, si,

“Ngosi wu nke unu ndi la enwen wẹ toni Osolobue*, makele Ali-eze Osolobue wu nke unu!

²¹ Ngosi wu nke unu, ndi hun egun ri a gun ogenni, makeni ẹfo jenkọ d'e jun unu! Ngosi wu nke unu ndi hun ri a kwan ekwan ogenni, makeni unu siko d'a mu emu.

²² Ngosi wu nke unu wẹ gha a e gi ifiri Nwa nke ihian e ze ize unu, a gunpu unu onu ogun, a kpari unu, a gba ni unu oso!

²³ A ghogho ni, a tusi ni elu ogẹn owule wẹ m'e! Makeni ugwo orun hi-ogbe ri e che unu ime elu-igwee. Makeni, erira ke ndi nedi wẹ kanj mẹ ndi-amuma ogẹn mbu.

²⁴ Kanj nsongbu ri e che unu, ndi wu odafin ogenni, makeni unu e riguo nke unu!

²⁵ Nsongbu ri e che unu ndi ẹfo jun ogenni, makeni egun siko d'a gun unu! Nsongbu wu nke unu, ndi ri a mu emu ogenni, makeni unu jenkọ d'a gha a kwan, e gool!

²⁶ Nsongbu wu nke unu ogẹn owule ihian ile gi e ku oku unu ohunma, makeni erira ke ndi nedi wẹ kanj mẹ ndi amuma-ugha ogẹn mbu.”

* **Isi Nke Isin:20** ndi igbenye

E Nwè Ni Ihien-òsusuò Jènni Ndị Inènrèn Ụnụ
(Mat 5.38-48; 7.12a)

²⁷ “Kani m rị a gwa ụnụ ndị rị e gòn m ntịn: e nwè ni ihien-òsusuò jènni ndị inènrèn ụnụ; e mē ni ni ndị iwe ụnụ rị e we ihien rị mma; ²⁸ a gozi ni ndị hụn a bu ụnụ onụ; e mē ni ni ndị hūn e meja nị ụnụ ekpere. ²⁹ Onyè ma i ọra nti ohu, y'e zinmèn'è hūn-èbò; onyè napụ i ẹwo i yiye elu ẹ, yezi ẹ hūn i yi ime ẹ. ³⁰ Onyè ọwulẹ rịọ i ihien, y'e ye ẹ. Onyè weri ihien i, a dọl'a 'ya. ³¹ E mē ndị ọzọ kẹ i cho nị wẹ e mē i.”

³² “Omēni ndị ihien i a sụọ sụsụọ kẹ ihien wẹ a sụọ i, elee ihien-oma kẹ i mē y'e gi narin ngozi? Ndị njo e nwezikwọ ihien-òsusuò jènni ndị ihien wẹ a sụọ! ³³ Omēni ndị hūn e mē n'i ọhūnma kẹ y'e mē ni ọhūnma, elee ihien-oma kẹ i mē y'e gi narin ngozi? Kẹ ndị njo e mēzi ẹrira! ³⁴ Omēlẹ ndị i marin nị wẹ siko d'a kụkin i sụọ kẹ y'e zinye, elee ihien oma kẹ i mē y'e gi narin ngozi? Kẹ ndị njo e mezikwọ ẹrira, keni wẹ kụkin wẹ ihien wẹ zinye wẹ! ³⁵ Mba! Kama, e nwè ni ihien-òsusuò jènni ndị inènrèn ụnụ, e mē ni ni wẹ ọhūnma. E zinye ni onyè ọwulẹ, k'a tūlẹ ni ẹnya nị wẹ jenkọ d'a kụkin ụnụ. Ụnụ mē ẹ, ụgwọ-orun ụnụ jenkọ d'e hi-ogbe, ụnụ jenkọ d'a wuru ezigbo ụmụ Onyè Hụ Kachanrinni. Makeni, o mē ni ndị ọhūnma-ogodan lẹ ndị-njọ ẹfoma. ³⁶ E mē ni eberẹ kẹ Nèdi ụnụ dọn e mē eberẹ.”

Amalẹ Ndị Ọzọ Ikpe
(Mat 7.1-5)

³⁷ “Amalẹ ndị-ọzọ ikpe, makẹ Chuku gha a ma i ikpe; ekutolẹ ndị ọzọ make Chuku gha e kuto i; gbaghari ndị ọzọ keni Osolobue gbaghari i.”

³⁸ “Ye ndị ọzọ keni Osolobue ye i: i siko d'e nwèhèn hūn wẹ kponjun ọhūnma, biantu ẹ alị, zinzin, o junpuha—e hu wẹ ẹ ye i ngadan. Makeni, kẹ i yehan ndị ọzọ kẹ Chuku jenkọ d'e ye i.”

³⁹ Jizosị nọzi tū nị wẹ iluni: “Onyè ẹnya-ishi as'eka du ẹnya-ishi ibe ẹ. N'ọ sa ẹka? O m'ẹ, ẹlẹ wẹ ẹbọ a danban ime mgbugbu? ⁴⁰ Onyè wẹ rị a kuzi ara kari onyè-nkuzi ẹ; kama, onyè wẹ kuziguu siko d'a nọ kẹ onyè hūn kuzin'ẹ. ⁴¹ K'i rị a hūnni irinrin-nkūn rị nwèñe i ẹnya, bu y'a hūnni ogwe-nkūn rị i ẹnya? ⁴² Nani ke y'e dọn sị nwèñe i, 'Nwèñe-onye, nị m wepu i irinrin-nkūn rị i ẹnya,' bu y'a hūndeni ogwe-nkūn hūn rị 'yu lẹ enwèn i ẹnya? Onyè ihunnai! Bu ụzọ bupu ogwe-nkūn rị i ẹnya, keni i legha ụzọ ọhūnma wepu irinrin-nkūn rị nwèñe i ẹnya.”

Osisi Lẹ Mkpuru A
(Mat 7.1-20; 12.33-35)

⁴³ “Osisi rị mma ara mị mkpuru rileni mma; osisi jọ njo ara mị mkpuru rị mma. ⁴⁴ Mkpuru osisi ọwulẹ mị kẹ wẹ gi a marin osisi hụ: w'a ra ghorị figi elu ogun-lẹ-ẹkirika; w'a ra ghorị grepu elu abị-ogun w'a kpọ brambụ. ⁴⁵ Ezigbo ihian a gha ihien oma o butọ ime obi ẹ e wepuha ihien rị mma; kani eje-ihian a gha eje-ihien o butọ e wepuha eje-ihien. Makeni, ihien hūn junpuha ime obi kẹ onụ e ku.”

Ihien Jesu Gi Mmadu Ebuo Rị A Tụn Ulo Kuzi
(Mat 7.24-27)

⁴⁶ “Kị hañ ụnụ gi a kpọ m 'Di-nwōnni-ẹnyi, Di-nwōnni-ẹnyi,' bu ụnụ ara mē ihien m ku? ⁴⁷ Nị m ghoşị ụnụ kẹ onyè hūn bja d'e kunrun ni m, a nū ihien m rị e ku, e gi ẹ a run orun, nọ: ⁴⁸ ọ nọ kẹ onyè hūn rị a tūn ulọ, hūn gumi mgbugbu, gbe iyetọ a ye elu omuma; ogeñ oken-mirin gi huru, idẹ ẹ nẹ hukunrun ulọ hụ, kani, ọ sanị ẹka mēhunmẹ ulọ hụ—makeni wẹ tūn a ọhūnma, [wẹ tūn a ye enu omuma].”

49 “Kani, onye hụn nū oku m bu a ra gi ẹ run ọrun ri ke onye hụ tūn ulo ye aḷi-mmakalaka bu o gbeni iyeto: hūn mirin ahūn gihu hukunrun ulo ahūn, o dan ozigbo—dankpochanrin!”

Isi Nke Eṣa

Jizos' A Zuọ Igbon Onye-isi Agha Ndị Rom (Mat 8.5-13)

1 Ogen Jesu gi gwachanringuu we oku ndini, 'ya o no si Kapanom. 2 Onye-ndu agha ohu hūn a ki ndi-agma Rom oḡun isen ri ebegu. Onyeni nwon igbon ohu hūn ri a mkpa oḡa-oḡa. Emu ri a ku igbon hu, o d'a nwun. 3 Ogen onye-ndu aghan gi nu banyeni Jesu, o no zi ndi hu ime ndi-isi ndi Ju d'a ri o a bia d'a zuo igbon e. 4 Ogen we gi kunrun Jesu, we no riokenme e, si, “Okennyeni furu onye i jenko d'e yeni eka, 5 makele ihien ali enyi wu Izrelu suo a asuo—iya tun ulo-ofufe enyi.” 6 Jesu no sonme we. Kani, ogen o gi rume ehii iwe onye-ndu-agma hu, 'ya okennyen hu no zihē ndi owu a d'e kunrun e, si a, “Di-okpa, esongbulē enwen i, make ni eruni m onye hūn i jenko d'a banhan iwe e. 7 Ya hain m gi weri e ni eruni m hūn jenko d'a bia d'e kunrun i. Ka kuhū oku suo, igbon m k'a dinhin.”

8 “Make ni, mme nwen nwon ndi m ri okpuru we, nwonzikwo ndi-agma ri okpuru m. M'a si onyeni, 'Jen!' O jenme; m'a siji hūn-ebō, 'Bia!' O bia; m'a si igbon m, 'Me ihien ni!' O me e.”

9 Ogen Jesu gi nu ihien ni, o tu a enya; o no gbehuto, bu ihun zime igunrun hu sonko n'a, si, “M ri a gwa unu ezioku, m'e ke huntu udi okukweni, ke ime Izrelu!” 10 Ogen ndi hu onye-ndu agha hu zijen gi lua, we no hūn a ni igbon ahūn a dinhinguo.

Jizos' E Weli Ni Okpoho Di E Nwun Nwa a Nwunni

11 O nbe ekere, Jesu no si obodo ohu w'a kpo Neni. Umū-azūun a le igunrun hi-ogbe sonjen e ebegu.

12 Hūn o gi rume onu-mgbon obodo hu, e lee ozun we bupuko d'e li—akpu-okennyen ohu hu suo nne e mu ro bu di okpoho hu a nwunhinguo. Igunrun ihian gha ime obodo hu sonko okpoho hu. 13 Ogen Di-nwunni-enyi gi hūn a, ebere okpoho hu no me e oḡa-oḡa, 'ya o no si a, “Akwanle ekwan.” 14 O no jenpuha d'e metu ekpeti-ozun hu eka; ndi bun'e no wuzo uzo ohu. 'Ya o no si, “Okoro bia, m si i lihi oto!” 15 Okennyen hu nwunhūnni no nodi ali, kume oku. Jizosi no we ye nne e. 16 Egun no tu we ile; we no ja Osolobue mma, si, “Onye-amuma hi-ogbe a puhaguo ime enyi!” “Osolobue a biaguo d'e meni ndi nke e ohunma!” 17 Ihien ni Jesu me no kpo gbama Judia ile le ali ile nokunmen'e.

Ndi-ozu Jonu Hūn E Me Mirin-Chuku Zi (Mat 11.2-19)

18 Ogen umu-azūun Jonu gi gwachanringuu a ihien ndini ile Jesu ri e me, 'ya o no kpo mmadu ebuo ime we, 19 zi we jen d'e kunrun Di-nwunni-enyi d'a ju a, si, “Iyu wu onye hu Osolobue kwe nkwa n'o lala-alala, ra ni enyi leme enya onye ozu?” 20 Ogen we gi bia d'e kunrun Jesu, we no si a, “Jonu hūn e me mirin-Chuku zi enyi d'a ju i, si, 'Iyu wu onye hu Osolobue kwe nkwa n'o lala-alala, ra ni enyi leme enya onye ozu?' ” 21 Ogen ohu hu, Jizosi no zuo ndi bu oḡa emu ichen-ichen ri a ku, chupsonme eje-mmom ime ndi bu oḡa, me ndi enya-ishi bu oḡa hūnma uzo. 22 'Ya o no si we, “Unu ru, unu a gwa Jonu ihien unu hūn le ihien unu nu: ndi enya-ishi e leghama uzo; ndi nguro e jenme ijen; ndi-oti a dinhin, ri ochan; ndi odin a numa ihien; we hu a kpotien ndi nwunni;

e zi ndi igbennyẹ ozioma. ²³ Ngọzi wu nke onye hun gileni ifiri ihien o hun m ehu nweme obi-ebu!"

²⁴ Ogen ndi ahun Jonu zihẹ gi puguu, Jesu no gwama igunrun hu oku Jonu, si, "Kini ke unu jen ime atu d'e lee ogen unu gi jen d'e kunrun Jonu ime atu? Efiifia ufere ri e buhunme? ²⁵ Kini ke unu jen nwan d'e lee? Onye yi ekwa oma nanranni? Kaka akp'ohu! Ime ogwa ndi-nze ke we no a hun ndi hun e kon erira le ndi hun e bi obibi ehu-ufu. ²⁶ Kini ke unu jen nwan d'e lee ebahun? Onye-amuma? Eghẹ, m ri a gwa unu n'o karide onye-amuma. ²⁷ Makeni, Jonu wu onye hu we ku oku e ebahun Ehuhuo-nsọ no si, 'Lee e,

m jenko d'e zihẹ onye-ozim
n'o buru n'i uto,
keni o kwan'i uto i.' "

²⁸ Jesu nozi si, "M ri a gwa unu, ime ndi ile okpoho mu, o nweni onye ka Jonu. Kani, onye hun kachanrin ekerẹ ime Ali-eze Chuku ka Jonu."

²⁹ Ndi ile nu ihien o ku kweri ni ke Osolobue don e me ihien e ri mma—ke ndi ugwo-isi ri ime we, makeni we gon Jonu ntin, ni a me we mirin-Chuku.

³⁰ Kani, ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu ju ihien Osolobue kwademe ni we—makeni we ju ni Jonu e meko we mirin-Chuku.

³¹ "Ki m'e gi nwan ma atu ndi agboni? Nani ke we no?" ³² "We no ke umueka nodi ali ime afia, a hi ibe we, a si,

'Enyi e gbu ni unu ekpiri hun a sọni,
unu etenni egu;

enyi e ye olu ekwan,
unu a kwanni ekwan.' "

³³ "Jonu d'e me mirin-Chuku a bia, o rini ke ihian ile e ri, o rani manya, unu si, 'Eje-mmọn ri ime e!' ³⁴ Nwa nke ihian a bia nwan—o hu e ri, a ra, unu si, 'Lee okennyeni! Onye oken ihien-oriri, onye-manya, owu ndi a na ugwo-isi le ndi we gi njo marin!' "

³⁵ "K'osileri, ihien amamihiyen mupuha ke we gi a marin a."

Jesu E Jen Iwe Onye Itu-Farisi Oti Te Ku

³⁶ Onye Itu-Farisi ohu kpo Jesu d'e son e ri ihien-oriri iwe e, Jesu no jen, nodi ali, e ri ihien-oriri. ³⁷ O nwon okpoho ohu hun we gi eje-obibi e marin hun ri ime obodo hu. O nu ni Jesu ri iwe onye Itu-Farisi hu e ri ihien-oriri, 'ya o no wehe ogw-alabasta uden e shin ohunma jun ime e.

³⁸ O no nodi azuun ebe uku-ali Jesu ri, a kwan ekwan: o hu a kwan enya-mirin e ye Jesu uku-ali, e gi ntutu e e fikori a; o hu e su uku-ali Jesu onu, e hu uden hu e kpu e uku-ali. ³⁹ Ogen onye Itu-Farisi hu kpo Jesu oriri ahun gi hun ihienni, o no si enwen e, "Omẹni okennyeni te wu onye-amuma nke-esi, nke o marin onye okpohoni ri e metu a eka wu—nke o marin udi ihian o gwa—n'o wu onye-njo!" ⁴⁰ Jesu no si a, "Saimonu, m nwon ihien m cho ni m gwa i." O no si a, "Onye-nkuzi, kume."

⁴¹ Jesu no si, "O nwon onye mmadu ebuo gi ugwo. Onye ohu gi e egwo orun akp'ohin iri kwasị ogunna, hun-ebu gi e egwo orun akp'ohin ogun-isen kwasị nnu. ⁴² Asani we eka ku ugwo hu; 'ya o no gbaghari we ebuo, si we akuzile ugwo hu. Onye ime we ke ihien okennyeni ahun gbagharini we k'a ka nwan a sọ?" ⁴³ Saimonu no si, "M weri e ni onye hun o gbaghari ugwo kani ro." Jesu no si a, "Y'a zagwo a ohunma."

⁴⁴ 'Ya o no gbewoto, bu ihun zinne okpoho hu, si Saimonu, "Y'a hungho okpohoni? A banhan m iwe i, y'e yeni m mirin gi chanchan uku m, kale o gigo enya-mirin e chanchan m oku, gi ntutu e fikori a; ⁴⁵ ke m banhan, y'e

suni m ọnu gi kele m, kanị 'ya nwen e ke subehikwo m nwan ọnu ụku kete m'a biale; ⁴⁶ y'e huyeni m uđen isi, kanị o huguọ uđen e shin ọhunma ye m ụku. ⁴⁷ M ri nwan a gwa i n'a gbaghari guo w'a njo bu oda o me, 'ya hain o gi a ghoji oken ihien-osisuoni; kanị onye we gbaghari njo me ekere o me a ghoji ihien-osisuọ me ekere."

⁴⁸ Ya Jesu no si okpoho hu, "A gbaghari guo we i njo i."

⁴⁹ Ndi hu ya le we ri e ri ihien-oriri no juma enwen we, "Onye ke onyeni wude o gi a gbaghari njo?"

⁵⁰ 'Ya Jesu no si okpoho hu, "Okukwe i a zuopuhago i. Lama, udon y'a ri ni i."

Isi Nke Ɛsa to

Ikpoho Ndi Son Jizosi A Ghahunme

¹ Otebe ekere, Jizosi no ghasonme obodo ndi hi-ogbe le ndi me ekere, e zi ozioma Ali-eze Osolobue; 'ya le umu-azuun a mmebuo hu wi, ² le ikpoho ndi hu ime ndi o chupu eje-mmom ime we le ndi o zuo oria ri ichen-ichen. Ikpoho ndini wu Meri hun w'a kpo onye obodo Mag'dala, hun o chupu eje-mmom esa ime e ³ le Juana hun Chuzadi e wu onye-isi orun ime ogwa Herodu, le Suzana, lezi ikpoho ndi-ozo bu oda hun gi ihien we e yeni Jesu le umu-azuun a aka.

Ilu Jesu Gi Onye-ugbo Ta

(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Ndi bu oda no ri a gha obodo ri ichen-ichen a bja d'e kunrun Jesu. Ogen igunrun hi-ogbe gi gbakomeguu, Jesu no ta ni we iluni: ⁵ "O nwon onye-ugbo hun jen d'a gha mkpuru a. K'o don ri a gha mkpuru ime ugbo, ndi hu ime we a danye okp'uzo, we no zogbu e, nnunu no ripu a. ⁶ Ndi hu ime we a danye elu omuma, ogen we gi pupuha, a kpopu we nkun, makeni e nwen we mirin. ⁷ Mkpuru ndi hu ime we a danye ime ogun—we le ogun hu e suepuha, ogun no dungbu we. ⁸ Ndi hu ime we a danye ezigbo ali, e pu we, sue, mi mkpuru mmagi-mmagi, mirude uzo ogun-isen." Ogen o gi kuguu ihieni, o no wesi olu elu, si, "Onye nwon ntin o gi a nu ihien, 'ya nu!"

Ihien Hain O Gi Ri A Ta Ilu

(Mat 13.10-17; Mak 4.10-12)

⁹ Umu-azuun Jesu no si a kowa ilu hu. ¹⁰ 'Ya o no si we, "Osolobue e yeguọ unu oghere imarin ihien-mini risonme Ali-eze Osolobue, kale, nke ndi ozo wu ilu-ilu, ilu-ilu, keni o wuru ni, 'We hu e lee ile, kanị arị w'a hun, we hu a nu, kanị arị w'a ghoṭa.' "

Jesu A Kowa Ilu Onye-ugbo

(Mat 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹ Jesu no si, "Onwan wu nkowa inu hu: Mkpuru hu wu oku Osolobue. ¹² Mkpuru ndi hu danye okp'uzo wu ndi hu nun, kanị, Ekwensu a bja d'e wefu ozi we nu ime obi we amangbe we e kweri, nwon nzuopuha. ¹³ Mkpuru ndi hu danye elu omuma wu ndi hu nu ozi hu, gi ighoghọ nabanhan a. Kanị enwe we nkogun—o jennini ime obi we; w'e kwerihu ekere ogen, kanị nlele bja, a danpu we. ¹⁴ Mkpuru ndi hu danye ime ogun wu ndi hu nun'a—kanị, ebe

wẹ bikọ elu, uhue lẹ akụ-lẹ-uba* lẹ ihien a sọọ ọsọọ rị ọwanị a kpangbu wẹ, mkpuru wẹ akazini.”

¹⁵ “Mkpuru ndi hun danye ezigbo ali wu ndi hu nu oku hu, gi obi wẹ ile nabanhan a, kwonkenme ẹ, dikenme ndidi—d’e ru ni a mipuha wẹ mkpuru.”

Ukpe Wẹ Gi Afere kpume

(Mat 4.21-25)

¹⁶ “Ihian ara muye ukpe, gi ihien kpume ẹ mọbu ru a ye okpuru bedi. Kama, w’e bu ẹ e che elu obu-ukpe, keni ndi ri a banhanni legha ọzo.” ¹⁷ “Makeni, o nwonni ihien owule zuerini hun jenkoleni d’a puha ifon; o nwonni ihien owule wẹ kpume hun jenkoleni d’a wa.” ¹⁸ “Kpachanpu ni nwan enya ihien unu gi ihien unu ri a nu e me; makeni ndi hun nweni gi ẹ run ọrun ke wẹ siko d’e yecheni; kale, ndi hun nwonleni ihien wẹ gi nke wẹ run, wẹ siko d’a napude wẹ hun nta wẹ nwon.”

Nne Lẹ Umunẹ Jizosi

(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹ Ya nne lẹ umunẹ Jizosi nọ bja d’e kunrun ẹ, kale asani wẹ ẹka nọchime ẹ make igunrun hu ri ebẹhu. ²⁰ Onye ohu nọ si Jizosi, “Nne i lẹ umunẹ-i-ikennyẹ turu ezi e che; wẹ cho ni wẹ hun i.” ²¹ Jizosi nọ si wẹ, “Ndi hun a nu oku Chuku e gi ẹ e bi—uwẹ wẹ nne m lẹ umunẹ m!”

Jesu A Kusi Ebi

(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)

²² Uhuohin ohu, Jesu lẹ umu-azun a nọ banye ime ugbo-mirin, o nọ si wẹ, “Ni enyi fetu ni azun hun-ẹbo.” Ya wẹ nọ jenne. ²³ Ebe wẹ nyanko, ọran nọ buru Jizosi. Idumuzi, ebi nọ kpoma mirin hu, mirin nọ junme ime ugbo, nke wu ni wẹ ile nọ ri eje-onodi. ²⁴ Umu-azun a nọ jẹburu ẹ, kpotiẹn ẹ, e yi oro, a si, “Onye-nwonni-enyi! Onye-nwonni-enyi! Enyi e d’a nwan!” Jizosi nọ tenhin, jugbo ebi hu lẹ ebiri-mirin hu; wẹ ile nọ kusi, ebe ile nọ me rajuu. ²⁵ Ya o nọ si umu-azun a, “Elebe ke okukwe unu ri?” Kani o tu wẹ enya, tu wẹ egun; wẹ nọ juma ibe wẹ, “Onye wukwo nwan okennyeni? O yede ebi lẹ ebiri-mirin iwu, a gbaye w’e!”

Jesu A Zuo Onye Eje-mmon Ri Ime Ɛ

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Ya wẹ nọ ru obodo Gadara hun bu ihun zinme Galili. ²⁷ Hun Jesu gihu gha ime ugbo hidan ye mkpenren mirin hu, ya okennyẹ ohu eje-mmon ri ime ẹ nọ bja d’e kunrun ẹ, okennyẹ ahun wu onye obodo hu.

O tekemeke okennyeni yibeme ẹkwa; a ra nodi ime ulo—ikpekpe k’o nodi. ²⁸ Mgbe o gi hun Jesu, o nọ dopepu oro, dan ni Jesu ali; gi ndun ile o nwe yi, “Jesu, Nwa Chuku-Kachanrinni! Kiri ke i cho n’i gi m me? Dodo, eyekwole m afunfun!” ²⁹ O ku ihienni makele Jesu a gwagwo eje-mmon hu ‘ya gha ime ẹ pu. (Eje-mmon hu e kwondon ẹ mbu-lẹ-ẹbo: o kwondon ẹ, osun’a ni wẹ kpoma a ẹgan oku lẹ ẹka—chedon ẹ, o siko d’e tibepu ẹgan ndi ahun, eje-mmon hu e nurun ẹ si ime ofia lẹ ebe ihian bileni.) ³⁰ Jesu nọ si a, “Ki wu ẹfan i?” Ya o nọ si, “Efan m wu ‘Igunrun.’ ” O za enina makeni eje-mmon bu oda jun ime ẹ. ³¹ Eje-mmon ndi hu nọ riu Jesu y’a chule wẹ ye ime Abisi, Eje-mgbugbu hu migbu enwen ẹ ri ali-mmon.

³² O nwon igunrun ezin bu oda ri nkpotu-oke nokunme ebahun a kpa nni. Ya ke eje-mmon ndi hu nọ riu Jesu ‘ya ni wẹ banyesomme ime ezin ndi hu. Jesu nọ ni wẹ banye. ³³ Ya eje-mmon ndi hu nọ gha ime okennyẹ hu puha,

* **Isi Nke Ɛsatọ:14** “Akụ-lẹ-uba ke wẹ ka a kpo, kani ika a kpọzi a efee.”

banyesonmẹ ime ezin ndi hu. 'Ya igwee ezin hu ile no kpotu oke hu, zunban ime mirin Galili hu, ragbu enwen we.

³⁴ Ogen ikennyẹ ndi hu ri e du ezin ndi hu gi hun ihien meni, we no gbaṣu, weri oku hu ghabame ime obodo hu ile le umu-alị ndi risonmẹ egberẹ ahun.

³⁵ 'Ya ndi bu oda no puha d'a hun ihien meni. Ogen we gi ru ebe Jesu ri, a hun we okennyẹ ahun eje-mmọn ndi hu gha ime e pu k'o ndi ali ehu uku Jesu: o yihu ekwa; uche e e zu oke; egun no tuma we. ³⁶ Ndi ri ebahun ogen ihienni gi me no gwa ndi hu ke okennyẹ hu don dnhin. ³⁷ Ya ndi Gadara le egberẹ ahun ile no si Jizosi 'ya gha ebegu puni we, make ni egun ri a tu we oda-oda. 'Ya Jizosi no banyezi ime ugbo mirin hu, kin-azun. ³⁸ Okennyẹ hu eje-mmọn ndi hu gha ime e pu no ri Jizosi n'o ni a sonmẹ e, kan Jizosi no zipu a, si a, ³⁹ "Lashi iwe unu d'a gwa we oken-ihien Osolobue meni i." Ya okennyẹ hu no jennẹ, ghasonmẹ ebe ile ime obodo hu, kuko ihien hu Jizosi me n'e.

*Jesu Le Okpoho Ihien Ri A Gba Le Nwata Nwunni
(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)*

⁴⁰ Ogen Jesu gi gha ali ndi Gadara kinhen, igunrun ihian ri ebegu no nabanhan a, make ni we ile ri e che e. ⁴¹ Ebegu ke okennyẹ ohu w'a kpo Jairo si no bia; okennyeni wu onye ohu ime ndi-isi ulo-ofufe we. O no dan ni Jesu ali, ri o n'o bia iwe e, ⁴² make ni akpu nwa okpoho ohu o mu hun wu ihien no ke nwa ahua mmebuo ri a nwunhun. Ogen Jesu gi jenko, igunrun ihian hu a fufa a.

⁴³ O nwon okpoho ohu ihien ri a gba kete ahua mmebuo ri ime igunrun ahun; ihien ile o nwon a guchanringuo hun o gi e jen eka ndi dibie, kan Jizosi onye hun saeka zun'a. ⁴⁴ O no ghaha ibe azun Jizosi metu nti-ekwa Jizosi eka, ihien ri a gban'a no kus ozigbo. ⁴⁵ Ya Jizosi no si, "Onye metu m eka?"

Ogen we ile gi ghorị ni ele we, Pita no si Jizosi, "Di-nwonn-enyi, ihian ile fihunmẹ i ma, a fufa i!"

⁴⁶ Kan Jizosi no si, "O nwongho onye metu m eka. A maringho m ni o nweole iken gha ime m pu." ⁴⁷ Ogen okpoho hu gi hun a n'o sako eka zueri, o no puha—ehu hu a ma a nni; o no dan ni Jesu ali, no id'anya ndi ri ebegu gwa a ihien hai n o gi metu a eka le k'o don dnhin ozigbo. ⁴⁸ Jizosi no si, a, "Nwa m, okukwe i e meguo i ri mma. Lama, udon 'ya ri n'i."

⁴⁹ Ogen Jizosi gi ri e ku ihienni, onye ohu no gha iwe onye-isi ulo-ofufe hu bia d'a si a, "Nwa i a nwunhunguo; eyezile onye-nkuzi nsongbu."

⁵⁰ Ogen Jizosi gi nu a, o no si Jairo si, "Atule egun; nwehu okukwe; o jenko d'a dnhin."

⁵¹ Ogen Jesu gi ru iwe Jairo si, o nini onye owule son e banye ime ulo hu wezuka Pita le Jonu le Jemisi lezi ndi mu nwata hu. ⁵² We ile ri ebahun hu a kwan, e goo nwata hu. Kan Jesu no si we,

"Akwanzile ni; nwata hu anwunni, o rihu uran!"

⁵³ We no muma Jizosi emu, make ni a maringuo we ni nwata hu a nwunhunguo.

⁵⁴ Kan Jizosi no kwondon nwata hu eka, si, "Nwata, lihi oto!"

⁵⁵ Mmon nwata hu no kinhen, o no rizi ndun; 'ya o no lihi oto ozigbo. Jizosi no si we ye nwata hu ihien-oriri. ⁵⁶ O tu ndi mun'a enya oda-oda, kan Jizosi no si we agwakwole onye owule ihien meni.

Isi Nke Iteneji

Jesu E Zipu Umụ-azụun Mmēbuo Hụ (Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

¹ Jesu nọ kpokikome umụ-azụun a mmēbuo hụ, ye wẹ iken hụn eje-mmōn ile e gi rị okpuru wẹ lẹ hụn wẹ e gi gwọ ọria. ² Ya ọ nọ zipu wẹ keni wẹ jẹn d'e zi ozi Alì-eze Osolobue lẹni wẹ jẹn d'a zuo ndi emu rị a kụ. ³ O nọ si wẹ, "Ewerile ni ihien ọwule unu jenkoni: ke okpo, ke ekpa, ke ihien-oriri, ke egbo; ewerile ni ekwa ọzọ che ni hụn unu yi. ⁴ Ulo ọwule wẹ nọ nabanhan unu, nọdi ni ebahun d'e ru mgbe unu gha obodo hụ pu. ⁵ Ebe ọwule wẹ noleni nabanhan unu, unu pukoni obodo hụ, kpukpupu ni ejan rị unu uku n'ọ wuru ihien wẹ gi shiagbu wẹ eri." ⁶ Umụ-azụun hụ nọ jenne, a ghasonne wẹ umụ-alì ile rị ichen-ichen, e zi ozioma, a gwọ ọria ebe ile wẹ ru.

Obi Eruzini Herodu Alì (Mat 14.1-12; Mak 6.14-29)

⁷ Ogen Herodu, hụn rị a kị azụun Galili, gi nū ihien ile rị e meni, obi eruzin'ẹ alì. Makeni o nwẹ ndi rị a si ni Jonu hūn e mē mirin-Chuku a ghaguo onwun lihi; ⁸ ndi hū ime wẹ si ni Elaija a puhaguo; ndi hū ime wẹ sizi ni onye ohu ime ndi-amuma mbu e lihiguo. ⁹ Herodu nọ si, "E bepuguo m Jonu isi; onye wuzi nwan onyeni m rị a nū otiti ẹ?" "Ya ọ nọ choma n'ọ hūn Jizosi.

Jesu E Ye Igunrun Hi-ogbe Ihien-oriri (Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-14)

¹⁰ Ndi-ozì hū pu-ichen a luaha, wẹ nọ gwa Jesu ihien ile wẹ mesonne ebe wẹ jẹn. O nọ gi nzuzue weri wẹ pu, wẹ nọ si obodo w'a kpo Besaida. ¹¹ Kanì ogen igunrun ndi ahun gi nū a, wẹ nọ rusonne ẹ. O nọ nabanhan wẹ, gwa wẹ oku Alì-eze Osolobue, zuo ndi hūn cho nzuori.

¹² Ogen anwun gi roma, umu-azun a mmēbuo hū nọ bia d'e kunrun ẹ, si a, "Si igunrunni lama, ni wẹ jẹn obodo ndi mē ekere-ekere lẹ alì-ofia rị egbereni d'a chorì ihien wẹ siko d'e ri lẹ ebe wẹ k'a ranhin, makele o nwonna onye bi ebeni enyi rị." ¹³ Kanì Jizosi nọ si wẹ, "Unu lẹ enwen unu, yeni wẹ ihien wẹ jenkọ d'e ri."

Wẹ nọ si a, "Ogbe-brēdi isen lẹ azun ebuo suo ke enyi nwon—mmani i cho ni enyi jẹn d'e non ni igunrunni ile ihien-oriri." ¹⁴ Makeni wẹ rị ihien rike ikennyẹ ogun-iri-kwasì-nnū-mmēbuo (hūn wū nnū-uku isen). "Ya ọ nọ si umu-azun a, "Donmesonne ni wẹ okudu-okudu—ihien nọke mmadu iri-kwasì-ogunnai nodisonme okudu-okudu." ¹⁵ Umụ-azun a nọ mē k'o ku, wẹ nọ si ndi hū ile nodisonme alì. ¹⁶ Jesu nọ weri ogbe-brēdi isen hū lẹ azun ebuo hū, o lee enya elu-igwee, ye Osolobue ekele, 'ya ọ nọ bebe wẹ, weye umu-azun a ni wẹ kesonne ni igunrun hū 'ya. ¹⁷ Wẹ ile nọ rijunchanrin ẹfo. Wẹ nọ kpokikome hūn hoduni, ọ nọ jun ukpalì mmēbuo.

Pita E Ku Onye Jesu Wu (Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)

¹⁸ Uhuohin ohu, Jesu suo nọdi e mē ekpere. Umụ-azun a suo nokunme ẹ. O nọ ju wẹ, si, "Onye ke wẹ si ni iya ke m wu?" ¹⁹ Wẹ nọ si, "Ndi hū ime wẹ si ni i wu Jonu hūn e mē mirin-Chuku; ndi hū ime wẹ si ni i wu Elaija; ndi ọzọ si ni onye ohu ime ndi-amuma mbu a ghaguo onwun lihi—ni iya k'i wu."

²⁰ O nọ nwan si wẹ, "Onye ke unu lẹ enwen unu si ni iya ke m wu?" Pita nọ za, si, "Iyū wū Kraistì Osolobue, Onye Hū Osolobue Tume."

Jesu E Ku E N'o K'a Ta Afunfun, Nwunhūn, Lihizi (Mat 16.20-28; Mak 8.30—9.1)

21 'Ya Jizosị nọ dọkenmę wẹ ẹka-ntịn, sị wẹ agwakwọlę onyẹ ọwulę ihienni. 22 O nozi sị wẹ, "Nwa nke Ihian jenkọ d'a tariri oken afunfun ẹka ndi-isi le ndi-isi nchu-ẹjan le ndi-nkuzi Iwu. Wẹ siko d'a ju a, gbu ẹ—kalę, nke akp'ohin ẹto Osolobue siko d'a gha onwun weli ẹ."

23 O no sị wẹ, "Onyẹ ọwulę cho n'o sọnmę m, 'ya ju enwen ẹ, buru obe* ẹ uhuohin ile, sọnmę m. 24 Makeni onyẹ ọwulę cho n'o ghe isi ẹ, isi ẹ a to a; kanị, onyẹ ọwulę hun gi ufiri m tuhu ndun a jenkọ d'a zuopuha a. 25 Elee erere k'o ban ni ihian, ọwunji o nwonchanringuu uwa ile, 'ya le enwen ẹ e tuhu?"

26 "Makeni, onyẹ ọwulę hun mę ifenren mme le oku-onu m, onyẹ hu ke mme wu Nwa nke Ihian siko d'e mezi ifenren ẹ ogen m jenkọ d'e gi gi ogho m le nke Chuku-Nedi le nke ndi mmọn-ozị nso bja. 27 M ri a gwa unu ezioku, ndi hu ime ndi turu ebeni anwunko d'e ru ni a hun wẹ Ali-eze Osolobue."

Jizosị E Nwonhuto
(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)

28 O ri ihien rike akpu-uhuohin esato Jesu kuguu ihien ndini, o no weri Pita le Jonu le Jemisi si elu ugu d'e mę ekpere. 29 K'o ri e mę ekpere, ihun ẹ nọ nwonhuto, ẹkwa a nọ nwunmę nke ochan, gbukepuma. 30 Idenmizi 'ya le ikennyẹ ẹbuo nọ kumę oku. Ikennyẹ ndi ahun wu Mozizi le Elaija; 31 wẹ gi ogho pu-ichen puha; wẹ le Jizosị ri e ku oku ula o jenkọ d'a la ghaghani onwun o k'a nwun ime Jerusalem gi mezu uche Osolobue. 32 Enya uran ri e mę Pita le ndi 'ya le wẹ nodi oda-oda, kanị ogen uran gi fon wẹ enya, wẹ nọ hun ogho Jizosị, hunzikwo ikennyẹ ẹbuo ahun turuye ni n'e. 33 Hun ikennyẹ ẹbuo hu gi latoko Jesu, Pita nọ sị Jesu, "Di-nwonni-enyi, o rika mma ni enyi nodichanrin ebeni! Ni enyi tun odu ẹto: nke i wu ohu, nke Mozizi wu ohu, nke Elaija wu ohu." (O marin ihien o ri e ku, kaka!) 34 Ogen o gi ri e ku ihienni, orukpu nọ puha d'e kpumę wẹ; egun nọ tuma umu-azuun a ndi hu ogen orukpu hu gi ri e kpumę wẹ. 35 Olu nọ gha ime orukpu hu sị, "Onwan wu Nwa m, Onyẹ hun m hori—gon n'e ntin!" 36 Mgbe olu hu gi kuguu, Jesu suo ke wẹ hunzi.

Umu-azuun a ẹto hu ekuphadeni oku ihienni wẹ hun ogen hu wẹ gi hun a; agwanị wẹ onyẹ ọwulę ihien wẹ hun.

Jesu A Zuọ Nwata Okennyẹ Eje-mmọn Ri Imę E
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-29)

37 Eki e fon, ogen Jesu le umu-azuun a ẹto ahun gi gha elu ugu hu hidan, igunrun hi-ogbe nọ kunrun Jesu. 38 Okennyẹ ohu nọ gha ime igunrun hu yi oro, sị, "Onyẹ-nkuzi! Dodo, lee nwa m—iya suo ke m mu! 39 O nwę ejemmọn e kwonon n'e: o m'e a dọbepu oro, ufofọ a puhama a onu; o ru a ẹhu; a ra yen'e efe! 40 M riọ umu-azuun i wẹ chupu a, asani wẹ ẹka." 41 Jesu nọ shari, sị, "Eje-agbo nwonleni okukwe ke unu wu! Nani ke mme le unu jenkọ d'a nobiehan?! Elee ogen ke m k'e dinruni unu ndidi?!" 'Ya o nọ sị okennyẹ hu, "Wẹhe nwa i ebeni." 42 Ogen nwata-okennyẹ ahun gi puła, eje-mmọn hu nọ kwantuzi ẹ, doma a, kanị Jesu nọ jugbo eje-mmọn hu, zuo nwata hu, wẹ ẹ ye nedi ẹ. 43 Ikenni hi-ogbe Osolobue kpa nọ tu ndi hu ile enya.

Jizos' E Kuzi Oku Onwun A
(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

44 Kę ihien ile Jesu ri e mę rikwo a tu ihian ile enya, o nọ sị umu-azuun a, "Azokwọlę ni ihienni m jenkọ d'a gwa unu kikenni: Wẹ siko d'e re Nwa nke

* **Isi Nke Iteneji:**23 Ogen ahun, ndi Rom e gi obe wẹ gi osisi memę e gbu onyẹ wẹ ma ikpe-onwun. Onyẹ hu e buru obe ẹ, sọnmę ndi-agma hun jenkọ d'a kpogbun'e. Wẹ kpomaguu a elu-obe, a nodi wẹ ebehu e che nche d'e ru n'o nwunhun.

Ihian ye ndi ihian.” ⁴⁵ Kani umu-azuun a ghotani ihien o ri e ku. We zueme ni we iya, amangbe w'a ghot a—bu egun anini we ju a ihien o gi e ku.

Onye Kachanrin Ibe E

⁴⁶ Ogen ohu, umu-azuun Jesu no doma oku onye hun jenko d'a kachanrinni ime we. ⁴⁷ Jizosi a maringuo ihien we ri e ro ime obi we, 'ya o no weri nwa-ndu ohu, w'e wuzo ehụ a, ⁴⁸ si we, “Onye owule gi ufiri efan m nabanhan nwata no enina nabanhan m, bu onye hun nabanhan ni m nabanhan onye hun zini m. Makeni onye hu kachanrin ekerē ime unu ile, iya wu onye hun kachanrinni.”

Onye Ghaleni A Nokin Unu Uzo Ri Azuun Nke Unu (Mak 9.38-40)

⁴⁹ Jonu no si Jizosi, “Di-nwonni-enyi, enyi hun okennyē ohu ri e gi efan i a chupu eje-mmōn, enyi no si a kusi a, makeni ele onye itu enyi.” ⁵⁰ Kani Jesu no si 'ya le umu-azuun ndi ozo, “Akusile n'a, makeni onye owule ghaleni a nokin unu uzo ri azuun nke unu.”

Obodo Ju Jesu

⁵¹ Mgebe ogen hu we jenko d'e gi we Jizosi si elu-igwee gi rume, o no kwademechanrin obi e jenne Jerusalem, o leni enya azuun. ⁵² O no zi ndi-ozu buru n'e uzo. We no banye obodo ohu ri ime Sameria d'a kwademe n'e ihien. ⁵³ Kani ndi ri ebefu anabanhann'a makeni Jerusalem ke enya a ri. ⁵⁴ Ogen umu-azuun a wu Jemisi le Jonu gi hun ihienni, we no si, “Di-nwonni-enyi, y'a chogho ni enyi gha elu-igwee kpotu okun n'o ripu we [ke Elaija don me]?” ⁵⁵ Kani Jesu no gbehuto, jugbo we, [si, “Unu amarin udi obi unu nwon!† [Mme wu Nwa nke Ihian abiani d'e tikpo ndun ihian, kama, m bia d'a zuopuha we].” ⁵⁶ Ya le we no si ali ozo me ekerē.

Ndi Hu Cho Ni We Sonme Jizosi (Mat 8.19-22)

⁵⁷ Ogen we gi jenko, okennyē ohu no si Jesu, “M k'e son i ebe owule i jenko.” ⁵⁸ Jesu no si a, “Ufu nwon okporo ebe w'e bi; nnunu nwonzikwo ekwu; kani mme wu Nwa nke Ihian enwon ebe m'e buche isi m.”

⁵⁹ Jesu si okennyē ozo, “Sonme m.” Kani okennyē hu no si, “Di-okpa, ni m bu uzo jen d'e liguu nedi m.” ⁶⁰ Ya Jesu no si, “Hapu ndi nwunni ni we li ndi nke we nwunni. Iyu nwen, jenne d'e zi ozi Ali-eze Osolobue.”

⁶¹ Onye ozo si, “Di-okpa, m jenko d'e son i, kale, ni m buguu uzo jen d'a si ezi-le-ulo m, 'Nodi ni ohunma.’” ⁶² Jizosi no si a, “Onye owule hun e bucheguu eka orun e lee enya azuun, efuruni Ali-eze Osolobue.”

Isi Nke Iri

Jizosi E Zipu Mmadu Mmefuo-kwasi-ogun-eto Ozo

¹ Onwan e meguu, Di-nwonni-enyi no hori ikennyē mmefuo-kwasi-ogun-eto ndi ozo. O no zipu we mmadu efuo-efuo, ni we buru n'e uzo jen obodo ile le ebe ile 'ya le enwen e jenko d'e jen. ² O no si we, “Ihien-ugbo we jenko d'a gho ebuke, kani ndi jenko d'a ghon'a ebuni oda. Me ni nwan ekpere rijo onye nwon ugbo n'o zi ndi orun d'a ghon'a ihien-ugbo e.

³ Jenme ni! Lee e, m ri e zipu unu rike atunru e ye ime igunrun eworo* . ⁴ Ewerile ni ego; ebule ni ekpa; ewerile ni akp'uku; akusile ni uzo d'e kele onye owule. ⁵ Ulo owule unu banye, bu ni uzo kele, si, 'Udon 'ya ri ni uloni.' ⁶ Omeni

† **Isi Nke Iteneji:**55 mgbu: “udi Mmon unu wu nke e” * **Isi Nke Iri:**3 Griki: wofu

onye udon ri ulo hu, udon unu a noyen'e; kanj, omeni o nwonni onye udon rin'a, udon unu e kinhen ni unu.

⁷ Nodi ni ulo ohu ahun ndi rin'a nabanhan unu, e ri, a ra ihien owule we ye unu, makeni o furu ni we ku ndi orun ugwo. Akwahunmele ni. ⁸ Obodo owule unu banye, ni a nabanhan we unu, ri ni ihien owule we ye unu; ⁹ zuo ni ndi emu ri a ku ime obodo hu; si ni ndi ri n'a, 'Ali-eze Osolobue a riguo nsue.' ¹⁰ Kanj obodo owule unu banhan ni anabanhanni we unu, shi ni ogbara-ogbe, unu a nodi ebehu si, ¹¹ 'Ke ejan obodo unu hun ri enyi uku, enyi ri e tichanpu a atoni unu n'o shiagbu unu eri. Kanj, nyanhan ni ni Ali-eze Osolobue a riguo nsue!' ¹² M ri a gwa unu ezioku, o jenk o d'a ri ni *eje-ali* ahun wu Sodom nfe Uhuohin Okinkin-ikpe kari obodo hu!"

Jizosi A Ban Ni Obodo Ndi Hu Kwereleni Mban (Mak 11.20-24)

¹³ "Oken nsongbu jenk o d'a ri ni ndi obodo Korazin! Oken nsongbu jenk o d'a rizikwo ni ndi obodo Besaida! Makeni, omeni ime *eje-ali* wu Taya-le-Sidonu ke we no run orun-atumenya ndi hun we run ime unu, nke o teke ndi Taya-le-Sidonu roghariguo, yiri ekwa-ahio, buo ntun kpu enwen we, nodi akpakali—gi ghosi n'e roghariguo we! ¹⁴ Unu jenk o d'a takari ndi Taya-le-Sidonu afunfun Uhuohin Okinkin-ikpe."

¹⁵ "Nke unu ndi obodo Kapanom, unu ro ni we siko d'e busi unu elu-igwee? Mba! We jenk o d'a tutu unu ye ali-mmom!"

¹⁶ O no si umu-azuun a, "Onye owule gon unu ntin ri e gon m ntin; onye owule ju unu ri a ju m; onye owule ju ni m ri a ju onye hun zihen m."

Ndi hu Jesu Zipu A lua

¹⁷ Omeogu, ikennye mmebuo-kwasi-ogun-et o hu no gi oken ighogho lua. We no si, "Di-nwonni-enyi, ke eje-mmom ri ichen-ichen humeni enyi isi hun enyi gihu gi efan i gwa we oku!" ¹⁸ Jesu no si we, "A hungho m ke Ekwensu gha elu-igwee dan 'nwain!', rike ebe amuma no be. ¹⁹ Lee e! E yeole m unu iken hun unu e gi zo agwo le akpi oku ghafe, lezikwo hun unu e gi meri iken ile Ehenren hu nwon—o nwonni ihien siko d'a ru unu eh. ²⁰ K'osileri, egile ni ifiri ni ejemmom hume ni unu isi ghogho, ka ghogho ni makeni e deyeguo we efan unu ime elu-igwee."

Jesu A Ghogho (Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ogen ohu hu, Jesu no ghogho ime Mmomo-ns o, si, "Baba, Onye nwon elu-igwee le uwa! M ri e kele i makele 'y'e zuemegu o ni ndi marin ihien le ndi nwe nghota ihien ndini, we we ghosi umu-ndu. Egh ee Baba, enina k'i cho n'o ri." ²² "Nedi m e bugo ihien ile che m eka. O nwonni onye marin onye Nwa Osolobue wu wezuka Chuku-Nedi; o nwonzikwoni onye marin Chuku-Nedi wezuka Nwa a—lezi onye owule Nwa a cho n'o me e marin a."

²³ Ya ke Jizosi no gbehuto, bu ihun zime umu-azuun a, kagwa we, si, "Unu wu ndi we gozi agozi ni enya unu ri a hun ihien ndini unu ri a hun! ²⁴ M ri a gwa unu, ndi-amuma le ndi nze bu oda a choguo ni we hun ihien unu ri a hun, ahunni w'a; a chozikwo we ni we nu ihien unu ri a nu, anuni w'a."

Onye Sameria Hun Me Ohunma

²⁵ Okaa-Iwu ohu bia d'e shini Jesu onyan. O si Jesu, "Onye-nkuzi, kini ke m jenk o d'e me ni m nwonhen ndun-itebite?" ²⁶ Jesu no si a, "Ki Iwu Mozizi ku?"

Nani i ghota a?" ²⁷ Okennyẹ hụ nọ za, si, " 'Gi obi i ile, enwen† i ile, iken i ile lezi uche i ile nwe ihien-osisuo Di-nwonna-enyi wu Osolobue i'; lezikwo 'ihien ibe i k'a suoriri i ke ihien enwen i don a suo i.' " ²⁸ Jesu nọ si a, "Y'a zaguo ohunma; me onwan keni i ri ndun." ²⁹ Kani Okaa-Iwu hụ cho n'o kuni enwen e ohunma, o nọ ju Jesu, si, "Onye wu nwan ibe m?"

³⁰ Jesu nọ za, si, "Okennyẹ ohu gha Jerusalem jenko Jeriko. O nọ danban eka ndi ohin, we nọ na puchanrin a ihien ile o gi, gbama a oto, gbu e ili—nke wu ni o hodu ekere n'o nwun, we nọ la a to uto. ³¹ O nọ nwan me ni onye nchu-egan ohu ghako uto hụ; kani, ogen o gi hun okennyẹ hụ, o nọ ghakpen e. ³² Eriira k'o gi mezikwo ni onye Livai, onye a run ime Ulo-nsọ, ghako uto hụ; o hun okennyẹ ahun, o nọzi ghakpen e. ³³ Kani, ogen onye Sameriya ohu hun ghako uto hụ jenko ali-ihian gi puha ebe okennyẹ hụ ri, hun a, omiken e nọ me e. ³⁴ O nọ jen d'e kunrun e, hu uden le manya yesonme ebe ile o ru ehii, kemechanrin a we ile. Onye Sameriya hụ gi anyinnyan—o nọ bu okennyẹ hụ che enu anyinnyan hụ, we okennyẹ ahun si ulo ndi ijen a nodi, nọ ebehu lefu a enya. ³⁵ Ogen eki gi fon, o nọ wepuha egbo orun akpu-uhuhin ebuo, ye onye hun e lepu ulo ndi ijen hụ enya, si a, 'Dodo, lepu a enya; m kinhen, a kikin mi ihien hoduni hun i gi lepu a enya.' "

³⁶ Ya Jesu nọ nwan si onye-nkuzi Iwu hụ, "K'i ro? Onye ime mmadu etoni henrin ibe okennyẹ hụ danban eka ndi ohin?"

³⁷ Onye-nkuzi Iwu hụ nọ za, si, "Onye hun me n'e efoma." Ya ke Jesu nọ si a, "Jenme nwan d'e me erira."

Jizosi A Bia Iwe Mata Le Meri

³⁸ Ogen Jesu le umu-azuun a gi jenko, we nọ banye obodo ohu me ekere. Okpoho ohu efan a wu Mata nọ nabanhan a iwe e: ³⁹ Mata nwe nwe-ekpoho efan a wu Meri, hun nodi ali ehii ukwu Di-nwonna-enyi, e gon ntin ihien o ri e ku. ⁴⁰ Kani, Mata asani eka nodi make orun bu oda o ri a run mmulo; 'ya o nọ bia d'e kunrun Jesu, si, "Di-nwonna-enyi, o nwonna ihien i kpo a ni nwe m la orun ile toni mme suo? Gwa a nwan ya d'e yeni m eka." ⁴¹ Kani Di-nwonna-enyi nọ za a, si, "Mata, Mata! I ri e hue uhue, e songbu enwen i banyeni ihien bu oda — ⁴² bu ihien ohu suo ri mkpa; Meri a horiguo hun ka mma; anapuko w'a ya."

Isi Nke Mmanaj

Jizosi A Kuzi Ke We Don E Me Ekpere (Mat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Jizosi ri ebe ohu e me ekpere; ogen o gi meguu, nwa-azuun a ohu nọ si a, "Di-nwonna-enyi, kuzi enyi ekpere—ke Jonu don kuzi umu-azuun a." ² Jizosi nọ si we, "Unu gha e me ekpere, si ni:

'Baba,

ni we donme efan i nsọ;

Ali-eze i 'ya bia d'a kima.

³ Ye enyi ihien-oriri siko d'e zu enyi uhuhin-uhuhin;

⁴ Gbaghari enyi njo enyi,

make ni enyi a gbaghari onye owule mejani enyi a gbaghari.

Edubanle enyi ime onwunwan, [ka gbapuha enyi eka Eje-onye hu *].'

† **Isi Nke Iri:27** ume ndun * **Isi Nke Mmanaj:4** mobu: eje-ihien

⁵ 'Ya Jizọsị nọ sị ụmụ-azụun a, "Nị ẹnị weri ẹ nị onyẹ ohu ime ụnụ jẹn iwe ọwụ a ime abali d'a sị a, 'Di-ẹnị, zinye m ogbe-brẹdi ẹto. ⁶ Ọwụ m hụn rị ụzọ-ijẹn rihụ a banhan iwe m kikenị, kanị enwẹ m ihien-oriri ọwụle m siko d'e ye ẹ.' ⁷ Nị ẹnị werizikwọ a nị ọwụ i ahun gha ime ụlọ sị, 'Eyele m nsongbu; a kpọkinguọ wẹ ụzọ; mme le ụmụ m e dineguo. Asa m ẹka lihi ọto d'e ye i ihien ọwụle.' ⁸ M rị a gwa i nị ọsụon'a n'ọ gini ifiri nị i wụ ọwụ a lihi ye i brẹdi, o siko d'e ye 'y'ẹ makeni y'a riọbehini.

⁹ 'Ya wụ, m rị a gwa i: riọ, i k'e nwonhen; cho, i jenkọ d'a hụn; du ẹka, wẹ siko d'a gunpụn'i ụzọ. ¹⁰ Makeni ndi ile hụn riọni jenkọ d'e nwehen; ndi hụn choni jenkọ d'a hụn; wẹ siko d'a gunpuzikwoni ndi ile du ẹka ụzọ. ¹¹ Ime ụnụ ile, elee nedi siko d'e ye nwa a agwo o riọ a azun ¹² mọbu ye ẹ akpi omeni o riọ a ẹkwan? ¹³ O me nwan nị ụnụ hụn wụ ndi-njo ma ye ụmụ ụnụ ihien rị mma, nani ke Nedi ahun rị elu-igwee k'e yehan ndi riọ a Mmon-nsọ? O yekariko wẹ?"

Jesu Le Bezibo

(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴ Uhuohin ohu, Jesu chupu eje-mmon odin. Ogen eje-mmon hu gi puguu, okennyeh hu o te rị ime ẹ nọ kume oku. O tukemne igunrun rị ebahun ẹnya; ¹⁵ kanị, ndi hu ime ndi rị ebegu nọ sị, "Bezibo, hụn wụ onyẹ-isi eje-mmon ile, 'ya rị e ye ẹ iken o gi a chupu eje-mmon.'" ¹⁶ Ndi ọzo nọ shini Jesu onyan, sị a runghosi wẹ ọrun-atumenya pu-ichen gha elu-igwee bia. ¹⁷ Kanị Jesu a maringuo ihien wẹ rị e ro, o nọ sị wẹ, "Ali-eze ọwule kebeni, nwon itu rị ichen-ichen rị a lusun ibe wẹ ọgun, jenkọ d'e henrin ofia; ezi-le-ulo ọwule ndi rị n'a kebe, a lusun ibe wẹ ọgun siko d'a dan."

¹⁸ "Ya wụ, omeni ali-eze Ekwensu kebe ekebe, nwe itu ichen-ichen rị n'a hụn a lusun ibe wẹ ọgun, eghanị ke ali-eze ẹ e don turu?—bu ụnụ sị nwan nị m gi iken Bezibo a chupu eje-mmon. ¹⁹ Omeni iken Bezibo ke m gi a chupu eje-mmon, iken onyẹ ke ndi nke ụnụ gi a chupu wẹ? Uwe jenkọ d'a ma ụnụ ikpe!" ²⁰ "Kani, o me nwan ni iken Osolobue ke m gi a chupu eje-mmon, 'ya wụ nị Ali-eze Osolobue e ruguole ebe ụnụ rị."

²¹ "Ọwule diken a kwademechanringuu ihien ọgun a, nodi e che oken-ulo a nche, o nweni ihien jenkọ d'e me ihien o nwe. ²² Kanị, omeni onyẹ ka a iken a maye ẹ ọgun, meri ẹ, o jenkọ d'a napuchanrin a ihien ọgun ile hụn o gi don ẹnya, buru ihien ẹ ile, kesonme ni ndi ọzo ya." ²³ "Onyẹ ọwule rileni azun nke m rị a lusun m ọgun; onyẹ ọwule hụn ghaleni e ye ni m ẹka a kkwama rị e kponyiya."

Ihien E Wekihen Eje-mmon Wẹ Chupuguu

(Mat 12.43-45)

²⁴ "Eje-mmon ghaguu ime ihian pu, o ghahunmeme ebe mirin rileni, a cho ebe o jenkọ d'a nodi zu iken. Omeni o hunni, o siko d'a sị enwen ẹ, 'M siko d'e kin-azun ulo hu m gha puha.' ²⁵ O kinhen, hụn a nị a zachanguo w'a, donkwamaguu a, ²⁶ o jen d'e wehezi eje-mmon esa ọzo ka 'ya le enwen ẹ njo, a bia wẹ d'e biri ebegu. Onodi onyẹ hu a ka njo kari ke o rị mbu."

Ndi Wẹ Gozi Agozi

²⁷ Ogen Jesu gi rị e ku ihienni, okpoho ohu rị ime igunrun hu nọ gha ebahun sị a, "Efo mun'i le eran i ra wuchanrin ihien wẹ gozi agozi!" ²⁸ Kanị Jesu nọ sị, "Mba, ngozi wụ nke ndi hụn a nọ oku Osolobue, e gi ẹ e bi!"

Ihien Me Onyẹ-amuma Wụ Jona Wụ Ahima

(Mat 12.38-42)

²⁹ Ogen ndi ri e ruhe ebe Jizosi ri gi ri e buwaye oda, o no kumezi, si, “Agboni jo njo! We si m ghoji we ahima pu-ichen, kanj o nwonni ahima owule pu-ichen we jenko d'a ghoji we wezuka ihien me onye-amuma wu Jona. ³⁰ Ke Jona don wu ahima ebe ndi Ninive ri, erira ke Nwa nke Ihian jenko d'a wu ahima ebe agboni ri. ³¹ O ru Ogen Ichin-ikpe, eze-okpoho ali Shiba, ali hu ri azuun ndidan-mirin, jenko d'e lihi, shjagbu agboni eri. Makeni, o gha ali hu tegbu enwen e bia d'e gon ntin amamihien Solomonu—bu onye ka Solomonu ri nwan ebeni. ³² O ru Ogen Okinkin-ikpe, ndi Ninive jenko d'a puha osheri, ma ndi agboni ikpe, makeni we roghari eroghari ogen we gi nu ozi Jona zi —bu onye ka Jona ri nwan ebeni!”

Ukpe Hun Ri Ehu
(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ “O nwonni onye hun a muye ukpe e bu e e zueme mobu e bu e che okpuru aferu. Mba, w'e buto a elu obu-ukpe—keni onye owule banhanni gi e legha uzọ.” ³⁴ “Enya i wu ukpe ri i ehụ. Omēni enya i ri mma, ukpe jenko d'e junchanrin i ehụ. Kanj omēni enya i a ri mma, ishi jenko d'e junchanrin i ehụ. ³⁵ Hunkwo a ni ukpe hun ri ime i ele ishi. ³⁶ 'Ya wu, omēni ukpe junchanrin i ehụ ile, bu o nwonni mkpamkpa owule ri ime ishi, ehụ i ile siko d'e me ukpe-ukpe nọke ebe ukpe nọ e nwunkpu i.”

Jesu A Jugo Ndi Itu-Farisi Le Ndi-nkuzi Iwu
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

³⁷ Ogen Jesu gi kuguu, onye Itu-Farisi ohu no si a bia iwe e d'e du e ri ihien-oriri. 'Ya o no jenne; o no weri onodi a elu teburu ihien-oriri ahun.

³⁸ Ogen onye Itu-Farisi hu gi hun ni Jesu a chanchanni ehụ a ke we don a chan n'o d'e rime ihien-oriri, o no tu a enya. ³⁹ Ya ke Di-nwonni-enyi no si a, “Lee nwan, unu ndi Itu-Farisi a chanchan azuun mkpu le aferu unu, kanj enya-uku le eje-ihien jun ime unu. ⁴⁰ Ndi-nzuzu! Ele onye hun memu azuun a memuzikwo ime e? ⁴¹ Ka we ni nwan ihien ndi hun ri ime e ye ndi igbennye; unu me e, m ri a gwa unu, ihien ile jenko d'e nwunchan ni unu.

⁴² Nsongbu ri ni unu ndi Itu-Farisi! Unu a kusonmede uzọ-ohu-ime-uzọ-iri ihien e me ofe a sọ—ke arabasi-minti ke riu ke ihien-akunkun ndi ozọ ri ichen-ichen—bu unu a nato iye onye owule ihien run'e le inwe ihien-osusuo jenni Osolobue—ndini te furu unu k'a gha e me; kanj, ele hun unu e gi lato ihien ndi ahun unu a ku.”

⁴³ “Nsongbu ri ni unu ndi Itu-Farisi! O sọ unu ni unu a nodi isi-ocho ime ulo-ofufe lezi ni we e kele unu ekele pu-ichen ime afia ebe ihian ri. ⁴⁴ Nsongbu ri ni unu! Unu no ke ili w'a ghafe elu e bu a marin we ni ili ro.”

⁴⁵ Onye ohu ime ndi-nkuzi Iwu no si a, “Onye-nkuzi, i gha e ku ihien ndini we, i ri a kparizikwo enyi nwen!”

⁴⁶ Jesu no si a, “Nsongbu rizikwoni unu nwen, ndi-nkuzi Iwu! Unu e buyesonme ndi ozọ ibu a fu orun obubu, kanj unu le enwen unu ara tinpude mkpinsi-eka ohu yeni we aka bu ibu ndi ahun. ⁴⁷ Nsongbu ri ni unu! Unu a tun ili ndi-amuma hu ndi nedi unu kanj gbu — ⁴⁸ hun unu gi a ghoji ni unu kwadon ihien ndi nedi unu me—makeni, uwu gbu ndi-amuma, unu nwen no tun ili ndi-amuma ahun we gbu. ⁴⁹ Ufiri ihienni ke Osolobue gi gi Amamihien e si, ‘M jenko d'e zijen ni we ndi-amuma le ndi-ozu pu-ichen: we jenko d'e gbu ndi hu ime we, kpokpo ndi hu ime we’ — ⁵⁰ keni we ju agboni ukwere edeke ndi-amuma ile we gbu kete w'e kele uwa — ⁵¹ ghakworj edeke Ebehu d'e ru edeke Zekaraya we gbuto Ulo-nso, egbata Ukpo nchu-ejan le Ebehu-ri-nso. Eghee, m ri a gwa unu, we siko d'a ju agboni ukwere we ile!”

52 “Nsoṅbu rị nị unu ndi-nkuzi Iwu! Unu e wepuṅṅo isafin amamihien: unu le enwen unu abanyeni, unu eyeni ni ndi rị a cho nị wẹ banye efe banye!”

53 Ogen Jesu gi ghaguṅ ebahun pu, ndi-nkuz Iwu le ndi Itu-Farisi no koriaman'a oda-oda, juchanna a onu ihien bu oda, 54 a cho ihien rị a onu, keni wẹ hun ihien wẹ e gi kwonḍon e.

Isi Nke Mmèbụọ

Gbakwoni Nị Ihunnai Oso! (Mak 10.26-27)

1 Kẹ mmadu nnu ole-le-ole don rị a gbakikome, nke wu nị wẹ hu a zo ibe wẹ uku, Jizosi no bu uzọ si umu-azuun a, “Kpachanpu nị enya banyeni yisti* ndi Itu-Farisi—hun wu ihunnai wẹ. 2 O nwonni Ihien owule kpumeni hun jenkoleni d'e kpupu; o nwonni ihien zuerini hun jenkoleni d'a wa. 3 'Ya wu, ihien owule unu ku ime ishi, ihian jenkọ d'a nu a ifonrin-ifon; ihien owule unu gunma enwen unu ime-ulo ka-uka ku, ihian siko d'e gi e yi oro elu ulo.”

Onye Wẹ K'a Tu Egun E (Mat 10.28-31)

4 “Ndi owu m, m rị a gwa unu, atule ni egun ndi e gbu ehụ sọ bu o nwonzini ihien wẹ siko d'a s'eka me kari ohun. 5 Kama, nị m ghosi unu onye unu siko d'a tu egun e: tu nị egun Osolobue, onye hun o me ni o gbuchanrin ehụ, o nwonghokizkwọ iken o gi a tu ihian e ye okun-mmón. Eghẹe, tu nị egun e! 6 Ele isen 'ikobọ' ebụọ kẹ w'e re achu† Kanị, Osolobue ara zo kẹ akp'ohu ime nnunu ndini. 7 Kẹ ntutu rị unu isi, Osolobue a gunguọ a. Atule ni nwan egun: unu ka achu mkpa a rị ebe Osolobue rị—osun'a nị achu bu oda ro!”

Ikweri N'ị Wu Nke Kraisi Le Ighori Nị Y'ele Nke E (Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 “M rị a gwapu unu ezioku, onye owule no id'enya ihian kweri n'o wu nke m, mme wu Nwa nke Ihian jenkọ d'a no id'enya ndi mmón-ozí Osolobue kwerezikwo nị onye hu wu nke m. 9 Kanị, onye no id'enya ihian ghori nị ele nke m, mme wu Nwa nke Ihian jenkọ d'a no id'enya ndi mmón-ozí Osolobue kuzikwo nị onye hu ele nke m.” 10 “Ozọj, wẹ siko d'a gbaghari onye owule kuja oku mme wu Nwa nke Ihian, kanị agbagharikọ wẹ onye owule kuja oku Mmón-nso. 11 Ogen wẹ jenkọ d'e gi wẹhẹ unu ulo-ofufe mobu ebe ndi hun a kinị mobu ndi-nze rị d'e kin unu ikpe, ehuekwole ni uhue kẹ unu k'a don kinrin onu unu mobu ihien unu k'e ku. 12 Makeni, ogen hu ru, Mmón-nso jenkọ d'a kuzi unu ihien furu unu k'e ku.”

Ilu Wẹ Gi Odafin Nzuzu Ta

13 Okennyẹ ohu rị ime igunrun hu no si Jizosi, “Onye-nkuzi, dodo gwa nwenẹ m n'o keye m uku nedi enyi lato nị enyi.” 14 Jizosi no si a, “Owu m, onye tume m onye a hannị unu ebụọ enen mobu onye e keni unu ihien?”

15 'Ya o nozi si wẹ, “Kpachanpukwo nị enya, unu e gbondon enwen unu make udi enya-uku owule gha a rị ime ndun unu; makeni, ele ihien ihian nwon wu ezigbo ndun a, osun'a n'o meke odafin.” 16 'Ya Jizosi no ta nị wẹ iluni: “O nwon okennyẹ ohu wu odafin, hun nwon ali. Ali hu no men'e ihien oda-oda. 17 O no si enwen e, 'Enwon m ebe siko d'e zu m buto ihien ugbo m. Kini kẹ m jenkọ d'e me?’” 18 O no si enwen e, ‘Lee ihien m siko d'e me: m k'a totusunme

* **Isi Nke Mmèbụọ:**1 yisti: ihien brēdi gi a fu † **Isi Nke Mmèbụọ:**6 sparo

oban m ile, tụn ndị kanị wẹ; ebèhụ kẹ m jẹnkọ d'e dọnmẹ ọka m lẹ ihien m ndị ọzọ. ¹⁹ Ogen hụ, m k'a sị enwẹn m, “Enwẹn m, y'e nwọnguo ihien ile ri mma siko d'e zu i bi ahua bu ọda lalan! Eyezile enwẹn i nsongbu! Ri! Ra! Efo ya sọoma i usuo!” ²⁰ Kanị Osolobue nọ sị a, ‘Onye nzuzu! Uhinhinni kẹ wẹ jẹnkọ d'a napu i ndun i—onye jẹnkọ nwan d'e nwọnrin ihien ndini ile i buto ni enwen i?’”

²¹ Igi mekin iluni, Jizosi nọ sị, “Enina k'ọ ri ni ndi hụ a kpatọ ni enwẹn wẹ akụ-lẹ-uba kanị ele wẹ ọdafi nime ihien Osolobue.”

Ehuele Uhue, Gi Osolobue Dọn Enya

(Mat 6.25-34)

²² Ya Jesu nọ sị umu-azuun a, “Ya kẹ m gi ri a sị unu ehuele uhue ihien unu jenkọ d'e ri ri ndun mọbu ekwa unu jenkọ d'e yi. ²³ Ndun ka ihien-oriri; ehịu ka ekwa. ²⁴ Lekpo ni nnunu: w'a ra kun mkpuru mọbu we ihien-ugbo; w'a ra nwon mmughe mọbu oban w'e buto ihien—kanị Osolobue hụ e ye wẹ ihien-oriri! Bụ unu kadẹ mkpa a ri ọda-oda kari nnunu! ²⁵ Onye ime unu siko d'a saeka gi uhue ọ ri e hue gi mgbahunme okuloku ohu tocheni? ²⁶ Omeni y'a s'eka me ihien mehan ntin enina, k'i ri nwan e songbuni enwẹn i banyeni ihien ndi ọzọ?”

²⁷ Lekpo ni kẹ obobo ofia dọn e sue: w'a ra nungbu enwẹn wẹ mọbu kpa ekwa—kanị m ri a gwa unu ni, kẹ eze wu Solomonu eyini ihien owule rihan mma kẹ obobo ohu ime ndini. ²⁸ Omele Osolobue e yime efifia ihien ri mma enina—efifia hun a ri ebeni tanni, eki fon a tu w'a ye okun, o yimeko unu hun ka mma? Euu, ndi okukwe-nta!

²⁹ Ya wu, atole ni e ro ihien unu jenkọ d'e ri lẹ ihien unu siko d'a ra; esongbule ni enwẹn unu banyen'e. ³⁰ Make ni, ndi ghaleni e fe Osolobue ime uwa ile a chusonme ihien ndini—bu Nedi unu a maringho ni ihien ndini ri unu mkpa.

³¹ Kama, chomagude ni Ali-eze e—o siko d'e yezikwo unu ihien ndini wẹ.”

Kpatọ Akụ-lẹ-uba Elu-igwee

(Mat 6.19-21)

³² “Umu-atunrun m, atole ni egun, make ni ọ sọ Nedi unu usuo n'ọ ye unu Ali-eze. ³³ Repu ni ihien unu nwe, we egbo e ye ndi igbennye, unu e gi uzoni memẹ ni enwẹn unu ekpa hun ghaleni e wiwi, wuru ndi nwe akụ-lẹ-uba ghaleni a guu aguu ime elu-igwee. Ebèhụ, ohin asako eka ru e; ekika a sako eka ripu wẹ. ³⁴ Make ni, ebe akụ-lẹ-uba unu ri, iya kẹ obi unu jenkọ d'a rizi.”

Kwademe Ni, Ni Di-nwonnini-enyi Lala

³⁵ “Kwademe ni orun; hun n'a ni ukpe unu e nwunsonme; ³⁶ nọ ni kẹ idibo ri e che nna wẹ n'ọ gha oriri agbamehuhuo lua. O lua, du eka, keni unu saeka gunpu n'a uzo ozigbo. ³⁷ O jenkọ d'a ri ni idibo ndi hụ mma omeni nna wẹ a lua, hun a ni wẹ mu enya, kwademe, e che e! M ri a gwa unu ezioku, o jenkọ d'a sị wẹ weri onodi wẹ teburu, o konrin, gi eka a buye wẹ ihien-oriri. ³⁸ O siko d'a ri ni idibo ndi ahun mma owuni ogen o gi lua—o sọ n'a ni ime abali mọbu igirigi utuntun k'ọ gi lua—o hun a ni a kwademe guo wẹ!

³⁹ Marinkwo ni ni omeni onye nwon ulo te marin ogen ohin e gi bia, o ke ni a gbukpo iwe e banhan. ⁴⁰ Ya wu ni unu lẹ enwẹn unu jenkọ d'a kwademezikwo, make ni Nwa nke ihian siko d'a bia ogen unu tuleni enya a.”

Odibo Furu Wẹ Gi E D'anya Ra Hun Furulen?

(Mat 24.45-51)

⁴¹ Pita nọ sị, “Di-nwonnini-enyi, enyi kẹ i ri a tu ni iluni ra i ri a tu ni ihian ile ya?” ⁴² Di-nwonnini-enyi nọ za, sị, “Onye wu onye-nlepu-anya ahun furu wẹ gi e

d'ęnya, hụn marin ihien, hụn nna a tumę n'o lehu n'a idibo ri ụlọ a ęnya, e ye wẹ ihien-oriri wẹ oge n'ofuru? ⁴³ O jenkọ d'a ri n'a mma omęni nna a lụa, o hụn a n'ọ hụ e mę ihien ahun o si a mę! ⁴⁴ Ezioku kę m ri a gwa unu, nna a ahun jenkọ d'e we ihien ile o nwę che ę ęka lepụ ęnya."

⁴⁵ "Kani, omęlę odibo hụ a si enwen ę, 'Nna m e biekęzi d'a lụa', o gbumę idibo ibe e hodunị ili—kę ikennyę kę ikpoho—e ri, a ra, a ra manya a tų, ⁴⁶ 'ya wụ nị nna a jenkọ d'a lụa idumuzi—uhuohin odibo hụ tulęni ęnya a lę oge n'ofuru marinlęni. O siko d'a jakika a, we ę che ebe ndi nnupu-isi ri."

⁴⁷ "Odibo hụn marin ihien nna a cho n'o mę, bu o kwademeni enwen ę n'o mę ę mobu o men'e, wẹ siko d'a fian a mkpinsin oda-oda. ⁴⁸ Kani, odibo hụ marinlęni ihien nna a cho bu o mę ihien w'e gi a fian mkpinsin, wẹ jenkọ d'a fian a hụn bulęni oda."

"Ihien bu oda kę w'a tų ęnya a ęka onyę wẹ ye ihien bu oda; kani, hụn ka oda kę w'a tų ęnya a ęka onyę wẹ ye hụn ka oda."

Jesu E Kebe Ihian (Mat 10.34-36)

⁴⁹ "M bja d'a mụ okun ye uwa; k'o ri m, o dunmaguole! ⁵⁰ Kani wẹ jenk'e gi afunfun męguu m mirin-Chuku; ęhu efuko m d'e ru ni e męguu m ya wụ mirin-Chuku. ⁵¹ Unu ri e ro ni m bja d'e mę ihian ile henrin ohu elu uwa? Mba, ezioku kę m ri a gwa unu, ęlę iri-ohu kani nkebe. ⁵² Gha oge nni jęnmę, mmadu isen hụn ri ezi-lę-ulo siko d'e kebe makę ufri m: eto gha a lusun ebuo ogun, ebuo hụ a lusun eto; ⁵³ nedi ihian gha a lusun nwa a okennyę, nwa-okennyę hụ a lusun nedi ę; nne gha a lusun nwa-a-okpoho, okpoho hụ a lusun nne ę; nne-di siko d'a gha a lusun nwunye nwa a, nwunye ihian jenkọ d'a gha a lusun nne-di ę."

Ighota Ihien Ri E Meni (Mat 16.2-3)

⁵⁴ Jizosi no sizikwo ndi hụ, "Unu hụn kę mirin ri e ru azuun ndidan ęnya-anwun, unu si ni mirin jenkọ d'e zue—o zue. ⁵⁵ Unu hunzi a ni ufere gha azuun ndidan-mirin fehe, unu si ni uwowo jenkọ d'a ri—o mę. ⁵⁶ Ndi ihunna! Unu ma kę w'e lee alę lę igwere ęnya e ku kę uhuhin jenkọ d'a ri; ki hain unu gizilęni a saęka e ku ihien ihien ri e mę oge nni ri a ghosi?"

Iyü Lę Onyę Ikpe I Dęnkwo Egwá (Mat 5.25-26)

⁵⁷ "Ki hain unu gilęni a marinde ihien ri mma unu jenkọ d'e mę? ⁵⁸ Lilima ni iyü lę onyę-ikpe i dęn, unu gini d'e ru ogwa, amangbe o dokpun i ye oka-ikpe, oka-ikpe e we i ye onyę ewuru-ogi—o tų i ye imę ulo-ngan. ⁵⁹ M ri a gwa i ezioku, i k'a to ebahun d'e ru ni y'a hanchanrin ihien ile wẹ be i—d'e rudę ikobo ka ntin."

Isi Nke Mmęto

Roghar! I Ju, Y'a La Ntikpo

¹ Oge n'ofuru hụ kę ndi hụ imę ndi ri ebęhu gi gwa Jesu oku ndi Galili hụ Pailęti gbu ebe wẹ ri a chųye ni Osolobue ęjan, gi ędeke wẹ gwọ ęjan ahun wẹ ri a chų. ² Jesu nọ shari wẹ, si, "Unu ro ni ihien mę ndi Galili hụ ghosi ni unu wẹ ka ndi Galili ndi ozo ile njo e mę? ³ Mba! M ri a gwa unu ni omęni unu lę enwen unu erogharini, unu ile siko d'a lazikwo ntikpo kę wẹ. ⁴ Ra unu ro ni mmadu mmesato ahun ulo-nche uku ahun ri Siluam dangbu ka ndi ozo ile bi

ime Jerusalem njo e me? ⁵ Mba! M ri a gwa unu ni omęni unu erogharini, unu ile jęnkọ d'a la ntikpo ke we.”

Ilu Jesu Gi Osisi Figi Mịleni Mkpuru Ta

⁶ Ya Jesu no ta ni we iluni: “Okęnyę ohu ku figi ime ali-vaini a. O hu a chọha mkpuru elu figi hu, o hunni. ⁷ O no si onye hun e lepun'a ali vaini hu ęnya, ‘Lee e, kete ahua eto ęnwaın ke m biama d'a cho mkpuru elu figini, ahunni m. Gbutu e! K'o ri e wiwini ali?’ ⁸ Kanj, onye e lefu ugbo hu ęnya no si a, ‘Di-okpa, dodo hapuzi a ahua ohu suo, ni m hun uzọ guhunme e, buche e ęjan hun e me ihien. ⁹ Omęni o mi mkpuru akan-ile, o hu mma; kanj, ọwuni o mini, n'i siko d'e gbutu e, y'e gbutu e.’”

Jizosi A Zuọ Okpoho Eje-mmọn Hieme

¹⁰ Uhuohin Izu-iken ohu, Jesu ri ulo-ofufe ohu, a kuzi. ¹¹ Okpoho ohu eje-mmọn ri ime e ri ebęhu. Eje-mmọn hu hieme e kete ahua mmęsato—nke wu ni a ra saęka tinpu. ¹² Ogen Jizosi gi hun a, o no kpọche n'e, si, “Okpoho, y'a dinhinle emu!” ¹³ Ya Jesu no bu eka kwasi a, o no tinpu ozigbo; o no jama Osolobue mma.

¹⁴ Kanj iwe no we onye-isi ulo-ofufe ni Jizosi zuo emu Uhuohin Izu-iken, o no si ndi ri ebęhu, “Akpu-uhuohin isin ri a hun furu ęnyi e gi run ọrun—bia ni ogen hu d'a zuo isi, ele Uhuohin Izu-iken!” O hu e ku e, e kudonzi.

¹⁵ Di-nwonn-ęnyi no si a, “Ndi ihunna! Onye-onye ime unu a topu okęn-efin e mọbu jaki e ulo-anu we limeto a Uhuohin Izu-iken, du e e si ebe o jęnkọ d'a no ra mirin; ele iya?”

¹⁶ “Lee ni nwan okpohoni: nwa Ebrahim hun Ekwensu ken egbun kete ahua mmęsato; o runi hun w'a topu Uhuohin Izu-iken?” ¹⁷ Ogen o gi ku ihienni, ifenren no me ndi ihenren e. Kanj igunrun ahun ri ebęhu hu a ghogho make ihien ile a tu ęnya o ri e me.

Ilu Jesu Gi Mkpuru Mostadi Ta

(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Ya Jesu no nwan si, “Kini ke Ali-eze Osolobue yi? Kini ke m'e gi ghosi k'o no? ¹⁹ Ali-eze Osolobue no ke ebe onye ohu no weri mkpuru mostadi, kun a ye ugbo-nta a, ihien akunkunni e sue, henrin osisi, nnunu no bia d'a ku ekwu we ye agalaba a.”

Ilu Jesu Gi Yisti Bredi Gi A Fu Ta

(Mat 13.33)

²⁰ Jesu no sji, “Kini ke m'e gi ghosi ke Ali-eze Osolobue no? ²¹ Enina k'o no: o no ke ebe okpoho ohu no weri ekerę yisti bredi gi a fu, gwogbamę 'ya le adana oka eto we gwe—d'e ru ni we ile a fuchanrin.”

Onumuzo Hun Me Mwara

(Mat 7.13-14, 21-23)

²² Ebe Jesu jęnkọ Jerusalem, o hu a banyesonme obodo ndi hi-ogbe le ndi me ekerę-ekerę, a kuzi ndi ri ime we. ²³ Onye ohu no ju a ajuju, si, “Di-nwonn-ęnyi, ndi buleni oda suo jęnkọ d'e nwe nzuopuha?” Jesu no si we, ²⁴ “Gikwo ni ndun ile unu nwe liliima ni unu banye onumuzo hu me mwarara! Makęni ndi bu oda jęnkọ d'e me ni we banye, kanj asako we eka.”

²⁵ “Makęni, onye nwe ulo ma-ama gunma uzọ, unu e turu ezi ebahun duma eka onumuzo, a si, ‘Di-nwonn-ęnyi, dodo gunpuni ęnyi uzọ!’ O jęnkọ d'a za unu, si, ‘Amarin m ebe unu gha bia!’ ²⁶ Ogen hu, unu jęnkọ d'e kume, si, ‘Ele ęnyi le iju wi ri, ra? Y'a noguzide ogbe ęnyi kuzi!’ ²⁷ Kanj o siko d'a si, ‘Amarin m

ebe unu gha bja! Gha ni ebe m ri pu, unu ile hun e me njo!'²⁸ Ikwan-ekwa le ita nkwenren-eze jenko d'a ri ogen unu jenko d'e gi hun Ebrahim le Aziki le Jekopu lezikwo ndi-amuma ile ime Ali-eze Osolobue, bu a tu we unu le enwen unu ye ezi!"

²⁹ "Ihian jenko d'a gha ebamin-eno uwa bja d'e ri oriri ime Ali-eze Osolobue—we k'a ghasonme azuun owuwa-anya-anwun le ndidan anya-anwun le azuun ugu le ndidan-mirin bja. ³⁰ Ezie, o nwongho ndi kpa azuun ogenni jenko d'a wuru ndi bu uzo ogen ahun le ndi bu uzo kikenni hun k'a wuru ndi kpa azuun."

Obodo Jerusalem Ri Jizosi Obi (Mat 23.37-39)

³¹ Ogen ohu hu, ndi hu ime ndi Itu-Farisi no bja d'e kunrun Jizosi, si a, "Ghakwo ebeni pu, make ni Herodu cho n'o gbu i!" ³² Jesu no si we, "D'a gwa ni ni m ufu ahun e me ero ni m si, 'Gon ntin, m ri nwan a chupu eje-mmun, a zuo emu tanni, ekile e mezi m erira, hun me e akpu-uhuhin eto, a runchanrin m on m.'" "

³³ Jesu nozi si, "K'osileri, m pukọ apuko—m siko d'a ririri uzo tanni le ekile le nwe-eki—makele Jerusalem suọ ke we no e gbu onye-amuma—onwonzini ebe ozo."

³⁴ "Euu Jerusalem! Jerusalem!! Obodo hun e gbu ndi-amuma, e gi omuma a magbu ndi we zihen'e! Mgbe ole-le-ole ke m chopu ni m kponkikome ndi ri ime i ke nneku-ohuhu don e kponkikome umu a e ye nku e, kanj y'a nini m! ³⁵ Lee e, a la we nwan Ulo i ton'i! M ri a gwa i ni y'a hunkozi m d'e ru ogen i jenko d'a si 'Onye hu gi efan Di-nwonna-enyi a bja wu onye we gozi agozi.' "

Isi Nke Mmę̀ọ̀

Jesu A Zuo Okennyę Ehu A Fun

¹ Uhuohin Izu-iken ohu, Jizosi no jen d'e ri ihien-oriri iwe onye ohu ime ndi-isi ndi Itu-Farisi; ndi ri e ke Jizosi hu e ke e. ² Ya ke okennyę ohu ehu a fun nohu puha ihun Jizosi ebęhu. ³ Jesu no ju ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, si, "Iwu e kwerigho ni we zuo emu Uhuohin Izu-iken ra o kwerini?"

⁴ Kanj we ile a gba nkintin. Ya Jesu no weri okennyę hu, zuo a, si a lama. ⁵ "Ya o no si we, "Ome ni nwa i okennyę mobu oken-efin i danban omi Uhuohin Izu-iken, y'e wepuhako a ozigbo?" ⁶ Kanj, asani we eka za ihien owule.

Iwelua-Enwen-Ihian-Ali Le Ime Ni Ndi Igbennyę Ohunma

⁷ Jesu a hun ke ndi obia ri a horisonme isi-ochę, o no kuzime we, si, ⁸ "Ogen owule we kpo i oriri-agbamehuhuo, ejenkwole d'a nodi ali isi-ochę. Ikenkwọ o nwon onye ka i mkpa a ri hun we kpozi oriri hu. ⁹ Ogen hu onye hu kpo unu ebuo oriri jenko d'a bja d'a si i, 'Owu m, lihi oto ni onyeni nodi ali.' Ogen hu ifenren e megbu i, y'e gi ifenren jenme nwan d'a nodi ali ochę mmaka. ¹⁰ Kama, we kpo i oriri, jen d'a nodi ali ochę mmaka, keni onye hun kpo i oriri bja, o si i, 'Owu m, bja d'a nodi ali isi-ochę.' Ogen ahun ogho e jun i ehu ihun ndi we kpo 'yu le we oriri ahun.' "

¹¹ "Make ni onye wesi enwen e enu, e wetu w'e ali; onye welua enwen e ali, e wesi w'e elu."

¹² "Ya Jizosi no si onye hun kpo a oriri, "I kpo oriri, akpole ndi owu i mobu umune i mobu ndi-idafin ibe i amamgbe w'a kpo gwari i—o wuru ni a kukunguọ we i ugwo."

¹³ "Kama, i kpo oriri, kpo ndi igbennyę le ndi nguro le ndi uku rileni iken le ndi enya-ishi."

14 “I jęnkọ d'e nwehęn ngozi makęni asa wę ęka kụkin i y'e—Osolobue siko d'a kụkin i y'e ụhụhụhị n'ụ ndị rị ọchan k'a gha ọnwun lihi.”

Ilu Jesu Gi Ndị Wę Kpọ Oriri Hi-ogbe Ta
(Mat 22.1-10)

15 Ogen onye ohu ime ndi hu bia oriri hu gi nu ihieni, o no si, “Ndi hu siko d'e ri oriri hu ime Ali-eze Osolobue e nwekekwo ewere!”

16 Jizosi no si a, “Okennyę ohu kpọ oriri hi-ogbe; o no kpọ ndi bu ọda oriri ahun. 17 Ogen oriri hu e ru, o no zi odibo ę d'a gwa ndi o kpọ oriri, si wę, ‘Bia ni ni a kwademęguo wę ihien ile!’ ”

18 “Kani, wę ile no kumę ihien jęnkọ d'e mę wę abiale. Onye ibuzo si odibo hu, ‘M nonhu ali; m siko d'e jęnriri d'e lele ę. Dodo, asa m ęka bia.’ 19 Onye ọzo no si, ‘M nonhu oken-efin iri wę gi a run ugbo, m jęnkọ nwan d'e lele wę—dodo asa m ęka bia.’ 20 Onye ọzo si, ‘M luhụ nwunye ma!—Asa m ęka bia.’ 21 ‘Ya odibo hu no bia d'a gwa nna a k'o jęn. Olulu no bumę onye hu nwe ulo, o si odibo ę, ‘Jęsonmę nwan ọgbara-ogbe lę ụzo-ụpụ ozigbo, d'e węhesonmę ndi igbenye lę ndi-nguro lę ndi ęnya-mpin lę ndi ụku wę rilęni ikęn.’ 22 Omęguu, odibo hu no bia d'a si a, ‘Di-ọkpa, e męguo m ihien i zi m, kanj ebęhu eke junkwo.’ 23 Ya nna odibo hu no si a, ‘Shi nwan ụwaya lę nwa-ozue: lili ma n'i mę ihian bia—keni ulo m jun. 24 M ri a gwa unu ni o nwonni akpu onye ohu ime ndi hu wę bu ụzo kpọ hun jęnkọ d'a danmin ihien-oriri m!’ ”

Ihien Ison Jesu Cho
(Mat 10.37-38)

25 Igunrun ihian sonko Jesu, o no gbewuto, si wę, 26 “Onye ọwule hun bia d'e kunrunni m, bu ihien m ason'a kari ihien nedi ę lę nne ę lę nwunye ę lę umu a lę umune-ę-ikennyę lę umune-ę-ikpoho—ęghęę, kę ndun a de, o sako ęka wuru nwa-azun m; 27 onye ọwule buruleni obe ę sonmę m asako ęka wu nwa-azun m.”

28 “Onye ọwule ime unu hun cho n'o tun oken-ulo ebuko ụzo nodi ali, chopuhaguu ihien jęnkọ d'a ban n'a—n'o marin kę o nwongho ego jęnkọ d'e zu ę runchanrin a? 29 Omeni y'e meni erira, i gbeguu iyeto a ni y'a sazi ni ęka tunguu a, onye ọwule hun ihien meni siko d'a mu i emu. 30 Wę jęnkọ d'a si, ‘Onyeni jęn d'a tunma ulo bu o sani ęka tunguu a!’

31 Ra o nweđe eze jęnkọ d'e kunrun eze ọzo hun lala d'a lusun ę agha, hun jęnkoleni d'e bu ụzo nodi ali leleguu kę n'o saeka gi mmadu nnu isen-kwasigun o nwe lusun eze hu gi mmadu nnu iri-kwasigunna lala d'a lusun ę agha? 32 Omeni o sako ęka, o siko d'e zi ozi jenni eze hun-ebọ ogen o keleni nokunmę ę—keni wę ku kę w'e mę don.”

33 “Erirazikwo, o nwonni onye ọwule ime unu hun jęnkọ d'a s'eka wu nwa-azun m mmani o latochanrin ihien ile o nwon!”

Nnu Tuhu Usuo A
(Mat 5.13; Mak 9.50)

34 “Nnu ri mma; kani omeni nnu e tuhu usuo a, nani kę wę jęnkọ d'e gi mę ę n'o suomazi usuo a? 35 O nwonni erere o ban: o rikọ mma ali; o rikọ mma ihien wę gi e ye ihien-akunkun. W'a m'a e tuhu. Onye hun nwon ntin o gi a nu ihien, y'a nu.”

Isi Nke Mmisen

Ilu Jesu Gi Atunrun Tuhuni Ta
(Mat 18.12-14)

1 Uhuoḥin ohu, oḡen ndi ile hun a na ugwo-isi le ndi we gi njo marin gi ri a bja d'e ḡon Jizosi ntin, 2 ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu no denwinwinma, a si, "Okennyeni a nabanhan ndi njo, e son we e ri ihien-oriri."

3 Ya Jizosi no ta ni we iluni: 4 "Omēni onye ohu ime unu nwe atunrun ogun-isen, ni ohu e tuhu ime we, kinj k'o jenkō d'e me? O hapuko ohu-aria-ogun-isen hu ogige ebehu we ri a kpa nni d'a cho ohu hu tuhuni d'e ru mgbe o hun a? 5 O hun a, o ḡoghoma—nke wu ni o siko d'a pa a che uvun, 6 bulua a ulo. O ru ulo, o kpoḡbama ndi oḡu a le ndi bikunme n'e, si we, 'Son ni m ḡoghō, makeḡi a hunḡuḡo m atunrun m te tuhuni.' 7 M ri a gwa unu ni erira ke ighoḡo jenkō d'a ri elu-igwee oḡa-oḡa make ufiri onye-njo ohu roghariḡi kari ndi ezi-omume ohu-aria-ogun-isen hun o me ni o rinj mka ni we k'e roghari."

Ilu Jesu Gi Egho Tuhuni Ta

8 "Ra, omēni okpoho donme egbo orun akpu-uhuoḥin iri, egbo orun akpu-uhuoḥin e tuhu, k'o jenkō d'e me? Ele o jenkō d'a muye ukpe, zacharin ulō a, cho a itan, cho a imon—d'e ru mgbe o hun a? 9 O hun a, o kpokikome ndi oḡu a le ndi bikunme n'e, si we, 'Son ni m ḡoghō makeḡi a hunḡuḡo m egbo m te tuhuni.' 10 "M ri a gwa unu ni erira ke ighoḡo don a ri ebe ndi mmon-ozu Osolobue ri make ufiri onye-njo ohu roghariḡi."

Ilu Jesu Gi Nwa Kpahuni Ta

11 Ya Jizosi no siji, "Okennyē ohu mu ikennyē ebuo. 12 Hun-nta no si nedi e, 'Baba, kebe ihien ile, y'e ye m hun k'e runi m.' Ya o no kebe ni we ihien ile o nwe. 13 O ke mehu akpu-uhuoḥin ole, hun-nta no kponkwame ihien ile we keye e, bu e re, gha ulō pu, si ali ohu teni, ebahun k'o no ritita ego e ebe o ri e bi obibi nwonlani isi.

14 Oḡen o gi riguu ihien ile o nwon, oken unwun no muḡbama ali hu, elu no fuma a. 15 'Ya o no jenme d'a runma ni onye ali hu orun. Onye ahun no zi e si ebe o no a zun ezin d'e yeme ezin ndi hu ihien-oriri. 16 O te ri a n'o gi ihien-oriri ezin e ḡbon egun, kale o nwonni onye y'e ihien oḡule.

17 Oḡen uche e gi kinhen, o no si, 'Ke ndi ile nedi m we orun nwon hun w'e ri e rihodu, mme nwen hu ebeni a ka enwen m egun?' 18 'M jenkō d'e lihi, buru nedi m; m jenkō d'a si a, "Baba, e meḡe m elu-igwee njo, mezikwo 'yu le enwen i njo. 19 Efuruzini m onye we siko d'a kpo nwa i; weri m ke onye ohu ime ndi hun i we orun.'"

20 Ya o no buli, buru nedi e. Kani, ebe o ri ebe teni, nedi e no lechen'e; omiken e no me nedi e oḡa-oḡa, 'ya o no ḡbaburu nwa a, dide e, su e onu. 21 Ya nwa a no si nedi e, 'Baba, e meḡe m elu-igwee njo, mezikwo 'yu le enwen i njo, efuruzini m onye w'a kpo nwa i*!'

22 Kani, nedi e no kpo ndi idibo e, si we, 'Ogbahu-ogbahu! Wehe ni ekwa hun kacharin nwa yime e! Yime n'e ola mkpinsin-eka! Yimen'e akpuku! 23 Wepuha ni nwa-efin ahun kacharin mma enyi zunto ni unu gbu e! Ni enyi ri ni oriri, ni enyi ḡoghō— 24 makeḡi nwa m ni te nwonhun anwunhun, kani o ri nwan ndun; o te tuhu tuhu, kani a hunḡuḡo m'a nwan.' We no rime oriri, ḡoghoma."

25 "Oḡen hu, nwa a hun kani ri ugbo. Oḡen o gi lala, o rumē ehu ulō, o no nu ukwere egu we ri a kpo, e ten. 26 'Ya o no kpo odibo ohu, ju a, si, 'Kinj ri e me?' 27 Odibo hu no si a, 'Nwene i bja abja; nedi i e ḡbuguo nwa-efin ahun kacharin mma we zunto, makeḡi o nwehenzi nwa a ebe o ri ndun, o nwonni

* **Isi Nke Mmisen:21** ...weri m noke onye ohu ime ndi i we orun.

ihien m'en'ẹ.' ²⁸ Iwe nọ weme nweñe ẹ hụn kanị, nke wụ nị o kwerini banye ime ụlọ; 'ya nedi ẹ nọ puha, rioma a. ²⁹ Kanị, o sị nedi ẹ, 'Lee ẹ, kete ahụ ole-ọle m rị a run n'ị ke igbon, enuputuni ni m'i isi. Kanị, y'e yetudeni m ke nwaewu mmaka nị mmẹ le ndi owu m gi ri oriri! ³⁰ Kanị, nwa i nị giguu ihien i ile bupu igbaraja a lwa nwan, y'e gbun'ẹ nwa-efin hụ kachanrin mma enyi zuntol' ³¹ Ya Nedi ẹ nọ sị a, 'Nwa m, mmẹ le yu richanrin ebeni, ihien ile m nwon wu nke i. ³² Kanị, o furu nị enyi ri oriri, ghoghọ, makele nweñe i ni te nwunhun anwunhun, kale o rị nwan ndun; o te tuhu etuhu, kanị, a hunguo w'a nwan.'

Isi Nke Mmisen

Ilu Jesu Gi Onye-nlepu-nya Nwe Ako Ta

¹ Jizosi nọzi sị umu-azuun a, "O nwon odafin ohu, hūn nwon onye e lepun'a ihien ẹ nya. Odafin hū nọ numa nị onye hū rị e lefun'a ihien enya rị e ritita ihien ẹ. ² Ya o nọ kpọ a, sị a, 'Kị wu ihienni m rị a nū nị 'ya ke i rị e mē? Kowachanrin nị m k'i don run—makeñi y'e lepukozị ihien m enya.' ³ Onye nlepu enya hū nọ sị enwen ẹ, 'Hūmni nna m jenko d'a chū m nwan orun, kini ke m jenko d'e mē? Enwe m ndun m'e gi run orun-ugbo, bu ifenren aniko m rịo urio. ⁴ A maringuo m nwan ihien m jenko d'e mē, omēni a chū wē m orun, keni m hūn ndi jenko d'a nabanhan m iwe wē.'

⁵ 'Ya o nọ kpọ ndi gi nna a ugwo ohu-ohu. O nọ ju onye ibuzo, sị, 'Ole k'i gi nna m?' ⁶ O nọ za, sị, 'Galonu uđen-olivu ogun-isen.' Onye-nlepu-nya hū nọ sị a, 'Lee ehuhuo wē gi de ẹ ebeni. Nodi ali, ejije-ejije, n'i dehuto a si galonu iri-kwasị-ogunna.' ⁷ Ya o nọ juzi hūn mē ẹ ebuo, 'Ole ke 'yu nwen gi?' O nọ sị a, 'Eka oka-witi ogun-isen.' Onye-nlepu-nya hū nọ sị a, 'Lee ehuhuo wē gi de ẹ ebeni, dehuto a si ogun-eno.' ⁸ Ufiri ihienni o mē, odafin hū nọ ja onye-nlepu-nya hū hūn furuleni wē gi e don enya mma—make akoni o nwon. Eghē, makeñi ndi uwanị ka umu ukpe ako e nwon ebe wē n'e son ibe wē.'

⁹ Jizosi nọ sị, "M rị a gwa i: gi aku-le-uba uwanị han owu, omēni o guu keni i hūn onye jenko d'a nabanhan i iwe ẹ biri jenin ejen."

¹⁰ "Onye owule hūn furu wē gi e don enya ebe ihien mē ekere rị furuzikwo wē e gi don enya ebe ihien hi-ogbe rị; onye owule hūn furuleni ni wē gi e don enya ebe ihien mē ekere rị efuruko wē e gi don enya ebe ihien hi-ogbe rị."

¹¹ "O mē nwan nị y'a ghoşiole nị y'e furuni wē gi e don enya ebe aku-le-uba uwanị rị, onye jenko d'e ye i ezigbo aku-le-uba lepu enya?" ¹² "Omēni y'e donmēni ihien onye ozo ohunma, onye jenko d'e ye i nke i?"

¹³ "O nwonni odibo jenko d'e ri-eka fe nna ebuo; o jenko d'e ze ize ohu, nwe ihien-osusuo hūn-ebọ mọbu o wechanrin enwen ẹ ye ohu, lelja hūn-ebọ. Y'a sakọ ẹka fe Osolobue le egho."

Jesu E Ku Banyeni Nkpechan Le Ihien Ndi Ozo

(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

¹⁴ Ogen ndi Itu-Farisi gi nuguu ihienni ile, wē nọ ru Jesu imi, makeñi egho a suoka wē.

¹⁵ Kanị Jizosi nọ sị wē, "Unu wu ndi hūn e mē ke sị unu a rika mma id'enya ndi ozo, kanị, Osolobue a maringuo obi unu. Makeñi, ihien hūn ihian weri n'ọ rika mkpa wu aru enya Osolobue."

¹⁶ "Iwu Mozizi le ihien ndi-ama de ke wē gi run orun d'e ru ogen Jonu hūn e mē mirin-Chuku gi bidon orun a. Kete mgbe hū, wē hū e zi ozioma Ali-eze Osolobue, ihian ile hū e gi iken a zuo nị wē banye e."

17 “O ka nfe n̄i elu-igwee l̄e ụwa ghafe kar̄i n̄i akp̄u ih̄ien ohu r̄i im̄e Iwu a danp̄u, ọ s̄uo n'a ih̄ien kachanr̄in nt̄in w̄e kaye mkp̄ur̄u-ekukw̄o r̄i im̄e Iwu.”

18 “Okennȳe ọw̄ul̄e h̄un kpechan nwun̄ȳe ẹ l̄uma okpoho ọz̄o gh̄ere agh̄ere; okennȳe h̄un l̄uma okpoho w̄e kpechan gh̄ere agh̄ere.”

Odafin Hu L̄e Lazaros̄i

19 “O nw̄on ọdafin ohu, h̄un e kon ekiken ọdafin, e ri ke eze ụh̄uoh̄in ile.”

20 “O nw̄onzikw̄o okennȳe ohu w'a kp̄o Lazaros̄i, ogben̄nȳe r̄o, ẹt̄e jun ẹ ẹh̄u a ile. W'e bu Lazaros̄i a t̄o ọn̄u-mgb̄on ọdafin h̄u ogēn ile. 21 Lazaros̄i' a ch̄oḍe n'o gi ifunfun ih̄ien-oriri h̄un a dannah̄in ọdafin h̄u ọ gha e ri ih̄ien-oriri gb̄on ẹḡun. O ru, nkite a b̄iade d'a rachan ẹt̄e nd̄i h̄u r̄i a ẹh̄u.”

22 “Om̄eḡu, ogben̄nȳe h̄u n̄o nw̄unh̄un, nd̄i mm̄on-oz̄i n̄o bu ẹ si ebe Ebrahim r̄i. Ọdafin h̄u a nw̄unh̄unzikw̄o, w̄e n̄o li ẹ. 23 Im̄e al̄i-mm̄on, ebe ọdafin h̄u r̄i a ta afunfun, o wesi ̄nya elu, ọ n̄o gha ebe teni lecheni Ebrahim, h̄unzi Lazaros̄i k'ọ n̄odiyen'e. 24 ‘Ya ọ n̄o kp̄ochen'e, si, ‘N̄edi ̄nyi Ebrahim! M̄e om̄iken m zi Lazaros̄i n'o gi ọn̄un̄u mkp̄ins̄in-eka a deri mirin tanye m ire ken̄i ire h̄un ụz̄o j̄u m oyi, makele m r̄i a ta ok̄en afunfun im̄e ok̄unni!’ ”

25 “Ebrahim n̄o si a, ‘Nwa m, nyanhan n'i nweh̄enchanr̄in ih̄ien ile r̄i mma ogēn i gi r̄i nd̄un, bu Lazaros̄i nweh̄en ih̄ien ile j̄o n̄jo. Kan̄i, ẹh̄u fu ẹ nwan ebeni, bu yu nwen r̄i nwan a ta afunfun. 26 Wezukade ih̄ien nd̄ini ile, o nw̄onzikw̄o oghe sh̄iagbu enwen ẹ w̄e d̄onm̄e ẹgbata ̄nyi l̄e ụn̄u, nke w̄u n̄i onye ọw̄ul̄e ch̄o n'ọ fetu sh̄i ebe ụn̄u r̄i asako ẹka, bu o nw̄onni onye ọw̄ul̄e r̄i ebah̄un j̄enk̄o d'a sāeka fetu b̄ia ebe ̄nyi r̄i.’ 27 ‘Ya ọdafin h̄u n̄o si a, ‘Baba dodo nwan, zi Lazaros̄i j̄en iwe n̄edi m— 28 n̄i m nw̄on umun̄e ikennȳe is̄en. Y'a j̄en d'a d̄o w̄e ẹka-nt̄in make w̄e gha a b̄ia ebeni afunfun r̄i.’ ”

29 “Kan̄i, Ebrahim n̄o si a, ‘E nwegh̄o w̄e Iwu Mozizi l̄e Ih̄ien nd̄i-am̄uma de; umun̄e i w̄e ḡon w̄e nt̄in.’ 30 Ọdafin h̄u n̄o si a, ‘Mbakw̄o n̄edi ̄nyi Ebrahim, ọh̄un ezuni! Kan̄i, om̄eni onye gha ọnw̄un lihi j̄en d'e kunrun w̄e, w̄e j̄enk̄o d'e roghari.’ 31 Kan̄i, Ebrahim n̄o si a, ‘Om̄eni eḡonni w̄e Iwu Mozizi l̄e ih̄ien nd̄i-am̄uma de nt̄in, ekwerik̄o w̄e—os̄uokw̄on'a n̄i ih̄ian gha ọnw̄un lihi d'a gwa w̄e.’ ”

Isi Nke Mm̄esa

N̄jo L̄e Igbaghari-njo

(Mat 18.6-9, 21-22; Mak 9.42)

1 Jizos̄i n̄o si ụm̄u-az̄uun a, “Ih̄ien nd̄i h̄un a han ih̄ian e m̄e n̄jo j̄enk̄o d'a b̄iariri; kan̄i, nsongbu r̄i n̄i onye h̄un w̄e k'a gha ẹka a b̄ia! 2 O ka onye h̄u mma n̄i w̄e ken̄m̄e ọl̄o y'ẹ olu, t̄u a ye im̄e ohimin kar̄i n'ọ han onye ohu im̄e nd̄i-nt̄ani m̄e n̄jo.”

3 “Ya w̄u, kpachanp̄u n̄i ̄nya! Nwen̄e i m̄e n̄jo, j̄ugbo a; o gb̄ehuto obi, y'a gbaghari a. 4 Os̄uon'a n'o m̄e i n̄jo mgbe ̄sa im̄e ụh̄uoh̄in, bu o b̄iachanr̄in mgbe ̄sa h̄u d'a si i, ‘E gb̄ehutoḡu o m̄bi; dodo.’, i sik̄o d'a gbaghariiri a.”

Okukwe

5 Nd̄i-oz̄i h̄u p̄u-ichen n̄o si Di-nw̄onni-̄nyi, “M̄e okukwe ̄nyi waye.” 6 Di-nw̄onni-̄nyi n̄o si w̄e, “Om̄eni i nw̄on okukwe h̄un han̄de ke mkp̄ur̄u m̄ostadi mgbu enwen ẹ nt̄in, i j̄enk̄o d'a sa ẹka si osisi Muberi-ni h̄igbu enwen ẹ ogbe r̄i ebeni, ‘Hueri, y'ẹ j̄en d'a gb̄or̄i im̄e ohimin!’ O j̄enk̄o d'a gbaye i.”

K'ọ Furu N̄i Odibo E M̄e

7 “Onye im̄e ụn̄u k'ọ m̄e ni odibo ẹ h̄un gha ebe o j̄en d'a run ọrun im̄e ugbo m̄obu ebe o j̄en d'e lep̄u at̄unr̄un ̄nya luaha, y'a si a ‘B̄ia ozigbo d'a n̄odi al̄i

n'i ri ihien-oriri?" ⁸ Mba nū! I jenkō d'a sị a, 'Meme ni m ihien-oriri enyasi, y'a kwademe n'i buye m 'ya wu ihien-oriri; y'e cheri m ni m riguu, ra, n'i kipu ihien; i kebe ri, ra.' ⁹ Eghęę, y'e keleko odibo hu kaka ebe o nohu me ihien i si a me. N'i kele e?"

¹⁰ "Erija k'o rizikwo ni unu: unu mechanninguu ihien ile we si unu me, si ni, 'Idibo mmaka furuleni w'e kele ke enyi wuhu, make ni ihien furu ni enyi me sọọ ke enyi mehu.' "

Onye Bia D'a Kpanmin Jizosi

¹¹ Ogen Jizosi gi jenkō Jerusalem, o no ghasi egbata Samerja le Galili. ¹² Ogen o gi banyeko ime obodo ohu me ekerę, ndi oti iri no kunrun e. Anokunmechanrini w'a; ¹³ we no hijenn'e, si, "Jizosi! Di-nwonn-enyi! Me omiken enyi!" ¹⁴ Jizosi a hun we, o no si we, "We ni enwen unu d'a ghosi ndi nchu-egan ni we ghosi we ni unu a dingingo." E ru we uzọ, 'ya we no ri mma. ¹⁵ Ogen onye ohu ime we gi hun a n'o riguo mma, o no kin-azuun, yiko, jako Osolobue mma. ¹⁶ O no dan ni Jizosi ali, kpanmin a. Okennyę hu wu onye Samerja. ¹⁷ Jizosi no si, "Ele mmadu iri ke we zuo, me we ri uchan? Elebe ke mmadu itenei hoduni ri?" ¹⁸ Ya wu, o nwonn onye hun kin-azuun d'a ja Osolobue mma wezuka onye ali-ozoni?"

¹⁹ Ya Jizosi no si okennyę hu, "Lihio oto n'i lama, okukwe i e meguo i dnhin."

Ke Ali-eze Don A Bia (Mat 24.23-28, 37-41)

²⁰ O nwonn ndi Itu-Farisi ju Jesu ogen Ali-eze Osolobue jenkō d'e gi bia. O no shiri we, si, "Ele enya ke we gi a marin ni Ali-eze Osolobue a biale d'a kima. ²¹ O nwonn onye jenkō d'a si, 'Lee e, ebeni k'o ri!' mọbu 'Ebeni k'o ri', make ni, ezie, Ali-eze Osolobue a riguo ime igunrun unu."

²² Ya o no si umu-azuun a, "Ogen lala hun o gi ri unu ni unu hundę osuon'a akpu-uhuhin ohu hun ri ime ogen Nwa nke Ihian, kanj unu ahunko a. ²³ We k'a si unu, 'Lee e ebeni!' mọbu 'Lee e ebeni!' Kanj, ekwerikwole ni; esonkwole ni we d'a choma a. ²⁴ Make ni, ke amuma don e be elu-igwere, a gha we azuun ile hun a, erija ke Nwa nke Ihian jenkō d'a ri uhuhin o jenkō d'a bia. ²⁵ Kanj, o jenkō d'e bu uzọ taguu afunfun bu oda, ndi agboni a juguu a.

²⁶ K'o don ri ogen nke Nua k'o jenkō d'a rizikwo ogen nke Nwa nke Ihian. ²⁷ We hu e ri, a ra; we hu a lu di le nwunye, e we we e ye we a luru—d'e ru uhuhin hu Nua banye ime ugbo hu pu-ichen, oken-mirin hu no bia d'e gbupuchanrin we ile.

²⁸ O jenkō d'a rizikwo ke ogen Lotu. Ihian ile hu e ri, a ra; e non, e re; a kun, a tun. ²⁹ Kanj, uhuhin hu Lotu gha Sodom pu, okun le nsin-nya-anwun no gha elu-igwee zuetu ke mirin, gbu we ile. ³⁰ Erija k'o jenkō d'a ri uhuhin hu Nwa nke Ihian jenkō d'e kinhen.

³¹ Uhuhin hu, onye ri elu ulo a, hun ihien e ri mm'ulo, y'e hidangukwole banyemezi ime ulo n'o jenkō d'e weri ihien owule. Eriazikwo, onye owule ri ime ugbo y'a lashikwole ulo n'o jenkō d'e weri ihien. ³² Nyanhankwo ni ihien me nwunye Lotu! ³³ Onye owule cho n'o ghe isi e, isi e a to a; onye owule tuhu ndun a k'a zuopuha a. ³⁴ M ri a gwa unu ni uhinhu hu, mmadu ebuo jenkō d'e dine elu-ukpo ohu, e weri we onye ohu, na hun-ebọ to. ³⁵ Ikpohe ebuo jenkō d'a gha a kwọ ihien, e weri we onye ohu, a la we hun-ebọ to. [³⁶ Ikennyę ebuo jenkō d'a ri ime ugbo a run orun, e weri we onye ohu, a la we onye ohu to.]

³⁷ Umu-azuun a no ju a, si, "Di-nwonn-enyi, elebe ke ihienni jenkō d'a no me?" Jizosi no si we, "Ebe owule ozun ri ke udele a gbakikome!"

Isi Nke Mm̄esat̄o

Im̄e Ekpere Ogen Ile

¹ Ya Jiz̄os̄i n̄o lu ni ụm̄u-azụun iluni, gi ẹ gh̄os̄i w̄e mkpa ọ r̄i n̄i w̄e e m̄e ekpere ogen ile bu an̄iḡo w̄e ndun guu w̄e. ² Ọ si, “O nw̄e ok̄ennȳe ohu a han en̄en h̄un r̄i im̄e obodo ohu. Ok̄ennȳeni ara t̄u egun Osolobue, ara gbaye ih̄ian. ³ O nw̄onzikw̄o okpoho di ẹ nw̄un, h̄un r̄i im̄e obodo h̄u, h̄un a b̄ias̄onm̄e d'a s̄i a, ‘D'a hagbuni m onye r̄i e m̄egbuni m en̄en!’ ⁴ Ọ b̄iabe, ok̄ennȳe h̄u a ju n'o lek̄o a ̄nya ihun. Kani, ọ n̄obe, ok̄ennȳe ahun n̄o s̄i enw̄en e, ‘Os̄uḡon'a n̄i m'a ra t̄u egun Osolobue m̄obu gbaye ih̄ian, ⁵ m s̄iko d'a h̄un a n̄i w̄e ye okpohoni di ẹ nw̄un ih̄ien run'e, mak̄e ns̄ongbuni ọ r̄i e ye m, mak̄e ẹh̄iḡ gha a ghanah̄en m mak̄e ọb̄ib̄ian̄i ọ r̄i a b̄ia oḡen ile!’ ”

⁶ Di-nw̄onni-̄enyi n̄o s̄i, “Un̄u a n̄ugh̄o ih̄ien eje ok̄ennȳe ahun a han en̄en ku. ⁷ Osolobue ahunko a n̄i w̄e ye ndi nke ẹ h̄un a kwangh̄os̄i a efinnai l̄e uhinhin ih̄ien runi w̄e? N'o bieḡe d'e yeni w̄e ẹka?”

⁸ “M r̄i a gwa un̄u n'o j̄enk̄o d'e m̄e ezioku p̄uha ifon, m̄ed̄e ẹ ngwa, e nw̄eh̄en w̄e ih̄ien furu ni w̄e. Kani, n̄i Nwa nke Ih̄ian h̄un ndi nw̄e okukwe im̄e ụwa oḡen o gi b̄ia?”

Ilu Jesu Ta N̄i Nd̄i H̄un Ro Ni A R̄ika W̄e Mma

⁹ Jiz̄os̄i n̄o tan̄i ndi ahun ro ni a r̄ika w̄e mma, e len̄ia ndi ọz̄o ile iluni: ¹⁰ Ọ si, “Ik̄ennȳe ẹbuḡ j̄en Ụl̄o-ns̄o d'e m̄e ekpere: ohu w̄u onye Itu-Farisi, h̄un-ẹbuḡ w̄u onye a na ụgw̄o-isi w̄e gi n̄jo mar̄in. ¹¹ Onye Itu-Farisi n'o wuzo n'o m̄e ekpere: ọ n̄o kum̄e banyeni enw̄en ẹ en̄ina: ‘Osolobue, a kpanm̄in m'i n̄i an̄on̄i m ke ndi ọz̄o: ẹl̄e m onye a tunarin ih̄ian ih̄ien m̄obu onye-ntu m̄obu onye-ugh̄ere. A kpanm̄in m'i n̄i an̄odeni m ke onye ụgw̄o-isi h̄u r̄i eb̄eh̄u. ¹² M'e bu onu mgbe ẹbuḡ im̄e izu-uka, m'e ye i ụz̄o-ohu-im̄e-ụz̄o-iri ih̄ien ọw̄ul̄e m nw̄e.’ ”

¹³ “Kani, onye ụgw̄o-isi n̄o wuzo ebe teni; ọ sadeni ẹka bu ihun zinm̄e elu-igwee, kama, ọ h̄u a f̄ian ẹka obi, a s̄i, ‘Osolobue, dodo m̄e omik̄en m, onye n̄jo k̄e m w̄u!’ ” ¹⁴ Jesu n̄o s̄i, “M r̄i a gwa un̄u n̄i onye ụgw̄o-isi h̄u k̄e Osolobue kuni ọh̄unma n'o d'a lama iwe ẹ, ẹl̄e onye Itu-Farisi h̄u. Mak̄eni, onye busi enw̄en ẹ elu, e wetu w'ẹ al̄i; onye wel̄a enw̄en ẹ al̄i, e busi w̄e ẹ enu.”

Jiz̄os̄i A Ḡzi Um̄eka

(Mat 19.13-15; Mak 10.10-16)

¹⁵ O nw̄e ndi r̄i e weh̄ed̄e um̄eka w̄e pa ẹka k̄eni Jesu m̄et̄u w̄e ẹka, ḡzi w̄e. Kani, oḡen ụm̄u-azụun a gi h̄un ih̄ien̄ni, 'ya w̄e n̄o j̄ugboma w̄e. ¹⁶ Kani, Jiz̄os̄i n̄o s̄i w̄e weh̄e um̄eka h̄u, ọ n̄o s̄i, “N̄i n̄i ụm̄u-ndu b̄ia d'e kunrun m; akus̄il̄e ni w̄e—mak̄eni Al̄i-eze Osolobue wu nke ndi n̄o en̄ina. ¹⁷ M r̄i a gwa un̄u ezioku, onye ọw̄ul̄e h̄un nabanhan̄leni Al̄i-eze Osolobue r̄ik̄e nwata abanyeko a.”

Onye-ndu Ahun Wu Odafin

(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)

¹⁸ Onye-ndu ohu ju Jiz̄os̄i ajuju, s̄i a, “Onye-nkuzi ọma, k̄ini k̄e m j̄enk̄o d'e m̄e n̄i m nw̄eh̄en ndun it̄ebite?”

¹⁹ Jiz̄os̄i n̄o s̄i a, “K'i r̄i a k̄pon̄i m onye-oma? O nw̄onni onye r̄i mma wezuka Chuku suo. ²⁰ Ya mar̄ingh̄o Iwu nd̄ini w̄e: ‘Agh̄erele; egbul̄e ọch̄u; ezunl̄e ohin; ebuokinle ih̄ian ọnu; gbaye n̄edi i l̄e n̄ne i.’ ”

²¹ Ok̄ennȳe h̄u n̄o s̄i a, “M h̄u e donm̄e iwu nd̄ini ile kete m'a mar̄inl̄e ih̄ien.”

²² Ogen Jiz̄os̄i gi n̄u ih̄ien̄ni, ọ n̄o s̄i a, “O nw̄e ih̄ien ohu i kel̄eni m̄e: rep̄u ih̄ien ile i nw̄on, y'e we egho ẹ ye ndi igb̄ennȳe, gi ẹ wuru onye nw̄on aku-l̄e-uba im̄e

elu-igwee; y'a bịa d'e sọnmę m." ²³ Kanị, ogeń okęnyę hụ gi nụ ihieńni, ẹfọ a sọzịn'a ụsọ kaka—makęni o hikę ọdafin.

²⁴ Ogeń Jizọsị gi hụn nị ẹfọ asuọzị n'a ụsọ, ọ nọ sị, "Nibe ọ fuka ọrun ebe ndi ịdafin a nọ banye Alị-eze Osolobue! ²⁵ Ezioku-ezioku, ọ ka nfe nị anyinnyan-mkpukpuke wụ kamelụ gha ẹnya olodeń karị nị ọdafin banye Alị-eze Osolobue."

²⁶ Ndi hụn nụ ihieńni nọ sị, "Onye k'a sazi nwan ẹka nwe nzuọpụha?"

²⁷ Jesu nọ sị we, "Ihien ihian ghaleni a sa ẹka e me, Osolobue k'a sa ẹka me e."

²⁸ Ya Pita nọ sị, "Lee ẹ, ẹnyi a laguokwọ ihien ile ẹnyi nwọn to sọnmę i!"

²⁹ Jizọsị nọ sị we, "M ri a gwa unu ezioku, o nwonni onye owule hụn o me ni o natuọ ụlọ mọbu nwunye mọbu umunę mọbu nedị le nne mọbu umu —make ufiri Alị-eze Osolobue, ³⁰ hụn jenkoleni d'e nwehen we mmagi-mmagi ogeńni, nwehen ndun itebite ogeń hụn lalani."

*Hụn Me E Mgbe Eto Jesu Ku E N'o Jenko D'a Nwun, Lihizi
(Mat 20.17-19; Mak 10.30-34)*

³¹ Jizọsị nọ weri mmadu mmebuo hụ si ụsọ, sị we, "Gon ni ntin! Enyi jenko nwan Jerusalem; ihien ile ndi-amuma de banyeni mme wu Nwa nke Ihian jenko d'e mezucharin."

³² "We siko d'e we ẹ che ẹka ndi alị ndi ozo wulenị ndi Ju; we jenko d'a kpa a ye emu, kpari ẹ, ju a eson."

³³ "We siko d'a fian a mkpinsiń ọda-oda; we k'e gbu ẹ; kanị, hụn me ẹ akpu-uhuhin eto, o jenko d'e lihi."

³⁴ Kanị, o nwonni ihien mmadu mmebuo hụ ghot a ime ihieńni ile o ku; oku ndi hụ wu ihien zuerini ebe we ri; aghotanị we ihien Jizọsị ri e ku.

*Jesu A zuo Onye Enya-ishi
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)*

³⁵ Ogeń Jizọsị gi nokunmeme Jeriko, okęnyę ẹnya-mpin ohu nodi alị mkpenren ụzọ hụ, a riọ urio.

³⁶ Ogeń onye ẹnya-mpin hụ gi nụ ụzun igunrun ghafekoni, ọ nọ ju we ke ki ri e me?

³⁷ Ya we nọ sị a, "Jesu onye Nazaretị ghafeko."

³⁸ Ya ọ nọ yi oro, sị, "Jizọsị, Nwa Defidi, me omiken m!"

³⁹ Ndi ri ihun igunrun hụ nọ jugbo a, sị a kpume onu. Kanị, ọ nọ yikenmede, sị, "Nwa Defidi, me omiken m!"

⁴⁰ Ya Jesu nọ wuzo, sị we wehe okęnyę hụ. Ogeń o gi nọzunhan, Jesu nọ ju a, sị, ⁴¹ "K'i cho nị m me n'i?" Ọ nọ sị, "Di-nwonni-ẹnyi, m cho nị m leghama uzọ."

⁴² Jizọsị nọ sị a, "Leghama uzọ! Okukwe i a zogu i."

⁴³ Ozigbo, ọ nọ leghama uzọ; ọ nọ sọnmę Jizọsị, a ja Osolobue mma. Ihian ile hụn n'a nozikwọ ja Osolobue mma.

Isi nke Mmiteneị

Jizọsị Le Zakiosị

¹ Ya Jizọsị nọ banye obodo Jeriko. Ogeń Jizọsị gi ghafeko ime ẹ, ² okęnyę ohu w'a kpo Zakiosị ri ebegu. Zakiosini wu onye ohu ime ndi-isi ndi a na ugwo-isi; ọdafin ro. ³ Ọ hụ a cho n'o legha Jesu, kanị o me mkpuru, ọ sani ẹka legha Jesu make igunrun hụ.

⁴ Ya ọ nọ bgaghafe igunrun hụ, si ihun d'e nyinrin elu osisi w'a kpo Sikamo, keni ọ hụn Jesu, makęni uzọ ahun ke Jesu jenko d'a gha. ⁵ Ogeń Jesu gi jenu

ebahun, o lee ɛnya elu, ọ nọ sị a, “Zakịọsị, męngwa hidan, makęle m jęnkọ d'a nọdiriri iwe i tanni.”

⁶ Zakịọsị nọ hidan ozigbo-ozigbo, gi ighoghọ nabanhan a. ⁷ Iñian ile hunn'a nọ dęnwinnwınma, a sị, “Okęnyęni e jęnmeęu iwe onye-njọ!”

⁸ Zakịọsị nọ wuzo ọzọ ohu, sị, “Di-nwonnı-ęnyi, lee ę, m ri nwan e kebe ihien ile m nwe ọzọ ębu; m jęnkọ d'e we azuun ohu ye ndi igbennye. Omeni o nwon onye m megbu, m jęnkọ d'a kụkin e 'ya ọzọ ęnọ.”

⁹ Ya Jizọsị nọ sị a, “Nzuopuha a biale ezi-le-ulonı tanni, makeni okęnyęni wuzikwo nwa Ebrahim. ¹⁰ Mmę wu Nwa nke Iñian bia d'a cho ndi tuhuni ni m zuopuha we.”

Ilu Jesu Gi Ndi We Ye Egho Gi Zu Afia Ta

(Mat 25.14-30)

¹¹ Ke we don ri e gon ntin ihien ndini ọ ri e ku, Jizọsị nọ ta ni we ilu. Makeni o rumęguo ęhu Jerusalem, we ri e ro ni Ali-eze Osolobue e d'a biahu d'a kima kikenı-kikenı. ¹² Ya ọ nọ sị, “O nwe okęnyę ohu; okęnyęni wu nwa-eze; o jęnkọ alı ohu teni ni w'e d'e kin ę eze. Uche ę wu ni we kinguo a eze, ọ luahazi.

¹³ N'o d'e jęnme, ọ nọ kpokikomę ndi idibo ę iri, we egho orun uhuohin ogun-isen ogun-isen ọzọ iri ye we, sị we, ‘Gi ni eghoni zu afia d'e ru ni a lua m.’

¹⁴ Kanı, ize okęnyę ahun ri e ze ndi alı a. We nọ zi ndi-ozı sọnme ę, d'a sị, ‘Ęnyi achonı ni okęnyęni ki ęnyi.’ ”

¹⁵ “Kanı, e kinkwo w'a eze nwęn.

Ọ nọ lua; ozigbo, ọ nọ kpọ ndi idibo ę ndi hu o ye ego, keni ọ marın erere we nwehen.

¹⁶ Nke ibuzọ a puha, sị, ‘Nna-ęnyi, e giguọ m egho i ye m nwehen ọzọ iri elu ę.’ ¹⁷ Ọ nọ sị a, ‘Odibo oma! Y'e meke. Ebe o me ni y'a ghosiguọ n'i furu onye we gi e don ęnya ime ihien me ękere, weri obodo iri kima.’ ¹⁸ Hun me ę ębuọ nọ puha, sị, ‘Nna-ęnyi, e giguọ m egho i ye m nwehen ọzọ isen chen'e.’ ¹⁹ Ọ nọ sị a, ‘Yu nwęn, weri obodo isen kima.’ ²⁰ Odibo ozo nọ puha, sị, ‘Nna-ęnyi, lee egho i; m gi ękwa kenme ę, bu ę to ohunma. ²¹ Egun i ri a tu m, makeni y'e zekę; y'e weri ihien i donmeleni, a ghorı ihien i kulenı.’ ²² Eze nọ sị a, ‘Eje-odibo! M jęnkọ d'e gi oku onu i kin i ikpe. Y'a maringho ni e zekę m, ni m'e weri ihien m donmeleni, a ghorı ihien m kulenı. Ele iya? ²³ Ọ hugho nwan mma. Ki hain nwan i gileni bu egho m che ni m ime ulo-egho*, keni, m bia, e weri m 'ya le omuninwa rin'a?’ ”

²⁴ “Ya eze hu nọ sị ndi turu ebęhu, ‘Napuha n'a ego hu, we ę ye odibo ahun nwe ọzọ iri.’ ²⁵ Kanı we nọ sị a, ‘Nna-ęnyi, o nweęu ọzọ iri nu!’ ²⁶ Eze nọ sị we, ‘M ri a gwa unu, ndi ile nwe ihien we gi ihien ye ye we runpuha ke we jęnkọ d'e yecheni. Kanı, ndi nwele ni ihien we gi nke we runpuha, we jęnkọ d'a napude we hun we nwon. ²⁷ O me nke ndi inenren m ahun choleni ni m wuru eze we, weheni we d'e gbu id'ęnya m ebenı.’ ”

Onye Mmeri A Banhan Jerusalem

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19)

²⁸ Ogę Jesu gi kuguę ihienı, ọ nọ jęnme Jerusalem o jęnkọ. Ọ hu ihun; ndi 'ya le we wı hu e sọn ę. ²⁹ O rumę Befejı le Betani, hun ri ugu w'a kpọ Ugu Olivu, ọ nọ zi umu-azuun ębuọ ozi, ³⁰ sị we, “Banye ni obodo ahun me ękere ri ihun; unu banye, unu sikọ d'a hun nwa-jaki we limeto ebęhu, hun we nyintulenı kaka; topu n'a, unu e wehe ę ebenı. ³¹ Onye sị unu, ‘Ki unu ri a topun'a?’ Sı n'a hu, ‘Nna cho a.’ ”

* Isi nke Mmiteneji:23 aza

³² Ya ndi o zi ozi no jenne, a hunchanrin we ihien ile ke Jesu don gwa we. ³³ Ebe we ri a topu nwa-jaki hu, ndi nwonn'e no si we, "Ki unu ri a topu ni nwa Jaki hu?"

³⁴ We no si, "Nna cho a." ³⁵ Ya we no weri nwa-jaki hu jenni Jesu. We no gbama ewuru we yiyesonme elu e ye elu anu hu; ya we no yeni Jesu aka nyinrin enu e. ³⁶ Ogen o gi nyinko, igunrun ahun hu e gi ewuru we yiyesonme elu e a gbama uzọ.

³⁷ Ogen o gi ru ehụ Jerusalem, uzọ ahun we gha a kpotu Ugu Olivu, igunrun umu-azuu a no ghoghoma, wesi olu elu a ja Osolobue mma make ihien a tu enya ndi we hun, a si,

³⁸ "Eze ahun gi efan Di-nwonn'i-enyi bia

wu onye Chuku gozi agozi!

Udon 'ya ri elu-igwee,

oghọ 'ya ri ni Osolobue

ebe hu kachanrin elu ejen."

³⁹ Kani ndi hu ime ndi Itu-Farisi ri ime igunrun hu no si Jesu, "Onye-nkuzi, jugbo umu-azuu ni!"

⁴⁰ Jizosi no si we, "M ri a gwa unu, ndini gba nkintin, omuma ndini ri ebeni jenkọ d'e yime oro hu."

Jizosi A Kwan Ni Jerusalem Ekwan

⁴¹ Ogen Jesu gi ru ehụ ya wu obodo wu Jerusalem, hun a, o no kwanma n'a ekwan, ⁴² si, "Eghee, iyu, iyude! Omeni i te marin tanni ihien nke e ye i udon! Kani, e zueme guo ni we i 'ya! ⁴³ Ogen lala, hun ndi inenren i jenkọ d'e gi gi ihien mgbondon tunhunmechanrin i, gha azuu ile zunbanhan ime i. ⁴⁴ We jenkọ d'e tikpochanrin i—'yu le ndi ri ime i—o nwonn'i ogbe-omuma ohu we gi tun i hun we jenkọ d'a lato elu ibe e, make ni y'a marini ogen Osolobue gi bia d'e meni i ohunma."

Jizosi A Chupu Ndi Ri Ulo-nsọ A Zu Afia

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22)

⁴⁵ "Ya ke Jizosi no banye ime Ulo-nsọ, chupuma ndi ri ebahun a zu afia, ⁴⁶ a si we, "We de e ime Ekwkwọ-nsọ ni Osolobue si, 'Ulo m jenkọ d'a wu ulo w'a no e me ekpere', kani unu e giguọ a nwan henrin 'ebe ndi ohin a wari'."

⁴⁷ Uhuohin ile, Jizosi hu a kuzi ime Ulo-nsọ. Ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi ndi ju hu a cho ni we gbu e, ⁴⁸ kani, a hunni we uzọ w'e gi me e, make ni nkuzi e a nwunguọ igunrun ahun ile ri.

Isi Nke Ogun

A Ju We Jesu Ke Onye Zi E

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

¹ Uhuohin ohu, ebe Jesu ri a kuzi, e zi ozioma ime Ulo-nsọ, ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi no puha, ² si a, "Gwa enyi, elee iken k'i gi e me ihien ndini? Onye ye i ikenni?" ³ Jesu no za we, si, "Mme nwen jenkọ d'a ju unu ajuju ohu: gwa ni m, ⁴ mirin-Chuku Jonu me, elebe k'o gha bia? O gha elu-igwee bia ra o gha aka ihian bia?"

⁵ "Ya we no tugbame iroro yen'e, si ibe we, "Kini ke enyi jenkọ d'e ku? Enyi si, 'O gha elu-igwee bia,' o jenkọ d'a si, 'Kini haun unu gileni gi ihien Jonu ku don?"

⁶ Kani enyi si, 'O gha aka ihian bia,' we jenkọ d'e gi omuma magbu enyi make ni we ile kweri ni Jonu wu onye-amuma."

⁷ "Ya we no si a, "Enyi amarin ebe o gha bia."

⁸ 'Ya Jizosị nọ sị wẹ, "Mẹ nwẹn agwakọ unu onye ye m ikem m gi e me ihien ndini."

Ilu Jesu Gi Ndi We Ye Ugbo-vaini Run Ta
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ O nọ ta ni ndi ile ri ebahun iluni: "Okennyẹ ohu run ugbo-vaini, 'ya o nọ we e ye ndi jenko d'a runn'a e-gbu-e-ke, o nọ si ali ozo d'a nobie. ¹⁰ Ogen vaini e ru, 'ya o nọ zi odibo ohu jenni ndi hu ri a run 'ya wu ugbo ni we keye e ihien run'e; kanj, ndi hu nọ gbu e ili, gba a eka la. ¹¹ O nọ zijenzi odibo ozo; kale ndi hu nozi gbu e ili, gbe ifenren ye e ihun, gba a eka la. ¹² O nọ zijenzi odibo hun me we eto; we nọ rude ohun ehu, chupu a. ¹³ 'Ya onye hu nwe ugbo-vaini hu nọ si enwen e, 'Kini ke m'e me nwan? M jenko d'e zi ezi nwa m, ikenkwo a gbaye we e!' ¹⁴ Kanj, ogen ndi hu gi hun a, we nọ si ibe we, 'Onwan wu hun siko d'e nwonrin ugboni omegu, ni enyi gbu e keni ihien nke e ru e eka henrin nke enyi!' ¹⁵ 'Ya we nọ gha ime ugbo-vaini hu dokpunpu a, gbu e."

Jesu nọ si, "Kini ke onye hu nwon ugbo hu jenko d'e me ndi hu ri a run ugbo hu? ¹⁶ O siko d'a bia d'e tikpo we, we ugbo hu ye ndi ozo."

Ogen we gi nu ihieni, we nọ si, "Chuku a ju!"

¹⁷ Kanj, Jesu e lee we, 'ya o nọ si, "Ki we den'e nwan ime Ehuhuo-nsọ ni 'Omuma hu ndi a tun ulo jutọ, e henringuo omuma hun gi ulo.' "

¹⁸ "Omuma hu jenko d'e tikpo onye owule dankwasị n'a; kanj o siko d'e gwerien onye owule o dankwasị."

¹⁹ Ya ke ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi nchu-egan nọ cho ni we nwunrun Jesu ozigbo —makele a ghotaguo we ni uwe k'o tuni ilu hu; kanj, egun igunrun ahun anini we.

Ajuju Banyeni Iku Ugwo-isi
(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

²⁰ 'Ya we nọ keme Jesu nke. We nọ zi ndi we zi d'e kunrun e, si we me leke si we gi ezioku bia—keni we hun uzo gi ihien o k'e ku kwondon e, we che eka Govano ri a kidon ni ndi Rom. ²¹ We nọ si a, "Onye-nkuzi, enyi a maringho ni oku-onu i le nkuzi i kuru-oto; y'a ra lee ihian enya ihun, kama, y'a kuzi uzo Osolobue k'o richanrin. ²² Gwa enyi, Iwu enyi e kweringho ni enyi ku eze-kanj wu Siza ugwo-isi ra o kwerini?"

²³ Kanj, Jizosị nọ ghotu ni ero ke we gi bia, o nọ si we, ²⁴ "Ghosidele ni m akpuru egho dinariosi: isi onye le efan onye ri a?" We nọ za, si, "Nke Siza ro."

²⁵ 'Ya Jesu nọ si we, "We ni nwan ihien Siza ye Siza; unu e we ihien Osolobue ye Osolobue."

²⁶ Ahunzini we ihien we siko d'e gi nwundon e id'enya ndi hu. Oku hun o shari we a tukenme we enya, we nọ kpume onu.

Ajuju Banyeni Igha-onwun-lihi
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ Ndi hu ime ndi Itu-Sadusi nọ bia d'e kunrun Jesu. (Ndi Itu-Sadusi kweri ni ndi nwunni ara lihi.) ²⁸ We nọ ju a ajuju, si a, "Onye-nkuzi, Mozizi de ni enyi 'ya ime Ekukwo Iwu, ni: 'Omeni okennyẹ a nwunhun bu nwunye e amuni nwa, nwene okennyẹ hu nwunni ya luru nwunye e, ni we mudonni nwene e nwa.' ²⁹ O nwon nwan umune ikennyẹ esa. Nke ibuzo a lu nwunye, o nwunhun bu o muni nwa. ³⁰ Hun me e ebuo nọ luma okpoho hu; omegu, o nọ nwunhun bu o muzikwon nwa. ³¹ Ihien ohu hu mezikwo hun me we eto le ndi ozo ile hoduni, d'e ru ni we esa lugbari okpoho hu—a nwunhunchanrin we, bu amuni

wę nwa. ³² Omęguu, okpoho nwen nọ nwunhụn. ³³ O ru oge ndi nwunni e gi lihi, nwunye onye ke okpoho hu jenkọ d'a wu ime we ile ebe o me ni we ęsa lębari a?"

³⁴ Jesu nọ si we, "Ndi ogenni suọ a lu di le nwunye, e ye we a luru; ³⁵ kani o riko erira oge hu lalani. Makeni, ndi hu we jenkọ d'e weri ni we furu efuru, hun we jenkọ d'a gha onwun weli keni we bi oge hu a lukọ di le nwunye, eyekọ we we luru. ³⁶ We siko d'a nọ ke ndi mmon-ozu; anwunkozi we. We wu umu Osolobue—makeni we wu ndi gha onwun lihi—elezi we ihian-mmaka. ³⁷ O me nke iweli ndi nwunni, Mozizi le enwen e e kuguod'a ime Ekukwo-nsọ ni we siko d'e weli ndi nwunni. Ebehu o nọ ku oku aku-ofia hu ri e nwun okun bu o dunni okun k'o nọ ku e, ebehu o nọ kpọ Di-nwonn-ęnyi 'Chuku Ebrahim le Chuku Aziki le Chuku Jekopu'. ³⁸ Osolobue ndi ri ndun k'o wu, ele nke ndi nwunni, makeni ebe o ri, ihian ile ri ndun."

³⁹ Ndi hu ime ndi-nkuzi Iwu nọ si, "Onye-nkuzi, y'a zaguọ ohunma!"

⁴⁰ Egun anizini we juzi a ajuju.

Nwa Onye Ke Kraisti Wu?

(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ Ya Jesu nọ si we, "Ki hain we gi e ku ni Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume, wu nwa Defidi? ⁴² Bu Defidi le enwen e e kuguọ oku ime ehuhuo Ebu-oma, si, 'Di-nwonn-ęnyi si Di-nwonn-m,

"Nodi ali ęka-nni m,

⁴³ d'e ru mgbe m giguu ndi inenren i henrin ihien i gi a zoma uku."'

⁴⁴ O me nwan ni Defidi kpọ Kraisti 'Di-nwonn-m', nani k'o donzi nwan wuru nwa Defidi?"

Jizosi A Do We Eka-ntin Banyeni Ndi-nkuzi Iwu

(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

⁴⁵ Ebehu ihian ile ri e gon e ntin, Jizosi nọ si umu-azuun a, ⁴⁶ "Kpachanpu ni ęnya ebe ndi-nkuzi Iwu ri: o suọ we ni w'e yi ewuru tueni a ghahunme; o suọ we ni w'e kelesonme we ekele pu-ichen ime afia le ebe ndi ozo ihian risonme; o suọ we ni we a nodi isi-ochi ime ulo-ofufe le ebe we nọ e ri oriri. ⁴⁷ W'e rigbu ikpoho di we nwun, e gi ekpere sueni e kpume ę! We jenkọ d'a narin afunfun ka njo."

Isi Nke Ohu-kwasi-ogun

Oyiye Ogbenye Di E Nwun Ye

(Mak 12.41-44)

¹ Jesu nọ lee ęnya, hun ke ndi idafin ri e bu oyiye we e che ime ebehu w'e buche oyiye ime Ulo-nsọ; ² o hunzi ogbenye mgbeleke ohu di e nwun k'o buche ikobo ebuo. ³ Ya o nọ si, "Ezioku ke m ri a gwa unu ni okpoho ogbenye-mgbelekeni di e nwun kachanrin we ile e ye. ⁴ Makeni we ile gha ime hun bu oda we nwe wepuha, ye—kale 'ya nwen, ke o mehan ogbenye, o yechanrin ihien ile o nwe o gi bi."

Jizos' E Ku E Ni We K'e Tikpo Ulo-nsọ Ri Jerusalem

(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

⁵ Ndi hu ime umu-azuun a hu e ku oku Ulo-nsọ, e ku oku omuma ndi magbu enwen we mma le oyiye pu-ichen ndi we ye Osolobue hun we gi cho Ulo-nsọ mma. Kani, Jizosi nọ si we, ⁶ "O me nke ihien ndini unu ri a gba-ilee, oge hun bu hun o gi meni o nwonn kaka ogbe omuma ohu hun k'a hodu elu ibe e, we k'e tituchanrin we ile."

Nsongbu Lẹ Ukpokpo Lalani
(Mat 24.3-14; Mak 13.3-13)

⁷ We nọ ju a, si, “Onye-nkuzi, elee mgbe ke ihien ndini jenkọ d’e gi me? Kị wu ahịma hụn siko d’a ghoṣi ni ihien ndini e d’e me?”

⁸ Jesu nọ si we, “Donrin ni ɛnya maḳe we gha e dufie unu. Maḳeni, ndi bu oḳa siko d’e gi ɛfan m bja, si, ‘Mme wu Kraisti’, a si, ‘Ogen hu e ruguo!’ Kani, esonkwole ni we. ⁹ Unu nu otiti agha ichen-ichen le otiti ndi risonme a lusun ndi okiki, anikwole ni egun tu unu. Maḳeni, udi ihien ndini jenkọ d’e bu uzo me—kani ogugu-ogen abjako ozigbo hu.”

¹⁰ Ya o nozi si we, “Ali le ali jenkọ d’a lu agha; ali-eze siko d’a lusun ali-eze agha. ¹¹ Oken ali-omahihie le unwun le eje-emu ichen-ichen e feni siko d’a ri ebe ri ichen-ichen. Ihien ndi a tu egun le ihien ndi a tu ɛnya jenkọ d’a puha igwere.

¹² Kani, ihien ndini ile gini d’e me, we jenkọ d’a nwunrun unu, kpokpo unu; we unu ye we ni we kin unu ikpe ime ulo-ofufe ndi Ju ebe ri ichen-ichen, bu unu che ulo-ngan; we siko d’e gi ufiri ɛfan m we unu jenni ndi nze le ndi Govano. ¹³ Onwan siko d’a wu oghere unu e gi shia ni m eri ebe we ri. ¹⁴ Kwademe ni nwan obi unu ni unu erotoko ke unu a don kinrin onu unu o gini d’e ru. ¹⁵ Maḳeni m siko d’e ye unu amamihien le oku-onu hun ndi ikpe unu jenkoleni d’a saeka shari mobu papu.

¹⁶ Ndi munu unu le umune unu—ikennye le ikpoho—le ndi nke unu le ndi opu unu jenkọ d’e rede unu. We jenkọ d’e gbu ndi hu ime unu. ¹⁷ Ize unu jenkọ d’e ze ihian ile maḳe ufiri ɛfan m. ¹⁸ Kani o nwomni akpu ntutu ohu ri unu isi hun jenkọ d’a la iwi. ¹⁹ Dikenme ni ndidi keni unu hun uzo nwe nzupuha.”

Jesu E Ku E Ni We Jenkọ D’e Tikpo Obodo Jerusalem
(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

²⁰ “Kani, unu hun ke ndi-agma fihunme Jerusalem, unu a marin ni ogen we jenkọ d’e gi tikpo a ariguo nsue. ²¹ Ogen hu, ndi hun ri Judia we gbasu elu-ugu ndi risonme ebehu; ndi hun ri ime Jerusalem we gha ime e pu; ndi rileni ime e abanyekwole ime e. ²² Maḳeni ogen hu siko d’a wu ogen Osolobue gi e megwari, ogen hun w’e gi mezuchanrin ihien ile we de ime Ekukwo-nsu. ²³ O jenkọ d’a fu ndi ri ime le ndi pa nw’eka orun uhuhin hu. Maḳeni, oken nsongbu siko d’a ri alini; oken onuma k’e we k’e gi son ndini. ²⁴ We jenkọ d’e gi opia-agma gbu we; we meriguu we, e duru we we nke ndi we meri, si ali ile ri ichen-ichen. Ndi ali ndi ozo wulen ndi Ju jenkọ d’a gha a zo Jerusalem uku d’e ru ni ogen ali ndi ozo e zu.”

Obibia Nwa Nke Ihian
(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

²⁵ “We jenkọ d’a hun ihien-ahima ime ɛnya-anwun le ifon le kokishia ri igwere. Ime uwa, ali ichen-ichen jenkọ d’a ri ime nsongbu, maḳe oken uzun ohimin ri a zun le ebiri o ri a kpo; o siko d’a gba we nghari-ɛnya. ²⁶ Ndun siko d’a guu ihian maḳe egun ihien jenkọ d’e me uwa ile, maḳeni iken ndi ri igwere jenkọ d’e mehunme. ²⁷ Ogen hu ke we jenkọ d’e gi hun Nwa nke Ihian k’o gi iken le ogho hi-ogbe lala ime orukpu. ²⁸ Ogen ihien ndini e gi bidon, turu ni nwan oto, unu e wesi isi elu, maḳeni ogen we gi gba puha unu a riguo nsue!”

Ihien Jesu Gi Osi Figi Kuzi
(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

29 "Ya Jizosị nọ tu nị wẹ ilu: "Lekpọ nị osisi figi lẹ osisi ndị ọzọ ile: 30 Hụn wẹ gihụ foma ehuhuo, unu lẹ enwen unu e gi enya unu hụn a, gi e marin nị udu-mirin e d'e bidon. 31 Erirazikwo, unu hụn ke ihien ndini ri e me, unu a marin nị ali-eze Osolobue a riguo nsue."

32 "M ri a gwa unu ezioku, ndi ri ogeenni aguchanringuko ihien ndini wẹ kebe me. 33 Elu-igwee lẹ uwa jenko d'a ghafe, kanj, ihien m ku aghafeko: o k'e mezuriri."

Kwademe Enwen I!

34 "Kanj, kpachanpu nị enya, amamgbe oken ehufu, oken oriri-le-orira lẹ uhue ihien unani a nyindan obi unu, uhuhin hu a nwundon unu idumuzi ke onyan. 35 Makeni, uhuhin hu siko d'e kunrun ihian ile ri elu-owa. 36 Munrun nị nwan enya oge ile; e me ni ekpere nị Osolobue me unu sa-eka wanahin ihien ndini ile jenko d'e meririni, sazikwo eka turu ihun Nwa nke Ihian."

37 Uhuhin ile ke Jesu gi a kuzi ime Ulo-nsọ, kanj ohi gba, o pu, si ugu ahun w'a kpo Oliveti d'a nodi. 38 Uzo utuntun ile ihian ile hu a bja d'e kunrun e ime Ulo-nsọ, e gon e ntin.

Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

E Ri Ni Wẹ Jesu Ngo

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Jon 11.45-53)

1 Oge Mmemme ahun wẹ gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu hun w'a kpozikwo Mmemme-Nghafe gi rume, 2 ndi-isi nchu-ejan lẹ ndi-nkuzi Iwu hu a cho ọzọ w'e gi gi nzuzue gbu Jizosị, makele egun ndi ali ri a tu wẹ.

Judasị E Kweri N'ọ Siko D'e Re Jesu

(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

3 "Ya Ekwensu nọ banye ime Judasị hun w'a kpo Iskarotu, hun wu onye ohu ime umu-azuun memebu hu. 4 O nọ pu, jenme d'e son ndi-isi nchu-ejan lẹ ndi-isi ndi-unakpa Ulo-nsọ ku ke o don re Jesu ye wẹ.

5 Oge wẹ gi nọ a, efo nọ suo wẹ usuo, wẹ nọ kweri nị wẹ jenko d'e ye egho. 6 "Ya o nọ kweri. O nọ choma ezigbo efe o jenko d'e gi wẹ Jesu ye wẹ ebe ndi bu ọda rileni.

Oriri-Nghafe

(Esodosi 12.1-20; 13.3-10; Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30)

7 Uhuhin hu wẹ gi e bidon Mmemme wẹ gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu e ru, uhuhin ahun wẹ gi e gbu nwa-ebulu Nghafe, 8 Jizosị nọ zipu Pita lẹ Jonu, si wẹ, "Jenme ni d'a kwademe ihien nị enyi ri Oriri-Nghafe."

9 Wẹ nọ ju a si, "Elebe k'i cho nị enyi nọ memem e?"

10 O nọ si wẹ, "Gon ni ntin: unu banyekoni ime obodo, okennyeh ohu bu itemirin jenko d'e kunrun unu. Sonne banye ulo o siko d'a banye. 11 Si nị onye nwon ulo hu, "Onye-nkuzi si i, "Elebe ke mmughe hu obia a nodi ri, hun mme lẹ umu-azuun m jenko d'a nodi ri ihien-oriri Nghafe?" 12 O siko d'a ghosi unu mmughe ohu shiani ri ibe elu, hun wẹ kwademe gu ohunma-ohunma; nọ nị ebegu kwademecharin ihien ile."

13 "Ya wẹ nọ jenme. Wẹ nọ hunchanrin ihien ile k'o don gwa wẹ, 'ya wẹ nọ kwademe Oriri Nghafe.

Oriri-nsọ

14 Ogen e ru, Jizosị nọ weri oche, ndi-ozì hụ pu-ichèn nọ sòn ẹ nọdịsónmẹ alì —nì wẹ ri Oriri hụ. 15 Jizosị nọ sị wẹ, “A chọkènmmẹkẹ m nì mmẹ lẹ unu ri Oriri-Nghafeni m gini d'a ta afunfun! 16 Makèni, m rì a gwa unu, erikozi m'a d'e ru mgbe ihien wẹ gi ẹ e ku jenkọ d'e gi mezu ime Alì-eze Osolobue.”

17 Ya o nọ weri mkpu, o yeguu Osolobue ekele, o nọ sị, “Weri ni onwan kerì. 18 M rì a gwa unu nì arakosì m manya vainì d'e ru mgbe Alì-eze Osolobue bia.”

19 “Ya o nọ weri ogbe-bredi, ye Osolobue ekele, bebe ẹ, wẹ ẹ ye wẹ, sị, “Onwan wu ehụ m, hụn wẹ rì e gi ufiri unu e ye. E mẹ ni onwan e gi a nyanhan m.”

20 Erira k'o donzikwo weri mkpu hụ ye wẹ, ogen wẹ gi riguu, sị, “Mkpuni wu nkwerigbama ohun hụ Osolobue tumẹ, hụn wẹ gi edeke m biye aka—edeke m wẹ gi ufiri unu gbaụ.”

21 “Ka lee n'ẹ, mmẹ lẹ onye jenkọ d'e re m rì ebeni e ri ihien-oriri! 22 Nwa nke Ihian siko d'a nwun ke Osolobue don ku, kanì nsongbu rì nì onye hụ jenkọ d'e ren'è!”

23 “Ya wẹ nọ juma ibe wẹ ke onye ime wẹ jenkọ d'e mẹ ihienni.

Onye Kacharin?

24 Ndi-ozì ahun pu-ichèn nọ domazikwo ndondo ime igunrun wẹ onye wẹ siko d'e weri ni 'ya kacharin ime wẹ ile. 25 Jizosị nọ sị wẹ, “Ndi-nze uwa a kị ndi wẹ rì a kị rikẹ sị uwẹ nwẹ wẹ; ndi rì a kini a za ‘Ome-oghò!’ 26 Kanì, emekwole ni erira. Kama, onye kacharinime unu 'ya nọ ke onye kacharin nwata; onye-ndu 'ya nọ ke odibo. 27 Eghẹ, onye kadẹ ibe ẹ? Onye hụn nọdì alì e ri ihien-oriri ra onye hụn rì e buhẹ ihien-oriri, e jèn ozi rìn'a? Elee onye hụn nọdì alì e ri ihien-oriri ka? Kanì, m rì nwan ime igunrun unu lekẹ onye e jèn ozi.”

28 “K'osilerì, unu wu ndi sòn m nọdì ime nsongbu ile wẹ gi lele m, unu anatoni m: 29 m rì nwan e ye unu Alì-eze a kị—nọkẹ ke Nedi m don ye m, 30 keni unu hụn uzo sòn m ri, sòn m ra ime Alì-eze m; unu siko d'a nọdịsónmẹ enu ukpo-eze, e kin ikpun-ulo mmebuọ rì Izrelu ikpe.”

Jizos' E Ku E Nì Pita Jenko D'a Ghorì N'ọ Marìn A (Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38)

31 “Sajmonu, Sajmonu! Gon ntin! Ekwensu a siguo Osolobue nì a lele unu ile, keni o yo unu ke wẹ don a yo oka. 32 Kanì, e meguo nì m'ì ekpere Sajmonu, amamgbe okukwe i a dan. Ogen y'e gi gb hutoguu obi kinhen azuun, y'a gba umunẹ i umẹ.”

33 Kanì, Pita nọ sị, “Di-nwonnì-enyi, a kwademeguọ m nì m jenkọ d'e sòn i jèn ngan, sòndẹ i nwunhùn!”

34 Jizosị nọ sị a, “Pita, m rì a gwa i, okpa gini d'a kwan ukinkin tanni, i siko d'a ghorì mgbe eto nì y'a marìn m.”

Ekpa Lẹ Opia-agma

35 Ya Jesu nọ ju umu-azuun a ajuju, sị, “Ogen hụ m gi zipu unu, sị unu ewerile egbo mọbu buru ekpa mọbu akpukpo-uku, o nwongho ihien kọnì unu?” Wẹ nọ sị a, “Mba, o nwonnì.”

36 Jesu nọ sị wẹ, “Ujeni, onye nwon egbo ya weri ẹ nwan; onye nwẹ ekpa ya buruzikwo a. Onye nwonleni opia-agma 'ya re ewuru o yiye elu ẹ, gi ẹ nonrin opia-agma. 37 Makèni, m rì a gwa unu nì ihien ahun Ekukwo-nsọ ku, nì ‘Wẹ jenkọ d'a gun a yenì ndi a dan iwu’ jenkọ d'e mezuriri ebe m rì.

Ezie, ihien wẹ de ime Ekukwo-nsọ banyeni m hụ e mezu.”

Umụ-azuun a nọ sị a, “Di-nwonnì-enyi, lee ẹ, opia-agma ebuo rì ebeni!”

38 “Ya o nọ sị wẹ “Ohun e higuọ.”

Jesu A Nọ Elu Ugu Olivu Mę Ekpere

(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹ Jesu nọ gha ime obodo hu pu, jęnme elu Ugu Olivu k'o don e me mbu, umu-azun a nọ sonme e. ⁴⁰ Ogen o gi ru ebahun, o nọ si we, "Me ni ekpere make unu gha a danban ime onwunwan."

⁴¹ "Ya o nọ jenshi ihun ekere, ihien rike ebe mburu e ru we ma a, gbu osekp, me ekpere, ⁴² si, "Baba, omeni y'a chogho, napu m mkpu afunfunni; kani, uche i 'ya me, ele nke m." ⁴³ Ya mmon-ozu nọ gha elu-igwee d'e kunrun e, yeche n'e iken. ⁴⁴ Make ni o ri ime oken ufu, o mekenme ekpere kari k'o me mbu; obanje e nọ ke edeke ri a tatuni.

⁴⁵ Ogen o gi gha ebahun o ri ali e me ekpere lihi oto, o nọ bia d'e kunrun umu-azun a; o nọ hun ni we ri uran, make ni ehuru ro we we gi kwan ekwan.

⁴⁶ "Ya o nọ si we, "Ki unu ri a ranhinni? Lihi ni oto me ekpere make unu gha a danban ime onwunwan."

E We We Jizosi Ye We, A Nwunrun W'a

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-16)

⁴⁷ Ebe Jizosi rikwo e ku oku, idenmizi, igunrun ihian nọ bia. Onye hu w'a kpo Judasi, onye ohu ime ndi-ozu pu-ichen mmebuo hu, duhe we. O nọ jęnburu Jizosi d'e su e onu. ⁴⁸ Kani Jizosi nọ si a, "Judasi, isu-onu k'i gi e re Nwa nke ihian?"

⁴⁹ Ogen umu-azun ndi we le Jesu wi gi hun ihien jenkọ d'e meni, we nọ si Jesu, "Di-nwonni-enyi, ni enyi gi ophia-agma enyi lu ogun?!" ⁵⁰ Onye ohu ime we nọ banpu odibo onye-isi nchu-ejan ntin eka-ihien.

⁵¹ Jesu nọ si we, "Kusi ni ihienni!" "Ya o nọ metu okennye hu eka ntin, zuo a.

⁵² Ya Jizosi nọ si ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi ndi-unakpa Ulo-nso le ndi-isi—hun we ile gba bia ebegu d'a nwunrun a, "Ki unu buheni ophia-agma le egbe, rike si m wu onye-ohin? ⁵³ Ogen ahun mme le unu gba a ri ime Ulo-nso uhuhin ile, unu anwunni m. Kani hunni wu ogen unu le ogen iken ishi gi a ki!"

Pita a Ghori N'ọ Marın Jizosi

(Mat 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 67-72; Jon 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ "Ya we nọ nwunrun Jesu, duru e jęnme, we si iwe onye-isi nchu-ejan. Kani Pita sonko a azun—bu egbata we e teyeghozi. ⁵⁵ Ogen ndi ri ebegu gi fiye okun ahanmahan ezi-ogwa onye-isi nchu-ejan hu, nophunme okun ahun, Pita nọ nodiyeni we. ⁵⁶ Ogen nwa-agboho ohu hun wu odibo gi gi okun ahun we fiye legba Pita k'o nodi ebahun a nyan okun, o bu enya tuma a, o nọ si, "Okennyeni le Jizosi te wizi kwọ!"

⁵⁷ Kani Pita nọ ghorj, si, "Okpoho, amarın m'a!"

⁵⁸ O tebe, onye ozọ a hun Pita, o nọ si a, "I wuzi onye ohu ime we!" Pita nọ si a, "Di-enyi, ele mme!"

⁵⁹ Ihien nọ ke mgbahunme okuloku a ghafegu, onye ozọ nozi si, "Iru-uka ari a, okennyeni le Jesu wi, make ni onye Galili k'o wu!"

⁶⁰ Pita nọ si a, "Di-enyi, amarın m ihien i ri e ku!"

Ke Pita don ri e ku okuni, okpa nọ kwan.

⁶¹ "Ya Di-nwonni-enyi nọ gbehuto, bu enya zinme Pita. Pita nọ nyanhan oku Di-nwonni-enyi gwa a, k'o don si a, "Okpa gini d'a kwan ukinkin tanni, i k'a ghorj mgbe eto ni y'a marın m." ⁶² Pita nọ pu d'a kwan ezigbo ekwan.

E Gbu we Jizos' Ili, Kpa A Ye Emu

(Mat 26.67-68; Mak 14.65)

⁶³ Ikennyē ndi hụ gi Jesu e che ẹ nche nọ kpama a e ye emu, e gbu ẹ ili. ⁶⁴ E kenkin we ẹ enya, a ju a, a si, “Bu nwan amuma! Onye ime enyi fian ihiyen?!” ⁶⁵ We nọ kusonmezi ihien ndi ozo bu oda, e gi ẹ a kpari ẹ.

E Weri We Jizosi Si Ogwa Ndi-isi Nkikwama
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jon 18.19-24)

⁶⁶ Ogen eki gi fon, Ndi-isi ile nọ zu ogwa—ke ndi-isi nchu-egan ke ndi-nkuzi Iwu. 'Ya we nọ duru Jizosi, duhe ẹ Ogwa Ndi-isi nkikwama ahun zuni. ⁶⁷ Ndi-isi nkikwama ahun nọ si a, “Omēni 'yu wu Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume, gwa enyi?” O nọ si we, “M gwa unu, unu e kweriko; ⁶⁸ m ju unu ajuju, unu azako. ⁶⁹ Kanj, gha kikenị jenne, Nwa nke Ihian jenkọ d'a nodi ala ẹka-nni Chuku, Onye nwe iken ile.” ⁷⁰ We ile nọ si, “Iyū wu nwan Nwa Osolobue?”

O nọ si we, “Ya ke unu ri e ku ni ya ke m wu.”

⁷¹ We nọ si, “Kị enyi ri a chozi ni osher! Enyi e giguo ntin enyi nu ihien o ku!”

Isi Nke Eto-kwasị-ogun

E We We Jizosi Jenni Govano Wu Paileti
(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)

¹ 'Ya Ndi-isi Nkikwama hụ ile nọ lihi oto, weri Jizosi jenni Paileti, hun wu Govano ri a kidon ni ndi Rom. ² Ebehu ke we nọ kinme, si, “Enyi nwundon okennyeni k'o ri e dufie ndi ali enyi, a si we akuzile eze-kanj wu Siza ugwo-isi. O sizikwo ni 'ya le enwen ẹ wu Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume, 'ya wu ni ọ wu eze.”

³ Paileti nọ ju Jesu, si, “Iyū wu eze ndi Ju?”

O nọ si a, “Y'e kuguo a.”

⁴ 'Ya Paileti nọ si ndi-isi nchu-egan le igunrun hụ, “Ahunni m ihien m'e gi ma okennyeni ikpe.”

⁵ Kanj, we hukwo e ku e, a si, “O gi nkuzi ẹ e buheni ndi ile ri ime Judia isusu. Ime Galili k'o gha bidon, o ruguo nwan ebeni.”

Paileti A Si We We Jesu Jenni Herodu

⁶ Ogen Paileti gi nu ihienni, o nọ ju we ke okennyē hụ wu onye Galili. ⁷ Ogen o gi marin ni azuun Herodu ri a ki k'o gha bia, 'ya o nọ zi ẹ jenni Herodu, hun rizi ime Jerusalem ogen hụ. ⁸ Ogen Herodu gi hun Jesu, efọ nọ suo a usuo oda-oda, makeni o teke o choma n'o hun a. Makeni, o nuguo otiti ẹ, a tu enya n'o siko d'a hun a ebe o ri a run onun-atumanya. ⁹ 'Ya o nọ jusonne Jizosi ajuju bu oda, kale Jizos' a shiarin'a ihien owule. ¹⁰ Ndi-isi nchu-egan le ndi-nkuzi Iwu turuhukwo ebahun e kukemne eje-ihien bu oda we si ni 'ya k'o me.

¹¹ Herodu le ndi-agma a nozi me Jesu rike onye-eti, kpa a ye emu. 'Ya Herodu nọ yime ẹ ekwa ma mma, zikin ni Paileti ya. ¹² Uhuopin hụ ke Herodu le Paileti henrin owu; we te wu enenren mbu.

E Wehe We Jizosi Ebe Ihian Ile Ri

¹³ Paileti nọ kpoqbama ndi-isi nchu-egan le ndi-isi le ndi ali hụ ile, ¹⁴ si we, “Unu wehe ni m okennyeni; unu si n'o ri e dufie ndi alini. E leleguo m'a nwan id'anya unu; ahunni m eje-ihien ndi hụ unu si ni 'ya k'o me. ¹⁵ Herodu le enwen ẹ ahunzikwonj eje-ihien owule o me, 'ya k'o gi zikinhen ni enyi 'ya azuun. Lee ni enya, o nwonni ihien okennyeni me hun we gi gbu ẹ. ¹⁶ 'Ya wu, m jenkọ d'a si we fian a mkpinsi, a hatu m'e n'o lama.”

¹⁷ (Ogen Mmemme-Nghafe owule Paileti k'e wepuhariri ni we onye-ngan ohu.)

18 Kanị igunrun hụ ile nọ yime oro, a sị, “Wepu onyeni! Gbu e! Wepu ha ni enyi Barabasi!” 19 (Barabasi ni wu okenny e ohu we buche ime ulo-ngan make ufiri isusu me ime obodo hu le ochu o gbu.)

20 Make ni Paleti te cho n’o hapu Jizosi ye, o no gwamazi igunrun hu oku.

21 Kanị we ile hukwo e yi oro, a sị, “Kpogbu e! Kpogbu e!”

22 Paleti no gwazi ndi ahun oku hun me mgbe eto, si, “Ki ha in? Elee eje-ihien k’o me? Ahun ni m ihien owule o me hun we e gi gbu e! ‘Ya wu, m jenko nwan d’a fian a mkpinsi, hatu e ye.’”

A Ma We Jesu Ikpe-onwu

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 18.39—19.16)

23 Kanị we hukwo e yi oro, a gwakenme e ‘ya kpogbu Jizosi. Oro we no kari eka; nke we no bun. 24 Ya Paleti no ma Jizosi ikpe hu we cho n’o ma a. 25 O no hatu onye hu we cho—onye hun we gi ufiri isusu le igbu-ochu buche ime ngan.

O no we Jizosi ye we kpogbu—noka ke ndi hu don cho.

E Duru We Jesu D’a Kpogbu Elu Obe

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

26 Ebe ndi-agma dukwa a, we no hun okenny e ohu w’a kpo Saimonu, onye obodo Sa irini, hun gha ali-ofia lala ime obodo. We no kwondon e, bu obe hu kwasia a uvun, si a buru e sionme Jesu.

27 Igunrun ihian hu e son Jizosi, we le ikpoho ndi ri a kwan ni Jizosi ekwan, e ti eka obi, e gon’e. 28 Jesu no gbewoto, si we, “Ikpoho Jerusalem! Akwanle ni ni m ekwan, ka kwanmani ni enwen unu le unu unu. 29 Make ni ogen zeni lalariri, hun we e gi si, ‘Ndi-agan le ikpoho mutuleni nwa le ndi yetuleni nwa eran e nweke isi-oma.’ 30 Ogen hu ihian jenko d’a gha a si ugu, ‘Dankwasia enyi ndo-o!’, a si oke, ‘Kpume enyi ndo-o!’ 31 Make ni, o me nwan ni we ri e me ihien ni ogen osisi gi ri ndun, kini k’e me o kpogwu nkun?”

A Gun W’a Yeni Ndi Njo

(Azaya 53.12)

32 O nwon ikenny e buo ozo hun we duru we le Jesu d’a kpogbu—kani ndi ni me eje-ihien.

A Kpoma We Jesu Elu Obe

33 Ogen we gi ru ebegu w’a kpo “Okpokom’isi”, we no no ebegu kpoma Jesu elu obe, iya le ndi hu me eje-ihien—onye ohu azuun eka-nni e, hun-ebu azuun eka-ekpen e.

34 Jesu no si, “Baba, gbahari we, makele amarin we ihien we ri e me.”

We no tu-nkpo, gi e kerikwa a.

35 Igunrun ihian turu ebegu, e lee ile; kani, ndi-isi ndi Ju hu a kpa a e ye emu, a si, “O zuo ndi ozo. ‘Ya zuo nwan enwen e nu—mbuni iya wu Kraisti Osolobue, Onye Hu Osolobue Tume, Onye Hu o hori!’”

36 Ndi-agma huzi a kpa a e ye emu: a bia we d’e kunrun e, ye e manya ru-uka,

37 si a, “Omeni iyu wu Eze ndi Ju, zuopuha enwen i!”

38 O nwezikwo ihien we deye elu obe hu. Ihien we de wu, “Onwan wu Eze ndi Ju.”

39 Onye ohu ime ndi hu me eje-ihien hun we kpoma elu obe no kparime e, a si a, “Ele ‘yu wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume? Zuopuha nwan enwen i, ya zuopuhazikwo enyi!”

⁴⁰ Hụn ebo nọ jugbo hụn ku ihienni, si, “Y’ a ra tudę egun Osolobue—ebe o me ni ikpe ohu ke we ma ‘yu le iya? ⁴¹ Ikpe we ma enyi nwen furu efuru, make ni ihien enyi cho ke enyi ri a hun; kanị o nwomni ihien okennyeni me.” ⁴² ‘Ya o nọ si Jesu, “Jizosi, ogen y’e gi bia rike Eze, dodo nyanhankwo m-o!”

⁴³ Jesu nọ si a, “M ri a gwa i ezioku, tanni, i siko d’e son m nodi ime Ali Izu-iken wu Paradaisi.”

Onwun Jizosi

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)

⁴⁴ Ihien nọke okuloku mmebuo efinnai, ogen hu enya-anwun gi a ri isi, ohihị nọ gbachanrin ali hu ile d’e ru okuloku eto efinnai, ⁴⁵ make ni anwun amuzini. Ekw a we gi gbọnbeputu Ebehu-kachanrin-nso ime Ulo-nso nọ bawapu ebuo*. ⁴⁶ Ya Jesu nọ gi oken olu yi oro, si, “Baba, e bu m mmom m che i eka!” O kuguu ihienni, o nọ kwonbeputu, nwunhun.

⁴⁷ Ogen onye-isi agha hu hun ki ndi-agma kpogbun’e gi hun ihien meni, o nọ ja Osolobue mma, si, “Ezioku-ezioku, eka okennyeni ri ochan!” ⁴⁸ Ogen ndi hu ile gbakikome ebahun e lee ilee gi hunguu ihien meni, we nọ tiri eka obi lama.

⁴⁹ Ndi ile marin Jesu ohunma le ikpoho ndi hu gha Galili sonhen e notezi ekere, e lee ihien ndi ri e meni.

Olili Jizosi

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)

⁵⁰ Ogen hu, o nwon okenny e ohu efan a wu Josefu, hun gha obodo Arimatia ri Judia bia. O wu ezigbo ihian le onye e bi obibi ri ochan. O ri e che obibia Ali-eze Osolobue.

O wu onye ohu ime Ndi-isi Nkikwama— ⁵¹ kanị, o kweyeni ni we ime ihien we ku le ihien we me Jesu.

⁵² O nọ jen d’e kunrun Paleti, si a buye e ehụ Jizosi. ⁵³ ‘Ya o nọ gha elu obe butu e, gi ekwa line kwama a, bu e che ime ili we liyetuleni ihian hun we gu rike okporo ye ime omuma zeni. ⁵⁴ Uhuohin Nkwademe ro (Uhuohin Fraide), hun we gi a kwademe Uhuohin Izu-iken, bu o rumegu o enyasi hun Uhuohin Izu-iken gi e bidon.

⁵⁵ Ikpoho ndi hu gha Galili sonhen Jizosi nọ sonme Josefu, we nọ hun ili hu, hunzi ke we don donme ehụ Jizosi. ⁵⁶ Ya we nọ lama d’a kwademe ihien ndi e shin ohunma le uden we jenko d’e gi te ehụ hu.

O ru Uhuohin Izu-iken, we nọ zu iken—make ni erira ke Iwu ku.

Isi Nke Eno-kwasị-ogun

Jesu A Gha Onwun Lih

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)

¹ Kanị, uzo-utuntun biribiri uhohin ibuzo ime izu-uka (hun wu nwan uhohin sonde), ikpoho ndi hu nọ weri ihien ndi ahun e shin ohunma we kwademe gu, jenne ili hu. ² We nọ hun a ni e nupuguo we omuma we gi nukin onu ili hu. ³ ‘Ya we nọ banye ime e; kale ahunni we ehụ Di-nwomni-enyi wu Jesu. ⁴ O nọ gba we nghari-enya. Ke we don ri e ro e, idenmizi ikenny e buo yi ekwa ri e be nwanran-nwanran nọ wuzoye ni we. ⁵ Oken egun nọ tuma we, ‘ya we nọ bu ihun koma ali. Ikenny e ndi hu nọ si we, “Ki hañ unu gi a cho onye ri ndun ebe ndi nwunni ri?” ⁶ O rizi ebene; o ghaguo onwun lihi. Nyanhan ni ihien o gwa unu ogen o gi ri Galili: ni, ⁷ ‘We jenko d’e bu mme wu Nwa nke

* **Isi Nke Eto-kwasị-ogun:45** Eşodşı 26.31-33

Ihian che ẹka ndi njo, a kpogbu we m; kanj hun m'e akp'ohin eto, m k'a gha onwun lihi.' ”

⁸ Ya ikpoho ndi hu no nyanhan ihien Jesu ku, ⁹ a gha we ili ahun lua, we no gwa madu mmanai hu le ndi ozo ile hoduni. ¹⁰ Ikpoho ndi hu wu Meri onye Mag'dala le Juana le Meri nne Jemisi; uwe le ikpoho ndi ozo we ile wi gba gwa ndi-ozu hu pu-ichen ihien ndini. ¹¹ Kanj, ndi-ozu hu pu-ichen egini e don makeni ihien we ri e ku ri we hu ke oku nwonleni isi.

¹² Kanj Pita no lihi oto, gbasi ili ahun; o hulua ali, nyonye, 'ya o no hun ekwa line hu we te gi kwama Jesu, kanj o nwonzini ihien ozo o hun. O no pu, e ro ihien menj.

Umụ-azụun A Jenko Ẹmausu A Hun Jesu K'ọ Ghaguu Onwun Lihi
(Mak 16.12-13; Luk 24.44-47; Jọn 5.39, 45-47)

¹³ Uhuohin ohu ahun zi, umu-azun Jesu ebuo jenko obodo ohu me ekerere w'a kpo Ẹmausu. (Gha Jerusalem d'e ru Ẹmausu wu ihien ri ke maiji esa.) ¹⁴ We hu e ku oku ihien ndi hu ile menj. ¹⁵ Ke we ri e ku, e shi inyenren, 'ya Jizosi le enwen e no nochime we, son we jensonme; ¹⁶ kanj aninj we we koma a enya. ¹⁷ Ya Jizosi no si we, "Elee inyenren ke unu shiko ihienni ile jenko?"

We no biwuzo, ronme ihun. ¹⁸ 'Ya onye ohu ime we w'a kpo Klopasi no si a, "O noko si 'yu suo wu onye obia ri ime Jerusalem hun marinleni ihien ndi me ebahun kete uhuohinni?"

¹⁹ Jesu no si, "Ki me?"

We no si a, "Ihien ndi gbashari Jesu onye Nazareti: Okenyeni gi orun a le oku-onu a ghosicharin n'o wu oken onye-amuma ri mkpa—ke ebe Osolobue ri ke ebe ihian ri— ²⁰ lezi ke ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi enyi don we e ye we ni we ma a ikpe-onwun; 'ya we no ma a ikpe onwun, kpogbu e; ²¹ kanj enyi te nwon olile-enya ni iya wu onye hun jenko d'a gba puha Izrel!"

"Eghee, wezuka de ihien ndini ile, onwan me e nwan akpu-uhuohin eto ihien ndini me. ²² Ozozi, ikpoho ndi hu ime ndi itu enyi me ihien tu enyi enya; we jen ili e uzo-utuntun tanni, ²³ kanj ahunni we ehu a. We no kinhen d'a gwa enyi ni a hunguode we ohun ebe ndi mmon-ozu puha d'a gwa we ni o hu ndun. ²⁴ Ndi hu ime ndi enyi le we wi e jenguozu ili hu, we no hunzikwo a ni o richanrin ke ikpoho ndi hu don ku; kanj ahunni we 'ya le enwen e."

²⁵ 'Ya Jizosi no si we, "Euu! Unu e zuzuke; o fuka unu orun ikweri ihien ile ndi-amuma ku ime Ekukwo-nsọ! ²⁶ Ekuni w'e ni Mezaya jenko d'a taguu afunfun ndini o kebe banye ogho a?" ²⁷ 'Ya Jizosi no gha ihien Mozizi de ime Ekukwo-nsọ d'e ru ihien ndi-amuma ile de kowacharin ni we ihien ile Ekukwo-nsọ ku banyeni 'ya le enwen e.

²⁸ Hun we gi rumu ehju obodo hu we jenko, Jizosi no me rike si o k'e jenghafe; ²⁹ we no rikemne e, si a, "Du enyi nodi ndo-o, ni ohi a gbamaguo, uhuohin tanni a gumaguo ma." 'Ya o no banye d'e son we nodi.

³⁰ Ogen o gi nodi ali n'o son we ri ihien-oriri, o no weri bredi, gozi e; o no bebe e, we e ye we. ³¹ Ebegu ke enya we no shiapu, we no marin ni iya ro. 'Ya o no fori, ahunzini w'a!

³² We no si ibe we, "Ogen o gi a gwa enyi oku uzo le ogen o gi ri a kowa ni enyi Ehuho-nsọ, ele o no ke si okun ri ime obi enyi a dun?"

³³ We no lihi oto ozigbo ahun, kin-azun si Jerusalem; we no hun umu-azun mmanai hu le ndi ozo we le we wi ke we gbakikome; ³⁴ we ile gbakikomeni hu a si, "Ezioku ro! Di-nwonni-enyi e lihiguo, Sajmonu a hunguoa!"

³⁵ We ebuo no nwan gwa we ihien me uzo, gwazikwo we ke we don ghoha ni Di-nwonni-enyi ro ogen o gi bebe bredi.

*Ụmụ-azụun Jesu A Hụn Jesu K'ọ Ghagụ Ọnwun Lihì**(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jọn 20.19-23; Ọrụn Ndị-Ozi 1.6-8)*

³⁶ Ebe mmadu ẹbụo hụ rị a gwa wẹ ihienni, Jizọsị lẹ enwẹn ẹ nọ nwọnpuha idemizi, turu etintinnai wẹ. Ọ nọ sị wẹ, “Udọn 'ya rị nị unu.”

³⁷ Wẹ ile nọ jusọhì, ezigbo egun nọ tuma wẹ; wẹ hụ e ro n'a hụn wẹ onyẹ-mmọn. ³⁸ 'Ya ọ nọ sị wẹ, “Kì haịn egun gi a tọ unu? Kì haịn unu gi e nwẹ obi-ẹbụo? ³⁹ Lee nì ẹka m; lee nì ụkụ m: Mmẹ rọ! Metụ nì m ẹka nì unu hụn a nì mmẹ rọ; onyẹ-mmọn ara nwẹ uru lẹ ọkpụkpụ kẹ unu dọn hụn nì e nwọngho m.”

⁴⁰ O kuguu ihienni, ọ nọ ghọsị wẹ ẹka a ẹbụo lẹ ọkụ a ẹbụo. ⁴¹ Ebe omeni ekwerikwọni wẹ—makele ọ tọ wẹ ẹnya leni ighoghọ jun wẹ obi—ya Jesu nọ sị wẹ, “Unu e nwẹgho ihien ọwule w'e ri eri ebeni?” ⁴² Wẹ nọ ye ẹ mkpiki azun wẹ shi, ⁴³ ọ nọ narin wẹ iya, rì ẹ id'ẹnya wẹ.

⁴⁴ Ya ọ nọ sị wẹ, “Ihien ndini kẹ m gwa unu ogen mmẹ nì unu gi rì: nì ihien ile wẹ de banyeni m ime Iwu Mozizi lẹ ime ihien ndi-amuma de lẹ ime Ẹbụ-oma jenkọ d'e mezuchanrinri.”

⁴⁵ 'Ya ọ nọ kpupu uche wẹ keni wẹ sa-ẹka ghota Ẹkukwo-nsọ, ⁴⁶ sị wẹ, “Ọnwan wu ihien wẹ de: nì Kraistì, Onyẹ Hụ Osolobue Tume, siko d'a ta afunfun, nwunhun, nke akpu-uhuhin eto ọ gha onwun lihi; ⁴⁷ nì wẹ jenkọ d'e gi ẹfan a zi ndi ali ile ozi nroghari lẹ mgbaghari njo—nì Jerusalem kẹ wẹ jenkọ d'a gha bidon.

⁴⁸ Unu wu osheri ihien ndini ile hun meye unu ẹnya. ⁴⁹ Lee n'ẹ, m jenkọ nwan d'e zihẹ nì unu Mmọn-nsọ ahun Nedi m kwe nkwa a. Ka cherikwo nì ime obodo ebeni d'e ru ogen wẹ yimeguu unu iken hụ gha Elu-igwee bja.”

*Jizọsị E Si Elu-igwee**(Mat 28.19-20; Ọrụn Ndị-Ozi 1.9-11)*

⁵⁰ Ọ nọ duru wẹ gha ime obodo hụ puha, duru wẹ rukwori Betani; e ru wẹ ebenu, ọ nọ kishi ẹka enu, gozi wẹ. ⁵¹ Ogen o gi rì a gozi wẹ, 'ya ọ nọ gha ime igunrun wẹ pu, e wẹ w'ẹ shi elu-igwee. ⁵² 'Ya wẹ nọ fe e.

Wẹ nọ gi oken ighoghọ lakin Jerusalem. ⁵³ Wẹ hụ a nọ ime Ulo-nsọ ogen ile, a ja Osolobue mma.

Ozioma Jizos' Kraịstị Nọke Ke Jonu Dọn De E

Jesu Wụ Oku Osolobue

¹ Ogen mbidọn, oku hụ rị ari; Oku hụ lẹ Osolobue rị; Oku hụ wụ Osolobue. ² Oku ahun lẹ Osolobue rị ogen mbidọn. ³ Osolobue ke ihien ile rinị ghanan'a; o nwonni ihien Osolobue ke hun o keleni ghanan'a. ⁴ Ime e ke ndun rị; ndun hụ wụ ukpe ihian ile. ⁵ Ukpe hụ e nwun ime ishi, kanị ishi, mkpokiki, a s'eka tinyun a mọbu gha a.

⁶ O nwon okennyẹ ohu Osolobue zihẹ; efan a wụ Jonu. ⁷ O bja d'a shia eri banyeni ukpe hụ, keni ihian ile nū eri e, kweri. ⁸ Ele 'ya wụ ukpe hụ, kalẹ o bja d'a shia eri banyeni ukpe hụ. ⁹ Onye hụ wụ Ezigbo Ukpe hụ hun e ye ihian ile ukpe lala ime uwa ogen ahun.

¹⁰ Osolobue ke uwa ghanan'a, kanị uwa amarinn'a ogen o gi bja. ¹¹ O bja d'e kunrun ndi nke e, kanị ndi nke e anabannan'a. ¹² Kanị ndi ile hun nabanhan n'a, ndi ile hun kwerini n'e, o ye wẹ iken ni wẹ wuru umu Osolobue; ¹³ ele ihian mu wẹ; egin wẹ uche ihian mu wẹ, o nwonni okennyẹ owule han wẹ mu wẹ, kama, Osolobue mu wẹ.

¹⁴ Oku hụ nọ henrin ihian, o nọ son enyi biri elu-uwa. Efoma lẹ ezioku jun ime e! Enyi a hunole ogho a, ogho akpu Nwa ohu Chuku-Nedi mu.

¹⁵ Jonu ku banyen'e, yi oro si, "Onwan wu onye hun m ri e ku ogen m gi si, 'Onye hun lalan m memeguu ka m, makele o ri a ri ni wẹ d'a mu m.'" "

¹⁶ Make ihien ahun jun ime e, enyi hụ e nwehen ngozi mmagi-mmagi. ¹⁷ Wẹ ye Iwu ghanani Mozizi; kanị efoma lẹ ezioku ghaha eka Jesu Kristi. ¹⁸ O nwonni onye huntu Osolobue, kanị akpu Nwa ohu o mu suo, hun wu Osolobue, hun nokunme n'e, e meguo enyi marin a.

Osheri Jonu Hun E Me Mirin-Chuku Shia (Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)

¹⁹ Onwan wu eri Jonu shia ogen ndi-ndu ndi Ju gi gha Jerusalem zihẹ ndi nchu-ejan lẹ ndi Livai d'a ju a, si, "Onye k'i wu?" ²⁰ Jonu a ghorini; mba, o kupu a, si, "Ele m Kraistị Onye Nzupuha hụ Osolobue Tume." O ghorini.

²¹ Wẹ nozi ju a, si, "Onye k'i wu? Iyū wu Elajja?"

O no si, "Mba."

"Iyū wu Onye-amuma hụ pu-ichen?"

O si, "Mba."

²² Wẹ no si a, "Onye k'i wu nwan? Gwa enyi keni enyi marin ihien enyi siko d'a gwa ndi zihẹ ni enyi. K'i jenkō d'e ku banyeni enwen i?"

²³ O no gi ihien onye-amuma wu Azaya ku za wẹ, si, "Mme wu

'Olu hụ rị e yi oro ime atu,

a si,

"Kwa ni uzọ Di-nwonni-enyi n'o zinrin!" ' "

²⁴ Ndi itu ndi Farisi hun rị ime ndi hụ wẹ zi ²⁵ no ju a, si, "Kị hañ nwan i gi e me mirin-Chuku mbuni y'ele Mezaya mọbu Elajja mọbu Onye-amuma hụ pu-ichen?"

26 Jönü nọ za wẹ, sị, “M gi mirin mmaka e mẹ mirin-Chuku, kanị o nwọn onyẹ rị ime unu hun unu marinleni. 27 Iya wu onyẹ hu lalani m memeguu. Erudeni m onyẹ siko d'a topu akpukpo-uku a.”

28 Onwan mẹ ime Betani, nftu Jodani, ebe Jönü nọ e mẹ mirin-Chuku.

Nwa-ebulu Osolobue

29 Eki e fon, o nọ hun Jizosi k'o lala ebe o rị, Jönü nọ sị, “Lee n'è! Onwan wu Nwa-ebulu Osolobue hun e wepu njo uwa! 30 Ya wu onyẹ m rị e ku ogen m gi sị, ‘Omeguu, okemnye ohu kanị m lala; iya ka m makeni o rị a-rị nị wẹ d'a mụ m. 31 E te marin m'a, kanị m rị e gi mirin e mẹ mirin-Chuku keni ndi Izrelu marin a.’” 32 Jönü nọ shia eri, sị, “M hun Mmon-nsọ k'o gi udi nduru gha elu-igwee hidanla, nokwasị a. 33 E te marin m'a, kanị onyẹ hun zi ni m sị m, ‘Onyẹ i jenkọ d'a hun ke Mmon-nsọ hidan d'a nokwasị a d'e son e nodi, iya wu onyẹ hu jenkọ d'e gi Mmon-nsọ mẹ ihian mirin-Chuku.’ 34 A hunole m'a; e kuole m ni iya wu Onyẹ Hu Osolobue Tume.”

Umụ-azuun Ibuo Jesu Kpo

35 Eki e fon, Jönü nị umu-azuun a ebuo wuzo, 36 ya Jönü nọ hun Jesu k'o ghafeko, o nọ sị, “Lehu Nwa-ebulu Osolobue!” 37 Umụ-azuun Jönü ebuo ahun a nọ k'o ku ihieni, wẹ nọ sonmẹ Jesu. 38 Ogen Jesu gi gbewuto, o hun wẹ ke wẹ rị e son e, o nọ sị wẹ, “K'i unu rị a cho?” Wẹ nọ za, sị, “Rabai, elebe k'i bi?” (“Rabai” wu “onye-nkuzi.”)

39 O nọ sị wẹ, “Bia nị d'e lee e.” Wẹ nọ jen d'a hun ebe o bi; ihien rike okuloku eno efinnai rị a ku ogen hu; wẹ nọ du e nodichanrin uhuhin hu.

40 Onyẹ ohu ime umu-azuun ebuoni nū ihien Jönü ku sonmẹ Jesu wu Anduru nwene Saimonu Pita. 41 O nọ hu ụzọ chojen nwene e wu Saimonu, sị a, “Enyi a hunole Onyẹ Hu Osolobue Tume wu Kraisti.” 42 Anduru nọ weri Pita d'e kunrun Jizosi. Jizos' e lee Pita, o nọ sị a, “Yu wu Saimonu nwa Jönü. Efan i jenkọ d'a wu Kefasi.” (Ani efanị asusu Griki wu Pita, ya wu “omuma.”)

43 Eki e fon, Jesu cho n'o jen Galili; o hun Filipu, o nọ sị a, “Sonmẹ m.”

44 (Filipu wu onyẹ Besaida, obodo Anduru lẹ Pita.) 45 Filipu a hun Natanelu, o nọ sị a, “Enyi a hunole onyẹ hu Mozizi de banyen'e ime Iwu, hun ndi-amuma dezikwo banyen'e—Jesu onyẹ Nazareti nwa Josefụ ro.”

46 Natanelu nọ sị a, “Nị ihien owule rị mma s'eka gha Nazareti puha?” Filipu nọ sị a, “Bia d'e lee.” 47 Ogen Jizosi gi hun Natanelu k'o lala ebe o rị, o nọ sị, “Onwan wuchanrin onyẹ Izrelu hun nwonleni ero!”

48 Natanelu nọ ju a, sị, “Nani k'i don marin m?”

Jizosi nọ za, sị, “A hungenụ m'i okpuru osisi figi hu nị Filipu d'a kpọ i!”

49 Natanelu nọ sị, “Onyẹ-nkuzi, ezie iyü wu Nwa Osolobue; iyü wu Eze ndi Izrelu!”

50 Jizosi nọ sị a, “Y'e kweriọle makeni m gwa i hu nị m hun i okpuru osisi figi? I jenkọ d'a hun ihien ndi ka onwan!” 51 O nọ sị wẹ, “M rị a gwa unu eziko, unu siko d'a hun ke elu-igwee kpupu, hun ke ndi mmon-ozì Osolobue rị e jenjen, e jenlana d'e kunrun Nwa nke Ihian.”

Isi Nke Ebuo

Jesu E Gi Mirin Hēnin Manya

1 Hun mẹ e akpu-uhuhin eto, o nwọn agbamehuhuo rị obodo Kana rị Galili. Nne Jizosi rị ebahun. 2 Wẹ kpozikwo Jizosi lẹ umu-azuun a agbamekukwo hu. 3 Ogen manya gi guu, nne Jesu nọ sị Jesu, “Manya wẹ a guu.” 4 Jizosi nọ sị a,

“Okpoho, hatu m ye nù, ogeṅ m e ke ru.” ⁵ Nnè ẹ nọ sị ndị rị e jẹn ozi, “Thien ọwùlẹ ọ sị unu m, unu e m.”

⁶ O nwọn ite-mirin isin we gi omuma memẹ rị ebahun. Ohu-ohu ime we jenkò d'e ripu ogbogoro mirin isen mọbù ẹsa. W'e gi wẹ e dọnmẹ mirin wẹ gi a chanchan ihien, hun wẹ gi e mezu omenalị ndi Ju.

⁷ Jesu nọ sị idibo ndi hu, “Gbajun ni ite ndi hu mirin.” 'Ya wẹ nọ gbajun wẹ d'a pu onu. ⁸ O nọ sị wẹ, “Kuru ni nwan ekerẹ jenni onye-isi ocho.” 'Ya wẹ nọ mē ihien o ku.

⁹ Onye-isi ocho nọ danmin mirin hu henringu manya, bu ọ marin ebe ọ gha bia, (kani, ndi hu rị e jẹn ozi a maringho), ọ nọ kpọ okennyẹ hu rị a gba-ekukwo, ¹⁰ sị a, “Ndi ozo ile e bu ọzo e wepuha manya ka a sọ, ihian ile rajungu ẹfo wẹ kebe wepuha hun sọleni; kalẹ y'e bu hunni sọni tọ d'e ru ogeṅni.”

¹¹ Ime Kana rị Galili ke Jesu nọ run orun-atumanya ibuzoni hun o gi ghosi ogho a, umu-azuun a nọ kweri n'e. ¹² Omegu, Jesu nọ si Kapanom—'ya lẹ nne ẹ lẹ umunẹ ẹ lẹ umu-azuun a, wẹ nọ ndi ebegu ekerẹ.

Jesu E Jẹn Ulo-nso

(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Ogeṅ ndi Ju gi e mē Mmemme-Nghafe e rume, 'ya Jesu nọ si Jerusalem. ¹⁴ O nọ hun ndi rị Ulo-nso ebegu e re efin lẹ atunrun lẹ oluikuku lezi ndi a gbahuto ego ebe wẹ ndiyesonmē ni teburu wẹ. ¹⁵ O nọ kpa iberi (aya), gi ẹ chupu wẹ ile lẹ oken-efin wẹ lẹ nduru wẹ ime Ulo-nso, buoyiya egbo ndi a gbahuto egbo, hukpumesonmē teburu wẹ. ¹⁶ O nọ sị ndi rị e re nduru, “Wepu ni ihien ndini wẹ ebeni; egizileni ulo Nedi m henrin ebe wẹ nọ a zu afia!” ¹⁷ Umu-azuun a nọ nyanhan ni wẹ de ẹ ime Ekukwo-nso ni, “Adudu ulo i jenkò d'e bu m ri.”

¹⁸ Ya ndi-ndu ndi Ju nọ nwan sị a, “Ghosi enyi ahima enyi e gi marin ni Osolobue sị i mē ihienni.”

¹⁹ Jizosi nọ za wẹ sị, “Tikpo ni Ulo-nsoni, e gi m akpu-uhuohin eto wesi e elu.”

²⁰ Ndi-ndu ndi Ju nọ sị a, “Ulo-nsoni wẹ gi ahua isin-kwasị-ogunna tun k'i jenkò d'e gi akpu-uhuohin eto wesi elu?” ²¹ Kani Ulo-nso Jesu rị e ku oku ẹ wu ehū a. ²² Ogeṅ o gi ghagu ọnwun lihi, umu-azuun a nọ nyanhan n'o kuoghò ihienni, wẹ nọ gi ihien Ehuho-nso ku lẹ ihien Jesu ku don.

Jesu Marin Ke Ihian Nọ

²³ Ogeṅ Jesu gi rị ime Jerusalem ogeṅ Mmemme-Nghafe, ndi bu oda nọ kweri n'e makeni wẹ hun orun-atumanya ndi ọ rị a run. ²⁴ Kani Jizosi ebuni enwen ẹ ye wẹ, makeni ọ maringuo ke ihian ile nọ. ²⁵ Efe hun onye ọwule e gi gwa a ke ihian nọ, makeni 'ya lẹ enwen ẹ a maringuo ihien rị ime ihian.

Isi Nke Ètò

Nikodimosi A Bia D'a Hun Jizosi

¹ O nwọn okennyẹ ohu w'a kpọ Nikodimosi. Onye Itu Ndi Farisi ro, onye ohu ime ndi-isi ndi Ju k'ọ wu. ² O gi ime uhinhin bia d'e kunrun Jizosi, sị a, “Onye-nkuzi, enyi a maringuo n'i wu onye-nkuzi gha ebe Osolobue rị bia, makele ọ nwonni onye jenkò d'e ri-eka run orun-atumanya ndini i rị a run mmani Osolobue nọyen'e.”

³ Jesu nọ za, sị, “Ezioku ke m rị a gwa i, mmani wẹ mudonzi ihian, ọ saeka hun Ali-eze Osolobue.” ⁴ Nikodimosi nọ sị a, “Nani ke w'a don mudonzi ihian ebe ọ kagu ẹgedi? Ni ihian sazi eka banye ẹfo nne ẹ, a muzi w'a nke mgbe ebuo?”

⁵ Jizosi nọ za a, sị, “Ezioku ke m rị a gwa i, mmani wẹ mu ihian ghahani mirin lẹ Mmon-nso, ọ sako eka banye Ali-eze Osolobue. ⁶ Hun ihian mu wu ihian; hun

Mmọn-nso mu wu mmọn. ⁷ Y'a tūlẹ i ẹnya nị m sị nị wẹ siko d'a mụdọnziriri unu." ⁸ Ufere e fesi ebe owule o cho—unu a nu uzun a, kanị unu ara marin ebe o gha a bja mọbu ebe o feko—erira k'o ri ebe onye owule Mmọn Osolobue mu ri.

⁹ Nikodimosi no si a, "Nani ke onwan e don saeka me?"

¹⁰ Jizosi no si a, "I wu onye-nkuzi ime Izrelu, bu y'a ghotani ihien ndini?"

¹¹ Ezioku ke m ri a gwa unu, enyi ri e ku ihien enyi marin, a shia eri ihien enyi hun, kanị unu ara nabanhan eri enyi. ¹² Ebe o me nwan ni m gwa unu ihien ndi ri elu-owa bu unu e kwerini, nani ke unu a don kweri omeni a gwa m unu ihien ndi ri elu-igwee? ¹³ Makeni, o nwonni onye jentu elu-igwee wezuka onye hu gha elu-igwee bja—wu Nwa nke Ihian."

¹⁴ "Erira Mozizi don wesi agwo hu elu ime atu ke we jenko d'e wesi Nwa nke Ihian elu, ¹⁵ keni onye owule hun kwerini n'e hun uzọ nwon ndun itebite."

¹⁶ "Makeni Osolobue nwe ihien-osiso jenni ndi ri uwa oda-oda, 'ya hain o gi ye akpu Nwa ohu o nwe, ken'o wuru ni onye owule hun kwerini n'e alako iwi, kama o nwon ndun itebite. ¹⁷ Ezie, Osolobue ezini Nwa a d'a ma ndi ri uwa ikpe, kama, o zi e keni we hun uzọ nwon nzuopuha ghaan'a. ¹⁸ Ikpe amani onye owule kwerini n'e, kanị ikpe a magwo onye owule hun kwerileni, makeni o kwerini ime efan akpu Nwa ohu Osolobue. ¹⁹ Onwan ke we gi hangbu we enen: ni ukpe a bjaگو ime uwa, kale ishi ka ihian a sọ karị ukpe, makeni eje ihien ke w'e me. ²⁰ Ize ukpe e ze ndi ile e me eje-ihien, w'a ra bja ebe ukpe ri make eje-ihien we ri e me gha a puha ifon."

²¹ "Kani ndi hun e me ihien ri mma a bja ebe ukpe ri, keni ihian ile hun a ni we ri e me ihien Osolobue cho."

Jizosi Le Jonu Hun E me Mirin-Chuku

²² Omeguu, Jizosi le umu-azun a no si Azun Judia, o no du we nodi ebegu, e me ndi ihian mirin-Chuku. ²³ Jonu nke rizi obodo Enom hun nokunme Salim e me mirin-Chuku makeni mirin ri ebahun oda-oda. Ihian hu e jen d'e kunrun e, o hu e me we mirin-Chuku. ²⁴ W'e ke bu Jonu che ime ulo-ngan ogen hu.

²⁵ Ogen hu, umu-azun Jonu le onye Ju no doma oku ichan-egu w'a chansonne hun wu odinali ofufe we gi e don enwen we nso. ²⁶ We no bja d'e kunrun Jonu, si a, "Onye-nkuzi, onye hu yu le 'ya ritan n fetu Jodani, onye hun i gwasonne ndi ihian oku e, lee e nwan k'o ri ebeni e me mirin-Chuku, ihian ile hu e jen d'e kunrun e."

²⁷ Jonu no za, si, "O nwonni onye hun e nwehen ihien owule mmani we gha elu-igwee y'e ihien hu. ²⁸ Unu le enwen unu wu osheri m ni e kugho m'a ni 'Ele m Kristi, kanị we zi m buru n'e uzọ.' ²⁹ Okpoho hun we ri a lu wu nke okennye hun ri a lu n'a. Owu okennye hu ri a gba ekukwo, hun wuzoye n'e e gon e ntin, a ghoghọ oda-oda o nu olu okennye hun ri a gba ekukwo. Ya wu ni ighoghọ m e zuole nwan oke. ³⁰ O k'a riwaye mkpa, kanị mme nwen k'e belua.

³¹ Onye hun gha elu bja ka ihian ile; onye hun gha uwa bja wu nke uwa, o ku oku ihien ri ime uwa. Hun gha elu-igwee bja ka ihian ile. ³² O hu a shia eri ihien o hun le ihien o nu, kanị o nwonni onye e gi eri e e don. ³³ Onye owule gi oku e don a ghosile ni Osolobue wu onye-ezioku. ³⁴ Makeni onye Osolobue zihę k'o wu, oku Osolobue k'o ri e ku, makeni Osolobue e yehodu n'a Mmọn-nso. ³⁵ Ihien Nwa a a sọ Chuku-Nedi, o wegwo ihien ile che e aka. ³⁶ Onye hun kweri ni Nwa Osolobue nwon ndun itebite; onye hun ju n'o kwerikoni Nwa Osolobue ahunko ndun; mba, iwe-le-onuma ke Osolobue k'e gi sionsonne e."

Isi Nke Eno

Jizosị Lẹ Okpoho Onye Sameriá

¹Ogèn ahùn, Jesu nọ nwan marin nị itu-ndị Farisi a nuguọ nị umu-azụun ndi Jesu rị e nwehèn e me mirin-Chuku kadè nke Jónu. ²(Kani, ẹlẹ Jesu rị e me wẹ mirin-Chuku, umu-azụun a sọọ rị e me.) ³Ya Jesu nọ gha Judia pụ, kinkọ Galili. ⁴O nọ ghasi alị Sameriá makele ọ rị mkpa n'ọ k'a ghariri ebèhụ. ⁵'Ya ọ nọ pụha obodo ohu w'a kpọ Sika, hùn rị ime Sameriá, ẹhụ alị hụ Jekọpụ ye nwa a wu Josefu. ⁶Omi Jekọpụ rị ebèhụ; ndun guu Jesu make ijèn ọ jèn; otudeni, ọ nọ nọdi alị ẹhụ omi hụ. (Ihièn rike okulọkụ mmebụọ efinnai ro, ogèn hụ anwun gi a rị isi.)

⁷'Ya ke okpoho ohu, onye alị Sameriá, nọ bia d'a dọri mirin. Jesu nọ si a, "Ye m mirin ra." ⁸(Ogèn hụ, umu-azụun a e jènmeugu ime obodo d'e ñonhèn ihièn-oriri.) ⁹Okpoho onye Sameriá hụ nọ si a, "Nani ke iyü wu onye Ju dọn nwan a rịọ mme wu okpoho onye Sameriá mirin?" (O ku onwan makeni ndi-Ju lẹ ndi-Sameriá ara meko.) ¹⁰Jizosị nọ za a, si, "Omèni i te marin ihièn Osolobue e ye lẹ onye hùn rị a si i, 'Ye m mirin ra', nke y'a rịọ a, o ye i mirin hùn e ye ndun." ¹¹Okpoho hụ nọ si a, "Di-okpa, omiñi mi emi bu y'e gi mkpu y'e gi dọ mirin. Elebe ke y'a nọ nwan nwehèn mirin hụ e ye ndun? ¹²'Yu ka Jekọpụ nedi ẹnyi kani hùn ye ẹnyi omiñi, hùn 'ya lẹ umu a lẹ ihièn-uriri e ra mirin rin'a'?" ¹³Jesu nọ si a, "Onye owule hùn ra mirinni, ẹgun mirin jenkọ d'a gunzi a. ¹⁴Kani, onye owule hùn ra mirin hụ m jenkọ d'e ye e, ẹgun mirin agunkozi a; kama, mirin hụ m siko d'e ye e jenkọ d'e hēnrin n'e isi-mirin hùn rị ime e e hupụha ndun itebite."

¹⁵Okpoho hụ nọ si a, "Di-okpa, ye m nwan mirin hụ amamgbe ẹgun-mirin gha a gunzi m mọbu a biamazi m ebeni d'a dọ mirin." ¹⁶Jizosị nọ si a, "Jen d'a kpọ di i, y'e kinhèn azụun." ¹⁷Okpoho hụ nọ si a, "Enwon m di." Jesu nọ si a, "Ezioku ke i ku ebe i nọ si, 'Enwon m di', ¹⁸makeni y'a lupuguo di isen, bu okenyẹ hùn iyü lẹ 'ya rị nwan ẹlẹ di i; ezioku k'i ku!"

¹⁹Okpoho hụ nọ si a, "Di-okpa, a hụnọlẹ m'a nị i wu onye-amuma. ²⁰Ndi-nedi ẹnyi wẹ kani nọ uguni fe ofufe, bu unu ndi Ju si nị Jerusalem wu ebe furu ihian jenkọ d'a noriri e fe ofufe." ²¹Jesu nọ si a, "Okpoho, gi ihièn m rị e ku dọn: ogèn lala, hùn o gi me ni ẹlẹzi enu uguni mọbu ime Jerusalem ke unu siko d'a nọ fe Chuku-Nedi. ²²Unu amarin onye unu rị e fe; kani, ẹnyi a maringho onye ẹnyi rị e fe, makeni ẹka ndi Ju ke nzuopuha gha a bia. ²³Kani ogèn lala, o ruguode nwan, hùn ndi hùn e fe ezigbo ofufe k'e fe Chuku-Nedi ofufe ime-mmọn lẹ nke ezioku. Makeni ndi hùn e fe ofufe nọ erira ke Chuku-Nedi cho nị w'e fe e ofufe. ²⁴Osolobue wu Mmọn, ele ihian; ndi hùn k'e fe e ofufe siko d'e feriri a ime-mmọn, gi ezioku fee e." ²⁵Okpoho hụ nọ si a, "A maringho m nị Onye Hụ Osolobue Tume wu Mezaya, (hùn w'a kpọ Kraisti), lala; ọ bia, ọ gwachanrin ẹnyi ihièn ile." ²⁶Jesu nọ si a, "Mme hùn rị a gwa i oku ro."

²⁷Ozigbo hura, umu-azụun a nọ lua. O nọ tu wẹ enya oda-oda n'ọ rị e sọn okpoho e ku oku; kani o nwonnini onye si, "K'i cho", mọbu "K'i hain i gi rị e sọn e e ku oku." ²⁸Ya okpoho hụ nọ la ite mirin e to, kin-azụun si ime obodo; ọ nọ si ndi rin'a, ²⁹"Bia nị d'e lee onye hùn gwa m ihièn ile m me. Onye ma ke 'ya wu Onye Hụ Osolobue Tume wu Kraisti?" ³⁰Wẹ nọ gha ime obodo pụha, ruheme ebe Jesu rị.

³¹Ogèn hụ, umu-azụun hụ a rịọ Jesu, a si, "Onye-nkuzi, dodo ri ihièn-oriri." ³²Kani ọ nọ si wẹ, "M nwọn ihièn-oriri m'e ri hùn unu marinleni." ³³'Ya umu-azụun a nọ juma ibe wẹ, si, "O nwondẹ nwan onye wẹhẹ n'e ihièn-oriri ra?"

³⁴ Jizosị nọ sị wẹ, “Ihiẹn-oriri m wụ ime uche onye zini m le irunchanrin orun a. ³⁵ Ele unu a si, ‘O hodu ifon eno ni ogen we gi a gho ihiẹn-ugbo ru?’ Kani m ri a gwa unu, lehunme ni enya ebe unu ri ni unu hun ni ihiẹn-ugbo a kaguole hun w’a gho. ³⁶ Onye hun a ghonri ri nwan a gho, a narin ugwo-orun a; o hu e kponkikome mkpuru a toni ndun itebite, keni onye hun kunn’a le onye hun ghon’a hun uzọ nwongbame ighoghọ. ³⁷ O meguo nwan ke we don e ku, ‘Onye ozọ a kun, onye ozọ a gho.’”

³⁸ “M zi unu d’a gho ihiẹn unu runleni; ndi ozọ a runguole orun, unu a banhanguo d’a gho mkpuru we runpuha.”

Ndi Sameriya A Bija D'e Kunrun Jesu

³⁹ Ndi Sameriya bu oda wu ndi obodo hu no kwerini Jesu make ni okpoho hu si, “O gwa m ihiẹn ile m me!” ⁴⁰ Ogen ndi Sameriya gi nwan bija d'e kunrun Jesu, we no rijo a n'o son we nodi. ‘Ya o no son we nodi akp’ohin ebuo. ⁴¹ Ndi bu oda no gi ufiri ihiẹn ndi o ri e ku kwerizi, cheni ndi ibuzo. ⁴² We no si okpoho hu, “Elezi ihiẹn i ku suo ke enyi gi kweri, makele enyi le enwen enyi a nuole onu a, marin ni ezioku-ezioku, onwan wu Onye-nzuopuha uwa.”

Jizosi A Zuo Nwa Onye-isi-orun Eze

⁴³ Ogen akpu-uhuhin ebuo gi ghafegu, Jesu no gha Sameriya si Galili. ⁴⁴ (Jizosi le enwen e e kuguo a ni w’a ra ye onye-amuma mgbaye ime ali onye-amuma ahun.) ⁴⁵ Ogen o gi ru Galili, ndi Galili no nabandan a, make ni a hunguo we ihiẹn ile o me ime Jerusalem ogen Mmemme-Nghafe (make ni we nwen e jenghozi mmemme hu).

⁴⁶ O no biazị obodo Kana hun ri ime Galili ebe o no gi mirin henrin manya. O nwe okennyẹ ohu emu ri a ku nwa-a-okennyẹ ime Kapanom. Okennyeni wu onye ohu ime ndi-isi-orun eze. ⁴⁷ Ogen okennyẹ hu gi nu ni Jizosi a ghaguo Judia kinhen Galili, o no buru e, rijo a ‘ya bija d’a zuo nwa a make ni o d’a nwun. ⁴⁸ ‘Ya Jesu no si a, “Mani unu hun ahima le ihiẹn atumenya, unu ekweriko.” ⁴⁹ Onye-isi orun hu no si a, “Di-okpa bija ndo-o, nwa m gini d’a nwun.” ⁵⁰ Jizosi no si a, “Lama, nwa i jenko d’a ri ndun.” Okennyẹ hu no kweri oku Jizosi gwa a, o no lama. ⁵¹ Ebe o lako, ndi idibo e no kunrun e; we no gwa a ni nwa a hu a riguo mma. ⁵² O no ju we ke ele ogen k'o gi rima mma. We no si a, “Okuloku ohu efinnai unyanhun ke ehụ-okun hu gi hapu a.” ⁵³ Nedi e no nyanhan ni ogen hu ke Jizosi gi si a, “Nwa i jenko d’a ri ndun.” Ifiri e, ke ya le enwen e ke ikpun-ulo a no kwerini Jesu. ⁵⁴ Onwan wu orun-atumenya nke ebuo Jesu run ogen o gi ghaguo Judia bija Galili.

Isi Nke Isen

Jesu A Zuo Onye Nwonleni Onye E Yen'e Eka

¹ Omequ, Jesu no kin-azuun si Jerusalem make ni o nwon mmemme ndi Ju rini.

² Ime Jerusalem, o nwon mirin ri ehụ Onu-mgbon Atunrun, hun ndi Hibru a kpo mirin Betes'da [mogu mirin Be'zata], hun nwon uzọ isen we kpumesonme elu we hun we gha e ru e. ³ Igunrun ndi-emu ri a ku e dinesonme uzọ ndi hu: ke ndi enya-ishi, ke ndi nguro, ke ndi oro kinrin, fe che ni we mehunme mirin hu. ⁴ Make ni, o ru, mmom-ozu Di-nwonni-enyi e hidan d'e mehunme mirin hu. Onye owule ime ndi emu ri a ku, hun bu uzọ banye ime mirin hu ogen we gi mehunmeguu a, o dinhin emu owule ri a kun'a.]

⁵ Onyè ohu ime ndini dine ebahun ri a ku emu kete ahua ebuo-aria-ogunnai. ⁶ Ogen Jizosi gi hun a, marin n'o teguo emu hu kuma a, o no si a, "Y'a chogho ni dinhin?" ⁷ Okennyè hu emu ri a ku no za, si, "Di-okpa, enwon m onyè e bu m e che ime mirinni ogen owule we gi mehunme e; m cho ni m banye ime e, onyè ozo e bu m uzo banye."

⁸ Jizosi no si a, "Lihì otò! Heri ute i, jemma ijèn!" ⁹ Ozigbo, okennyè ahun no dinhin; o no buru ute e, jemma ijèn.

Uhuohin ahun wu uhuohin izu-iken. ¹⁰ 'Ya ndi-ndu ndi Ju no si okennyè hu Jizosi zuo, "Onwan wu Uhuohin Izu-iken, o furuni ni y'e bu ute i, i ri a dan Iwu."

¹¹ O no za we, si, "Onyè hun zuo ni m si m, 'Heri ute i, jemma ijèn.'" ¹² We no ju a, si, "Onyè wu onyè hu si i, 'Heri ute i jemma ijèn?'" ¹³ Kanì okennyè hu we zuo amarin onyè o wu, makeni Jizosi a rubanguo ime igunrun ri ebahun.

¹⁴ Omequu, Jizosi no hun a ime Ulo-nsò, o no si a, "Lee enya, y'a riguo nwan mma! Emezile njo, amangbe ihien ka njo gha e me i." ¹⁵ 'Ya okennyè hu no jemburu ndi-ndu ndi Ju d'a gwa we ni Jesu wu onyè hu zuo n'a. ¹⁶ 'Ya ke ndi-ndu ndi Ju no kpokpome Jesu makeni o ri e me ihien ndi no enina Uhuohin Izu-iken.

¹⁷ Kanì Jizosi no si we, "Echen ke Nedi m rikwo a run orun, mme nwen siko d'a gha a runzikwo orun." ¹⁸ Ifiri ihienni o ku, ndi-ndu ndi Ju no chokenmede ni we gbu e. Makele, ele n'o dan iwu Izu-iken suo, kanì, o kpozikwo Osolobue Nedi e—gi ohun ku ni 'ya le Osolobue han.

Iken Jesu

¹⁹ Jizosi no si we, "Ezioku ke m ri a gwa unu, Nwa a saeka gi uche e me ihien owule—mmani ihien o hun Chuku-Nedi ri e me; makeni ihien owule Chuku-Nedi me, 'ya ke Nwa a e mezikwo. ²⁰ Makeni ihien Nwa a a suo Chuku-Nedi, o ghosi Nwa a ihien 'ya le enwen e ri a run. O jenkò d'e ye e iken gi run orun kade ndini we run keni o tu unu enya. ²¹ Ezie, erira Chuku-Nedi don e weli ndi nwunni we ndun ye we ke Nwa a donzikwo e we ndun e ye ndi Nwa a cho n'o ye. ²² Ozosi, Chuku-Nedi ara kin onyè owule ikpe, kama, o buguo okinkin-ikpe ile che Nwa a eka, ²³ keni ihian ile gbaye Nwa ke we don a gbaye Chuku-Nedi. Onyè hun ghaleni a gbaye Nwa arizikwoni a gbaye Chuku-Nedi hun zihè n'e."

²⁴ "Ezioku ke m ri a gwa unu, onyè hun nu oku m, kweye ni onyè ziheni m, onyè ahun e nweguo ndun itebite. Amako we onyè hu ikpe; kama, onyè hu a ghaguo onwun banye ndun.

²⁵ Ezioku ke m ri a gwa unu, ogen lala—o ruguode nwan—hun ndi nwunni siko d'e gi nu olu Nwa Osolobue; ndi nun'a jenkò d'a ri ndun. ²⁶ Ke Chuku-Nedi don nwon ndun ime enwen e, erira k'o yeziwo Nwa iken n'o nwon ndun ime enwen e. ²⁷ O yeguo Nwa a iken n'o kin ihian ile ikpe—makeni iya wu Nwa nke ihian. ²⁸ Anile ni onwan tu unu enya, makeni ogen lala hun ndi ile ri ime ili jenkò d'e gi nu olu e ²⁹ puha—ndi hun me mma jenkò d'e lihi banye ndun itebite; ndi hun me njo siko d'e lihi narin ikpe-omuma."

Ndi Hun A Shiani Jesu Eri

³⁰ "Asa m eka gi iken m me ihien owule. M'a han enen ke Osolobue don gwa m—'ya wu ni ezigbo enen ke m'a han, makeni ari m e me uche m, kale uche onyè hun zihè ni m. ³¹ M shianj enwen m eri, 'ya wu ni eri m wu ntu.

³² M nwon onyè ozo hun a shia ni m eri. A maringho m ni eri o shia ni m wu ezioku. ³³ Unu e ziguwo we jenni Jónu, o shiaguwo eri wu ezioku. ³⁴ (Ele ni eri ihian shia ri m mkpa, kanì m ri e ku ihienni keni unu hun uzo nwon nzuopuha.) ³⁵ Jónu e te nwungho ke ukpe—a dun, e ti, unu no gi ukpe e ghogho ekere ogen."

36 “Kani m nwon ihien a shia ni m eri hun ka hun Jonu shia. Orun ndi hun Nedi m ye m run, 'ya wu orun ndini m ri a run, uwe nwe a shiani m eri ni Chuku-Nedi zihem.”

37 “Chuku-Nedi le enwen e hun zihen m a shiaguoni m eri. Unu anutuni olu e; unu ahuntuni k'ọ nọ; 38 oku e ari ime ndun unu, make ni unu ekwerini ni onye hun o zihem.

39 Unu a mu ihien ndi ri ime Ekwwo-nsọ a mukemme, make ni unu ro ni uwe ke unu e gi nwon ndun-itēbite; bu Ehuho-nsọ ri a shiani m eri, 40 kani unu ekwerini bia d'e kunrun m keni unu nwon ndun. 41 Ele m choko ojija-mma ihian; 42 kani a maringho m ndi unu wu, ni ihien Osolobue a ra suo unu. 43 M gi efan Nedi m bia, unu a nabanhanni m, kani onye ozo gi efan nke e bia, unu siko d'a nabanhan a. 44 Nani ke unu e don kweri? Unu hun a cho ni ibe unu ja unu mma, kani o nwonni ihien unu kpọ ija-mma hun gha eka onye hu 'ya suo wu Osolobue bia. 45 Erokwole ni ni m jenko d'e kpe unu eka Chuku-Nedi; Mozizi wu hun e kpeni unu, Mozizi ahun unu gi don enya. 46 Omeni unu gi oku Mozizi don, nke unu e gi oku m don, make ni Mozizi de banyeni m. 47 Kani omeni unu egini ihien Mozizi de don, nani ke unu e don gi oku m don?”

Isi Nke Isin

Jesu E Ye Mmadu Ogun-iri kwasi nnu-mmebuọ Ihien-oriri

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Onwan e meguu, Jizosi nọ fetu “Ohimin” Galili hu shi azuun hun-ebọ. W'a kpọzi “Ohimin” Galili ohimin Taiberiasị. 2 Igunrun hi-ogbe hu e son e, make ni we hun orun-atumenya ndi o ri a runni ndi emu ri a ku. 3 Jizosi nọ si elu ugu, 'ya le umu-azuun a nọ nodi ali ebegu. 4 (Ogen hu, mmemme ndi Ju e me ahua-ahua w'a kpọ Mmemme-Nghafe e rumegu.) 5 Jizosi e wesi enya elu, o nọ hun igunrun ihian ke we lala d'e kunrun e. O nọ si Filipu, “Elebe ke enyi a nọ non bredi keni ndini ri?” 6 (O ku ihienni n'o gi cho ihien ri Filipu onu, make ni 'ya le enwen e a maringuo ihien o jenko d'e me.) 7 Filipu nọ za a, si, “Egho orun ifon isin ezuko non bredi siko d'e rusonme we eka—osun'a ekere-ekere.” 8 Onye ohu ime umu-azuun Jesu w'a kpọ Anduru, hun wu nwen Saimon' Pita, nọ si a, 9 “O nwon nwata-okennyē bu ogbe bredi isen we gi oka bali memem le azun ebuo ebenu; kale, ebe we siko d'a pu igunrunni?” 10 Jizosi nọ si, “Gwa ni we nodi ali.”

(Irurue ri ebegu oda.)

Ya ndi hu nọ nodi ali—ihien rike ikennyē ogun-iri-kwasi-nnu-mmebuọ ri ime we, ('ya wu ihien nọke nnu-uku isen). 11 Jesu nọ weri ogbe bredi ndi hu, o yegu Osolobue ekele, o nọ keni ndi nodi ali 'ya; o nọ mememi azun erira, we nọ ri ke we cho. 12 Ogen efo gi jungu we, Jesu nọ si umu-azuun a, “Kponkwama ni ifunfun e hoduni, amangbe ihien-anaị a la iwi.” 13 'Ya we nọ kponkwame we, che ime ukpali. Ifunfun bredi hoduni ime ogbe-bredi bali isen hu ogen ndi hu gi riguu jun ukpali mmebuọ.

14 Ogen ndi hu gi hun orun-atumenya hun Jizosi run, we nọ gwama ibe we, si, “Ezioku-ezioku, onwan wu onye-amuma hu enyi ri e lee enya a nọ jenko d'a bia ime uwa!”

15 Ogen Jesu gi hun ni w'e d'a bia d'e gi iken weri e, kin e eze, o nọ gha ebahun pu, 'ya suo nọ kin-azuun shizi elu-ugu.

Jesu E Jen Ijen Elu Mirin

(Mat 14.22-33; Mak 6.45-52)

16 O ru oge enyasi, umu-azuun Jesu no shi "Ohimin", 17 banye ime ugbo-mirin, buli, jenkọ Kapanom. (Ohihi no gbachanrin bu Jesu eke bjakwo d'e kunrun we.) 18 Mirin hu e mehunme oda-oda makele oken-ufere ri a kpọ. 19 Oge we gi nyanru ihien rike maili eto mobu eno, we no hun Jesu ke o jena ijen elu mirin, a nokunme ugbo. Egun no tuma we. 20 Kanj o no si we, "Mme ro, atule ni egun!" 21 We no cho n'o banye ni we ime ugbo; ozigbo, ugbo hu no ru mkpenren mirin ali hu we jenkọ.

Igunrun Hu A Choma Jizosi

22 Eki e fon, o no we ndi ahun ndi azuun "Ohimin" hu hun-ebo hun umu-azuun Jizosi gha bia Kapanom enya ni ugbo ohu suo te ri ebefu; ni Jesu esonni umu-azuun a banye ime ugbo le ni umu-azuun a suo gba gha ebefu pu. 23 Kanj ogeenni, ugbo ndi ozọ gha Taiberiasia bia ri nwan ehju ebahun we no ri bredi oge Di-nwonni-enyi gi yegu ekele. 24 Oge ndi hu gi nwan hun ni ke Jesu ke umu-azuun a arizi ebahun, we le enwen we no banye ugbo ndi hu chosomme Jesu shi Kapanom'.

Jesu Wu Ihien-oriri Hu Hun E Ye Ndun

25 Oge we gi hun Jesu azuun "ohimin" hu hun-ebo, we no si a, "Onye-nkuzi, elee oge k'i gi puha ebeni?" 26 Jesu no za we, si, "Ezioku ke m ri a gwa unu, unu ri a cho m make ni unu ri bredi, o jun unu efọ, ele make ni unu hun orun-atumanya ndi hun m run. 27 Egile ni ifiri ihien-oriri hun e wiwini a rungbu enwen unu, ka gi ni ifiri ihien-oriri ahun siko d'a to jennin ejen, e ye ndun itebite, rungbu enwen unu, ihien-oriri hu Nwa nke Ihian jenkọ d'e ye unu; make ni iya wu Nwa nke Ihian ke Chuku wu Nedi tume."

28 We no si a, "Ki enyi jenkọ d'a run hun wu orun Osolobue cho ni enyi run?"

29 Jesu no za we, si, "Onwan wu orun Osolobue cho ni unu run: O cho ni unu kweri ni onye hun o zihę."

30 We no si a, "Elee orun-atumanya k'i jenkọ nwan d'a runghosi enyi keni enyi hun a, enyi e kweyi ihien i ku? Kiri ke i jenkọ d'e me? 31 Ndi nedi enyi kanj ri mana ime atu; ya ke we de ime Ekukwo-nsọ, si, 'O ye we bredi gha elu-igwee bia ri.' " 32 Jizosi no si we, "Ezioku ke m ri a gwa unu, ele Mozizi ye unu bredi gha elu-igwee bia; Nedi m wu hun ri nwan e ye unu ezigbo bredi gha elu-igwee bia. 33 Make ni bredi Osolobue wu onye hu gha elu-igwee bia, hun e ye uwa ndun." 34 We no si a, "Di-okpa, yeme enyi bredini oge ile."

35 Jizosi no si we, "Mme wu bredi hun e ye ndun. Egun agunko onye hun bia d'e kunrun ni m; egun mirin agunko onye hun kwerini ni m.

36 Kanj, nọke ke m don gwa unu mbu, unu a hunole m, kanj unu e kwerini. 37 Ndi ile Nedi m ye m siko d'a bia d'e kunrun m; a chupuko m onye owule hun bia d'e kunrun ni m." 38 Make ni ele m gha elu-igwee bia d'e me uche m, kanj m bia d'e me uche onye hun zihę ni m. 39 Onwan wu uche onye zihęni m: ni etuhuko m onye owule ime ndi ile o ye m, kama, ni m jenkọ d'a gha onwan weli we Uhuohin-ikpazuun. 40 Make ni uche Nedi m wu ni onye owule hun hun Nwa, kweri n'e, jenkọ d'e nwon ndun itebite; m siko d'e weli e Uhuohin-ikpazuun.

41 Ndi Ju no denwinwinma n'a make ni o si, "Mme wu bredi hu hun gha elu-igwee bia." 42 We hu a si, "Ele Jesu nwa Josefụ wu onwan—hun enyi marin ndi mun'a? Nani k'o don nwan a si, 'M gha elu-igwee bia?'"

43 Jizosi no za we, si, "Edenwinwinzile ni. 44 O nwonni onye jenkọ d'a s'eka bia d'e kunrun m mmanj Chuku-Nedi hun zihę ni m d'oha a; m jenkọ d'e weli onye ahun Uhuohin-ikpazuun. 45 We de e ime Ekukwo ndi-amuma ni, 'Osolobue siko d'a kuzi we ile.' Onye owule hun ri e gon Chuku-Nedi ntin, a munarin a,

ija wu onye hun a bia d'e kunrun ni m. ⁴⁶ (Ele n'o nwe onye hun huntu Chuku-Nedi—onye hu hun gha ebe Chuku ri bia, 'ya suo huntu Chuku-Nedi.) ⁴⁷ Ezioku ke m ri a gwa unu, onye owule kwerini nwon ndun itebite.

⁴⁸ Mme wu bre di hun e ye ndun. ⁴⁹ Ndi nedi unu kanj ri mana* hu we ri ime atu, kanj, a nwunhughu we. ⁵⁰ Kanj onwan wu bre di hun gha elu-igwee bia hun o me ni onye ri n'e anwunhuko. ⁵¹ Mme wu bre di hu ri ndun hun gha elu-igwee bia. Onye owule ri bre dini jenko d'a ri ndun jenrin ejen. Bre di hu m siko d'e ye make ufiri ndun ndi ri ime uwa wu ehụ m.”

⁵² 'Ya ke ndi Ju ahun no doma ndondo ime we, a si, “Nani ke okennyeni a don ye enyi ehụ a ri?”

⁵³ 'Ya Jizosj no si we, “Ezioku ke m ri a gwa unu, mmani unu ri ehụ Nwa nke Ihian, ra edeke e,—unu enwonko ndun ime unu. ⁵⁴ Onye ri ehụ m, ra edeke m, o wuru onye nwe ndun itebite; m siko d'e weli e Uhuohin-ikpazuun. ⁵⁵ Make ni, ehụ m wu ezigo ihien-oriri, edeke m wuzikwo ezigo ihien-orira. ⁵⁶ Onye hun ri ehụ m ra edeke m, bi ime m, mme le enwen m bi ime e.”

⁵⁷ “Ke m don ri ndun make ni Chuku-Nedi hun zihē ni m ri ndun, erira ke onye hun ri ni m k'a don ri ndun make ufiri m. ⁵⁸ Onwan wu ezigo bre di hun gha elu-igwee bia; o noni ke ihien ahun ndi mbu ri, omeguu a nwunhukwo we. Onye hun ri bre dini jenko d'a ri ndun jenrin ejen.”

⁵⁹ Ogen Jesu gi ri a kuzi ime ulo-ofufe ndi Ju ri ime obodo Kapanom k'o gi ku ihien ndini.

Oku Hun E Ye Ndun Itebite

⁶⁰ Ndi bu oda ime umu-azuun a a nu ihieni, we no si, “Okuni e zekewo! Onye siko d'a saeka nabanhan a?”

⁶¹ Kanj, Jizos' a maringuo ni umu-azuun a ri e denwinwin make ihieni o ku. O no si we, “Onwan k'e me unu ekwerizile? ⁶² Ki unu jenko d'e mezi nwan omeni unu a hun Nwa nke Ihian k'o lako elu-igwee ebe o ri mbu? ⁶³ Mmonso iya suo e ye ndun, ihien ihian mmaka ara ban erere owule: oku ndini m ri a gwa unu wu oku ime-mmon le oku hun e ye ndun. ⁶⁴ Kanj ndi hu ime unu ekwerini.” (Gha isi mbidon lala, Jesu a maringuo ndi hun jenkoleni d'e kweri le onye hun jenko d'e re n'e.) ⁶⁵ O no siji, “Onwan hain m gi si unu n'o nwonni onye jenko d'a saeka bia d'e kunrun m mmani Chuku-Nedi me e n'o bia.”

⁶⁶ Make onwan, umu-azuun Jesu bu oda no kin-azuun, esonzini w'e.

⁶⁷ Ya Jizosj no si umu-azuun a mmebuo hu, “Unu le enwen unu siko d'a puzide nwan ra?” ⁶⁸ Sajmonu wu Pita no za a, si, “Di-nwonni-enyi, onye ke enyi jenzuruko? Iyu nwon oku ndi e ye ndun itebite. ⁶⁹ Enyi e kwerigho, marinzikwo, ni iyu wu Onye-nsọ Osolobue.” ⁷⁰ Jizosj no si we, “Mme hori unu mmebuo, ele 'ya? Kanj onye ohu ime unu wu Ekwensu!” ⁷¹ (Judasi nwa Sajmonu Iskarotu k'o ri e ku, make ni o wu onye ohu ime umu-azuun mmebuo hu bu 'ya jenko d'e re e.)

Isi Nke Esa

Ogen Umune Jesu Keleni Kweri N'e

¹ Omeguu, Jesu no ghagbari ime Galili, latoguu Judia; o jenhunmeni ime Judia, make ni ndi-ndu ndi Ju ri a cho ni we gbu e. ² Ogen hu, mmemme ndi Ju gi a nodisonme ime Odu* e ruguo. ³ 'Ya umune Jesu no si a, “O furu ni gha

* **Isi Nke Isin:49** mana: Iya ke we kpọ ihien-oriri hu Osolobue gha elu-igwee zihē ni ndi Izrelu ime atu ogen Mozizi. * **Isi Nke Esa:2** Livitikosj 23.34

ebeni pu, si Judia, keni umu-azun i hun orun-atumenya ndi i ri a run. ⁴ Makeni o nwonna onye hun a run orun ime nzuzue owuni o cho ni we marin a. Ebe o me ni i ri e me ihien ndini ile, we nwan enwen i ghosi uwa.” ⁵ (Onwan me makeni ke umune e de e kwerini n'e.)

⁶ Ya Jizosi no si we, “Ogen furu ni m e ke ru, kanj ogen ile furu unu. ⁷ Izize unu ezeko uwa, kale izize m e ze we makele m ri a gwa we ni ihien w'e me jo njö. ⁸ Jenme ni nwan mmemmeni, mme le enwen m eke jenko mmemme hunni, makeni ogen furu ni m e ke ru.” ⁹ O kuguu ihienni, o no nodikwo ime Galili.

Jesu E Jen Mmemme-odu

¹⁰ Kanj ogen umune Jesu gi jenmeguu mmemme hu, o nozi jenme, kanj nzuzue k'o gi jen.

¹¹ Ndi-ndu ndi-Ju hu a cho a ime mmemme hu, we hu a si, “Elebe k'o ri?”

¹² Ndi ri igunrun risonme ebefu hu a kasomme murinmurin. Ndinj si, “Ezigbo ihian k'o wu,” ndinj si, “Mba, o rihu e dufie ndi ali.” ¹³ Kanj, makeni egun ndi-ndu ndi Ju ri a tu we, o nwonna onye s'eka ku oku e ifonrin-ifon.

¹⁴ Ogen mmemme hu gi ruguu ahanmahan, Jizosi no si Ulo-nsö d'a kuzime.

¹⁵ O no tu ndi-ndu ndi Ju enya, we no si, “Nanj ke okennyeni don marin ihien oda enina, bu o ke jentu ozuntun owule?” ¹⁶ Jesu no za we, si, “Nkuzi m ele nke m kanj nke onye zihé ni m ro. ¹⁷ Oméni ihian a kwademe obi e n'o jenko d'e me uche Osolobue, onye hu siko d'a marin oméni nkuzi m gha éka Osolobue bia ra m gi iken m e ku. ¹⁸ Onye hun e gi iken e e ku ri a cho ni we ja a mma; kanj onye ri e me ni we ye onye zihen'e ogho wu onye ezioku, ntü a ri ime e.”

¹⁹ “Mozizi ye unu Iwu, ele 'ya? Kanj o nwonna onye ohu ime unu hun e donme Iwu hu. Ki hain unu gi a cho ni unu gbu m?”

²⁰ Igunrun hu no za, si, “Eje-mmön ri ime! Onye ri a cho n'o gbu i?”

²¹ Jesu no si, “M run orun-atumenya ohu, o no tu unu ile enya. ²² Mozizi ye unu iwu ikwa-ugun. (Kanj ele Mozizi bidon ikwa-ugun, ndi nedi unu kanj bidon e.) Unu a kwade okennyé ugun Uhuohin Izu-iken keni unu hun uzö mezu iwu hu. ²³ Oméni we hu a kwa okennyé ugun Uhuohin Izu-iken amangbe w'a dan Iwu Mozizi, ki hain unu gi e we ni m iwe makeni m zuochanrin okennyeni ehü a ile Uhuohin Izu-iken? ²⁴ Ahanzile ni enen ke unu hun a, kama, e leban ni ihien enya ohunma keni unu hun uzö han enen ri mma.”

Onye Ke Jesu Wu?

²⁵ Ya ndi hu ime ndi Jerusalem no si, “Ele onwan wu okennyé hu ndi-ndu ri a cho ni we gbu? ²⁶ Lee e nwan k'o ri ebene e ku oku id'enya ihian ile, a gba w'a nkintin! A maringode we nwan ni 'ya wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume ra? ²⁷ Kanj enyi a maringho ebe okennyeni gha bia; ogen Kraisti jenko d'e gi bia, o nwonna onye jenko d'a marin ebe o gha bia.”

²⁸ Ogen Jesu gi ri a kuzi ime Ulo-nsö, o no weshi olu elu, si, “Ezie, unu a maringuo m, marinzikwo ebe m gha bia! Kanj, egin m ihien éka m bia; onye hun zihé ni m furu we gi don enya—'ya ke unu marinleni! ²⁹ A maringho m'a makeni m gha ebe o ri bia, 'ya zihé m.”

³⁰ “Ya we no cho ni we nwunrun a; kanj o nwonna onye metu a éka, makeni ogen e e ke ru. ³¹ K'osiler, ndi bu oda ri ebefu no kwerini n'e; we hu a si, “Ogen Kraisti wu Mezaya, Onye Hu Osolobue Tume, k'e gi bia, n'o runkaré okennyeni orun-atumenya?”

E Zi We Ndi-unakpa Ulo-nsö D'a Nwunhan Jesu

³² Ndi Itu-Farisi a nu ke igunrun hu ri e ku ihien ndinj we banyeni Jizosi, 'ya ndi-isi nchu-ejan le ndi Itu-Farisi no zi ndi unakpa Ulo-nsö d'a nwunhan a.

³³ Jizọsị nọ sị, “M jenkọ d'e sọn unu nọdị ekerẹ, omẹguu, a laburu m onyẹ hun zihẹ ni m; ³⁴ unu jenkọ d'a chọ m, kanị, unu ahunkọ m; ebe m rị, unu e ri-ẹka bịa.” ³⁵ Ndị-isi ndị Ju nọ sị ibe wẹ, “Elebe ke okennyeni chọ n'o jẹn, hun ẹnyi jenkọlẹni d'a hun a? O chọ n'o jẹn alị ndị Grikị—alị ndị wulẹni ndị Ju—ebe ndị nke ẹnyi rịsọnmẹ d'a kuzimẹ ime igunrun ndị wulẹni ndị-Ju?” ³⁶ K'o gi ihienni e ku: “Unu siko d'a chọ m, kanị, unu ahunkọ m; ebe m rị, unu asako ẹka bịa a.”?”

Mirin Hun E Ye Ndun

³⁷ Uhuohin ikpazun mmemme hu, hun wu uhuohin kachanrin mkpa, Jesu nọ wuzo ọto, yi oro, sị, “Omẹni o nwon onyẹ egun mirin rị a gun, 'ya bịa d'e kunrun m n'o ra! ³⁸ Onyẹ ọwulẹ hun kwerini ni m, ya ra; o siko d'a rị n'a ke Ehuho-nsọ don ku:

‘Mirin hun e ye ndun
jenkọ d'a gha ime ẹ
e hupuha ke iyi.’”

³⁹ Jizọsị gi onwan e ku oku Mmọn-nsọ hun ndị kwerini n'ẹ jenkọ d'e nwehẹn. W'e ke ye wẹ Mmọn-nsọ oge hun makẹni Jesu e ke banye ogho a.

Igunrun Hu E Kebe

⁴⁰ Oge wẹ gi nọ oku ndini, ndi hu ime igunrun hu nọ sị, “Ezioku, onwan wu onyẹ-amuma Hu pu-ichen.” ⁴¹ Ndị ozo sị, “Onwan wu Kraistị, Onyẹ Hu Osolobue Tume!” Kanị ndi hu ime wẹ sị, “Kraistị k'a ghadẹ nwan Galili bịa ra?! ⁴² Ehuho-nsọ e kuguon'a ni Kraistị, Onyẹ Hu Osolobue Tume, siko d'a gha ebọn Defidi puha; n'o siko d'a gha Betulehem, obodo Defidi te bi bịa?” ⁴³ Oku banyeni Jizọsị nọ kebe igunrun ahun. ⁴⁴ Ndị hu ime wẹ te chọ ni wẹ nwunrun a, kanị o nwonni onyẹ metu a ẹka.

Ndi-ndu Ndị Ju A Ju N'e Kwerikoni Wẹ Jesu

⁴⁵ Oge ndi-unakpa Ulo-nsọ ahun gi kinhen azuun d'e kunrun ndi-isi nchuejan le ndi Itu-Farisi, wẹ nọ juma wẹ, sị, “Kị hain unu gileni wehe ẹ?” ⁴⁶ Ndị unakpa Ulo-nsọ hu nọ za, sị, “O nwonni onyẹ kutu oku ke okennyeni!”

⁴⁷ Ndị Itu-Farisi nọ ju wẹ, sị, “E dufieguozide wẹ nwan unu nwen ra?” ⁴⁸ O nwongho kaka akpu onyẹ-ndu mọbu onyẹ Itu-Farisi ohu unu marin hun kwerini n'ẹ? ⁴⁹ Igunrunni amarin Iwu Mozizi, ndi wẹ bu onu ke wẹ wu.”

⁵⁰ Nikodimosi hun jẹn d'e kunrun Jesu mbu, hun wu onyẹ ohu ime wẹ nọ sị wẹ, ⁵¹ “Iwu ẹnyi a madẹ ihian ikpe bu ebuni wẹ uzọ nọ onu a mọbu chopuha ihien o me ra?”

⁵² Wẹ nọ za, sị, “I wuzide onyẹ Galili ra? Mu Ekwkwo-nsọ n'i marin ni onyẹ-amuma ara gha † Galili bịa.” [⁵³ Onyẹ ọwulẹ nọ lashi iwe ẹ.

Isi Nke Eṣaṭo

Okpoho Hu Zo-uku-ye-ofia

¹ Kanị, Jesu nọ sị Ugu Olivu. ² O ru uzọ-utuntun, o kinhenzi Ulo-nsọ. Ndị hu ile nọ bịa d'e kunrun ẹ, o nọ nọdị alị, kuzimẹ wẹ.

³ Ya ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi nọ wehe okpoho ohu wẹ nwun ebe o rị a zo-uku-eye-ofia. Wẹ nọ bu ẹ tume ihun ihian ile. ⁴ Wẹ nọ sị Jizọsị, “Onyẹ-nkuzi, wẹ nwun okpohoni ebe o rị a zo uku e ye ofia. ⁵ Imẹ Iwu, Mozizi sị ẹnyi gi omuma magbu okpoho nọ ẹnina, kale, k'i k'e ku nwan banyen'ẹ?” ⁶ (Wẹ ju a ihienni ni wẹ gi e kwondon Jizọsị, kenị wẹ hun ihien wẹ k'a sị ni ya k'o me.) Ya ke Jizọsị nọ hulua alị, gi mkpinsin-ẹka a demẹ ihien alị. ⁷ Oge wẹ gi to a

† **Isi Nke Eṣa:52** ...onyẹ-amuma hu pu-ichen aghako...

ju a, o no lihi otu, si we, "Onye owule ime unu metuleni njo, 'ya bu uzoma ma a omuma." ⁸ 'Ya o no huluzi ali, dema ihien ali. ⁹ Ogen we gi nu ihienni, we ile no puma, ohu-ohu, ndi kanj bu uzoma puma, d'e ru n'otu hodu Jizosi soto; okpoho hu turuhukwo ebeku ihun Jizosi. ¹⁰ Ya Jesu no lihi otu, si a, "Okpoho, elebe ke we ri? O nwonna onye ma i ikpe?" ¹¹ O no si, "Di-okpa, o nwonna." Jizosi no si a, "Mme nwen e amakokwo i ikpe. Jenme. Kanj, gha kikenni jenme, emezile njo."]

Jizosi Wu Ukpe Uwa

¹² Jizosi no siji ndi ahun o te ri a kuzi, "Mme wu ukpe uwa. Onye owule hun ri e sonni m aghako ime ishi, kama, o siko d'e nwon ukpe hu hun e ye ndun."

¹³ Ndi-Farisi no shiari a, si, "I ri nwan a shiani enwen i eri, egiko we eri i don."

¹⁴ Jesu no za, si, "Osuton'a ni m shia ni enwen m eri, eri m furu we gi don, makele a maringho m ebe m gha bia le ebe m jenko. Unu amarin ebe m gha bia mobu ebe m jenko. ¹⁵ Unu e gi ihien enya e legha a han enen. O nwonna onye m'a hannj enen. ¹⁶ Kanj o soto n'a ni m jenko d'a han enen, enen m'a han wu ezioku, makeni ele mme soto a han a, kama mme le Chuku-Nedi hun zihene ni m gba a han a."

¹⁷ Ime Iwu unu, we de e ni eri mmadu ebuto ke we gi e don. ¹⁸ M ri a shiani enwen m eri; Nedi m hun zihene ni m ri a shiazikwo ni m eri." ¹⁹ Ya we no si a, "Elebe ke Nedi i ri?" Jesu no za, si, "Unu amarin m, unu amarinzikwo Nedi m. Omele unu marin m amarin, nke unu a marinzikwo Nedi m."

²⁰ Jesu ku ihien ndini ogen o gi ri ehụ ebe we buche oyiye ime Ulo-nsa kuzi, bu o nwonna onye nwunrunn'a makeni ogen e e ke ru.

Ebe Jesu Gha Bia Le Ebe O Jenko

²¹ Jizosi no siji gwa we, si, "M jenko d'a pu; unu siko d'a cho m—kanj unu jenko d'a nwunto ime njo unu. Unu asako aka bia ebe m jenko."

²² Ndi-ndu ndi Ju no si, "O si ni enyi asako aka bia ebe o jenko. 'Ya wu n'otu jenko d'e gbude nwan enwen e ra?' Iya k'o gide nwan ihienni e ku ra?"

²³ Jizosi no za we, si, "Unu gha ibe ali bia, kale m gha elu bia. Unu wu nke uwani, kanj ele m nke uwani. ²⁴ 'Ya hain m gi gwa unu ni unu siko d'a nwunto ime njo unu. Unu jenko d'a nwunto ime njo unu mmani unu kwere ni m wu onye ahun m si ni 'ya ke m wu.'"

²⁵ We no si a, "Onye k'i wu?" Jesu no si we, "Thien hu m gwa unu isi mbidon ke m wu. ²⁶ M nwon ihien bu oda m k'a saeka ku banyeni unu, ihien bu oda m'e gi ma unu ikpe; kanj, onye hun zihene ni m furu we gi e don enya, m rihu a gwa uwa ihien ndi m nu onu a." ²⁷ (Kanj aghotanj we n'otu ri a gwa we banyeni Chuku-Nedi.) ²⁸ 'Ya Jizosi no si, "Ogen unu jenko d'e gi wesi Nwa nke Ihian enu ke unu jenko d'e gi marin ni m wu onye m wu—Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume—ni m'a ra gi uche m me ihien owule, kama, ni m ri a gwa unu ihien ndini we ke Nedi m don kuzi m. ²⁹ Onye hu zihene ni m noyeni m anoyeni; o natonj m, makeni ogen ile ke m gi e me ihien a soton'a."

³⁰ Ogen o gi ri e ku ihien ndini we, ndi bu oda no kwere.

Ezioku Jenko D'e Me Unu Weri Enwen Unu

³¹ Jizosi no siji ndi Ju hun kwere ni n'e, "Omene unu e son nkuzi m, 'ya wu unu wu umu-azun m nke-esi. ³² Unu me e, unu jenko d'a marin ezioku, ezioku jenko d'e me unu nwonn enwen unu." ³³ We no za a, si, "Enyi wu umu Ibrahim, enyi awutonj igbon onye owule. K'i ri a siji, 'Unu jenko d'e weri enwen unu?'" ³⁴ Jesu no si we, "Ezioku ke m ri a gwa unu, onye owule hun e me njo wu igbon njo. ³⁵ Igbon ara nwon onodi ime ezi-le-ulo jenrin ejen, kanj,

nwa nwọn ọ̀nọ̀dị ime ezi-le-ulo jẹnrin ejen. ³⁶ 'Ya wu, omeni Nwa Osolobue me unu weri enwen unu, unu jenko d'e nwonrin enwen unu nke-esi. ³⁷ A maringho m ni unu wu umu Ebrahim, kanị unu ri nwan a cho ni unu gbu m, make ni oku m enwon ọ̀nọ̀dị ime unu. ³⁸ M'e ku ihien m hun ebe Nedi m ri, kale unu e me ihien unu nu onu nedi unu."

³⁹ We no za a, si, "Ebrahim wu nedi enyi." Jesu no si we, "Omeni ezie ro ni unu wu umu Ebrahim, nke unu hu e me ihien Ebrahim me. ⁴⁰ Kanị unu cho nwan ni unu gbu m, onye hun gwa unu ezioku hun m nu onu Osolobue. Ebrahim e meni ihien no erira! ⁴¹ Unu rihu e me ihien nedi unu e me."

We no si a, "Enyi ele umu owu; Osolobue le enwen e suo wu Nedi enyi nwon."

⁴² Jizosi no si we, "Omeni Osolobue wu Nedi unu, nke ihien m a suo unu, make ni m gha ebe Osolobue ri bia; iya me m nwan ri ebeni. Ele mme gi ihien aka m bia, iya zihe m. ⁴³ Ki hain unu gileni a ghota ihien m ri e ku? Unu ari a ghota make ni unu asani aka nabanhan oku m.

⁴⁴ Unu wu nke Ekwensu nedi unu, ihien Ekwensu nedi unu cho ke unu cho nwan ni unu me. Ogbu-ochu k'o wu gha isi mbidon lala; o kwadontuni ezioku —make ni ezioku ari ime e. O gha a tu ntu, o nwonna ihien o wu ebe o ri, make ni onye ntu le nedi ntu ile k'o wu. ⁴⁵ Ya hain unu gileni kweri ihien m ri e ku, make ni m ri e ku ezioku. ⁴⁶ Onye ime unu siko d'a saeka ghosi ni m me njo? O me nwan ni ezioku ke m ri a gwa unu, ki hain nwan unu gileni kweri ihien m ri e ku? ⁴⁷ Onye owule hun wu nke Osolobue e gi oku Osolobue e don. Ihien hain unu gileni e gi oku Osolobue e don wu ni unu ele nke Osolobue."

Jizosi Le Ebrahim

⁴⁸ Ndi-ndu ndi Ju no za a, si, "Ele ezioku ke enyi ri e ku ni i wu onye Sameriya, ni eje-mmom ri ime i?" ⁴⁹ Jesu no za, si, "Eje-mmom a ri ime m; m'a gbaye Nedi m, kanị unu ara gbaye m. ⁵⁰ Ari m e me ni we ye m ogho; kanị, o nwongho onye ri e me ni we ye m ogho—Nedi m ro; iya a han enen. ⁵¹ Ezioku ke m ri a gwa unu, onye owule me ihien m ku ahunko onwun, kaka."

⁵² Ndi Ju no si a, "O wegwo nwan enyi enya ohunma-ohunma ni eje-mmom ri ime i! Ebrahim le ndi-amuma a nwungho, kanị i si, 'Onye owule hun donme oku m ahunko onwun.' ⁵³ 'Yu ka nedi enyi wu Ebrahim hun nwunni le ndi-amuma ndi nwunzikwo onwun? Onye k'i ro ni 'ya ke i wu?'"

⁵⁴ Jizosi no za, si, "M ja enwen m mma, ojija-mma m wu ihien mmaka. Onye hun a ja m mma wu Nedi m, hun unu si ni 'ya wu Osolobue unu, ⁵⁵ bu unu amarin a, kale a maringho m'a. M si n'a marin m'a, m jenko d'a wu onye ntu ke unu; kanị a maringho m'a; m'e me ihien o ku. ⁵⁶ Nedi unu kanị wu Ebrahim ghogho n'o jenko d'a hun ogen m; o hun a, efo no suo a usuo."

⁵⁷ 'Ya ndi Ju no si a, "Y'e ke ru ahua iri-kwasi-ogunnai, y'a hunole Ebrahim?"

⁵⁸ Jesu no si we, "Ezioku ke m ri a gwa unu, ni we d'a mu Ebrahim, m ri ari!"

⁵⁹ 'Ya we no tuturu omuma ni we ma a, kanị Jesu no wari, gha ime Ulo-nso pu.

Isi Nke Itenei

Jizosi A Zuo Okennywe We Mu Enya-ishi

¹ Ogen Jizosi gi ghafeko, o no hun onye enya kpu-ishi kete w'a mul'a. ² Umuzazuun a no ju a, si, "Onye-nkuzi, onye me njo hun we gi mu okennyeni enya-ishi, iya le enwen ra ndi mun'a?" ³ Jesu no za, si, "Eleni okennyeni mobu ndi mun'a me njo, kanị we mu a enya-ishi keni iken Osolobue hun uzo puha ifon ime ndun

a. ⁴ Ẹnyi siko d'a gha a run ọrun onye hun zihẹ ni m ebe eki kelẹni gi, makẹni, ohi gba, o nwonni onye jenko d'a saeka run ọrun. ⁵ Hunni m ri ime uwa, mme wu ukpe uwa.”

⁶ Ogen o gi kuguu ihienni, o no ju eson to ali, gi eson hu memẹ urua, gi ẹ te onye ẹnya-ishi hu ẹnya. ⁷ O no si a, “Jenme d'e fin ihun ime mirin Siluam.” (Ali ẹfanni wu “E zijenguo.”) O no jen d'e fin ihun ẹ, o no leghama ọzo, luaha. ⁸ Ndi nochimen'e le ndi marin n'o te rijo urio hu a si, “Onwan ele onye hu a nodi ali a rijo urio?” ⁹ Ndi hu ime we hu a si, “Iya ro.” Ndi ozo si, “Mba, ele ya; kanị o yi ẹ eyi.”

Kanị 'ya nwen no si, “Eghee, mme wu okennyẹ hu.” ¹⁰ We hu a ju a, a judonzi, a si, “Nani k'i don nwan leghama ọzo?” ¹¹ O no si, “Okennyẹ hu w'a kpo Jizosi/Jesu memẹ urua gi ẹ te m ẹnya, o no si m, 'Jen Siluam d'e fin ihun.' 'Ya m no jenme d'e fin ihun, m no leghama ọzo!” ¹² We no ju a, si, “Elebe k'o ri?” O no si, “Amarin m.”

Ndi Itu-Farisi E Leban Nzuroi Hu Ẹnya

¹³ We no weri onye hu ẹnya te kpu-ishi jenni ndi Itu-Farisi. ¹⁴ (Uhuohin Izuiken ke Jesu memẹ urua gi ẹ shiapu a ẹnya.) ¹⁵ 'Ya ndi Itu-Farisi no juma a k'o don leghama ọzo. O no si we, “O bu urua che m ẹnya, e fin m ihun m—e leghamaguo m nwan ọzo.” ¹⁶ Ndi hu ime ndi Itu-Farisi no si, “Okennyeni ele nke Osolobue makeni o rinị e donme iwu Izuiken.” Ndi ozo si, “Nani ke onye-njo don saeka a run ọrun-atumẹnya ndini?” We no kebe. ¹⁷ We no siji onye ẹnya-ishi hu, “K'i nwon y'e ku banyen'e, ebe o me ni 'ya shiapu i ẹnya?” O no si, “O wu onye-amuma.”

¹⁸ Ndi-ndu ndi Ju e te kwerini ni ẹnya te kpu ẹ ishi d'e ru n'a kpo we ndi mun'a. ¹⁹ We no ju ndi mun'a, si, “Onwan wu nwa unu hun unu si ni unu mu a ẹnya-mpin? Nani k'o don nwan leghama ọzo?” ²⁰ Ndi mun'a no za, si, “Enyi a maringho ni onwan wu nwa ẹnyi; ni ẹnyi mu a ẹnya-mpin. ²¹ Kanị, ẹnyi amarin k'o don nwan leghama ọzo mobu onye shiapu a ẹnya. O ruguo ogo; jun'a. 'Ya siko d'e ku onu a.” ²² (Ndi mu n'a ku ẹira makele egun ndi-ndu ndi Ju ri a tu we. Makeni, ndi-ndu ndi Ju e kwerigbamaole ni onye hun jenko d'a si ni Jesu wu Kristi, Onye Hu Osolobue Tume, a chupu w'a ime ulo-ofufe. ²³ 'Ya hain ndi mun'a gi si, “O ruguo ogo; jun'a.”)

²⁴ 'Ya we no kpozi okennyẹ hu ẹnya te kpu ishi, jumazi a ajuju nke mgbe ẹbuo, si a, “Ku ezioku n'i ye Osolobue ogho! Ẹnyi a maringho ni okennyeni wu onye-njo.” ²⁵ O no za, si, “Amarin m omeni o wu onye-njo mobu ele onye-njo. Kanị ihien ohu m marin wu ni ẹnya te kpu m ishi, kale, e leghamaguo m nwan ọzo!” ²⁶ 'Ya we no si a, “K'o me i? Nani k'o don shiapu i ẹnya?” ²⁷ O no si we, “A gwaguo m unu, kanị unu eginị ẹ don; ki hain unu gi a cho ni unu nuzi a? Unu chozikwo ni unu wuru umu-azuun a?”

²⁸ 'Ya we no kpoma a iyi, si, “Nwa-azuun a k'i wu, kanị ẹnyi nwen wu umu-azuun Mozizi. ²⁹ Ẹnyi a maringho ni Osolobue gwa Mozizi oku, kanị nke okennyeni, ẹnyi amarinde ebe o gha bia!” ³⁰ Okennyẹ hu no za, si, “Onwan wu ihien a tu ẹnya! Unu amarin ebe o gha bia, bu o shiapu m ẹnya. ³¹ Ẹnyi a maringho ni Osolobue ara gon onye-njo ntin, kanị o gon onye hun e fe n'e le onye hun e me uche ẹ ntin. ³² Kete uwa e bidonle, anutuni we ni onye owule shiapu ẹnya onye we mu ẹnya-mpin. ³³ Owule okennyeni ele nke Osolobue, o ke sa eka me ihien owule.”

³⁴ We no za a, si, “Ime njo ke we nocharin mu i; i ri nwan a cho ni kuzi ẹnyi?!” We no chupu a ime ulo-ofufe.

Enya-ishi Ime-mmọn

³⁵ Ogẹn Jizọsị gi nū nị a chupuguo w'a, o hūn a, o nọ sị a, “Y'e kwerigho nị Nwa nke Ihian?”

³⁶ O nọ za, sị, “Onye k'ọ wu di-okpa? Gwa m, keni m hūn uzọ kweri n'e!”

³⁷ Jizọsị nọ sị a, “Y'a hūnguo a—onye hūn rị e du i e ku oku ro.”

³⁸ O nọ sị, “Di-nwonn-enyi, e kwerigho m.” O nọ sekpu ali, fe e.

³⁹ Jesu nọ sị, “M bia uwanị d'a han enen, keni ndị enya-ishi leghama uzọ, ndi hūn e legha uzọ a wuru ndi enya-ishi.”

⁴⁰ Ndi Itu-Farisi nokunme n'e a nū ihienni o ku, we nọ ju a, sị, “Enyi wuzikwo ndi enya-ishi?”

⁴¹ Jizọsị nọ za we, sị, “Omēni unu wu ndi enya-mpin, we e ke sị nị unu me njọ; kale, ebe unu sị nị unu hu e legha uzọ, njọ unu hukwonị unu.”

Isi Nke Iri*Ilu Jesu Gi Ezigbo Onye-ndu Atunrun Ta*

¹ “Ezioku ke m rị a gwa unu, onye owule hūn ghaleni onumuzo banye ime ulo-atunrun, kanị o gha uzọ ozọ nyinban, onye ahun wu onye-ohin le onye e chekin ihian uzọ a napu a ihien e. ² Onye hu gha onumuzo banye, 'ya wu onye-ndu atunrun ndi hu. ³ Iya ke onye nche a kpogu nị uzọ; atunrun ndi hu e gon ntin olu e. O kpo atunrun a efan, o dupuha we. ⁴ O wepuhaguu we ile wu ndi nke e, o buruni we uzọ; atunrun ndi hu e son e makeni we marin olu e. ⁵ Esokko we onye we marinleni, kama, w'a gban'a osọ, makeni amarin we olu e.”

⁶ Jizọsị gi iluni gwa we oku, kanị a ghotani we.

Jizọsị Wu Ezigbo Onye-ndu Atunrun Hu

⁷ Ya Jizọsị nọzi sị we, “Ezioku ke m rị a gwa unu, mme wu onumuzo atunrun gha a banye. ⁸ Ndi ozọ ile bu m uzọ bia wu ndi ohin le ndi e chekin ihian a napu a ihien e; kanị atunrun ndi hu egonni we ntin. ⁹ Mme wu onumuzo. Onye owule hūn gha m banye siko d'e nwon nzuopuha; o jenko d'a gha e jen, a lua, a hunsomē efifia o siko d'e ri. ¹⁰ Onye ohin ara bia wezuka n'ọ bia n'ọ zun, n'ọ gbu le n'ọ tikpo, kanị m bia keni we nwon ndun, nwon e mmagi-mmagi.”

¹¹ “Mme wu ezigbo onye-ndu atunrun. Ezigbo onye-ndu atunrun gi ufiri atunrun e ye ndun a. ¹² Nke onye we wehu orun, hūn wulenị onye-ndu atunrun ndi hu, hūn atunrun ndi ahun wulenị nke e, o hūn eworo* k'ọ lala, o la atunrun ndi hu to, gbapu—eworo hu nwunrun we, o chuziza we. ¹³ Onye we we orun a gbapu makeni o wuhu onye we we orun, ele iya nwon atunrun, o nwonni ihien o kpo atunrun ndi hu.

¹⁴ Mme wu ezigbo onye-ndu atunrun. A maringho m atunrun m; atunrun m a maringhozi m—¹⁵ rike ke Nedi m don marin m, a marin m Nedi m. M rị e ye ndun m make ifiri atunrun. ¹⁶ M nwon atunrun ndi ozọ rileni ime igunrunni. M jenko d'e wehezi we. We jenko d'e gon ntin olu m, keni o wuru igunrun ohu le onye-ndu ohu. ¹⁷ Ihien m suo Nedi m makeni m rị e we ndun m e ye keni m werizi e. ¹⁸ O nwonni onye rị a napu m ndun m; kama, mme rị e gi uche m e ye e. O rị m eka iyen'e; o rizi m eka iwerizin'e. Nedi m sị m me ihienni.”

¹⁹ Ya ke ndi-ndu ndi Ju nọ kebezi make ihien ndini o rị e ku. ²⁰ Ndi bu oda ime we hu a sị, “Eje-mmọn rị ime e; era rị a pu a! Ke enyi rị e gonn'e ntin?” ²¹ Ndi ozọ hu a sị, “Oku ndini ele oku onye eje-mmọn rị ime e. Nị eje-mmọn saeka shiapu enya onye enya-ishi?”

* **Isi Nke Iri:12** Grikli: wofu

A Ju Wę Jesu

²² Ogen hụ wụ ogen oyi. Wę rị ime Jerusalem, e me Mmemme wę gi e don Ulo-nsọ nsọ†, ²³ Jizosị ghako etu-ulo Solomonu hun rị Ulo-nsọ, ²⁴ 'ya ndi-ndu ndi-Ju nọ fihunme e, si a, "Elee ogen ke y'e kommeru enyi obi elu? Omēni 'yū wū Kraistī, Onyę Hū Osolobue Tume, gwapu enyi?"

²⁵ Jizosị nọ za, si, "A gwagwo m unu, kani unu ekwerini. Orun-atumēnya ndi m gi efan Nedi m a run wū osheri m; ²⁶ kale unu ekwerini makele unu ele atunrun m. ²⁷ Atunrun m a maringho olu m; a maringho m we; w'e son m eson. ²⁸ Mm'e ye we ndun itebite; alako we ntikpo. O nwonna onye siko d'a napu ni m we. ²⁹ Nedi m hun we we che m eka ka ihien ile; o nwonna onye jenkō d'e ri-eka wepu we eka Nedi m."

³⁰ "Mme le Nedi m wū ohu."

³¹ Ndi-ndu ndi-Ju nọ burusonmezi omuma, cho ni we magbu e. ³² Jizosị nọ za we, si, "A runghosigwo m unu orun-oma bu oda gha eka Nedi m bia: elee hun ime we ke unu jenkō d'e gini ufiri e ma m omuma?" ³³ Ndi-ndu ndi-Ju nọ za, si, "Ele orun rị mma ke enyi k'a ma n'i omuma, kani, aru i ku. Makeñi ihian mmaka k'i wū bu i rị e weri enwen i n'i wū Osolobue." ³⁴ Jesu nọ za we, si, "Ele we de e ime Iwu unu, si, 'M si ni unu wū chit.' ³⁵ Ebe o me ni w'a ra s'eka gbehuto oku rị ime Ehuho-nsọ, omēni o kpō ndi hū we zijenni oku Osolobue mbu 'chi', 'ndi rị ke Chuku', ³⁶ nanị ke unu gi rị a si ni, mme, hun Chuku-Nedi don nsọ zihē ime uwa, rị e ku aru, makeñi m si, 'M wū Nwa Osolobue'? ³⁷ Omēle arị m a run ihien Nedi m a run, egile ni ihien m ku don. ³⁸ Kani omēni m hū a run we, osuon'a ni unu egin i ihien m ku don, gi ni orun-atumēnya ndi m run don, keni o we unu enya ni Chuku-Nedi rị ime m, mme nwen rị ime Chuku-Nedi." ³⁹ 'Ya we nọ chozi ni we nwunrun a, kani o nọ gbunahin we.

⁴⁰ Jizosị nọ kin-azuun, fetu Iyi Jodani, si ebēhu Jönü nọ me mirin-Chuku ogen mbu, o nọ nodi ebēhu. ⁴¹ Ndi bu oda nọ bia d'e kunrun e, we hū a si, "Jönü a runni orun-atumēnya kaka akpu-ohu, kani, ihien ile Jönü ku banyeni okennyeni wū ezioku." ⁴² Ndi bu oda nọ kwerini Jesu ebahun.

Isi Nke Mmanaj

Onwun Lazarosị

¹ O nwon okennyē ohu w'a kpō Lazarosị hun emu rị a ku. Onyę Bētani, obodo Meri le nwenē e okpoho wū Mata rō. ² Merini wū hun hu ude e shin ohunma ye Di-nwonna-enyi wū Jesu uku, gi ntutu e fikorị a; nwenē e wū Lazarosị ke emu rị nwan a ku. ³ 'Ya umunē-ikpoho ebunō nō zi ozi jenni Jizosị, si, "Di-nwonna-enyi, emu rị a ku onyę ahun ihien e a suō i."

⁴ Kani, ogen Jizosị gi nū ihienni, o nọ si, "Emuni ele nke onwun, kama, o k'e wehēni Osolobue ogho; o jenkō d'a wū uzō Nwa Osolobue jenkō d'e gi nwonhēn ogho." ⁵ (Ihien Mata le nwenē-e-okpoho wū Meri lezi Lazarosị a suōkwō Jesu asuō.)

⁶ O nuguu ni emu rị a ku Lazarosị, kuguu ihienni o ku, o nọ nodizi ebēhu o rị akpu-uhuhin ebūo.

⁷ Omēguu, o nọ nwan si umu-azuun a, "Ni enyi kin ni azuun si Judia." ⁸ Umū-azuun a nọ si a, "Onyē-nkuzi, o ke te ndi Ju cho ni we ma i omuma ebēhu, i choko n'i kinzi ebēhu?" ⁹ Jesu nọ si, "Ele mgbahunme okuloku mmēbuo ke anwun gi a rị elu? Ndi hun a ghahunme ebe eki rị elu ara kpogburu, makeñi we gi

† Isi Nke Iri:22 Mmemme Hanuka † Isi Nke Iri:34 mōbu: Unu nọ ke Osolobue (Ebu-oma 82.6)

ukpe ụwani e legha ụzọ. ¹⁰ Kanị ndị hụn a ghahunmẹ ime ukinkin a kpogburu akpogburu, makeni ukpe a ri ime we.” ¹¹ Ogen o gi kuguu ihienni, o nozi si we, “Uran e buruole owu enyi wu Lazarosi, kale, m jenko ebenu d'a kpotien e.”

¹² Umụ-azun a no si a, “Di-nwonnienyi, omeni o ri uran, o siko d'a ri mma.” ¹³ (Jizosi gi e e ku ni o nwunhuguo, kanị we ri e ro n'o ri e ku uran mmaka.) ¹⁴ Ya Jizosi no gwapu we, si, “Lazarosi a nwunhuguo, ¹⁵ kanị, make ufiri unu, efo ri a suo m usuo ni ari m ebahun, makeni o k'e me unu kweri. Kanị, bia ni nwan ni enyi jen d'e kunrun e.” ¹⁶ Tamosi (hun w'a kpo Ejime) no si umu-azun ibe e, “Ni enyi nwen jenzi, keni enyi son onye-nkuzi nwun!”

Jesu Wu Onye Hun E Weli Ndi Nwunni

¹⁷ Ogen Jizosi gi ru ebahun, o no hun a ni Lazarosi a riote ime ili kete akpu-uhuhin eno. ¹⁸ Betani nokunme Jerusalem, egbata we wu ihien rike maili ebuo. ¹⁹ Ndi Ju bu oda a ghaole Jerusalem bia d'e kunrun Meri le Mata ni we rokọ we obi make onwun nwenenwe-okennye.

²⁰ Ogen Mata gi nu ni Jizosi lala, o no jenne d'e kunrun e, kanị Meri nodi ali ime ulo. ²¹ Mata no si Jesu, “Di-nwonnienyi, omeni i te ri ebeni, nwenen m e ke nwun. ²² Kanị a maringho m ni ke kikenni o nwunhuguo, Osolobue jenko d'e ye i ihien owule i ri o a.”

²³ Jizosi no si a, “Nwenen i jenko d'a gha onwun lihizi.”

²⁴ Mata no si a, “A maringho m n'o jenko d'e lihi ogen ndi nwunni siko d'e gi lihi Uhuohin-ikpazun.”

²⁵ Jizosi no si a, “Mme wu onye hun e weli ndi nwunni; mme wu onye hun e ye ndun. Ndi hun kwerini ni m, o suo n'a ni we nwunhun anwunhun, we siko d'a ri ndun; ²⁶ onye owule ri ndun hun kwerini ni m anwunko, kaka. Ye gigho a don?”

²⁷ Mata no za a, si, “Eghee Di-nwonnienyi, e kwerigho m ni 'yu wu Onye Hu Osolobue Tume, Nwa Osolobue, hun we ri e lee enya a n'o lala ime uwa.”

Jizosi Kwan Ekwani

²⁸ Ogen Mata gi kuguu ihienni, o no kin-azun d'a kpo nwenen e wu Meri. O no kagwa a, si, “Onye-nkuzi ri ebeni, o ri a kpo i.” ²⁹ Ogen o gi nu ihienni, o no lihi oto ozigbo, jen d'e kunrun e. ³⁰ Ogen hu Jesu e ke banye ime obodo hu —echen k'o rikwo ebe Mata no kunrun e. ³¹ Ndi Ju ahun we le Meri ri ime ulo ri a rokọ a obi a hun Meri k'o lihi oto ozigbo pu, we no sonme e makeni we ro n'o jenko ili hu d'a kwan ekwan.

³² Ogen Meri gi ru ebenu Jizosi ri, hun Jizosi, o no dann'a ali, si a, “Di-nwonnienyi, omeni i te ri ebeni, nwenen m e ke te nwun!”

³³ Ogen Jizosi gi hun a k'o ri a kwan ekwan, hunzi ndi Ju ndi 'ya le we wi ke we ri a kwan, o no metu a obi oda-oda, futu a.

³⁴ O no si we, “Elebe ke unu liye e?” We no si a, “Di-nwonnienyi, bia d'e lee e.”

³⁵ Jizosi no kwan ekwan. ³⁶ 'Ya ndi Ju ahun no si, “Euu, lee ke ihien e suohan a!”

³⁷ Kanị ndi hu ime we no si, “Onyeni shiapu enya onye enya-ishi, o ke sa eka gbondon okennyeni anwunle?”

Jizosi A Gha Ime Onwun Weli Lazarosi

³⁸ O metuknemezi Jesu obi, o no bia ebe ili hu ri. Ili hu wu okporo hun we gi omuma hi-ogbe nukin onu a. ³⁹ Jizosi no si, “Nupu ni omuma hu.”

Mata, nwenen okennyen hu nwunhunni no si a, “Di-nwonnienyi, o siko d'e shin oda-oda, makele o meole akpu-uhuhin eno we li e.”

⁴⁰ Jizòsì nò sị a, “Agwanì m'ì n'ì jènko d'a hùn kẹ Osolobuẹ hihan ogbe omèni y'e kwerigho?”

⁴¹ E nupụ wẹ ọmụma hụ, Jizòsì nọ wesi ẹnya elu, sị, “E kele m'ì Baba, makèni y'a nùguọ ekpere m, ⁴² a marìngụọ m nì y'a nù ekpere m oge ile, kanì ifiri ndìnì rì ebeni kẹ m gi ku ihienni, keni wẹ kweri nì 'yù zihè m.” ⁴³ Ogèn o gi kugụyè ihienni, ọ nọ gi okèn olu yi oro, sị, “Lazaròsì, pùha!” ⁴⁴ Okènyè nwen nwunnì nọ pùha, ẹkwa wẹ gi li ẹ a fùkpumẹ ẹ: ohu fùkpumẹ ọkụ lẹ ẹka, ohu fùkpumẹzi ẹ ihun. Jizòsì nọ sị wẹ, “Tọpụ n'a n'ò jènme.”

E Rini Wẹ Jesu Ngo Keni Wẹ Gbu E
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Ndì bu ọda ime ndì Ju ahun bịa d'a hùn Meri, a hùn ihièn ndì Jesu mẹ, wẹ nọ kweri n'ẹ. ⁴⁶ Kanì ndì hụ ime wẹ nọ jèn d'e kunrun ndì Itu-Farisi, gwa wẹ ihièn Jizòsì mẹ. ⁴⁷ 'Ya ndì Itu-Farisi lẹ ndì-isi nchụ-ẹjan nọ kpọ Ogwa Ndì-isi Nkìkwama, sị, “Kì ẹnì jènko nwan d'e mẹ? Lee nì ọrụn-atụmènya ile okènyèni rì a run! ⁴⁸ Omèni ẹnì a nì a rùnsonmẹ ẹnina, ihian ile jènko d'e kweri n'ẹ; ogèn hụ, ndì Rom rì a kìnì ẹnì siko d'a bịa d'e mẹ ihièn banyen'ẹ, wẹ siko d'e tikpọ Ụlọ-nso ẹnì lẹ alì ẹnì!”

⁴⁹ Ya kẹ onyẹ ohu ime wẹ ẹfan a wụ Kayafasì, hùn wụ onyẹ-isi nchụ-ẹjan ahụ hụ, nọ sị wẹ, “Ụnụ a marìn ihièn kaka! ⁵⁰ Ụnụ a marìn n'ò ka unu mma nì onyẹ ohu nwundonni ihian ile, karì nì ndì alì ẹnì ile a la iwi?” ⁵¹ (Kanì, ezioku rì n'a wụ nì ebe o mẹ nì Kayafasì wụ onyẹ-isi nchụ-ẹjan ahụ hụ, amụma k'ò bu ihièn hụ—nì Jesu jènko d'a nwunnì ndì Ju ọnwun; bụ ọ marìn nì amụma k'ò bu. ⁵² Eledè ndì Ju sụọ k'ò k'a nwunnì, kanì, keni o gizi ọnwun a wegbama ndì nke Osolobuẹ ile rìsonmẹ ebe ile.)

⁵³ Gha uhụọhìn hụ jènme, ndì-ndu ndì Ju nọ tuma iroro kẹ w'e dọn gbu Jesu. ⁵⁴ Ufiri ẹ, Jesu akpazìnì ebe ihian rì ime Judia, kama ọ nọ gha ebèhụ pụ, shi obodo ohu w'a kpọ Ifrem, hùn rì egberẹ nọkunmẹ atụ—iya lẹ umụ-azụun a nọ ndì ebèhụ.

⁵⁵ Ogèn Mmèmmẹ-Nghafe e rumẹ, ndì bu ọda nọ ghasonmẹ alì ọfia si Jerusalem d'e mẹ omènalì w'e gi e dọn enwen wẹ nso, hùn wẹ gi a kwademe mmèmmẹ hụ. ⁵⁶ Wẹ hụ a cho Jesu, a jù ibe wẹ ebèhụ wẹ wuzo ime Ụlọ-nso, sị, “K'ì ro? Ọ biakode mmèmmèni ra?” ⁵⁷ Ogèn hụ, ndì-isi nchụ-ẹjan lẹ ndì Itu-Farisi e yegụọ wẹ iwu banyeni Jesu: nì ọwunì onyẹ ọwulẹ marìn ebe ọ rì, 'ya bịa d'a gwa wẹ, keni wẹ hùn ụzọ nwunrùn a.

Isi Nke Mmèbù

E Hukpu Wẹ Jesu Uden
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

¹ Ogèn o gi hodu akp'ohìn isin nì Mmèmmẹ-Nghafe ru, Jizòsì nọ jèn Bètanì, iwe Lazaròsì, okènyè hụ ọ gha ọnwun weli. ² Wẹ nọ shi nì Jesu ihièn-oriri ẹnnyaì ahun. Mata hụ e jèn ozi, e buye wẹ ihièn-oriri ahun; Lazaròsì rì ndì rì e sọn ẹ e ri ihièn-oriri.

³ 'Ya kẹ Meri nọ wẹhẹ uden e shin ọhunma ñanranì wẹ gi osisi nadì memẹ, hùn wẹ gwalèni. Uden hù k'è jun ihièn nọ kẹ ogo-nta ohu lẹ nkirishi. Ọ nọ hụ e Jesu ụkụ, gi ntutu rì a isi e fikorì a; ishin uden hù nọ kungbama ụlọ hụ ile. ⁴ Kanì onyẹ ohu ime umụ-azụun Jizòsì, 'ya wụ Judasì nwa Iskarotù (hùn jènko d'e re n'ẹ), nọ sị, ⁵ “Kì haìn wẹ gilèni re udèni, we egbo ẹ ye ndì igbènyè? O ruguọ ihièn rìkẹ egbo-ọrụn akp'ohìn ọgun-mmisen.” ⁶ (Elẹ nì ndì igbènyè rì a

mkpa haịn o gi ku ihienni. Kani, onye-ohin k'ọ wu: iya nwẹ e dọnmẹ ni Jesu wẹ eghe; o werisonmẹ eghe wẹ ye ẹ dọnmẹ.)

⁷ Kani Jizosị nọ sị, “Hatu n'ẹ, n'ọ gi ẹ kwademẹ olili m.

⁸ Unu lẹ ndi igbennye ri ogeń ile, kani mmẹ nwẹn esonko unu nọdi ogeń ile.”

E Rini Wẹ Lazarosị Ngo

⁹ Ndi Ju bu oda a nu ni Jesu ri Betani, 'ya wẹ nọ bia ebahun. Kani, ẹlẹ ifiri Jesu suọ kẹ wẹ gi bia, kani, wẹ chozi ni wẹ hun Lazarosị, hun ọ gha onwun weli.

¹⁰ Ya ndi-isi nchu-ẹjan nọ rimeni Lazarosị ngo ni wẹ gbuzi ya nwẹn, ¹¹ makele ufiri ẹ kẹ ndi Ju bu oda gi ri a ju nke wẹ a to, e kwerini Jesu.

Onye Mmēri A Banhan Jerusalem

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Ogeń eki gi fon, igunrun hi-ogbe hun bia Mmemme-Nghafe nọ nu ni Jesu lala Jerusalem. ¹³ Ya wẹ nọ werisonmẹ iguru, jẹn d'e kunrun ẹ. Ya wẹ nọ yime, “Ja ni Osolobue mma;

onye ahun gi efan Di-nwonn-enyi bia

wu onye Chuku gozi agozi!

Eghe,

Eze Izrelu

wu onye Chuku gozi agozi.”

¹⁴ Jesu nọ chozi nwa jaki, nyinrin ẹ jẹnmẹ, nọkẹ kẹ Ekukwo-nsọ dọn ku—Ehuho-nsọ sị,

¹⁵ “Obodo Zayonu, a tule egun!

Lee Eze i k'ọ lala,

ọ ri elu nwa jaki.”

¹⁶ Umụ-azun Jesu a ghotani ihienni ogeń hu, kani, ogeń Jesu gi nweringu ọgho, wẹ nọ nyanhan ni Ekukwo-nsọ ku ihienni banyen'e, nyanhanzikwo ni wẹ me n'e ihien ndini.

¹⁷ Ndi ri igunrun ahun wẹ lẹ Jizosị wi ogeń o gi gha ili kpọpuha Lazarosị, ogeń o gi gha ime onwun weli ẹ, hu a gwasonmẹ ndi ozo ihien meni. ¹⁸ Ya haịn igunrun hu gi bia d'e kunrun ẹ—make ni wẹ nu n'ọ run orun-atumenyani.

¹⁹ Ya ndi Itu-Farisi nọ sị ibe wẹ, “Unu hu a hun a?! Ihien ile enyi ri e me a ri a danye kaka! Lee nwan, uwa ile e sonmeguo a!”

Ndi Griki Hun Cho Ni Wẹ Hun Jesu

²⁰ Ogeń hu, o nwẹ ndi Griki hun ri ndi jẹn Jerusalem d'e fe ofufe ogeń mmemme hu. ²¹ Wẹ nọ jẹn d'e kunrun Filipu hun wu onye obodo Besaida ri ime Galili. Wẹ nọ sị a, “Di-okpa, enyi cho ni enyi hun Jesu.” ²² Filipu nọ jẹn d'a gwa Anduru, ya wẹ ebubug nọ wiri jẹnmẹ d'a gwa Jesu.

²³ Jesu nọ za we, sị, “Ogeń e ruguo hun w'e gi ye Nwa nke Ihan ogho. ²⁴ M ri a gwa unu ezioku, akpuru-oka nodi nke ẹ akariko ohu suọ wezuka n'ọ dan ali nwunhun. O nwunhun, 'ya wu ọ mi mkpuru oda-oda. ²⁵ Nke ndi hu ndun wẹ ka wẹ mkpa, ndun wẹ siko d'e tuhunahin wẹ; kani, nke ndi hu o me ni ndun wẹ akani wẹ mkpa elu uwan, ndun wẹ k'a rini wẹ—e nwẹ wẹ ndun itebite. ²⁶ Onye owule hun cho n'ọ gba ni m odibo jenkọ d'e sonri m, keni odibo m hun uzọ son m nodi ebe m ri; Nedi m jenkọ d'e ye onye owule gba ni m odibo ogho.”

Jesu E Ku Banyeni Onwun A

²⁷ “Obi ri nwan e feri m. Kẹ m k'e ku nwan? Ni m sị, 'Baba, anile ogeń-afunfunni bia ni m'? Mba! Make ni, 'ya haịn m gi ri ebeni—m bia keni m hun

uzo ta afunfunni. ²⁸ Baba, ye efan i ogho!" "Ya ke olu no gha elu-igwee si, "E yeguele m efan m ogho. M jenkō d'e yezi e ogho."

²⁹ Igunrun ahun ri ebefu nu olu hu. Ndi hu si akpabo ro, ndi ozo si mmōn-ozī a gwaol'a oku!

³⁰ Kanj, Jesu no si we, "Ele ufiri m ke olu hu gi bia, kale ufiri unu. ³¹ Kikenni ke we jenkō d'a ma uwanj ikpe; kikenni ke we siko d'a chupu onye hun a ki uwanj. ³² Mmē nwen, ogen we k'e gi gha ali wesi m enu, m jenkō d'a dōhanj enwen m ihjan ile." ³³ (O gi ihienni o ku ghosi udi onwun o jenkō d'a nwun.)

³⁴ Igunrun hu no si a, "Iwu enyi gwa enyi ni Krajistj, Onye Hu Osolobue Tume, jenkō d'a ri ndun jērin ejen. Ki i ri a sijnj ni we siko d'e wesi Nwa nke Ihjan elu? Onye wu Nwa nke Ihjanij?"

³⁵ Jesu no si we, "Ukpe jenkō d'e sonzi unu nodizi ekere suo. A gha ni ogenni unu nwon ukpe, amangbe ishi e kunrun unu. Makeni, onye hun a gha ime ishi, ime mkpokiki, amarinko ebe o jenkō. ³⁶ 'Ya wu, kwerini ni ukpe ogenni unu nwon ukpe, keni unu hun uzo wuru umu ukpe."

Ogen Jesu gi kuguu ihienni, o no gha ebe we ri pu d'a wari, ahunzini w'a.

Ndi Hu Ekwerini Ni Jesu

³⁷ Osuon'a ni Jesu runchanrin orun-atumēnya bu oda id'ēnya we, ekwerini ni we e, ³⁸ keni ihiēn onye-amuma wu Azaya ku hun uzo mezu: Azaya si, "Di-nwōnni-ēnyi, onye kweri ozi enyi zi?

Onye ke Di-nwōnni-ēnyi ghosi ikēn e?"

³⁹ Asani we eka kweri, makeni, rike ke Azaya donzi ku e,

⁴⁰ "Chuku e meguo enya kpu we ishi, tikin obi we— amangbe we e gi enya we legha uzo, gi obi we ghota, e gbehuto we d'e kunrun m; a zuo m we—'ya ke Chuku ku."

⁴¹ Azaya ku ihienni makeni o hun ogho Jizosi, o no ku banyeni ogho a.

⁴² K'osilerj, ndi bu oda hun ride ime ndi-ndu we kwerini Jesu ekweri. Kanj, egun ndi Itu-Farisi aninj we ku e ebe ihjan ri, amangbe we a chupu we ime ulo-ofufe.

⁴³ "Ojija-mma ihjan k'a ja we ka we a suo karj hun Osolobue k'a ja we."

Ihiēn Jesu Ku Ke We K'e Gi Han Ehen

⁴⁴ Jesu no weshi olu elu, si, "Onye owule hun kwerini ni m ele mmē k'o kwerini, kanj onye hun zihenj m k'o kwerini. ⁴⁵ Onye owule hun ni m, a hunguo onye hun zihē ni m. ⁴⁶ M banhan ime uwa d'a wu ukpe, amangbe ndi hun kwerini ni m a to ime ishi, ime mkpokiki. ⁴⁷ Onye nu ihiēn m ku bu o me n'e, amako m'a ikpe. Makeni, abianj m d'a ma uwa ikpe, kama, m bia d'a zuopuha a. ⁴⁸ Onye hun ju ni m, hun kwerilēni oku m, nwon onye k'a ma a ikpe: ihiēn hun m ku, ya jenkō d'a ma a ikpe Uhuohin-ikpazuun. ⁴⁹ Makeni, ele m gi uche m e ku, kanj Nedi m hun zihenj m ye m iwu ihiēn m siko d'a si le ihiēn m siko d'e ku. ⁵⁰ A maringho m ni iwu e e ye ndun itebite. 'Ya wu, ihiēn m'e ku wuchanrin ihiēn Chuku-Nedi si m ku."

Isi Nke Mmēto

Jesu Chanchan Umū-azūn A Uku

¹ Nị Mmęmmę-Nghafe d'e ru, Jesu a maringwo nị oge ę e rugwo hun o gi hapu uwani, buru Nedi ę. Ebe o nwę ihien-qsuswo ndi nke ę ri ime uwa, o no nwan ghosichanrin we ya wu ihien-qsuswo d'e ru isi ę.

² Ekwensu e bugwole a che ime obi Judasi nwa Saimonu Iskarotu n'o re ę.

Ogen we gi ri e ri ihien-oriri ęnyasi, ³ Jizosi a maringwo nị Chuku-Nedi e weole ihien ile che ę ęka, n'o gha ebe Osolobue ri bia le n'o laburuko Osolobue: ⁴ o no gha ebe o ri e ri ihien-oriri lihi oto, yipu ekwa o yiye elu ę, jeri towelu we gi e finchan ehụ. ⁵ O no hu mirin ye ime afere, chanchanma umu-azun a uku, e gi towelu hu o je e finchanpu we iya. ⁶ O ru Saimonu hun w'a kpo Pita, Pita no si a, "Di-nwonnini-enyi, iyu k'a chanmazi m oku?" ⁷ Jizosi no za, si, "Ya marin ihien m ri e me kikenri; kanj omegu, i k'a ghota a." ⁸ Pita no si a, "O nwonnini ogen ye gi chanchan m uku!" Jesu no si a, "Omeni achanchanni m'i, y'e nwonko okeri owule ime m." ⁹ Saimonu wu Pita no si a, "Ya wu nị elede uku m suo ki k'a chan, Di-nwonnini-enyi—chanzi m nwan eka le isi!" ¹⁰ Jesu no za a, si, "Onye hun wugu ehụ, o rizini mkpa n'o wuzi ehụ, mmani uku a—makeni o nwuncharingwo. Unu e nwungwo nke-esi—kanj ele unu ile." ¹¹ Makeni Jesu a maringwo onye hun jenkwo d'e ren'e, 'ya hain o gi si, "Ele unu ile nwan."

¹² Ogen o gi chanchangu we oku, yiriguzi ewuru ę, o werizi onodi a teburu hu. 'Ya o no si we, "Unu a ghotagho ihien m me ni unu?" ¹³ Unu a kpo m 'Onyę-nkuzi', a kpo m 'Di-nwonnini-enyi'; o furu efuru, makeni 'ya ke m wu. ¹⁴ O me nwan nị mme nwen, hun wu Nna-unu le Onyę-nkuzi unu, chanchan unu uku, o furu nị unu chanchanzikwo ibe unu uku. ¹⁵ A ghosiole m unu nzomuku unu jenkwo d'e son, keni unu mezikwo nị ibe unu ke m don me ni unu. ¹⁶ Ezioku ke m ri a gwa unu, odibo ara ka nna a; onye we zi ozi ara ka onye zin'e. ¹⁷ Omeni unu a maringwo ihien ndini, Osolobue jenkwo d'a gozi unu omeni unu e me we.

¹⁸ Kanj, ele unu ile ke m ri e ku; a maringwo m ndi hun m hori. Kanj, we jenkwo d'e gi ihien k'e meni mezu ihien Ehuho-nsoku ni, 'Onye hun ri bredi m e bugwo numanj m.' ¹⁹ M ri nwan a gwato unu ihienni o gini d'e me, keni—o me, nị unu kweri nị mme wu Onye Hu. ²⁰ Ezioku ke m ri a gwa unu, onye owule hun nabanhan onye hun m zihe, nabanhan m; onye owule hun nabanhan nị m, nabanhan onye hun zihę ni m."

Jesu E Ku Onye Hun Siko D'e Ren'e

(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Ogen Jizosi gi kuguu ihienni, obi eruzin'e ali, o no si, "Ezioku ke m ri a gwa unu, onye ohu ime unu jenkwo d'e we m ye we." ²² Umu-azun a no leme ibe we, makeni ihien o ku gba we nghari-ęnya, amarin we onye o ri e ku. ²³ Onye ohu ime umu-azun a, onye hun ihien ę a suo Jesu, noson Jesu. ²⁴ 'Ya Saimonu w'a kpo Pita no gi eka gwa a 'ya ju Jizosi onye o ri e ku. ²⁵ 'Ya nwa-azun hu no nokumekenme Jizosi, si a, "Di-nwonnini-enyi, onye ro?" ²⁶ Jesu no za, si, "Onye hun m jenkwo d'e ye bredini, m suruguu a ime afere ro." 'Ya o no suru bredi hu ime afere, we ę ye Judasi nwa Saimonu Iskarotu.

²⁷ Ogen Judasi gi naringwo bredi ahun, Ekwensu no banye ime ę. Jesu no si a, "Me ihien i k'e me ozigbo!" ²⁸ Kanj, o nwonnini onye ozo ri ebahun e ri ihien-oriri hun ghota ihien Jesu gi gwa Judasi okuni. ²⁹ Makeni Judasi e kwondon ni we ego, o nwę ndi ro ni Jizosi ri a gwa a 'ya d'e nonhen ihien we siko d'e gi me mmęmmę hu, mobu 'ya d'e ye ndi igbennye ihien. ³⁰ Ogen Judasi gi naringwo bredi hu, o no pu ozigbo; ime uchinchin ro.

Iwu Ohun

(Jerimaya 31.31; Gal 3.24-25; Hib 8.13; 1Jn 2.8)

³¹ Ogen Judasị gi puguu, Jesu nọ sị, “Wę jęnkọ nwan d'e bushi Nwa nke Ihjan elu—gi Nwa nke Ihjan bushi Osolobue elu. ³² Omeni wę bushi Osolobue elu ghaha n'a, Osolobue siko d'e bushizikwo Nwa a enu ime 'ya le enwen e; o jęnkọ d'e busi e elu ozigbo. ³³ Umu m, mme le unu siko d'a nodizi ekere suo. Unu jęnkọ d'a cho m, unu ahunko m. Ke m don gwa ndi-ndu ndi Ju ke m ri nwan a gwa unu: 'Unu asako eka bia ebe m jęnkọ.' ³⁴ M ri nwan e ye unu iwu ohun: e nwe ni ihien-osusuo ibe unu. Ke m don nwe ihien-osusuo unu ke unu k'a don nwe ihien-osusuo ibe unu. ³⁵ Omeni ihien ibe unu a suo unu, 'ya ke ihjan ile e gi marin ni unu wu unu-azuun m.”

Jesu E ku E Ni Pita Jęnkọ D'a Ghori N'o Marin A

(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Sajmonu w'a kpo Pita nọ sị a, “Di-nwonn-enyi, elebe k'i jęnkọ?” Jizosi nọ za, sị, “Ebe m jęnkọ, y'a sako eka son m kiken ni—kanị omęguu, i jęnkọ d'e son m.” ³⁷ Pita nọ sị a, “Di-nwonn-enyi, kị haịn o gi me ni asako m eka son i kiken ni? M k'a nwundeni i onwun!” ³⁸ Jesu nọ za, sị, “N'i nwunni m onwun? Ezioku ke m ri a gwa i, okpa gini d'a kwan, i jęnkọ d'a ghori mgbe eto ni 'y'a marin m.”

Isi Nke Mmęno

Jesu Suo Ke W'a Gha D'e Kunrun Chuku-Nedi

¹ Jizosi nọ sị wę, “Anile ni obi unu songbu unu. Kweri ni ni Osolobue; kwerizikwo ni ni m. ² Iwe Nedi m, mmughe bu oda ri a. Omeni ele erira, nke m'a gwa unu. M shiko nwan d'a kwademe ni unu ebe unu jęnkọ d'e bi. ³ M jęngu d'a kwademe ni unu ebe unu jęnkọ d'e bi, e kinhen m azuun d'e weri unu, keni unu rizikwo ebe m ri. ⁴ Unu a maringwo uzo ebegu m jęnkọ.”

⁵ Tamosi nọ sị a, “Di-nwonn-enyi, enyi amarin ebe i jęnkọ, eghanị ke enyi e don marin uzo a?” ⁶ Jizosi nọ sị a, “Mme wu uzo le ezioku le ndun. O nwonn onye siko d'a sa eka bia d'e kunrun Chuku-Nedi mmani ghahani m. ⁷ Omeni unu a maringwo m, unu jęnkọ d'a marinzikwo Nedi m. Unu a maringwo a nwan gha kiken ni jenme; unu a hungwo a.”

⁸ Filipu nọ sị a, “Di-nwonn-enyi, ghosihu enyi Chuku-Nedi, efo e jun enyi.”

⁹ Jesu nọ sị a, “Filipu, hunni ile mme le unu ri, 'y'a marin m? Onye owule hunni m, a hungwo Chuku-Nedi. K'i ri a sini, 'Ghosi enyi Chuku-Nedi.?' ¹⁰ Unu ekwerini ni m ri ime Chuku-Nedi le ni Chuku-Nedi ri ime m? Ari m e gi uche m a gwa unu oku ndini m ri a gwa unu; mba, Chuku-Nedi hun ri ime m ya ri a run orun a.”

¹¹ “Kweri ni ihien m ku ni m ri ime Chuku-Nedi, Chuku-Nedi rizikwo ime m. Kanị, omeni unu egiko oku-onu m kweri, gi ni ihien ndi m ri a run kweri.”

¹² “Ezioku ke m ri a gwa unu, onye hun kwerini ni m siko d'a run orun ndi hun m ri a run; o jęnkọ d'a runkaride ndini m ri a run, makele m laburuko Chuku-Nedi. ¹³ Ihien owule unu gi efan m rijo, m siko d'e me e, keni mme wu Nwa hun uzo wehe ni Chuku-Nedi ogho. ¹⁴ Unu gi efan m rijo m ihien owule, m jęnkọ d'e me e.”

Jizosi E Kwe Nkwa N'o K'e Zihę Mmęn-nsọ

¹⁵ “Omeni ihien m a sugho unu, unu jęnkọ d'e donme iwu m, ¹⁶ a rijo m Chuku-Nedi n'o zihę ni unu Onye-nkasị-obi ozo n'o nọyeni unu jenrin ejen. ¹⁷ Onye ahun wu Mmęn-nsọ—onye hun a ghosi ezioku; uwa asaeka nabanhan a, makeni uwa as'eka hun a mobu marin a. Kanị unu a maringho a, makeni o bi ime unu; o k'e bisonme ime unu. ¹⁸ Ele m k'a lato unu rike ndi nwonleni nne le Nedi; m siko d'a bia d'e kunrun unu.”

¹⁹ O hòdù èkèrè nì ùwà hùnbèhì m, kàní ùnú jènkò d'a hùn m. Makèni m rì ndùn, ùnú lè enwèn ùnú sìkò d'a rìzì ndùn. ²⁰ O ru ùhùòhìn hù, ùnú jènkò d'a marìn nì m rì imè Nèdì m, nì ùnú rì imè m, mmè nwèn rì imè ùnú. ²¹ Ndi hùn marìn ihien m ku, gi wè e bi, uwè wù ndì ihien m sùò. Ndi ihien m sùò kè ihien wè k'a sùò Nèdì m; ihien wè jènkò d'a sùòzìkwò mmè nwèn, e we m enwèn m ghòsì wè.”

²² Nwa-azuùn a ohu w'a kpò Judasi (kalè èlè nwa Iskarotù) nò sị a, “Dì-nwònni-ènyì, kị mèzì i k'e gi ghòsì ènyì enwèn i bù 'y'a ghòsìkò ùwà?”

²³ Jesu nò za a, sị, “Onyè òwùlè ihien m a sùò jènkò d'e mè ihien m ku. Ihien è k'a sùò Nèdì m, mmè lè Nèdì m a bja d'e kunrun è, du è bi. ²⁴ Onyè òwùlè ihien m ghàlèni a sùò ara mè ihien ndì m ku—bù oku ndini ùnú rì a nù èlè nke m, wè wù nke Chuku-Nèdì hùn zihèni m. ²⁵ A gwagùò m ùnú ihien ndini hùnni mmè lè ùnú rì; ²⁶ kàní, Onyè-nkasi-obi wù Mmò-nso, hùn Chuku-Nèdì jènkò d'e gi èfan m zihè, jènkò d'a kuzi ùnú ihien ile; o sìkò d'a nyanhan nì ùnú ihien ile m gwa ùnú.

²⁷ Udò kè m rì a latò nì ùnú; udò nke m kè m rì e ye ùnú—èlè kè ùwà dòn e ye kè m'e ye. Anilè nì obi ùnú songbu ùnú, atulè nì egun. ²⁸ Ùnú a nughò kè m sị ùnú, 'M pùkò apùkò' lè nì 'm sìkò d'e kinhen d'e kunrun ùnú.' Omèni ihien m sùò ùnú, nkè ùnú hù a ghoghò nì m jènkò d'e kunrun Chuku-Nèdì, makèni 'ya ka m. ²⁹ A gwatòguò m nwan ùnú ihienni hùnni o kelèni mè—kèni, o mè, ùnú e kweri. ³⁰ Ogèn arĩa m'e gi gwamazì ùnú ihien bu òda, makèni onyè hùn a kị ùwanì lala; o nwèni ikèn òwùlè o nwòn ebe m rì, ³¹ kàní, m rì e mè nì ùwà marìn nì ihien Chuku-Nèdì sùò m a sùò, nì ihien Chuku-Nèdì sị m mè kè m'e mè; lihi nì nwan nì ènyì gha èbeni pù.”

Isi Nke Mmisen

Ezigbo Osisì-vainì Lè Aganaba A

¹ “Mmè wù ezigbo vainì; Nèdì m wù hùn e lepù a ènya. ² Agalaba òwùlè rì imè m hùn mìlèni mkpùrù, o bepù a; kàní agalaba hùn mì mkpùrù, o befòn è, kèni ò mìkènme. ³ Oku m gwa ùnú e befonguò ùnú, mè ùnú nwunchan, kèni ùnú mìkènme mkpùrù. ⁴ Nòdìsònmè nì imè m, mmè nwèn a nòdìsònmè imè ùnú. K'o dòn wùrù nì agalaba nòdì nke è ara saèka mì mkpùrù, mmanì ò nyankùnma osisì è, erìra k'o dòn wùrù nì ùnú asakò èka mì mkpùrù wezùka nì ùnú nòdìsònmè imè m.”

⁵ “Mmè wù ukun vainì, ùnú nwèn wùsònmè agalaba rìn'a; Onyè hùn nòdì imè m, mmè nwèn hù imè è, 'ya sìkò d'a mì mkpùrù òda-òda, makèni, wezùka m, ùnú a s'èka mè ihien òwùlè. ⁶ Onyè òwùlè hùn nòdìlèni imè m, e tuhu w'a, lèkè ebe wè nò bepù agalaba, ò kpòpù nkùn; w'e kpòngbamè agalaba ndì nò erìra, tù wè ye òkùn, dùnpù. ⁷ Omèni ùnú a nòdì imè m, oku m a nòdìzìkwò imè ùnú, rìò nì ihien òwùlè ùnú chò; Osolobue jènkò d'e mè nì ùnú 'ya. ⁸ Omèni ùnú a mì mkpùrù òda-òda, ò jènkò d'a ghòsì nì ùnú wù ùmù-azuùn m: òhùn jènkò d'e wèhè nì Nèdì m òghò.

⁹ Kè Chuku-Nèdì dòn nwè ihien-òsùsùò ebe m rì kè m dòn nwè ihien-òsùsùò ebe ùnú rì; rìsònmèkwò nì ndì ihien wè a sùò m. ¹⁰ Omèni ùnú e dònme iwu m, ùnú sìkò d'a rìsònmè ndì ihien wè a sùò m—lèkè kè m dòn dònme iwu Nèdì m ye m, gi è wùsònmè onyè ihien è asùò Nèdì m. ¹¹ A gwatòguò m ùnú ihien ndini, kèni ighoghò m rì imè ùnú lè nì ighoghò ùnú zu oke.

¹² Ònwàn wù iwu m: e nwè nì ihien-òsùsùò ibe ùnú kè m dòn nwè ihien-òsùsùò ùnú.”

13 “O nwónni onyè nwè ihien-òsùsùò ka ónwán: nì ihian gi ifiri ndi ówù a we ndun a ye. 14 Ndi ówù m ké unu wu—omèni unu e mè ihien m sì unu mè. 15 Arizì m a kpò unu igbón, makèlè igbón ara marin ihien di-nwónn’è rì e mè. Kama, m kpò unu ndi ówù m makèni a gwaguo m unu ihien ile m nu ónù Nèdi m.”

16 “Èlè unu hòrì m; mba, mmè hòrì unu, tumè unu keni unu jèn d’a mì mkpurù—mkpurù hun siko d’a tónì, keni Chuku-Nèdi ye unu ihien ówulè unu gi èfan m rìò. 17 M rì e ye unu iwuni: e nwè ni ihien-òsùsùò ibe unu.”

Izize Unu Jenko D'e Ze Uwa

18 “Omèni izize unu rì e ze uwa, nyanhankwò nì nì izize m bu ụzọ ze ẹ. 19 Omèni unu te wu nke uwa, nke ihien unu a suò uwa rìkè nke ẹ. Kani, ebe o mè nì unu èlè nke uwa makèni a hòpùgùò m unu imè uwa, ‘ya hain izize unu gi e ze uwa. 20 Nyanhan nì ihien m gwa unu, nì, ‘Odibo ara ka nna a.’ Omèni wè kpokpo m ekpokpo, wè siko d’e kpokpozikwò unu; omèni wè mè ihien m sì wè mè, wè jenkò d’e mezikwò ihien unu sì wè mè. 21 Wè k’e mè unu ihien ndinì wè makèni unu wu nke m, unu rì a za èfan m, makèni amarin wè onyè hun zihèni m. 22 Omèni abianì m d’a gwa wè oku, ikpe njo e ke ma wè; kanì o nwónzini nwan ihien wè k’e gi wanahin njo wè mè. 23 Onyè ówulè rì e ze izize m rì e zezikwò izize Nèdi m. 24 Omèni arunni m órun wè runtuleni imè wè, ikpe njo e ke ma wè; kanì, a hunchanringuò wè nwan órun-atumènya ndi m run—bu ize mmè lè Nèdi m hukwò e ze wè. 25 Kanì, ó rì ènina nì wè hun ụzọ mèzu ihien hu wè de imè Iwu wè, nì, ‘Izize m rì e ze wè bu o nwónni ihien m mè.’

26 Kanì, Onyè nkasi-obi hu m jenkò d’a gha ebe Chuku-Nèdi rì zihèni unu bia, o jenkò d’a shianì m èri. Onyè nkasi-obi hu wu Mmò-nso—Onyè hun a ghòsì ezioku. O k’a gha ebe Chuku-Nèdi rì bia. 27 Unu lè enwèn unu siko d’a shiazikwò nì m èri, makèni mmè lè unu rì gha isi mbidòn lala.”

Isi Nke Mmisin

1 “A gwatoguo m unu ihien ndinì amangbe unu a danpu imè okukwe. 2 Wè jenkò d’a chupù unu imè ulò-ofufe; ezioku-ezioku, ogen lala hun onyè ówulè gbuni unu jenkò d’e weridè ẹ nì órun oma k’ò rì a runnì Osolobue. 3 Wè jenkò d’e mè ihienni makèlè w’e ke marin Chuku-Nèdi mòbù mmè lè enwèn m. 4 Kanì, a gwatoguo m unu ihien ndinì, keni ogen w’e gi mè, unu a nyanhan nì a gwatoguo m unu.”

“E te gwanì m unu ihien ndinì isi mbidòn, makèni m rì imè igunrun unu. 5 Kanì m jenkò nwan d’e kunrun onyè hun zihèni m, bu o nwónni onyè ówulè imè unu ju m ké elebe ké m jenkò? 6 Hun nkè unu e gi ju m’a, unu a sukuru makèni m gwa unu ihien ndinì m gwa unu.”

Orun Mmò-nso Sikò D'a Run

7 “Kanì ezioku ké m rì a gwa unu, erere unu rò omèni a pu m; makèni, Onyè-nkasi-obi abjakò mmanì m lama alama. Kanì, m lamaguu ké m’a nò zihè nì unu ‘ya. 8 Ogen o jenkò d’e gi bia, ó siko d’a ghòsì ndi uwa nì a ghòtanì wè ihien njo wu, nì a ghòtanì wè ihien Osolobue cho, leni aghòtanì wè ké okinkin-ikpe nò. 9 nì aghòtanì wè ihien njo wu—makèni njo wu nì e kwèrini nì wè m; 10 nì aghòtanì wè ihien Osolobue cho—makèni mmè nwèn jenkò ebe Nèdi m rì, unu ahunkòzì m; 11 nì a ghòtanì wè ké okinkin-ikpe nò makèni Osolobue a maguo onyè hun a kị uwanì ikpe.

12 Ihien bu óda hòdù hun m cho nì m gwa unu, kanì unu asako ẹka ghòta a kikènni. 13 Ogen Mmò-nso, Onyè hun a ghòsì ezioku, k’e gi bia, o siko d’e du

unu ye ime ezioku ile. Makelē, elē uche e k'o k'e ku; kama, ihien ọwulē o nū, 'ya k'o jenkō d'e ku. O jenkō d'a gwazikwō unū ihien ndi k'e me ihun. ¹⁴ O jenkō d'e ye m ọgho, makeni o siko d'e weri ihien wu nke m, hun m k'e ye e, gwa unū ya— ¹⁵ ihien ile Nedi m nwon wu nke m; 'ya hain m gi si ni Mmon-nso jenkō d'e weri ihien wu nke m gwa unū."

Ekwan Jenkō D'e Henrin Ighoghō

¹⁶ "O nobe ekere, unū ahunkozi m; o nobezi ekere unū jenkō d'a hun m." ¹⁷ Ndi hu ime umu-azuun a nọ si ibe we, "K'o gi ihienni o ri a gwa enyi e ku—ni, 'O nobe ekere, unū ahunkozi m; o nobezi ekere unū jenkō d'a hun m,' o sizi, 'Makeni m jenkō ebe Chuku-Nedi ri?'" ¹⁸ We hu a si, "K'o gi 'O nobe ekere' e ku? Enyi aghotanī ihien o ri e ku!"

¹⁹ Jesu a maringuo ni we cho ni we ju a ajuju, o nọ si we, "Unū ri a jutari ibe unū ihien m gi si, 'O nobe ekere, unū ahunkozi m, o nobezi ekere, unū jenkō d'a hun m.'?" ²⁰ Ezioku ke m ri a gwa unū, unū jenkō d'a kwan ekwan, goo—kanj uwa jenkō d'a ghoghō; o k'a gha a fu unū. Kanj, o nobe, ufu ahun e henrin ighoghō."

²¹ "Ime gha e me okpoho, o turu a aturu makeni ogen e e ruguo; kanj o muguu, o nyanhankozi afunfun hu ebe o n'a ghoghō n'o mubanhaguo nwa ime uwa. ²² Eriira ke unū ri nwan a kwan; kanj, m k'a hunzi unū—ogen hu, ighoghō siko d'e jun unū obi, o nwonni onye jenkō d'a napu unū ighoghō unū. ²³ O ru ogen hu, o nwonzini ihien unū jenkō d'a rijo m. Ezioku ke m ri a gwa unū, gi ni efan m rijo Chuku-Nedi ihien ọwulē, o siko d'e ye unū 'ya. ²⁴ D'e rukwo nwan ogeni, unū egituni efan m rijo ihien ọwulē; rijo ni, unū jenkō d'e nwonhen, keni ighoghō unū zu oke."

Imeri Uwa

²⁵ "M gi ilu gwa unū ihien ndini; kanj ogen lala hun m siko d'e gi gwapu unū banyeni Chuku-Nedi, egikozi m ilu ogen hu. ²⁶ O ru ogen ahun, unū jenkō d'e gi efan m rijo. Ekuni m ni m jenkō d'a riodonni unū Chuku-Nedi, ²⁷ makeni ihien unū a suo Chuku-Nedi le enwen e a suo; ihien unū a suo a asuo makeni ihien m a suo unū a suo, lezi makeni unū kweri ni m gha ebe Osolobue ri bia.

²⁸ M gha ebe Chuku-Nedi ri bia ime uwa; m pukozī nwan ime uwa keni m laburu Chuku-Nedi." ²⁹ Ya umu-azuun a nọ si a, "I ri e kucharpu a nwan ohunma-ohunma, elēzi ilu! ³⁰ Echen ke enyi marin nwan n'i marinchanrin ihien ile, n'o nwonni onye furu n'o ju i ajuju; onwan ke enyi gi kweri n'i gha ebe Osolobue ri bia." ³¹ Jesu nọ za, si, "Unū e kweriguo nwan? ³² Ogen lala—o ruguode nwan, ogen unū jenkō d'e gi gbayia, onye-onye e si iwe e, na mme suo to. Kanj, elē mme suo wi, Nedi m noyeni m anoyeni. ³³ A gwaguo m unū ihien ndini keni obi gi ifiri m ru unū alī. Ime uwa, unū jenkō d'e nwon nsongbu; ka kwondon ni obi unū, n'e meriguo m uwa!"

Isi Nke Mmēsa

Ekpere Jizosi Meni Ndi Nke E Ile

¹ Ogen Jizosi gi guguo ihien ndini we, o nọ lee enya elu-igwee, si, "Baba, ogen hu e ruguo! Ye Nwa i ogho, keni Nwa i hun uzọ ye i ogho— ² ebe o me ni y'e buguo ihian ile che okpuru e, keni o ye ndi ile hun i ye e ndun itebite. ³ Onwan wu ndun itebite: imarin n'i—'yu, hun ya suo wu Osolobue nke-esi le imarin Jizos' Kraisti hun i zihē."

4 “E yeguo m’i ogho ime uwanị ghahani irunchanrin orun hun i ye m run. 5 Baba, yezi m nwan ogho i, ogho ohu hu mme le ‘yu nwongbama ni uwa d’e bidon.”

6 “E meguo m ndini marin i, marin efan i—ndini i gha ime uwa weye m. We wu nke i; ‘yu we we ye m; e meguo we ihien i ku. 7 A maringuo we nwan ni ihien ile i ye m gha eka i bia, 8 makele a gwaguo m we ihien ndi hu i si m gwa we. A nabanhanguo we ihien ndi hu; a maringuo we ni m gha ebe i ri bia nke-esi. E kwerguo we ni ‘yu zihę m.”

9 “M ri e me ni we ekpere; ele ndi uwa ke m ri e me ni ekpere, kale ndi hun i ye m; makeni, nke i ke we wu. 10 Ihien ile m nwe wu nke i, nke i wuzikwo nke m. W’e wehe ni m ogho. 11 Arikozi m nwan ime uwa, kanj we ri ime uwa—mme nwen lala d’e kunrun i. Nedi hun ri nsọ, gi efan i chemę we, efan i ahun i ye m, keni we wuru ohu ke mme le ‘yu don wu ohu. 12 Ogen mme le we gi ri, m gi efan i chemę we—efan ahun i ye m. E chemęguo m we: etuhuni m kaka onye ohu ime we—wezuka onye ahun me ihien we e gi tikpo a—keni ihien Ekukwo—nsọ ku hun uzọ mezu. 13 Kanj, m lala nwan d’e kunrun i; m ri e ku ihien ndini ime uwa keni we hun uzọ nwe ighoghọ m ime ndun we, nwe e hun zu oke.”

14 “E yeguo m we oku i, izize we no zeme uwa—makeni ele we nke uwa, rike ke o don me ni mme le enwen m ele nke uwa. 15 Ari m a rijo i n’i gha ime uwa wepu we; kama, m ri a rijo n’i chemę we make Eje-onye hu gha e me we ihien owule. 16 Ele we nke uwa—k’o don me ni ele m nke uwa. 17 Gi ezioku don we nsọ: oku i wu ezioku. 18 Ke i don zihę m ime uwa ke m don ri e zi we e ye ime uwa.”

19 “M ri nwan e gi ifri we e wepuha enwen m, keni m hun a ni we wuru ndi we wepuha n’i, hun we don nsọ nke-esi.

20 Ele ndini suo ke m ri e me ni ekpere; kama, m rizikwo e meni ndi hun jenko d’e gi ufri ozi we zi kweri ni m. 21 M ri a rijo ni we ile wuruchanrin ohu, nọke ke iyu. Baba, don ri ime m, mme nwen huzikwo ime i; m ri a rijo ni we rizikwo ime enyi—keni uwa hun uzọ kweri ni iyu zihę m. 22 E weguo m ogho hu i ye m ye we, keni we wuru ohu ke mme le ‘yu don wu ohu: 23 keni o wuru ni mme nwen hu ime we, ‘yu nwen hu ime m; a wuruchanrin we ohu, uwa e gi e marin ni iyu zihę m leni uwe wu ndi nke m ri i obi ke mme nwe don ri i obi.”

24 “Baba! M cho ni ndi ile i we ye m son m ndi ebe m ri, ni we hun ogho m hun i ye m make ihien-osisuo i nwe jenni m n’i d’e kede uwa.”

25 “Euu Nedi m, Onye ezi-omume, osuon’a ni uwa amarın n’i, mme nwen a maringhozi i, ndini we a maringhozi ni iyu zihę m. 26 E meguo m we marin i, m jenkọ d’a gha e mezikwo we a marin i, keni ihien-osisuo i nwon ebe m ri hun uzọ ri ime we leni mme nwen rizi ime we.”

Isi Nke Mmęsatọ

A Bia We D’a Nwunrun Jesu

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Ogen Jesu gi meguu ekpereni, ‘ya le umu-azuun a no fetu Odanmgbugbu Kidronu. O nwe ugba ri ebegu; Jesu le umu-azuun a no banye ugba ahun. 2 (Judasi, hun ren’e a maringhozi ebahun, makeni Jesu le umu-azuun a a no ebegu e zu mbu-le-egu.)

³ 'Ya Judasị nọ weri igunrun ndi-agma Rom lẹ ndi-ṅakpa Ụlọ-nsọ, ndi hụn ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi itu-Farisi zihẹ, banhan ime alị vaịnị hụ. Wẹ busonmẹ ihien-ogun ichen-ichen lẹ ọwa lẹ ukpe.

⁴ Jesu a maringwo ihien ile jenko d'e mę n'e, 'ya ọ nọ jęnpuha ihun, jụ wẹ, sị, "Onyẹ kẹ ụnu rị a cho?" ⁵ Wẹ nọ za, sị, "Jesu, onyẹ Nazaretị." Ọ nọ sị wẹ, "Mm̄e rọ." (Judasị hụn ren'e wuzoyeni wẹ ebahun oge n' gi ku ihienni.) ⁶ Oge Jesu gi sị wẹ, "Mm̄e rọ", wẹ nọ jęnkin azuun, danchanrin ali. ⁷ Jizosị nọ juzi wẹ, sị, "Onyẹ kẹ ụnu cho?" Wẹ nọ sị, "Jizosị onyẹ Nazaretị." ⁸ Jizosị nọ sị, "A gwagwo m ụnu ni mm̄e rọ. O mę nwan ni mm̄e kẹ ụnu rị a cho, ni ni ndini hodunị lama." ⁹ (O ku ihienni keni ihien hụ o ku mbu hụn ụzọ męzu: "Etuhuni m kaka onyẹ ohu ime ndi hụn i ye m.")

¹⁰ Ya kẹ Saimonu wu Pita, hụn bu ọpia-agma, nọ sepuha a, banpu odibo onyẹ-isi nchụ-ẹjan ntin ẹka-ihien. (Efan odibo ahun wu Makusu.) ¹¹ Jizosị nọ sị Pita, "Wekin ọpia-agma i onodi a! Ni m jụ n'a rakọ m mkpu afunfun hụn Nedi m ye m?"

E We Wẹ Jesu Jenni Anasi N'o Kin Ẹ Ikpe

¹² Ya ndi-agma Rom lẹ Onyẹ-isi-agma wẹ kanị lẹ ndi-ṅakpa ndi Ju nọ nwunrun Jesu, kẹn e ẹgbun. ¹³ Wẹ nọ bu ụzọ wẹ ẹ jenni Anasi. Anasi wu nedi nwunye Kayafasi. Kayafasi wu onyẹ-isi nchụ-ẹjan ahua hụ. ¹⁴ (Kayafasini wu onyẹ hụn dun ndi-isi ndi Ju odun n'ọ kakwo wẹ mma ni onyẹ ohu nwundonni ihian ile onwun.)

Pita A Ghorị N'ọ Marin Jesu

(Mat 26.69-75; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Saimonu wu Pita lẹ nwa-azuun ọzọ nọ sonmę Jesu. (Onyẹ-isi nchụ-ẹjan marin nwa-azuun ọzọ hụ amarin, 'ya nwa-azuun hụ nọ son Jesu banye ime ezi ọgwa onyẹ-isi nchụ-ẹjan.) ¹⁶ Kanị Pita abanhanni. Ya nwa-azuun ọzọ hụ nọ kin-azuun d'a gwa okpoho hụn rị e che nche onu-mgbon oku, webanhan Pita. ¹⁷ Okpoho ahun rị onu-mgbon nọ sị Pita, "Y'ele onyẹ ohu ime umu-azuun okennyẹ hụ?" Pita nọ sị, "Mba, ele mm̄e."

¹⁸ Oyi rị a tu; 'ya ndi idibo lẹ ndi-ṅakpa hụ nọ fiye okun, fihunmẹ okun hụ, a nyan a. 'Ya Pita nọ jęn d'e son wẹ turu ebẹhụ, a nyan okun.

Onyẹ-isi Nchụ-ẹjan A Ju Jesu Ajuju

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Oge ahun, onyẹ-isi nchụ-ẹjan hụ a ju Jesu ajuju banyeni umu-azuun a lẹ nkuzi e. ²⁰ Jesu nọ sị, "Id'anya ihian ile kẹ m nọ ku ihien m ku, ime ulo-ufufe rị ichen-ichen lẹ ime Ụlọ-nsọ—ebe ndi Ju ile nọ e zu kẹ m nọ kuzi nkuzi m; ekutuni m ihien ọwule nzuzue. ²¹ K'i rị nwan a juni m ajuju? Jụ ndi hụn nụ ihien m ku, a maringwo wẹ ihien m ku." ²² Oge Jesu gi ku ihienni, ṅakpa ohu turu ehụ ebahun nọ fian Jesu ihien, sị, "Erija kẹ ya a gwa onyẹ-isi nchụ-ẹjan oku!" ²³ Jesu nọ sị a, "Omēni o nwon eje-oku m ku, gwa ihian ile rị ebeni ihien ọ wu; kanị, mbuni ezioku kẹ m ku, k'i fiani m ihien?" ²⁴ Ya Anasi nọ sị wẹ weri ya lẹ ẹgbun hụ wẹ kẹn e jenni Kayafasi onyẹ-isi nchụ-ẹjan.

Pita A Ghorị N'ọ Marin Jesu

(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Pita turukwo ebẹhụ a nyan okun. 'Ya ndi ọzọ nọ sị, "Y'ele onyẹ ohu ime umu-azuun okennyẹ hụ?" Kanị, Pita nọ ghorị, sị, "Mba, ele mm̄e." ²⁶ Onyẹ ohu ime ndi idibo onyẹ-isi nchụ-ẹjan, hụn wu nweñe okennyẹ hụ Pita banpu ntin

nọ sị Pita, “Ahunnị m 'yụ nị 'ya ime ụgba ahun?” ²⁷ Pita nọ ghọrịzị. Ozigbo, ọkpa nọ kwan.

E We We Jesu D'e Kunrun Paileti

(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Ụzọ-utuntun biribiri, wẹ nọ gha iwe Kayafasị weri Jizọsị si ime ọgwa Gwanọ hụ nị a kịnị. Kanị, abanyeni wẹ ime ọgwa hụ, makeni achonị wẹ nị wẹ meru enwen wẹ, keni wẹ hụn ụzọ ri Oriri-Nghafe hụ. ²⁹ Ya Paileti nọ jẹburu wẹ ezi, sị, “Elee ikpe kẹ unu rị e kpe okennyeni?” ³⁰ Wẹ nọ sị a, “Omēni okennyeni ele eje-ihian, enyi eke wẹhēni i y'e.” ³¹ Paileti nọ sị wẹ, “Weri n'e, nị unu lẹ enwen unu d'e gi iwu unu kin e ikpe.” Ndi-ndu ndi Ju nọ sị a, “Iwu unu tini enyi sị enyi egbulẹ onyẹ ọwule.” ³² (Hunnị kẹ ihien Jesu ku banyeni ụdi onwun o jenkọ d'a nwun gi mezu.)

³³ Paileti nọ sizi ime ọgwa a, zi wẹ kpọ Jesu; ya ọ nọ juma Jesu, “Iyü wü eze ndi Ju?” ³⁴ Jesu nọ sị a, “Uche i k'i gidę nwan a jü ajujuni ra ndi ọzọ gwa i oku m?” ³⁵ Paileti nọ sị a, “I rodę ni m wü onyẹ Ju ra? Ndi Ju ibe i lẹ ndi-isi nchü-ẹjan we i che m ẹka; k'i me?” ³⁶ Jesu nọ sị, “Ali-eze m ele nke ụwanị. Omēni ali-eze m te wü nke ụwanị, nkę ndi m rị a kị a lü ọgun gi gbondon wẹ ebule m che ẹka ndi-ndu ndi Ju. Mba, ali-eze m ele nke ebeni.”

³⁷ Ya Paileti nọ jü a, sị, “Eze k'i wü nwan?” Jizọsị nọ shiari a, sị, “Iyü ku ni m wü eze. M bja d'a shiani ezioku eri: ifiri e kẹ wẹ gi mü m; iya hañ m gi bja ime ụwa. Onyẹ ọwule hün wü nke ezioku e gon ntin oku m.” ³⁸ Paileti nọ jü a, sị, “K'i wü ezioku?”

Paileti e kuguu ohun, ọ nọ jẹburuzi ndi hụ ezi.

A Ma We Jesu Ikpe-onwun

(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Ya Paileti nọ sị ndi hụ rị ezi, “Ahunnị m ihien ọwule o me hün m'e gi ma a ikpe. ³⁹ Kanị, kẹ omenali unu don rị, m'a hatu ni unu onyẹ-ngan ohu ọgen Mmemme-Nghafe ọwule; unu a chọgho nị m hatu ni unu Eze ndi Ju?” ⁴⁰ Wẹ nọ yi oro, shiari a, sị, “Mba, ele iya! Barabasị kẹ enyi cho!” (Barabasini rị ndi a lusun ndi Rom rị a kịnị.)

Isi Nke Mmitenei

1 Ya Paileti nọ weri Jesu, wẹ e ye ndi-agma, wẹ nọ gbu e mkpnsin.

2 Ndi-agma hụ nọ gi mkpnsin ogun risonme kpa okpu-eze, bu e che e isi; e yime w'e ewuru e nwun ufie-roni, ufie-roni* . ³ Wẹ nọ bja d'e kunrun e mgbe ole-le-ole, a sị, “Isi i chei, eze ndi Ju!” E jẹburu w'e, a fian a ihien.

4 Paileti nọ jenzi d'a gwa wẹ, sị, “Lee e, m jenkọ d'e wepuha nị unu 'ya, nị unu marin nị ahunnị m njo o me!” ⁵ Ya Jizọsị nọ puha: o kpuhu okpu ogun; o yihu ewuru popu hụ wẹ yime e. Paileti nọ sị wẹ, “Lee ni okennyẹ hụ ebeni!”

6 Ogen ndi-isi nchü-ẹjan lẹ unakpa Ulo-nsọ gi hün a, wẹ nọ yi, “Kpogbu e! Kpogbu e!” Paileti nọ sị wẹ, “Weri n'e nwan, nị unu gi ẹka unu kpogbu e; nị ahunnị m eje-ihien o me hün m siko d'e gi ma a ikpe.” ⁷ Ndi-ndu ndi-Ju nọ za, sị, “Enyi nwongho Iwu. Iwu enyi sị n'o furu hün a nwunni, makeni o weri enwen e n'ọ wü Nwa Osolobue.”

8 Ogen Paileti gi nū hūnni, egun nọ tukarid'a k'ọ tuhan a mbu. ⁹ Ọ nọ shizi ime ọgwa a d'a jü Jesu ajuju, sị, “Elebe k'i gha bja?” Kanị Jesu ashiarin'a. ¹⁰ Paileti nọ sị a, “I rị a gba m nkintin? Y'a marin nị m nwon iken hün m'e gi hatu i

* Isi Nke Mmitenei:2 ewuru ndi nze lẹ ndi-idadin

le hun m'e gi kpogbu i?" ¹¹ Jesu no shiari a, si, "O nwonni iken i nwon ebe m ri wezuka ni Osolobue gha elu ye 'y'e. Ya wu, onye hu bu m che aka i me njo kani." ¹² Gha ogen Paileti gi nu hunni jenne, o no memem n'o hatu Jizosi ye; kale, igunrun hu no yi oro, si, "I hatu okennyeni ye, 'ya wu ni y'ele owu eze-kani wu Siza; makele, onye owule weri enwen e n'o wu eze ri a luson Siza ogun!"

¹³ Ogen Paileti gi nu oku ndini, o no wepuha Jizosi ihun-ezi, nodi ali elu Oche Okinkin-ikpe elu Mgba-nkpo w'a kpo "Mgba-nkpo Omuma." (Kani "Gabata" ke w'a kpo a onu Hibru hun wu asusu ndi Ju). ¹⁴ Uhuohin hu wu uhuohin we gi a kwademe Mmemme-Nghafe. O rumem ogen anwun gi a ri isi, Paileti no si ndi Ju, "Lee ni eze unu!" ¹⁵ We no yi oro, si, "Gbu e! Gbu e! Kpogbu e!" Paileti no ju we, si, "Unu cho ni m kpogbu eze unu?" Ndi-isi nchu-egan no shiari a, si, "Siza, eze Rom, 'ya suo wu eze enyi nwon!" ¹⁶ Ya Paileti no we Jesu ye ndi-agma d'a kpogbu.

A Kpogbu We Jizosi

(Mat 27.32-34; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

'Ya ndi agha ho weri Jesu. ¹⁷ O no buru obe† gha ime obodo ahun pu, si ebe w'a kpo "Ebe-Okpokom'isi." ("Gogota ke w'a kpo a onu Hibru hun wu asusu ndi-Ju") ¹⁸ Ebehu ke we no kpoma a elu-obe; we kpomazikwo ikennyem ebuo elu obe ichen-ichen che ne, onye ohu ri azuunni, onye ohu ri azuunni, Jizosi ri etintin we. ¹⁹ Paileti no de ihien buche elu obe hu. Ihien o de wu, "Jesu onye Nazareti, eze ndi Ju." ²⁰ Ndi bu oda gun a, make ni ebahun we no kpogbu Jesu nokunme ime obodo hu lezi make ni we gi asusu ndi Ju wu Hibru le asusu ndi Rom wu Latini le asusu Griki hun ali ichen-ichen a su ogen hu de ihien hu. ²¹ Ndi-isi nchu-egan ndi-Ju no si Paileti, "Edele e 'Eze ndi Ju,' kama, de 'Okennyeni si, 'Mme wu eze ndi Ju.' " ²² Paileti no shiari, si, "E deguo m ihien m de."

²³ Ndi-agma hu a kpomaguu Jesu elu-obe, we no kiri ekwa ndi o yi kebe we uzo eno, onye-onye no weri uzo ohu-ohu. Nke efe tueni o yiye enu e, hun nwonleni ebe we gi wegbama a make ni ibe ekwa ohu rochanrin, gha elu d'e ru ali, ²⁴ ndi-agma ndi hu a si ibe we, "Enyi etikako n'a; ni enyi tu nkpo gi marin onye siko d'e weri ne." Onwan me keni ihien Ehuho-nso ku hun uzo mezu, Ekukwo-nso si,

"E keri we ewuru m, tu mkpo gi weri ewuru m yiye elu e."

'Ya ke ndi-aghan me.

²⁵ Ndi wuzo eh u obe Jesu ogen ahun wu nne e, nwene nne e okpoho, Meri nwunye Klopasi le Meri onye Magidala. ²⁶ Jesu a hun nne e le nwa-azuun hu ihien e a suo Jesu ke we turu ebehu, o no si nne e, "Okpoho, hunni wu nwa i." ²⁷ O nozi si nwa-azuun a ahun, "Hunni wu nne i." Ya nwa-azuun hu no gha erira weri nne Jesu si iwe 'ya wu nwa-azuun, nne Jesu no du e biri.

Onwun Jesu

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Omegu, make ni Jesu a maringuo ni ihien ile e mechanninguo, o no si, "Egun mirin ri a gun m." O ku okuni n'o gi mezu ihien Ekukwo-nso ku. ²⁹ Ite ohu manya ru-uka jun ri ebahun; 'ya we no weri eru suye ime manya hu, gi

† **Isi Nke Mmitenei:**17 Ogen hu, obe osisi ke ndi-Rom gi e gbu onye we ma ikpe-onwun. O ru, onye we ma ikpe onwun e buru obe e, sonme ndi-agma hun jenk d'a kpogbun'e. We kpomaguu a elu ya wu obe, a nodi we ebehu, e che nche, d'e ru ni o nwunhu.

mkpínsin ihien-akunkun w'a kpọ haísopu wesi ẹ elu, su ẹ ugbo'onu. ³⁰ Manyani a banguu Jizọsị onu, ọ nọ si, "Ọ guguo!" Ya ọ nọ bu isi koma alí, nwunhun.

A Dún Wẹ Jesu Obo Ẹkunkun

³¹ Makeni Uhuohin Nkwademe Izu-iken ro—ndi-ndu ndi Ju achoni ni we lato ehụ ndi ahun elu-obe ebẹhu, ebe o me ni Uhuohin-Izu-iken hu lalani arikenmẹke nsọ. 'Ya we nọ si Paileti 'ya si ndi-agma a kpagisonme ndi hu we kpoma elu obe ukú†, keni we butusonme ehụ we enu obe. ³² 'Ya ke ndi-agma hu nọ jennme d'a kpagisonme ikennyẹ ndi hu we kpogbu we le Jesu ukú—a kpagi we nke onye ibuzo, kpagizikwo nke hun-ebọ.

³³ Kani oge we gi ru ebe Jesu ri, a hun we n'ọ nwunhunguole, 'ya we noleni kpagi ẹ ukú. ³⁴ Kama, onye ohu ime ndi-agma hu nọ dun Jesu obo ẹkunkun, edeke le mirin nọ gba puha. ³⁵ (Onye hu hun ke ihieni me e kuguo a, keni unu le enwen unu hun uzọ kweri. Ihien o ku wu ezioku; ọ maringho ni ezioku ro). ³⁶ Ihien ndini me keni ihien Ẹkukwo-nsọ ku hun uzọ mezu: Ehuhuo-nsọ si, "O nwonna akpu okpukpu a ohu hun jenkọ d'a kpagini[§]." ³⁷ Ẹkukwo-nsọ e kuguozi ebe ọzo si, "Wẹ jenkọ d'a gba onye hu we dun ihien ilee."

Olili Jesu

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Omeugu, Josefu, onye obodo Arimatia, nọ jen d'a si Paileti 'ya buye ẹ ehụ Jizọsị (Josefu gi nzuzue e son uzọ Jesu makeni egun ndi-ndu ndi Ju ri a tu a). Paileti nọ kweri, si a d'e buru ehụ Jesu; 'ya ọ nọ jen d'e buru ẹ. ³⁹ Nikodimosi hun bia d'e kunrun Jizọsị ime ukinkin oge mbu nọ sonme Josefu. Nikodimosi wehe ude e shin ohunma we gi ehuhuo maa le alo memẹ, hun nyinkari nkirishi ẹkpa nnu. ⁴⁰ Ikennyẹ ebuzo hu nọ buru ehụ Jesu, gi ẹkwa line fughame 'ya le ihien ndi ahun e shin ohunma—rike ke ndi Ju don a kwama ozun we k'e li. ⁴¹ O nwon ugba ri ebahun we nọ gbu Jesu; ili-okporo ohun we keleni liyetu ihian ri ime ugba hu. ⁴² Makeni Uhuohin hu ndi Ju gi a kwademe Izu-iken a gumaguo bu ili hu ri nsue, we nọ gweru bu ehụ Jesu che ili ahun ri ebẹhu.

Isi Nke Ogun

Okpokoro Ili

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Uzọ-utuntun uhuhin ibuzo ime izu-uka*, ebe eki keleni fonguu, Meri onye Magidala nọ jen ili hu hun nọ ke okporo. 'Ya k'ọ nọ hun a ni e nupuguo we omuma hun ri onu ili hu. ² Ọ nọ gi oso jen d'e kunrun Saimonu hun w'a kpọ Pita le nwa-azun ozo hu ihien ẹ a suo Jesu, si we, "E bupuguo we Di-nwonnienyi ime ili hu bu enyi amarin ebe we buche e." ³ 'Ya ke Pita le nwa-azun ozo hu nọ gbashi ili hu. ⁴ Nwa-azun hun-ebọ hu nọ gbaghafa Pita, bu uzọ ru ebahun. ⁵ Ọ hulua alí, nyonye ime ili, 'ya ọ nọ hun ẹkwa line ndi ahun we te gi kwama Jesu ebe we ri alí ebẹhu, kani ọ banyeni ime ili hu. ⁶ Saimon' Pita hun sonko a azun e ru ebẹhu, ọ nọ shi ime ili hu ozigbo-ozigbo. Ọ nọ hun ẹkwa line ndi hu alí ebẹhu, ⁷ hunzi ẹkwa hu te ri isi Jesu. Ẹkwa hu te ri isi Jesu le line ndi ahun ari uzọ ohu; kama, we fuma ẹkwa hu te ri isi Jesu, bu ẹ to nko ohu. ⁸ Ya nwa-azun hun-ebọ hu, hun bu uzọ ru ili hu nọ banyezikwo; ọ hun, ọ nọ

† **Isi Nke Mmitenē:**31 Onwan ke we gi e me we a nwunkenrin. § **Isi Nke Mmitenē:**36 Ẹsọdọsị 12.46; Nombasi 9.12; Ẹbu-oma 34.20 * **Isi Nke Ogun:**1 hun wu nwan uhuhin Sode

kweri. ⁹ (Ogen ahun, w'e ke ghotakwo ihien hu Ehuhuo-nsọ ku—n'o jenkọ d'a gha onwun lihi.) ¹⁰ Ya umu-azuun a ndi ahun no lashisonme iwe we.

*Meri Onye Magidala A Hun Jesu K'o Ghaguu Onwun Lihi
(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)*

¹¹ Kani Meri e turukwo ihun ili hu, a kwan ekwan. K'o don ri a kwankwo, o hulua ali, nyonye ime ili hu, ¹² o no hun ndi mmon-ozu ebuo yi ekwa ochan ke we nodi ali ebahun ehụ Jesu te ri, onye ohu ri ibe isi e, hun-ebọ ri ibe oku a. ¹³ We no ju a, si, "Okpoho, k'i ri a kwanni?" O no shari we, si, "E wepugwo we Di-nwonna-m, bu a marin m ebe we buche e!" ¹⁴ Ogen o gi kuguu ihienni, o no gbehuto, hun Jesu k'o turu ebuhu, kani o marin ni Jesu ro. ¹⁵ Jesu no ju a, si "Okpoho, k'i ri a kwanni? Onye k'i ri a cho?" Meri ro ni onye hun e lefu ugbona hu enya ro, 'ya o no si a, "Di-okpa, owuni 'yu bupu a, gwa m ebe i buche e, m k'e jen d'e buru e." ¹⁶ Jizosi no hi a, "Meri!" Meri no gbehuto bu ihun zinme e, gi asusu Hibru yi, "Raboni!" (Raboni wu Onye-nkuzi asusu ndi Ju) ¹⁷ Jesu no si a, "Ekwondonle m aka, make ni m'e ke jen elu-igwee d'e kunrun Chuku-Nedi. Ka jen d'e kunrun umune m, y'a si we, 'M lako elu-igwee d'e kunrun Nedi m hun wuzi Nedi unu, Osolobue m hun wuzi Osolobue unu.'" ¹⁸ 'Ya ke Meri onye Magidala no jen d'a gwa umu-azuun Jesu, si, "A hungwo m Di-nwonna-enyi!" Ya k'o nozi gwacharin we ihien ndi hu o gwa a.

*Jesu E Nwonna Ebe Umu-azuun A Ri
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)*

¹⁹ Enyasi uhofin hu, hun wu uhofin ibuzo ime izu-uka, umu-azuun Jesu no kpokin enwen we ye ebe we ri make ni egun ndi-ndu ndi-Ju ri a tu we. Ya Jesu no nwonna idenmizi d'e turu ime igunrun we, si, "Udon 'ya ri ni unu." ²⁰ Ogen o gi kuguu ihienni, o no ghosu we aka a ebuo le ekunkun a. Ogen umu-azuun a gi hun Di-nwonna-enyi, ighogho e jun we obi. ²¹ Jizosi nozi nwan si we, "Udon 'ya rinu unu. Ke Chuku-Nedi don zi m ke m ri nwan e zi unu." ²² O kuguu ihienni, o no horokpu we, si, "Narin ni Mmon-nsọ. ²³ Unu gbaghari ihian njo we, Osolobue a gbaghari we ya; omeni unu agbagharini we njo we, Osolobue agbaghariko we."

Jesu Le Tamosi Hun Ru-uka

²⁴ Tamosi (hun w'a kpo Ejime), hun wu onye ohu ime we mmebu, arj ime we ogen Jesu gi bia. ²⁵ 'Ya umu-azuun ibe e no si a, "Enyi a hungwo Di-nwonna-enyi." Kani Tamosi no si we, "Mani m hun ebe we dusunme e ntu ndi hu aka ebuo, bu mkpinsi-eka m che ebe ntu ndi hu rusonme e ehụ aka ebuo, e bu m aka che ekunkun a—ekweriko m!"

²⁶ Hun me e izu-uka, umu-azuun Jesu rizi ime ulo; uwe le Tamosi ri. Uzo kpokin akpokin, kani Jesu no nwonna, turu ime igunrun we, si, "Udon 'ya rinu unu." ²⁷ 'Ya o no si Tamosi, "Bu mkpinsi-eka i che ebeni, lee aka m ebuo; tinpu nwan aka i buche m ekunkun. Aruzile uka; kweri!" ²⁸ Tamosi no za a, si, "Di-nwonna-m le Chuku m!" ²⁹ Jesu no si a, "I kweri makele y'a hungwo m? Ngozi wu nke ndi hun keleni hun bu e kweri we."

Ihien We Deni Ekwonji

³⁰ O nweghozi on-atumanya ndi ozo bu oda we deyeleni ime ekwoni hun Jesu runzi idenya umu-azuun a. ³¹ Kani, we deye ndini keni unu hun uzo kweri ni Jesu wu Kraisti, Nwa Osolobue, Onye Hu Osolobue Tume; le ni unu gi efan a nwon ndun ghahani ikwerinin'e.

Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

Jesu E Nwọnpuhazị Ebe Umụ-azụun A Rị

¹ Ihien ndini e megụu, Jesu nọ nwọnpuhazị d'e kunrun umụ-azụun a mkpenren "Ohimin" Taiberiasị. Enina k'o don me: ² Saimonu hun wu Pita, le Tamosi (hun w'a kpọ Ejime) le Natanelu (onye obodo Kana rị Galili) le umu-ikennyē Zebedi lezi umu-azụun Jesu ebūo ozo gba nodi. ³ Saimon' Pita nọ si ndi ahun ya le we ri, "E shi m d'e gbu azụun." We nọ si a, "Enyi siko d'e sönme i." 'Ya we nọ jenne. We nọ banye ugbo-mirin d'e gbume. Kani, egbuni we ihien owule ukinkin hu ile.

⁴ Ogen eki gi fonguu, Jesu nọ turu mkpenren mirin; kani umu-azụun a amarin ni Jesu ro. ⁵ 'Ya k'o nọ ju we, si, "Umueka, o ke nwon azun unu gbu?" We nọ za, si, "Kaka akp'ohu." ⁶ O nọ si we, "Tu ni oga unu ye azun ekan-ni ugbo unu, unu jenkọ d'e gbu azun." 'Ya we nọ tuye oga hu, o te nizini we dōbanhan ime ugbo, makeni azun we gbu e buke oda.

⁷ Nwa-azun hu ihien e a suo Jesu nọ si Pita, "Di-nwōnni-enyi ro mai!" Ogen Pita gi nwan nu ni Di-nwōnni-enyi ro, o nọ yiri ewuru o yiye elu e (makeni o te yipuguu a). Ya o nọ tūban ime mirin. ⁸ Umū-azūun isin ahun hodu ime ugbo nọ gi ugbo dokpūnpūha oga hu azun mkpenren mirin. Gha ebēhu we ri d'e ru mkpenren-mirin eteni—ihien rike ama-uku iri kwasị ogun-isin suo ro; o ruchanrinni polu ebūo. ⁹ Ogen we gi ru mkpenren mirin, we nọ hun oboko okun ebahun; azun ri elu e; bredi huzikwo ebēhu. ¹⁰ Jesu nọ si we, "Wehe ni azun ime ndi hun unu gbu kikenni." ¹¹ Ya Saimonu wu Pita nọ si ime ugbo-mirin, dokpūnpūha oga hu mkpenren mirin. Azun hisonne ogbe jun e, azun mmeto-kwasị-ogun-esa. Azun ri ime oga hu e bukenmekē oda bu oga hu etikani. ¹² Jesu nọ si we, "Bia ni nwan d'e ri ihien-oriri utuntun." Bu o nwōnni nwa-azun a owule egun ni ju a, "Onye k'i wu?" makeni a maringwo we ni Di-nwōnni-enyi ro. ¹³ 'Ya ke Jesu nọ jen d'e weri bredi hu ye we, werizikwo azun hu ye we.

¹⁴ Onwan me e mgbe eto umu-azun Jesu hun a k'o ghaguu onwun lihi.

Jesu E Wekinhezi Pita Onodi A

¹⁵ Ogen we gi riguu ihien-oriri utuntun ahun, Jesu nọ si Saimonu wu Pita, "Saimonu nwa Jonu, ihien m a suoogo i kari ndini?" O nọ za, si, "Egheē Di-nwōnni-enyi, 'ya maringho ni ihien i a suoogo m.'" Jesu nọ si a, "Lefu umu-atunrun m enya." ¹⁶ Jesu nọ ju a hun me e mgbe ebūo, si, "Saimonu nwa Jonu, ihien m a suoogo i?" O nọ za, si, "Egheē Di-nwōnni-enyi, 'ya maringho ni ihien i a suoogo m.'" Jesu nọ siji a, "Lefu atunrun m enya." ¹⁷ Jesu nọ juzi a 'ya hun me e mgbe eto, "Saimonu nwa Jonu, ihien m a suoogo i?" O nọ fu Pita ni Jesu ju a ya mgbe eto, "Ihien m a suoogo i?" Pita nọ si a, "Di-nwōnni-enyi, 'ya maringho ihien ile; 'ya maringho ni ihien i a suoogo m.'" Jesu nọ si a, "Lefu atunrun m enya. ¹⁸ M ri a gwa i ezioku, ogen i gi ri okoro, 'ye konrin, e jen ebe owule suo n'i; kani i kaguu egedi, i jenkọ d'a tinpu eka i, ndi ozo e konme i, we i si ebe i choleni n'i jen." ¹⁹ (Jesu gi ihieni o ku ghosi udi onwun Pita jenkọ d'a nwun gi wehe ni Osolobue ogho).

Jesu e kuguu ihieni, o nọ si Pita, "Sönme m!"

Jesu Le Pita Le Nwa-azun Ahun Ihien E A Suo Jesu

²⁰ Pita e lee enya azun, o nọ hun nwa-azun ozo hu ihien e a suo Jesu. (Hun noson Jizosi ogen we gi ri e ri ihien-oriri enyasi ahun, nwa-azun hu hun ju

Jizọsị, sị, “Di-nwọnni-ẹnyi, onyẹ jẹnkọ d'e re i?”²¹ Ogẹn Pita gi hụn a, ọ nọ jụ Jesu, sị, “Di-nwọnni-ẹnyi, okennyeni?”²² Jizọsị nọ sị a, “Omẹni m chọ n'ọ rị ndun d'e ru mgbe m bịa, ẹlẹ hụn biri i? Sọnmẹ m!”²³ 'Ya okuni nọ kpọgbama ime igunrun ndi e sọn Jesu, ni nwa-azụnni anwunkọ. Kani, Jizọsị ekuni n'ọ nwunkọ, ihien o ku wu, “Omẹni, m chọ n'ọ rị ndun d'e ru mgbe m bịa, ẹlẹ hụn biri i?”

²⁴ Ya wu nwa-azụnni wu onyẹ hụn rị nwan e ku oku ihien ndini; iya detuzikwọ nwan ndini wẹ; ẹnyi a maringhọ ni ihien o ku wu ezioku.

Mmẹkin

²⁵ Kani, o nwezikwọ ihien ndi-ozo bu oda Jesu me. Omẹni wẹ dechanrin wẹ ile ohu-ohu, e roghọ m'a ni uwa ile erugukọ ehuhuo wẹ siko d'e gi de wẹ.

Orun Ndi-Ozi Ahun Pu-ichen

Jesu A Lashi Elu-igwee Id'enya Ndi E Son N'e

¹ Tiofilosi-o, ime ekukwo nke ibuzo, m de ihien ile Jesu run le ihien ile o kuzi —gha ogen o gi bidon orun a ² d'e ru uhuhin hu we weri e si elu-igwee, ogen o gi giguu iken Mmon-nso gwa Ndi-ozi hu pu-ichen o hoptuha ihien we jenko d'e me.

³ Ogen o gi taguu afunfun, nwunhuguu, o hu a bia d'e kunrun ndi-ozi hu pu-ichen orogbo akp'ohin ogunnai, e gi uzọ ri ichen-ichen a ghosị we n'o ghaguo onwun lihi. Ogen hu o gi ri a bia, o hu a gwa we oku Ali-eze Osolobue. ⁴ O nwe ogen o gi bia k'o don a bia. Ebe ya le we ri e ri ihien-oriri, o no si we, "Aghakwole ni Jerusalem pu; ka cheri ni onye ahun Nedi m kwe nkwa n'o k'e zihē, hun m gwa onu oku e. ⁵ Jonu gi mirin me mirin-Chuku; kani, o gini d'e me akp'ohin ole, we k'e gi Mmon-nso me unu mirin-Chuku."

Jesu E Si Elu-igwee

⁶ Ogen we gi zuzi, we no ju a, si, "Di-nwonni-enyi, ogenni ke y'e gi nwan gbafuha enyi ndi Izrelu eka ndi ri a kini enyi keni enyi kima enwen enyi?"

⁷ Jizosi no shari we, si, "Ele hun onu e gi marin ogen mobu mgbe Chuku-Nedi gi eka a tume. ⁸ Kama, unu jenko d'e nwonhen iken ogen Mmon-nso k'e gi biakwasiguu onu, onu a wuru ndi-osheri m ime Jerusalem le ime Judia ile le ime Samerja lezi ime uwa ile—d'e ru ebe uwa ru." ⁹ Ogen o gi kuguu ihienni, we hu e lee e, o no buli elu, orukpu no kpume e, ahunzini w'a. ¹⁰ Ebe we rikwo e lee enu-igwere moo k'o lako, ikennyē ebuo yi ewuru ochan tueni no nwonpuha idenmizi, turuyeni we. ¹¹ si we, "Ikennyē Galili, ki unu turuni ebeni e lee elu-igwere moo? Jesuni we gha ebe onu ri wesi elu-igwee jenko d'e kinhen-azuun ke unu don hun a k'o nako enu-igwee."

Onye Nokin Enya Judasi

¹² Ya unu-azuun Jesu no gha ugu hu w'a kpo Oliveti hun nokunme Jerusalem lakin Jerusalem. (Gha Oliveti d'e ru Jerusalem tehan ke ijen Uhuhin Izu-iken hun wu nkirishi maii ohu.) ¹³ Ogen we gi banye obodo hu, we no si mmughe hu ri ibe enu hun w'a nodi. We wu ndini: Pita, Jonu, Jemisi, Anduru; Filipo le Tamosi, Batolomi le Matiu, Jemisi nwa Alifiosi le Saimonu le Judasi nwa Jemisi. Saimonu te wu onye ohu ime ndi hun gi eka iken a nwan ni we chufu ndi Rom ri a ki ali we. ¹⁴ Ndinile hu e gi obi ohu e me ekpere, e we enwen we che ime e—uwe le ikpoho ndi ozọ le Meri nne Jizosi lezikwo umunē Jizos' ikennyē.

¹⁵ Ogen hu, Pita no lihi oto ime igunrun ndi kwerini; (ihien rike madu ogun- isin gbakikome ebeku); ¹⁶ o no si, "Umune m, Ekukwo-nso jenko d'e mezuriri. O meguo nwan ebe Judasi ri noke ke Mmon-nso don ku ghahanị Defidi— Judasi hun duhe ndi nwunrun Jesu. ¹⁷ Makeni, o te wu onye ohu ime enyi; o te nwonzikwo ogbo e ime orunni." Ya ke Pita ku.

¹⁸ (Makeni, okennyē ahun wu Judasi gi eghe eje-ihien hu o me nonrin ani; o dan, gi isi zu ali, etintin e no gbawa, aku-efo a no yofuha. ¹⁹ Ndi ile bi ime Jerusalem no nu ihienni, we no gi asusu we kpo ali hu, "Hakedama" ya wu "Ogige edeke.")

²⁰ Ya Pita no kusonme, si, "Makeni we de e ime Ekukwo Ebu-oma, si, 'We la ulo a to okpokoro, onye owule ebile e;

onye ozo ya weri okwa a.’

²¹ Ya wu nwan ni onye ozo jenko d'e son enyi wuru osheri. O k'a wuriri onye ohu ime ikennyee ndi hu sonni enyi ogen hu ile Di-nwonna-enyi wu Jesu gi ri ime igunrun enyi—²² ghakworị ogen Jonu gi ri e me mirin-Chuku d'e ru uhuhin we gha ime igunrun enyi weri Jesu si elu-igwee. Onye hu siko d'e son enyi a shia eri ni Jesu a ghaguo onwan lihi.”

²³ Ya we no hopuha madu ebuo—Josefu le Matiasị. W'a kpo Josefu Basabasi, a kpozikwo a Jostusu. ²⁴ Ya we no me ekpere, si, “Di-nwonna-enyi, iyu marin obi ihian ile; dodo, ghoši enyi onye i hori ime madu ebuoni, ²⁵ keni o weri okwa le orun onye-ozu pu-ichen hun Judasi lato jenne ebegu furu n'e.” ²⁶ We no tu mkpo, o no hanrin Matiasị; we no we e cheni ndi-ozu pu-ichen mmanai hu.

Isi Nke Ebuo

*Mmon-nso A Bia Uhuohin Mmemme-Pentikosu**

¹ Ogen o gi ru uhuhin Mmemme ahun w'a kpo Pentikosu, ndi ile kwerini ri uzọ ohu. ² Idemmi, uzun no gha elu-igwee bia: uzunni nọke oken ufere ri a kponi. O no jun ime ulo ebe we nodisonme ani. ³ Ya we no hun ihien risonme ke ire k'o puha, e nwun ke okun, nokwasisonme onye-onye ime we. ⁴ Mmon-nso no jun ime we ile, we no suma asusu ndi ozo ri ichen-ichen, nọke ke Mmon-nso don ye we iken we gi e ku.

⁵ Ogen hu, ndi Ju hun a tu egun Osolobue, hun bisonme ali ile ri enu-awa, ri ime Jerusalem. ⁶ Ogen we gi nu uzunni, igunrun ihian no gbakikomē. O tu we enya, makeni onye-onye ime we hu a nu ke we ri a su asusu a. ⁷ O gba we nghari-enya oda-oda; we no si, “Ndinị ile ri e ku oku ele ndi Galili? ⁸ Nani k'o don nwan me ni onye-onye ime enyi hu a nu ke we ri a su asusu ali we no mu a? ⁹ Ke ndi Patia ke ndi Media ke ndi Elamu; ke ndi bi Mesopotemia le Judia le Kapadosia le Pontusu le Eshia ¹⁰ le Frigia le Pamfilia le Ijitu le azun Libia ndi hu nochime Sairin, le ndi obia gha Rom bia, ¹¹ (ke ndi Ju ke ndi gha ofufe ozo sonme ofufe ndi Ju); lezi ndi gha Kriti bia le ndi Arabu—enyi ile hu a nu ke we gi asusu enyi e ku oken orun a tu enya Osolobue runsonme.” ¹² O tukemwe we ile enya, gba we nghari-enya; we hu a ju ibe we, “Ki wu onwan?”

¹³ Kani ndi ozo hu a mu emu, a si, “E giguwe we manya ohun ragbu enwen we!”

Ozi Pita Zi Ogen Mmon-nso Gi Biakwasiguu We (Juelu 2.28-32; Ebuoma 16.8-11; 110.1)

¹⁴ Kani Pita le ndi-ozu pu-ichen mmanai ndi ozo no lihi oto, Pita no wesi olu elu gwa ndi hu gbazuni oku, si, “Ndi Ju ibe m le ndi ile bi Jerusalem, ni m kowa ni onu ihienni ri e meni; gonkenme ni m ntin. ¹⁵ Manya ari a tu ndini ke onu don ri e ro, kaka—makeni okuloku itenei nke utuntun rihu a ku. ¹⁶ Mba, manya a ri a tu we. Kani, ihienni ri e meni wu ihien hu Osolobue gi Juelu onye-amuma ku, si,

¹⁷ “Osolobue si,
“Ogen ikpazuun,

m jenko d'e hu Mmon-nso m kpu ihian ile.

Umụ unu ikennyee le umu onu ikpoho

* **Isi Nke Ebuo:** Pentikosu wu memme ndi Ju e me ahua-ahua (Livitikosị 23.16). Gha uhuhin Jesu gi nwunhun d'e ru uhuhin o gi lashi elu-igwee wu ihien nọke akp'ohin ogunnai (1.3). Gha ogen Jesu gi nwunhun d'e ru uhuhin Mmemme-Pentikosu wu akp'ohin iri kwasi ogunnai.

k'e bu amuma;
ikorobia onu k'a hun ohun;
ikennye-oba unu k'a ro nro.

¹⁸ Eghẹ, ogen hu,
m k'e hude Mmon-nso m kpu ndi idibo m—
ke ikennye ke ikpoho,
e bu we amuma.

¹⁹ M k'a ghosisonmezikwo ihien a tu enya elu-igwere,
ghosisonme ahima elu-uwu—

ke edeke ke okun ke enwunrun.

²⁰ Enya-anwun jenkọ d'a gba ishi,
ifon e nwunme edeke-edeke,
Uhuohin Di-nwonna-enyi kebe ru—
oken uhuhin hu nwe ogho.

²¹ Ogen hu,
onye owule hun k'a kpoku efan Di-nwonna-enyi
k'e nwon nzuopuha.” ’

²² Ndi Izrelu, gon ni m ntin! Osolobue wu onye hun zihẹ okennye hu wu Jizos' onye Nazareti. O no gi e run orun-atumenya le ahunlele le ihien ahima bu oda ebe onu ri, gi e ghosi unu ni 'ya zihẹ e. Unu le enwen onu a maringwo ihien ndini ohunma-ohunma. ²³ Kanj, nọke ke Osolobue hun marin ihien k'e me ihun don kwademe, we no we e che aka unu, onu no we e ye ndi ani ndi ozọ hun marinleni Osolobue—we no kpoma elu-obe, kpgobuni unu 'ya. ²⁴ Kanj Osolobue no gha onwun weli e, gha iken onwun gbafuha a, make ni onwun asako aka kwondon e. ²⁵ Make ni Defidi ku oku e, si,
'M'a hun Di-nwonna-enyi ogen ile ebe o noyen m;

make ni o ri aka-nni m,
emehunmeko m.

²⁶ Ya hain obi gi a suo m usuo;
ya hain m gi a bu ebu.

Ehu m enwekọde nsongbu,
make ni m nwe olile-enya.

²⁷ Make ni, y'a lako m to ime ili;
y'a niko Onye-nso i rehi.

²⁸ Y'e meguo m marin uzo ndun;
i k'e me m ghoghọ ebe i ri.'

²⁹ Umune m, o furu ni m gwapu onu ni nedi enyi kanj wu Defidi a nwunhnghe, e li we e—ili e rikwo nwan ebeni d'e ru tanni. ³⁰ Kanj, make ni o wu onye-amuma, make ni o maringwo ni Osolobue kwe e nkwa, kun enwen e, n'o jenkọ d'e tume nwa Defidi ohu eze n'o nodi ukpo ya le enwen e wu Defidi. ³¹ Defidi hun ihien ni n'o d'e me. O no ku e ni Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume, jenkọ d'a gha onwun lihi, ni anani w'a to ime ili leni ehụ a eretonj ime ili. ³² Osolobue a ghaguo nwan onwun weli Jesuni: enyi ile wu osheri. ³³ E wesiguo w'a nodi ogho aka-nni Osolobue; o nahanguo Chuku-Nedi Mmon-nso hu Nedi kwe nkwa a. O no nwan hupuha ihien ni unu ri a hun, a nu. ³⁴ Make ni Defidi le enwen e aghani onwun lihi lashi elu-igwee, kanj 'ya le enwen e ku,

si,
'Di-nwonna-enyi si Di-nwonna-m,
'Nodi ali aka-nni m,

³⁵ d'e ru

mgbe m giguu ndi-inenren i

meme ihien i gi a zoma uku.”⁷

³⁶ Unu ndi Izrelu ile, marin ni nwan ohunma-ohunma ni Osolobue e meole Jesuni unu kpoibu elu obe wuru Nna le Onye-nzuopuha hu unu ri e lee enya a, hun wu Krajisti.”

Ndi Kwerini

³⁷ Ogen we gi nu ihienni, o gbu we mgbu obi oda-oda. We no si Pita le ndi-ozu pu-ichen ndi ozo, “Umune, kini ke enyi k'e me?”³⁸ Pita no za we, si, “Onye owule ime onu ya roghari, keni we gi efan Jizos' Krajisti me e mirin-Chuku, keni Osolobue gbaghari a njo, o k'e nwonhen oyiye hu wu Mmon-nsu.³⁹ Make ni unu ke Osolobue kwe nkwan n'o k'e zihē Mmon-nsu—onu le umu unu le ndi ri ke teni—onye owule Di-nwonni-enyi wu Osolobue enyi k'a kpori.”

⁴⁰ Pita no gwazi we ihien ndi ozo bu oda, gi e do we aka-ntin, a rio we, si, “Zuopuha ni enwen onu ime agboni zinleni!”⁴¹ We no me ndi ile nabanhan ozi e mirin-Chuku. Ihien noke madu ogun-iri kwasị nnu-esa† no banye ni we uhuhin hu.⁴² Ndinile ile no bu enwen we che nkuzi ndi-ozu hu pu-ichen, imegbama ihien ile, iri Oriri-nsu le ime ekpere.

Obibi Ndi Kwerini

⁴³ Egun-Osolobue hu a tu onye owule; Osolobue hu e gi ndi-ozu hu pu-ichen a runsomme orun-atumanya le ihien-nghosi bu oda.⁴⁴ Ndi ile kwerini hu a nogbama; o nwonzini onye weri e ni ihien o nwe wu nke 'ya suo.⁴⁵ W'e resomme ihien we nwon, e keyesomme onye owule k'o don nwe mkpa.⁴⁶ We hu e gi obi ohu e zu ime Ulo-nsu uhuhin-uhuhin; e ri Oriri-nsu ulo-ulo; a shiapu efo e gi ighogho e rigbama ihien-oriri iwe we,⁴⁷ a ja Osolobue mma. Ihien we hu a suo ihian ile. Uhuhin-uhuhin, Di-nwonni-enyi hu e bucheni we ndi hun o ri a zuofuha.

Isi Nke Eto

Pita A Zuo Onye-nguru

¹ Uhuhin ohu, Pita le Jonu jenko Ulo-nsu ogen ekpere, ihien noke okuloku eto nke efinnai.² O nwe okennyē ohu dan nguru kete w'a mul'a, hun w'e buhe ebegu. Uhuhin ile ke we gi e buto a onu-mgbon ri Ulo-nsu hun w'a kpo “Onu-mgbon Ma mma,” keni o hun uzọ a rio ndi ri a banye ime Ulo-nsu ihien.³ Ogen o gi hun Pita le Jonu ke we banyeko Ulo-nsu, o no rima we ihien.⁴ Pita no bu enya tuma a. (Eriira ke Jonu buzikwo enya tuma a.) Pita no si a, “Bu enya zinme enyi!”⁵ Okennyē hu no bu enya tuma we, a tu enya n'o nwe ihien we k'e ye e.⁶ Kani Pita no si a, “Enwon m egbo owule, kani, m jenko d'e ye i ihien m nwon: ghahani efan Jesu Kristi onye Nazareti lihi oto ni jenme ijen!”⁷ O no kwondon e aka-mni, weli e. Ozigbo, uku-ali a le olu-uku a no kenren.⁸ Okennyē hu no tusi elu, turu oto, jenme ijen. O no son we banye ime Ulo-nsu, e jen ijen, a wusi elu, a ja Osolobue mma.⁹ Ihian ile a hun a k'o ri e jehunme, a ja Osolobue mma,¹⁰ we no lepuha a ni iya wu onye hun te a nodi ani Onu-mgbon Ma-mma a rio urjo. Ihienni me n'e no tu we enya, gba we nghari-enya.

Ozi Pita Zi Ime Ulo-nsu

¹¹ Ebegu o nyankunma Pita le Jonu ime ebegu w'a kpo Eto-ulo Solomonu, ihian ile no gbaha d'e fihunme we make ni ihienni meni tu we ile enya oda-oda.¹² Ogen Pita gi hun ihienni, o no si ndi hu, “Ndi Izrelu, ki ihienni ri a tuni unu enya? Ki onu gbanị enyi ilee noke si iken enyi mobu ezi-omume enyi ke enyi gi

† **Isi Nke Ebuo:**41 madu nnu-uku eto

mẹ okennyeni jemma ijen? ¹³ Osolobue Ebrahim le Aziki le Jekopu, Osolobue ndi nedi enyi we kani, e yeguo odibo e wu Jizos' ogho—Jizosi, hun unu we ye we, hun unu ju id'anya Paileti—osuon'a ni Paileti e te kuguo n'o k'a hafu a. ¹⁴ Unu a ju Onye-nsọ hu, Onye ahun ri ochan—si we hapu ni unu izighe. ¹⁵ Unu no gbu onye hun e ye ndun, kani Osolobue no gha onwun weli e. Enyi wu osheri ihieni. ¹⁶ Makeni we gi okukwe gi efan a don enya, efan a e meguo okennyeni kenren—okennyeni unu a hun, okennyeni unu marin. Eghee, itukwasị Jesu obi ke okennyeni gi nwan dinhin idenya unu ile.

¹⁷ Umune m, a maringho m ni amarin hain unu gi me ihieni—ke unu ke ndi-isi unu. ¹⁸ Kani enina ke Osolobue gi nwan mezu ihien ndi o gha onu ndi-amuma ile ku mbu-mbu—ni Kraisti a, Onye-nzuopuha hu o tumę, k'a ta afunfun. ¹⁹ Roghari ni nwan, unu e kinhen d'e kunrun Osolobue. Unu me e, o jenko d'a fchanpu unu njo, ²⁰ keni ogen igba-ume ihien gi a ri mma hun gha ebe Di-nwonna-enyi ri bia, o zihęzikwo ni onu Kraisti, Onye Nzuopuha hu o tumę ni unu, hun wu Jizosi.

²¹ Kani, Jizosi k'a rigude elu-igwee d'e ru ogen Osolobue k'e gi donzichanrin ihien ile, nọke ke Osolobue don ku mbu-mbu ghahani onu ndi-amuma a ri nsọ. ²² Mozizi si, 'Di-nwonna-enyi wu Osolobue onu jenko d'a gha ime ndi nke unu wepuha ni unu onye-amuma—k'o don wefuha m. Unu k'e gonri ri ntin ihien ile onye-amuma hu k'a gwa onu. ²³ Onye owule gileni ihien o ku don, e gbuwu w'a ime ndi Izrelu.' ²⁴ Ndi-amuma ndi ozo ile e kughosi oku ihien ndini ri e me ogenni—ghakwori Samuelu d'e ru ndi amuma ndi ozo ile sonna'e. ²⁵ Unu ke ihien ndi-amuma ndi ahun ku ru nwan eka; unu ke Osolobue kwetoni nkwa o gi tumę nkwerigbama hu o tumę egbata 'ya le ndi nedi onu kani. O si Ebrahim nedi unu, 'Eka onye hu k'a gha ehụ i puha ke ndi alı ile ri elu-awa k'a gha nwe ngozi.' ²⁶ Ogen Osolobue gi wepuha odibo e, o no bu uzọ zihę ni onu ya, n'o gozi unu—ghahani ime onye-onye ime onu gha ime njo a puha."

Isi Nke Eno

E Wehe We Pita Le Jonu Ogwa Ndi-isi Nkikwama

¹ Ogen Pita le Jonu gi ri a gwa ndi hu oku, ndi nchu-egan le onye hun a ki ndi unakpa Ulo-nsọ le ndi hu ime ndi itu-Sadusi no bja d'e kunrun we. ² Ize hu e ze we oda-oda makeni ndi-ozı ahun pu-ichen ri e gi ihien we ri a kuzi banyeni Jesu a gwa ndi ahun ni ndi nwunni jenko d'a gha onwun lihi. ³ We no nwunrun Pita le Jonu. Kani, makeni eki e giguo, we no bu we to ime unu-ngan d'e ru mgbe eki fon. ⁴ Kani ndi bu oda ime ndi nu oku hu kweri-ekweri; we no me ndi hun kwerini ihien nọke ikennyę ogun-iri kwası nnu mmebuo, ya wu nnu uku isen.

⁵ Eki e fon, Ndi-isi Nkikwama ile: ke ndi-isi nchu-egan ri a kını ke ndi-isi ke ndi nkuzi-Iwu no zu ime Jerusalem. ⁶ Anasi wu onye-isi nchu-egan le Kayafasi le Jonu le Alezanda le ndi ozo hun wu ndi ikpun-ulo onye-isi nchu-egan—ndini ile ri ndi zuni. ⁷ We no wefuha Pita le Jonu ihun we, juma we, si, "Elee iken mobu efan ke unu gi me ihieni?" ⁸ Ya Pita, hun Mmon-nsọ jun ime e no za we, si, "Ndi-ndu le Ndi-isi, ⁹ omeni orun ri mma we runni onye-nguro ke we ri a junı enyi utaa tani, a ju ke nani k'o don dinhin, ¹⁰ marin ni nwan, onu le ndi Izrelu ile, ni efan Jesu Kristi onye Nazareti, hun unu kpogbu enu-obe, hun Osolobue ghaguu nwan onwun weli, ke ehụ okennyeni wuzo ihun onu gi kenren. ¹¹ Jesuni wu 'Omuma hu' unu 'ndi ri a tun ulo ju', hun 'wuruguu nwan omuma gi ulo.'

12 O nwọnni onye ozo nzuopuha ri ime e, makeni o nwọnni efan ozo ri okpuru elu-igwee we ye ihian hun enyi k'e gi nwon nzuopuha kari efan Jesu."

13 Ogen we gi hun ke Pita le Jonu gi ri e ku e kushi iken, bu a maringwo we ni we wu ndi mmaka jenleni ozunzun, o tu we enya; o no ban we enya ni we le Jesu a wiole. 14 Kani ebe o me ni okenny e hu dinhinmi turuyeni we ebegu, asazini we aka ku ihien owule hun w'e gi pa oku we. 15 Ya we no si Pita le Jonu ye ni we efe ekerere. We no tugbama iroro, si, 16 "Kini ke enyi jenko d'e gi ndini me? O wegwo ihian ile bi Jerusalem enya ni ndini run orun a tu enya pu-ichen. Enyi a s'eka si n'o men. 17 Kani, amamgbe okuni a kpokari enina, ni enyi do we aka-ntin, si we agwazile onye owule oku efanni." 18 Ya we no kpobanhanzi we, gbakemwe we mkpnsin eka, si we ekuzile oku efan Jesu, w'e gizile efan a kuzi onye owule! 19 Kani Pita le Jonu no shiari we, si, "Omene o hugho mma enya Osolobue ni enyi gon onu ntin kari Osolobue, unu k'e ku; 20 kani, enyi le enwen enyi e kubehiko ihien enyi hun le ihien enyi nu." 21 Ogen we gi ronguzi Pita le Jonu egun, we no hafu we ni we lama. Ahunzini we ke w'a don ye we afunfun, makeni ihian ile ri a ja Osolobue mma make ihien hu men— 22 makeni okennyeni we gi orun-atumenyani zuo kari nwa ahua ogunna.

Ndi Kwerini A Rio Osolobue N'o Wepu We Egun Enya

23 Ogen we gi hatugwu we, we no laburu ndi itu-Kraisti ibe we. We no gwa we ihien ile ndi-isi nchu-egan le ndi-isi gwa we. 24 Ogen we gi nu ihieni, we ile no gi obi ohu wesi olu we enu, me ekpere, kpoku Osolobue, si, "Di-nwonnienyi, Onye ihien ile ri eka a, Onye hun ke elu-igwee le uwa le ohimin le ihien ile ri ime we, 25 iju gi Mmon-nso ku oku ghahani onu nedi enyi kani wu Defidi, hun wu odibo i*, si,

'Kini ke ndi alj ndi ozo ri e buni olulu?

Kini ke ihian ri a tuni iroro na iwi?

26 Ndi-nze uwa e konrinsomewo agha;

ndi ri a kini e zugbamagwo

d'e bulumanj Di-nwonnienyi le Kraisti a—Onye hun o tume.'

27 Ezioku-ezioku, Herodu le Pontus' Pailleti le ndi ani ndi ozo le ndi Izrelu zugbama ime obodoni, bulumanj odibo-nso i wu Jizosi hun i tume. 28 Ihien ile we me danye k'i don cho le k'i don kwademe e. 29 Di-nwonnienyi, lee nwan egun we ri e ron ndi idibo i; dodo wepu ndi-idibo i egun enya, y'e yeni we eka ku oku i; 30 y'a tinfu eka zuo ndi emu ri a ku, runsomme orun ahima le orun-atumenya ghahani efan odibo-nso i wu Jesu." 31 Ogen we gi megwu ekpere, ebegu we nodi no mehunme, Mmon-nso no jun ime we ile, egun no pu we enya; we no kume oku Osolobue, e kushi e iken.

Ndi Ile Kwerini Nwe Obi Ohu

32 Ndi ile kwerini hu e gi obi ohu e bi, e ro ihien ohu; o nwonnienyi weri e ni ihien o nwon wu nke 'ya suo, kama, w'e weri e ni ihien onye nwe wu nke we ile. 33 Ndi-ozu hu pu-ichen hu a kpa oken iken we gi ghosichanrin ni Dinwonnienyi wu Jesu a ghagwo onwun lihi nke-esi; Osolobue hu e yeni we eka ohunma-ohunma. 34 O nwonnienyi ihien a ko ime we. Makeni, ndi nwon alj mabu ulo hu e re e, e wehe ego we re e, 35 e bu e a to ni ndi-ozu ahun pu-ichen. Ndi-ozu ahun pu-ichen e keyesomwe onye-onye ke mkpa a han.

36 Erira ke Josefụ me. Josefụ wu onye ebun Livai le onye alj Saiprosi. Ndi-ozu ahun pu-ichen tu e "Banabasi" (alj efanni wu, "Onye akasi obi"). Erira 37 k'o don re ani a, wehe ni Ndi-ozu ahun pu-ichen ego e.

* Isi Nke Enọ:25 mọbu: nwa i

Isi Nke Isen

Ananayasi Le Nwunye E Wu Safaira

¹ Ya okennyē ohu efan a wu Ananayasi le nwunye e w'a kpo Safaira nozi re ali. ² O no bu mgbube egbo e to, wehe ni Ndi-ozī ahun pu-ichen hun hoduni. Nwunye e kweye n'e me ihienni o me. ³ Kanī Pita no si, "Ananayasi, ki Ekwensu nu n'i tu Mmon-nsō ntu, me i bu mgbube egbo i re ali hu to? ⁴ N'i d'e re e, ele nke i ro? Ogen i gide reguu a, egbo e ele nke i? Nani k'i don ro eje-ihien no enina? Elekwō ihian k'i tu ntuni, Osolobue k'i tu a!" ⁵ Ogen Ananayasi gi nu ihienni, o no dan, nwunhun. Oken egun no tuma ndi nu ihien meni. ⁶ Ikorobia no puha, kwama a, buru e pu, d'e li.

⁷ Ihien no ke mgbahumē okuloku eto a ghafegu, nwunye e no banhan, kanī o marin ihien meni. ⁸ Pita no ju a, si, "Onu-eghoni ke yu le di i re ali hu?" O no si, "Eghe, 'ya ro." ⁹ Ya Pita no si a, "Ki hañ unu gi kwerigbama ni onu lele Mmon-nsō Di-nwōnni-enyi? Le'e, ikorobia li di i lala, e ruguode we onumuzo; we jenko d'e bupuzi i!" ¹⁰ O no danto ehū ukū Pita ozigbo, nwunhun. Ikorobia ndi ahun a banhan, a hun w'a n'o nwunhūngu, we no buru e pu d'e li e nokunme di e. ¹¹ Oken egun no tuma ndi uka Kraisti ile le ndi ile nu ihien ndin meni.

Ndi-ozī Pu-ichen A Zuo Ndi Bu Oda Emu Ri A Ku

¹² Ogen hu, Ndi-ozī ahun pu-ichen hu a runsomē orun-atumēnya le ahima ichen-ichen hun ihian ile ri a hun. Ndi ile kwerini hu e gi obi ohu a no ebēhu w'a kpo Etu-ulo Solomonu e zu. ¹³ O nwōnni onye kwerilēni egun ni tu kporokporo banni we—bu ihian ile hu e ku oku we ohunma. ¹⁴ Kama, ndi bukenme oda hu e kweri ni Di-nwōnni-enyi nke-esi, a banni we, ke ikennyē ke ikpoho. ¹⁵ We e bufuhade ndi emu ri a ku okp'uzo, e bu we a to elu ute le ihien ndi ozo we gi e dine, kenī onyinyon Pita hun uzo kunrunde ndi hu ime we o ghafekoni. ¹⁶ Igurrun ihian hu a gha obodo ndi nōhunmē Jerusalem a bia, e wehe ndi emu ri a ku le ndi eje-mmōn ri e ye nsogbu. We ile hu a dnhin.

E Kpokpo We Ndi-ozī Pu-ichen

¹⁷ Ya ke onye-isi nchū-ejan no cho ke w'e me e, ya le ndi ile ri e son n'e (ya wu, ndi we ile gba ri itu ndi Sadusi)—we no gi eje enya-ufu ¹⁸ nwunrun ndi-ozī ahun pu-ichen tuye ime ngan ihian ile.

¹⁹ Kanī, ime uhinhu hu, mmōn-ozī Di-nwōnni-enyi no kpopu uzo ulo-ngan, dufuha we, si we, ²⁰ "Jenme ni d'e wuzo ime Ulo-nsō; gwacharin ni we oku ndun ohun ni." ²¹ Anuguu we ihienni, eki e fon, we no banye Ulo-nsō d'a kuzime.

Ogen onye-isi nchū-ejan le ndi ya le we wi gi bia, we no kpo gbama ndi ile e zu Ogo Sahedrini—ya wu ndi ile ri Ndi-isi Nkikwama ani Izrelu. We no zi ihian jen unō-ngan d'e wehe Ndi-ozī hu pu-ichen. ²² Kanī, ogen ndi unakpa Ulo-nsō hu we zijen gi ru ebēhu, ahunni we ndi-ozī hu pu-ichen ime ulo-ngan, we no kinhen d'a gwa ndi-isi, si, ²³ "We kpokin ulo-ngan ohunma-ohunma; ndi nche turuhu onumuzo, kanī ogen enyi gi kpopu uzo, o nwōnni onye ri ime e." ²⁴ Ogen onye hun a ki ndi unakpa Ulo-nsō le Ndi-isi nchū-ejan gi nu ihienni, o gba we ngari-nya, we hu a ju enwen we ihien ri e meni. ²⁵ Ya onye ohu no bia d'a gwa we, si, "Lee n'e, ndi hu unu buche ime unō-ngan turuhu ime Ulo-nsō, a kuzi we!" ²⁶ Ya ke onye hun a ki ndi unakpa Ulo-nsō le ndi unakpa a no jenme d'e wehe we—kanī, egun ndi ri ebēhu anini we gi eka-iken me e, amangbe w'e gi omuma magbu we.

²⁷ A ghaguu we Ulo-nso wehe we, we no bu we tumu ihun ndi ri Ogwa Ndi-isi Nkikwama ahun. Ya Onye-isi nchu-egan no juma we utaa, ²⁸ si, “Enyi a gbaguo ni unu mkpinsi-eka, si onu e gizile efan onyeni a kuzi? Kanị unu a kuzigbamaguo Jerusalem ile ihienni, a chozi ni onu bu edeke okennyeni che enyi isi.”

²⁹ Pita le Ndi-ozu ahun pu-ichen hoduni no shari we, si, “Osolobue ke enyi jenko d'e humeni isi, ele ihian. ³⁰ Osolobue ndi nedi enyi kanị weli Jesu hun unu gbu ghahani ihogbu e elu obe we gi osisi memu. ³¹ Osolobue e wesiguo a nwan elu, bu e che eka-nni e, ebehu ogho ri, memu e Onye-ndu le Onye-nzuopuha, keni o ye ndi Izrelu oghere w'e gi roghari, keni o gbaghari we njo we. ³² Enyi wu ndi ri a shia eri ihien ndini, enyi le Mmon-nso hun Osolobue ye ndi e humen'e isi.”

³³ Ogen we gi nu ihien ndini, ize no zemu we oda-oda, we no cho ni we gbu we. ³⁴ Kanị, onye ohu ime we, hun ri Itu-Farisi no lihi otu: efan a wu Gamalielu; onye-nkuzi Iwu Mozizi k'o wu. Ihian ile a gbaye okennyeni. O no si we wefuguu ndi-ozu ahun pu-ichen ezi ekere.

³⁵ Ya o no si Ndi-isi Nkikwama ibe e, “Ikennyu Izrelu, lebankwo ni ihien onu cho ni unu me ikennyu ndini enya ohunma. ³⁶ Ogen mbu, onye ohu w'a kpo Tiodasi puha, si n'o wu oken-ihian, ihien no ke madu nnu no sonme e. Kanị e gbu we e, ndi hu sonn'e no gbayiya; ohun a guu. ³⁷ Onwan e meguu, onye w'a kpo Judasi onye Galili' no puha ogen hu we gi gun ihian, ndi bu oda no sonme e. E gbuzikwo w'a, ndi son n'e a gbayiya.

³⁸ O me nke okuni ri nwan ali, ndunmodun m jenko d'e ye unu wu onwan: la ni ndini to! Hatu ni we! Makeni, omeni ihien we bu obi mobu ihien we ri e me gha eka ihian bia, o k'a dan. ³⁹ Kanị, omeni o gha eka Osolobue bia, unu eri-eka kusini we; o ru e, onu e d'a lusonmede Osolobue ogun!”

Ya we no kwere ihien o ku.

⁴⁰ A kpobanhan we ndi-ozu ahun pu-ichen, we no fian we mkpinsi, gba we mkpinsi-eka enya, si we kubehi oku efan Jesu; ya we no hatu we. ⁴¹ Ndi-ozu ahun pu-ichen no gha Ogwa Ndi-isi Nkikwama hu pu, a ghogho ni Osolobue weri we ke ndi ru ogo inarin ifenren make Efan Jesu. ⁴² Uhuohin ile, ke ime Ulo-nso ke ulo-ulo, we hu a kuzi, e zi ozi ni Jesu wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume, akusini we kaka akp'ohu!

Isi Nke Isin

Ndi Eyemeka Esa

¹ Ogen hu, ke ndi ri e son Kraisti gi ri e buwaye oda, ndi Ju hun a su Griki (ya wu ndi te ri ali ihian) no kpeme—ni ndi Ju hun a su Hibru (ya wu ndi ri ulu) arị e keye ikpoho we di we nwun ihien runi we we gha e ke ihien-oriri hu w'e ke uhuhin-uhuhin. ² Ya ndi-ozu pu-ichen mmebu hu no kpo gbama ndi ile kwerini, si we, “O furuni ni enyi k'a natu ikuzi oku Osolobue d'e kemu ihien-oriri. ³ Umune enyi, lehunme ni nwan enya ime igunrun unu, ni onu hofuha madu esa w'e ku oku we ohunma hun Mmon-nso jun ime we a ki we, hun marin ihien ohunma-ohunma, ni enyi ye we orunni—⁴ enyi le enwen enyi e bu enwen enyi che ime ekpere le ikuzi oku Osolobue.”

⁵ Okuni no suo ndi uka ile usuo; we no hophu okennyu ohu w'a kpo Stivin', hun nwon okukwe oda-oda, hun Mmon-nso jun ime e, a ki a; iya le Filipo le Prokorosị le Nikano le Timonu le Pamenasi le Nikolasi onye Antioku. (Nikolasi ele onye Ju, kanị o te fe ofufe ndi Ju.) ⁶ Ya we no wepuha ndini ihun Ndi-ozu ahun pu-ichen, Ndi-ozu ahun pu-ichen no me ni we ekpere, bu eka kwasi we.

⁷ Oku-Chuku hukwọ a ghagbari, e ru ndi bu oda aka, ndi kwere ni hu e buwaye oda ime Jerusalem; ndi nchu-egan bu oda no gbewuto sonme Uzo Jesu.

A Nwunrun We Stivin'

⁸ Ogen hu, makeni aka Osolobue rikemme ime okennyee hu w'a kpo Stivin', o hu a run oken orun-atumenya le ihien-ahima hun ihian ile ri a hun. ⁹ Kanj ndi hu ime ndi Ju, ndi ulo-ofufe w'a kpo "Ulo-ofufe ndi Ju weriguu enwen we", no lihi, donsonme e. Ndin wu ndi Ju ghasonme Sairin le Alexandria le ndi ghazi Azuun Silisia le Eshia bia. ¹⁰ Kanj a sani we aka son amamihiem le Mmon-nso hun Stivin' gi e ku oku se. ¹¹ We no gha azuun zi ndi we zi d'a si, "Enyi nu ke Stivin' ri e ku aru, e kuja oku Mozizi le Osolobue." ¹² We no kpasu ndi ali le Ndi-isi le ndi nkuzi-Iwu, we no jemburu Stivin', nwunrun a, wehe e Ogwa Ndi-isi Nkikwama. ¹³ We no kpopuha ndi osheri-ntu, ndi osheri-ntu hu no si, "Okennyeni ara kujabehi oku ebeni ri nso le Iwu Mozizi. ¹⁴ Enyi a nuole k'o si ni Jesu onye Nazaretini jenkọ d'e tikpo ebeni, gbewuto odinali ile Mozizi tumesonmeni enyi." ¹⁵ Ndi hu ile ri ime Ogwa hu no bu enya zime Stivin', we no hun a ni ihun e no ke ihun mmon-ozii.

Isi Nke Esa

Oku Stivin' Gwa Ndi-isi Nkikwama

¹ Onye-isi nchu-egan no ju Stivin', si, "Thien ndini we ri e ku wu ezioku?"

² Stivin' no za, si, "Umune m le ndi nedi enyi, gon ni m ntin! Osolobue hun nwon ogho me nedi enyi kanj wu Ibrahim hun a ime ali Mesopotemia—ni Ibrahim d'e jen ani Haran d'e biri. ³ O no si a, 'Lato ali i le ndi nke i, ni si ali m jenkọ d'a ghosi i.' ⁴ Ya k'o no la ali ndi Kal'di to, jen d'e biri ani Haran. Ogen nedi e gi nwunhun, Osolobue no zihę e alini unu bi nwan— ⁵ bu o yenę ali owule ime e—osuon'a ama-uku ohu de. O kwe e nkwa n'o jenkọ d'e ye 'ya le umu a iya, bu o k'e m nwa ogen hu. ⁶ Osolobue no siji a, 'Umu i jenkọ d'a wu itumunye ime ali ozo; we k'e gi we henrin igbon, meja we orogbo ahua nnu. ⁷ Kanj m k'e ye ali hu gi we henrin igbon afunfun. Omequu, umu i k'a fuha, bia d'e fe m ebeni'—'ya ke Osolobue ku. ⁸ Osolobue no kwademę nkwerigbama, tume e egbata ya le Ibrahim. Ahima nkwerigbamanj wu ikwa-ugun. Ibrahim a mu Aziki; nke akpu-uhuhin esato, o no kwa a ugun. Aziki no mu Jekopu, Jekopu no mu ndi nedi enyi mmebuọ hu."

⁹ "Umu Jekopu ndi ahun wu ndi nedi enyi no gi enya-ufu re nwene we wu Josefụ ye ndi w'e si Ijptu. Kanj Osolobue no noyen'e; ¹⁰ o no zuopuha a ime nsongbu e ile. O no m'e ni ihien e suo Fero eze Ijptu, yezikwo Josefụ amamihiem pu-ichen ogen o gi puha ihun Fero, nke wu ni Fero no tume e n'o ki ani Ijptu le ezi-le-ulo Fero ile.

¹¹ Omequu, oken unwan no nwan muma ime ali Ijptu ile le Kenan' ile, oken afunfun no bidon, d'e ru ni ndi nedi enyi we ahunzini ihien-oriri. ¹² Ogen Jekopu nedi we gi nu ni ihien-oriri ri ali Ijptu, o no zi ndi nedi enyi we jen d'e nonlwa ihien-oriri. Onwan wu nke ibuzo we jen Ijptu. ¹³ Ogen umune e gi bia Ijptu hun me e mgbe ebuo, Josefụ no nwan me we marin ni 'ya ro, Fero nozi marin ndi nke Josefụ. ¹⁴ Ya Josefụ no zi ozi si nedi e le ebun we ile bia ali Ijptu. We ile bianj wu madu isen aria ogun-enọ. ¹⁵ Jekopu no nwan jenne ani Ijptu. Omequu, o no nwunto ebegu, ke iya ke ndi nedi enyi we kanj. ¹⁶ We no bukin we ile obodo Shekem, li we ye ime ili hu no ke okporo, hun ri Shekem, hun Ibrahim gi egho nonmarin umu Hamo."

17 “Ogen e rume hūn Osolobue e gi mezu nkwa o kwe Ebrahim, ndi nke enyi no bakenme uba ime ali Ijiptu. 18 Omeḡuḡu, Fero ozo hūn marinleni Josefu no kima Ijiptu. 19 Ezeni wu hūn gi aghigho son ndi nke enyi, mejama ndi nedi enyi we oda-oda, gi eka-iken me we lato umu we mu nke ohun, keni onwun gbu we. 20 Ogenni ke we gi mu Mozizi. Mozizi ma mma, ihien e sūo Osolobue. Ndi mun'a no gi nzuzue zun a iwe we ifon eto. 21 Ogen we gi nwan la a to, nwa-okpo Fero no munrun a, zun a noke nwa-efo a. 22 We no kuzi Mozizi ihien ile ndi Ijiptu marin, o no wuru oken ihian—ke oku-onu ke orun.”

23 “Ogen o gi ri nwa ahua ogunnai, o no ban a obi n'o jen d'a hūn ndi nke we wu ndi Izrelu. 24 O hūn ke onye Ijiptu ri e meja onye ohu ime we, o no no onye we ri e meja ye azuun, meḡwarin'a, gbu onye Ijiptu hu ri e mejan'a. 25 O te ro ni umune e k'a ghota ni Osolobue ri e gi e a zuopuha we, kanj aghotanj we. 26 Eki e fon, Mozizi no hūn ndi Izrelu ebūo ke we ri a lu ogun. O cho n'o gbon we: o no si, 'Ikennyē, onu wu umune, ki unu ri a runj enwen onu ehū?' 27 Kanj hūn cho oku no kwan a ye usuo, si, 'Onye tume i n'i kima enyi, a hannj enyi enen? 28 I cho n'i gbu m k'i don gbu onye Ijiptu ahun unyanhūn?' 29 Ogen Mozizi gi nu ihienni, o no gbasi Midiani d'e biri ebēhu rike abiamabia, no ebēhu mu ikennyē ebūo.”

30 “Ogen ahua ogunnai gi ghafeguu, mmōn-ozī no bia d'e kunrun e ime atu hūn nokunme Ugu Sainai; ime okun ri e nwun ime akū-ōfia ke mmōn-ozī ahun gha gwa a oku. 31 Ogen Mozizi gi hūn ihienni, o tu a enya, o nokunme e n'o legha a ohunma, ya o no nu olu Di-nwōnni-enyi k'o gha ebēhu si a, 32 'Mme wu Osolobue ndi nedi i—Osolobue Ebrahim le Aziki le Jekopu.' Ehū no mama Mozizi nni, egun anin'a lee enya. 33 Di-nwōnni-enyi no si a, 'Gbupu akp'uku i, makeni ali i turu ri nso. 34 A hunchanringuo m eje-afunfun ndi nke m ri a ta ime Ijiptu; a nuole m uden we ri a sun; a biale m nwan d'a zuopuha we. Bia nwan ni m zijen i Ijiptu.' ”

35 “Mozizi nwen we juaju; onye nwen we si, 'Onye tume i n'i kima enyi, a hannj enyi enen?', iya ke Osolobue zi nwan d'a wuru onye-okiki le onye-zuopuha. O zi e ghahanj mmōn-ozī hu o hūn ime akū-ōfia hu. 36 Mozizi no gha ali Ijiptu dufuha we—runko orun-atumēnya le ihien-ahima ime anj Ijiptu le Ohimin ufie le ime atu, orogbo ahua ogunnai. 37 Mozizini wu hūn si umu Izrelu, 'Osolobue k'a gha ime ndi nke unu wepuha ni onu onye-amuma k'o don wepuha m.' 38 Mozizini wu onye hu ya le Igunrun ndi nke Osolobue ahun ri ime atu ogen ahun, iya le ndi nedi enyi we le mmōn-ozī ahun gwa a oku elu Ugu Sainai; o no nahan Osolobue oku ri ndun o ye e ye enyi.”

39 “Kanj ndi nedi enyi kanj a ju n'e humekoni w'a isi; hūn nke w'e gi me ihien o ku, a judē w'a; we no lakin ali Ijiptu ime obi we. 40 We no si Eronu, 'Meme ni enyi mmōn ndi k'e duni enyi; makeni, enyi a marinzj ihien me Mozizini gha ali Ijiptu dupuha enyi.' 41 Ogen hu ke we gi kpu nwa-efin, chuyen'e ejan; we no rime oriri, e gi ihien eka we meme a ghoghō. 42 Ya ke Osolobue no gbakito we azuun, ha we ye ni we femē ihien ndi ri igwere. Ya ke ndi-amuma de ebahun we no de, si,

'Euu, ikpun-ulo Izrelu!
Mme ke unu gbusonmedeni anu ndi ahun,
chuyesonmeni ejan ndi ahun
ime atu
orogbo ahua ogunnai ra?
43 Bu unu e buru unu-mmōn Moleki
le kokise mmōn onu wu Refani,

mmọn ndị unu kpụ
nị unu hụn ụzọ e fe wẹ;

m k'e gi ifiri ẹ chụ onụ shikwọrị Babilonụ* ' ' "

⁴⁴ “Ogẹn ahun wẹ gi rị a ghahunmẹ ime atụ hụ, ndi nedi enyi bu Ọdu Ashia-eri hụ hūn a ghoṣi nị wẹ lẹ Osolobue rị. Wẹ run a ke Osolobue don gwa Mozizi, oge Osolobue gi si a run a n'o rị ke hūn o ghoṣi a. ⁴⁵ Ọdu hū e ru ẹka ndi nedi enyi hūn rị oge Joshua gi wu onye-ndu, wẹ nọ hubanhan a ime ali hū Osolobue kwe nkwa. Ohun mē ogẹn wẹ gi banhan d'a nafu ndi ali ndi hū Osolobue chupu nị wẹ ani. O nọ nōdi ebēhū d'e ru ogẹn Defidi. ⁴⁶ Defidi nwon ewere ebe Osolobue rị; o mē ekpere, rịo Osolobue n'o nị a tun nị 'ya wu Osolobue Jekopu ebe obibi. ⁴⁷ Kanị Solomonu wu onye tun nị Osolobue ulo hū.

⁴⁸ Kanị Onye Hū Kachanrini ara bi ulo wẹ gi ẹka tun—iya ke onye-amuma gi si,

⁴⁹ “Osolobue si,

“Elu-igwee wu ukpo m;

uwa wu ihien m'a zoma ukū.

Elee udi ulo k'i k'a tun nị m,

elee ke m'a nọ zu iken?”

⁵⁰ Ele mme mēme ihien ndini ile?” ' "

⁵¹ Unu ndi isi-iken, hūn kwaleni ugun—ke ime obi ke ntin! Onu e gbondon Mmon-nsọ ogẹn ile rikẹ ndi nedi unu don me! ⁵² Elee onye-amuma ke ndi nedi unu kanị kpokpoleni? Uwe gbu ndi hūn ku oku oḅibia Onye Ahun Rị Ochan wu Kraisi, unu e henriguo nwan ndi ren'e lẹ ndi gbu'e; ⁵³ ndi nwehen Iwu Osolobue ye ndi mmọn-ozii bia, kanị unu emen'e!”

E Gi Wẹ Omuma Magbu Stivin'

⁵⁴ Ogẹn wẹ gi nū ihienni Stivin' rị e ku, oken onuma nọ bia wẹ, nkesini wẹ nọde ta n'a ẹka eze†. ⁵⁵ Kanị, nke Stivin, Mmon-nsọ jun ime ẹ, a ki a; o nọ lee enya enu-igwee, hūn ogho Osolobue, hūnzi Jesu k'o turu ẹka-nni Osolobue. ⁵⁶ O nọ si, “Lee ni! M rị a hūn elu-igwee k'o kpupu: m rizi a hūn Nwa nke Iḅian ebe o turu ẹka-nni Osolobue!”

⁵⁷ Kanị, wẹ nọ gi ẹka kikin ntin, do oro ye onu, zunburu ẹ. ⁵⁸ Wẹ nọ gha ime obodo dokpunfaha a; ya wẹ nọ nwan mama a omuma—ogẹn ndi osheri hū wehen'e gi gbupusonmēguu ẹkwa wẹ, yoto wẹ uku okoroḅia ohu ẹfan a wu Solu n'o lepu enya. ⁵⁹ Ogẹn wẹ gi rị a ma Stivin' omuma, o nọ mē ekpere, si, “Di-nwōnni-enyi wu Jesu, nabanhan mmọn m!” ⁶⁰ Ya o nọ gbu osekpū, wesi olu elu, yi, “Di-nwōnni-enyi, agunkwole njonị yeni wẹ!” O kuguu onwan, o nọ nwunhūn.

Isi Nke Eṣatọ

Solu E Kpokpo Ndi Uka

1 Solu hū ebēhū ogẹn wẹ gi rị a magbu Stivin', e ye wẹ ndu wẹ gbu ẹ.

Gha uhuohin hū jemma, wẹ nọ kpokpomē ndi uka rị Jerusalem oda-oda. Wẹ ile nọ gbayiya, gbashisonmē egberē Judia lẹ Sameriya—wezuka ndi-ozii hū pu-ichen. ² Ikennyē ndi a tū egun Osolobue nọ bia d'e buru ozun Stivin' d'e li; wẹ nọ kwan ekwan ohunma-ohunma nị Stivin' a nwunhūn. ³ Kanị Solu hū a sukpo uka-Jesu, a gha ulo-ulo a dokpunfaha ikennyē lẹ ikpoho kweri ni Jesu, e we wẹ e che ulo-ngan.

* **Isi Nke Eṣa:43** M k'a chū unu ghafekwori Babilonu. † **Isi Nke Eṣa:54** Griki: tan'a nkwenren-eze

Uka E Bidon Ime Ali Samerija

⁴ Ogen hu, ndi hun gbayiyani hu e zi ozioma ebe owule we ru. ⁵ Filipo no jen Isi obodo Samerija, gwa we banyeni Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume. ⁶ Ogen igunrun ndi risonme ebeku gi nu ihien Filipo ri e ku, hunzi orun-atumanya o ri a run, we no gonkenme e ntin, ⁷ makeni eje-mmom ri ime ndi bu oda hu a puhasonme ime we, yiko oro; ndi oro le ndi nguro bu oda hu a dnhin. ⁸ Oken ighoghona no ri ime obodo hu.

Saimonu Hun Gi Eje-iken A Run

⁹ Ogen ahun, o nwe okennyehi ohu ri ime obodo hu; efan a wu Saimonu. Onyeni e gi eje-iken e mesonme ihien a tu ndi Samerija ile enya; o hu a nyan isi no wu oken ihian. ¹⁰ We ile e gonkenme e ntin, gha onye nta d'a pu onye uku, a si, "Okennyehi ya gi Iken Osolobue ahun w'a kpo 'Oken-iken.'" ¹¹ We e gon e ntin makeni o tekemeko e gi iken eje-mmom e me ihien a tu enya. ¹² Kani, ogen we gi kwere ihien Filipo ri e ku ebe o ri e ku oku ozioma Ali-eze Osolobue le efan Jizos' Kraisti, we no me we mirin-Chuku, ke ikennyehi ke ikpoho. ¹³ Saimonu nwen no kwerezide; e megwu w'a mirin-Chuku, o no sonhunmeme Filipo; oken orun-atumanya le ihien ahima ndi o ri a hun Filipo ri a run hu a tu a enya oda-oda.

¹⁴ Ogen Ndi-ozu hu pu-ichen hun ri Jerusalem gi nwan nu ni ndi Samerija a nabanhanole oku Osolobue, we no zijenni we Pita le Jonu. ¹⁵ Ogen we gi ru ebeku, we no me ni ndi kwere ekpere keni we nwonhen Mmon-nsu—¹⁶ (makeni o ke nwe onye Mmon-nsu bjakwasi ime we ile, we gihu efan Dinwonni-enyi wu Jizos' me we mirin-Chuku.) ¹⁷ Ya Pita le Jonu no bu aka kwasie we, we no nwonhen Mmon-nsu.

¹⁸ Ogen Saimonu gi hun ni Ndi-ozu hu pu-ichen buhu aka kwasie we, e nwehen we Mmon-nsu, o no wehe eghe n'o ye we, ¹⁹ si, "Yezi ni mme nwen ikenni, keni m buhu aka kwasie ihian, o nwonhen Mmon-nsu."

²⁰ Pita no si a, "Iyu le eghe i na iwi! Makeni i ro ni k'a saeka gi eghe nonrin oyiye Osolobue! ²¹ Y'a ri ime ihien, o nwonzikwoni ihien runi i ime e, makeni obi i ezirinni ebe Osolobue ri. ²² Rogharikwo nwan hun i gi me eje-ihien, ye me ekpere, rjo Di-nwonni-enyi; ikenkwo o gbahari i hun i gi ro iroroni. ²³ Makeni a hunole m ni eje enya-ufu gi i, ni njo kenzikwo i egbun."

²⁴ Saimonu no si Pita le Jonu, "Dodo ni, me ni ni m ekpere, rjo Di-nwonni-enyi, make ihien unu ku gha e me m."

²⁵ Ogen Pita le Jonu gi shiguni Di-nwonni-enyi eri, ziguu ozi Di-nwonni-enyi, me no lakin Jerusalem. Ke we lako, we hu e zisonme ozioma ime obodo mesonme ekere-ekere bu oda risonme ali Samerija.

Filipo Le Oken-Ihian Hu Gha Ali Etiopia Bia

²⁶ Ya mmom-ozu Di-nwonni-enyi no si Filipo, "Lih, gha azuun ndidan-mirin si uzona hu gha Jerusalem si Gaza." (Uzonu ri ime atu.) ²⁷ Ya o no lihi, jenme; o no kunrun onye ali Etiopia hun nwe oken-okwa; oken-okporo ro—o luni nwunye*. Iya wu onye hun e donme eghe le ihien ile okpoho wu eze ali Etiopia wu Kadesi nwe. O bia Jerusalem d'e fe ofufe. ²⁸ O lako nwan alako; o nodi ani ime ugbo-anyinyan a, gunko Ekukwo onye-amuma wu Azaya. ²⁹ Mmon-nsu no si Filipo, "Jen d'e kunrun ugbo-anyinyan hu." ³⁰ Ya Filipo no gbakunrun ugbo-anyinyan hu; o no nu ke okennyehi hu ri a gun Ekukwo onye-amuma wu Azaya. O no ju a, si, "I hu nwan a ghota ihien i ri a gun?"

* **Isi Nke Esato:27** O nwe ikennyehi ndi w'a wara, keni w'e fe ndi-nze ikpoho le ndi ozo.

31 Okennyẹ hụ nọ za, sị, “Nani ke m'e dọn saẹka ghọta omẹni o nwọnni onyẹ kọwanị nị m'a?” Ọ nọ rịọ Filipu n'o nyinhen d'e du ẹ nọdị ime ụgbọ-anyinyan hụ. 32 Ọ rị a gụn ebẹhụ Ẹkụkwọ-nsọ nọ sị,

“Wẹ nọ duru ẹ
     nọkẹ atunrụn wẹ dushiko
     ebe wẹ nọ ẹ gbu atunrụn;
 ọ gba wẹ nkintin
     nọkẹ ke atunrụn wẹ rị a kọ ẹnẹnren
     dọn a gba nkintin.

33 Wẹ nọ kpai ẹ;

wẹ nọ ma a ikpe—

    bụ o nwọnni ihien o mẹ.

Onyẹ jenkọ d'e kuzi oku umu a,

    ebe o mēni e wepụgụọ wẹ ndun a enu ụwa?”

34 Oken-okporo hụ nọ sị Filipu, “Dodo, gwa m, onyẹ ke onyẹ-amumanị rị e ku oku ẹ? 'Ya lẹ enwẹn ẹ ra onyẹ ọzọ?’” 35 Ya ke Filipu nọ gha ebẹhụ ọ rị a gụn zi ẹ ozioma Jizọsị. 36 Ke wẹ jenkọ nwan, wẹ nọ hụn mirin, oken-okporo hụ nọ sị, “Lee mirin ebenu! Kini k'a han m emelee mirin-Chuku?” 37 [Filipu nọ sị a, “Omēni y'e gighọ obi i ile kweri, wẹ k'a saẹka mē i mirin-Chuku.” Ọ nọ za, sị, “E kwerighọ m nị Jesu Kristi wụ Nwa Osolobue.”]

38 Ya ọ nọ sị onyẹ rị a nyann'a ụgbọ-anyinyan hụ kusi; 'ya lẹ Filipu nọ banye ime mirin, Filipu nọ mē ẹ mirin-Chuku. 39 Ogen wẹ gi gha ime mirin pūha, idenmizi, Mmọn-nsọ Di-nwọnni-enyi nọ juru Filipu; oken-okporo hụ ahunzin'a, ya oken-okporo nọ ghoghoma, jennme nke ẹ.

40 Nke Filipu, ebe ọ nọzi hụn enwẹn ẹ wụ obodo w'a kpọ Azotusu. Ọ nọ jensomme, zikọ ozioma ime obodo ile rị egberẹ hụ d'e ru n'ọ pūha Sizaria.

Isi Nke Itenei

Kẹ Sọlụ Dọn Gbehuto Sọnmẹ Ụzọ Jesu

(Orun Ndi-Ozi 22.6-16; 26.12-18)

1 Kani Sọlụ hukwo a ban mban, e ku n'o k'e gbuchanrin ndi ile e son Di-nwọnni-enyi. Ya ọ nọ jẹnburu Onyẹ-isi nchụ-ẹjan,² sị a deye ẹ ẹkụkwọ-ozị jenni ndi ụlọ-ofufe ndi Ju ile risomme Damas'kọsị, keni, ọ hụn onyẹ ọwule hụn e son Ụzọ-Jesu ebẹhụ, ọ kẹnmehen wẹ Jerusalẹm—kẹ ikennyẹ kẹ ikpoho.

3 Ogen o gi nwan jenkọ, nọchime Dama'skọsị, idenmizi, ukpe nọ gha elu-igwee nwunhunme ẹ. 4 Ọ nọ dan; ọ nọ nụ olu hụn sị a, “Sọlụ, Sọlụ, kị haịn i gi e kpokpo m?”

5 Ọ nọ sị, “Onyẹ k'ị wụ, Di-nwọnni-m?” Olu hụ nọ sị, “Mmẹ wụ Jizọsị hụn i rị e kpokpo. 6 Ka lihi nwan, n'ị banye ime obodo, ebẹhụ ke wẹ k'a nọ gwa i ihien i jenkọ d'e mẹ.”

7 Ikennyẹ ndi 'ya lẹ wẹ wị turuhụ ebẹhụ—oku anizini wẹ ku, makeni wẹ nụ olu hụ bụ ahunni wẹ onyẹ ọwule. 8 Ya Sọlụ nọ lihi ọto: ẹnya a hukwo e ti, kani o leghazini ụzọ. Wẹ nọ kwondon ẹ ẹka, wẹ ẹ ban obodo Damas'kọsị. 9 O leghani ụzọ, o rini, ọ rani—ọrọgbọ akpu-uhụohin ẹto.

10 Ogen hụ, onyẹ ohu w'a kpọ Ananayasị rị ime Damas'kọsị. Ananayasini rị ndi e son Ụzọ-Jesu. Ọ nọ hụn ohun ebe Di-nwọnni-enyi nọ sị a, “Ananayasị!” Ọ nọ za, sị, “Di-nwọnni-enyi, lee m.”

11 Di-nwọnni-enyi nọ sị a, “Lihi n'ị jẹn ogele ahun w'a kpọ Streti; i ru iwe Judasi, y'a jụ ukwere okennyẹ ohu wụ onyẹ Tasosị hụn w'a kpọ Sọlụ. Ọ rị e

mẹ ekpere kikenị, ¹² ọ hụnọle ọhụn ebe okennyẹ ohu ẹfan a wu Ananayasi banhan, bu ẹka kwasị a, keni ọ leghamazị ụzọ.”

¹³ Kanị Ananayasi nọ za, si, “Di-nwōnni-ẹnyi, ndi bu ọda a gwaọle m oku okennyeni le eje-ihien ile o me ndi-nsọ i ri Jerusalem. ¹⁴ O ri nwan ebeni make ni onye-isi nchu-ẹjan e yeole a iken n’o gi nwunrun ndi ile a kpọku ẹfan i.”

¹⁵ Kanị Di-nwōnni-ẹnyi nọ si a, “Jenme, make ni okennyeni ke m hori n’o wuru ihien-orun m hun k’e we ẹfan m jenni ndi ali ndi ozo wuleni ndi Izrelu le ndi-nze le ndi Izrelu; ¹⁶ mme le enwen m jenko d’a ghosị a oken afunfun o jenko d’e gi ufiri ẹfan m ta.”

¹⁷ Ananayasi nọ jenme. O ru ebegu, ọ nọ banye ime ulo ahun, bu ẹka kwasị Solu, si a, “Solu nwene m, Di-nwōnni-ẹnyi wu Jesu hun i hun ụzọ ogen i gi lala zihę m—keni i leghamazị ụzọ leni Mmōn-nsọ jun ime i.” ¹⁸ Ozigbo hu, ihien nọke okpuku-azun nọ gha Solu ẹnya danfuha, ọ nọ leghamazị ụzọ. Ya ọ nọ lihi, we nọ me ẹ mirin-Chuku; ¹⁹ o riguu ihien-oriri, ndun nozi ban a.

Ya le umu-azunun Kraisti ri Damas’kosi nọ nodi uhuhin ole-le-ole.

Solu E Zi Ozioma Ime Damas’kosi

²⁰ Ozigbo, ọ nọ kume oku Jesu ime unofufe ndi Ju risonme ebegu, a si we ni, “Okennyeni wu Jesu wu Nwa Osolobue!”

²¹ O tu ke we han nun’a ẹnya, we hu a si, “Onwan ele okennyeni te ri e kpkoko ndi hun a kpọku ẹfani ime Jerusalem? Ele ya k’o biani nwan ebeni, keni ọ kenmenrin we jenni ndi-isi nchu-ẹjan?”

²² Kanị Solu hu e zewaye ime ozi ọ ri e zi—nkesini ndi Ju bi Damas’kosi asani ẹka e son e do make ni ọ hu a ghosichanrin ni Jizosi we ri e ku oku ẹ wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume.

Solu A Wanahin

²³ O tebe, ndi Ju no rin’e ngo ni we gbu e. ²⁴ Kanị Solu nọ nu ihien we romę. We hu e che nche onu-mgbon risonme obodo hu uhinhin le efinnai ni we gbu e. ²⁵ Kanị ndi kweri oku e ri e sonn’e nọ gi ime uhinhin bu e che ime ukpalı, gha oghere ri mgbon obodo hu do a ye azun hun-ebu.

Solu A Bia Jerusalem

²⁶ Ogen o gi ru Jerusalem, ọ nọ cho n’o banyeni ndi ri e son Uzọ-Jesu, kanı egun e ri a tu we ile make ni ekwerini we n’o henringuo onye nke Jesu. ²⁷ Ya ke Banabasi nọ nwan we Solu jenni ndi-ozı ahun pu-ichen, kowa ni we ke Solu don hun Di-nwōnni-ẹnyi ụzọ, kowazini we ni Di-nwōnni-ẹnyi a gwaguo Solu oku; ọ gwazi we ke Solu don ku oku ẹfan Jizosi ime Damas’kosi, e ku e e kusi e iken. ²⁸ Ya le we nọ wima ime Jerusalem, ni we ile wu ohu. O hu e ku oku Di-nwōnni-ẹnyi, e kushi e iken. ²⁹ O hu a gwa ndi Ju te ri ali ndi ozo hun a su Griki oku Jesu, e son we a do—kanı, we hu a cho ni we gbu e. ³⁰ Ogen ndi kweri ni Kraisti gi marin ni we ri a cho ni we gbu e, we nọ we e si Sizarıa, gha ebegu zipu a si Tasosi.

³¹ Ya udon nọ rinı ndi uka ri Judia le Galili le Sameriya. Mmōn-nsọ hu a gba we ume, we hu e zekenme, e buwaye ọda, e gi egun Di-nwōnni-ẹnyi e bi.

Pita E Jen Lida le Jopa D’a Run Orun Di-nwōnni-ẹnyi

³² Ogen Pita gi ri e jensonme ebe ile d’a hun ke ndi ile kwerini nọ, ọ nọ jenzi d’e kunrun ndi kwerini bi obodo Lida. ³³ Ebegu k’o nọ hun okennyẹ ohu ẹfan a wu Enasi, hun dineni kete ahua esato enwai, make ni oro kinmin e. ³⁴ Pita nọ si a, “Enasi, Jesu Kristi a zuo i nwan; lihi n’i gbama bedi i!” Ya ọ nọ lihi oto ozigbo hu. ³⁵ Ndi ile bi Lida le Sharonu nọ hun Enasi n’o lihigu, we nọ roghari, sonme Di-nwōnni-ẹnyi.

³⁶ Ogen hụ, o nwọn okpoho ohu rị obodo Jopa hụ e sọn ụzọ Jesu; ẹfan a wụ Tabita. (Ọnụ Griki Tabita wụ Dọkasi—ya wụ “Ele.”) O mę ọghọ ọda-ọda, e yezikwọ nị ndi igbennyę ẹka ọhunnma-ọhunnma. ³⁷ Ogen hụ, emu nọ kuma a, ọ nọ nwunhụn. Ogen wę gi wuguu a ẹhụ, wę nọ bu ẹ dinę imę mmughe rị ibe elu. ³⁸ Makeni Lida nọkunmę Jopa, ogen ndi hụ e sọn ụzọ Jesu gi nụ nị Pita rị Lida, wę nọ zi ikennyę ẹbuọ d’a rịọ a, si, “Dodo, biakenrin d’e kunrun ẹnyi.” ³⁹ Ya Pita nọ lihi, sọnmę wę. Ogen o gi ru ebẹhụ, wę nọ w’e si mmughe hụ rị ibe elu. Ndi ile di wę nwun nọ fihunmę Pita, a kwan ẹkwan, a ghosisonmę ẹ ẹwuru tueni le ẹkwa ndi ọzọ Dọkasi kpa ogen o gi rị ndun. ⁴⁰ Pita nọ si wę ile pu; ọ nọ gbu oseku, mę ekpere. Ya ọ nọ gbehuto, bu ihun zime ozun hụ, si, “Tabita, lihi.” Ya Tabita nọ shiapu ẹnyi. Ogen o gi hụn Pita, ọ nọ ndi alị elu bedi. ⁴¹ Pita nọ we ẹka a ye ẹ, yen’e ẹka lihi ọto. Ya Pita nọ kpọ ndi-nso ile le ikpoho ndi ahun di wę nwun, we Tabita ghosi wę, wę nọ hụn a n’ọ rizi nwan ndun. ⁴² Ihienni nọ kpogbari Jopa ile, ndi bu ọda nọ kweri ni Di-nwonnienyi. ⁴³ Pita nọ ndi Jopa uhuhin ole-le-ole, iwe onye ohu w’a kpọ Sajmonu, hụn a kwa akpukpo.

Isi Nke Iri

Pita Le Konehusu

¹ Imę obodo Sizaria, o nwọn okennyę ohu ẹfan a wụ Konehusu. Onye a ki ndi-agma ro: ọ ki ndi-agma ọgun-isen imę itu-agma w’a kpọ Itu Itali. ² Okennyeni e gichanrin obi ẹ ile e fe ofufe; ‘ya le ezi-le-ulo a ile a tu egun Osolobue. O yesonmę ndi igbennyę rị imę ndi alị ahun ihien. O mę ekpere, a kpoku Osolobue ogen ile.

³ Uhuohin ohu, ihien nọke okuloku eto nke efinnai, ọ nọ hụn ohun. Imę ohun ahun, mmọn-ozu Osolobue nọ banhan, si a, “Konehusu!” ⁴ Ya Konehusu nọ bu ẹnyi tuma mmọn-ozu hụ, gi egun si a, “Di-nwonnim, ki ro?” Mmọn-ozu hụ nọ si a, “Ekpere i le ihien ile i rị e ye ndi-igbennyę e ruguo ebe Osolobue rị nọke ihien w’e gi nyanhan i. ⁵ Zi wę nwan Jopa d’e wehe okennyę ohu ẹfan a wụ Sajmonu hụn w’a kpọ Pita; ⁶ ọ rị iwe Sajmonu hụn a kwa akpukpo, hụn iwe ẹ rị ẹhụ Ohimin.” ⁷ Ogen mmọn-ozu hụ gwa a oku gi puguu, Konehusu nọ kpọ ndi idibo ẹ ẹbuọ le onye-agma ohu hụn a tu egun Osolobue hụn rị imę ndi e jenn’e ozi. ⁸ Ogen o gi gwaguu wę ihien ile menị, ọ nọ zi wę Jopa.

⁹ Eki e fon, ihien nọke okuloku mmẹbuo nke efinnai, ogen anwun gi a rị isi, ikennyę ahun nọ rumę obodo hụ. Ogen hụ ke Pita gizikwo shi enu ulo d’e mę ekpere. ¹⁰ Egun a gunma Pita, ọ nọ choma ihien o k’e ri. Ogen wę gi rị e męmę ihien-oriri hụ, idennmizi, ọ nọ nọkeshi uran buru e—bu ẹle uran. ¹¹ O nọ hụn ke enu-igwee kpupu, hunzi ke ihien nọke ẹkwa shiani gha ele lala rike si wę dodon ẹ ntin ẹno. ¹² Udi anu ile nwọn ukụ ẹno le ndi ile a rini lezi nnunu ile e fe elu—richanrin imę ẹ. ¹³ Ya ọ nọ nụ olu si, “Pita, lihi, gbu n’i ri.”

¹⁴ Kanj Pita nọ za, si, “Mba-o, Di-nwonnienyi! Erituni m ihien runi mọbu ihien ẹnyi a so.”

¹⁵ Olu hụ nọ biazin’a hụn mę ẹ mgbe ẹbuo, si, “Akpokwole ihien Osolobue męguu n’ọ rị ọchan ihien w’a so.” ¹⁶ Ihienni e męfu mgbe eto, wę nọ weri ihien nwan ozigbo si elu-igwee.

¹⁷ Ihienni nọ gba Pita nghari-ẹnyi ọda-ọda. Ogen o gi rị e ro ihien hụ ọ hụn ke ndi-ozu hụn Konehusu zi gihu ru ebẹhụ, turu onu-mgbon, a ju ke elebe ke iwe onye w’a kpọ Sajmonu rị. ¹⁸ Wę nọ wesi olu wę elu, ju ke Sajmonu hụn w’a kpọ Pita hụ ebẹhụ.

19 Ogen Pita gi rikwo e ro ihien hu o hun, Mmon-nso no si a, "Lee e, ikenny e eto ri a cho i. 20 Lihi nwan, n'i hidan d'e kunrun we. Etule, ka sonme we—ni mmē zihē we." 21 Ya Pita no buru ikennyē ndi hu, si, "Mmē wu onyē ahun onu ri a cho; ki hain unu gi bia?"

22 We no za, si, "Koneḷusu zi enyi. Onyē a ki ndi-agma ro, o ki ndi-agma oḡun-isen; o wu onyē ezi-omumē hun a tu egun Osolobue; ndi Ju ile e ku oku e oḡunma. Mmon-ozī ri nsō gwa a d'a kpō i, n'i bia iwe e keni o nu ihien i k'e ku." 23 Ya Pita no si we banhan, o no ye we ebe we k'a ranhin.

Eki e fon, o no lihi, sonme we; ndi hu ime ndi kwerini ri Jopa no sonme e. 24 Eki e fonzi, we no ru Sizeria. Koneḷusu hu a tu enya we, obi e konrin e elu; o kpokikomeḡu ndi nke e le ndi wu ezigbo oḡu a. 25 Ogen Pita gi bia, Koneḷusu no jen d'e kunrun e, gbun'e oseku, fe e. 26 Kanj Pita no me e lihi oto, si, "Lihi oto, ni ihian mmaka ke m wuhu." 27 K'o don ri e son Koneḷusu e ku, o banye ime ulo, o no hun ni igunrun ihian a gbakikomeḡu. 28 O no si we, "Unu le enwen onu a maringho ni Iwu kwodon onyē Ju k'e son onyē ali ozo meko mobu jen iwe e. Kanj Osolobue a ghoḡiguo m m'a kpole onyē owule onyē runi mobu onyē we k'a so. 29 Ya hain m gileni tu ke we bia d'a kpō m; m ri nwan a ju, ki unu kpōni m?"

30 Koneḷusu no za, si, "Nwene mgbeni taio, m ri iwe m e me ekpere, ihien no ke okuloku eto nke efnai; ya okennyē ohu no wuzo m ihun idemizi. O yi ewuru ri e gbukeni. 31 O no si, 'Koneḷusu, Osolobue a nuole ekpere i, o nyanhanguo aka i ri e yeni ndi igbenye. 32 Zi nwan ozi jen Jopa d'a cho Saimonu hun w'a kpō Pita, o ri iwe Saimonu hun a kwa akpukpo, hun ri ehū Ohimin.' 33 Ya m no zi we d'a kpō i ozigbo. Y'e meke i gi bia. Enyi ile ri nwan id'anya Osolobue ebeni keni enyi gon ntin ihien ile Di-nwonne-enyi si i ku."

Ozi Pita Zi Iwe Koneḷusu

34 Ya ke Pita no gwama we oku, si, "A hunguo m'a nwan ni Osolobue ara tu onyē ihian wu. 35 Kama, o nabanhan onyē owule hun a tu egun e, e me ihien ri mma—a ra tu onyē ali ihian wu. 36 Unu a maringho ozi o zijenni ndi Izrelu hun wu ozioma hun e wehe udon, udon hun a bia ghahani Jesu Kristi Onyē nwē ihien ile le ihian ile. 37 Unu a maringhozi ihien ile me ime ali ndi Ju. Ime Galili k'o gha bidon—ogen we gi meḡuu mirin-Chuku ahun Jonu si ihian ile d'e me; 38 ya wu ni unu a maringho ke Osolobue don tume Jizos' onyē Nazareti, gi Mmon-nso le iken gbajun e; le k'o don jenhunme, e me ihien-oma, a zuo ndi ile Ekwensu ri a lu, makeni Osolobue noyen'e. 39 Enyi wu osheri ihien ile o me ime ali ndi Ju, ke hun o me ime obodo we kanj wu Jerusalem. We no gbu e ghahani ihogbu e elu obe we gi osisi memē. 40 Kanj hun m'e akp'ohin eto, Osolobue no weli e. Osolobue no ni ihian hunsonme e. 41 kanj ele ihian ile—kama enyi suo, enyi ndi Osolobue hopuhaguu, ni enyi wuru osheri, enyi wu ndi son e ri, son e ra, k'o ghaguu onwun lihi. 42 O nozi si enyi hun a ni enyi zi ihian ile ozini, gwa we ni iya wu Onyē hun Osolobue tume hun jenko d'e kin ndi ri ndun le ndi nwunni ikpe. 43 Ndi-amuma ile shia n'a eri ni onyē owule hun kwerini n'e e ndonhen mgbaghari njo ghahani efan a."

Ndi Wuleni Ndi Ju E Nwonhen Mmon-nso

44 Ebe okuni rikwo Pita onu, Mmon-nso no biakwasị we ile nu oku-Chuku hun Pita ri e ku. 45 O no tu ndi ahun kwa ugu (ya wu ndi Ju) hun kwerini hun gha Jopa sonhen Pita enya ni Osolobue e hukpughozide ndi wuleni ndi Ju Mmon-nso ahun o si o k'e ye. 46 Makeni, we nu ke we ri a su-asusu ndi ozo ri

icheñ-icheñ, a ja Osolobue mma. Ya Pita no si, ⁴⁷ “Onye k'a si we emele ndini mirin-Chuku, ebe o menì e nwonhenguò we Mmon-nsò ke enyi don nwonhen”
⁴⁸ O no si we gi efan Jizos' Krajist me we mirin-Chuku.
 We no si a sonzi we nodi uhuhin ole-le-ole.

Isi Nke Mmanaj

Pita A Kowanj Ndi Ghotafie N'e K'o Jen

¹ Ya ndi-ozì ahun pu-icheñ le ndi ozò kwèrini ri Judia no nu ni ndi wuleni ndi Ju a nabanhanguzi oku Osolobue.

² Kanj, ogen Pita gi ru Jerusalem, ndi kwa ugun kwèrini no du e kpeme, ³ si, “Ki hañ i gi jen nke ndi kwaleni ugun, son we ri ihien-oriri?” ⁴ Ya Pita no gi uri-uri kowamanj we ke o don me, si,

⁵ “Ebe m ri e me ekpere ime obodo Jopa; o nokesi uran buru m—bu ele uran; m no hun ohun. Ime ohun hu, m no hun ihien no ke ekwa shianj k'o gha elu-igwee lala rike si we dodon e ntin eno, o no ru ebe m ri. ⁶ Ogen m gi lekpo a, a hun m anu ri ichen-ichen nwe uku eno le anu ndi e ri anu le ihien ndi a rinj le nnu nu e fee elu ime e. ⁷ M no nu olu si m, 'Pita, lihi, gbu n'i ri.' ⁸ Kanj, m no si, 'Mba Di-nwonni-enyi, makeni ihien runj mobu ihien enyi a so a bantu ni m onu.' ⁹ Kanj olu hu a gha enu-igwee kuzi oku, za, si, 'Ihien Osolobue megguo n'o ri ochan, akpokwo'l'a ihien w'a so.' ¹⁰ Ihienni e mepu mgbe eto, we no dorì ihien hu ile shi elu-igwee.

¹¹ Ozigbo hu hura, ikennyè eto we gha Sizaria zi ozi bia ni m no ru ulo ebe enyi ri. ¹² Ya Mmon-nsò no si m sonme we, m'e tufe. Ikennyè isinni wu umune enyi ime Krajist no sonmezi m, enyi no banye iwe okennyè hu. ¹³ O no gwa enyi k'o don hun mmon-ozì ohu puha, turu ime ulo a, si a, 'Zijen ihian Jopa d'e wehe Saimonu hun w'a kpo Pita. ¹⁴ O k'e zi ozi 'yu le ikpun-ulo i ile k'e gi nwon nzuopuha.' ¹⁵ Ogen m gi kume, Mmon-nsò no biakwasì we k'o don biakwasì enyi isi-ibuzo. ¹⁶ Ya m no nyanhan oku Di-nwonni-enyi ku: k'o don si, 'Jonu gi mirin me mirin-Chuku, kanj Mmon-nsò ke we k'e gi me onu mirin-Chuku.' ¹⁷ O me nwan ni Osolobue ye we udi oyiye ohu hu o ye enyi ogen enyi gi kwèri ni Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi, onye wu mmè hun m'e gi gbondon Osolobue!”

¹⁸ Ogen we gi nu ihienni, o nwezini ihien we ku. We no ja Osolobue mma, si, “Ya wu ni Osolobue e yeguzide ndi wuleni ndi Ju oghere w'e gi gbehuto ime njò we, nwon ndun!”

Uka E Bidon ime Antioku

¹⁹ Ndi uka gbayiani ogen ukpokpo le ihien me Stivin gi me rukworì Finishia, Saiprosi le Antioku, ziko ozioma; kanj ezini we onye owule mmanj ndi Ju suo. ²⁰ Kanj, o nwegho ikennyè wu ndi ali Saiprosi le Sarin' ri ime we hun ru Antioku, gwazikwo ndi wuleni ndi Ju oku hu, zime we ozi Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi. ²¹ Eka Di-nwonni-enyi noyeni we, igunrun ihian no kwèri, roghari, sonme Di-nwonni-enyi.

²² Ogen ndi uka ri Jerusalem gi nu a, we no zi Banabasi jen Antioku. ²³ Ogen o gi ru e, hun efoma Osolobue k'o ri orun, o no ghoghò; o no dun we odun we wusonme ndi Di-nwonni-enyi gi e don-nya le ndi gichanrin akpakali obi we e fe Di-nwonni-enyi. ²⁴ Banabasi wu ezigbo ihian; Mmon-nsò jun ime e, a ki a; o nwon okukwe oda-oda. Ogen hu, ndi bugbu enwen we oda no sonme Di-nwonni-enyi.

²⁵ Ya Banabasi no jenme Tasosi d'a cho Solu. ²⁶ Ogen o gi hun a, o no wehe e Antioku. Uwe le ndi uka ahun hu e zugbama orogbo ahua; we hu a kuzi ndi

bu oda. Ime Antiokwu ke we no kpoma ndi kwere Kraisti "Kristiens'," ya wu, "Ndi Nke Kraisti."

²⁷Ogen hu, o nwe ndi-amuma gha Jerusalem bia Antiokwu. ²⁸Ya ke onye ohu ime we hun w'a kpo Agabosi no lihi oto, bu amuma ghanani iken Mmon-nsọ, ni oken ugani k'a mugbari uwa ile. Ihienni o ku me ogen Klodiosi gi wu eze-kani ri a ki Rom. ²⁹Ndi e son uzo Jesu no kweregbama ni onye-onye jenk'e wehe ke eka a han, ni we zijienni ndi kwere ni hun bi ime Judia. ³⁰Ya we no nwan tu ihien ke we don ku; we no we ihien we tu ye Solu le Banabasi jenni ndi-isi uka ri Jerusalem.

Isi Nke Mmēbuo

Herodu E Kpokpo Jemisi Le Pita

¹Ogen hu, Herodu wu eze no nwunrun ndi hu ime ndi uka, ken'o me we eje-ihien.

²O gigwu o pia-agma gbu Jemisi nwehe Jonu, ³o no hun ni ihienni suo ndi Ju usuo, o no nwan nwunrun Pita. (Ihienni me ogen Mmemme Bredi nwonleni yisti o gi a fu.) ⁴Ogen o gi nwunrungwu Pita, o no bu e che ulo-ngan, we e che eka itu-agma eno ndi-agma eno-enonmme. Herodu bu obi n'o k'e kin e ikpe id'anya ihian ile we megwu Mmemme-Nghafe hun ya le Mmemme Bredi nwonleni yisti o gi a fu wi. ⁵Ya we no bu Pita to ulo-ngan; kani ndi-uka no wepuha obi we memen'e ekpere, a kpoku Osolobue banyen'e.

Mmon-ozu E Wepuha Pita Ime Ulo-ngan

⁶W'a kpo a eki ke we k'e wepuha Pita, o ru ime uhinhin, Pita ri uran egbata ndi-agma ebuo. We gi egan ebuo kpoma a; o nwezi ndi-agma ri ezi ehụ onumuzo unon-ngan ahun e che nche.

⁷Idenmizi, mmon-ozu Di-nwonni-enyi no fopuha ebegu; ukpe no nwan ime mmughe hu we kpokin e ye ime ulo-ngan. Mmon-ozu hu no kpa Pita eka ekunkun, kpotien e, si, "Lihi oto ozigbo!" Ya egan ndi hu no gha a olu-eka danfu. ⁸Mmon-ozu hu no si Pita, "Kenme akpukpo-ukun i, y'e yiri akp'uku i." Pita no me ihien o ku. O nozi si Pita, "Yiri ekwa y'e yiye e elu e, y'e somme m."

⁹Pita no son e gha ime ulo-ngan pu. Pita amarin ni ihien we ri e gi mmon-ozu ahun e me wu enya-uke, o ro n'o ri a hun ohun. ¹⁰A ghafegwu we itu ibuzo le nke ebuo ri e che nche, we no fuha onu-mgbon igwe hun we gha a puha ime ngan hu, banye ime obodo. Ya ke onu-mgbon hu no gi eka a gunpuni we, we no pu, puha ogele ohu. E jenzukazi we, idenmizi mmon-ozu hu no na Pita to.

¹¹Ya enya no fon Pita, o no si, "O weguo m nwan enya ni Di-nwonni-enyi zi mmon-ozu e d'a zuopuha m eka Herodu le ihien ile ndi Ju te ri a tu enya a."

¹²Hun o gihu ghota ihien meni, o no si iwe Meri, nne Jonu, ebe ndi bu oda gbakikome e me ekpere. Efan Jonu wuzi Mak. ¹³Ogen o gi du eka onu-mgbon ri ezi, odibo ohu wu okpoho hun w'a kpo Roda no puha d'a za. ¹⁴Ogen o gi ghota ni olu Pita ro, oken ighoghọ no jun e obi, nke wuni hun o k'e gi gunpu onu-mgbon hu, o gbanzi ime ulo d'a gwa we ni Pita turu onu-mgbon. ¹⁵We no si a, "Era ri a pu i!" Kani o hukwo e ku e ni ezioku ro. We no si, "Mmon-ozu e ro." ¹⁶Kani Pita hukwo a du eka. Ogen we gi nwan gunpu onu-mgbon, a hun w'a, o no tu we enya. ¹⁷O no gi eka si we gba nkintin, o no kowa ni we ke Di-nwonni-enyi don wepuha a ime ulo-ngan. O nozi si, "Gwa ni Jemisi le ndi uka hoduni ihienni." Ya ke o no pu, si uzo ozo.

¹⁸Ogen eki gi fon, oken isusu no ri ime igunrun ndi-agma te ri e che Pita nche make ihien meni, we gileni marin k'o jen.

19 Ogen Herọdu gi chọguu a, ọ hunn'a; ọ nọ jukem nđi nche hụ ọnu—ọ nọ sị wẹ gbu wẹ. Ya ọ nọ gha Judia pụ, si Sizarja d'a nọdị.

Onwun Herọdu

20 Ogen hụ, Herọdu rị e bu ni nđi Taya lẹ Sidonu olulu. Ya wẹ nọ zugbama d'a hun a. E buguu wẹ ụzọ jẹn d'a hun Blastosi hun e lefu ogwa Herọdu ẹnya, keni o kweri yeni wẹ ẹka. Ya wẹ nọ nwan jẹn d'e kunrun Herọdu d'a rịọ a ni ya lẹ wẹ dọn—makeni anị Herọdu rị a kị kẹ alị wẹ gha e nwehẹn ihien-oriri.

21 Ụhụọhịn wẹ kaye e ru, Herọdu nọ yiri ẹwuru-nze ẹ, nọdị alị ukpo ẹ, gwama nđi hụ oku. 22 Nđi ahun hụ e yi oro, a sị, “Oluni wu olu mmọn, ẹlẹ olu ihian-mmaka!” 23 Ozigbo, mmọn-ozị Osolobue nọ titu Herọdu, makeni ọ narin ojja-mma hụ hun nkẹ o gi wẹ ẹ ye Osolobue. Ọhọrị nọ bu ẹ ri, ọ nọ nwunhụn.

24 Kanj oku Osolobue hụ a gha ihun, nđi bu-oda hụ e kweri.

Banabasi Lẹ Sọlu E Kinhen Antiọku

25 Ogen Banabasi lẹ Sọlu gi runguu ihien ahun wẹ bja Jerusalem d'a run, wẹ nọ gha Jerusalem kinhen Antiọku. Ogen hụ wẹ gi kinko, wẹ nọ weri Jonu hun w'a kpọzi Makị.

Isi Nke Mmètọ

Ndị-uka E Zifụ Banabasi Lẹ Sọlu D'e Zi Ozioma

1 O nwe nđi-amuma lẹ nđi-nkuzi rị uka rị Antiọku. Nđini wu: Banabasi, Simionu (w'a kpọ Onye-ogi), Lushiosị (onye alị Sairin'), Manenị (hun ya lẹ Herọdu hun rị a kini wu ọwu gha alị lala) lẹzi Sọlu. 2 Ogen wẹ gi rị e fe Dinwonni-enyi, e bu ọnu. Mmọn-nsọ nọ sị, “Wefuha ni ni m Banabasi lẹ Sọlu, ni wẹ hun ụzọ d'a run ọrun m kpọ wẹ d'a run.” 3 Ogen wẹ gi buguu ọnu, meguu ekpere, wẹ nọ bu ẹka kwasị Banabasi lẹ Polu, zipu wẹ.

Banabasi Lẹ Polu E Zi Ozi Ime Alị Saiprosi

4 Mmọn-nsọ e zipuguu Banabasi lẹ Sọlu, ya wẹ nọ si Selusia, gi ugbo-mirin gha ebẹhu si anị Saiprosi hun mirin nọhunme. 5 Ogen wẹ gi ru Salamisi hun rị ime Saiprosi, wẹ nọ ku oku Osolobue ime ulọ-ofufe ndi ju risonme ebẹhu. Wẹ lẹ Jonu wizikwo, keni ọ hun ụzọ e yeni wẹ ẹka.

6 Ogen wẹ gi ghagbariguu alị hụ mirin nọhunme d'e rukworị Pafosi, wẹ nọ kunrun onye ohu gi eje-iken a run. Onye Ju k'ọ wu, onye amuma-ntu; efan a wu Ba-Jizosi. 7 'Ya lẹ Govano rị a kini wu Sejos' Polosi rị. Sejos' Polosini wu onye nwe uche, ọ nọ zi wẹ kpọ Banabasi lẹ Sọlu, makeni ọ chọ n'ọ nọ oku Osolobue.

8 Kanj onye hụ e gi eje-iken a run wu Ba-Jizosi hun w'a kpozikwo Elimasi (makeni efan a wuzikwo Elimasi) hụ a papu oku wẹ, a liliama n'ọ me Govano hụ wefu obi ẹ, amangbe o kwerini Jizosi. 9 Kanj Sọlu hun w'a kpozikwo Polu hun Mmọn-nsọ jun ime ẹ, a kị a, nọ bu ẹnya zime onye hụ gi eje-iken a run, 10 sị a, “Nwa Ekwensu! Enenren ihien ile Chuku chọ k'i wu! Ero lẹ eje-ihien ile rị ichen-ichen jun ime! Y'a rukpobehiko ezioku Di-nwonni-enyi, e me ẹ n'ọ rị kẹ ntu? 11 Gọn nwan ntin: ẹka Di-nwonni-enyi jenkọ d'e bitu i kikenni—ẹnya k'ẹ kpu i ishi, y'e leghakozị ụzọ ẹkere ogen!”

Ozigbo ahun, ebe ile nọ me Elimasi igirigi-igirigi, gba a ishi ẹnya. Ọ nọ bisonmemẹ ẹka, jehunmemẹ, a chọ onye jenkọ d'e kwondon ẹ ẹka, e du ẹ. 12 Ogen Govano hụ gi hun ihien menị, ọ nọ kweri ni Di-nwonni-enyi; nkuzi banyeni Di-nwonni-enyi tu a ẹnya oda-oda.

E Zi Wẹ Ozi-oma Ime Antiọku Rị Pisdia

13 Pọlụ lẹ ndi ya lẹ wẹ wị nọ gi ụgbọ-mirin gha Pafọsị jènme Pẹga hụn rị Pamfilia. Ebehụ kẹ Jọnụ hụn w'a kpọ Makị nọ la wẹ tọ, lakin Jerusalem.

14 Wẹ nọ jenshi ihun, gha Pẹga si Antiọkụ hụn rị Pisidia. O ru Uhuoḥin Izu-iken, wẹ nọ banye ime ụlọ-ofufe ndi Ju, ya wẹ nọ nọdị alị. 15 Ogen wẹ gi gungụu Iwu Mozizi lẹ ihien ndi-amuma de, ndi-isi unọ-ofufe hụ nọ zi ozi jenni wẹ, si, “Umune, omeni unu nwẹ oku unu k'e gi gba ndinri rị ebeni ume, ku ni nwan.”

16 Ya Pọlụ nọ lihi ọtọ, gi ẹka gwa wẹ gba nkintin, o nọ kume, si,

“Unu ndi Izrelụ lẹ ndi ọzọ a tū egun Osolobue, gón ni ntin! 17 Chuku ndi Izrelụ hori ndi nedi enyi kanị, memẹ wẹ ndi uku ogen hu wẹ gi bi anị Ijiptu, ya o nọzi gi iken hi-ogbe gha alị Ijiptu wepuha wẹ. 18 O nọ dinchanrin ihien ile wẹ rị e mē ime atụ ọrọgbọ ahua ọgunnai. 19 Ogen o gi tikpoguu alị ẹsa rị Kenani, o nọ we alị wẹ ye ndi Izrelụ n'o henrin nke wẹ. 20 Wẹ nọ bi ebehụ ọrọgbọ ahua iri-kwasị-ọgunnai kwasị nnu. Omeḡuu, o nọ yesonme wẹ ndi ahun hannị wẹ enen d'e ru ogen onye-amuma wu Samuẹlụ. 21 Ogen wẹ gi si ni wẹ chọ eze, Chuku nọ ye wẹ Solu nwa Kishi, onye ebón Benjamini. Solu nọ kị wẹ ọrọgbọ ahua ọgunnai. 22 Ogen Chuku gi napuguu Solu eze, Chuku nọ tumẹ eze wẹ wu Defidi. Ihienni kẹ Chuku ku banyeni Defidi, ‘A hūnguo m'a ni Defidi nwa Jese wu ụdị ihian hūn a sụo ni m, onye hūn k'e mē ihien ile m chọ.’ 23 Osolobue a ghaguo ebón okennyeni wu Defidi wepuha ni ndi Izrelụ Onye-nzupuha wu Jizosị nọkẹ k'o don kwe nkwa.

24 Ni Jesu d'a puha d'e bidon orun a, Jónu e ziguole ndi Izrelụ ile ozi wẹ gi mē mirin-Chuku wẹ gi ghosị ni e roghariguo wẹ. 25 Ogen orun Jónu gi guma, Jónu nọ si, ‘Onye kẹ unu ro ni 'ya kẹ m wu? Elee m Kraistị. Mba. Kanị, o nwẹ onye ohu lalanị m memeguu, erude ni m hūn a topu eriri akp'uku rị a uku.’

26 Umune m, umu Ebrahim lẹ ndi ọzọ hūn a tū egun Osolobue, e zihęguo ni wẹ enyi ozioma nzuofuhani. 27 Kanị, make ni ndi bi ime Jerusalem lẹ ndi-ndu wẹ amarin ni ya rọ, make ni aghohazikwoni wẹ oku ndi-amuma hūn w'a gun Uhuoḥin Izu-iken ile, wẹ nọ gbu ẹ, gi ẹ mezu oku ndi hu—bu a marin wẹ. 28 O sụo n'a ni a hūnni wẹ ihien owule wẹ gi ma a ikpe onwun, a si wẹ Pailetị 'ya gbu ẹ. 29 Ogen wẹ gi mezuguu ihien ile wẹ de banyen'ẹ ime Ekwkwọ-nsọ, wẹ nọ gha osisi ahun (ya wu elu obe) wetu ẹ, bu e che ime ili. 30 Kanị Osolobue nọ gha onwun weli ẹ. 31 Orogbo akp'ohin ole-le-ole, o hu e we enwen ẹ a ghosị ndi son ẹ gha Galili bia Jerusalem. Ndinri wu nwan ndi osheri ẹ ebe ndi nke enyi ndi Izrelụ rị.

32 Enyi wehe ni onu ozioma, hūn wu ni: nkwa hu Osolobue kwe ndi nedi enyi kanị, 33 a wuruguo nwan ihien o mezuni enyi wu umu wẹ ghahani iweli Jesu —nọkẹ kẹ wẹ donzikwo de ẹ ime Ebu-oma nke ebuo, si,

‘I wu Nwa m;

a ghosiguo m tanni ni wu nwa m.’

34 O mē nke oweli o weli Kraistị ime onwun, nke wu ni o nwonna k'o k'a don rehi, Osolobue ku oku ẹ ime Ekwkwọ-nsọ, si,

‘M k'e meni i ihien ndi hu rị nsọ
hūn m kwe Defidi nkwa a.’

35 Ya hañ o gi kuzi uzọ ọzọ ime ebụ-oma, si,

‘Ya niko Onye-nsọ i rehi.’

36 O mē nke Defidi, ogen o gi meguu uche Osolobue ogen nke ẹ, o nwunhūn, e li w'ẹ ebe wẹ liye ndi nedi ẹ kanị, o nọ rehi. 37 Kanị, onye hu Osolobue weli e rehini.

³⁸ Umune m, marin ni nwan ni we gi efan Jizosini e zi unu ozi mgbaghari njo; ³⁹ ni onye owule kwereini'e k'a wanahin ikpe-omuma ya le ihien ile onye ahun me wi, bu Iwu Mozizi asako aka me onu wanahin.

⁴⁰ Kpachanpu ni nwan enya amangbe ihien ndi-amuma ku gha e me unu. Ndi amuma si,

⁴¹ 'Lee n'e, unu ndi emu!
Y'a tughu onu enya
keni unu la ntikpo—
makeni m ri e me ihien
ogen nke unu,
ihien unu jenkoleni d'e kweri,
osoton'a ni ihian gwa onu ya.' ”

⁴² Ogen Polu le Banabasi gi puko, ndi hu no rio we ni we gwazi we ihien ndini Uhuohin Izu-iken lalani. ⁴³ Ogen we gi gbashiagu, ndi Ju bu oda le ndi wuleni ndi Ju hun e fe ofufe ndi Ju no sonme Polu le Banabasi. Polu le Banabasi no gba we uwe, si we turukemme ime efoma Osolobue meni enyi.

⁴⁴ Uhuohin Izu-iken sonn'e, ebegu ile no jun, makeni ndi obodo hu ile e te d'e zuchanrin keni we nu oku Osolobue. ⁴⁵ Kani, ogen ndi Ju gi hun igunrun hu, enya no fuma we. We no papuma oku Polu, kume eje-oku. ⁴⁶ Kani Polu le Banabasi no ku e, kushi e iken, si, “O te ri mkpa ni we bu'zo gwagu unu wu ndi Ju oku Osolobue. Kani, ebe o me ni unu a jugu a, ma enwen onu ikpe ni unu efuruni ndi e nwe ndun itebite, lee n'e, enyi k'e weri e nwan jenni ndi wuleni ndi Ju. ⁴⁷ Makeni ya ke Di-nwonn-enyi si enyi me. O si enyi, 'E tumegu m unu

ni onu wuru ukpe
ebe ndi ali ozo wuleni ndi Ju ri,
keni unu wehe nzuopuha ebe ile ri elu uwa.' ”

⁴⁸ Ogen ndi wuleni ndi Ju gi nu ihieni, efo no suo we usuo, we no ja oku Di-nwonn-enyi mma. Ndi ile hun we hoto, ni uwe k'e nwe ndun-itebite no kweri.

⁴⁹ Eriira ke oku Di-nwonn-enyi don ghagbarichanrin egbere hu ile. ⁵⁰ Ndi-Ju no kpasu ikpoho we marin amarin ime obodo hu hun e son ndi-Ju e fe Osolobue bu ele we ndi-Ju le ikennywe we marin a-marin ime obodo hu, we ile no kpokome Polu le Banabasi, chupu we egbere we. ⁵¹ Ya we no tichanfu ejan ri we uku to ni we, gi gwa we ni emeni we ohunma; ya we no gha ani hu pu, shi Ikoniom'. ⁵² Ighoghoh le Mmon-nso e jun ime ndi hun e son Jesu hun ri Antioku Pisdia.

Isi Nke Mmeto

Polu Le Banabasi E Zi Ozioma Ime Ikoniom

¹ Ihien ohu hu me ime Antioku ri Pisdia mezikwo ime Ikoniom. Ebegu, Polu le Banabasi banye ime ulo-ofufe ndi Ju, ku oku, nke wu ni ndi bu oda no kwereini Jesu—ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju. ² Kani, omeguzi, ndi Ju kwereini no kpasu ndi wuleni ndi Ju, wiwi we obi, we no bu lumanani ndi kwereini.

³ We nobie ebegu, e zi ni Di-nwonn-enyi ozi—e zi e, e zishi e iken. Di-nwonn-enyi no gi we rnsomme ihien-ahima le orun-atumanya hun o gi ghosi ni ozi we ri e zi banyeni efoma o me wu ezioku. ⁴ Kani ndi obodo hu kebe ekebe: ndi hu a noyeni ndi Ju, ndi hu a noyeni ndi-ozu hu pu-ichen wu Banabasi le Polu. ⁵ Ogen ndi hu ime ndi Ju le ndi wuleni ndi Ju le ndi-ndu we gi cho ni we meshi ndi-ozu hu pu-ichen iken, gi omuma magbu we, ⁶ ndi-ozu hu pu-ichen wu Banabasi le

Polu nọ nū a; ya wẹ nọ gbasi Likoniya. Wẹ nọ jensonmẹ obodo ndi ri ebèhū—kẹ Litra kẹ Dẹbe kẹ alì ndi nòhunmẹ ni wẹ,⁷ e zisonmẹ ozioma.

Polu Lẹ Banabasi E Zi Ozioma Ime Litra lẹ Dẹbe

⁸ Ime Litra, o nwẹ okennyẹ ohu hun nọdi ani; o jentuni ijen makeni o wu nguro kete w'a mul'a. ⁹ Okennyẹ ahun hu e gon ntin ebe Polu ri e ku oku. Polu nọ bu enya tuma a, hun a ni o nwongho okukwe hun o k'e gi dnhin. ¹⁰ Polu nọ yi, "Gi ukụ i ebūo wuzo oṭo!" Okennyẹ hu nọ tusi elu, jenmẹ ijen. ¹¹ Ogen ndi hu jun ebèhū gi hun ihien Polu me, wẹ nọ gi asusu Likoniya yi oro, si, "Ndi mmọn e giolẹ udi ihian hidan d'e kunrun enyi-oo!" ¹² Wẹ nọ kpọ Banabasi Zeusu, kpọ Polu Hemisi—makeni 'ya wu onye e kuni. ¹³ Ulo-mmọn wẹ nọ e fe mmọn ahun w'a kpọ Zeusu rihū mkpenren obodo hu. Ohen-mmọn Zeusu nọ wehẹ okenfin bu oṭa lẹ obobo onu-mgbon obodo hu, makeni iya lẹ igunrun hu cho ni wẹ chuyeni ndi-ozu hu pu-ichen ejan. ¹⁴ Kani ogen ndi-ozu hu pu-ichen wu Banabasi lẹ Polu gi nū ihieni, wẹ nọ doka ewuru wẹ, yisonmẹ oro, gbanan ime igunrun hu, ¹⁵ si, "Ikennyẹ, ki unu ri e meni ihieni? Enyi wuhū ihian mmaka nọkẹ unu. Enyi wehēni onu ozioma, keni unu hun uzo gbehuto, la ihien ndini nwonlani-isi to pūha d'e kunrun Osolobue ri ndun, hun ke elu-igwee lẹ uwa lẹ ohimin lẹ ihien ile ri ime wẹ. ¹⁶ Ogen mbu, o hapuguo ndi alì ile ri ichen-ichen ni wẹ bi k'o suo wẹ. ¹⁷ Kani, o gibehini ihien-oma o ri e me a shia ni enwen e eri. O hu a gha enu-igwee e mesonmẹ mirin e zueni unu, e yesonmẹ unu mkpuru a ghorì ogen wẹ, e yesonmẹ unu ihien-oriri hun unu gi e rijun efo, e me ighoghò e jun onu obi." ¹⁸ Kẹ okuni ile Polu lẹ Banabasi kude, o fukwo wẹ orun ni wẹ d'a s'eka gbondon wẹ achuyele ni wẹ ejan.

E Kinhen Wẹ Antioku Ri Siria

¹⁹ Kani ndi hu ime ndi Ju nọ gha Antioku lẹ Ikoniom bja Litra. Wẹ nọ dori igunrun hu ye azuun nke wẹ. Ya wẹ nọ ma Polu omuma, dokpunfu a ime obodo hu, e ro n'ò nwunhuguo. ²⁰ Kani, ogen ndi kwerini gi fihunmẹ e, o nọ lihi oṭo, banye ime obodo hu. Eki e fon, ya lẹ Banabasi nọ si Dẹbe.

E Kin Wẹ Azuun Si Antioku Ri Siria

²¹ Ogen wẹ gi ziguo ozioma ime Dẹbe, kpohaguni Jesu ndi bu oṭa, wẹ nọ kin-azuun, si obodo Litra, gha ebèhū si Ikoniom, gha Ikoniom si Antioku ri Pisidia: ²² meko ihien ndi ri e son Uzọ-Jesu ime obodo ndi hu gi zekenmẹ; a gba wẹ umẹ, a si wẹ wuzo ime okukwe. A si wẹ, "Enyi k'a tariri afunfun bu oṭa emeni enyi jenkò d'a banye Alì-eze Osolobue." ²³ Ogen wẹ gi ghagbariguu uka ndi ri ebèhū, tumesonmẹguni wẹ ndi-isi, wẹ nọ gi ekpere lẹ ibu-onu ha wẹ ye eka Di-nwonni-enyi hun wẹ kwerini. ²⁴ Ya wẹ nọ ghasi Pisidia pu Pamfilia. ²⁵ Ogen wẹ gi ziguo ozioma ime Pega, wẹ nọ jenmẹ Atalia. ²⁶ Ya wẹ nọ gi ugbo-mirin gha Atalia kin-azuun si Antioku ebe wẹ nọ bu wẹ che eka Osolobue ni wẹ d'a runma orunni wẹ rungū nwan. ²⁷ Ogen wẹ gi ru Antioku, wẹ nọ kpogbama ndi uka, gwa wẹ ihien ile Osolobue gi wẹ run lẹ k'o don kpou ni ndi alì ndi ozo uzo okukwe. ²⁸ Wẹ nọ son ndi kwerini ri ebèhū nọdi ekere.

Isi Nke Mmisen

Ndi-isi Uka Ri Alì Ichen-ichen E Zu Ime Jerusalem

¹ Ogen ahun, o nwẹ ndi gha Judia bja Antioku, a kuzi ndi uka, a si, "Mani onu kwa ugun gi mezu odinali Mozizi tumẹ, unu a sakọ eka nwon nzuopuha." ² Ogen Polu lẹ Banabasi gi duguu wẹ kpe oṭa-oṭa, songuu wẹ do oku hu ohunma-ohunma, ya ndi uka nọ han Polu lẹ Banabasi lẹ ndi ozo ime ndi

kwerini jèn Jerusalem d'e kunrun ndi-ozì ahùn pù-ichèn lè ndi-isi kèni wè ku okuni. ³ Ya ndi ùka nò zifù wè. Ogen wè gi jènko, wè nò banyesónmè alí Finishà lè alí Samerìa, gwasónmè wè kè ndi aní ndi ọzọ rí ichèn-ichèn wùlèni ndi Ju dòn rí e rogharí, e sònme Jesu; ozini nò mè ndi kwerini ghoghò ọdà-oda. ⁴ Ogen wè gi ru Jerusalem, ndi-ùka lè ndi-ozì ahùn pù-ichèn lè ndi-isi nò nabanhàn wè, ya wè nò gwa wè ihien ile Osolobue gi wè rùn. ⁵ Kaní ndi hù imè ndi kwerini hùn rí itu ndi Farisi nò lihi ọtò, sị, “Wè ka gwarírí ndi alí ọzọ wùlèni ndi Ju nì wè k'a kwarírí ugún, tizikwòni wè iwu wè dònme Iwu Mozizi.”

⁶ Ya ndi-ozì ahùn pù-ichèn lè ndi-isi nò zugbama nì wè leban okuni ẹnya. ⁷ Ogen wè gi dọbe okuni, Pita nò lihi ọtò, sị wè, “Umunè m, unù a marìnghò kè Osolobue dòn hópùha m imè unù mbù-mbù, gi m mè ndi alí ọzọ nù ozioma, kweri. ⁸ Osolobue hùn marìn obi ihian ile nò shia nì wè ẹri ghahaní iye wè Mmòn-nsò k'o dòn ye ẹnì. ⁹ O nwònni ihien ọ sị n'ọ rí ichèn ẹgbata ẹnì lè wè, makèni ọ chanchanpuzikwò obi wè makèni wè kweri ekweri. ¹⁰ Kí haì nwan unù gi a nwan Osolobue ghahaní ibu okèni ibu e che ndi kwerini ọlu; ibu hùn o mènì kè ẹnì kè ndi nedi ẹnì kaní asanì ẹka bu?” ¹¹ Pita nò sị, “Mba! Ẹnyi kweri nì kè ẹnì dòn nwè nzuofuha ghahaní ẹfoma Onyè-nwèni-ẹnì wù Jesu kè wè donzikwò nwè.”

¹² Ndi hù ile zu ebèhù nò gba nkintin, e gòn ntin kè Polù lè Banabasí rí a gwa(zikwò) wè ihien-ahima lè orun-atumènya Osolobue gi wè rùnsonmè imè igunrun ndi aní ndi ọzọ wùlèni ndi Ju.

¹³ Ogen wè gi kuguù, Jemisi nò sị, “Umunè m, gòn ni m ntin. ¹⁴ Simìonù* e kuguò kè Osolobue dòn mènì ndi alí ọzọ ẹfoma, kèni ọ hùn ọzọ gha imè wè wepuha ndi k'a wù nke ẹ. ¹⁵ Ihienni lè ihien ndi-amùma ku imè Ẹkúkwo-nsò dangbama. Makèni, imè Ẹkúkwo-nsò, ndi-amùma de, sị,

¹⁶ ‘Thienni mēgụu,
m k'e kinhen;
m k'a tundonzi ulo† Defidi,
hun dannì;
m k' a tundonzi ihien wiwini;
m k'e mē ẹ rizi k'ọ rì mbù,
¹⁷ kèni ndi alí ndi ọzọ ile hódunì
hùn ọzọ bja d'e kunrun Di-nwònni-ẹnì—
kè ndi alí ndi ọzọ ile ahùn
hùn m k'a kpò d'a za ẹfan m.

Di-nwònni-ẹnì hùn mē wè marìn ihien ndinì ¹⁸ ketekete rí e ku ẹ.’

¹⁹ Ya wù, ihien m rí e ku wù nì ẹnì esongbukò ndi aní ọzọ ahùn wùlèni ndi-Ju hùn rí e rogharí d'e kunrun Osolobue. ²⁰ Kama, ẹnì k'e dejen nì wè ẹkúkwo, sị wè hù erilè ihien ọwùlè wè gi rúa mmòn, makèni ọ rú a rú; w'a gherè; w'e rilè anù ọwùlè wè rúkwo ọlu; w'e rilè ẹdeke. ²¹ Makèni, kete elee-mgbe, ndi a kuzi Iwu Mozizi akòni imè obodo ọwùlè—gha agbo d'e ru agbo; wè huzikwò a gun nì ihian ile ya imè ulò-ofufe ndi Ju rí obodo rí ichèn-ichèn Uhuòhìn Izu-ikèn ọwùlè.”

Ẹkúkwo-ozì Wè Dejènni Ndi Wùlèni Ndi Ju Rí E Sòn Jesu

²² Ya ndi-ozì ahùn pù-ichèn lè ndi-isi lè ndi ùka ile rí imè Jerusalem nò kwerigbama nì wè hanpùha ihian imè wè, nì wè sòn Polù lè Banabasí jèn Antìokù. Madù ẹbùonì kè wè hanpùha: Judasì hùn w'a kpò Basabasí lè Saìlasi

* Isi Nke Mmisen:14 Ẹrĩa kè ndi Ju dòn a kpò Saìmònu. † Isi Nke Mmisen:16 Emòsì 9.11 Alí-eze

—wẹ ẹbụọ wụsọnmẹ ndị-isi ndị-isi ime ndị kwerini. ²³ Wẹ nọ wẹ ẹkụkwọ-ozì ye wẹ. Ihiẹn wẹ de ime ẹ wụ:

“Enyi ile wụ umunẹ unu gba de ẹhụhụ-ozini, kẹ ndị-ozì ahun pu-ichẹn kẹ ndị-isi; enyi rị e dejenni umunẹ enyi ndị wuleni ndi Ju, hun risonmẹ Antiokụ lẹ Siria lẹ Silisia. Enyi e kele unu!

²⁴ Ebe o mę ni enyi a nuguọ n'o nweguọ ndi gha ebe enyi rị bia d'e kunrun unu, kusonmẹ oku rị e ye unu mmakp'ehụ, e mę obi erule onu alì, bu enyi ezini wẹ, ²⁵ enyi e kweregbamaguọ nwan hanpuha ndi k'a nokin enya enyi, ni wẹ sonhen ezi umunẹ enyi wu Banabasi lẹ Polu— ²⁶ ndi hun bu ndun wẹ che ob'eka makẹ ufiri Di-nwonnì-enyi wu Jesu Kristi.

²⁷ Ya kẹ enyi zini nwan Judasi lẹ Saìlasi, keni wẹ gizi onu wẹ gwa unu ihiẹn ndi hu enyi de. ²⁸ Makeni o hugho Mmon-nsọ lẹ enyi lẹ enwen enyi mma ni enyi ebuyeko onu ibu ozo—wezuka ihiẹn ndini rị mkpa: ²⁹ erile ni ihiẹn-oriri wẹ gi ru a mmon lẹ edeke lẹ anu wẹ rukwon olu; agherele ni. Unu na ihiẹn ndini wẹ to, o k'a rini unu mma. Nodi ni ohunma.”

³⁰ Ya wẹ nọ zipu wẹ; wẹ nọ si Antiokụ. Ogen wẹ gi kpogbamaguọ ndi uka hu ile, wẹ nọ wẹ ẹkụkwọ-ozì hu ye wẹ. ³¹ Ogen wẹ gi gungu a, wẹ nọ ghoghọ makeni ozi rin'a gba wẹ umẹ. ³² Judasi lẹ Saìlasi, hun wuzikwo ndi-amuma, nọ gizi oku bu oda gba ndi kwerini umẹ, mę wẹ zekenmẹ. ³³ Ogen wẹ gi nobe ebẹhu, ndi kwerini nọ gi udon zi wẹ lani ndi zihę ni wẹ. ³⁴ [Kani Saìlasi nọ si n'o k'a nodi ebẹhu.] ³⁵ Polu lẹ Banabasi esonni ndi ahun lama, kama, wẹ nọ nodi ime Antiokụ. Wẹ lẹ ndi ozo bu oda nọ nodi ebẹhu a kuzi, e zi ozi Di-nwonnì-enyi.

Polu lẹ Banabasi E Kebe

³⁶ A nobe wẹ, Polu nọ si Banabasi, “Bia ni enyi kin-azuun d'a hun umunẹ enyi ime Kraistì ndi risonmẹ obodo ile enyi nọ zi ozi Di-nwonnì-enyi, ni enyi hun kẹ wẹ rì.” ³⁷ Banabasi te cho ni wẹ weri Jonu hun w'a kpọ Maki. ³⁸ Kani Polu achoni ni wẹ weri onye na wẹ to ime Pamfilia, hun sonleni wẹ run orun wẹ jen d'a run. ³⁹ Wẹ nọ donkenmẹ okuni, nke wu ni onye owule nọ jennmẹ nke e. Banabasi nọ weri Maki, wẹ nọ chorì ugbo-mirin, buli, shi Saiprosi. ⁴⁰ Kani Polu nọ weri Saìlasi. Ndi uka nọ ha a ye eka Di-nwonnì-enyi kẹ n'o yen'e eka. ⁴¹ O nọ jensonmẹ ime Siria lẹ Silisia, meko ndi uka risonmẹ ebẹhu zekenmẹ.

Isi Nke Mmisen

Timoti E Sonmẹ Polu lẹ Saìlasi

¹ Polu e ruguọ Dẹbe, o nọ si Listra. Imẹ Listra, o nwe onye ohu kwerini w'a kpọ Timoti; nnẹ ẹ wu onye Ju kwere ni Jesu; kani nedi ẹ wu onye Griki. ² Ndi kwerini rị Listra lẹ Ikoniom e ku oku Timotini ohunma. ³ Polu cho ni Timoti sonmẹ e; ya o nọ gi ifiri ndi Ju rị Listra lẹ Ikoniom ebẹhu weri e d'a kwa a ugun—makeni wẹ ile amaringuọ ni nedi ẹ wu onye Griki, ele onye Ju.

⁴ Wẹ nọ nwan ghasonmẹ obodo-obodo, gwako ndi uka iwu ndi hu ndi-ozì ahun pu-ichẹn lẹ ndi-isi rị Jerusalem ye, a si wẹ hunkwọ a ni wẹ e donmẹcharin wẹ ile. ⁵ Ya uka ndi hu nọ zekenmẹ ime okukwe, e buwaye oda uhuhin-uhuhin.

Ohun Polu Hun Imẹ Trasi

⁶ Wẹ nọ fetu Azuun Frigia lẹ Galeshia, ebe o mę ni Mmon-nsọ a siguọ wẹ ekukwọle oku-Chuku ime Azuun Eshia. ⁷ Ogen wẹ gi ru ebe wẹ gha a banye Mishia, wẹ nọ memẹ ni wẹ banye ime Azuun Bitunia, kani Mmon nke Jizos' anini wẹ. ⁸ Ya wẹ nọ ghafe Mishia jennmẹ Trasi.

⁹ Ime uhinhin ahun, Polu no hun ohun: hun ke okennye ohu, onye Masedonia turuhu, a rjo a, si, “Bia Masedonia d’e yeni enyi aka ndo-o!” ¹⁰ Ogen o gi hunguu ohun hu, enyi no kwademe ozigbo-ozigbo ni enyi fetu Ohimin banye Masedonia, make ni enyi gi e don ni Osolobue si enyi d’e zi ndi ri ebefu ozioma.

Lidia E Roghari, Sonme Jesu

¹¹ Ya enyi no banye ugbo-mirin ghaferi Trasi, shi Samotresi; eki e fon, enyi no ru Niapolisi. ¹² Enyi no gha ebefu si Filipi, obodo ri mkpa ime Azuun Masedonia. Ndi Rom keti-keti uwe bi obodo Filipi. Enyi no nobie ebefu.

¹³ O ru Uhuohin Izu-iken, enyi no gha ime obodo pu, si mkpenren iyi, ebe enyi ro ni iya wu ebe wa na no e me ekpere, enyi no nodi ali gwama ikpoho ndi gbakikome ebefu ohu. ¹⁴ Okpoho ohu wa kpo Lidia hun e son ndi Ju e fe Osolobue, hu e gon enyi ntin. Onye obodo Tiatira ro; o re ekwa ananranni hun e nwun ufie-roni, ufie-roni. Di-nwonni-enyi no shiapu obi e n’o gi ihien Polu ri e ku don. ¹⁵ Ogen we gi meguu ‘ya le ikpun-ulo a mirin-Chuku, o no rjo enyi, si, “Omehi unu e kwerigho ni m wu onye kweri ni Di-nwonni-enyi, bia ni iwe m d’a nodi nwan.” Nke e no bun.

A Tu We Polu Le Sailasi Ye Ime Ulo-ngan

¹⁶ Uhuohin ohu, ebe enyi jenko ebe we a nodi e me ekpere, enyi no hun nwa-agbo ohu wu igbon, hun eje-mmom o gi a hun uzo ri ime e. O gi ihieni a kpahani ndi nwonne’egho oda-oda. ¹⁷ Nwa-agbooni hu e sonhunme Polu le enyi ndi uwe le Polu wi. O nobe, o dobefu oro, si, “Ndi ni wu ndi-idibo Osolobue hun kachanrinni! We ri a gwa onu ke unu k’a don nwon nzuofuha.” ¹⁸ O mepu ihieni akp’ohin ole-le-ole, o nizini Polu din; Polu no gbefuto, si mmom hu, “M ri e gi efan Jizosi Kraisti a si i gha ime e puha!” O no puha ozigbo.

¹⁹ Kani ogen ndi nwonne’egho gi hun a ni ihien we gi a kpa egbo a la, we no kwonon Polu le Sailasi, dokpun we si ime afia d’e kunrun ndi-isi okiki. ²⁰ Ogen we gi weguru we ru aka ndi-isi okiki, we no si, “Ikennye ndini ri e ye obodo enyi nsongbu; ndi Ju ke we wu, ²¹ we ri a kuzisonme odinali hun iwu enyi ndi Rom si enyi anabanhanle, enyi emele.” ²² Igunrun hu no son we bulumanu we. Ndi-isi okiki no si we gbupu we ekwa, gbu we mkpinsi. ²³ Ogen we gi gbuguu we mkpinsi oda-oda, we no tu we ye ulo-ngan, si onye e du ndi-ngan chedon we ohunma-ohunma. ²⁴ O no me ihien ndi-isi si a me, bu we che mmughe hun richanrin ime-ime unon-ngan. O no kpodon we ukwu che aba.

²⁵ O ru ime abali, Polu le Sailasi hu e me ekpere, a bu ebu, a ja Osolobue mma; ndi-ngan hu e gon we ntin. ²⁶ Idemizi, oken ali-omahihie no bidon, mahihie oda-oda—nke wu ni iyeto ulo-ngan no mehunme; ozigbo ahun, uzo ile no gunpu, egan we gi kpodon onye owule a ganpuchanrin. ²⁷ Ogen onye hu e du ndi ngan gi tenhin, hun a ni uzo ngan ri oghe, o no sepaha opia-agma a n’o gbu enwen e, make ni o ro ni ndi ngan a gbapuguo.

²⁸ Kani Polu no yi oken-oro, si, “Egbukwole enwen i! Enyi ile hu ebeni!” ²⁹ Ya okennye hu no si we buhe ukpe; o zunbanhan, gbu ni Polu le Sailasi osekp, ehuru hu a ma a nni. ³⁰ Ya o no wepuha we ezi, si, “Ndi nwonni m, k’i m’e me ni m nwon nzuofuha?” ³¹ We no si a, “Kweri ni Di-nwonni-enyi wu Jesu, i k’e nwon nzuofuha—ke ‘yu ke ezi-le-ulo i!” ³² We no gwa ‘ya le ndi ile ri iwe e oku nke Di-nwonni-enyi*.” ³³ O no weri we ime abali hu d’a chanzan we ebe we rusonme ehuru, we no me ‘ya le ikpun-ulo a ile mirin-Chuku ozigbo-ozigbo.

* Isi Nke Mmisin:32 oku Osolobue

34 Ebehu k'ọ nọ we we si ime ọlọ iwe ẹ, bupuha ni we ihien-oriri; ọ hu a ghoghọ n'ọ kweriguo ni Osolobue—'ya le ikpun-ọlọ a ile.

35 Eki e fon, ndi-isi okiki nọ zi ndi ewuru-ogi d'a si onye hu e du ndi ngan, "Hapu ikennyę ndi hu ni we lama." 36 Onye-ndu ndi-ngan hu nọ we ozi hu jenni Polu, si a, "Ndi-isi okiki zihę ozi, si we hatu onu ni onu lama. Puhu ni nwan ni unu gi udon lama." 37 Kanj Polu nọ si, "E gbuguo we ęnyi ili id'ęnya ihian ile bu e lebanni we oku ęnya; a tugo we ęnyi umu-di-alj Rom† ye ọlọ-ngan; we cho nwan ni we gi nzuzue hatu ęnyi? Mba! We gi eka we bia d'e wepuha ęnyi." 38 Ndi ewuru-ogi nọ bu okuni jenni ndi-isi okiki. Ogen ndi-isi okiki gi nu ni we wu umu-di-alj Rom, egun nọ tuma we. 39 Ya we nọ bia d'a rjo we. We nọ wepuha we, si we gha obodo hu pu—a gwa we, a gwadonzi. 40 Ogen we gi ghaguo ọlọ-ngan fuhu, we nọ si iwe Lidia. A hunguu we ndi kwerini, gbaguu we ume, we nọ gha ebęhu pu.

Isi Nke Mmęsa

Nsongbu Hun Biani Polu We Imę Tesalonika

1 Ogen Polu le Sailasi gi ghaguu ime Amfipolisi le Apolonia, we nọ ru obodo Tesalonika. Ulo-ofufe ndi Ju ri ebęhu. 2 Polu nọ jenne un-ofufe hu k'ọ don e me ebe ile. O hu e jen ẹ Uhuohin Izu-iken, Uhuohin Izu-iken. Erira k'ọ jen ẹ mgbe ẹto. Hun ahun ile ọ ri e jen, ọ hu e gi usonron-usonron e gi ihien ri ime Ehuho-nsọ a gwa we oku, 3 a kowa ni we, a ghosi we ni Ehuho-nsọ ku ẹ ni Kraisti, Onye hu Osolobue tume, k'a ta afunfun, n'ọ k'a ghazikwo onwun lihi. O hu a si we, "Jesuni m ri a gwa onu oku ẹ wu Kraisti, Onye hu Osolobue tume." 4 Ndi hu ime we nọ kweri, we nọ sonme Polu le Sailasi. Ndi Griki bu ọda hun e fe ofufe ndi Ju le ikpoho ndi we marin amarın bu ọda noji kweri. 5 Kanj ęnya nọ fuma ndi Ju, we nọ chorj ndi isi-mgbaka ri ime afia, we nọ yeni we ẹka kpokikome ndi bu ọda, bu isusu che ime obodo hu. A zunban we ime ọlọ iwe Jasın' d'a cho Polu le Sailasi, keni we wepuha we weye ndi alj. 6 Kanj ahunni we we; we nọ dokpunrun Jasın' le ndi hu ime ndi kwerini jenni ndi-isi obodo hu, e yi oro, a si, "Ikennyę ndini ri e bu ọwa isi a kpoma alj a biaziole ebeni, 7 Jasın' a na we ye ọlọ! We ile ri a dan iwu eze-kanj wu Siza, e ku n'ọ nwe eze ọzọ rini w'a kpo Jesu." 8 Ogen ndi obodo hu le ndi-isi we gi nu ihienni, obi eruzini we alj. 9 We nọ be Jasın' le ndi ọzọ nhan; a naguu we we ẹka mbe, ya we nọ hatu we ni we lama.

Ndi Beria Shiapu Efo Nu Ozioma

10 Ozigbo ahun, ndi kwerini nọ gi ime uhinhin ahun zifu Polu le Sailasi si obodo Beria. E ru we, ya we nọ si ime ọlọ-ofufe ndi Ju. 11 Ndi Ju ri Beria ka obi we a shiapu kari ndi ri Tesalonika. Makeni, we gichanrin obi we ile nabanhan oku hu, e leban ęnya Ehuho-nsọ uhuohin ile keni we marin ke ihien ndi hu Polu ku wu ezioku. 12 Ufiri ẹ, ndi bu ọda ime we nọ kweri—ke ikpoho bu ọda we marin amarın wuleni ndi Ju ke ikennyę bu ọda wuleni ndi Ju. 13 Kanj, ogen ndi Ju ri Tesalonika gi marin ni Polu e kuole oku Chuku ime Beria, we nọ biazj ebęhu d'a kpasu ndi ri ebęhu. 14 Ya ndi kwerini ri ebęhu nọ zipu Polu si alj ri ẹhu Ohimin; kanj Sailasi le Timoti nọ nodiguu Beria ebęhu. 15 Ndi hun dupu Polu nọ du ẹ rukworj obodo Atęnsi; ọ nọ zi we gwa Timoti le Sailasi bjakęnrin d'e kunrun ẹ, ya we nọ la a to.

† **Isi Nke Mmisin:37** Ogen hu, onye anj ọwule a s'eka a wuru nwa-di-alj Rom omeni ndi mu n'a wu umu-di-alj Rom mọbu n'ọ fe anj-eze Rom ọhunma mọbu n'ọ gi eghe nonrin ẹ.

Ozi Pọlu Zi Ndị Oka-ekukwọ Ime Atensi

¹⁶ Ogen Pọlu gi rị e che Timoti lẹ Saịlasị ime Atensi, izize hụ e ze e makeni o hụn nị alị hụ ile wụ mm̄on-mm̄on. ¹⁷ O nọ gi ifiri e, o nọ gwama ndi Ju lẹ ndi wuleni ndi Ju hụn e fe ofufe ndi Ju oku Jesu ime ulọ-ofufe ndi Ju, e sọn wẹ a do a, a nọzikwọ ime afia a gwa ndi owule rị ebẹhụ oku uhuohin ile.

¹⁸ Ndi hụ ime ndi hụn a cho anị oku hụn rị itu ndi Epikuria lẹ itu ndi Stoiki nọ sọn e doma. Ndi hụ ime wẹ si, “Kinị ke onye ita-lẹ-okuni rị e ku?” Ndi ozo si, “O nọ ke si o rị e ghoru mm̄on ohun.” (Wẹ ku erira makeni o rị e zi ozioma banyeni Jesu, e ku oku igha onwun lihi.) ¹⁹ Ya wẹ nọ w’e jẹn ogwa hụ w’a kpọ Eropagosị, si a, “Kowa nị nwan enyi ihien ohunni i rị a kuzi. ²⁰ Enyi anutuni ihien ndini i rị e ku; enyi cho nwan nị enyi ghota wẹ.”

²¹ O nweni ihien ndi obodo Atensi ile lẹ ndi obia bi ebẹhụ gi nwan ogen wẹ e me kari iku ihien ohun lẹ inu ihien ohun.

²² Ya Pọlu nọ wuzo ihun ndi rị ogwa Eropagosị, si, “Ndi Atensi, a hụnolẹ m’a nị unu e feke ihien wẹ e fe efee—ke ihun ke azuun. ²³ Makeni, ogen m gi ghako ime obodo unu, m hụ e lekpo ihien ndi onu e fe; m nọ hụn ulọ-mm̄on wẹ deye ihienni: ‘Onwan wụ nke mm̄on hụ enyi marinleni.’ Ihien hụ onu rị e fe, hụn unu marinleni, ya ke m rị nwan a gwa unu oku e.

²⁴ Osolobue hụn ke uwa lẹ ihien ile rị ime e, Onye hūn nwe elu-igwee lẹ uwa, ara bi ime unọ-mm̄on wẹ gi eka tun; ²⁵ w’a ra gi ihien gha eka ihian bia e fe e, nọke si o nwe ihien rị a kon’a. Mba, makeni ‘ya lẹ enwen e wu hūn e ye ihian ndun lẹ umereh lẹ ihien ile. ²⁶ O gha onye ohu wepuha ndi alị ile nị wẹ bigbari elu uwa ile, o nọ tumesonme ni wẹ ogen nke wẹ lẹ alị wẹ k’e bi. ²⁷ O me ihienni keni wẹ hūn uzọ cho Osolobue—ikenkwọ a hūn w’a ebe wẹ rị e bisonme eka a cho a—kanị, o nọkunme onye-onye ime enyi anokunme. ²⁸ Makeni ‘Ime e ke enyi nọ a rị ndun; ime e ke enyi nọ e jehhunme; ime e ke enyi nọ a rị.’ O nweghode ndi nke unu e deni hūn de e, si, ‘Ezie, enyi nwen wuzikwọ umu a.’

²⁹ Ebe o me ni enyi wu umu Osolobue, ele hūn enyi e gi e ro ni Osolobue enyi nọ ke goru mobu ona (siva) mobu omuma—ihien ndi hū wẹ gi akọ-lẹ-uche lẹ iroro ihian kpọ. ³⁰ Osolobue fepu enya ogen ihian gileni marin a. Kanị, o siguo nwan ihian ile rị ebe ile wẹ roghari. ³¹ Makeni, o kayeguo uhuohin o jenko d’e gi kin uwa ikpe zirininni ghahani okenny e ohu o tume. O meguo ihian ile marin onye okenny e hū wu ghahani iweli e ogen o gi nwunhuguu.”

³² Ogen wẹ gi nū banyeni igha onwun weli ihian, ndi hū ime wẹ nọ kpa a ye emu; kanị ndi ozo si, “Enyi cho n’i gwazi enyi oku ihienni.” ³³ Ya Pọlu nọ gha iko hū pu. ³⁴ Kanị ikenny e ndi hū ime wẹ nọ ban n’a, kweri ni Jesu. Onye ohu ime wẹ wu Diyonishusu onye ohu ime ndi e zu ogwa Eropagosị, ya lẹ okpoho ohu w’a kpọ Damarisi, lezi ndi ozo wẹ ile wi.

Isi Nke Mm̄esatọ

Pọlu A Run Orun Jesu Ime Korenti

¹ Ihienni e meguu, Pọlu nọ gha Atensi pu, si obodo Korenti. ² Ebẹhụ k’o nọ hūn onye Ju w’a kpọ Akwila, onye Azuun Pontusu, hūn ‘ya lẹ nwunye e wu Prisiļa gba gha alị Itali bia ebẹhụ nke ohun, makeni eze-kanị wu Klodiosị Siza si ndi Ju ile gha Rom pu. Ya Pọlu nọ jẹn d’a hūn wẹ. ³ Makeni udị orun ohu ke ya lẹ wẹ a run, o nọ du wẹ nọdị, a rungbama orun—orun w’a run wu imeh ihien wẹ gi e memẹ odu. ⁴ Uhuohin Izu-iken ile, o hū e jẹn ulọ-ofufe ndi Ju d’a gwa wẹ oku, a liliima n’o me wẹ kweri—ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju.

⁵ Ogen Saịlasị lẹ Timoti gi gha Masēdonia b̄ia, Pọlụ nọ gi ogen ẹ ile e zi ozioma, a kowa ni ndi Ju ni Jesu wu Kraịsti. ⁶ Ogen we gi buluma n'a, kparime ẹ, ya o nọ zinzinfu uzunzun ri a ẹkwa to ni we gi gwa we n'e meole we eje-ihien, si we, "Edeke onu ri unu isi! Eka m ri ochan! Gha kikenị jenne, e buru m ndi wuleni ndi Ju." ⁷ Ya o nọ gha ebegu pu, si iwe okennyne ohu w'a kpo Taiťosi* Jostusu, hun wuleni onye Ju bu o fe ofufe ndi Ju. Iwe Taiťosi ri e son ulo-ofufe hu. ⁸ Kriposi wu onye-isi ulo-ofufe hu nọ kwerini Di-nwōnni-enyi, 'ya lẹ ezi-lẹ-ulo a ile; ndi Korenti bu oda hun nu ozioma Pọlụ ri e zi nozi kweri, we nọ me we mirin-Chuku.

⁹ Uhinhin ohu, Pọlụ nọ hun ohun ebe Onye-nwēni-enyi nọ si a, "Atule egun; ka kume, agbakwole nkintin, ¹⁰ maka ni m nyeni i anoyeni. O nwōnni onye k'e metu i eka, ru i ehụ, maka ni m nwōnni ndi bu oda ime obodoni." ¹¹ Ya o nọ nodi ebegu ahua ohu lẹ ifon isin, a kuzi we oku Osolobue.

¹² Kanị ogen Galio gi wu Govano ri a kidōnni ndi Róm ime Azuun Akaya, ndi Ju nọ kigbama, maye Pọlụ, w'e jen ogwa Govano. ¹³ We nọ si Govano, "Okennyeni ri a si ihian gi uzọ ozo wuleni hun Iwu ku feme Osolobue." ¹⁴ Kanị ogen Pọlụ gi chọpụ n'o kume, Galio nọ si ndi Ju, "Omēni oku idan iwu obodo ro mōbụ ni we me ihien wu eje-ihien nke-esi, nke m'e te yeni unu ndi Ju onu. ¹⁵ Ebe o me nwan ni oku ihien onye ku lẹ efan ihian lẹ oku iwu unu ro, gi ni eka onu leban a enya; ekinko m udi ikpe ndini!" ¹⁶ Ya o nọ chupụ we ime ogwa. ¹⁷ Ya we ile nọ kwōndon Sostenesi wu onye-isi unu-ofufe ndi Ju, gbu ẹ ili ihun-ezi ogwa hu, kanị Galio e feyedeni we enya.

Pọlụ E kinhen Obodo Antiokū

¹⁸ Pọlụ a nobe Korenti, ya o nọ si ndi kwerini ri ebegu nodi ohunma, o nọ banye ugbo-mirin shi anị Siria. Iya lẹ Prisiļa lẹ Akwila wī. E ru we obodo Senkre, o nọ kọ ntutu, o gi mezu nkwa o kwe. ¹⁹ E ru we Efesosi, o nọ na we to ebegu: kanị ya lẹ enwen ẹ nọ jenguu ulo-ofufe ndi Ju d'a gwa we oku. ²⁰ Ogen we gi si a nodizi, o nọ ju; ²¹ kanị, ogen o gi puko, o si, "M k'e kinhen, omēni uche Osolobue ro." O nọ gi ugbo-mirin gha Efesosi jenne.

²² Ogen o gi ru Sizarĩa, ya o nọ si [Jerusalem] d'e keleguu ndi uka, o nọ kin[zi] azuun lasi nwan Antiokū.

²³ Ogen o gi nobe ebegu, o nọ pu, jensonme ebe ri ichen-ichen Azuun Galeshĩa lẹ Frigia, a gba ndi ile kwerini ume.

Orun Apolosi Run Ime Efesosi lẹ Korenti

²⁴ Ogen hu, onye Ju ohu w'a kpo Apolosi, hun we nọ Alēzandria mu nọ b̄ia Efesosi. Okennyeni ma ku oku ohunma-ohunma, marinzi Ehuhuo-nso oda-oda. ²⁵ A kuziguo w'a Uzọ-Di-nwōnni-enyi; o nwekenme adudu o gi e zi ozi; o kuzi banyeni Jesu ohunma. Kanị mirin-Chuku Jonu suo k'o marin. ²⁶ O nọ kusime iken ime ulo-ofufe ndi Ju. Kanị, ogen Prisiļa lẹ Akwila gi nu nkuzi ẹ, we nọ weri ẹ shi usuo d'a kowan'a Uzọ Osolobue ohunma. ²⁷ Ogen Apolosi gi cho n'o fetu si Azuun Akaya, ndi kwerini nọ ye ẹ ndu, de ehuhuo jenni ndi kwerini ri Akaya si we nabanhān a. Ogen o gi ru Akaya, o yekenne ni ndi hun ri ebegu Osolobue yegunị eka kweri eka. ²⁸ Maka ni o nọ id'enya ihian ile za ndondo ile ndi Ju ri a do, zachanrin a, gi Ehuhuo-nso ghosichanrin ni Kraịsti hu Ehuhuo-nso ri e ku oku ẹ wu Jizosi.

Isi Nke Mmitenei

Pọlụ A Nọ Ime Efesosi Run Orun Jesu

* Isi Nke Mm̄sat̄o:7 mōbụ: Taiťosi

¹ Ogen Apolosi gi ri Korenti, Polu no ghashi akpakali, ghafe obodo bu oda, puha Efesosi. Ebehu k'o no hun ndi ri e son Uzo-Jesu. ² O si we, "Unu e nwehengho Mmon-nsọ ogen onu gi kweri?" We no si, "Mba, enyi e ke nutude ni Mmon-nsọ ri a ri." ³ Ya o no si we, "Elee mirin-Chuku ke we me nwan unu?" We no si, "Mirin-Chuku Jonu." ⁴ Polu no si, "Jonu gi mirin me ndi rogharini mirin-Chuku, a gwa we kwerini onye hu lalani ogen ya le enwen e gi memegu—ya wu, we kweri ni Jesu." ⁵ Ogen we gi nu ihienni, we no gi efan Di-nwonna-enyi wu Jesu me we mirin-Chuku. ⁶ Ogen Polu gi bu eka kwasi we, Mmon-nsọ no biakwasị we, we no suma asusu ndi ozo ri ichen-ichen, bume amama. ⁷ (We ile ri ihien nọke madu mmebuo.)

⁸ Polu no jenne ulo-ofufe ndi Ju. Orogbo ifon eto, o hu e jen d'a gwa we oku, e ku banyeni Ali-eze Osolobue, e kusi iken, e me e n'o we-enya, keni we kweri. ⁹ Kanj ogen ndi hu ime we gi gba isi-akwanran, ju n'e kweriko we, kujama oku Uzo-Jesu id'enya ihian ile ime unu-ofufe hu, Polu no la we to. O no weri ndi kwerini pu d'a kuzime we uhuhin ile ime ulo hu onye w'a kpo Tairosi a nodi a kuzi nkuzi. ¹⁰ O me ihienni orogbo ahua ebuo, nke wu ni ndi ile bi Azuun Eshia no nu oku Di-nwonna-enyi, ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju*.

Umụ Skiva

¹¹ Osolobue gi Polu runsomme orun-atumenya pu-ichen, ¹² nke wu ni, we weride eka we gi e finchan obanje le ewuru-orun metuguu Polu ehụ jenni ndi oria, emu we a la, eje-mmon a gha ime ndi we ri ime we pu.

¹³ Ya ke ndi hu ime ndi Ju hun a ghahunme a chupu eje-mmon no cho ni we gi efan Di-nwonna-enyi wu Jesu chufu eje-mmon: we hu a si eje-mmon ndi hu, "M gi efan Jesu hun Polu ri e ku oku e a si unu pu!" ¹⁴ Umụ-ikennyē esa onye Ju ohu w'a kpo Skiva ri ndi ri e me ihienni. Skiva wu onye ohu ime ndi nchuejan kanj. ¹⁵ Kanj eje-mmon hu no si we, "A maringhozi m Jesu; a maringhozi m Polu—kanj onye ke unu wu?" ¹⁶ Ya Okennyē ahun eje-mmon hu ri ime e no wukwasị we, kari we eka, me we mm'onuma, nke wuni oto ke we gi gha ulo hu gba pu, we le ehụ o runsomme we. ¹⁷ Ndi ile ri Efesosi, ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju no nu ihienni; egun no tuma we ile; efan Di-nwonna-enyi wu Jesu no nwekenme ogho.

¹⁸ Ozozị, ndi hu ime ndi kwerini no fuha id'enya ihian ile, koma onu eje-ihien ndi we te ri a run. ¹⁹ Ndi hun te gi iken eje-mmon a run le ndi a gwọ eje-ogun no kpohensomme ekukwo ndi we gi a run ihien ndi ahun d'a dun okun id'enya ihian ile. Ogen we gi gbako onu egbo ehuhuo ndi hu, o gba ihien no ke egbo orun akp'ohin nnu isen-kwasị-ogun-isin. ²⁰ Ya ke oku Di-nwonna-enyi no ghakenme ihun, weri onodi ohunma-ohunma.

Obodo Efesosi E Susuhu

²¹ Ogen ihien ndini gi meguu, Polu no kwademe obi e ime Mmon-nsọ n'o jenguu Masedonia le Akaya n'o k'a gha ebehu jen Jerusalem. O nozi si, "M jenguu Jerusalem, m k'e ruziriri Rom." ²² Ya o no zi madu ebuo ime ndi ri e yen'e eka—Timoti le Erastos—si Azuun Masedonia; iya le enwen e no nodizi ime Eshia ekere.

²³ Ogen hu ke oken nsongbu gi puha ime Efesosi make Uzo-Jesu. ²⁴ O nwe okennyē ohu w'a kpo Demetriosi hun a kpu uzun-ola-siva, e gi e a kpusomme ulo-mmon we n'e fee mmon w'a kpo Atemisi. Orun a e weheni ndi a kpu uzun orun oda-oda. ²⁵ O no kpokikome ndi a kpu uzun le ndi ozo we ile gba a run udi

* Isi Nke Mmitenei:10 Griki: ndi Griki

orun hu, si, “Ikennyę, onu a maringho ni orunni ke ęnyi gi a ban ihien. ²⁶ Bu onu e gigho nwan ntin unu nu, gi ęnya hun ni Polunj e giguo ihienni o ri e ku, ni mmon we gi ęka memę ele mmon, dorj ndj bu oda; ele ime Efesosi sọo k’o ri e me ihienni, kanj, o d’a ghagbaride Azuun Eshia ile. ²⁷ Okęn eje-ihien ri e me. Eledę eje-efan ihienni k’e ye orun ęnyini sọo, kanj ulo-uku mmon-onyenyen uku wu Atemisi k’a wu tan ihien mmaka; ogho a, hun ihian ile ri ime Eshia le ęwa ile gi e fe ę, a fapu!”

²⁸ Ogen we gi nu ihienni, olulu e bumę we, we no yime oro, a si, “Mmon-uku ke Atemisi ndj Efesosi wu!” ²⁹ Ya obodo hu no susuhu; we no zunpuha, dokpunrun Gayosi le Aristakosi, ndj Masędonia we le Polu a wi e jenhunme, si ebe ihian ile a no e zu. ³⁰ Polu te cho ni o jen ime igunrun hu, kanj ndj e son Uzo-Jizosi anin’a.

³¹ Ke ndj hu ime ndj-isi Azuun Eshia hun wu ndj osi Polu no zijen n’e ozi, rij o, y’a makwole-ama ru ebehu we no e zu.

³² Imę igunrun hu, ndj hu ime we hu e yi ihien ohu, ndj hu ime we hu e yi ihien ozo—makeni isusu jun ime igunrun ndj ahun zuni; imerinme ime we amarin ihien we gbakikomeni. ³³ Ebe o me ni Alezanda ke ndj Ju nupuha ihun, ndj hu ime ndj ahun zuni no si Alezanda ya kume. Alezanda no gi ęka gwa we gba-nkitin, choma n’o kinrin onu a idenya igunrun ahun. ³⁴ Kanj hun we gihu marin n’o wu onye Ju, we no gi olu ohu yime, “Okęn-mmom ke Atemisi mmom ndj Efesosi wu!” We ile hu e yi ihienni ihien noke orogbo mgbahunme okuloku ębuo!

³⁵ Ogen akan-we obodo hu hun ri a kidonni ndj Rom obodo hu gi meguu igunrun hu ile gba nkintin, o no si, “Ndi Efesosi, onye wu onye ahun marinleni ni ndj obodo Efesosi ke ulo-uku mmom uku wu Atemisi ri ęka, ni ęka we ke Atemisi we kpų hun gha igwere dan rizikwo? ³⁶ Ebe o me ni w’a ra ru ęka ihien ndjinj, o furu ni unu gba nkintin. O furuni ni onu me ihien owule unu lebanleni ęnya. ³⁷ Makeni, unu e weheguo nwan ndinj ebenu bu o nwonni ihien we zu ime ulo-mmom; e kujani we oku mmom-onyenyen ęnyi.

³⁸ Omeni Demetriosi le ndj orun-nka ya le we wi nwe onye we k’e kpe, ęnyi nwęsonme unu-ikpe, ndj Govano hun a kinj huji a; we jenme ebehu d’e kpe we. ³⁹ Kanj, omeni o nwonghozi ihien ozo unu ri a cho kari onwan, ya wu ni ogha ihian ile e zu† ke we a no leban a ęnya. ⁴⁰ Makeni, ihienni me tanni nwon ikęn buhe ni ęnyi oku ebe ndj-okikj ri. O ru e du we ęnyi kpe ni ęnyi ri a lu ni ęnyi weri enwen ęnyi—makeni o nwonni ihien ęnyi k’a saęka ku ni iya buhe isusuni.” ⁴¹ Ogen o gi kuguu ihienni, ya o no gbashia ndj ahun ile zuni.

Isi Nke Ogun

Polu E Jen Masędonia Le Ali Grisi D’e Zi Ozioma

¹ Ogen isusu hu gi kusiguu, Polu no zi ozi kpokikome ndj e son Uzo-Jesu; o bgaguu we ume, siguu we nodj ohunma, o no la we to si Masędonia. ² Ogen o gi ghagbariguu azuun hu ile, kuguu ihien bu oda o gi gba ndj kwerini risonme ebehu ume, o no puha ali Grisi*; ³ o no nodj ebehu ifon eto. Ogen o gi nwan cho n’o gi ugbo-mirin lakin Azuun Siria hun Jerusalem ri ime ę, ogen hu hura ke ndj Ju gi ri n’e ngo, o no gweru si n’o ghashi Masędonia lakin ya wu Siria. ⁴ Iya le ndinj we wi: Sopata nwa Pairosi, onye Beria; Aristakosi le Sekondusu, ndj Tesalonika; Gayosi onye obodo Dębe; le Timoti; lezi ndj Eshia wu Tajikosi

† **Isi Nke Mmitenęi:**39 hun e zu mgbe eto ahua * **Isi Nke Ogun:**2 Grisi wu ali ndj Griki; Azuun Akaya k’o ri.

le Trofimosh. ⁵ Ndinj we no bu uzo jenne Trasi d'e cheri enyi. ⁶ Ogen Mmemme Bredi Nwonleni Yisti a ghafegu, enyi nwen no gi ugo-mirin gha Filipi buni, hun m'e akp'ohin isen, enyi no kunrun we ime obodo Trasi; enyi no nodi ebegu izu-uka.

Polu E Jenzi Trasi

⁷ O ru uhuhin ibuzo ime izu-uka (ya wu nwan uhuhin-uka), ogen enyi gi nogbama ni enyi ri Oriri-nsò, Polu no gwama we oku; ebe o me ni eki fonhu, o lama, o no kusonme ya wu oku d'e ru ime abali. ⁸ We donmesonme ukpe bu oda ime mmughe hu ri elu hun enyi no zu. ⁹ Okorobia ohu w'a kpo Yutikosi nodi ali enu windo. Ogen Polu gi kuberi oku, ezigbo uran no tuma Yutikosi; uran hu no buru e, o no gha windo ulo hu me we eto ime elu, dan. Ogen we gi bia d'e weli e, a hun w'a n'o nwanhuguo. ¹⁰ Polu no hidan, o no hunu, fiedon Yutikosi, si, "Atule ni egun, ni o hu ndun†." ¹¹ Ya Polu no shi ibe elu hu enyi no e zu. Ogen o gi bebegu bredi Oriri-nsò, keguu a, enyi e riguu, o no kusonmezi, eke e we fon, o no jenne. ¹² We nwen no weri nwata-okennyeh hu le ndun lama, obi no rucharin we ali.

A Gha We Trasi Si Miletusu

¹³ Enyi nwen no banye ugo-mirin jenneguu obodo Asosi, ebe Polu jenkò d'a no banye ni enyi ime ugo-mirin hu. Enina ke Polu si ni enyi me e—makeni o cho n'o gha akpakali. ¹⁴ Mgbe o gi kunrun enyi ime Asosi, enyi le iya no wiri gi ugo-mirin hu si Mitailini. ¹⁵ Enyi no gi ugo-mirin gha ebegu pu, eki e fon, enyi no ru nchetari ihun obodo Kiosi; eki e fonzi, enyi no ru obodo Samosi; eki e fonzi, enyi no ru Miletusu— ¹⁶ makeni Polu a kwademegu ni ele o k'a banye Efesosì, amangbe o gha e bie ime Eshia—o ri a huhu n'o kere n'a ru Jerusalem uhuhin Mmemme-Pentikosu—omeni o ri nfe.

Oku Polu Gwa Ndj-isi Uka Ri Efesosì

¹⁷ Polu no gha Miletusu zi we d'a kpo ndj-isi uka Efesosì bia d'e kunrun e. ¹⁸ Ogen we gi bia, o no si we, "Unu le enwen onu a maringho ke m don bi ogen ahun ile m gi ri ime igunrun onu—ghakworì uhuhin ibuzo m zo uku ye ime Eshia; ¹⁹ ke m don welucharin enwen m ani, gi enya-mirin fe Di-nwonni-enyi, e dingbucharin nsongbu ile biani ni m make ngo ndi Ju risonme ni m. ²⁰ O nwonni ihien owule m marin k'e yeni unu eka, e seri m isi; alatoni m ikuzi onu id'anya ihian ile le ulo-ulo. ²¹ a gwa ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju oku iroghari buru Osolobue le ikwerini Di-nwonni-enyi wu Jesu.

²² Kani, m jenkò nwan Jerusalem noke onye Mmon-nsò tu eriri ye olu sekpunko; a marin m ihien k'e kunrun ni m ebegu. ²³ Ihien m marinhw wu ni ime obodo owule, Mmon-nsò ri a gwa m ni ngan le nsongbu ri e che m. ²⁴ Kani o nwonni ihien m kpo ndun m, sukpan ni m bgaguu oso† Osolobue si enyi gba, runggu orun Di-nwonni-enyi wu Jesu buche m eka—orun izisonme ozioma banyeni ohunma Osolobue me.

²⁵ A maringho m nwan ni o nwonni onye owule ime unu ile m no ime igunrun we zisonme ozi Ali-eze hun jenkò d'a hunzi ni m.

²⁶ M ri nwan a gwa unu n'o nwonni onye owule ime unu edeke e ri m isi. ²⁷ Make ni, a gwacharinguo m onu ihien ile wu uche Osolobue, esekinni m enwen m azuun. ²⁸ Ya wu, lefu ni nwan enwen onu le igunrun atunrun

† **Isi Nke Ogun:**10 Ekwoko Ndj-nze Nke Ebuo 4.32-36 † **Isi Nke Ogun:**24 nkuzi, obibi le agungun Jesu tumeni ndi nke e 1 Ndj Koranti 9.24-27; 2 Timoti 2.5, 4.7

hụn Mmọn-nsọ buche unu ẹka ẹnya. O tumeguo unu ndi-ndu keni unu du uka Osolobue, hụn Osolobue gi edeke Nwa aS nwehen. ²⁹ A maringho m ni m puguu, eje-eworo k'a bja ime unu d'e ripu igunrun atunrun hu. ³⁰ Ndi hu ime onu jenkọ d'a rukpomade ezioku keni we gi e dorị ndi e son Uzo-Jizosi. ³¹ Ya wu, munnun ni ẹnya; nyanhan ni ni ezumi m iken orogbo ahua eto, ke uhinhin ke efinnai, ebe m ri e gi ẹnya-mirin a do onye owule ẹka-ntin.

³² M ri nwan e we unu e che ẹka Osolobue le ozi banyeni ohunma a, ozi e hụn k'a s'eka me unu sue ime okukwe ri ke ulo we n'a runshi elu—me unu ri ndi k'e nwehen ihien we k'e ye ndi ile we don nsọ.

³³ O nweni onye owule egbo e mọbu goru e mọbu ekwa a na m ẹnya. ³⁴ Unu le enwen onu a maringho ni m gi ẹka m luru ihien mme le ndi mme le wi gi bi.

³⁵ E giguu m ihieni ile gho si onu ihien unu e leri, n'o furu ni ẹnyi gi irun erira e yeni ndi zeleni le ndi igbennye ẹka, a nyanhan oku Di-nwonn-ẹnyi wu Jesu le enwen e ku, si, 'Iyeni ka ngozi e wehe kari inarinni.' "

³⁶ Ogen Polu gi kuguu, ya le we no sekpu ali, o no me ekpere. ³⁷ We ile hu a kwan ekwan, a kwanshi elu, e fiedon Polu, e su e onu. ³⁸ Ihien kachanrin we a fu wu ni o si ni a hunkozi w'a; ya we no du e d'e ru ebe ugbo-mirin ri.

Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

Polu E Jenme Jerusalem

¹ Ogen ẹnyi gi ghaguu ebe we ri pu, ẹnyi no gi ugbo-mirin jenme, ghafe ozigbo ru obodo Kosi; eki e fon, ẹnyi no ru Rodisi; ẹnyi no gha ebegu si Patara. ² Ebegu ke ẹnyi no chorị ugbo-mirin jenkọ Finishia, ẹnyi no banye, jenme. ³ Ẹnyi e ru ebe ẹnyi no leghama ali Sapro si, ẹnyi no nu e ye azuun ẹka-ekpen ẹnyi, ghasi ndidan-mirin ali Sapro si nyanshi ali Siria; ẹnyi no nwan kusị ali Taya—makeni ebegu ke ugbo ahun jenkọ d'a no butu ibu. ⁴ Ẹnyi no chorị ndi ri e son Uzo-Jesu ri ebegu, son we nodi izu-uka ohu. Ghahani iken Mmọn-nsọ we no si Polu ya ejenle Jerusalem. ⁵ Kani, ogen ẹnyi le we gi nogu, ẹnyi no pu, jenmezi ebe ẹnyi jenkọ. We ile le inyenme we le umu we no gha ime obodo hu dupuha ẹnyi, duru ẹnyi d'e rukworị mkpenren mirin. Ẹnyi ile no sekpu ali mkpenren mirin ebegu me ekpere, ⁶ ẹnyi no si ibe ẹnyi nodi ohunma. Ẹnyi no banye ugbo-mirin jenme, we nwen nke no lama.

⁷ Ogen ẹnyi gi ghaguu Taya pu, ẹnyi no ru Tolemais; ẹnyi no kele umune ẹnyi ime Kraisti ri ebegu, son we nodi akp'ohin ohu. ⁸ Eki e fon ẹnyi no pu, ẹnyi no ru Sizaria; ime Sizaria, ẹnyi no shi iwe Filipo hụn e zisonme ozioma d'e son e nodi. Filipo ri Madu Esa hu we hopuha ime Jerusalem ogen mbu. ⁹ Umu Filipo eno wu igbagba e bu amuma. ¹⁰ Ẹnyi nodi ebegu akp'ohin ole-le-ole.

Ogen hu ẹnyi gi ri ebegu, onye-amuma ohu w'a kpọ Agabosi no gha Judia bja. ¹¹ O no bja d'e kunrun ẹnyi, weri akpukpo-ukun Polu, gi e kenme enwen e uku le ẹka, o no si, "Mmọn-nsọ si, 'Enina ke ndi Ju ri Jerusalem k'a don kenme onye nwon akpukpo-ukunni, w'e che ẹka ndi wulen ndi Ju.' " ¹² Ogen ẹnyi gi nu ihieni, ẹnyi le ndi ozo ri ebegu no rima Polu make o gha e jen Jerusalem. ¹³ Polu no si, "Ki unu rid e me ihieni— a kwan ekwan, e tiwa m obi? A kwademeguo m ni m jenkọ Jerusalem—osun'a ni we jenkọ d'e gbu m ebegu make ufiri efan Di-nwonn-ẹnyi wu Jesu—eled e ni we kenme m sọ." ¹⁴ Ebe o meni ẹnyi asani ẹka gbहतo obi e, o nwonzini ihien ẹnyi ku kari isi, "Uche Di-nwonn-ẹnyi ya me."

15 Ẹnyi a nọberị ebèhụ, ẹnyi nọ kwademe, si Jerusaleṃ. 16 O nwẹ ndị rị e sọn Uzo-Jesu gha Sizarịa hụn sọnmezi ẹnyi, weri ẹnyi si iwe Nnasin ebe ẹnyi k'a nọdị. Nnasin wụ onyẹ ohu ime ndị ibuzọ kwerini, onyẹ anị Saiprọsị k'ọ wu.

Ihiẹn Ndị-isi Sị Polu Ya Meni Uka Rị Jerusaleṃ

17 Ogen ẹnyi gi ru Jerusaleṃ, ndị hụn kwerini nọ nabanhan ẹnyi ọhụnma-ọhụnma. 18 Eki e fọn, ẹnyi lẹ Polu nọ wiri d'a hụn Jemisi; ndị-isi uka ile rịzikwo ebèhụ.

19 Polu e kelegu wẹ, ọ nọ gi uri-uri kowachanrịn nị wẹ ihiẹn ile Osolobue gi orun 'ya wu Polu me ime ndị alị ndị ọzọ wuleni ndị Ju.

20 A nugu w'a, wẹ nọ ja Osolobue mma. Ya wẹ nọ sị a, "Polu nwenẹ ẹnyi, y'a hụnọlẹ nwan ndị Ju madu nnu ole-lẹ-ole kwerini; wẹ ile nwẹ adudu Iwu Mozizi—w'a gi ẹ gu egu kaka. 21 A gwaguo wẹ wẹ nị i rị a kuzi ndị Ju ile hụn bisonme alị ndị ọzọ wẹ latọ Iwu Mozizi, a sị wẹ a kwazilẹ umu wẹ ugun, w'e dọnmẹzilẹ omenalị ndị Ju.

22 Kị ẹnyi e me nwan? Wẹ k'a nuri rị nị y'a biaguo. 23 Mẹ nwan ihienni ẹnyi jenkọ d'a gwa i. O nwọn ikennyẹ ẹnọ rị ebeni gi ẹfan Osolobue kwe nkwa. 24 Weri ikennyẹ ndini, 'yu lẹ uwẹ wiri jẹn d'e mezu omenalị idon-nsọ; y'a ku nị wẹ ugwo w'e gi kopu wẹ ntutu. Ihiẹn ile k'e gi ẹ marin nị ezioku a rị ime ihiẹn wẹ nū nị 'ya k'i rị e me, a marinzikwo wẹ nị 'yu lẹ enwen i e bi kẹ Iwu Mozizi dọn ku. 25 Kani, nke ndị wuleni ndị Ju hụn kwerini, ẹnyi e zijeguo nị wẹ ẹkukwo-ozị gwa wẹ ihiẹn ẹnyi kwerigbama wẹ siko d'e me. Ẹnyi sị wẹ erile ihiẹn ọwule wẹ gi rịa mmọn; w'e rilẹ ẹdeke mọbu anu ọwule wẹ rukwon olu; w'a gherelẹ."

26 Ya Polu nọ kweri. Eki e fọn, ọ nọ weri ikennyẹ ndị hụ d'e mezu omenalị wẹ gi e dọn nsọ. Ogen ya lẹ wẹ gi mezuguo omenalị idon-nsọ, ọ nọ banye ime Ulo-nsọ d'e me wẹ marin akp'ohin ole idon-nsọ hụ siko d'a nọru, wẹ kebe chū nị onyẹ-onyẹ ime wẹ ejan.

A Nwunrun Wẹ Polu Ime Ulo-nsọ

27 Kani, akp'ohin ẹsa hụ e d'e zuguu, ndị hụ ime ndị Ju gha Eshia bia nọ hūn Polu ime Ulo-nsọ. Wẹ nọ kpasu igunrun hụ ile, wẹ nọ kwondon Polu, 28 yime oro, a sị, "Ndị Izrelu! Bia nị-o! Onwan wu okennyẹ hū hūn e jensonme ebe ile, a kuzi onyẹ ọwule, e kuja oku ndị Izrelu lẹ Iwu ẹnyi wu Iwu Mozizi lẹ Ulo-nsọ. Eledẹ ọhūn sọ, o webanhanguozị nwan ndị wuleni ndị Ju ime Ulo-nsọ, meru ebeni rị Nsọ!" 29 (Wẹ ku ihienni makeni wẹ hūn Trofimosi onyẹ Efesosi lẹ Polu ime obodo, wẹ ro nị Polu e webanhanguo a ime Ulo-nsọ.)

30 Obodo hū ile nọ susuhu, ihiẹn ile nọ zūnpuha. Wẹ nọ kwondon Polu, dokpūnpu a, kpokinsonme onumuzo Ulo-nsọ ozigbo. 31 Ogen wẹ gi rị a chọ nị wẹ gbu Polu, ozi nọ ru onyẹ-isi-aga kani a kị itu-aga ndị Rom hūn rị Jerusaleṃ ntin nị Jerusaleṃ ile e susuhu. 32 Ozigbo ahun, onyẹ-isi-aga kani hū nọ werisonme ndị-aga lẹ ndị a kị ndị-aga ogun-isen, ogun-isen hūn rị okpuru ẹ, gi ọsọ kpọtụ, zūnban ime igunrun ahun. A hūn wẹ ndị-aga hū, ya wẹ nọ ghubehi Polu. 33 Onyẹ-isi-aga kani hū nọ jẹnburu Polu, nwunrun a. O nọ sị wẹ gi ẹgan ẹbuzọ kpoma a; ya ọ nọ sị wẹ, "Onyẹ wu okennyeni? K'o me?" 34 Igunrun hū hū e yi oro: ndini hū e yi ihiẹn ohu, ndini hū e yi ihiẹn ichen: onyẹ-isi-aga kani hū asazini eka chọpuha ihiẹn hūn menị makeni isusu hū e hike. Ya ọ nọ sị ndị-aga a wẹ Polu si ime barakị, ebèhụ uwẹ wu ndị-aga bi. 35 E jenu wẹ nkponyi wẹ gha e nyinban, ya kẹ ndị-aga hū nọ buru Polu makeni ẹnya tume igunrun hū. 36 Igunrun ahun hū e sọn wẹ, e yi, "Gbu n'ẹ! Gbu n'ẹ!"

Polu E Kinrin Onu A

³⁷ Ogen ndi-agma hu gi ri a cho ni we weri Polu si ime ebenu we bi, Polu no si onye-isi-agma kanj hu, “N’i cheri ni m gwa i oku?” Onye-isi-agma kanj hu no ju a, si, “Y’a su Griki? ³⁸ Ya wu, ele ‘yu wu onye Ijptu hu bulumanj ndi ri a kinj, kiji ndi ikpatan nnu iri ahun shi ime atu?” ³⁹ Polu no si, “M wu onye Ju. Tasosi ri Azuun Silisja ke we no mu m. M wu nwa di-alj Tasosi, obodo ri mkpa. Dodo, ni m gwa ndini oku.” ⁴⁰ Hun onye-isi-agma kanj hu gi ye e efe n’o ku, Polu no wuzo enu nkponyi, fe aka ni we gba nkintin. Ogen we gi gbaguu nkintin, Polu no gi asusu we wu Hibru gwa we oku.

Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

¹ “Umune m le ndi-nedi enyi, gon ni ntin ni m kinrin onu m!” ² Ogen we gi nu k’o ri a su asusu we wu Hibru, we no gbaenme nkintin. Ya Polu no kume: ³ “M wu onye Ju. Tasosi ri ime Azuun Silisja ke we no mu m, kanj ime Jerusalem ebeni ke we no zun m. Gamalielu zun m. We zun m zunru m anj ebe Iwu ndi-nedi enyi kanj ri; m’e te dunni Osolobue ke okun leke ke onu ile don ri a dun’a tanni. ⁴ M kpokpo ndi ri e son Uzoni, kpokpo we ru onwun. M’a kpoma ke ikennye ke ikpoho egan, a tu we e ye ime ulo-ngan. ⁵ Onye-isi nchu-egan le Ndi-isi k’e ri-eka shiana m eri. M narinde we ekukwo m wekonj ndi Ju ri Damas’kosi keni m d’a kpoma ndi ri ebenu ri e son Uzoni egan, wehe we Jerusalem d’e ye afunfun.”

Polu E Ku K’o Don Gbehuto (Orun Ndi-Ozi 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Ogen m gi jenkō, e rumē m ehū Damas’kōsị ogen hū anwun gi e ru isi, ukpe ohu nwungbu enwen e no gha elu-igwee nwunkpu m idenmizi. ⁷ A dan m, m no nu olu hun ri a si m, ‘Solū, Solū, k’i ri e kpokpo ni m?’ ⁸ M no za, si, ‘Onye k’i wu, Di-nwōnni-m?’ O no si m, ‘Mme wu Jesu onye Nazareti—hun i ri e kpokpo.’ ⁹ Ndi hun mme le we wi a hungho ukpe hu, kanj aghotani we ihien olu onye hun ri e kuni ri a gwa m. ¹⁰ Ya m no si, ‘Di-nwōnni-m, kinj ke m k’e me?’ Di-nwōnni-enyi no si m, ‘Lih i otō n’i shi Damas’kōsị—ebenu ke we k’a no gwa i ihien ile Osolobue keton’i i jenkō d’e me.’ ¹¹ Ebe o meni asazini m aka legha uzo—makeni ukpe hu e nwunkenmeka, ndi mme le we wi no kwondon m aka, duban m ime Damas’kōsị.”

¹² “Ime obodo hu, o nwon okennyē ohu w’a kpo Ananayasi, hun e fekenme ofufe noke ke Iwu don ku. Ndi Ju ile bi ebenu e ku oku e ohunma. ¹³ O no bia d’e kunrun m, turuye ni m, si, ‘Solū nwenē m, leghamazi uzo!’ Ozigo, m no leghamazi uzo, m no hun a. ¹⁴ Ya o no si, ‘Osolobue ndi-nedi enyi a horigu o i n’i marin uche e, n’i hun Onye hu Ri Ochan, nuzikwo ke o gi olu e gwa i oku. ¹⁵ Makeni i jenkō d’a wu osheri e, hun jenkō d’e we ozi e jenni uwa ile, a gwa we ihien i hun le ihien i nu! ¹⁶ K’i ri nwan e che!? Lih i ni we me i mirin-Chuku, keni we chanchanpu i njo i, ebe i kpokuko efan a.’ ”

Ke Osolobue Don Kpo Polu

¹⁷ “Ogen m gi luaguu Jerusalem, ebe m ri ime Ulo-nsu uhuhin ohu e me ekpere, idenmizi, o noke si uran buru m bu ele uran. ¹⁸ M no hun ohun. M no hun Jesu k’o ri a si m, ‘Me nwan n’i gha Jerusalem pu ozigo, makeni, anabanhankō we ihien i jenkō d’e ku banyeni m.’ ¹⁹ Ya m no si, ‘Di-nwōnni-enyi, we le enwen we a maringuo ni m’e jensonme ulo-ofufe ile, e gbu ndi kwerini n’i ili, a tu we ngan; ²⁰ a maringhozi we ni m wuzo usuo a kwadon onwun osheri i wu Stivin’, ogen hu we gi ri e gbu e, ni mme kwondon ni ndi ri

e gbun'è ewuru wè.' ²¹ Ya ọ nọ sị m, 'Jenmè! M k'e zi i jèn ebe teni d'e kunrun ndi alì ndi ọzọ wulèni ndi Ju.' ”

²² Igunrun ahun hụ e gón Pọlụ ntin d'e ru ebe ọ nọ ku okuni, ya wè nọ yime, “Wefu nì onyè nọ enina ime ụwani! O furuni onyè w'a nì rì ndun.” ²³ Wè hụ e yi, e fe ẹkwa wè, a ụbọsị uzuzun elu. ²⁴ Ya onyè-isi-agma kanì hụ nọ sị ndi-agma a webanhan Pọlụ ime ebèhụ wè bi; sị wè fìan a mkpìnsin n'ọ hùn ụzọ ku ihien hain ndi Ju gi rì a hì a hùnni ile, e yi ụdì oroni. ²⁵ Kanì oge wè gi kènmèguu a nì wè fìan ihien, Pọlụ nọ sị onyè ohu turu ẹhụ nsue hùn a kì ndi-agma ọgun-isen, “Iwu ndi Rom e kwerigho nì onụ fìan nwa-di-alì Rom' ihien bụ ahangbuni w'è enen ọwulè?” ²⁶ Oge hùn a kì ndi-agma ọgun-isen gi nù ihienni, ọ nọ jènburu onyè-isi-agma kanì hụ, sị a, “K'ì cho n'ì mè? Okènyè hụ wùkwò nwa-di-alì Rom!”

²⁷ Ya kè onyè-isi-agma kanì hụ nọ jèn d'e kunrun Pọlụ, sị a, “Gwa m, ì wu nwa-di-alì Rom?” Pọlụ nọ sị a, “Egheè.” ²⁸ Onyè-isi-agma kanì hụ nọ sị, “Egho m kù nì m d'a wuru nwa-di-alì Rom' e hìkèkwò-ol!” Kanì Pọlụ nọ sị, “Wè mude m nwa-di-alì Rom.” ²⁹ Ozigbo hụ, ndi ile te k'a fìan Pọlụ mkpìnsin, n'ọ ku ihien mènì, nọ seri isi wè; egun hụ a tū onyè-isi-agma kanì hụ nkè makèni ọ hunguò nì Pọlụ wu nwa-di-alì Rom bụ o te kpomaguo a ẹgan.

E We Wè Pọlụ Jèn Ọgwa Ndị-isi Nkikwama Izrelu

³⁰ Makèni onyè-isi-agma kanì hụ cho n'ọ marin ihien ndi Ju rì kpe ni Pọlụ, oge eki gi fon, ọ nọ kpọpọ Pọlụ ẹgan, kpọzu ndi-isi nchụ-ẹjan lè ndi-isi ile. Ya ọ nọ wèhè Pọlụ, bu ẹ tumè ihun wè.

Isi Nke Eto-kwasị-ogun

¹ Pọlụ nọ bu ẹnya tuma Ndị-isi Nkikwama hụ, sị, “Umunè m, e giolè m obi rì ọchan bi elu m id'ènya Osolobue d'e ru tanni.” ² Ya onyè-isi nchụ-ẹjan wu Ananayasì nọ sị ndi nọkumè Pọlụ fìan a ihien onụ. ³ Ya Pọlụ nọ sị a, “Osolobue k'a fìan 'yù nwen ihien; ụsuo-ẹjan wè gi ihien ọchan tekin k'ì wu! I nọdì oche ebèhụ e gi Iwu e kin m ikpe, bụ ì hụ a dan Iwu ebe ì nọ sị wè fìan m ihien?!” ⁴ Ndì hụ nọchimè Pọlụ nọ sị a, “Egun a n'ì kpàri onyè-isi nchụ-ẹjan Osolobue?” ⁵ Pọlụ nọ sị, “Umunè m, a marin m nì onyè-isi nchụ-ẹjan rọ; makèni e deguo w'a ime Ẹkukwò-nsò, sị, 'Ekujalè oku onyè-ndu onụ.' ”

Pọlụ E Gi Akọ Wanahin

⁶ Oge Pọlụ gi marin nì ndi hụ ime wè wu ndi itu Sadusi, ndi hụ wu ndi Itu-Farisi, ọ nọ yi oro, sị, “Umunè, m wu onyè Farisi, onyè itu ndi Farisi. Wè rì nwan e kin m ikpe makè olil'ènya nì ndi nwunni jènko d'e lihi!” ⁷ Oge ọ gi ku okuni, ndi itu-Farisi lè ndi itu-Sadusi risonmè ime Ndị-isi Nkikwama hụ nọ dọma, Ọgwa ahun nọ kebe. ⁸ (Makèni ndi itu-Sadusi a sị nì ndi nwunni elihiko, a sịzì nì kè ndi mmọn-ozì kè mmọn ari. Kanì, ndi Itu-Farisi kwerichanrin nì ihien ẹtoni rì ari.) ⁹ Eregede isusu nọ bidon. Ndì hụ ime ndi-nkuzi Iwu hùn rì itu ndi Farisi nọ lihi ọto, dọma okuni, sị, “Enyi ahunni eje-ihien ọwulè okènyeni mè. Onyè ma kè mmọn* mọbù mmọn-ozì gwa a oku?!” ¹⁰ Oge isusu hụ gi kènren, egun a bja onyè-isi-agma kanì hụ nì w'e d'a dọkika Pọlụ, ya ọ nọ sị ndi-agma a wè jèn d'e gi ikèn napuha wè Pọlụ, webanhan a ime ebe ahun wè ndi-agma bi.

* **Isi Nke Eto-kwasị-ogun:9** Ẹlèkwò iyi wè koma kè wè rì e ku ebeni.

11 Ime uhinhin hu, Di-nwonna-enyi no nwonna-hu, wuzoyeni Polu, si a, "Kwondon obi i! Makeni, k'i don shia ni m eri ime Jerusalem, erira k'i k'a don shiazị ni m eri ime Rom."

E Rini We Polu Ngo Ni We Gbu E

12 Eki e fon utuntun, ndi hu ime ndi Ju no zugbama, kun Osolobue, si eriko we, arako we, d'e ru ni e gbugu we Polu. 13 We kari madu ogunna zu izuni. 14 Ya we no jemburu Ndi-isi nchu-egan le Ndi-isi, si we, "Enyi e kungu Osolobue, kwe nkwa ni isi wu isi—enyi eriko ihien owule d'e ru ni enyi e gbugu Polu. 15 Unu le Ndi-isi Nkikwama, zi ni nwan ozi jenni onye-isi-aga kan ndi Rom, n'o wehe ni unu Polu. Ku n'e nokesi unu cho ni unu lebankem oku e enya; enyi nwan a kwademegu ni enyi gbu e o gini d'e ru ebeni."

16 Kani okorobia ohu nwe Polu okpoho mu nu ngoni we ri. Ya o no jemma baraki hu ndi-aga bi d'a gwa Polu. We no ni a banye d'a gwa a. 17 Polu no kpo onye ohu ri ebenu hun ri ndi a ki ndi agha ogun-isen, ogun-isen, si a, "We okorobiani jenni onye-isi-aga kan, n'o nwon ihien o k'a gwa a." 18 Hun a ki ndi agha ogun-isen no weri e d'e kunrun onye-isi-aga hun kani, si, "Onye-ngan hu wu Polu kpo m, si m wehe n'i nwata-okennyeni n'o nwon ihien o k'a gwa i." 19 Onye-isi-aga hun kani no kwondon nwata hu aka, we e si usuo, ju a, si, "K'i nwon y'a gwa m?" 20 O no si a, "Ndi-ndu ndi Ju e kwerigbamagu ni we k'a si i wehe Polu Ogwa Ndi-isi Nkikwama ekile. We k'e me ke si Ndi-isi cho ni we lebankem oku e enya. 21 Kani, egonkwole we ntin, makeni ikenny we hun wari ofia e che e kari ogunna. E kungu we Osolobue, ni eriko we, arako we d'e ru mgbe we gbugu e; a kwademegu we nwan e che n'i kweri wehe e." 22 Onye-ndu-aga hun kani no si a, "Agwakwole onye owule ni 'y'a gwagu m okuni." Ya o no zi nwata-okenny hu la.

E We We Polu Jenni Gvango Wu Felisi

23 Ebenu ke onye-isi-aga hun kani no kpo madu ebun hun a ki ndi agha ogun-isen, ogun-isen, si we, "Kwademe ni ni unu jen Sizaria: weri ni ndi-aga ogun-iri e gi uku e jen, ndi-aga iri kwasị ogun-eto ndi e gi eshin a lu agha lezi ndi-aga ogun-iri ndi e gi obo a lu agha. Kwademe ni ni unu gi okuloku itenei ukinkinni jemma. 24 Kwademezi ni ni Polu eshin hun o k'e nyin, onu e du e jenni Gvango wu Felisi, anikwole ni ihien owule me e." 25 Ya onye-isi-aga ahun kani no de ekukwo-ozu. Ihienni k'o de:

26 "Mme wu Klodiosi wu Laisasi ri e dejenni Gvango wu Felisi; e kele m'i. 27 Ndi Ju ile kwondon okennyeni, a cho ni we gbu e. Ogen m gi marin ni nwa-di-ali Rom ro, ya m no weri ndi-aga d'a gba-hu a.

28 Makeni m cho ni m marin ihien hu we ri a ma n'a ikpe, m no we e jen Ogwa Ndi-isi Nkikwama we. 29 A hun m'a ni oku Iwu we ke we ri a man'a a ikpe—n'o nwon ihien o me hun we gi tu a ngan mobu gbu e. 30 Ogen ozi gi ru m ntin ni we rin'e ngo, m no si ni m zih'e n'i y'e ozigbo. A gwagu m ndi-ikpe e we d'e kunrun i, ni we no idenya i ku ihien we si ni ya k'o me."

31 Ya ndi-aga hu no me k'o don gwa we: we no gi ime uhinhin we Polu sikworị Antipatriisi. 32 Eki e fon, ndi gi uku no lakin, hapu ndi gi eshin ni we le Polu wiri. 33 E ru we Sizaria, we no we ekukwo-ozu hu ye Gvango, we Polu che ihun e. 34 O gungu ekukwo-ozu hu, o no ju Polu ke onye elee Azun k'o wu ime ali-eze Rom. Ogen o gi nu ni onye Azun Silisira ro, 35 o no si, "M k'a nu onu i ogen ndi-ikpe i e gi bia." O no si ndi-aga chedon e ime ogwa a, ogwa hun Herodu tun ebenu.

Isi Nke Eno-kwasị-ogun

Ikpe Hun Rị Egbata Ndi-Ju Lẹ Polu

1 Hun mē ẹ akp'ohin isen, Ananayasị wu onye-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi hu ime Ndi-isi lẹzi ọka-iwu w'a kpọ Tetulosi nọ bja ọgwa Govanọ. Wẹ nọ kpe Polu ẹka Govanọ. 2 Ya wẹ nọ kpọpọha Polu. Tetulosi nọ kinmẹ ihien wẹ rị e kpe n'ẹ, sị,

“Onye ikpen ile rinj, ọkiki i e weheguo ni ẹnyi udon kete-ele-mgbe; iroro-oma y'a tu e donzimeguo ni ndi alinj ihien. 3 Ogen ile lẹ uzọ ile kẹ ẹfọ gi a sọkpenmẹ ẹnyi usuo makẹ ihien ndinj. 4 Kanj achonj m ni m rikẹ i ogen, m rị a rịọ nwan n'i mē ọhunma gonzi ẹnyi ntin kẹ i don e mē mbu, ni m be oku nke-nke.

5 Ẹnyi a hunguọ a ni okennyeni e yesonmẹ nsongbu oda-oda. Ọ ghasonmẹ, e se isusu ebe ọwule ndi Ju rị enu ọwa ile. Ọ wuzikwo onye ohu ime ndi-ndu itu Onye-Nazaretj ahun. 6 O te rizi a chode n'o meru Ulo-nsọ, ya ẹnyi nọ nwundon ẹ. [Nkẹ ẹnyi e te gi Iwu ẹnyi kin ẹ ikpe, 7 kanj onye-isi-agma kanj wu Laịsiasị nọ gi iken bja d'a napu ẹnyi 'ya, sị ndi ikpe ẹ bja d'e kunrun i.] 8 I ju a ajuju, 'yu lẹ enwen i k'a saeka marinkwama ihien ile ẹnyi rị e ku ni ya k'o mē.”

9 Ndi Ju nọ kwadon Tetulosi, sị ni ihien ndinj ile wu ezioku.

Polu E Kinrin Onu A Ihun Felisi

10 Ogen Govanọ gi fe ẹka gi sị Polu ya ku nwan, ya Polu nọ sị, “A maringuo m n'o meole ahua ole-le-ole i wu ọka-ikpe alinj; ya wu, ẹfọ rị a sọm m usuo ikinrin onu m ebe i rị. 11 I k'a saeka chọpọha n'ọ karinj akp'ohin mmebu kete m'e jenlẹ Jerusalem d'e fe ofufe. 12 O nwonni onye ọwule wẹ hun mmẹ lẹ iya rị a do ndondo ime Ulo-nsọ; o nwonni ndi wẹ hun m rị a kpasu—kẹ ime unọ-ofufe kẹ ime obodo hu ile. 13 Asako wẹ ẹka ghosị ni ihien wẹ rị nwan e ku ni 'ya kẹ m mē wu ezioku. 14 Kanj m k'a saeka gwa i ni ihien ohuni wu ezioku: Uzọ hu wẹ rị e ye eje-ẹfan kẹ m gha e fe Osolobue ndi nedi ẹnyi kanj; m kweyi ihien ile wẹ de ime Iwu Mozizi lẹ hun wẹ de ime ẹkukwo ndi-amuma. 15 M nwon olil'ẹnya ime Osolobue—olil'ẹnya ohu hu hun ndinj lẹ enwen wẹ nwon ime Osolobue: ni kẹ ndi ezi-omumẹ kẹ ndi njo jenkọ d'a gha onwun lihi. 16 Ufiri ẹ kẹ m gi a nwan iken m ogen ile, igi hun a ni obi m rị ọchan ebe Osolobue lẹ ihian rị.”

17 “O teguo m biademẹ Jerusalem; ya m nozi nwan bja ni m ye ndi nke m ihien ndi w'e gi yeni ndi igbennye ẹka, leni m hun uzọ chụ-ẹjan. 18 Iya kẹ m rị nwan kẹ wẹ hun m ime Ulo-nsọ: o mē nke omenalị idon-nsọ, a riguo lẹ m ọchan ogen wẹ gi hun m; o nwonni igunrun mmẹ lẹ wẹ wị; o nwonzikwonj isusu rinj. 19 Kanj o te nwongho ndi Ju gha Azuun Eshia bja rị ebegu, k'o furu nwan wẹ lẹ enwen wẹ bja ebenu d'e ku onu wẹ id'ẹnya i, omeni o nwon ihien wẹ sị ni 'ya kẹ m mē! 20 Mọbu ya judelẹ ndinj rị ebenu kẹ elee eje-ihien kẹ wẹ hun ni ya kẹ m mē ogen m wuzo ihun Ogwa Ndi-isi Nkikwama, 21 mmanj ihien ohuni m yi oro ku kẹ m wuzo ihun wẹ: ‘Unu rị e kinkwo m ikpe tannj makeni m kweri ni ndi nwunni jenkọ d'e lihi!’ ”

22 Kanj Govanọ wu Felisi, hun marinchanringu banyeni Uzọ-Jesu, nọ bu ikpe hu si ihun, sị wẹ, “Unu jenkọ d'e cheri ni onye-isi-agma kanj wu Laịsiasị bja m kebe han ni unu enen.” 23 O nọ sị onye-isi agha hun a kị ndi agha ogun-isen ya hun a ni wẹ kwendon Polu, ka wẹ e yen'ẹ efe ẹkere, a ni ndi ọwu a a bja d'a hun a, e ye ẹ ihien rị a mkpa.

Polu A Gwa Govanọ Lẹ Nwunye Ẹ Oku-Chuku

24 O mepu akp'ohin ole, Felisi lẹ nwunye ẹ wu Drusila nọ bja. Drusila wu onye Ju.

Felisi nọ zi wẹ kpọ Polu. Wẹ nọ gónmẹ ẹ ntin k'ọ rị a gwa wẹ oku ikweri ni Kraistị wu Jizosị. ²⁵ K'ọ don rị e ku oku ezigbo obibi Chuku cho le ikwondon-enwen-ihian le Okinkin-ikpe lalan, egun nọ tuma Felisi. O nọ si, “I k'e jenneguu, m nwon efe a kpọzi m'i.” ²⁶ O huzi a tu enya ni Polu jenko d'e ye e ego; o hu e gi ufiri e e zisonmẹ wẹ d'a kpọ Polu mbu-le-ebu, e son e e ku oku. ²⁷ Ahu ebu a ghafeguu. Poshosị wu Festosị nọ henrin Govano, nokin enya Felisi. Makeni Felisi choko ni ndi Ju ku n'e ohunma, ya o nọ la Polu to ime ngan.

Isi Nke Isen Kwasị Ogun

Polu A Si We We Oku E Jenni Eze-kani Wu Siza

¹ Hun me e akp'ohin eto Festosị bia d'a kima Azuun ahun, o nọ gha Sizaria jen Jerusalem. ² Ebehu ke ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi ndi Ju nọ kinghosị a oku Polu, rjo a ³ n'ọ me ohunma zihę ni wẹ Polu Jerusalem. Makeni e riguo wẹ ngo wẹ e gi gbu Polu uzo, o lalan. ⁴ Festosị nọ za wẹ, si, “Sizaria ke wẹ buto Polu, bu m kinko ebehu egwa. ⁵ Ya wu, ndi isi unu wẹ sonmẹ m jen Sizaria, ni wẹ le okennyę hu d'e kin, omeni o nwon eje-ihien owule o me.” ⁶ Ogen Festosị gi songuu wẹ nodi—o nokarin akp'ohin esato mobu iri—o nọ si Sizaria. Eki e fon, wẹ nọ bia ogwa a. O nọ nodi elu Oche Okinkin-ikpe, zi wẹ d'e wehe Polu. ⁷ Ogen Polu gi puha, ndi Ju hu gha Jerusalem' bia nọ fihunmẹ e, kinmẹ eje-ihien bu-oda jogbu enwen e wẹ si ni 'ya k'o me, bu asani wẹ eka ghosi ni ezioku ro. ⁸ Kani Polu nọ kin onu a, si, “Adanni m iwu ndi Ju mobu iwu Ulo-nsọ mobu iwu eze-kani wu Siza.”

⁹ Kani Festosị cho n'ọ meyi ndi Ju, ya o nọ juma Polu, “Ya chogho ni jen Jerusalem, ni wẹ nọ id'anya m kin i ikpeni ebehu?”

¹⁰ Polu nọ si, “Ogwa eze-kani wu Siza tumę ke m ri hunni, ebe furu wẹ k'a nọ kin m ikpe. O nwonni eje-ihien owule m me ndi Ju—'yu le enwen i a maringho ohun ohunma-ohunma. ¹¹ Omeni m me eje-ihien hun w'e gi gbu m, ari m a cho uzo m'e gi wanahin onwun. Kani, omeni o nweni ihien w'e kwondon eka ime ihien ndi wẹ si ni 'ya ke m me, o nwonni onye jenko d'a saeka bu m che wẹ eka. We ni m jenni eze-kani wu Siza n'ọ gi eka a kin m ikpe!”

¹² Ogen Festosị le ndi a dun a odun gi tugbamagu iroro, ya Festosị nọ si Polu, “Ya siguo wẹ wẹ i jenni eze-kani wu Siza; Siza ahun k'i buruko.”

E Wehe Wẹ Polu Ihun Eze Wu Agiripa Le Okpoho W'a Kpo Benaisi

¹³ Akp'ohin ole-ne-ole a ghaguu, eze hun rị a ki ndi Ju wu Agiripa le (okpoho w'a kpo) Benaisi nọ bia Sizaria d'a si Festosị anua. ¹⁴ Ogen ahun wẹ gi nodi ebehu akp'ohin ole-le-ole, uhuhin ohu, Festosị nọ wepuha ni ezę hu oku Polu, si, “O nwon okennyę ohu Felisi lato ime ulo-ngan; ¹⁵ ogen m gi ri Jerusalem, ndi-isi nchu-ejan ndi Ju le ndi-isi ndi Ju nọ wepuha oku e, si m ma a ikpe. ¹⁶ Kani, m nọ si wẹ ni enyi ndi Rom' a ra wẹ onye wẹ kpe ye ndi kpen'e, bu 'ya le ndi kpen'e e ke turu kin elee-m elee-i, o hun oghere kinringuu onu a.

¹⁷ Ogen wẹ gi nwan zu ebeni, e tuhu ni m ogen owule, kama, eki e fon, m nọ zi wẹ kpọ ogwa, nodi ali elu Oche Okinkin-ikpe, zi wẹ wehe okennyę hu. ¹⁸ Ndi kpe n'e nọ lihi oto kinmẹ, kani ele udi eje-ihien m ro ni ya rị e se ke wẹ kin. ¹⁹ Kama, wẹ nọ kinsomẹ oku ofufe hun wẹ le Polu rị a do le oku okennyę ohu w'a kpọ Jizosị, hun nwunhunguni, kani Polu hu e ku e e kushi iken n'ọ ri ndun. ²⁰ Amarinzi m ihien m k'e me gi chofuha ani oku ndini, ya m nọ ju Polu k'ọ chogho n'ọ jen Jerusalem, ni wẹ nọ ebehu kin e ikpe banyeni ihien ndini wẹ si ni 'ya k'o me. ²¹ Kani ogen Polu gi si enyi na a to ebeni d'e ru ni eze-kani

wu Siza e gi eka a leban oku e enya, ya m no si we kwondon e d'e ru mgbe ma saeka zi e jenni Siza.”²² Agiripa no si Festosi, “Nke o suo m ni m gi ntin m nu onu okennyeni.” Festosi no si a, “Ekile y'a nu onu a.”

²³ Eki e fon nwan, Agiripa le Benisi no gi oken ogho ndi-nze banhan ime-ulo uku hu, we le ndi-isi-agma kanj le ndi we marin amarin ime obodo hu wi banhan. Festosi no zi ndi orun a d'e webanhan Polu, we no webanhan a.²⁴ Festosi no si, “Eze wu Agiripa le ihian ile ri ebeni, lee ni okennyeni ndi Ju ile ri e kpe eka m, ke ime Jerusalem ke ebeni, e yi oro, a si n'o furuzini n'o ri ndun.²⁵ Kanj ahunni m njo o me hun we e gi ma a ikpe onwun. Kanj, hunni o si enyi we e jenni eze-kanj wu Siza, e kwerigho m ni m jenko d'e zi e jenn'e.”²⁶ Bu ahunni m nwan ihien m'e kwondon eka hun m'e gi dejenni nna m wu Siza ekukwo banyen'e. Agiripa, iya haan m gi nwan wepuha a ebeni unu ile ri, tumadu ebe 'yu le enwen i wu eze ri, kenj m hun ihien m k'e kwondon eka de ya wu ekukwo-ozu, enyi juguu a ajuju.²⁷ Makeni, o jogbu enwen e ni m zi onye-ngan jenni eze-kanj bu o nweni ihien m hun ku ni iya ke we si ni ya k'o me.”

Isi Nke Isin-kwasi-ogun

Polu E Kinrin Onu A Ebe Agiripa Ri

¹ Agiripa no si Polu, “I nwon iken kinrin onu i.” Ya Polu no tinpu eka, kinme enina:

² “Eze wu Agiripa, m weri e ni m nwe isi-oma ebe o me ni ihun i ke m jenko d'a no kinrin onu m tanni banyeni ihien ile ndi Ju ri e ku ni ya ke m me; ³ makeni y'a maringwo omenali ndi Ju ile le ihien ndi hun e se ni we oku, marin a ru ali. Dodo, nwe nwan ndidi gon m ntin.

⁴ Ndi Ju ile a maringho ke m don bi gha ali lala, ke ime ali m ke ime Jerusalem.⁵ Omeni we te k'e ku ezioku, a maringwo we ketekete ni m te wu onye itu-Farisi, itu kachanrin e ze ime ofufe enyi le ni m'e bi obibi ndi Itu-Farisi.⁶ Kanj we ri nwan ebeni e kin m ikpe makeni m ri e lee enya ihien hun Osolobue kwe ndi nedi enyi we kanj nkwa; ⁷ ihien hu* ikpun-ulo mmebuo ndi nke enyi ri e lee enya a, e gi ufiri e e fekenme Osolobue ukinkin le efinnai. Eze, olil'enyani m nwon wu eje-ihien hu ndi Ju sikuwo ni ya ke m me!⁸ Ki haan o gi a fukem me unu ndi ri ebeni orun ikweri ni Osolobue e weli ndi nwunni?”

⁹ “Ezioku-ezioku, mme le enwen m te ro n'o furu ni m me ihien owule m k'e gi gbondon efan Jizosi onye Nazareti.¹⁰ Ohun ke m me ime Jerusalem. Ogen hu, m'a narin ndi-isi nchu-ejan iken, a tu ndi kwerini Jesu e ye ime ulo-ngan; elede ohun suo, we cho ni we ma we ikpe-onwun, e biye m eka.¹¹ Imerinme ogen, m'a ghasonme uno-ofufe ile, e ye we afunfun, a lilima ni m me we ku aru ghahanj ikuja oku Jesu. Olulu we bu m oda-oda, nke wu ni m'a chu we e rude obodo ndi ri anj ozo d'e kpokpo we.”

Polu A Kowa K'o Don Gbehuto

(Orun Ndi-Ozi 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Ebe m no a chu we erira, m no narin ndi-isi nchu-ejan iken le ekukwo jenko Damas'kosi.

¹³ Eze, e ru m uzọ, ogen anwun gi a ri isi, ya m no hun ukpe nwunnahin enya-anwun k'o gha enu-igwee nwunhunme mme le ndi 'me le we wi.¹⁴ Enyi ile no dan. Ya m no nu olu gi asusu Hibru si m, 'Solu, Solu, k'i ri e kpokpo ni m? I ri a ruhun enwen i ehun noke oken-efin ri a gba egbe di-nwonn'e uku.’¹⁵ M

* *Isi Nke Isin-kwasi-ogun*:7 Nkwa Hu hun

nọ sị, 'Di-nwṛnni-m, onyẹ k'ị wu?' Ya Di-nwṛnni-enyi nọ shjari m, 'Mmẹ wu Jesu hun i ri e kpokpo. ¹⁶ Kani, lihi n'i turu otọ. Ihiẹn haịn m gi me i n'i hun m wu keni m tumẹ i n'i wuru odibo m le osheri hun jenko d'a gwa ndi ozo ihiẹn ndi i hun le ihiẹn ndi m jenko d'a ghosi i. ¹⁷ M k'a gbapuha i eka ndi nke i—ya wu ndi Izrelu, gbapuha i eka ndi ali ndi ozo hun m ziko i d'e kunrun. ¹⁸ M ziko i d'a shjapu we enya, keni we hun uzọ gha ime ishi gbehuto si ime ukpe; gha okpuru Ekwensu puha d'e kunrun Osolobue; keni Osolobue gbaghari we njo, ye we onodi ime ndi hun we don nso, ndi ahun we don nso make ni we kweri ni m.' "

Polu E ku Oku Orun A

¹⁹ "Eze wu Agiripa, ufiri e, apani m oku ihiẹn m hun ime ohun hu gha elu-igwee bja. ²⁰ Kani, m no zime ozi hu ime Damas'kosi. E zigwu m ndi ri Damas'kosi ya, m nozi zi e ime Jerusalem le egbere Judia ile, e zizi m ndi ali ndi ozo ya, a si we gha ime njo we gbehuto, buruhe Osolobue, memẹ ihiẹn k'a ghosi ni e gbehuto guo we. ²¹ Ufiri ihienni ke ndi Ju gi kwondon m ime Ulonso, a cho ni we gbu m. ²² Kani d'e rukwo nwan tanni, Osolobue hu e yeni m eka; ya ke m gi wuzo ebena a shia eri, a gwa ke onye uku ke onye nta okuni; ihiẹn ohu hu ndi-amuma le Mozizi ku n'o jenko d'e me ke m ri e ku oku e, o nwonni ihiẹn ozo: ²³ ni Kraisti k'a tariri afunfun; n'o k'a wuru onye ibuzo k'a gha onwun lihi; ni, nọke onye ibuzo gha onwun lihi, o jenko d'e wehe ni ke ndi ali enyi ke ndi ani ndi ozo ozi ukpe."

²⁴ Hun Polu gi ri e kin onu a enina, Festosi no weshi olu elu, yi, "Era ri a pu i, Polu! Oken-ekukwo i marin ri a pu i era!"

²⁵ Kani Polu no si, "Festosi ikpen ile rini, era ari a pu m! Onye owule enya don k'a marin ni m ri e ku ezioku. ²⁶ Eze wu Agiripa le enwen e a maringwo ihiẹn ndini! Obi ru m ali igwapu a oku, e gigho m'a don n'o nwonni ihiẹn w'a kon'a ime ihiẹn ndini, make ni onwan e meni nzuzue. ²⁷ Eze wu Agiripa, y'e kwerigho ihiẹn ndi-amuma ku? A maringho m ni y'e kwerigho."

²⁸ Agiripa no si Polu, "I cho n'i me m wuru onye nke Kraisti ozigbo-ozigbo?"

²⁹ Polu no shjari, si, "Thien m ri a rjo Osolobue wu onwan: k'o me egwa-o, k'o meni egwa-o, ni eledẹ yu suo, kani, ke iyu ke ndi ozo ile ri e gon m ntin tanni hun uzọ ri ke mmẹ—wezuka egan ndini we kpoma m!"

³⁰ Ebehu ke eze le Govano wu Festosi le Benisi le ndi ozo we le we gba ri oche no lihi otọ. ³¹ Ogen we gi puko, we hu a si ibe we, "O nwonni ihiẹn okennyeni ri e me hun w'e gi gbu e mobu bu e che ime ulo-ngan." ³² Agiripa no si Festosi, "Nke w'a hatu okennyeni ye omeni ele hun o si we we oku e jenni eze-kani wu Siza."

Isi Nke Eṣa-kwasị-ogun

E Gi We Ugbo-mirin Buru Polu Jenme Rom

¹ Ogen we gi kubepu a ni enyi k'e jen Itali, we no we Polu le ndi hu ime ndi-ngan che eka onye-isi-agma w'a kpo Juliosi, hun a ki ndi-agma ogun-isen ime itu-agma-uku ndi Rom' ahun w'a kpo "Itu Eze-Ogostosi." ² Enyi ile no banye ugbo-mirin gha Adramitum bja, hun ri a kwademe n'o jensonme ali ri ichen-ichen ri Azuun Eshia risonme ehụ Ohimin hun we no a banye ugbo-mirin. Ugbo hu no buru enyi. Enyi le Aristakosi onye Tesalonika hun ri Azuun Masedonia wi. ³ Eki e fon, enyi no ru Sidon'. Juliosi no gi eka ri mma son Polu, ni a jen d'a hun ndi owu a ni we ye e ihiẹn ri a mkpa. ⁴ Enyi no gha ebehu buli si ohimin, a ghasonme ehụ ali Sajprosi—make ni ufere enyi kunrun ri e bukin enyi azuun, o

nini enyi gbasomme ahanmahan ohimin. ⁵ Ogen enyi gi ghafeguṣu ehu alì Silisia le Pamfilia, enyi no fuha Mira hun ri Azuun Lisia. ⁶ Ebehu ke onye-isi ndi agha hu no hun ugbom-mirin gha Alexandria jenkò Itali, ya o no bu enyi ile che ime e.

Ijen A Fuma Orun

⁷ Enyi no gbama ekere-ekere akp'ohin ole-ne-ole—o fukemkeke enyi orun ni enyi d'e ru Nidosi. Ogen ufere gileni ni enyi jenshi ihun ib'eka ahun, enyi no ghasomme mkpenren Samonun hun ri alì Kriti. Mirin nonunme alì Kriti. ⁸ Enyi hu a gha mkpenren-mkpenren, kanì o fukemkeke enyi orun oda ni enyi d'e ru ebe w'a kpò “Ebe-Richanrin-Ugbom-Mma”, hun nochime Lasia. ⁹ Makeni enyi e riguo ogen oda-oda, nke wu ni ndi Ju e buguode onu ahun w'e bu*—ya wu, ogen eje-ebi gi a kpò ohimin hu e ruguole, enyi si ni enyi jenmezi, ijen jenkò d'a jo njo, Polu no dun we odun, si,

¹⁰ “Ekele m unu ile; a hunguo m'a ni enyi jenkò d'a banye eje-onodi omeni enyi jenmezi, ihien bu oda jenkò d'e huzikwo; elede ibu le ugbò suo, kanì kezi ndun enyi.” ¹¹ Kanì onye-isi-agma ahun gi ihien onye-isi ugbò le onye nwon ugbò ku don kari oku Polu. ¹² Ebe o me ni ebeni ugbò-mirin a nodi a ri mma hun w'a nodi ogen winta, udu mirin-oyi-ochan hun a kpò okpukpu, ndi ka oda no kweri n'o ka mma ni enyi jenme. We ri a tu enya ni, ikenkwo, we k'a saeka ru Finik'si d'a nodi ebehu ogen mirin-oyi-ochan hu. Finik'si wu ebe ugbò e zientò alì Kriti, o bu ihun zime ib'eka ndidan enya-anwun.

Eje-ebi A Kpoma

¹³ Ogen ufere reberebe hun a gha azuun ndidan-mirin a bia gi feme, we no ro ni a hun we ihien we ri a cho; we no tofu ugbò hu ebe we lime e, ghasomme usuo-usuo ehu alì Kriti. ¹⁴ Kanì o ke me-eme, oken ufere hun a kpokenmeni no kpoma. “Not-ista” ke w'a kpò ufere hu, makeni o gha azuun ugu e feshi azuun owuwa-enya-anwun. O gha ib'eka Kriti fehe. ¹⁵ O no kpokenme ugbò hu, o nizini we gbehuto ugbò hu zime ufere hu. Ya enyi no la ugbò toni ufere hu, o no buru enyi jenme!

¹⁶ Enyi no kuban azuun ndidan-mirin alì ohu me ekere w'a kpò Koda hun ri etintinai Ohimin ahun. Ohun e zueme ugbò hu ekere. Enyi no lilima wezuhan ugbò-nta ri ugbò hu ebe w'a no saeka dobanhan a, kanì o fu enyi orun oda-oda. ¹⁷ We no dobanhan ugbò-nta hu ime ugbò. Ebehu ke we no gi eriri kenhunme ugbò, kenkenme e. Makeni egun ri a tu we amangbe w'a sunkunma ejan ubom-Ohimin ri mkpenren Setisi†, we no gbatopu eriri we gi kenme igwe hu nyinni w'a kpò drag'anko, nu igwe hu ye ime mirin—make ugbò hu ghazi a gbakennin. Ya ufere no buru we le ugbò jenme. ¹⁸ Ebi hu a kpokenme enyi, e buhunme enyi, nke wu ni, ogen eki gi fon, we no tuma ibu e ye ime mirin. ¹⁹ Hun m'e akp'ohin eto, o no ru hun we gidè gi eka we kpò ihien we gi a run orun ime ugbò-mirin ye ime mirin. ²⁰ Ogen o gi me ni enyi ahunni ke enya-anwun ke kokise akp'ohin ole-ne-ole, bu ebi rikwo a kpokenme enyi, enyi enwenzini olil'anya ni enyi jenkò d'a hun isi puha.

Polu A Nò Imè Nsongbu Hu Kasị We Obi

²¹ Makeni w'e ke ri ihien-oriri kete-ele-mgbe, Polu no turu oto ime igunrun we, si, “Ikennyè, nke onu e gon m ntin nodi Kriti. Omeni unu te gon m ntin, iwini ile e ke ti nwan. ²² Kanì, m ri nwan a ri onu, kwononobi obi unu makeni o nwonni onye owule ime unu jenkò d'a nwunni—ugboni suo jenkò d'a na iwi.

* **Isi Nke Eṣa-kwasị-ogun:9** ib'eka Septemba le Octoba † **Isi Nke Eṣa-kwasị-ogun:17** hun ri mkpenren anì Libia

23 Maḳeni mmon-ozī Chuku bja d'e kunrun m hun uhinhin—Chuku ahun m wu nke e, Chuku ahun m ri e fe. 24 O si m, 'Polu! Atule egun, i k'e tururiri ihun Siza. Ozozī, Osolobue e meguon'i ohunma donmen'i ndi 'yu le we ri ime ugo, anwunko we.' 25 Kwonkenme ni nwan obi unu, ikennyē, maḳeni m nwon okukwe ime Osolobue n'o jenkō d'a ri ke we don gwa m. 26 Kanj ugoni k'a zunbanriri akpakali, kusi."

27 Ime uhinhin hun m'e akp'ohin mmenō, ogen ebiri-mirin hu gi buko ugo enyi elu Ohimin Adria†, o ru ihien nōke etintinnai abali, o nō ri ndi a run ime ugo ke si ali ri nsue. 28 Ya we nō gi eriri we kenmēye igwe lele ke mirin mihan, we nō hun n'o k'e luepu ogwe-nku eno; a gbaeri we, we nō lelezi e, we nō hun a n'o minruzini erira, n'o k'e luepu ogwe-nku eto suō. 29 Maḳeni egun ri a tu we ni enyi jenkō d'a sunkunma omuma, we nō gbatopu eriri anko§ eno ri ibe azupun hun we gi e lime ugo hu, ni, ikenkwo o hun uzo zudon ali; we hu e me ekpere ni eki fon keni we legha uzo.

30 Kanj, ndi a run ime ugo hu nō wetu ugo-nta ye ime mirin, choma ni we gi nzuzue gha ime ugo pu, gi ugo-nta ahun wanahin; we hu me ke si we ri a gbatopu anko ri ihun ugo. 31 Ya ke Polu nō si Kaptin hu le ndi-agma a, "Mani ikennyeni nodi ime ugoni, onu ile k'a nwun." 32 Ya ke ndi-agma hu nō bepū eriri we gi kwondon ugo-nta hu, mirin nō buru ugo-nta hu.

33 Uz'utuntun biri-biri, Polu nō rijo we ri ihien-oriri, si, "Tanni me e akp'ohin mmenō unu ri enina, obi eruni unu ani, unu e rini ihien-ana. 34 Dodo ni nwan, ri ni ihien-oriri, o k'e yeni unu eka ri ndun wanahin, maḳeni o nwonni onye owule ime unu jenkō d'e tuhu ke akpu ntutu ohu ri a isi." 35 Ogen o gi kuguu onwan, o nō weri bredi, ye Osolobue ekele id'anya we ile, beri, rime. 36 Ya ndun nō ban we ile, we le enwen we nō rime ihien-oriri. 37 (Enyi ile ri ime ugo hu ri madu eno aria ogun-mmenō.) 38 Ogen we ile gi rijunchanringu efo, we nō tu oka-witi hodū ime ugo ye ime mirin maḳe ugo gha a nyinzi.

Ugo Hu E Tikpochanri

39 Eki e fon, we nō legha ali ihun—bu ndi hu a marin ali o wu, kanj we nō hun ngugu-mirin—ebe mirin nō tu onu hi ogbe. Ejan ri mkpenren ngugumirin ahun. Ya we nō bu obi ni we k'a nyanban ugo ebegu, omeni o k'a ni we me. 40 We nō tofu anko ndi hu ye ime mirin. Ebegu ke we nozi toluja eriri ndi hun kwondonsomme amala we gi a nyan ugo ahun, we nō se eriri gi wesi ekwa ri ibe ihun hun ufere gi e bu ugo enu, zime ni ufere keni ufere hun uzo e bushi ugo hu ihun. We nō nyanrin ugo hu don ihun ngugu-mirin hu keni ugo we kusi mkpenren e. 41 Kanj, ibe ihun ugo hu nō zunban ebe jogbu enwen, sunkunma ejan, to ebegu; ebiri-mirin nō kpukpupuma ibe azupun a. 42 Ndi-agma hu te nō cho ni we gbukwama ndi-ngan hu, amamgbe w'e gu mirin pu akpakali, wanahin.

Onye Owule A Wanahin

43 Kanj, maḳeni Kaptin ndi-agma hu cho n'o zuopuha Polu, o nini we me ihien we ro. Kama, o si ndi saeka gu mirin we buzo tuban ime mirin gusi akpakali; 44 si ndi hodunji we somme we, ndi hu ime we e kwondon ibe-osisi, ndi ozo e kwondon ibe ihien ndi ozo gha ugo hu kpagipuha. Erira ke onye owule me ru ali mmaka; o nwonni onye nwunhunni.

† Isi Nke Eṣa-kwaṣi-ogun:27 Iya ke w'a kpo nwan Ohimin Mediterena. § Isi Nke Eṣa-kwaṣi-ogun:29 igwe me onu suen-suen-suen we gi e zudon ali

Isi Nke Esato-kwasị-ogun

Ihiẹn Polu Mę Imę Alı Mota

¹ Ogen ęnyi gi hunguụ isi fuba, ęnyi nọ marin ni ęfan alı hu mirin nohunme wu Mota. ² Ndi alı hu nọ me ni ęnyi ęfoma pu-ichen: gi ifiri mirin ri e zueni le oyi ri a tuni fiye ni ęnyi okun nyanma, nabanhan ęnyi.

³ Polu nọ kpari nkun. Ogen o gi ri e bu we e che okun hu, uwowo okun hu nọ chupha agwo, agwo hu nọ fifiri Polu ęka. ⁴ Ogen ndi ani hu gi hun agwo hu k'o konrin e ęka, we nọ si ibe we, "Ezie-eze, okennyeni wu izighe. Osun'a n'ọ wanahingwo ohimin, eje-ihien o me hukwo e son e, o niko a ri ndun." ⁵ Polu nọ fe agwo hu ye ime okun hu, agwo hu a run'a ęhu. ⁶ We nọ tuma ęnya ni ęhu Polu fun mobu n'ọ dan idumuzi, nwunhun. E cheberi we, we nọ hun a n'ọ nwonna ihien me n'e, we nọ kuhuto onu, kume n'ọ wu mmon.

⁷ Onye-isi alı hu wu okenye ohu w'a kpo Poblisi. Iya nwon alı ndi nokunme ebe ahun ęnyi ri. O nọ nabanhan ęnyi, lee ęnyi obia akp'ohin ęto. ⁸ Ogen ahun, nedi Poblisi dine edine, emu ri a ku a: ęhu-okun ri e nwun e; o rizikwo a nyun—a nyunde edeke. Polu nọ jen d'a hun a, me n'e ekpere, bu ęka kwasị a, o nọ dinhin. ⁹ Onwan e megwu, ndi ozo ile emu ri a ku ime ani hu nọ bia, o nọ zuochanrin we ile. ¹⁰ We nọ mesonme ihien bu-oda gi ye ęnyi ogho. Ogen ęnyi gi cho ni ęnyi pu, we nọ bu ihien ile ri ęnyi mkpa cheni ęnyi ime ugbo-mirin.

Ęnyi A Gha Mota Si Rom

¹¹ Ogen ifon ęto gi ghafegu, ęnyi nọ banye ugbo-mirin ohu hun nodi Mota ogen mirin-oyi-ochan, jenme. Ugboni gha Alexandria bia, ęfan we deye e we gi marin a wu "Ejime", ęfan mmon ebuo ahun we marin amarin. ¹² Ęnyi nọ kuban obodo Sirakusu, nodi ebehu akp'ohin ęto. ¹³ Ęnyi nọ buli, gha ebehu si Regionu. Eki e fon, ufere nọ gha azun ndidan-mirin fehe, bushime ęnyi ihun; nkesini ogen eki gi fonzi hun me e akp'ohin ebuo, ęnyi nọ ru obodo Putioli. ¹⁴ Ęnyi nọ hun ndi kwerini ri ebehu. We nọ si ęnyi d'e du we nodi izu-uka. Ęnina ke ęnyi don ru Rom. ¹⁵ Ogen ndi kwerini ri Rom gi nu ni ęnyi bia abia, we nọ ghakworı ebe we ri bia d'e kunrun ęnyi Afia Apiosi le ebehu Odu Uku ęto hu w'a nodi e ri, a ra, ri. Ogen Polu gi hun we, o nọ kele Osolobue, ndun nọ ban a.

Ihiẹn Polu Mę Imę Rom

¹⁶ Ogen ęnyi gi ru Rom, we nọ ni Polu biri nke e, ya le onye-agma hun e che n'e. ¹⁷ Hun m'e akp'ohin ęto, o nọ kpo ndi-ndu ndi Ju ri ebehu. Ogen we gi biagu, o nọ si we, "Umunę m, o nwonna ihien m me ndi nke ęnyi, etikponi m omenali ndi nedi ęnyi, kanı a nwunrun we m ime Jerusalem, we m ye ndi Rom. ¹⁸ Ndi Rom a jugu m ajuju, we nọ cho ni we hatu m, makeni o nwonna ihien owule m me hun w'e gi ma m ikpe onwun. ¹⁹ Kanı, ogen ndi Ju gi ju, si w'a hatule m, o nwonna ihien ozo hodu ni m me wezuka isi we we m si ogwa eze-kanı wu Siza—eleni m nwon ikpe m k'e kpe ndi alı m. ²⁰ Ya haın m gi si ni m cho ni m hun unu, gwa onu oku, me onu marin ni oku olil'ęnya ahun ęnyi ndi Izrelu ile nwe ke m gi ri ime ęganni."

²¹ We nọ si a, "Ęnyi e nwehtuni ęhuhuo-ozı owule gha Judia bia banyeni i; o nwonzikwonı nweę ęnyi owule ime ndi ri a gha ebehu a bia hun kujatu oku i. ²² Kanı, ęnyi cho ni ęnyi nu ihien i ri a kuzi: makeni, o me nke itu Jizosi onye Nazaretini, ęnyi a maringho ni we ri e kuja oku e ebe owule." ²³ We nọ kaye uhuhin we jenkọ d'a bia d'e kunrun e.

O ru ụhụọhị n'ụ, wẹ nọ ruhe ebẹhụ ọ rị. Gha ụtuntun d'e ru ẹnyasi, ọ hụ a gwa wẹ oku Alị-eze Osolobue, a lịlịma n'ọ gi ihien Ɛkukwo-nsọ ku mẹ wẹ kweri ni Jesu—ke ihien rị ime Iwu Mozizi ke ihien ndi-amuma ku. ²⁴ Ndi hụ ime wẹ nọ kweri ihien o ku, kanị ndi ọzọ a ju n'e kweriko wẹ.

²⁵ Wẹ wẹ nọ dosonme ndondo. Ni wẹ d'a lama, Polu nọ kuzi oku ohu: ọ si, “Ezioku ke Mmon-nsọ ku ogen o gi gwa ndi nedi unu kanị oku ghahani onu onye-amuma wu Azaya, si,

²⁶ ‘Jen d'e kunrun ndini, d'a gwa wẹ, si,

“unu k'a nu, kanị
unu aghotako;
onu k'e lee ile,

kanị onu ahunko
ihien unu rị e lee.

²⁷ Make ni obi ndini arizi a ghota;
ntin wẹ e kingo;

a nyunmaguọ wẹ ẹnya,
amamgbе w'e gi ẹnya wẹ legha ọzọ,
gi ntin wẹ nu ihien,
gi obi wẹ ghota, gbehuto,
a zuo m wẹ.”

²⁸ Mar in ni nwan ni e ziguọ wẹ ozi nzuoptuhani gha ẹka Osolobue bia jenni ndi ali ndi ọzọ; wẹ k'e gon ntin!”

[²⁹ Ogen o gi kuguu ihien ni, ndi Ju hụ nọ dosonme ndondo lama.]

³⁰ Polu bi nke ẹ ebẹhụ ọrọgbọ ahua ẹbuo; ọ hụ a nabanhan ke wẹ han rị a bia d'a hunn'a; ³¹ ọ hụ e zi ozi Alị-eze Osolobue, a kuzi banyeni Di-nwonna-enyi wu Jesu Kristi, e kusi ẹ iken, o nwonna onye gbondonn'e.

Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Ndi Rom

¹ Mmē wu Polu de ekukwo-ozini. M wu igbon Jizos' Kraisti. Osolobue kpo m, tumē m onye-ozu pu-ichēn makē Ozioma Osolobue.

² Oziomanu wu banyeni ihien hun Osolobue kwe nkwa a edei ime Ehuhuo-nsọ ghahanu ndi-amuma a. ³ Oziomanu wu banyeni Nwa a wu Jizosi Kraisti Dinwōnni-enyi—hun bia nọke ihian; ebōn Defidi ke we mu a ye; ⁴ Osolobue gi iken Mmōn-nsọ a ghosizikwo n'o wu Nwa Osolobue ghahanu igba onwun weli e.

⁵ Makē ufiri efan Osolobue, Osolobue e meguoni enyi efoma ghahanu Nwa a ni wu Jesu Kristi Di-nwōnni-enyi; o yeguozu enyi orun ndi-ozu pu-ichenni ghahan'a, keni enyi hun uzọ duhe ndi ali ndi ozo ile wuleni ndi Ju d'e kwerin'e, humen'e isi; ⁶ kezi unu le enwen unu, makeni we kpozikwo onu d'a wuru nke Jesu Kristi. ⁷ M ri e dejenni ndi ile ri Osolobue obi hun ri Rom, ndi we kpo d'a wuru ndi-nsọ. Efoma le udon gha aka Osolobue Nedi enyi le Di-nwōnni-enyi wu Jesu Kristi a bia ya rini unu.

Polu A Kpanmin Osolobue

⁸ Nke ibuzo, m ri a kpanmin Osolobue m ghahanu Jesu Kristi makē unu ile, makeni we ri e ku oku okukwe unu ime uwa ile. ⁹ Osolobue, hun m gi obi m ile e fe ghahanu izisonme ozioma Nwa a, wu osheri m ni m'a nyanhan unu ogen ile ime ekpere m. ¹⁰ M gha e me ekpere, m'a risonme Osolobue n'o beye ni m oghe ri ni saeka bia nwan d'a hun onu—omeni uche e ro. ¹¹ Makeni unu ri a da m—makeni m cho ni m yebeye unu ngozi ime-mmōn, keni unu zekemme. ¹² Mba, keni mmē le unu hun uzọ gi okukwe enyi gbatari ibe enyi ume.

¹³ Umune m, m cho ni unu marin n'o teke m choma ni m bia d'a hun unu. (Kani we eke ni m bia.) M ri a cho ni m bia, keni m gha ime unu kpohazini Osolobue ihian ke m don me ime ani ndi ozozi wuleni ndi Ju. ¹⁴ M gi ihian ile ugwo: ke ndi wa-nya ke ndi waleni enya, ke ndi jen ulo-ehuhuo ke ndi jenleni—¹⁵ ya hain o gi a du m ni m bia d'e zizikwo unu ndi ri ime Rom' Ozioma.

Iken Ri Ime Ozioma

¹⁶ Ifenren ozioma ari e me m, makeni ya wu iken Osolobue gi a zuopuha onye owule kwerini, ndi Ju wu ibuzo, o son ndi wuleni ndi Ju. ¹⁷ Makeni, ozioma ya nwe a ghosj ke Osolobue don e me ihian a wuru onye ri ke Osolobue cho: o me e ghahanu okukwe onye ahun—gha mbidon d'e ru njendeme. O nọhu ke Ehuhuo-nsọ don ku e, si, "Onye ri ke Chuku cho ghahanu okukwe k'a ri ndun."

Ike Hun Ma Ihian Ile

¹⁸ Iwe-le-onuma Osolobue a gha elu-igwee e hukwasi njo ile le ihien ile rileni mma hun ndi-eje e me, ndi hun gi eje-ihien we e me e gbondon ezioku.

¹⁹ Makeni, ihien ihian k'a saeka marin banyeni Osolobue we we enya, makeni Osolobue le enwen e e meguo n'o we we enya. ²⁰ Makeni, kete Osolobue e kele uwa, iken-itēbite Osolobue le ihien o gi wuru Osolobue a fuhachanringuo ifon. Osun'a ni ele we ihien we e legha enya, we e gi ihien ndi hun Osolobue ke a ghota we, a hun ke we no. Ya wu, o nwōnni ihien ndi no erira k'e kin, dodo arikonu we ya, kaka! ²¹ Makeni, osun'a ni a maringuo we Osolobue, eyeni we e mgbaye run'e, akpanminu w'a. Kama, iroro we a wuru ihien olal'iwu, uche we hun ghazileni a run a gbaguo ishi. ²² Ebe we ri e ro ni we marin ihien, e

henrin we ndi-nzuzu; ²³ hun nke w'e gi fe Osolobue hun ghaleni a nwun, ye e ogho run'e, e fesomme we ihien we kpu akpu—ke ndi no ke ihian hun a nwunni ke ndi no ke anu ri ichen-ichen, ke anu ndi nwe uku-eno ke nnunu ke ihien ndi hun a rinji!

²⁴ Osolobue no gi ifri eje-ihien ndi ahun ri a gun we ime obi la we toni imesomme ihien ru unyin—we le ibe we no gi ehụ we mesomme ihien-ifenren; ²⁵ we no gi ntu nokin enya ezioku Osolobue, fesomme ihien Osolobue ke, a kpo ni we isi-ali hun nke w'e gi fe Osolobue hun wu Onye-okike hun richanrin mma jenrin ejen! Isee.

²⁶ Ufiri onwan, Osolobue no la we toni egun ihien-ifenren, nke wu ni ikpoho we e gi ime-mgba ikpoho-le-ikpoho ihian ghaleni e me, nokin enya ime-mgba ikennyel-le-ikpoho hun o me ni ya ke ihian e me. ²⁷ Erija ke ikennyel we gizikwo lato ime-mgba we le ikpoho hun ihian e me, egun ison ikennyel ibe we e me mgbah hu a gungbu we: ikennyel le ikennyel ibe we hu e metari ihien ifenren—a narinzikwo afunfun furu eje-ihien we ri e me.

²⁸ Makeni ndini ju ni eyeko we Osolobue onodi we marin run'e, Osolobue no la we toni uche we ahun runi keni we mesomme ihien furuleni. ²⁹ Udi ihien ile jo-njo e jun ime we, ya le eje-omume, enya-uku, iwe, enya-ufu, igbu-ochu, ikpe, ndufie le ero; e henrin we ndi-oghele, ³⁰ ndi-nkuto, ndi ize Osolobue e ze; w'a kpari ihian, a pache, a nyan isi, e ropuhasomme eje-ihien rituleni, e nupu-isi okpuru ndi munj we. ³¹ E nwe we uche, w'a ra gi we don enya, efọ a joka we, w'a ra me ebere.

³² A maringho we ni iwu Osolobue wu ni ndi hun e me udi ihien ndini k'a nwun, kanj we huzi e me we—eledel ni we e me we suo, we huzi e ye ndi ozọ ri e meni we ndu.

Isi Nke Ebuo

Okinkin-ikpe Osolobue Zin-ezin

¹ Ya wu, y'e nwonkwọ ihien i k'e kin—onye owule i wu! Makeni, ebe i no ma ndi ozọ ikpe, i ri a mazikwo enwen i ikpe. Makeni, iyu hun ri a ma we ikpe rizikwo e me ihien ndi hu i gi ri a ma we ikpe. ² Enyi a maringho ni Osolobue wu onye ezioku ebe o no ma ndi me udi ihien ndini we ikpe. ³ Kanj, iyu nwen, onye owule i wu, hun e mezi ihien ndi hu i gi a hangbu ndi ozọ enen, i ro n'i k'a wanahin okinkin-ikpe Osolobue? ⁴ Ra i ri e lelia oken efoma a le nkintin o ri a gba i le ndidi e? Y'a marin ni Osolobue ri e meni i efomani keni i hun uzọ roghari? ⁵ Kanj, ebe i n'a kpokin obi i, a ju ni y'e roghariko, i ri e kponto ni enwen i afunfun, e cheni afunfun, hun we jenko d'e ye i Uhuohin iwe-le-onuma, uhuhohin hu Osolobue k'e gi han enen ahun zinrinni.

⁶ Osolobue k'a ku onye owule ugwo ke onye-onye don run. ⁷ Nke ndi hu e mesomme mma, makeni we ri a cho ogho le mgbaye le ndun nwonleni ogugu, Osolobue k'e we ndun itebe ye we. ⁸ Kanj, Osolobue k'e hu iwe-le-onuma a kpu ndi hun a cho nke-we nke-we, a ju ezioku, e son eje-ihien. ⁹ Eje-ufu le nsongbu k'a rinji onye owule hun e me eje-ihien, ndi Ju wu ibuzo, o son ndi wuleni ndi Ju.

¹⁰ Kanj Osolobue k'e we ogho le ikpen le udon ye ke we han hun e me ihien ri mma, ndi Ju wu ibuzo, o son ndi wuleni ndi Ju. ¹¹ Makeni Osolobue ara gbeyeni onye owule.

¹² Ndi wuleni ndi Ju enwon Iwu Mozizi; kanj we me njo, a na we iwi, osuon'a ni enwon we Iwu Mozizi. Ndi Ju nwon Iwu Mozizi; we me njo, e gi we Iwu Mozizi kin we ikpe, ma we ikpe. ¹³ Makeni ele ndi a nu ihien Iwu ku ke

Osolobue e kuni ohunma, kani, ndi e me ihien Iwu ku. ¹⁴ Omeni ndi hu wuleni ndi Ju, hun nwonlani Iwu Mozizi, e gi omume we me ihien Iwu hu cho, e nwegho we iwu ime obi we, osun'a ni enwon we Iwu hu ke ndi Ju don nwe e. ¹⁵ We ri e gi omume we a ghosi ni ihien Iwu cho a wuruole ihien we deye ime obi we. Ihori we hu a shia ni we eri: mgbe ndi hu iroro we a ma we ikpe, mgbe ndi hu o kuyeni we. ¹⁶ Erira k'o jenko d'a ri Uhuohin ahun Osolobue k'e gi gi ihien zueri ime obi ihian kin ihian ikpe ghahani Jesu Kristi, noko ke Ozioma hun m ri e zi don ku e.

Ndi Ju Le Iwu Mozizi

¹⁷ Kani, i si ni i wu onye Ju; e gi Iwu Mozizi e don enya, a nyan isi ni egbata yu le Osolobue a rika mma; ¹⁸ a nyan isi ni y'a maringho uche Osolobue, marin ihien ka mma—n'e giguo we Iwu Mozizi zun i; ¹⁹ i si ni i wu onye e du ndi enya-ishi, ni wu ukpe ndi ri ime ishi, ²⁰ ni i wu onye a dun ndi nzuzu odun le onye a kuzi umueka—ni nwon amamihiem le ezioku zu oke ime Iwu Mozizi. Ele ya?

²¹ Ya wu, iyu hun a kuzi ndi ozo, i hu a kuzi enwen i? I hu a si, “Ezunle ohin.” Kani yu nwen, i hu e zun? ²² I hu a si, “agherele;” Kani yu nwen, i hu a ghere? I hu a si, “Arual mmom, ni eje-ihien ro.” Kani yu nwen, y'e jen uno mmom d'e zun ihien rin'a? ²³ Iyu hun gi Iwu Osolobue a nyan isi, i hu a dan ya wu Iwu—e gi e a fa Osolobue? ²⁴ Ehuhuo-nso si, “Ufiri unu ndi Ju ke ndi ali ndi ozo gi e kutu Osolobue.”

Ikwa-ugun Le Ife-Osolobue

²⁵ Ikwa-ugun a bangho erere—omeni i hu a gbaye Iwu Osolobue. Kani, omeni y'e nupu-isi okpuru Iwu hu, ya wu ni ungu i kwa elezi ungu nke-esi. ²⁶ Ya wu, omeni ndi kwaleni ungu e me ihien Iwu ku, e weriko we we noko ndi kwa ungu—o suo n'a ni akwanji we? ²⁷ Ya wu ni ndi kwaleni ungu nke ehụ, bu we hu e donme Iwu hu, k'a shiagbu unu eri—makeni onu a dan Iwu hu, osun'a ni unu ke we detun'e, osun'a ni unu a kwaguo ungu. ²⁸ Makeni, ele ihien enya e legha ke ihian gi a wuru onye Ju; ezigbo ungu ele hun we kwa ehụ, w'e legha enya. ²⁹ Mba. Kani, ezigbo onye Ju wu hun wu onye Ju ime obi; ezigbo ikwa-ugun wu hun we kwa ime obi—ihien ime-mmom le Mmon-nso ro, ele ihien ehụ le mkpuru-oku we dehu ime. Udi ihian no enina k'a narin ija-mma we aka Osolobue ele aka ihian ibe e.

Isi Nke Eto

Ki Ndi Ju Gi Ka Ndi Ozo Mma?

¹ Ki ndi Ju gi nwan ka ndi ali ndi ozo mma? Elee erere ke ikwa-ugun banzi?
² O bukekwo! Nke ibuzo wu ni Osolobue bu oku gha a onu pucha che aka ndi Ju.

³ Kani, omeni o nwegho ndi ri ime we wuleni ndi we gi e don enya, ni enyi gi ohun si ni Osolobue ele onye we e gi don enya? ⁴ Mba, kaka! Osolobue wukwo onye ezioku, o sun'a ni ihian ile wu ndi-ntu. O nohu ke Ekukwo-nso don ku e, si,

“We k'a hun a
ni ihien i ku wu ezioku;
we kin i ikpe, i k'e ri enen;
i han enen,
w'e k'a hun ni enen i han wu ezioku.”

⁵ Kani, o me nwan ni eje-omume ɛnyi a ghoṣi ke Osolobue mehan onye ezi-omume, ki ɛnyi e ku nwan? Ni ɛnyi si nwan ni Osolobue me njo omeni o ye ɛnyi afunfun? (M ri e ku e hu ke ihian don e ku.) ⁶ O nwonna k'o don me! Make ni, omeni Osolobue wu onye njo, nani k'o k'a don kin uwa ikpe? ⁷ Kani, omeni ntu m ke ezioku Osolobue gi a fuhachanrin ifon, e wehen'e ogho, ke w'a mazi ni m nwan ikpe ni m wu onye-njo? ⁸ Ki hain ɛnyi gileni si, "Ni ɛnyi mesonne nwan njo keni ihien ri mma hun uzo a puha ifon?" (Ya ke ndi ri e kutu ni ɛnyi si ni 'ya ke ɛnyi e ku.) We furu ndi w'a ma ikpe.

Onwonna Onye Ri Ke Osolobue Cho

⁹ Ki mezi? Ɛnyi ndi Ju ka ndi hun wuleni ndi Ju mma? Kaka akp'ohu! Ɛnyi e kuguola ni njo ri a ki ihian ile—ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju. ¹⁰ Eri ra ke Ehuhuo-nsa don ku e, si,
 "O nwonna onye ri ke Osolobue don cho,
 o nwondeni kaka akpu onye ohu;

¹¹ O nwonna onye a ghotani,
 o nwonna onye a cho Osolobue.

¹² We ile a kpahuguo;
 we ile e henringuo ihien-eti;
 o nwonna onye e me efoma,
 o nwondeni kaka akpu onye ohu.

¹³ Oku a gha we ekpiri a puha ri ke
 ishin gha ili ri oghe a puha;
 we gi ire we e dufie,
 edide agwo ke
 oku ri we ugb'onu wu.

¹⁴ Ikp-o-iyi le eje-oku jun we onu.

¹⁵ Uku a kereka we igbu-ochu.

¹⁶ Ebe owule we jen,
 we le ntikpo le nsongbu wi.

¹⁷ Amaritudeni we ihien ezigbo udon wu.

¹⁸ Egun Osolobue aride we ɛnya."

¹⁹ Ɛnyi a maringho ni ihieni ile Iwu ku, ni ndi ri okpuru Iwu k'o ri a gwa, keni onu owule gba nkintin, ken'o wezikwo ihian ile ri uwa ile ɛnya ni we ile jenko d'a ko ni Osolobue ke we jen. ²⁰ Make ni, "O nwonna onye Osolobue k'e kuni ohunma make ni o n'e me ihien Iwu cho," make ni Iwu ke we gi e me ihian a marin ni ihian e meguo njo.

Ke Ihian A Don Ri Ke Chuku Cho

²¹ Kani Osolobue a ghoṣiguo uzo ihian gi a ri ochan—bu ele ghahani Iwu Mozizi. Kani, ke ime Iwu Mozizi ke ime ihien ndi-amuma ku, Ehuhuo-nsa a shiaguo eri ni ya wu uzo ke ihian gi a ri ochan.

²² Uzonu hun gha aka Osolobue bia, hun we e gi ri ochan, wu ikwerini Jizos' Kraṣti.

Onye owule kwerini, Osolobue e weri e n'o riguo ochan—o tuni onye we wu. Make ni, o nwonna ihien ri ichen ime ihian ile, kaka, ²³ make ni ihian ile e meguo njo, gha ime ogho Osolobue danfu. ²⁴ Ya wu ni efoma *Osolobue* suo ke Osolobue gi nwan e kuni ihian ohunma—ihien-ofe ro. O me e ghahani igbarini we ghahani Kraṣti wu Jizos. ²⁵ Make ni, Osolobue we Jesu ye, gi e henrin ejan we gi e wepu njo ihian le iwe-le-onuma Osolobue hun njo te k'e buheni ihian. Onwun Jesu nwun, ya wu edeke Jesu, ke Osolobue gi me e.

Okukwe ke we gi e nwehen ihienmi Jesu me. Osolobue me onwan n'o gi ghosi ni ya le enwen e wu Osolobue wukwo onye ezi-omume—ndidi e k'o gi fepu njo ihan mesonme mbu enya—²⁶ make ni o kwademe n'o k'e gi ogenni ghosi n'o wu onye ezioku, n'o nwonna onye o gbeyeni. Osolobue gi uzoni a ghosi ni 'ya le enwen e wu onye ezioku, n'o hughozikwo mma n'o nabanhan onye owule kwerini Jesu, kpọ onye hu onye ri ochan.

Osolobue Sọ Mę E, İhan A S'eka Nyan Isi

²⁷ Kini ke ihan e gizi nwan nyan isi? O nwonna, kaka akp'ohu! Make ni, ele orun le ugwo-orun ke we gi e me e; mba, okukwe le ihien-ofe we e ye onye kwerini ro—'ya hain ihien we e gi nyan isi gizileni ri a. ²⁸ Make ni, enyi gi e don ni ghahani okukwe ke Osolobue gi e kuni ihan ohunma, ele ime ihien Iwu cho. ²⁹ Make ni, Osolobue wu ohu sọ. Ra Osolobue ndi Ju sọ rọde? Elezi nke ndi wulen ndi Ju? Eghę, o wuzikwo nke ndi wulen ndi Ju, ³⁰ ebe o me ni Osolobue wu ohu sọ. Ya wu, o k'e gi ifiri okukwe nabanhan ndi Ju, kuni we ohunma, gizikwo ifiri okukwe nabanhan ndi ali ndi ozo, kuni we ohunma.

³¹ Enyi rıde nwan e gi oku okukweni a kagbu Iwu Mozizi ra? Mba, kaka; enyi ri e gidę e a kwadon e.

Isi Nke Eto

Ebrahim Le Okukwe

¹ Imę oku okukweni, ki enyi k'e ku banyeni Ebrahim wu nedi enyi nke anu-ehu? Nani k'o jen?

² Omeni ihien hun Ebrahim run ke Osolobue gi kun'e ohunma, nke o nwon ihien o gi nyan isi, kani ele ebe Osolobue ri k'o k'a no nyan ya wu isi. ³ Ki Ehuhuo-nsọ ku? O si, "Ebrahim' kweyeni Osolobue, Osolobue no gi ifiri e gun a yen'e, kpọ a onye ri ochan."

⁴ Lee e nwan: onye run orun, a ku w'a ugwo-orun a. W'a ra si ni we "ye" e ihien-ofe, kama, w'a si ni ihien o run ro, ni we ku a ugwo-orun.

⁵ Kani nke ndi hun gichanrin okukwe don enya, ele orun, e kweyeni we Osolobue hun a si onye njo n'o riguo nwan ochan, okweyeni we kweyeni Osolobue k'o gi e kuni we ohunma, a kpọ we ndi ri ochan. ⁶ Onwan wu ihien Defidi ri e ku ogen o gi ku oku ighoghọ hun rin onye hun Osolobue weri e n'o wu onye ri ochan—bu o nwonna orun oma owule o run: o si,

⁷ "Ngọzi arikakwo ni
ndi hun Osolobue gbaghari eje-ihien ndi we me,
ndi hun o ficanpu njo we;

⁸ ngọzi arikakwo ni
onye hun Di-nwonna-enyi jenkoleni
d'a gun ni njo a!"

⁹ Onye nwede nwan ngọzi hu Defidi ku oku e? Ndi hun kwa ugun sọ ra ke ndi kwaleni ugun?

Enyi e kuguo a ni ufiri okukwe Ebrahim ke Osolobue gi kpọ a onye ri ke Osolobue cho. ¹⁰ Elee onodi ke Osolobue node gun ihienmi yen'e? Ebe o kwaguu ugun ra ebe o keleni kwa ugun? Ele k'o kwaguu ugun, kani k'o keleni kwa. ¹¹ Osolobue no gi ikwa ugun ye e ahima, gi ghosi n'o ri ochan, ya wu n'o riguo ochan ghahani okukwe k'o keleni kwa ugun—keni Ebrahim wuru nedi ndi ile kwerini kwaleni ugun; keni Osolobue gi ifiri okukwe we kpozikwo we ndi ri ochan. ¹² Ebrahim wuzikwo nedi ndi hun kwa ugun, ndi hun o me ni

ẹlẹ ni wẹ kwa ugun sọ, kama, wẹ nwọnzikwọ ọdị okukwe ohu hụ Ebrahim nẹdi-ẹnyi nwọn n'ọ d'a kwa ugun.

Okukwe Kẹ Wẹ Gi E Nwọhẹn Ihiẹn Osolobụ Kwe Nkwa A

¹³ Ogen Osolobụ gi kwe Ebrahim' lẹ ụmụ a nkwa ni ụwa k'a wụ nke wẹ, o kuni ni idonmẹ Iwu ke Ebrahim mọbụ ụmụ a e gi nwehẹn ẹ, kama, ni igi okukwe hẹnrin ndi ri ọchan kẹ w'e gi nwehẹn ẹ.

¹⁴ Makẹni, omẹni ndi hụn e donmẹ Iwu kẹ Osolobụ e ye ihiẹn o kwe nkwa a, ya wụ o nwọnni ihiẹn okukwe wụ—nkwa Osolobụ enwọn ihiẹn ọ wuzi; ¹⁵ makẹni iwe-lẹ-ọnụma Osolobụ kẹ Iwu e wehẹ wẹ dan a; kanj ebe Iwu rileni, w'a ra dan iwu.

¹⁶ Ya wụ, okukwe kẹ wẹ gha e nwehẹn ihiẹn ahun Osolobụ kwe nkwa a, keni nkwa hụ hun ụzọ wuru ihiẹn-ọfẹ hun Osolobụ e ye ndi ile wụ ụmụ Ebrahim'—ẹlẹ ndi wẹ ye Iwu sọ, kanj kẹ wẹ han nwẹ okukwe kẹ Ebrahim' don nwẹ.

Makẹni Ebrahim' wụ nedi ndi ile nwẹ okukwe, ¹⁷ (nọkẹ kẹ Ehuhuo-nsọ don ku ẹ, si, “E meguo m'i wuru nedi ndi ani ri ichen-ichen bu ọda.”) Ọ wụ nedi ẹnyi ihun Osolobụ, onye hun o gi don ẹnya; Osolobụ hụ hun e me onye nwunni a rizi ndun, hun e gi oku-onu a e me ihiẹn rituleni n'o ri. ¹⁸ Ebrahim' no kweri, kwerikenme, a tu ẹnya ni nkwa Osolobụ jenkọ d'e me—osun'a n'o nwonni ihiẹn ọzọ o kwonon ẹka. Ya k'o gi hẹnrin “Nedi ndi ali ichen-ichen bu-oda,” nọkẹ kẹ Osolobụ don gwa a mbu n'o k'a ri, si a, “Eri ra kẹ ụmụ i k'e buhan ọda.”

¹⁹ Okukwe Ebrahim ebeluni, osun'a n'o nyanhangho ni ehụ a anwunhugwole (makeni ọ wụ ihiẹn nọkẹ nwa ahua ogun-isen ogen hụ), osun'a n'o nyanhanghozi ni Sara nwunye ẹ wụ agan; ²⁰ ọ nini obi-ebuo nu ẹ d'a ru nkwa Osolobụ ụka; kama o zekemmede ime okukwe ẹ, a ja Osolobụ mma. ²¹ O kwerikenme ni Osolobụ k'a s'eka me ihiẹn Osolobụ kwe nkwa a. ²² Ya hain Osolobụ gi “gun a yen'e, kpọ a onye ri ọchan.”

²³ Elẹ Ebrahim sọ kẹ wẹ de ni oku hụ, ni, “Wẹ no gun a yen'e.” ²⁴ Kanj, wẹ dezikwo ni ẹnyi nwen ya; makeni wẹ jenkọ d'a gun a yeni ẹnyi ni ẹnyi a rigwo ọchan—ẹnyi ndi hun kwerini Osolobụ, Onye ahun gha onwun weli Di-nwonni-ẹnyi wụ Jesu. ²⁵ Osolobụ gi ifiri njo ẹnyi ye Jesu ye n'o nwun, gizi ifiri ẹnyi gha onwun weli ẹ—keni Osolobụ hun ụzọ kuni ẹnyi ohunma.

Isi Nke Isen

Enyi Lẹ Osolobụ E Dongwo Nwan!

¹ Ebe o me nwan ni Osolobụ e gigo ifiri okukwe ẹnyi kuni ẹnyi ohunma, ya wụ ni ẹnyi lẹ Osolobụ e dongwo ghahani Di-nwonni-ẹnyi wụ Jesu Kristi—² onye hun Osolobụ gha ẹka a gi ifiri okukwe ẹnyi webanhan ẹnyi ime onodini o me efoma ye ẹnyi, efomani hun ẹnyi wuzo nwan ime ẹ.

Enyi ri nwan a nan makẹ ni ẹnyi nwon olil'ẹnya ni ẹnyi jenkọ d'a banye ogho Osolobụ!

³ Ẹnyi a nanzikwo a nan ime nsongbu ndi hun a biasonmeni ẹnyi, makeni ẹnyi a maringho ni nsongbu e wehẹ ndidi; ⁴ ni idisonme ndidi e me ihian a gunsomme agungun ri mma; ni igunsomme agungun ri mma e buhe olil'ẹnya—⁵ bu olil'ẹnyani ekpuyeko ẹnyi, makeni Osolobụ nwẹ ihiẹn-osusuo jenni ẹnyi ọda-oda—o hugwo ihiẹn-osusuo o nwẹ ebe ẹnyi ri ye ime obi ẹnyi ghahani Mmọn-nsọ a o ye ẹnyi.

⁶ Makeni, ogen o gi richanrin mkpa, ogen hụ ndun gileni ri ẹnyi, Kraisti no nwun ni ẹnyi ndi njo onwun.

⁷ O fuka orun ni ihian k'e gide ifiri onye ri mma nwun onwun—o suokwo n'a ni, ikenkwo, ihian k'e ri-eka rikin obi, gi ifiri onye rikemme mma nwun onwun. ⁸ Kanị Osolobue a ghosiguo enyi ke o nwehan ihien-ostusuo enyi. Nani k'o don me e? Ebe enyi rikwo ime njo, ya ke Kraisti no nwunni enyi onwun! ⁹ Ebe o me nwan ni Osolobue e giguo ifiri onwun Jesu nwun, ya wu, ifiri edeke e, kuni enyi ohunma, enyi jenko nwan d'a wanahinchanrin iwe-le-onuma Osolobue ghahani 'ya wu Jesu. ¹⁰ Makeni, omeni ogen enyi gi wu ndi-inenren Osolobue, o gi onwun Nwa a donzi egbata enyi le ya, ya wu ni, hunni enyi le iya donguu, o k'e gi ndun Nwa a me enyi wanahinchanrin!

¹¹ Elede ohun suo, kanị, enyi huzi a nan ime Osolobue ghahani Di-nwonna-enyi wu Jizos' Kraisti, onye hun Osolobue ghaguu nwan eka a donzi egbata enyi le Osolobue.

Adam' Le Kraisti

¹² Ya wu, ke njo don gha eka okennyeh ohu wu Adam' banhan ime uwa, njo no wehe onwun, erirazi ke onwun don ru ihian ile eka makeni ihian ile me njo. ¹³ Eghẹ, njo ri ime uwa ni we d'e ye Iwu Mozizi; kanị, ebe iwu rileni, w'a ra si ihian "Lee njo i me." ¹⁴ Kanị, o suokwo n'a ni o ri erira, onwun hukwo a kichanrin ihian ile, gha ogen Adam d'e ru ogen Mozizi—ke ndi hun danleni iwu owule Osolobue kpo efan ke Adam don dan iwu Osolobue kpo efan.

Adam wuchanrin ihien we e leri enya a kowa onye hu keleni bia ogen hu—hun wu Kraisti.

¹⁵ Kanị, we ebuo ele ohu. Ihien Osolobue ye ofe anoni ke njo Adam. Onwun ke njo okennyeh ohu hu wu Adam' buheni ndi bu oda. Kanị, Osolobue gha efoma okennyeh ohu hu wu Jesu Kristi me menii ndi bu oda ohunma, ye we ihien-ofe —ele onwun.

¹⁶ Ozozị, ihien Osolobue ye ofe anoni ke ikpe-omuma hun njo okennyeh ohu hu wu Adam' buhe. Makeni, okinkin-ikpe ke we gi son akpu njo ohu, we no ma ihian ikpe. Kanị Osolobue gi ihien-ofe son njo bu oda ihian mesonme, kun'e ohunma.

¹⁷ Omeni ifiri njo okennyeh ohu ahun wu Adam' me ke onwun gi ghaha eka a kima, kiji k'e me ndi nabanhan oken-efoma Osolobue le ihien-ofe o ye hun wu iri-ochan? Ya wu ni we k'e nwon ndun, elezi onwun—we k'a ri ndun, ki hun we kpo okiki—ghahani okennyeh ohu hu wu Jesu Kristi.

¹⁸ Ya wu, ke akpu njo ohu hu Adam me don buheni ihian ile ikpe-omuma, erira ke akpu ihien ri mma ohu Kraisti me don nwan e me Osolobue e kuni ihian ohunma, e we ndun e ye e. ¹⁹ Makeni, eka ohu hu ndi bu oda gi henrin ndi njo makeni okennyeh ohu hu wu Adam nupu isi, ya ke Osolobue siko nwan d'e gi me ndi bu oda wuru ndi ri ochan ebe Osolobue ri makeni okennyeh ohu hu wu Jizos' hume isi.

²⁰ Iwu Mozizi rubanhan d'e me ni ihian danwaye iwu, gi e marinwaye ke we mehan ndi-njo. Kanị ebe ime-njo no ba uba, ebehu ke efoma Osolobue no bakaride uba— ²¹ keni o hun uzo me ni erira njo don gi onwun ki ke efoma Osolobue k'a don nwan gi ikuni ihian ohunma le ikpo we ndi ri k'o cho ki—gi erira me ihian nwehen ndun-itebite ghahani Di-nwonna-enyi wu Jizos' Kraisti.

Isi Nke Isin

Nwunnahin Njo, N'i Rini Osolobue Ndun

¹ Ki enyi k'e ku nwan? Ni enyi mesonme nwan njo keni efoma *Osolobue* hun uzo a bawaye uba? ² Mba nu! Nani ke enyi, hun nwunnahinguu njo e don to ime

njo e bi? ³ Ra unu amarin ni ndi ile we bugu che ime Jesu Kristi ghahani ime we mirin-Chuku, ni e bugu we we che ime onwun Jesu Kristi nwun?

⁴ Ya wu, e gigu we mirin-Chuku we me enyi ligbama enyi le Jesu, gi e me enyi wuru ndi son e nwun, keni enyi nwen hun uzo lihi, bimezikwo ndun ohun, rike ke we don gha onwun weli Jesu ghahani iken ahun Nedi enyi wu *Osolobue* gi nwe ogho.

⁵ Ebe o me ni enyi le ya a wugu ohu enina ghahani onwun a, enyi le iya k'a wuzikwo ohu ghahani igba onwun lihi k'o don gha onwun lihi, ⁶ make ni enyi a maringho ni ya le onye hun enyi te wu ke we kpogbu enu-obe hu, keni we hun uzo nafu eje-ihian ahun enyi te wu iken, amangbe njo gha a kizi enyi ke igbon. ⁷ (Make ni onye hun nwunhunni a wanahinguo njo, njo e nwonzi iken ebe o ri.)

⁸ O me nwan ni enyi e sogu Kraisti nwunhun, enyi kweri ni enyi k'e sonzikwo a rizi ndun— ⁹ make ni enyi a maringho ni hunni Kraisti ghagu onwun lihi, o nwunkozi; onwun enwezi iken ebe o ri. ¹⁰ Make ni, onwun o nwun, njo k'o nwunnahin; mgbe ohuni suo k'o nwun, o nwunkozi. Ndun o ri e bi kiken, Osolobue k'o ri e bi n'e. ¹¹ Erirazikwo, unu le enwen onu k'e weririri enwen onu noke ndi nwunnahinguo njo le ndi no ime Kraisti wu Jizosi a ri ni Osolobue ndun.

¹² Ya wu, anikwole ni nwan njo a ki ehun unu, e me unu a gbaye eje-ihien ndi hun a gunsonme ehun unu; ¹³ ewekwole ni mkpamkpa-ehun onu yeme njo n'o gi henrin ihien-orun o gi e me eje-ihien. Ka wecharin ni enwen onu ye Osolobue noke ndi hun we ghagu onwun weli hun ri ndun; onu e wecharin mkpamkpa-ehun onu ile ye Osolobue noke ihien-orun o gi e me ihien o cho. ¹⁴ Njo akiko unu—make ni unu arizi e bi okpuru iwu kan i okpuru efoma Osolobue ke unu ri e bi.

Ndi-kwerini Wu Igbon Iri-ochan

¹⁵ Ki enyi e mezi nwan? Ni enyi mesonme nwan njo make ni okpuru efoma Osolobue ke enyi ri elezi okpuru Iwu? Kaka akp'ohu! ¹⁶ Unu amarin ni onye unu hatu enwen unu yeni ni ya ke unu a gbaye, iya ke unu wu igbon e? Omeni njo ro, ohun k'e buhe onwun; omeni ihume-isi ro, ohun k'e me unu wuru ndi ri ochan. ¹⁷ Kanj, ekele ya rin Osolobue, ni, o suokwo n'a ni unu te wu igbon njo, unu e gigu nwan obi unu ile gbaye ihien ri nkuzi hu unu nwonhen; ¹⁸ a gbapuhagu we unu aka njo, unu no henrin igbon iri-ochan. ¹⁹ (M ri e ku e hu ke ihian e ku ken'o ni unu ghoha.) Eka ohu hu unu gi we mkpamkpa-ehun unu ye ihien-uru le eje-obibi noke igbon—hun unu te gi ri e bi eje-obibi, e biwaye, gizi ni nwan aka ohu hu we mkpamkpa-ehun unu ye ezi-omume, keni unu ri nso.

²⁰ Ogen hu unu gi wu igbon njo, onwonni ugwo owule unu gi ezi-omume hun unu e gi gbaye e. ²¹ Elee erere ke unu nwonhen ime ihien ndi hu unu e me ogen ahun—hun ri nwan e me unu ifenren? Onwun, ya ke ihien ndi hu buhe! ²² Kanj, hunni o me nwan ni Osolobue a gbafuhagu unu ime njo, unu e henrin igbon Osolobue, erere unu e nwehen wu ni unu ri a ri nso. Ihien onwan k'e buhe wu ndun itebite. ²³ Make ni, ugwo-orun njo wu onwun, kanj, ihien Osolobue e ye ofe wu ndun itebite hun ri ime Jesu Kristi Di-nwonni-enyi.

Isi Nke Esa

Ihien We Gi Olulu Di-le-nwunye Kowa

¹ Umune m, unu amarin ni ebe ihian ri ndun suo ke Iwu no a ki a? (A maringho m ni m ri e de ni ndi marin Iwu.) ² Ya k'o gi meni okpoho nwon di

k'a lūriri di ẹ hụ, kasi a mē ni di ẹ ahun hụ ndun. Kani, di ẹ nwunhụn, iwu di-
le-nwunye egizi ẹ. ³ Ya wu, omēni ya lẹ okennyẹ ozo a sụoma mọbu luma bu di ẹ
hukwo ndun, wẹ k'a kpọ a onyẹ zo-uku-ye-ofia; kani omēni di ẹ a nwunhụnḡo,
iwu hu egizi ẹ. O luma okennyẹ ozo, o zoni uku ye ofia.

⁴ Umunẹ m, eria k'o rizi ni unu. Makeni unu wu mkpamkpa-ehụ hụ Kraisti
gi nwunhụn, unu lẹ iya gba nwunhụn; ya wu, unu a nwunnahingwo Iwu Mozizi,
keni wẹ hun uto we unu ye onyẹ ozo luru, onyẹ hụ Osolobue gha onwun weli,
keni enyi banni Osolobue erere, min'a mkpuru. ⁵ Makeni, ogen hụ enwen enyi
gi ri a ki enyi, eje-ihien ndi ahun Iwu kpotiensomme ri orun ime mkpamkpa-
ehụ enyi, a runpuha ihien onwun gi e gbu. ⁶ Kani, enyi e nweringwo nwan enwen
enyi, enyi arizi okpuru Iwu Mozizi, makeni enyi a nwungo—nwunnahin ihien
hun te gi enyi mbu, keni enyi hun uto gi uto ohun ahun Mmon-nsọ a ki femē
Osolobue, elezi uto akan, uto ahun Iwu hụ wẹ de e de a ki.

Iwu Lẹ Njọ

⁷ Kini ke enyi k'e kuzi nwan? Ni enyi si nwan ni Iwu Mozizi wu njọ? Mba
nu! Makeni, emēni ele Iwu, m'e ke marin ihien njọ wu. Omēni Iwu asini,
"Anile ihien owule na i enya," m'e ke marin ihien o wu ni ihien a la ihian enya.
⁸ Kani njọ nọ hun ihien ahun Iwu ku tudon, gi ẹ kpotiencharin ihien olila-enya
ri ichen-ichen ime m. Ya wuni, omēni ele Iwu, njọ wu ihien nwunni.

⁹ M te hụ ndun ke iwu kelēni biāni m; kani, ogen ihien hụ Iwu ku gi bia, njọ
nọ tula— ¹⁰ m nọ nwunhụn. Iwu hun nke e ye ndun nọ weheni m onwun!
¹¹ Njọ nọ hun ihien ahun Iwu ku tudon, gi ẹ dufie m, gi ẹ gbu m. ¹² Ya wu, Iwu
lẹ enwen ẹ ri nsọ; ihien hụ Iwu ku rizikwo nsọ, ri mma enya Osolobue, ri mma
nke-esi.

¹³ Ya wu ni ihien hun ri mma buheni m onwun? Kaka akp'ohu! Njọ ya mē
e. O nọ puhacharin ifon ni njọ wu njọ—makeni o gi ihien ri mma buheni m
onwun. Ya wu, e gigo wẹ ihien hụ Iwu ku ghosi ke njọ nọ—ni njọ a jọka njọ.

Ndun Ari Ihian

¹⁴ Enyi a maringho ni Iwu wu ihien ime-mmōn, kani mme nwen wu ihian-
mmaka hun nwonleni Mmon-nsọ—hun njọ ri a kicharin ke igbon o non enon.
¹⁵ M'a ra ghota ihien m ri e mē. Makeni, m'a ra mē ihien m cho ni m mē, kama,
ihien hun e ze m ize, ya ke m'e mē. ¹⁶ Ebe o mē nwan ni ihien hun m choleni ni
m mē ke m'e mē, ya e mē m e kweri ni Iwu hụ ri mma nke-esi. ¹⁷ Ya wu nwan
ni elezi mme ri e mē ẹ, kani, njọ hun ri ime m ri e mē ẹ. ¹⁸ Makeni, a maringho
m n'o nwonni kaka akpu ihien ohu ri mma hun ri ime m, ya wu ime mme wu
ihian-mmaka. Makeni, m'a cho ni m mē ihien ri mma, kani, m'a ra saeka mē ẹ.
¹⁹ M'a ra mē mma hun m cho ni m mē, kani eje-ihien hụ hun m choleni ni m
mē ke m'e mesomme. ²⁰ O mē nwan ni m'e mesomme ihien m choleni, ya wu ni
elezi mme ri e mē ẹ—njọ hun ri ime m ri e mē ẹ.

²¹ Ya wu, a hungwo m'a nwan n'o nwe iwu ri orun ime m, a ki m, hun o gi e
mē ni m cho ni m mē mma, eje-ihien sọ ke m'a sa eka e mē.

²² Ezie, Iwu Osolobue a sọ m asọ, a sọru m akpakali obi. ²³ Kani, a hun
m iwu ichen ri orun ime ehụ m, a lusun Iwu ahun ri m mma ogun; iwu ichen
ahun ri a kini m e mē m a gbaye njọ hun ri mkpamkpa ehụ m a run.

²⁴ Euu, uya e gbuē m! Onyẹ k'a gbapuha m eka ehụ ni ri e buheni m onwun?!
²⁵ Ekele ya rini Osolobue n'o jenk'e mē ẹ ghahani Di-nwonni-enyi wu Jesu
Kristi!

Ya wu, o mē uche m, m wu igbon Iwu Osolobue; kani, make njọ hun ri ime
m, m wu igbon njọ.

Isi Nke Ɛsatọ

Ndun Mmọn-nsọ Rị A Kị

¹ Ya wu, o nwọnni ikpe-omuma ọwụlẹ rị nị ndị hụn rị ime Kraịstị wu Jizọsị. ² Makeni, ikẹn iwu ahun Mmọn-nsọ gi a kị, e ye ndun, hụn rị ime Jesu Kristi, a gbaṣuṣu ẹnyi ẹka ikẹn iwu ahun njo gi a kị e buhe onwun. ³ Makeni Osolobue e meguo nwan ihien hu Iwu Mozizi saleni ẹka me, hun Iwu saleni ẹka me makeni ikẹn ari ime ihian. Osolobue e meguo a ghahani igi ifiri njo zihẹ Nwa a n'ọ wuru ihian nọke ẹnyi ndi-njo, o nọzi nwan ma njo rị ime ihian ikpe ghahani ima ya wu Nwa a ikpe. ⁴ Osolobue me onwan keni ihien ndi ahun rị Osolobue mma enya hun Iwu cho hun uzo mezu ime ẹnyi ndi hun riziłeni e bi ke ihian-mmaka, kani ke Mmọn-nsọ don cho.

⁵ Ndi hun rị e bi ke ihian-mmaka e ro iroro ke ihian-mmaka, e me ke ihian-mmaka; kani ndi hun e bi ke Mmọn-nsọ don cho e ro iroro ke Mmọn-nsọ, e me ihien Mmọn-nsọ cho. ⁶ Iro-iroro le ime ihien ke ihian-mmaka e buhe onwun, kani, iro-iroro le ime ihien ke Mmọn-nsọ don cho e ye ndun le udon. ⁷ Makeni, onye hun e ro ke ihian-mmaka ara kweyi Osolobue kaka, ara gbaye Iwu Osolobue; ezie, o sako ẹka gbaye e. ⁸ Ndi hun e bi ke ihian-mmaka a saeka me efo suo Osolobue usuo.

⁹ Kani, nke unu nwen, unu a rị e bi ke ihian-mmaka. Mmọn-nsọ ya rị a kị unu—omeni ezie ro nị Mmọn Osolobue rị ime unu. Bu, onye ọwule nwonleni Mmọn Kraịstị ele nke Kraịstị. ¹⁰ Kani, omeni Kraịstị rị ime unu, ezie ro nị ehụ unu a nwungo make njo, kani mmọn unu rị ndun makeni unu e henringo ndi rị ke Osolobue cho.

¹¹ Omeni Mmọn onye hun gha onwun weli Kraịstị bi ime unu, onye hun gha onwun weli Kraịstị, me n'ọ rizi ndun, siko d'e mezikwo nị ehụ unu hun a nwunni rị ndun—ghahani Mmọn a hun bi ime ndun unu.

¹² Umune m, ya wu nwan nị o nweni ugwo ẹnyi gi ihian-mmaka ahun ẹnyi te wu hun ẹnyi e gi bi k'ọ cho. ¹³ Makeni, unu bime ke ihian-mmaka, unu k'a nwunriri. Kani, unu ghaha Mmọn-nsọ gbupu eje-ihien ndi hun ehụ e me, unu k'a rị ndun. ¹⁴ Makeni ke we han Mmọn Osolobue rị e du, uwe wu unu Osolobue. ¹⁵ Makeni mmọn hun Osolobue ye unu ele nke igbon, hun unu e gi tumazi egun, kani Osolobue ye unu mmọn hun o gi munrun unu, Mmọn ahun e me ẹnyi a hi Osolobue, "Baba! Baba Nedi m!" ¹⁶ Mmọn-nsọ le enwen e a shia eri, a gwa mmọn ẹnyi nị ẹnyi wu unu Osolobue nke-esi. ¹⁷ O me nwan nị ẹnyi wu unu, ya wu nị ẹnyi wu ndi ihien nedi we k'e ru ẹka, ndi ihien nedi ẹnyi wu Osolobue k'e ru ẹka—ndi we le Kraịstị gba nwe ihien Osolobue, omeni ẹnyi e son Kraịstị ta afunfun a, keni ogho a hun uzo ruzikwo ẹnyi ẹka.

Ogho Hun Lalani Nị Ẹnyi

¹⁸ E gigho m'a don nị afunfun ẹnyi rị a ta oğenni enwon ihien o wu ebe ogho ahun jenkọ d'a biani ẹnyi rị.

¹⁹ Oghoni haien ihien ile Osolobue ke gi nwan e che, e chekenme, nị Osolobue ghosi ndi wu unu a. ²⁰ Makeni Osolobue bu ihien ile o ke eke toni uya; ẹleni ihien we ke eke cho n'ọ rị ime uya, kani, makeni Osolobue hun bu e toni uya cho n'ọ rị erira, makeni o nwegho ihien o bu obi: ²¹ o bu obi nị omegu, o wepuhazikwo ihien ndi ozo ile o ke ime egbun we rị, amangbe we ghazi e reh, e son we unu Osolobue weri enwen we, son we nwerin ogho. ²² Makeni ẹnyi a maringho nị ihien ile Osolobue ke hu a sun uden nọke okpo ho ime rị e me—d'e rukwo oğenni. ²³ Ẹlede ihien-okike suo rị a sun uden; ẹnyi nwen hun nwonhengude Mmọn-nsọ hun wu ihien ibuzo Osolobue gi a ghosi nị ogho ahun

ile lalachanrin, enyi huzikwo nwan a sun uden, ke enyi don ri e che ni Osolobue murunchanrin enyi, n'o wepuha ehụ enyi ime uya, gi e henrin hun ghaleni e rehi.

²⁴ Ihienni enyi ri e lee enya a ke Osolobue gi ifiri e zuofuha enyi. Enyi e ke nwehen e, nke enyi a tubehi enya a—makeni ilee-enya ihiẹn, bu y'a hunguọ a, elezi olil'enya. Onye ime enyi a hunguọ ihiẹn e lemezi enya a? ²⁵ Kanị, emeni enyi e ke hun ihiẹn enyi ri e lee enya a, enyi e gi ndidi e che e.

Eyemeka Mmon-nsọ

²⁶ Mmon-nsọ huzikwo e yeni enyi eka ebe o meni enyi e zuni oke.

Enyi amarin ihiẹn enyi k'a riọ ime ekpere, kanị Mmon-nsọ le enwen e gi isun-uden a riọdonni enyi ebe Osolobue ri; o gi isun-uden ahun e ku ihiẹn onu ghaleni a saeka e ku. ²⁷ Osolobue hun e legha obi enyi marin ihiẹn Mmon-nsọ ri a riọ, makeni Mmon-nsọ a riọdon ni ndi-nsọ ke Osolobue don cho.

²⁸ Enyi a maringho ni Osolobue e gi ihiẹn ile le onodi ile a run, a runpuhani ndi ahun ihiẹn e a suo ihiẹn ri mma, ndi ahun o kpo make ihiẹn cho n'o me. ²⁹ Osolobue a maringwole we mbu-mbu n'o d'a kpo we. O maringwu we, o no hoto we n'o jenko d'e me we ni we ri ke Nwa a, keni Nwa a wuru nwa-ibuzo ime umu bu oda. ³⁰ Ndinị o hoto k'o kpo; o kpoogu we, o no kuni we ohunma, ya o no nwan we ogho ye we.

Ihiẹn-osisuo Osolobue Nwe Hun Ri Ime Jesu Kristi

³¹ Ebe o me ni ihiẹn ndinị no enina, ke enyi k'e ku nwan? O me nwan ni Osolobue ri azun nke enyi, onye k'a saeka nu enyi ogun? ³² Omeni Osolobue anonị Nwa a ye azun, kama, o gi ifiri enyi ile we e ye, o yechanrinke enyi ihiẹn ndi ozọ ile—cheni Nwa a? ³³ Onye k'a sa nwan eka ma ndi hun Osolobue hori ikpe—ebe o me ni Osolobue le enwen e ri e kuni we ohunma? ³⁴ Onye k'a ma we nwan ikpe—ebe o me ni Jesu Kristi ri nwan eka-nni Osolobue a riọdonni enyi!? Jesu Kristi hun nwunhunnị; eled e onwun suo k'o nwun, kama, Osolobue ghazide onwun weli e. ³⁵ Onye k'a sa nwan eka wepu enyi ime ihiẹn-osisuo Kraisti nwe ebe enyi ri? Ni nsongbu saeka me e? Ra afunfun? Ra ukpokpo; ra unwun le egun; ra ahunni ekwa je; ra eje-onodi; ra opia-agma we gi e gbu ihian hun ³⁶ Ekukwo-nsọ gi si,

“Ifiri i

ke onwun gi a kpo enyi ihun ogen ile;

we e me enyi ke atunrun

we dukọ d'e gbu.”

³⁷ Mba nu, o nwonni hun k'a sa-eka!! Ime ihiẹn ndinị ile, enyi wu ndi-mmeri ka ndi-mmeri ile, ghahani onye ahun nwe ihiẹn-osisuo enyi! ³⁸ Makeni, o weguo m enya ni ke onwun ke ndun, ke ndi mmon-ozu ke eje-mmon ndi ri a kinị, ke ihiẹn ri ogenni ke ihiẹn ri ihun, ke iken ile rinị; ³⁹ ke ihiẹn jen elu ke ihiẹn mi mgbugbu, ke ihiẹn ozọ owule we ke eke—o nwonni hun k'a saeka wefu enyi ime ihiẹn-osisuo Osolobue nwe ebe enyi ri, ihiẹn-osisuo a hun ri ime Kraisti wu Jizosi Di-nwonni-enyi!

Isi Nke Itenei

Osolobue Le Ndi-Izrelu

¹ M ri e ku ezioku id'enya Kraisti, ari m a tu ntụ—ihori m ri a ghoji m idenya Mmon-nsọ ni ari m a tu ntụ, ni ² oken ekwan jun m obi, ni ogen ile ke obi gizikwo a cho n'o gbawapu m ³ ebe m n'e ro ndi ali m! Nke o ri m ni Osolobue bu m onu—wepude m ime Kraisti—omeni ohun ke we e gi nwon nzuopuha.

4 M ri e ku oku ndi Izrelu: uwe ke Osolobue gi henrin umu; uwe k'o ghosi ogho a; uwe k'o ye nkwerigbama ahun o kwademe; uwe k'o ye Iwu hu; uwe k'o tumeni ofufe hu ri ime Iwu; uwe nwehen nkwa ndi hu Osolobue kwe; 5 Ebrahim le ndi-nedi mbu hu we marin amarin wu ndi nke we; ebon we ke we muye Kraistj ri ke ihian—Kraistj, hun wu Osolobue hun ihian ile le ihien ile ri okpuru e, hun richanrin mma jenrin ejen! Isee.

6 Eleni ihien oku Osolobue ku banyeni ndi Izrelu a ghazini. Mba. Makeni, ele ndi Izrelu ile wu ndi Izrelu nke-esi. 7 Elezikwo ndi ile gha ehụ Ebrahim puha wu umu a nke-esi, makeni, Osolobue si Ebrahim, “Eka Aziki ke umu we jenko d'a kpo umu i k'a gha bia.” 8 Onwan ghosi ni ele umu we mu ke ihian don a mu nwa wu umu Osolobue, kanj, umu we mu ghahani nkwa hu Osolobue kwe, uwe ke we a gunye ni we wu umu nke-esi. 9 Makeni, ogen Osolobue gi kwe ya wu nkwa, ihien o ku wu: “Mgbeni akan-ile, m k'e kinhen, Sara a mu okennyee.”

10 Eledę ohun suo. Makeni, ogen Ribeka gi ri ime ejime, nedi ohu ke we nwon, hun wu Aziki nedi enyi; 11 kanj, ni we d'a mu we, ke we keleni me ihien owule—ke mma ke njo—Osolobue no gwa Ribeka oku, igi ghosi ni omeni Osolobue cho n'o me ihien, o gi eka a a hori ihian, a kpo a— 12 ni ele ihien we run k'o gi a hori we. Ihien Osolobue gwa Ribeka wu, “Hun kanj siko d'e fe hun-nta.” 13 O rihu ke we don de e ime Ehuhuo-nsọ, si, “M nwe ihien-osusuo jenni Jekopu; kanj, enwen m ihien-osusuo jenni Iso.”

14 Ni enyi si nwan n'o nwon onye Osolobue e gbeyeni? Mba, kaka! 15 Makeni o si Mozizi, “Onye owule m cho ni m me omiken e ke m k'e me omiken e; onye owule m cho ni m me ebere e ke m k'e me ebere e.” 16 Ya wu ele ihien ihian cho mo bu ihien ihian run ke we gi e me e, kanj omiken Osolobue suo. 17 Ime Ehuhuo-nsọ, Osolobue si eze ali Ijiptu wu Fero, “M tumę i eze keni m gi i ghosi iken m, keni m gizikwo a me efan m ghagbari uwa ile.” 18 Ya wu nwan ni onye owule Osolobue cho n'o me omiken e ke o me omiken e, kanj ndi o cho ni we gba isi-akwanran, o mezikwo we gba isi-akwanran.

Iwe-le-onuma Osolobue Le Omiken E

19 Kanj unu k'a si m, “Omęni enina k'o me, ki hainzi Chuku gi a korianj enyi wu ihian? Onye gbondontu uche Chuku?” 20 Kanj, iyu wu ihian-mmaka, onye k'i wude nwan i gi a shiagwari Osolobue? Ni ihien we kpu akpu juma onye kpun'a, “Ki hain i gi kpu m enina?” 21 Ele okpu-ite nwe ku ihien o k'e gi okpukpu-urua kpu? O nwe iken igi e kpu ite we gi e me ihien-oghọ, o nwezikwo iken gi ya wu okpukpu-urua kpu ite we gi e gbu ani.

22 Kiri ri a omęni Osolobue gi oken ndidi son ndi hun o kwademe guu toni ntikpo, keni o ghosi iwe-le-onuma a, mezikwo ihian marin iken e? 23 Kiri ri a, omęni o me e keni o we oken ogho a ghosi ndi o cho n'o me ni omiken, ndi o kwademetọ n'o k'e ye ogho, 24 ya wu enyi, ndi ahun o kpo—hun o me ni ele ime ndi Ju suo k'o gha kpori enyi kanj ke ime ndi Ju ke ime ndi wuleni ndi Ju. 25 Onwan k'o ku ime Ekukwo-nsọ, ime ehuhuo Hozia, si, “Ndi wuleni ndi nke m

ke m k'a kpo 'Ndi nke m.'

Ali hu te rileni m obi ke m k'a kpo
'ali hu ri m obi.'

26 Ebe ohu ahun we no si we,
'Unu ele ndi nke m'
ke we k'a nozi kpo we
'umu Osolobue ahun ri ndun.' ”

²⁷ Nke ndị Izrēlū, Azaya gi wẹ yi oro, sị,
 “Ọsūn'a nị ndị Izrēlū buhan ọda
 ke ẹjan rị mkpēnren iyi,
 ndị k'e nwon nzuofuha ime wẹ ebuko ọda,
²⁸ makēni,

Di-nwōnni-enyi siko d'e yekēnrin ndi alì hụ afunfun hụ o ku,
 ye wẹ ya ru alì!” ²⁹ Erija ke ya wu Azaya kuzikwọ mbu, sị,

“Omēni Osolobue Hūn-nwōn-ikēn-ile e te mēni nị wẹ gbuhođu nị ẹnyi umu,
 nke ẹnyi a riguo ke Sodom, nke ẹnyi a no ke Gomora.”

³⁰ Ke ẹnyi k'e kuzi nwan? Nị ndi wuleni ndi Ju, hūn te rileni a cho ke w'a
 don rị ochan, a riguo nwan ochan—iri-ochan wẹ gi okukwe nwehen; ³¹ bu ndi
 Izrēlū, hūn rị a lu nị wẹ gi idonme Iwu rị ochan, asani ẹka rị ochan. ³² Ki hain wẹ
 gilēni sa ẹka? Makēni egini wẹ okukwe chu a, kama, wẹ mē ẹ ke sị ihien wẹ run
 ke w'e gi rị ochan—ya wẹ no kpogburu “omuma-mkpogburu ahun,” kpogburu—
³³ rike ke wẹ don de ẹ ime Ẹkukwọ-nsọ, sị,

“Lee ẹnya,
 e butoguo m omuma ime Zayonu
 hūn k'e mē ihian kpogburu;
 nkume hūn k'e mē wẹ dan.
 Kani,
 o kpuyeko ndi kwerini n'ẹ.”

Isi Nke Iri

Ekpere Polu E Mēni Ndị Izrēlū

¹ Umune m, ihien hūn a gun m egun le ihien m'a rịo Osolobue ime ekpere
 n'o mēni ndi alì m wu nị wẹ nwe nzuofuha. ² M k'a saeka shia nị wẹ eri nị
 ihien Osolobue a du wẹ adu, kani, amamihien arja. ³ Makēni, ifiri nị amarin
 wẹ ọzo ahun Osolobue gi e mē ihian a rị ochan bu wẹ hū a nwan nị wẹ ẹ ọzo
 nke wẹ, eweni wẹ enwen wẹ che ọzo hū Osolobue gi e mē ihian a wuru onye
 rị ochan. ⁴ Makēni Kraisti wu isi-njendeme Iwu, keni onye owule hūn kwerini
 hūn ọzo henrin onye rị ochan ghahani ikwerini Kraisti.

Onye Kweri, O Wanahin

⁵ Nke iri-ochan ghahani idonme Iwu, lee ihien Mozizi de banyen'e: “Onye
 owule hūn e donme ihien ndini Iwu ku wu onye k'e gi wẹ rị ndun*.” ⁶ Kani,
 nke iri-ochan ghahani okukwe, ihien Ẹkukwọ-nsọ ku wu, “Ajukwole ni enwen
 unu ke ‘Onye k'e jen nwan elu-igwee?’ (Ya wu, keni o d'e wehe Kraisti) ⁷ mọbu
 ‘Onye k'e jen nwan ani-mmōn’ (ya wu, keni o d'a gha ime onwun weli Kraisti).”
⁸ K'o si ihian mē? O si, “Oku Osolobue rị unu nsue—o rị unu ugb'onu, rị unu ime
 obi.” Elee oku ro? Oku-okukweni ẹnyi rị e kusonme: ⁹ ni, i gi onu i ku ẹ nị Jesu
 wu Di-nwōnni-i, y'e kweri ime obi i nị Osolobue gha onwun weli ẹ, i k'e nwon
 nzuofuha. ¹⁰ Makēni, ihian gi obi ẹ kweri, o wuru onye rị ochan; o gi onu a ku
 ẹ n'o kwerigho, Osolobue a zuofuha a. ¹¹ Makēni, Ehuho-nsọ sị, “O kpuyeko
 onye owule kwerini n'ẹ.” ¹² Makēni ẹka ohu ke Osolobue gi e son onye owule,
 ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju. Nna ohu ahun wu Nna ihian ile. O hu ngozi ẹ
 e kpu onye owule kpokun'e, e hukpu wẹ ya ọda-ọda. ¹³ Makēni Ehuho-nsọ sị,
 “Onye owule kpoku ẹfan Onye-nwōnni-enyi k'e nwon nzuofuha.”

¹⁴ Kani, nani ke w'a don kpoku onye wẹ kelēni kweri ni? Nani ke w'a don
 kweri ni onye wẹ kelēni ntu banyeni? Nani ke w'a don nū banyen'e omēni o

* **Isi Nke Iri:5** Livitikosj 18.5

nweni onye zi we ozi banyen'e? ¹⁵ Nani ke w'a don zi ya wu ozi omeni e zipuni we ndi-ozu d'e zi ya wu ozi? Ya ke Ehuhuo-nsọ gi si ni "Obibia ndi-ozu hun e wehe ozioma a rika mma, ijen we a rika mma." ¹⁶ Kani, ele ihian ile kwere ozioma. Azaya le enwen e si, "Di-nwonna-enyi, onye kwere ozi enyi zi?"

¹⁷ Ya wu, ihien ihian nu k'o gi e nwe okukwe; ihien w'a nu nwehen okukwe wu ozi banyeni Kraisti.

¹⁸ Kani, m ri a ju ke ndi Izrelu anuni ya wu ozi? Ezie, a nuguo w'a. O rihu ke Ehuhuo-nsọ don ku, si,
"Olu we a puole, o ruole uwa ile;
ihien we ri e ku e ruguo njendemu uwa."

¹⁹ M rizi nwan a ju ke ndi Izrelu aghotani? Nke ibuzo, Mozizi le enwen ku ni Osolobue si,
"M k'e gi ndi nwonna ihien we wu,
me enya fuma unu ufu;
m k'e gi ani ndi nzuzu
kpasu unu iwe."

²⁰ Azaya no rikin obi kude hunni Osolobue ku, ni,
"Ndi rileni a cho m,
uwe hun m;
e we m enwen m ghosi
ndi ghaleni a ju ukwere m."

²¹ Nke ndi Izrelu, Azaya ku ni Osolobue si, "M shiafu aka m ke uhuhin han keni m nabanhan ndi nnupu-isini, ndi isi-ikenni."

Isi Nke Mmanai

Omiken Osolobue Gi E Sọ Ndi Izrelu

¹ Ni m ju nwan ajuju, "Osolobue a juguo ndi nke e wu ndi Izrelu?" Mba, kaka! Makeni, mme le enwen m wuzikwo onye Izrelu, nwa Ibrahim, onye ikpun-ulo Benjamini. ² Osolobue ajuni ndi nke e, hun o hoto gha isi mbidon lala!

Unu anyanhanni ihien Ehuhuo-nsọ ku ebegu Elaija no ri e kpe ndi Izrelu aka Osolobue? Ke Elaija don si, ³ "Di-nwonna-enyi, e gbuchanringuo we ndi-amuma i, tikpousonme ebe ndi w'a no a chuyen'i ejan. Mme suo hodu, bu we ri nwan a cho ni we gbu m!" ⁴ Kani, kini ke Osolobue za a? Osolobue si a, "E butoguo ni m enwen m madu nnu-uku esa (madu ogun-iri kwasị nnu-mmesa) hun gbutuleni ni mmọn Baa osekpụ."

⁵ Erija k'o rikwo nwan; o nwonghozi ndi buleni oda hoduni hun Osolobue gi efoma a hoto. ⁶ O me nwan ni efoma k'o gi me e, ya wu elezi ifiri orun ihian run—nke o me ni efoma elezi efoma.

⁷ Kini me nwan? Ndi Izrelu ahunni ihien we ri a lugbu enwen we, a cho; kani ndi ahun buleni oda Osolobue hori suo wu ndi hunn'a—Osolobue a kpokin obi ndi hoduni. ⁸ Rike ke Ekukwo-nsọ don ku, si,
"Osolobue no me we amarinzile
ihien we ri e me;
me enya we eleghale uzọ;
me ntin we anule ihien—
d'e rukwo nwan tanni."

⁹ Defidi si,
"Ihien-oriri we ya wuru onyan,
onyan we gi nwundon we,
ya wuru omuma hun e me we a kpogburu;

ya wuru ihien we gi megwari we.

¹⁰ Enya ya kpu we ishi,
amamgbe w'e legha uzọ;
we hieto jenrin ejen!"

¹¹ A ju m nwan ajuju: ke ndi Ju kpoqburu, we dangungwon adangungwon? Mba, kaka! Kama, makeni we me njo, nzuofuha a biagunoni ndi ali ndi ozọ, keni enya fuma uwę wu ndi Ju. ¹² O me nwan ni njo ndi Ju, ndi Izrelu, weheni uwa eregede ihien ri mma—ni edan we dan weheni ndi wulen ndi Ju eregede ihien ri mma, ihien ka oda apuhako ogen we gi wekinhen we, ogen nke we e gi richanrin mma?

Kę Nzuopuha ndi Wulen Ndi Ju Ri

¹³ M ri nwan a gwa unu ndi wulen ndi Ju. Ebe o me ni m wu onye-ozu pu-ichen Osolobue ebe ndi wulen ndi Ju ri, m'e mekenme oku orun m, ¹⁴ ikenkwọ ni m saeka gi uzoni me enya fukemę ndi ali m, keni m s'eka zuopuhade ndi hu ime we. ¹⁵ Makeni, omeni iju we togbo ke uwa le Osolobue gi don, kini ke inabanhanri we k'e wehe nwan? O meko igha onwun rizi ndun?!

¹⁶ Omeni hun we bu uzọ beri ye Osolobue hugho nsọ, ya wu ni ogbe bredi we gha beri e rızikwo nsọ; omeni mkpogun osisi ri nsọ, agala ndi rin'a huzikwo nsọ.

¹⁷ Omeni we kwapusunme agala olivu we kun akun, we unu wu agala olivu-ofia cheni ndi hoduni d'e son we ri erere ri olivu hu, ¹⁸ elenjakwole ni agala ndi hu mobu nyanma ni we isi. Kani, unu nyanma isi, nyanhankwo ni ni ele unu bu mkpogun osisi ahun, mkpogun ya bu unu.

¹⁹ Kani i k'a si, "Eghee, ifiri m ke we gi kwapu agala ndi ahun nu, keni o beyeni m uzọ." ²⁰ Ezioku ro. Kani, we kwapu we makeni ekwerini we, bu unu nwen we buche ebuche ri ebegu makeni unu kweri ekweri. Ka egikwole n'e pacheme, kama, gikwo ni egun e bi! ²¹ Makeni, omeni Osolobue ahaturi ndi Ju hun wu ezigbo agala osisi hu, o hatukokwo unu-o!

²² Ebeni ke enyi no hun efoma Osolobue le eka-iken e: o gi eka-iken e son ndi hun danpuni; kani, o gi efoma e son unu ndi kwerini—kasi a me ni unu nodihukwo ime efoma a. Kani, omeni unu anodisonmeni, o siko d'a kwapuzikwo unu nwen. ²³ Nke ndi Ju hu we kwapu makeni ekwerini we, we kweri, Osolobue k'e we we che osisi hu—makeni o k'e ri-eka me e. ²⁴ Omeni Osolobue gha osisi olivu-ofia kwari unu, me ihien we ghaleni e me, we unu che olivu we kun akun, ya wu n'o k'a kade Osolobue nfe iwekinzi agalaba ndi we kwapu che osisi hun we gha kwafu we.

Omiken Sọ Kę Osolobue Gi A Zuofuha Ihian

²⁵ Umunę m, m cho ni unu marin eziokuni mini, ghota a ohunma—amamgbe unu gha e ro ni unu a rika mma, pacheme. Ndi hu ime ndi Izrelu a wuruguo nwan ndi isi-akwanran; kani Izrelu agbasonmeko isi-akwanran jenrin ejen—o k'a toruhu ogen ndi wulen ndi Ju hun k'a bia d'e kunrun Osolobue k'e gi zu onu. ²⁶ Eriazikwo, ndi Izrelu ile jenko nwan d'e nwon nzuopuha, nọke ke Ehuho-nsọ don ku, si, "Onye-nzuopuha k'a gha obodo Zayonu bia;
o k'e wepu njo ime igunrun umu Jekopu."

²⁷ "Onwan wu nkwerigbama hun k'a ri egbata mme le we,
ogen m k'e gi wefu njo we."

²⁸ Ebe ozioma ri, ndi Ju wu ndi inenren Osolobue make unu. Kani, o me nke ohori, ndi ihien we a sọ Osolobue ke we wu—make ndi nedi we kani hun o hori. ²⁹ Makeni Osolobue ara gbehuto obi e banyeni oyiye o ye le oku o kpo.

³⁰ K'o dọn mę ni unu ndi hun te wu ndi nnupu-isi okpuru Osolobue e nwonhengwo nwan omiken eka Osolobue make ni ndi Ju nupu isi, ³¹ erira k'o donzi mę ni we nwen a wurugwo nwan ndi nnupu-isi, keni omiken Osolobue mę ni unu wuru uzọ we e gi nwonhenzikwo omiken eka Osolobue. ³² Make ni, Osolobue a gungwo ihian ile ye ndi nnupu-isi, keni o hun uzọ mę ni ihian ile omiken.

Ija-mma Ya Rini Osolobue!

³³ Euu! Osolobue e mekenmeke odafin!

Amamihię e le ako-le-uche e
e mike!

W'a ra saęka ghota iroro o tu!

W'a ra saęka ghota ke o me! ³⁴ Make ni Ehuhuo-nsọ si,

“Onye marin uche Di-nwonn-onyi?”

Onye a dun a odun?

³⁵ Onye yetu e ihien owule,
hun o gi kikin e ya?”

³⁶ Eghęe! Make ni, ihien ile gha eka a bia; ihien ile a ri ghanan'a; ihien ile a rizikwo n'a.

Ojija-mma ya rin'a jęnin ejen! Iseę.

Isi Nke Mmèbụọ

Obibi Furu Ndi E Fee Osolobue

¹ Umunę m, m gi nwan ifri omiken Osolobue meni enyi a riọ unu, we ni ehụ unu ye Osolobue nọke ejan ri ndun we chuyen'e, ejan ri nsọ, ejan hun a sọo n'a —onwan wu ezigo ofufe hun furu unu k'e fe. ² Akirinle ni obibi uwanj, kama, ni ni Osolobue ghanwon unu ghahanj igbehutochanrin iroro unu. Mę n'e keni unu hun uzọ marin ihien wu uche Osolobue, hun ri Osolobue mma, hun a sọo a usọo, hun zu oke.

³ Ghahanj oyiye Osolobue gi efoma ye m, m si onye owule ime unu: ewerile enwen i karj ke i han, ka dọnrin enya lele enwen i, n'i marin ke Osolobue yehan i okukwe, ohun k'a gwa i ke i han, gwa i ihien i k'a kpọ enwen i.

⁴ Ke onye-onye ime enyi don nwe ehụ ohu hun nwe mkpamkpa-ehụ bu oda bu mkpamkpa ndi hu ile a ra run ihien ohu, ⁵ erira k'o ri ime Krajstj. Enyi ndi ri ime Krajstj bu oda, kanj, enyi ile wu ehụ ohu. Onye-onye ri ime ehụ Krajstj hu wu nke ndi ozọ ile. ⁶ Enyi nwesonme oyiye ri ichen-ichen ke Osolobue don yesonme enyi. Omeni oyiye ihian wu izi ozi Osolobue si a zi le ibu-amuma, y'a me e ke okukwe e han. ⁷ Omeni oyiye ijen-ozu ro, ya jęnme ozi; omeni nkuzi ro, ya kuzime nkuzi; ⁸ omeni igi oku-Chuku a kpotięn obi ihian ro, ya memę e; omeni iyeni ndi nwonleni eka ro, y'a ha eka ohunma-ohunma; omeni okiki ro, ya runshi iken; omeni ime omiken ro, ya gi ighoghọ e mę e.

Ihien-qsusuo

⁹ E nweni ihien-qsusuo gha akpakalj obi puha. Izize eje-ihien ya e ze onu; e kwonkenme ni ihien ri mma. ¹⁰ Ihien ibe onu ya sọoma unu oda-oda nọke umunę; e ye ni ibe unu ogho karj enwen unu. ¹¹ Anikwole ni adudu unu benua, ka e zekęnme ni ime-mmọn, a runni Di-nwonn-enyi orun. ¹² A ghoghọ ni make olil'enya unu nwon; e nwon ni ndidi ime nsongbu unu; wuru ni ndi we gi e don enya ebe ime-ekpere ri. ¹³ E sọn ni ibe unu e yeni ndi nke Osolobue ihien ri a kọ eka. A nabanhan ni ndi-obja.

14 A gọzi ni ndị rị e kpokpo ni unu; a gọzi ni, abụkwọlẹ ni onu. 15 Sọn ni ndị rị a ghoghoni ghoghọ, unu e sọn ndị rị a kwanni kwan. 16 E gi ni obi ohu e bi. Apachekwọlẹ ni, ajukwọlẹ ni ison ndi onodi we lua ali a kpa mobu irun orun ndi lua ani w'a kporia. Erolẹ ni ni unu ka ndi ozo mkpa a ri.

17 Emegwarikwọlẹ ni onye owule eje-ihien. Doinrin ni enya a hun a ni unu e me ihien k'a ri ihian ile mma enya. 18 Lilimakenme ni y'e me ihien ile furu n'i me hun udon e gi ri egbata 'yu le onye owule. 19 Ndi owu m, e megwarile ni; ka la ni mmegwari to ni Osolobue, makeni Ekwkwọ-nsọ si, "Di-nwonnini-enyi si, 'Mme k'e megwari; mme k'a kukin.' " 20 Kama, "Omēni egun rị a gun enenren i, y'e ye e ihien-oriri; omēni egun ihien-orira rị a gun a, y'e ye e ihien o k'a ra. Makeni i gha e me e, i rị a buo ikeke-okun a buoye e isi*." 21 Anile eje-ihien meri i, ka gi ihien-oma meri eje-ihien.

Isi Nke Mmètọ

Ihume Ni Ndi-okiki Isi

1 Ihian ile we hume ni ndi-okiki isi. Makeni, o nwonnini okiki rini hun Osolobue tumeleni. Osolobue ya tumē okiki ile rini. 2 Ya wu, onye owule nupu ni ndi-okiki isi rị e nupu isi okpuru ihien Osolobue tumē. Ndi e me erira rị e weheni enwen we afunfun. 3 Makeni, egun ndi rị a kini ara tu ndi e me ihien rị mma —ndi e me eje-ihien ke egun w'a tu. Y'a chogho nwan ni egun onye rị a kini tubehi i? Memē nwan ihien rị mma. O k'a ja i mma. 4 Makeni odibo Osolobue k'o wu—o n'a run orun make orinimma i. Kani, i me eje-ihien, egun e ya tumakwo i, makeni opia hu o bu o gi e ye afunfun, o bukwo'n'a mmaka! Odibo Osolobue k'o wu, iya ke Osolobue gi e ye ndi e me eje-ihien afunfun. 5 Ya wu, ihume ni ndi okiki isi rị mkpa. Ele make we gha e ye i afunfun suo, kama, make obi i ghazikwo a ma i ikpe.

6 Ya haizikwo unu gi a ku ugwo-isi: makeni ndi rị a kini wu ndi-idibo Osolobue hun e gichanrin ogen we ile a ki. 7 Ku ni nwan onye owule ihien unu gi e: omēni ugwo-isi ke i gi, y'a ku ugwo-isi; omēni egwo-ali mobu egwo ndi ozo w'a na ro, y'a ku a; omēni mgba ye ke i gi we, y'e ye we mgba ye; omēni ogwo ro, y'e ye we ogwo.

Ugwọ Enyi Gi Ihian Ile

8 Eghē, kupu ni onye owule ugwo unu gi we—mmanj ihien-osusuo, w'a ra gibehi ugwo ihien-osusuo. Makeni, onye owule nwe ihien-osusuo ibe e e mezuguo Iwu. 9 Ihien ndi hu Iwu ku: "Agherele; egbulē ochu, ezule ohin; anile ihien owule la i enya" le ihien ozo owule Iwu ku ke we wegbama ime iwuni hun si, "Ihien ibe i ya suo i ke ihien enwen i don a suo i." 10 Onye nwe ihien-osusuo ihian asaeka me e eje-ihien; ya wu nwan ni onye nwe ihien-osusuo ibe e e mezuguo Iwu.

Obibi Ndi Rị Ime Ukpe

11 E bi ni nwan enina makeni unu a maringwo ogen enyi rị ime e: ni ogen e ruguo unu e gi gha uran tenhin, makeni ogen nzuofuha enyi a riguo nsue kari k'o rị oruru-ali hu enyi gi kweri. 12 O teguo ohini gba; eki e d'e fon. Ni enyi mēbehi ni nwan ihien ndi ahun wu ihien ishi, enyi e yiri ewuru-agma ndi wu nke ukpe gi a lu ogun. 13 Ni enyi e bi ni ohunma ke ndi rị e bi ogen eki gi rị enu. Enyi esonko ni we e jen eje-mmemme mobu a ra manya a tu; enyi aghereko ni mobu bime eje-obibi; enyi emeko ni ndi ikpe mobu ndi enya-ufu. 14 Kama,

* Isi Nke Mmèbụ:20 mobu: ...ifenren e mebu e.

yiri ni Di-nwọnni-ęnyi wu Jesu Kristi nọke ęwuru; erozilę ni ke unu a dọn me eje-ihien ndi hun a gun ęhu unu ęgun.

Isi Nke Mmęnọ

Amale Ni Ibe Unu Ikpe

¹ A nabanhan ni onye kweri ni Jesu hun okukwe ę kelęni ze, kanj, ęlekwo hun unu e gi e son ę hu a do ihien onye kweri le ihien o kwerilęni:

² O nwe ndi kweri ni ihian furu n'o ri ihien ile, kanj onye hun okukwe ę zelęni e ri mkp'ehuhuo sọ. ³ Onye hun e ri ihien ile y'e lejalę onye ghalęni e ri ihien ile; onye hun a sọ nso ya amale onye hun e ri ihien ile ikpe, makęni Osolobue a nabanhanguo a. ⁴ Onye k'i wu i gi a ma odibo onye ozo ikpe? Nna a k'e ku k'o turugho k'o turuni. Kanj o k'e turu, makęni Di-nwọnni-ęnyi k'a saęka me n'o turu.

⁵ Onye ohu weri ę ni uhuhoin ohu ka nso a ri karj uhuhoin ndi ozo; kanj onye ozo weri ę ni uhuhoin ile wu ohu. Onye-onye ya kwonkenme hun we ę ęnya. ⁶ Onye hun weri ę ni uhuhoin ohu ka mkpa gi ifiri Di-nwọnni-ęnyi e me ęrira. Onye hun e ri ihien ile gi ifiri Di-nwọnni-ęnyi e ri, makęni o ye Osolobue ekele make ihien-oriri hu. Onye hun a sonj gi ifiri Di-nwọnni-ęnyi a sọ—e ye Osolobue ekele. ⁷ O nwọnni onye owule ri ime ęnyi hun ri ni enwen sọ ndun; o nwonzikwonj onye owule hun a nwunni enwen ę sọ. ⁸ Omeni ęnyi ri ndun, ęnyi ri ni Onye-nwọnni-ęnyi ndun; omeni ęnyi a nwunhun, ęnyi nwunni Onye-nwọnni-ęnyi. Ya wu, osuon'a ni ęnyi ri ndun mobu ni ęnyi nwun a nwun, ęnyi wu nke Onye-nwọnni-ęnyi. ⁹ Onwan haį Kraįstj gi nwun, nwunguu, rijj ndun: kęni o hun uzọ wuru Nna ndi ri ndun le ndi nwunni.

¹⁰ Iyọ nwen, kį haį nwan i gi a ma nwenę i ime Kraįstj ikpe? Kį haį i gi e lelja nwenę-i-ime-Kraįstj? ęnyi ile k'e turu ihun Osolobue n'o kin ęnyi ikpe.

¹¹ Makęni Ehuhuo-nso sj,

“Di-nwọnni-ęnyi sj,

‘Ebe o me ezię ni m ri ndun,

onye owule k'e sekpu ni m;

onu ile k'e ku ę ni mme wu Osolobue!’ ”

¹² Ya wu nwan nj, onye owule ime ęnyi sikọ d'a konj Osolobue k'o dọn bi.

Emekwole Ni Ibe Unu Dan

¹³ Ya wu, nj ęnyi mabehi ni nwan ibe ęnyi ikpe. Kama, nj ęnyi kwademę obi ęnyi nj ęnyi ebutokoni nwenę ęnyi ime Kraįstj omuma kpogburu mobu bu uke che n'e.

¹⁴ Rike onye nke Di-nwọnni-ęnyi wu Jesu, o we m ęnya ohunma-ohunma n'o nwọnni ihien-oriri owule rijęni ochan; kanj omeni ihian e weri ihien-oriri owule n'o ru aru, ya wu nj o ru aru ebe onye hu ri. ¹⁵ O me nwan ni ihien y'e ri ri e ye nwenę i nsongbu, ya wu nj y'a rijj e gi ihien-osusuo e bi. Egikwole ihien-oriri y'e ri tikpo onye Kraįstj nwunni onwun! ¹⁶ Kpanchanpukwo ęnya, amamge ihian a kpo ihien-oma i eje-efan. ¹⁷ Makęni Alj-eze Osolobue ęle ihien-oriri le ihien-orira, kanj obibi Chuku cho, udon le ighoghun hun Mmọn-nso e ye. ¹⁸ Onye owule ri e gi uzoni e fe Kraįstj, ihien onye hu a sọ Osolobue usuo, ndi ozo e kuzi oku ę ohunma.

¹⁹ Ni ęnyi lįlįma nwan e mesonme ihien ndi hun e wehe udon le hun ęnyi e gi e me ibe ęnyi a gha ihun ime okukwe. ²⁰ Egikwole ifiri ihien-oriri tikpo orun Osolobue. Ezioku-ezioku, o nwọnni ihien-oriri runj, kanj eje-ihien k'o wu nj ihian e ri ihien owule k'e me onye ozo dan. ²¹ O ka mma nj y'e erini anu mobu ra manya mobu me ihien ozo owule hun k'e me nwenę i ime Kraįstj dan.

²² Ya wu, ihien owule i kwere banyeni ihien ndini, ya ri egbata 'yu le Osolobue. Ngozi wu nke ndi ahun ghaleni e gi ihien we kwere n'o hugho mma a ma enwen we ikpe. ²³ Kani, omeni ihian gi obi-ebu e ri ihien o ri e ri, ikpe a maguo a, makeni o rini e gi okukwe e ri e—makeni ihien owule ihian me bu ele okukwe k'o gi me e wu njo.

Isi Nke Mmisen

A Chozikwo Ni Orinmma Ndi Ozo

¹ O furu ni enyi ndi zeni ime okukwe e di ndi zeleni ebe we noleni me ohunma, ele ime ihien a suo ni enyi. ² Ni enyi e me ni ihien a suo ibe enyi hun k'a rini we mma, keni enyi hun uzo enyi e gi me we sue ime okukwe. ³ Makeni Kraisti emedeni k'o suo ya le enwen e; kama, o mehu ke Ekukwo-nsọ don ku, ebegu we de, si,
“Mkpai hu we kpai i,
mme gi isi buru e.”

⁴ We de ihien ile we deye ime Ehuho-nsọ keni we gi e kuzi enyi, keni enyi hun uzo gi uwe hun Ekukwo-nsọ a gba enyi lezi idin-ndidi wuru ndi nwon olile-nya.

⁵ Osolobue hun e ye ndidi le nkasi-obi, ya yeni onu eka e gi obi ohu e bi—k'o furu ime Kraisti wu Jizosi, ⁶ keni onu ile hun uzo gi olu ohu e weheni Osolobue hun wu Nedi Di-nwonnienyi wu Jizosi Kraisti ogho.

A Nabanhan Ni Ihian Ile

⁷ A nabanhan ni nwan ibe onu ke Kraisti don nabanhan unu, keni unu hun uzo e weheni Osolobue ogho. ⁸ Makeni Kraisti bia d'a runni ndi Ju keni o ghosi ni Osolobue wu onye ezioku, ghahani imezu nkwa Osolobue kwe ndi nedi we kani; ⁹ o biazikwo ken'o me ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju ja Osolobue mma make omiken Osolobue. Eri ke we don de e ime Ehuho-nsọ, si,

“Maké ufiri e, m k'a ja i mma ebe ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju ri; m k'a bu ni efan i ebu ija-mma.”

¹⁰ O siji, “Ndi ali ndi ozo hun wuleni ndi Ju, son ni ndi nke Osolobue ghogho.”

¹¹ O siji, “Ani ndi ozo ile wuleni ndi Ju, ja ni Di-nwonnienyi mma; ali ile, bun i n'a ebu ija-mma.”

¹² Osolobue gizi Azaya si, “Mkpogun Jese k'a puha—Onye ahun hun jenko d'e lihi, kima ndi ali ile; iya ke ndi wuleni ndi Ju k'e gi don enya.”

¹³ Osolobue, onye hun olile-nya gha eka a abia, ya gi ighogho le udon ile gbajun unu ke unu don ri e gi e e don enya. Y'a me e, keni unu nwe olile-nya, nwe e oda-oda, ghahani iken Mmon-nsọ.

Iken Polu Gi E De

¹⁴ Umune m, o weguo m enya ni mma-mma jun ime unu, ni amamihiem jun ime unu, ni unu k'a sazikwo eka kuzi ibe unu. ¹⁵ Kani, o nwegho ihien ndi m ku ndun-ndun ime ehuhuo-ozini, keni m nyanhanzini unu we. M'e kushi iken make eka Osolobue hun ri ime ndun m. ¹⁶ hun o gi tume m onye a runni Kraist' wu Jizosi ime igunrun ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju. M ri nwan a run ke onye nchu-ejan ghahani izisonme ozioma Osolobue. M ri a run keni ndi ani ndi ozo hun uzo wuru ihien we ye Osolobue hun Osolobue a nabanhan, oyiye Mmon-nsọ don nsọ. ¹⁷ Ya wu, o furu nwan ni m'a nyan isi banyeni ihien Jizos' Kraisti gi m run ime ihien Osolobue. ¹⁸ Ekukode m ihien owule kari ihien Kraisti gi m run ime igunrun ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju, hun o gi me we wuru ndi e hume ni Osolobue isi. O gi oku-onu m le ihien m run me e,

19 le iken o gi ihien-ahima le orun-atumanya kpa, lezi ghahani iken Mmon nke Osolobue—nke wu ni e zichanringwo m ozioma Kraisti ghakworu Jerusalem d'e ru Ilairikom. 20 Ihien m'a chokenme wu ni m'e zi ozioma ebe we keleni nutu efan Kraisti, amamgbe m'a tunyezi ebe onye ozo tunmaguu. 21 Kama, m ri e me n'o ri ke Ehuho-nsa don ku, ni, "Ndi we gwatuleni banyen'e k'a hun; ndi nutuleni banyen'e k'a ghotu."

Polu A Tu Iroto Ijen Rom

22 Ifiri e ke m gileni sa aka bia d'a hun unu ogen ile m gi cho ni m bia.

23 Kani, hunni o me nwan n'o nwezini ebe hoduni m k'a no run orun azunni ile bu o mepugo aha ole-le-ole m choma ni m bia d'a hun unu, 24 a kwademegu m ni m k'a bia m jenkoni Speni. M bu e obi ni m k'a banhan d'a hun unu m jenkoni, keni unu ye ni m aka m jenkoni ebeku—mme le unu noguu ekere.

25 Kani, m jenko nwan Jerusalem kikenni d'e yeni ndi nke Osolobue ri ebeku aka. 26 Makeni ndi kwerini risonme Azun Masedonia le Akaya e wepuhago obi, shiapu efu tuni ndi igbenye ri ime ndi nke Osolobue ri Jerusalem ihien. 27 Uwe gi uche we me ihien. Ezioku-ezioku, o furugho, makeni we gi ndi kwerini ri Jerusalem ugwo. Makeni, omeni ndi wuleni ndi Ju e songuo uwe wu ndi Ju keru ngozi ime-mmom we, o furu ni ndi wuleni ndi Ju gizi ihien unani we nwe yeni we aka.

28 M runggu ogboni, weggu ihien ile we tu ye we, m k'e jen Speni; m jenkoni a banhan m d'a hun unu. 29 Ogen m'e gi bia d'a hun unu, a maringho m ni m k'e gichanrin ngozi Kraisti bia.

Polu A Rijo We Ekpere

30 Umune m, m ri e gi efan Di-nwonna-enyi wu Jizos' Kraisti le ifiri ihien-osisuo gha aka Mmon-nsa bia hun enyi nwe jenni ibe enyi a rijo unu ni unu son m mekenme ekpere, unu a rikemme ni m Osolobue. 31 A rijo n'a n'o gbapuha m aka ndi kwerileni hun ri ime ali Judia; a rijozi n'a ni ndi nke Osolobue ri ime obodo Jerusalem nabanhan ihien m jenko ebeku d'e meni we, 32 keni m gi ighoghohu bia d'e kunrun unu, omeni Osolobue a choghohu, e son m unu nodiguu—gi e zu iken, ndun a banzi m. 33 Osolobue, onye hun e ye udon, ya noyeni unu ile. Ise.

Isi Nke Mmisen

Polu Ekele Ndi Ri Ichen-ichen

1 Nabanhan ni nwene-enyi-okpoho wu Fibi, hun wu onye ohu ime ndi-orun aka ri Senkre; o lala d'a hun onu. 2 M si unu gi efan Di-nwonna-enyi nabanhan a k'o furu ni ndi nke Osolobue a nabanhan ihian. Yeni n'e aka owule o cho ni unu yen'e, makeni ya le enwen e yepukani ndi bu oda aka, ke mme nwen.

3 Kele ni Prisilia le Akwila, ndi mme le we gba a run orun Kraisti Jizosi. 4 Oku m te k'e gbu we. Ele mme suo ri e kele we, ke ndi aka ile risonme ali ndi wuleni ndi Ju ri e kele we. 5 Kelezi ni aka hun a no iwe we e zu. Kele ni ezi owu m wu Epenetos. Iya wu onye ibuzo kwerini Kraisti ime Azun Eshia. 6 Kele ni Meri, hun runkenme ni unu orun. 7 Kele ni Andronikos le Junias, ndi Ju ibe m ke we wu, mme le we wi no unu-ngan. We wu ndi w'a gbaye ime ndi-ozu pu-ichen, uwe bu m uzor wuru ndi nke Kraisti.

8 Kele ni Amplayatos, ezi nwene m ime Di-nwonna-enyi. 9 Kele ni Obanos, wu onye-orun ibe enyi ime orun Kraisti le ezi owu m wu Stakisi. 10 Kele ni

Apelesi, hun we e ku oku e oahunma ime Kraisti. Kele ni ezi-le-ulo Aristobulosi. ¹¹ Kele ni Herodionu, hun mme le iya wu onye ali ohu. Kele ni ndi hun kwerini Di-nwonna-enyi ime ezi-le-ulo Nasisosi.

¹² Kele ni Traifina le Traifosa, ikpoho ndi hu a runkenmeni Di-nwonna-enyi orun. Kele ni ezi owo m wu Pেসisi, hun runkenmeni Di-nwonna-enyi orun. ¹³ Kele ni Rufosi, hun Di-nwonna-enyi hori, ya le nne e hun e me mme le enwen m ke nwa a ogen ile. ¹⁴ Kele ni Asinkritosi le Flegonu le Hemisi le Patrobasi le Hemasi le umune ndi ozo ime Kraisti we ile ri ebehu. ¹⁵ Kele ni Filologusu le Julia. Kele ni Neriusu le nwenen-ekpoho. Kele ni Olimpasi le ndi nke Osolobue ile hun we ile ri ebehu.

¹⁶ Dide ni ibe unu ndide ri nsu.
Ndi uka Kraisti ile e zi ekele.

Oku Ikpazuun

¹⁷ Umune m, dodo, o ri eka unu, kpachanpu ni enya make ndi e buhe nkebe, e me okukwe unu uke ebe we n'a kuzi ihien wuleni ezioku ahun ndi kuzini unu kuzi unu. Gba ni ni we oso! ¹⁸ Make ni ndi e me ihien ndini a ri e fe Nna enyi wu Kraisti; kanj we ri e fe efo we le ihien a gunni we. W'e gi onu-oma le oku a suo usuo e dufie ndi marinleni ihien.

¹⁹ Ihian ile a nuguo ke unu don ri e hume isi. Ufiri e, efo ri a suo m usuo banyeni unu. M cho ni onu a wu ndi marin ihien ebe ime ihien ri mma ri, unu a wu ndi marinleni ihien ebe ime eje-ihien ri. ²⁰ O bieko Osolobue hun e ye udon a zokpukpo Ekwensu ye okpuru uku unu.

Efoma Di-nwonna-enyi wu Jizosi ya noyeni unu.

²¹ Timoti, hun mme le ya wi a run orun e zi ekele unu, erira ke Lushosi donzi zi ekele unu. Jasin le Sosipata, ndi Ju ibe m, e zizi ekele unu. ²² Mme wu Tetiosi, hun de ekukwo-ozini gi efan Di-nwonna-enyi e zi ekele unu. ²³ Gayosi, hun m ri iwe e, hun uka no iwe e e zu, e zi ekele unu. Erastosi, hun e donmeni obodoni egho le nwenen-enyi wu Kwotus' e zi ekele onu.

²⁴ [Efoma Di-nwonna-enyi wu Jizos' Kraisti, ya noyeni onu ile. Isee.]

Ojja-mma Ya rini Osolobue!

²⁵ Ojja-mma ya rini Osolobue! Iya wu onye hun k'a saeka gi ihien ri ime oziomanj m ri e zi hun we gi a masonme okwa banyeni Jesu Kristi, me unu zekenme. Oziomanj le okwanj ri e ku oku ihien-mini hun te zueri edei. ²⁶ Kanj, e wepuhaguo w'a nwan ifon; we ri nwan e gi ihien ndi-amuma desonme ime Ehuhuo-nsu e me ndi ali ile a marin a; Osolobue hun ri ndun jenrin ejen ya ye iwu si we me erira, keni ndi ani ile hun uzọ kweri, gi okweri hu we kweri humen'e isi.

²⁷ Eghue, ojja-mma ya rini Osolobue! Osolobue hun ya suo marin ihien ile! Ya rin'a jenrin ejen ghahani Jizos' Kraisti! Isee.

Èhùhùọ-Ozi Ibugo Pọlu Dejeñni Ndi Kọrẹnti Ndi Kọrẹnti, Nke Ibugo

¹ Mmẹ wu Pọlu de Èkukwo-ozini, mmẹ lẹ nweñe ẹni wu Sostẹnesi. Kraịstị wu Jizọsị kpọ m, tumẹ m onye-ozị e pu-ichẹn makẹni uche Osolobue ro. ² Ẹnyi rị e dejenni ndi uka Osolobue hun rị obodo Kọrẹnti; ndi Osolobue don nsọ ime Jesu Kristi; ndi wẹ kpọ d'a wuru ndi-nsọ. Ẹnyi rị e dejenni uwẹ lẹ ndi ile rị ebe owule, hun a kpọku efan Nna-ẹni wu Jesu Kristi—Nna ẹni lẹ wẹ. ³ Ẹfoma lẹ udon hun gha eka Osolobue Nedi ẹni lẹ Nna ẹni wu Jizos' Kraịstị bia ya nọyeni unu.

Ngọzi Hun Rị Imẹ Kraịstị

⁴ Ogẹn ile kẹ m gi e gi ifiri unu a kpanmin Osolobue, makẹ ihien ile o gi gozi onu ime Kraịstị wu Jizọsị. ⁵ Makẹni, ime Kraịstị, unu e nweguo oyiye bu oda uzo ile—kẹ oyiye iku-oku kẹ udi amamihien ile rị ichen-ichen—⁶ kẹ o donzi rị a puha ifon ni ozi Kraịstị e weriguo onodi ime unu. ⁷ Ya wu, oyiye Mmon-nsọ akoni unu, kẹ unu don rị e che obibia Nna-ẹni wu Jizos' Kraịstị.

⁸ Nna ẹni wu Jizos' Kraịstị k'e mezikwo unu turu d'e ru njendeme, makẹ unu gha e nwon nkoriani Uhuohin Nna-ẹni wu Jesu Kristi. ⁹ Osolobue hun kpọ unu d'e son Nwa a wu Jizos' Kraịstị Nna-ẹni meko wu onye wẹ e gi don ẹnya.

Ikpe Lẹ Nkebe Imẹ Uka!

¹⁰ Umune, m gi efan Nna-ẹni wu Jesu Kristi a rịo unu, ni unu ile e kweyeni ibe unu, amangbe nkebe gha a rị ime igunrun unu, kama, ni unu e nwe obi ohu, a chu ihien ohu.

¹¹ Umune m, m rị e ku onwan makẹni ndi hu ime ndi ikpun-ulo Klo a gwaole m ni ikpe lẹ nkebe rị ime igunrun unu.

¹² Ikpe lẹ nkebe m rị e ku wu ni ndi hu ime unu rị a si, “Pọlu kẹ m'e son;” ndi hu si “Apolosi kẹ m'e son;” ndi hu si, “Kefasi wu Pita kẹ m'e son;” ndi hu si, “Kraịstị kẹ m'e son.”

¹³ Kraịstị kebe ekebe? Pọlu ya nwunni unu onwun? Ra efan Pọlu kẹ wẹ gi me unu mirin-Chuku?

¹⁴ A kpanminkwọ m Osolobue n'o nwonni onye m me mirin-Chuku ime unu mmanị Krisposi lẹ Gayosi—¹⁵ ya wu, o nwonni onye owule k'a si ni wẹ gi efan m me unu mirin-Chuku. ¹⁶ (Eghee, e meghozikwo m ndi ikpun-ulo Stefanasi mirin-Chuku. Wezuka ndini, anyanzanini m kẹ o nwongho onye ozo m me mirin-Chuku) ¹⁷ Makẹni, elee mirin-Chuku kẹ Kraịstị zi m d'e me; kama, o zi m d'e zi ozioma; elee nke onye ma donye oku, amangbe o no kẹ si elezi ikẹn gha onwun Kraịstị welua enwen e ali nwun elu obe kẹ wẹ gi a run a.

Kraịstị Wu Iken Lẹ Amamihien Osolobue

¹⁸ Makẹni, ozi banyeni onwun Kraịstị nwun elu obe wu ihien nzuzu ebe ndi lako ntikpo rị; kanị ebe ẹni ndi Osolobue rị a zuopuha rị, ikẹn Osolobue k'o wu. ¹⁹ Makẹni Èhùhùọ-nsọ si,

“M k'e wiwi amamihien
ndi marin ihien;
m k'e budan ako-le-uche
ndi nwon uche.”

²⁰ Elebe ke onye hu marin ihien ri? Elebe ke oka-ehuhuo ri? Elebe ke onye hun kacharin ali-oku amarin ri? Osolobue e meguoni ni amamihiyen uwanj wuru ihien nzuzu?! ²¹ Makeni, ebe o me ni uwa asani eka gi amamihiyen we marin Osolobue ebe o no gi amamihiyen e e me ihien, o suo Osolobue n'o gi nzuzu ri ozi enyi ri e zi zuopuha ndi hun kwerini.

²² Ndi Ju si we k'a hunriri orun-atumenya pu-ichen we kebe kweri; ndi elu Griki si mmani ya le amamihiyen we dangbama, ekweriko we. ²³ Kani enyi hu e zisonme ozi Kraisti hun we gi obe kpogbu: ebe ndi Ju ri, ihien atu-enya we e lenja a kpogburu ro; ebe ndi wuleni ndi Ju ri nzuzu ro. ²⁴ Kani, nke ndi Osolobue kpo, ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju, Kraisti wu iken Osolobue le amamihiyen Osolobue. ²⁵ Makeni, "nzuzu" nwen gha eka Osolobue bia ka amamihiyen ihian; "ndun-ogugu" nwen gha eka Osolobue bia ka iken ihian.

²⁶ Umune m, lekpo ni ihien unu wusonme ogen Osolobue gi kpo unu: ndi bu oda ime unu ele ndi uwa a kpo ndi marin ihien; ndi bu oda ele ndi-uku; ndi bu oda ele umu-nze. ²⁷ Kama, Osolobue hori ihien ndi ahun wu nzuzu enya uwa, keni o gi we gbe ifenren ye ndi marin ihien ihun; o hori ihien ndi hun zeleni, keni o gi we gbe ifenren ye ndi zeni ihun. ²⁸ Osolobue hori ihien ndi hu lua ali, hun w'e lenja elu uwanj, le ihien ndi hu nwonleni ihien we wu ime uwanj, keni o gi we wetu ihien ndi hu ri mkpa ali. ²⁹ Osolobue me erira make onye owule gha a nyann'a isi. ³⁰ Osolobue me unu gi nwan ri ime Kraisti wu Jizosi e bi. O meguo Kraisti wuru amamihiyen enyi—amamihiyen hun gha eka Osolobue bia, makei Kraisti k'o gi me enyi wuru ndi ri ochan, don enyi nsọ, gbafuha enyi. ³¹ Erira ke Osolobue gi me n'o ri ke Euhuo-nsọ don ku, si, "Onye owule k'a nyan isi, ya gi ihien Di-nwonni-enyi me suo nyan isi."

Isi Nke Ebuo

Iken Osolobue, Ele Amamihiyen Ihian

¹ Umune m, ogen m gi bia d'e zi unu ozi Osolobue, ekuni m oku ke onye ma ku, ekuni m nke ndi marin ehuhuo mobu ndi wakenme enya. ² Makeni m kwademe obi m ni ekuko m ihien ozo, emeko m oku ihien ozo owule ime igunrun unu wezuka Jesu Kristi leni we kpogbu ya wu Jesu Kristi elu obe. ³ M bi ke onye nwele ni ihien o wu ogen ahun, a kpachanpu enya ohunma-ohunma, e gi ehụ-omuma-nni e bi. ⁴ Ebe m no e ku oku le ebe m no gwa unu oku-Chuku, ekuni m ke ndi marin ihien, ekuni m hun k'a suo ihian usuo ntin, o kweyeni m. Kama, m hu e ku, a ghosi unu ni eka Mmon-nsọ le iken e ri a. ⁵ M me erira keni unu gi ifiri iken le eka Osolobue rin'a kweri, sonme Jesu, ele ifiri amamihiyen ihian.

Amamihiyen Osolobue

⁶ Kani, enyi e ku oku rike ndi marin ihien ebe ndi ka-ehu ime okukwe ri, kani ele amamihiyen eluni—mobu nke ndi ri a ki ogenni hun lakoi iwi. ⁷ Mba, enyi ri e ku oku amamihiyen Osolobue, ya wu, ihien ahun mini hun Osolobue kwademe n'o d'e kedé uwa n'o k'e gi e ye enyi ogho. ⁸ Ime ndi ri a ki uwanj, o nwonni hun ghota ihienni; makeni, omeni we te ghota a, we e ke kpogbu Nna nwe ogho ile. ⁹ Kani, noké ke Euhuo-nsọ don ku,

"Enya ahuntuni,
ntin anuntuni,
ihian erotuni
ihien Osolobue kwademe ni
ndi o nwe ihien-osusuo we."

¹⁰ Chuku a ghosiguo enyi ihien ndini ghahani Mmon-nso a. Makeni, Mmon-nso a maringuo ihien ile, ke ihien nzuzue ri Osolobue obi.

¹¹ Onye marin ihien ile ihian ri e ro wezuka mmon ri ime e? Eriira k'o gizi wuru n'o nwonni onye marin obi Osolobue mmani Mmon Osolobue. ¹² Bu ele mmon nke uwanj ke enyi nwehen, kanj ya wu Mmon hun gha ebe Osolobue ri bia, keni enyi hun uzọ marin ihien ile hun Osolobue shiapu efo ye enyi ofe.

¹³ Ihien ndini we Osolobue ye enyi ke enyi e ku nwan; enyi ara gi oku we gi amamihien ihian kuzi enyi ku we, kama, enyi e gi oku Mmon-nso kuzi enyi e ku we; e gi oku gha aka Mmon-nso bia a kowa ihien ime-mmom hun gha aka Mmon-nso bia.

¹⁴ Onye hun nwonleni Mmon-nso ara nabanhan ihien gha aka Mmon Osolobue bia, makeni we wu ihien nzuzu ebe o ri. O saaka ghota we, makeni Mmon-nso suo e me ihian a ghoha we. ¹⁵ Onye nwon Mmon-nso a ghotacharin ke ihien ile no, kanj o nwonni onye hun a saaka a ghota ya le enwen e. ¹⁶ Ya ke Ehuho-nso gi si,

“Onye marin obi Di-nwonni-enyi?

Onye k'e ri-aka dun a odun?”

Kanj, enyi e nwongho obi Kraisti hun enyi gi a marin obi Di-nwonni-enyi.

Isi Nke Eto

Ndi-uka Ri A Zuo Eka-nkel

¹ Umune, asani m aka gwa unu oku ke ndi nwe Mmon-nso; kama, m gwa unu oku ke ihian mmaka, leke ndi wu umu-ndu ime Kraisti. ² Eran ke m ye unu, ele ihien-oriri zeni; makeni unu e runi ogo e ri ihien-oriri zeni. Unu e ke rukwo nwan ogo e ri n'e, ³ makeni echen ke unu rikwo e bi ke ndi nwonleni Mmon-nso, ke ihian-mmaka. Eghet, ebe o me ni enya-ufu le ikpe ri ime igunrun unu, unu anoni ke ndi nwonleni Mmon-nso? Ele agungun ihian-mmaka ke unu ri a gun? ⁴ Omeni ihian a si, “Polu ke m'e son;” ibe e si, “Apolosi ke m'e son,” ele unu no nwan ke ihian-mmaka? ⁵ Ki Apolosi wude? Ki Polu wude? Ndi-idibo unu gha aka we kweri ke we wuhu—onye-onye ime we runhu ogbo Di-nwonni-enyi ye e run: ⁶ mme kun; Apolosi gba a mirin; kanj, Osolobue wu onye me e sue. ⁷ Ya wu ni, ke onye hun kunni ke onye hun gba mirin e nwon ihien o wu—Osolobue suo, hun e me e e sue, iya ri mkpa. ⁸ Onye hun kunni le onye hun gba mirin bu ihien ohu obi a run. Onye-onye k'a narin ugwo a k'o don run. ⁹ Makeni, ndi-orun Osolobue ke enyi wu; enyi ri a rungbama. Unu wu ugbo Osolobue, unu Osolobue ri a tun. ¹⁰ Ghahani aka Osolobue hun ri ime ndun m, e gbeuo m iyeto noka okaa-ulo; onye ozo ri nwan a tunye elu e. Onye-onye kpachanpukwo enya k'o don a tunye elu iyeto ahun.

¹¹ Makeni onwonni onye owule k'a sa aka gbe iyeto ozo kari hun rini, hun wu Jesu Kristi.

¹² Ke goru ke ihian gi ri a tunye enu iyeto hu-o, ke ola-o, ke omuma ndi hun a koni-o, ke osisi-o, ke irurue-okponkun-o, ke achara-okponkun-o— ¹³ ke orun ihian no jenko d'a puha ifon, makeni Uhuohin hu lalanj jenko d'e wepuha a ifon: we k'e gi okun ghosi k'o ri; okun hu k'e lele ke orun onye-onye run ri. ¹⁴ Omeni ihien ihian run turuhukwo, o k'a narin ugwo-orun a. ¹⁵ Kanj, o dunpu okun, ihien siko d'e hunahin onye ahun, kanj ya le enwen e k'e nwon nzuppuha, bu o k'a no ke onye we gha ime okun lofuha.

¹⁶ Unu amarin ni unu wu Ulo-nso Osolobue?! Unu a marin ni Mmon Osolobue bi ime unu?! ¹⁷ Onye owule meru Ulo-nso Osolobue, Osolobue k'e tikpo a, makeni Ulo-nso Osolobue ri nso—bu ya wu Ulo-nso ke unu wu.

¹⁸ Edufiękwọlę ni enwęn unu! Omęni unu ri e ro ni onu marin ihien ime unani, wurukwo ni ndi-nzuzu, kęni onu wuru ndi marin ihien nke-esi. ¹⁹ Makęni, amamihięn unani wu nzuzu ęnya Osolobue. Ya me Ẹhuhuo-nsọ gi si,

“O nwundon ndi marin ihien
ime ero we.”

²⁰ Ẹhuhuo-nsọ siji,

“Di-nwonni-ęnyi a maringwo
ni iroro ndi marin ihien
wu ihien olal'iwı.”

²¹ Ya wu, egizile ni nwan ihian a nyan isi, makęni ihien ile wu nke unu: ²² ke Polu-o, ke Apolosı-o, ke Kefasi wu Pita-o, ke uwa ile-o; ke ndun-o, ke onwun-o; ke ihien ri ogęni-o, ke ihien ri ihun-o, we ile wu nke unu; ²³ unu wu nke Kraısti; Kraısti wu nke Osolobue.

Isi Nke Ẹno

Ndi-orun Kristi

¹ Ya wu, o furu ni ihian e weri ęnyi ke ndi-idibo le ndi-orun Kraısti le ndi we busonme ihien-mini banyeni Osolobue che ęka. ² Ihien w'a cho ęka onye we bu ihien che ęka wu k'o furugho onye we gi e don ęnya. ³ O me nke m, o nwękeni ihien o wu ebe m ri ni unu mọbu ogwa ihian-mmaka owule ri e kin m ikpe; m'a ra kinde enwen m ikpe ęniņa. ⁴ Ezie, obi m ri ochan—o nwonni eje-ihien m marin m me. Kanı, ohun aghosini ni o nwonni eje-ihien m me; Di-nwonni-ęnyi ya e kin m ikpe. ⁵ Ya wu, eke hanle ni enen ebe ogen kelęni ru. Cherigwu ni ni Di-nwonni-ęnyi bja. O jęnkọ d'e wepuha ihien zueri ime ishi ifon. O k'e kpuchanrin ihien ri obi onye owule oghe. Ogen hu, onye owule a narin ojija-mma run'e ęka Osolobue.

⁶ Umunę m, e gigwo m mme le Apolosı kowa ihien ndini ile make orinimma unu, kęni unu munarin ęnyi ali oku ahun hun si, “Emeghafele ihien we de ime Ẹkukwo-nsọ,” make unu gha e gi onye ohu a nyan isi, e lenja ibe e.

⁷ Onye gwa i ni ihien ri ichen ri ęgbata 'yu le ibe i? Kiri k'i nwon hun Osolobue yelęni i? Omęni o ye y'e e ye, ki i ri e gin'e a nyan isi nọke si ele ihien we ye i e ye ro?

⁸ Unu e me ke si ęfo e jungwole unu! Unu e me ke si unu e higuole odafin! Unu e me ke si unu e henringwole ndi-nze, bu ęka ęnyi arja! Kọ ri m, unu e henringwole ndi-nze nke-esi, kęni ęnyi son unu ki! ⁹ Makęni, o ri m ke si Osolobue e wegwo ęnyi wu ndi-ozı pu-ichen che azun, leke ndi we ma ikpe onwun we dupuko d'e gbu idęnya ihian ile. Makęni, ęnyi a wurugwo ihien uwa ile a gba ile, ke ndi mmon-ozı ke ihian. ¹⁰ ęnyi wu ndi nzuzu make Kraısti, kanı unu a marinka ihien ime Kraısti! ęnyi ri anunna, kanı unu ze e ze! We hu a gbaye unu, kanı we hu e lejia ęnyi! ¹¹ Echen ke ęgun ihien-oriri le ihien-orira a gunkwo nwan ęnyi; ękwa ara zu ęnyi ukun; w'e meshi ęnyi iken; ulọ arja. ¹² ęka ęnyi ke ęnyi gi a luru d'e ru ni ehua a gboro ęnyi. We kpari ęnyi, ęnyi a gozi we; we kpokpo ęnyi, ęnyi e din e; ¹³ we kuto ęnyi, ęnyi e gi onu-oma son we; ęnya uwa, ęnyi e henringwole ęfifia mmaka le unyin w'a chanpu—d'e rukwo tanni.

¹⁴ Ari m e de ihienni kęni ifenren me unu, kama, m gi e a dun onu odun nọke unu m ri m obi. ¹⁵ Egheę, o sọ n'a ni onu nwon ndi-ndu nnu-uku ole-le-ole ime Kraısti, unu e nwę nedi bu oda, makęni m henrin nedi unu ime Kraısti wu Jizosi—ghahani ozioma m zi unu. ¹⁶ Ifiri e, m ri nwan a dun unu odun: kinrin ni m nwan. ¹⁷ Ya hain m gi zilani unu Timoti, ezi nwa m, hun m gi e don ęnya ime

Onyẹ-nwọnni-ẹnyi. O k'a nyanhan ni unu ke m'e me ihien ime Kraisti, nyanhan ni unu ya ke m'a kuzi e ime uka ile ri ebe ile.

¹⁸ Ndi hu ime unu a pachemeḡuḡo nwan makeḡi we ri e ro ni abiakọ m. ¹⁹ Kanj m lala eḡwa, omeni Di-nwọnni-ẹnyi a chọḡḡo. M bia, a hun m iken ndini ri a pachen nwon, ele oku-onu we suḡ. ²⁰ Makeḡi, Ali-eze Osolobue ele oku-onu oku-onu, iken ke we gi a marin a. ²¹ Elee hun ka unu mma? Ni m wehe mkpinsiḡ ra ni m gi ihien-ḡsuḡo le eka-anunua bia?

Isi Nke Isen

Onyẹ Uka Ghereni

¹ E kughode w'a ni ughere ri ime igunrun unu, udi hun ndi a ru mmḡon ghaleni a gherede—ebe okennyẹ no na nedi e nwunye! ² Bu unu hu a honron! Ele ezigbo ekwan nke unu a kwanma, chupu onye ahun me ihienni ime igunrun onu?!

³ Ya wu, osun'ona ni ari m ebehu unu ri elee-m, elee-i, m hu a ime-mmḡon; a hangbugule m okennyẹ me ihienni enen rike si m hu ebehu. ⁴ Unu gihu efan Nna enyi wu Jizosi gbakikome—mme nwen k'a rizi ebehu ime-mmḡon, iken Nna enyi wu Jizosi k'a rizikwo ebehu— ⁵ unu e we onyeni che eka Ekwensu ni we hun uzo tikpo ehu a, keni mmḡon a hun uzo nwon nzuopuha Uhuohin Nna enyi wu Jesu Kristi. ⁶ Isi unu ri a nyan ari mma! Unu amarin ni we buchehu ekeri yisti, o ghaghama ogbe hu ile we gi e memi bredi, fucharin a? ⁷ Wepu ni nwan yisti akan, keni unu wuru ogbe ohun yisti rileni—hun unu wu nke-esi. Makeḡi e gbugu we Kraisti wu Ebulu-nghafe enyi, gi e chu ejan Mmemme-Nghafe. ⁸ Ya wu, ni enyi gi nwan bredi hu yisti rileni, hun wu ishiapu-efo le ezioke, me ya wu mmemme, ele yisti akan hun wu iwe le eje-obibi.

⁹ E deguo ni m unu ehuhuo-ozu mbu, si unu le ndi-ughere emekole. ¹⁰ Elekwu ndi uwanj kwerileni hun a ghereni mobu ndi enya-uku mobu ndi a tunarin ihian ihien we mobu ndi a ru mmḡon ke m ri e ku. Omeni uwe ke m te ri e ku, ya wu ni unu k'a gha ime uwanj pu. ¹¹ Kanj, m ri nwan e deni unu, a si unu esonle onye owule kpọ enwen e onye-kwerini meko, omeni o ghere aghere mobu ni o nwe enya-uku mobu ni o ru mmḡon mobu ni o kpari ihian, a kpọ iyi mobu ni o ra manya a tu, mobu ni o tunarin ihian ihien e. Unu le udi ihian no erira erigbamadele. ¹² Elee hun biri mme le ihanni ndi ri ogbe enen? Ele ndi ri ime uka ke unu k'a hannj enen? ¹³ Osolobue ya nwe kin ndi ri ogbe ikpe: “Chupu ni nwan eje-ihian hu ime igunrun unu.*”

Isi Nke Isin

Ewejenle Ndi Uka Ibe I Ogwa

¹ Onye owule ri ime unu hun ya le ibe e ri e se oku, o ru egun a ni a we oku ahun jen eka ndi kwerileni, hun nke o gi jemburu ndi kwerini? ² Unu a marin ni ndi-kwerini, ya wu ndi-nso, jenkọ d'a hannj uwa enen? Omeni onu k'e kin uwa ikpe, ki wuni onu a saeka donzi oku mehu ekeri? ³ Unu amarin ni enyi jenkọ d'e kin ndi mmḡon-ozu ikpe? O ri wuzi ikpe mmaka ri ime uwanj! ⁴ O me nwan ni unu nwon ikpe no erira, ki unu e bun'e e jenni ndi hun oku ri ime uka gbasharileni? ⁵ M ri e ku ihienni keni ifenren me unu! Ya wu ni o nwonn onye marin ihien ime unu, hun k'a s'eka donzi oku ri egbata ndi-kwerini— ⁶ hun onye kwerini gi e wejen ibe e eka ndi-kwerileni?!

* **Isi Nke Isen:**13 Ditoronmi 17.7

⁷ Ezie, ni ikpe rịde ime igunrun unu ghosị ni e merichanringuole we unu. Ibe i me i njo, y'a ra wefu enya? We megbu i, y'a ra gba nkintin? ⁸ Hun nke unu e gi me erira, unu le enwen unu hu e mede ibe unu eje-ihien, e megbude we—ke ndi-uka ibe unu!

⁹ Unu a marin ni ndi e me eje-ihien abanyeko Ali-eze Osolobue? Anikwole ni we dufie unu! Ndi-ughere le ndi a ru-a-mmom (ndi e fe ihien ozo) le ndi hun a zo-uku-eye-ofia le ndi a na nwunye ihian le ikennyee hun ikennyee ibe we a gba le ikennyee hun a gba ikennyee ndi ahun, le ¹⁰ ndi-ohin le ndi enya-uku le ndi-manya le ndi a kpari ihian, a kpo iyi le ndi a tunarin ihian ihien e abanyeko Ali-eze Osolobue. ¹¹ Ihien ndini ke ndi hu ime unu te wu, kanj Osolobue no chanchan unu; o no don unu nso; o no gi ifiri efan Jizos' Krajist wu Nna enyi kuni unu ohunma ghahani Mmon Osolobue enyi.

Gba Ni Ni Ughere Oso

¹² “M nwon iken me ihien owule m cho ni m me”—kanj, ele ihien ile e ye aka. “M nwon iken me ihien owule m cho ni m me”—kanj emeko m igbon ihien owule. ¹³ “Thien-oriri wu nke efu; efu wu nke ihien-oriri.” Kanj, Osolobue k'e tikpo we ebuo.

Ehu ele nke ughere, kanj, nke Di-nwonn-enyi ro; Di-nwonn-enyi wuzikwo nke ehu. ¹⁴ Osolobue gi iken e gha onwun weli Onye-nwonn-enyi; o k'e welizikwo enyi nwen. ¹⁵ Unu amarin ni ehu unu wuchanrin mkpamkpa ehu Krajist? Ni m gi nwan mkpamkpa ehu Krajist henrin mkpamkpa ehu igbaraja? O meko! ¹⁶ Unu amarin ni onye ya le igbaraja gba ranhin le igbaraja e henringuo ehu ohu? Makeni, ime Ehuuo-nso, we si, “We ebuo e henrin ehu ohu.” ¹⁷ Kanj, onye hun we enwen e cheni Di-nwonn-enyi le Di-nwonn-enyi e henringuo ohu ime-mmom. ¹⁸ Gbakwo ni ni ughere oso! Njo ndi ozo ile ihian e me ele ime ehu, kanj, onye hun ghereni me ehu a njo. ¹⁹ Ra unu amarinde ni ehu unu wu Ulo-nso Mmon-nso hun ri ime unu. *Mmon-nso* hun unu gha aka Osolobue nwonhen, ni ele unu nwon enwen unu? ²⁰ We non unu e non. E gi ni nwan ehu unu e ye Osolobue ogho.

Isi Nke Ɛsa

¹ Ni enyi leban nwan ihien ndi hu unu de enya.

Olulu Di-le-nwunye

“O hugho mma omeni okennyee ebuni uku tukwasị okpoho.” ² Kanj, makeni ughere jun uzọ ile, okennyee owule ya luru nwunye; okpoho owule ya luru di. ³ Di k'a gha e me ni nwunye e ihien run'e ime olulu di-le-nwunye; nwunye ya e mezikwo ni di e erira. ⁴ Makeni, ele nwunye k'e ku ihien o k'e gi ehu a me, di e nwe ku; erirazikwo, ele di k'e ku ihien o k'e gi ehu a me, nwunye e nwe ku. ⁵ Egile ni ehu unu a jo ibe unu efu, mmani unu kwerigbama ni unu ye efe ekeru ogen, keni onu hun uzọ bu enwen onu che ime ekpere. Omegu, onu a nogbamazi, amangbe Ekwensu a nwan onu, makeni unu a saeka kwondonsom enwen unu. ⁶ Kanj m rihu e ku e no ni me, ele iwu ke m ri e ye; ⁷ k'o ri m, ihian ile ri ke mme. Kanj, onye-onye nwon oyiye nke e, hun gha aka Osolobue bia—hunni nwe nke e, hunni nwe nke e.

⁸ Nke ndi keleni lu le ndi hun di we mobu nwunye we nwun, m si we n'o hugho mma ni we ndi nke we—noke mme. ⁹ Kanj, omeni asako we aka kwondon enwen we, we luru—makeni o ka mma ni ihian luru di mobu nwunye kari ni egun ime-mgba hu e gbu e.

¹⁰ Nke ndi lugunji, iwu m ri e ye we wu onwan (kanj ele mme ri e ye we ya, Di-nwonni-enyi ro): nwunye ajukwole di e mobu kpechan a. ¹¹ (Kanj o ju di e to mobu kpechan a, y'a lule onye ozo. Hun nke o gi luru onye ozo, ya le di e suokin.)

Di e kpechankwole nwunye e mobu ju a.

¹² Nke ndi ozo, lee ihien m si we me (mme ri e ku onwan, ele Di-nwonni-enyi): omeni okennye wu onye itu-Kraisti nwon nwunye hun kwerileni ni Kraisti, bu nwunye e e kwerigho n'o son e e bi, y'e kpechan'l'a mobu ju a.

¹³ Omeni okpoho wu onye itu-Kraisti nwon di hun kwerileni ni Kraisti, bu di e e kwerigho n'o son e e bi, y'e kpechan'l'a mobu ju a. ¹⁴ Makeni di hun kwerileni ni Kraisti a wuruole onye we don nso make ifiri nwunye e *hun kwerini Kraisti*; nwunye hun kwerileni a wuruguole onye we don nso make ifiri di e hun kwerini. Omeni ele erira, umu unu e ke ri nso, kanj we hu nwan nso.

¹⁵ Kanj omeni hun kwerileni ni Kraisti a ju hun kwerini Kraisti, ya ri erira. O ri erira, o nwonni iwu gi hun kwerini, makeni udon ke Osolobue kpọ ni enyi.

¹⁶ Nwunye, y'a maringho ke aka i ke w'a gha zuopuha di i? Di, y'a maringho ke aka i ke w'a gha zuopuha nwunye i?

Nodi Onodi I Ri Ke Osolobue Kpo I

¹⁷ K'osileri, onye-onye ya bime obibi Di-nwonni-enyi keye e; we nodi ke we no ogen Osolobue gi kpọ we; ebe okuni ri, onwan ke m'a kuzi ime aka Kraisti ile.

¹⁸ Omeni ihian a kwaguọ ugun ni Osolobue d'a kpobanhan a ime Kraisti, y'a chokwole n'o wepu apa ugun o kwa; omeni ihian akwanj ugun ni Osolobue d'a kpobanhan a ime Kraisti, y'a chole n'o kwa ugun. ¹⁹ Ikwu-ugun enwonni ihien o wu; akwanj-ugun enwonni ihien o wu; ihien ri mkpa wu ime ihien Osolobue ku. ²⁰ Onye-onye ya nodi onodi o ri ogen Chuku gi kpobanhan a. ²¹ I wu igbon ogen o gi kpobanhan i? Anile ohun songbu i; kanj omeni y'a hun uzọ y'e gi weri enwen i, ye e weri enwen i. ²² Makeni, omeni ihian wu igbon ogen we gi kpobanhan a ime Di-nwonni-enyi, onye weriguu enwen e k'o wu ime Di-nwonni-enyi. Erirazi kwọ, onye hun wuleni igbon ogen we gi kpobanhan a wu nwan igbon Kraisti. ²³ Osolobue non unu enon; awurulenj igbon ihian.

²⁴ Umune m, nodi ni nwan onodi owule unu ri ogen Osolobue gi kpobanhan unu e fe Osolobue.

Ndi Nwonlani Di Mobu Nwunye

²⁵ Ni enyi ku nwan nke ndi luleni di mobu nwunye. O nwonni ihien Di-nwonni-enyi si m ku banyeni onwan, kanj m ri e ku uche m, noke onye furu we gi e don enya ghahanj efoma Di-nwonni-enyi. ²⁶ Ke ihien ri ogeni, e rogho m'a n'o furu ni unu nodi ke unu no.

²⁷ Omeni i nwon nwunye, achole n'i ju a mobu kpechan a; omeni y'e nwonni nwunye, achole n'i luru. ²⁸ Kanj, i luru nwunye, y'e meni njo; okpoho keleni lu di luru di, o meni njo.

Kanj, ndi lunj jenko d'e nwon nsongbu ime ndunni—nsongbu ahun ke m choko ni m napu unu. ²⁹ Umune m, ihien m gi e e ku wu ni ogen hodunj ehizini; gha kikenni jenme, ndi hun nwonde nwunye we bime noke si enwon we; ³⁰ ndi ri a kwanni, we bime noke si a ri we a kwan; ndi ri a ghoghoni we bime noke si a ri we a ghoghoni; ndi hun e nonni, we bime noke si o nwonni ihien we nwe; ³¹ ndi hun gi ihien uwa e bi, we ewerile e ke si o rika mkpa, w'e gile e don-nya. E bi ni erira makeni unani ri ogeni ghafeko aghafeko.

³² Achonị m nị unu e rogbu enwen unu. Okennyē hun gilēni nwunye e ro ihien Di-nwōnni-enyi, o ro k'o don me ihien efọ gi a sọọ Di-nwōnni-enyi usọọ. ³³ Kanị onye hun nwon nwunye e ro ihien uwa, o ro k'o don me ihien efọ gi a sọọ nwunye e usọọ— ³⁴ erira ke obi e e kebe. Okpoho mọbu nwa-agbọọ hun nwonlani di e ro ihien Di-nwōnni-enyi, o ro k'o don donmēchanrīn ehụ a le mmọn a nsọ; kanị okpoho hun nwon di e ro ihien uwa, o ro ke o don me ihien efọ gi a sọọ di e usọọ. ³⁵ M rī e ku ihienni keni o rī nị unu mma, eḷe ni m gi e gbondon unu, kanị, keni unu hun uzọ bi k'o furu, buchanrīn obi unu che ebe Di-nwōnni-enyi rī.

³⁶ Kanị, omēni ihian rī e ro ni o rīnī e mēme onye hun wē ebūọ kuto nī wē k'a lu ohunma, bu o temegūọ hun okpoho mọbu nī hun okennyē a sakozī ẹka din —o rī hun okennyē nī wē luma, ya mē ihien hū o cho, wē luma, eḷe njo.

³⁷ Kanị onye hun kwademegūu obi e n'ọ lūko, n'ọ lūko okpoho hū ya lē iya kuto, bu o rīnī a dū a n'ọ luma a—kama, o hū a sa ẹka e kwōndon enwen e— onye ahun e meghozikwọ ohunma omēni o lunī. ³⁸ Ya wu, onye hun lunī me ihien rī ma, kanị onye hun lulēni me ihien ka mma.

³⁹ Okpoho nwon di k'a lūrīrī di e, ka sī a mē ni di e ahun hū ndun. Kanị di e nwunhūn, o nwon ikēn lūrū onye sūọ n'a—ka sī a mē ni onye nke Di-nwōnni-enyi k'ọ nūrūn. ⁴⁰ O mē uche m, o nōdī k'ọ rī, ya ke o k'a ka a mma. Onwan wu uche m,—kanị e rogho m'a nī mmē lē enwen m nwōnzikwọ Mmōn Osolobue.

Isi Nke Ɛsatọ

Ihien-oriri Wē Gi Rua Mmōn

1 Nī ẹnī ku nwan nke ihien-oriri wē gi rua mmōn.

Enyi a marīngho nī, “Enyi ile marīn ihien” bu imarīn-ihien e mē ihian a honrōn mmaka, kanị, ihien-qsusọ ke wē gi e mē ihian e sue hun wu usue nke-esi.

² Onye owulē rī e ro nī o nwōngho ihien o marīn eke marīn ihien o furu n'ọ marīn. ³ Kanị, onye hun nwē ihien-qsusọ jenni Osolobue, ya wu onye Osolobue marīn.

⁴ O mē nwan nke iri ihien-oriri wē gi rua mmōn, ẹnī a marīngho nī, ime uwa ile, o nwōnni ihien mmōn wē kpū akpū mọbu hun wē koma wu, ẹnī a marīnghozī nī Chuku ohu sọọ rī—ozọ a rī a. ⁵ Ikēnkwo o nwōngho ihien ndī w'e fe nōkē sī wē wu Chuku bu eḷe wē Chuku—ke ndī rī elu-igwee ke ndī rī elu uwa. (Ezioku-ezioku, mmōn w'e fe barahī a barahī; ndī w'a kpọ “nna” barahīzikwọ a barahī.) ⁶ Kanị, nke ẹnī wu nī Chuku ohu sọọ rī; iya wu Nēdi ẹnī; ihien ile gha ẹka a a-bia; iya ke ẹnī rī a rī nī ndun. Nna ohu rizi, ya wu Jesu Kristi; Osolobue ke ihien ile ghahan'a; ẹnī rī a rī ghahan'a.

⁷ Kanị, eḷe ihian ile nwē amamihienni. Makēni, o nwēgho ndī o mē ni irua-mmōn a mumarīnguọ, nkesinī, wē rihū ihien-oriri wē gi rua mmōn, e weri w'e ke ihien wē gi rua mmōn, obi wē a ru, gbume wē mgbu—makēni obi wē ezeni.

⁸ Bū ihien-oriri ara mē ẹnī nōchime Osolobue: eḷe ẹnī ka njo omēni ẹnī erini, eḷe ẹnī ka mma omēni ẹnī rī.

⁹ Ya wu, kpachanfū nī nwan ẹnīa amamgbe unu e mēme nī onu e weriguọ enwen onu, megafe e okēn, o hēnrin ihien umunē onu zelēni k'a kpogburu.

¹⁰ Makēni, omēni onye nke Kraistīnī, hun obi e zelēni, a hun iya, hun sī n'ī marīn ihien, ebe i rī ulo-mmōn e rī ihien-oriri, o kpokinko obi rī ihien-oriri wē gi rua mmōn? ¹¹ Ya wu, onyēni zelēni, onye itu-Kraistī ibe i, hun Kraistī gi ifiri e nwun, e gi ifiri “amamihien i nī” na iwi. ¹² Unu gha e mē umunē unu njo

enina, a han we e me ihien obi we zeleni gi a rusonme, Kraistị ke unu ri e me njo.

¹³ Ya wu, omeni ihien m'e ri k'e me nwenem danye ime njo, erikozi manu ahun m'e ri, amangbe m'e me nwenem dan.

Isi Nke Itenei

Ihien Ru Onye-ozu Pu-ichen

¹ Ele mme nwon enwen m? Ele onye-ozu pu-ichen ke m wu? Ahunni m Jesu wu Nna enyi? Unu ele ihien m runpuha ime orun m ri a runni Di-nwonni-enyi?

² Osuon'a ni ele m onye-ozu pu-ichen enya ndi ozo, m wu onye-ozu pu-ichen ebe unu ri! Ni unu ri ime Onye-nwonni-enyi a ghosiguo ni m wu onye-ozu pu-ichen ime Di-nwonni-enyi.

³ Ihienni ke m ri a za ndi hun ri e kin m ikpe.

⁴ Enyi eruni ndi we k'e yeriri ihien-oriri le ihien-orira? ⁵ Enyi enwe iken iluru onye kwerini keni enyi le iya a wihunme—leke ke ndi-ozu pu-ichen ndi ozo le umune Onye-nwonni-enyi le Kefasi (wu Pita) don e me? ⁶ Ra we memeni mme le Banabasi suo ya ni enyi k'e giriri aka enyi nurun ihien enyi e gi e bi? ⁷ Elee onye-agma gi ihien e a lu agha? Onye a run ugbo vaini hun ghaleni e ri mkpuru gha ime e puha? Onye e du anu hun ghaleni a ra mirin-eran we gha anu hu wepuha?

⁸ M ride nwan e ku ihienni noke ihian mmaka ra? Ele enina ke Iwu Osolobue ku e? ⁹ Ime Iwu Mozizi, we de si, "Ekenmele oken-efin onu o gha a zopuha mkpuru oka-witi." Efin ke Osolobue ride e ro ra? ¹⁰ Ele ifiri enyi k'o gi ku e? Iya-nu, ifiri enyi ke we gi de e. Make ni, onye ri a kun oka le onye ri a kukponi furu ni we e me e, e nwon olile-enya ni o nwegho hun k'e ru we aka. ¹¹ Omeni enyi a kunguo ihien ime-mmom ime igunrun unu, o hika omeni enyi a ghorarin unu ihien uwani unu nwe? ¹² Omeni unu hu e ye ndi ozo ri a run orun Osolobue ihien ndini runi we, ele enyi k'o te furu ni unu ka e ye?

Kani enyi a doni unu ihien ndini runi enyi, kaka! Hun nke enyi e gi me erira, enyi no dingbuchanrin ihien owule—hun nke enyi e gi bu uke cheni ozioma Kraistị. ¹³ Unu amarin ni ndi hun a run orun ime Ulo-nsọ gha Ulo-nsọ e nwonhen ihien w'e ri? Unu a marin ni we e keye ndi a run orun ebe w'a no a chu ejan ihien we gi chu ejan? ¹⁴ Erirazikwo, Di-nwonni-enyi ti iwu, ni ndi ri e zi ozioma k'a gha ozioma e nwonhen ihien we gi e bi.

¹⁵ Kani, adotuni m kaka akpu ihien ohu ime ihien ndini ile runi m. Arideni m nwan e de ihienni keni unu meni m we. O kade m mma ni m nwunhun anwunhun kari ni ihian a napu m ihienni m gi a nyan isi.

¹⁶ Kani, anyanko m isi ni m ri e zi ozioma, make ni iwu ro ni m k'e ziriri a. Nsongbu k'a ri ni m omeni ezini m ozioma! ¹⁷ M wefuha obi m ile run ya wu orun ozioma, ugwo-orun rin m; omeni ewepuhani m obi m ile run a, orun we ye m run ro, m k'a runriri a.

Eka-orun Le Ugwo-orun

¹⁸ Ki wuzi nwan ugwo-orun m? Ugwo-orun m wu ni m'e zi ozioma ofe, m'a ra do we ye m ihien runi m noke onye ri e zi ozioma.

¹⁹ Ezie ro ni mme nwon enwen m; ni ari m okpuru ihian. Kani, e gigo m enwen m henrin odibo ihian ile—keni m hun uzo wehezini Kraistị ndi bu oda.

²⁰ M ru ebe ndi Ju ri, e bime m ke onye Ju, keni m hun uzo wehe ndi Ju d'a marin Kraistị; m ru ebe ndi hun ri okpuru Iwu ri, e henrin m onye ri okpuru Iwu. (Elekwọ ni mme le enwen m ri okpuru Iwu.) M'e me e keni m hun uzo

węhę ndi hun ri okpuru Iwu d'a marin Kraįsti. ²¹ M ru ebe ndi rileni okpuru Iwu ri, e bime m rikę onye rileni okpuru Iwu, keni m hun uzọ węhę ndi rileni okpuru Iwu d'a marin Kraįsti. (Ełękwọ ni iwu Osolobue a ri a ki m, kani m ri okpuru iwu Kraįsti.) ²² M ru ebe ndi zeleni ri, e henrin m onye zeleni, keni m hun uzọ węhę ndi zeleni d'a marin Kraįsti.

E henringwo m ihien ile ri ichen-ichen ebe ndi ile ri ichen-ichen ri, keni m gi uzọ owule rinį zuopuha ndi hu ime we.

²³ Ifiri ozioma ke m gi e mesonme ihien ndini ile, keni Osolobue e keye m ngozi rin'a. ²⁴ Unu amarin ni we gha a gba oso we gi a do onu, a zuo ihien ohu, ndi hun a do onu e bu oda, kani onye ohu suo e nwehen ihien we ri a zuo. Gbakwo ni nwan hun unu e gi nwehen ihien ahun unu ri a chu.

²⁵ Onye owule hun a do onu ime egumegu, a napusonme enwen e ihien ile ri ichen-ichen. W'e mecharin ihieni ile keni we gi okpu onye-mmari ahun we ri do tu we ugon—okpu mmari hun e wiwini. Kani, enyi ri e me nke enyi ni enyi hun uzọ nwonhen hun ghaleni e wiwi. ²⁶ Ya wu, m'a ra gba oso ke onye marinleni ihien o chuko; m'a ra du ikpa ke onye ri a du ufere. ²⁷ Mba! M'e meshi ehụ m iken, e gi e e henrin igbon m—amamgbe m'e zigwu ndi ozọ ozioma, mme nwen a wuru onye we ju, ni agbani m ohunma.

Isi Nke Iri

Gba Ni Ni Irua-mmọn Oso

¹ Umune m, m cho ni unu marin ihien me ndi nedi enyi we kani, marin a ohunma-ohunma. We ile ke orukpu hu du; we ile ghafechanrin Ohimin-Ufie hu; ² we ile henrisonme ndi e son uzọ Mozizi ghahani mirin-Chuku ahun we me we—orukpu hu du ni we le Ohimin hu we ghafe ke we gi me we mirin-Chuku. ³ We ile ri ihien-oriri ohu ahun hun gha ime-mmọn bia; ⁴ we ile razikwo ihien ohu ahun hun gha ime-mmọn bia—makeni we ra mirin hun gha omuma hu sonkonį we puha, hun gha ime-mmọn bia. Omuma hu wu Kraįsti. ⁵ Ke ihien ndini ile meni, imerinme we emeni ihien suo Osolobue usuo efo, we no nwuntosonme ime atụ.

⁶ Ihien ndini we meni no wuru ni enyi ihien-nghosi we gi a do enyi eka-ntin, amamgbe eje-ihien gha a na enyi enya k'o don la we. ⁷ Emekwole ni ndi a ruu mmọn ke ndi hu ime we—hun we de ime Ehuhuo-nsọ, ni “Ndi hu no nodi ani,

e ri, a ra;

we no lihi oto, tenme egu,

mesonme ihien we gi a ruu mmọn.”

⁸ Enyi agherekokwo ni ke ndi hu ime we don me, hun madu nnu-uku eto-kwasį-ogun (madu ogun-iri kwasį nnuai aria nnu-ogun-etọ) gi nwunhun akp'ohin ohu; ⁹ Enyi a chokokwo ni ihien ri Di-nwonni-enyi onu ke ndi hu ime we don me, agwo no tagbu we; ¹⁰ edenwinwinkwole ni ke ndi hu ime we don me, mmọn-ozį ahun etikponi no gbupu we.

¹¹ Ihien ndini me ni we wusonme ihien nleri. We detu ihien ndini igi do enyi eka ntin—enyi ndi ri e bi ogen ikpazunni ihien ile e gi mezuchanrin. ¹² Ya wu, onye hun ri e ro n'o wuzoke, ya kpachanpukwo enya amamgbe o dan. ¹³ O nwonni onwunwan biani unu hun ghaleni a biani ihian. Osolobue wu onye we gi e don enya, o niko onwunwan k'a kari unu eka biani unu. Kama, onwunwan bia, o k'a ghosi unu ke unu a don me e, keni unu sa eka meri e.

¹⁴ Ifiri onwan, umune m, gba ni ni irua-mmọn oso! ¹⁵ Ndi nwe uche ke m ri a gwa oku; gi ni eka unu lele ihien m ri e ku. ¹⁶ Mkpu ohu ahun enyi e ye

Osolobue ekele, a rarịsonme, ele mmeko ke enyi ile le edeke Kraistị ri e meko? Bredi ahun enyi e ye Osolobue ekele, e kerị, ele mmeko ke enyi ile le ehụ Kraistị ri e meko? ¹⁷ Ebe o me ni bredi ohu sọọ rọ, ya wu ni ehụ ohu ke enyi wu, ọsọon'a ni enyi bu ọda—makeni enyi ile gba e ri bredi ohu hu. ¹⁸ Ro ni k'ọ ri ndi ali Izrelu: we ile hun e ri ihien we gi chụ ejan e songuonị we me ihien we ri e me ebe ahun we nọ a chụ ejan? ¹⁹ Kini ke m ri nwan e ku? M gi e nwan ri e ku ni ihien-oriri we gi ruu mmọn nwon ihien o wu mobu ni mmọn nwon ihien o wu? ²⁰ Mba. Kama, m ri e ku ni eje-mmọn ke ndi a ruu mmọn a chuye ni ejan w'a chụ, ele Osolobue. Achonị m ni unu le eje-mmọn meko. ²¹ Unu asako eka a rarị ihien ri mkpu Di-nwonn-enyi, a rarizikwo ihien ri mkpu eje-mmọn. Unu asako eka e ri okwa ihien-oriri Di-nwonn-enyi, e rizi okwa ihien-oriri eje-mmọn. ²² Kini? Enyi ride nwan a cho ni enyi me enya fuma Osolobue ufu ra? Enyi ka a ze?

Bu Enya Zinme Hun K'e Ye Osolobue Ogho

²³ We si, "Ihien owule ihian cho n'o me ya me e" Kanị, ele ihien ile ihian e me e ye eka. We si, "Ihien owule ihian cho n'o me ya me e." Kanị, ele ihien ile e me okukwe ihian e sue. ²⁴ Onye owule y'a choma orinimma ndi-ozo, ele nke e.

²⁵ Ri ni ihien owule we re odun anu, ajusonmele ni onu—make obi gha e gbume ihian mgbu; ²⁶ ri ni makeni Ehuhuo-nso si, "Uwa le ihien ile rin'a wu nke Di-nwonn-enyi." ²⁷ Onye wuleni onye itu-Kraistị kpo i oriri, bu y'a chogho n'i jen, i ru e, ri ihien owule we ye i, ajusonmele onu hun obi e gi gbume ihian mgbu. ²⁸ Kanị, omeni ihian a si i, "We gi ihienni ruu mmọn," erile e nwan—make ufiri onye hu gwa n'i le make obi gha e gbume ihian mgbu, makeni, ["uwa le ihien ile rin'a wu nke Osolobue."] ²⁹ M si, "Make obi gha e gbume ihian mgbu." Obi onye ahun ke m ri e ku, ele nke i.

I k'a si, "Ki we ri e gini obi ri e gbu onye ozo mgbu a gba m nju m gi me ihien m marin ni ele eje-ihien? ³⁰ Omeni e meguo m ekpere, keleguu Osolobue, ni m d'e rime e, ki we ri e gini ihien m ri e kutu m, bu e yeguhọ m Osolobue ekele ni m d'e rime?" ³¹ Ke oriri ke orira ke ihien ozo owule unu e me—e mecharin ni we ile uzo o k'e gi weheni Osolobue ogho. ³² Ebikwole ni obibi e me okukwe onye owule uke, ke ndi Ju ke ndi ali ndi ozo ke ndi uka-Osolobue. ³³ E bi ni hu ke mme: m'a lilima uzo ile ni m'e me ihien a sọ onye owule. Makeni ele orinimma m ke m ri a cho, kanị orinimma ihian ile, keni we hun uzo nwe nzuopuha.

Isi Nke Mmanai

¹ Eson ni nzom'oku m ke m don e son nzom'oku Kraistị.

Ikpume-isi Ogen Ofufe

² M ri a ja unu mma unu gi a nyanhan m ime ihien ile, e donmecharin omenalị ndi itu-Kraistị ndi hu ke m don gwasonme unu ni 'ya ke we e me e.

³ Kanị, m cho ni unu ghota ni Kraistị wu onye-isi okennyé owule, di wu onye-isi nwunye e, Osolobue wu onye-isi Kraistị. ⁴ Okennyé owule kpume isi e e me ekpere mobu e zi ozi Osolobue si we zi ri e budan onye-isi e. ⁵ Kanị, okpoho owule bu isi-oghe e me ekpere mobu e zi ozi Osolobue si we zi ri e budan onye-isi e ebe o no bu isi-oghe, makeni ya le ikpunpu ntutu wu ohu. ⁶ Makeni, omeni okpoho ekpumeko isi e, ya kofu nwan ntutu e. Kanị, omeni ihien-ifenren ro ni okpoho kọ ntutu e mobu kpunpu a, ya kpume e.

⁷ Okennyé efuruni n'o kpume isi e ebe o me ni o yi Osolobue, o wuzikwo ogho Osolobue; kanị okpoho wu ogho okennyé. ⁸ Makeni, aghanị we okpoho memé okennyé, kama, we gha okennyé memé okpoho; ⁹ eginị we ifiri okpoho

ke okęnyę, kama wę gi ifiri okęnyę ke okpoho. ¹⁰ Ya haịn o gi mę ni okpoho k'e nweriri ihien ri a isi o gi a ghoši ni o nwongho onye o ri okpuru e—make ifiri ndi mmọn-ozị.

¹¹ Kani, ime Di-nwonnı-ęnyi, okęnyę ri okpoho mkpa, okpoho ri okęnyę mkpa. ¹² Makeni, k'o don mę ni okęnyę ke wę gha memę okpoho, erira k'o don mę ni okpoho ke wę gha a mufuha okęnyę. Bu ihien ile gha ęka Osolobue bja. ¹³ Gi ni ęka unu lele ihieni: o hugho mma ni okpoho e bu isi-oghe e mejenni Osolobue ekpere? ¹⁴ We k'a gwazi unu a gwa ni ntutu okęnyę ruke o wuru n'a ihien-ifenren? ¹⁵ Kani, nke okpoho ru, ogho a ro, makeni we ye e ntutu n'o gi e kpume.

¹⁶ Kani, onye cho n'o doma ihieni, ęnyi enwe uzọ ozọ ęnyi gi e mę e—ke ęnyi ke ndi ęka Osolobue.

Oriri-nso

(Mat 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)

¹⁷ Imę ihien ndini m jenko d'e ku, a jakọ m onu mma. Makeni, iko unu a ra wehe ihien oma, kama, eje-ihien k'o wehe.

¹⁸ Nke ibuzọ, a nuguo m ni onu zu ozuzu ęka, ni nkebe a risonme ime unu. O nwongho ihien haịn m gi gi e don. ¹⁹ W'a ru ęka a, ihien ri ichen k'a ri ime unu, hun we e gi marin ndi ri e mę ihien ri Osolobue mma. ²⁰ Kani, ihien ahun unu e ri, unu zu, ękwọ Oriri-nso Di-nwonnı-ęnyi. Kaka! ²¹ Makeni, o ru ogen oriri hu, onye-onye e rime nke e, echeko we ndi ozọ, nke wuni onye ohu e buru egun, kani ibe e e giguọ manya rajunchanrin efo, o hu a tude we! ²² Kini! Unu enwon ulo unu a no ri, ra? Ra unu ri e legberi ęka Osolobue, e gbe ifenren e ye ndi nwonleni ihien owule ihun? Kini ke m k'a gwa nwan unu? Ni m gi e jama unu mma? Emeko m'a!

²³ Makeni, ihien m nwonhen ęka Di-nwonnı-ęnyi, ya ke m kuzi unu: ni uhinhin hu we re e, ni we d'e we e ye, Di-nwonnı-ęnyi wu Jesu no weri bredi; ²⁴ o yeguu Osolobue ekele, o no bebe e; o no si, "Onwan wu ehụ m, hun we gi ifiri unu ye; e mę ni onwan e gi e a nyanhan m." ²⁵ Erira k'o mezikwo ogen we gi riguu ihien-oriri ęnyasi ahun: o weri mkpu manya hu, o no si, "Mkpuni wu nkwerigbama ohun hu we gi edeke m biye ęka. E mę ni ihieni—ogen owule unu gi a ra a unu gi e a nyanhan m." ²⁶ Ya wu ni, d'e ru mgbe Di-nwonnı-ęnyi bja, ogen owule unu gi e ri bredini, a rari ihien ri mkpuni, unu ri a nyanhan onwan Di-nwonnı-ęnyi.

²⁷ Ya wu nwan ni onye owule ri bredi Di-nwonnı-ęnyi mobu rari ihien ri mkpu Di-nwonnı-ęnyi uzọ furuleni ri e mę ehụ le edeke Di-nwonnı-ęnyi njo. ²⁸ Ya wu ni onye owule k'e lekpoğu enwen e, o kebe ri bredi hu mobu rari ihien ri ime mkpu hu. ²⁹ Makeni, onye hun ri bredi hu mobu rari ihien ri ime mkpu hu bu o gbayeni ehụ Nna-ęnyi, ri e riri ikpe-omuma, a rari ikpe-omuma, e che enwen e isi. ³⁰ Ya haịn ndun gileni ri ndi bu oda ime unu, emu hu a ku ndi bu oda, o nweguode ndi ranhinni, ya wu, ndi nwunhanni. ³¹ Kani, omeni ęnyi te buzo lekpoğu enwen ęnyi, Di-nwonnı-ęnyi eke ma ęnyi ikpe, ye ęnyi afunfun ęnina. ³² Kani, Di-nwonnı-ęnyi kin ęnyi ikpe, ye ęnyi afunfun, o ri e ye ęnyi afunfun k'e yeni ęnyi ęka, amamgbe ęnyi e son ęwa narin ikpe-omuma.

³³ Umune m, unu zu nwan ni unu ri, e che ni ibe unu. ³⁴ Omeni egun gi ihian, ya riguu ihien-oriri iwe e, amamgbe izu onu gha e buhe ikpe-omuma.

Banyeni ihien ndi hoduni, m bja, a gwa m unu ihien unu jenko d'e mę.

Isi Nke Mmẹbuo

Oyiye Mmọn-nso E Yesonme

¹ Umunę m, ni m ku nwan nke oyiye Mmọn-nso. M cho ni onu ghot a ohunma. ² Unu a maringho ni ke onu keleni kweri, we dufie unu, teri unu d'e fememmon ndi rileni ndun ghadeleni e ku oku. ³ Ifiri e, m cho n'o we unu enya ni o nwonni onye gi iken Mmọn Osolobue e ku hun k'a si, "Jesu ari mma." O nwonzikwoni onye k'a saeka si, "Jesu wu Di-nwonni-enyi" sukpan ni Mmọn-nso me e n'o ku erira.

⁴ Oyiye ri udi ichen-ichen, kanj Mmọn-nso ohu ahun e ye we ile. ⁵ Orun w'a run hun we gi e fe Nna-enyi ri udi ichen-ichen, kanj Nna ohu hu ke w'a runni we. ⁶ Ihien we gi iken Osolobue e me ri ichen-ichen, kanj Osolobue ohu ahun suo ri orun ime onye owule, e me we ile.

⁷ Mmọn-nso e yesonme onye-onye ime enyi oyiye, keni onye hu gi e yeni ndi uka ile eka. ⁸ Osolobue gha eka Mmọn-nso ye onye ohu oyiye o gi a dun odun, o ghazi eka Mmọn-nso ohu hu ye onye ozo oyiye o gi ku oku ihian e gi marin ihien o marinleni. ⁹ O ghazi Mmọn-nso ohu hu ye onye ozo okukwe, ghazi ya wu Mmọn-nso ye onye ozo oyiye izuo-emu le oria, ¹⁰ yezi onye ozo oyiye irun orun-atumenya, ye onye ozo oyiye izi ozi Osolobue si we zi, ye onye ozo oyiye o gi a marin udi mmọn ri orun, yezi onye ozo oyiye isu-asusu ri ichen-ichen, yezi onye ozo oyiye isuhuto ihien onye suni ku. ¹¹ Mmọn-nso ohu hu, iya nwe e me ihien ndini ile; o keyesonme onye-onye oyiye o cho n'o keye we.

Ehu Ohu, Bu Mkpamkpa Bu Oda

¹² Ehu ohu suo ke ihian nwe, kanj mkpamkpa-ehu bu oda ri ime e. Kanj, ke mkpamkpa ndi hu buhanle oda, ehu ohu suo ke we wu. Erira k'o rizikwo ehu Kraisti. ¹³ Makeni, Mmọn-nso ohu hu ke we gha gi mirin-Chuku we me enyi bu enyi ile che ime ehu ohu—ke ndi Ju ke ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju; ke ndi wu igbon ke ndi wuleni igbon; we no me enyi ile rarisonme Mmọn-nso ohu ahun.

¹⁴ Ezie, ehu ele mkpamkpa ohu suo, kanj mkpamkpa bu oda ro. ¹⁵ Uku ihian si, "Makeni ele m eka, ele m nke ehu," ele ohun k'e me e awuzile mkpamkpa-ehu. ¹⁶ Omeni ntin si, "Makeni ele m enya, ele m nke ehu," ele ohun k'e me e awuzile mkpamkpa-ehu. ¹⁷ Omeni ehu ile wu enya-enya, k'o k'e gi nu ihien? Omeni ehu ile wu ntin-ntin, k'o k'e gi nu ishin? ¹⁸ Mba, ezioku ri n'a wu ni, Osolobue e gigo eka a donmesonme mkpamkpa owule ri ehu k'o don cho a. ¹⁹ Omeni we ile wu mkpamkpa ohu, elebe nke ehu a ri? ²⁰ Kanj, k'o ri wu ni mkpamkpa-ehu bu oda, kanj ehu ohu suo ro. ²¹ Enya e ri-eka si eka, "O nwonni ihien m gi i e me!" Isi e ri-eka si uku, "O nwonni ihien m gi i e me!" ²² Kama, mkpamkpa-ehu ndi hu noke si we ka anuna rikenmede mkpa nkesini omeni ari w'a, ehu ezuni oke. ²³ Mkpamkpa-ehu ndi ahun enyi e weri ni enwon we ogho ke enyi e yede ogho pu-ichen; mkpamkpa ndi hun furuleni enya e legha ke enyi kade ohunma e donzi, amangbe we a hun we ke we ri.

²⁴ Kanj mkpamkpa-ehu ndi ahun nwe ogho achokani udi ndonzini. Enina ke Osolobue donme ehu—o we ogho kanj ye mkpamkpa ndi hu noke si arini we mkpa—²⁵ make nkebe gha a ri ime ehu, kama, ni mkpamkpa owule hun uzo e gi eka ohu e lepui ibe we enya. ²⁶ Omeni mkpamkpa ohu nwon nsongbu, we ile e buru nsongbu hu; o bo mkpamkpa ohu, we ile e son e ghoghoh.

²⁷ Unu ile wu ehu Kraisti. Onye-onye ime unu wusonme mkpamkpa rin'a.

²⁸ Ime ndi uka, Osolobue e tumesonmeguo ndi ri ichen-ichen: nke ibuzo wu ndi-ozu pu-ichen; hun me e ebuzo wu ndi-amuma le ndi e zi ozi Osolobue si we zi, hun me we eto wu ndi-nkuzi; ndi ozo wu ndi a run orun-atumenya, ndi a zuo

emu, ndi e yeni ndi ozo aka, ndi nwe oyiye iki-okiki le ndi a su asusu ri ichen-ichen. ²⁹ Ihian ile wu ndi-ozu pu-ichen? Ihian ile wu ndi-amuma le ndi Osolobue e zi ozi? Ihian ile wu ndi-nkuzi? Ihian ile a run orun-atumęnya? ³⁰ Ihian ile nwon oyiye juzu-emu? Ihian ile a su asusu ri ichen-ichen? Ihian ile a suhuto we? ³¹ A nwankenme ni nwan ni unu nwonhen oyiye ndi hu ka mkpa a ri. Kani, ni m ghosi unu uzu ahun kachanrindeni.

Isi Nke Mmeto

Ihien-osisuo

¹ Omęni m'a su asusu ile—ke nke ihian ke nke ndi mmon-ozu—bu e nwon m ihien-osisuo, m wuhu egogo mobu okpokoro-ogbogoro ri a zun uzun!

² O mezikwo ni m nwon oyiye m gi e bu-amuma, e zini Osolobue ozi, nwezikwo oyiye m gi a ghota ihien ile mini le hun m gi a marinchanrin ihien ile; o mezikwo ni m nwonchanrin okukwe ile—nwede hun m k'e gi saeka bupu ugu onodi a—bu enwon m ihien-osisuo, o nwonni ihien m wu!

³ Osun'a ni m wechanrin ihien ile m nwon ye ndi igbennye, o suokwon'a ni e kweride m ni we kpọ m okun make okukwe m—ikenkwọ e gi m'e nyan isi—kani, omęni e nwon m ihien-osisuo, o banko ni m erere owule!

⁴ Ihien-osisuo nwe ndidi; ihien-osisuo e me efoma; a ra we iwe-ęnya; a ra nyan isi; a ra pache.

⁵ Ihien-osisuo a gbaye ihian; a ra cho nke e suo; a ra bukenrin olulu; ihien-osisuo a ra a gunto eje-ihien we e me e. ⁶ Eje-ihien a ra suo ihien-osisuo usuo—ezioku ke o ghoghọ ni.

⁷ O nwonni ihien a guu ihien-osisuo ndun, a ra kweribehi ni ihien ri mma k'a gha ime ihian puha, a ra nwebehini ihian olile-ęnya, ndun ndidi ara guu a.

⁸ Ihien-osisuo k'a to jenrin ejen. Kani, nke ibu-amuma le izini Osolobue ozi, ogen e k'a ghafe; o me nke asusu ichen-ichen, ogen we k'a ghafe; o me nke amamihien, ogen e k'a ghafe.

⁹ Ogęnni, ęnyi amarinzuni; amuma ęnyi e bu le ozi ęnyi e zini Osolobue ezuni.

¹⁰ Kani, ogen hun zu oke e gi bia, e bu we hun zuleni oke che usuo. ¹¹ Ogen m gi ri nwata, m'e ku ke nwata, m'e ro iroro ke nwata, m'a tu iroro ke nwata. A kaguu m ehụ, m no na obibi nwata to. ¹² Ogęnni ęnyi a hun bishi-bishi rike onye ri e lee ughegbe* rileni mma. Kani, o ru ogen hu, ęnyi le iya k'a huntari, elee-m, elee-i; kikęnni, ęnyi amarinzuni, kani ogen hu, m k'a marinchanrin ihien ile ke Osolobue don marinchanrin m.

¹³ Ihien eto hun a toni wu: okukwe, olil'ęnya le ihien-osisuo. Kani, hun kachanrinni wu ihien-osisuo.

Isi Nke Mmęno

Oyiye Asusu Le Igi Oyiye Yeni Ndi-uka Eka

¹ Lilima ni nwan ni unu e nwon ihien-osisuo leni unu a chokenme oyiye Mmon-nsọ—tumadu igi asusu ihian ri a ghota e zini Osolobue ozi. ² Makęni, onye hun ri a su asusu "ire", asusu we rileni a ghota, ri a gwa Osolobue oku, ele ihian k'o ri a gwa, makęni, o nwonni onye ri a ghota n'a. O n'e gi iken Mmon-nsọ e ku ihien-mini. ³ Kani, onye hun gi asusu we ri a ghota e zini Osolobue ozi ri a gwa ihian oku, oku hun k'e me okukwe we sue, gba we ume, kasi we obi. ⁴ Onye hun a su asusu we rileni a ghota ri a gba enwen e ume. Kani, onye hun gi asusu we ri a ghota e zini Osolobue ozi ri a gba ndi uka ume.

* **Isi Nke Mmeto:**12 Igwe we finchanchanrin ohunma ke we gi e henrin ughegbe ogen ahun.

⁵ K'ọ rị m, unu ile a sụ asụsụ “ire” rị ichen-ichen. Kani hun m ka a chọ wu nị unu e gi asụsụ wẹ rị a ghọta e zini Osolobue ozi. Onye hun gi asụsụ wẹ rị a ghọta e zini Osolobue ozi ka onye hun rị a sụ asụsụ “ire” wẹ rileni a ghọta—sukpan nị ihian sūhutọ ihien ahun o ku ye asụsụ wẹ k'a ghọta, keni o gba ndi uka umẹ.

⁶ Umune m, lee n'ẹ nwan: omeni m bia ebe onu rị, nị a suma m asụsụ “ire” onu rileni a ghọta, nani ke m'e don yeni unu eka, wezuka nị m gi asụsụ unu k'a ghọta gwa unu oku? Ikenkwọ e gi m ya wu asụsụ unu a ghọta gwa unu ihien Osolobue ghoji m, mobu a gwa m unu oku unu e gi marin ihien unu marinleni; ikenkwọ e zi m unu ozi Osolobue si zi; ikenkwọ a kuzi m unu ihien?

⁷ Erira k'ọ rizide ihien ndi hu rileni ndun wẹ gi a ku egu—noke ekpiri mobu ubo: omeni eyeni wẹ olu wẹ enya, nani ke ihian e don ghọta ihien onye rị a kponi wẹ rị e ku? ⁸ Opi wẹ gi a kpogbama ndi jenkọ agha ye olu wẹ ghotaleni, onye k'e kōrin agha? ⁹ Erira ke nke unu rizikwo: unu gi asụsụ ozo hun wẹ rileni a ghọta ku oku, nani ke wẹ e don marin ihien unu rị e ku? Ya wu nị ufere ke unu rị a gwa oku.

¹⁰ W'a ra ru uka a, olu ichen-ichen bu oda rị enu uwa, bu o nwonni hun nwonleni ihien wẹ gi e e ku. ¹¹ O me nwan nị aghotanị m olu ahun, m k'a wu otumunye enya onye rị e gi e e ku oku, ya le enwen e a wuru otumunye enya m. ¹² Erira k'ọ rị ebe unu le enwen unu rị: ebe oyiye Mmon-nsọ rị a du unu, lilima nị nwan nị unu e nwekenme wẹ, nị unu e gizikwo wẹ a gba ndi-uka umẹ, e me uka a gha ihun.

¹³ Ya wu, onye gi asụsụ wẹ rileni a ghọta ku oku, ya me ekpere n'o nwon iken sūhutọ ihien o ku ye asụsụ ndi o rị a gwa oku k'a ghọta. ¹⁴ Makeni, m gi asụsụ m marinleni me ekpere, mmon m hu e me ekpere, kani, uche m ari a ghọta, o nwonni ihien uche m rị a run. ¹⁵ Ki m'e me nwan? M k'e gi mmon m me ekpere, kani, m k'e mezikwo ekpere m k'a ghọta. M k'e gi mmon m bu ebu, kani m k'a buzikwo ebu m k'a ghọta. ¹⁶ Omeni ele erira, i gigu mmon i ja Osolobue mma, nani ke ogbori a don nwan si “Isee!” gi kweyeni ekele ahun i kele Osolobue, ebe o meni onye hu amarin ihien i rị e ku? ¹⁷ Ikenkwọ ya jagugho Osolobue mma nke-esi, kani o nwonni ke ojija-mma i don yeni okukwe hun-ebu eka sue.

¹⁸ A kpanmjin m Osolobue nị mmẹ ka unu ile asụsụ “ire” ichen-ichen a sụ. ¹⁹ Kani, ime ozuzu ndi-uka, o ka m mma nị m ku mkpuru-oku isen m ghọta, hun ndi ozọ k'a ghọta, o ban nị wẹ erere, kari nị m gi asụsụ “ire” wẹ ghotaleni ku mkpuru-oku nnu ole-le-ole. ²⁰ Umune m, erole ni iroro ke umueka! Kama, ebe njo rị, a wu nị umueka, kani, o me nke iroro, e ro ni iroro ke ndi ka-ehu. ²¹ Ime Ehuhuo-nsọ, wẹ de e nị Di-nwonni-enyi si,

“Ndi asụsụ ozo,

le onu itumunye

ke m k'e gi gwa ndini oku;

kani ele wẹ k'e gonzikwo m tan ntin.”

²² Ya wu, ndi kwerileni ke wẹ gi asụsụ-ire a ghoji eka Osolobue, ele ndi kweriguni; kani, ndi kweriguni ke wẹ gi “Osolobue si” a gwa oku, ele ndi kwerileni.

²³ Ya wu, o me nwan nị ndi uka ile zu, ihian ile a suma asụsụ ire, nị onye marinleni enya ihien ndini mobu onye kwerileni a banhan, o kuko nị era rị a pu unu? ²⁴ Kani, omeni ihian ile gi asụsụ w'a ghọta e zini Osolobue ozi, onye hun kwerileni mobu onye marinleni enya ihien ndini banhan, ihien ihian ile rị e ku a mama a ikpe, o juma enwen e nju. ²⁵ Ihien rị a obi k'a puha ifon, bu o nweni onye o gwa ihien owule. O k'a kponi Osolobue isi-ali, ye Osolobue ogho, si, “Ezioku-ezioku, Osolobue rị ime igunrun unu!”

Igi Usọnrọn E Mę Ihien Imę Uka

²⁶ Kịni furu nwan ęnyi k'e mę, umunę m? Unu zu, onyę-onyę nwe ihien o k'a s'ęka mę: ikęnkwo ębu ro; ikęnkwo nkuzi ro; ikęnkwo ihien Osolobue ghosi ihian k'o cho n'o ku; ikęnkwo ozi wę jęnkọ d'e gi asusu ndi ozo zi ro; ikęnkwo wę jęnkọ d'a sųhuto oku ye asusu wę k'a ghota. E mę ni ihien ile k'o k'a don yeni ndi ile ri uka ęka, gba wę umę. ²⁷ Omęni ihian k'e gi asusu ndi ozo zi ozi, ya wuru madu ębuo—o kari-ęka, madu eto. Wę ku ę onyę-ohu onyę-ohu. Kanị onyę siko d'a sųhutonị k'a riri a. ²⁸ Kanị, omęni onyę k'a sųhutonị ari a, ndi te k'a suni wę gba nkintin imę uka; wę gwama enwen wę lę Osolobue oku ime obi wę.

²⁹ Nke ndi hun k'e gi asusu w'a ghota zini Osolobue ozi, madu ębuo mọbu eto wę ku—ndi hoduni wę gonmę ntin, e leban ihien wę ri e ku ęnya.

³⁰ Omęni Osolobue a ghosi onyę nodi alı ihien, onyę ri e ku oku ya kusị.

³¹ Unu ile k'a sa nwan ęka e zi ozi Osolobue si unu zi—onyę ohu, onyę ohu—keni onyę owule munrun ihien, a gba wę onyę owule umę.

³² Ozozị, mmon onyę amuma lę onyę e zini Osolobue ozi ri okpuru onyę ahun—o k'a saęka gba nkintin. ³³ Makęni Osolobue ęlę Chuku isusu, kanị Chuku udon lę usonron k'o wu.

Rike ke ęnyi don e mę ę ime uka ndi-nsọ ile, ³⁴ ikpoho wę gba nkintin imę uka ile. ęnyi ara ni wę ku oku. Wę we enwen wę che okpuru. Iwu e kughozị ęrija.

³⁵ Omęni wę nwon ętaa, wę ru unọ a ju wę di wę ya, makęni ihien ifenren k'o wu ni okpoho k'e ku oku ime uka.

³⁶ Ra ęka unu ke oku Osolobue ghade bidon? Unu sọo k'o ru ęka?

³⁷ Onyę owule si n'o wu onyę-amuma lę onyę e zini Osolobue ozi, n'o ze eze ime mmon, ya ku ezioku ni ihienni m ri e de ni unu wu ihien Onyę-nwonni-ęnyi si wę e mę. ³⁸ Onyę owule si ni ęlę ezioku, weri n'ę ni 'ya nwen ęlę ihien ahun o si ni 'ya k'o wu.

³⁹ Umunę m, igi asusu wę k'a ghota bu amuma lę izini Osolobue ozi ya duma unu; k'a sikhwole ni w'a sulę asusu "ire".

⁴⁰ Kama, e gi ni usonron e mę ihien ile, e mę ę n'o na ęnya.

Isi Nke Mmisen

Ndi Nwunni Jęnkọ D'a Rizi Ndun

¹ Umunę m, m cho nwan ni m nyanhan ni unu ozioma hun m zi unu, hun unu nabanhan, hun unu turu nwan ime ę; ² ozioma ahun Osolobue gi ri a zuopuha unu—omęni unu e kwonkenmegho ozi hu m zi unu—mmanị unu kwerihu nke olal'iwı.

³ Makęni, ihienni rikęnmę mkpa ime ihien ndi ru m ęka ri ihien ibuzo m mę n'o ruzikwo unu ęka: ni Kraistị gi ufiri njo ęnyi nwun nọkę ke Ehuhuo-nsọ don ku ę ęde; ⁴ ni wę li ę; ni, nke akp'ohin eto, Osolobue nọ weli e—nọkę ke Ehuhuo-nsọ don ku ę ęde; ⁵ ni Kefasi (wu Pita) hun a; uwe Mmębuo wu ndi-ozı pu-ichęn nọzi hun a.

⁶ Omęguu, ihien kari madu ogun-isen kwasị nnu ime ndi kwerini nogbamanı nọ hun a. Imęrinmę wę hukwo nwan ndun, kanị ndi hu ime wę a ranhinguo—ya wu, a nwunhinguo wę. ⁷ Omęguzi Jemisi nọ hun a; omęguzi ndi-ozı pu-ichęn ile nọ hun a. ⁸ Nke ikpazuun ime wę ile, mmę nwen nọzi hun a: mmę hun nọ kę nwa wę mụ ogen furuleni. ⁹ Ezioku-ezioku, ime ndi ozi pu-ichęn ile, onwonni onyę m han kę 'ya. Erudeni m onyę w'a kpo onyę-ozı pu-ichęn, makęni m kpokpo uka Osolobue. ¹⁰ Kanị, m wu nwan ihien m wu ghahani ęfoma Osolobue, bu ęfoma hu o męni m alanı iwı. Kaka! Mmę runkaride onyę

owule ime we. Kani, ele ni mme run—kama, aka Osolobue hun ri ime ndun m run a. ¹¹ Ya wu, osoun'a ni mme zi mobu ni uwe zi, onwan wu ihien enyi e zi; onwan wu ihien unu kweri.

Osolobue E Weli Ndi Nwunni Eweli

¹² O me nwan ni ozi enyi wu ni Osolobue gha onwun weli Kraisti, kini ke ndi hu ime onu ri e kuni ni Osolobue e weliko ndi nwunni? ¹³ Omeni Osolobue ara weli ndi nwunni, ya wu ni o welini Kraisti—ya wu ni Kraisti aghani onwun lihi; ¹⁴ omeni Osolobue ewelini Kraisti, ya wu ni ozi enyi zi enweni ihien o wu, okukwe onu enwonzikwoni ihien o wu. ¹⁵ Ya wuzi ni enyi rida nwan e buokin Osolobue onu—make ni enyi e kugu o ni Osolobue a ghagu o onwun weli Kraisti—bu o welin'e, omeni ara weli ndi nwunni. ¹⁶ Omeni Osolobue ara weli ndi nwunni, ya wu ni o welini Kraisti, ¹⁷ omeni Osolobue ewelini Kraisti, ya wu ni okukwe unu wu ihien la iwi, ya wu ni unu rikwo nwan ime njo unu. ¹⁸ Ya wu ni ndi hun ri ime Kraisti ogen we gi nwunhun, ndi ranhingu ni, a lagu o iwi. ¹⁹ Omeni iri-ndun enu-uwani suo ke enyi gi ri e nwon olil'anya ime Kraisti, ya wu ni nke enyi kachanrin njo ime ihian ile ri uwa.

²⁰ Kani, ezioku rin'a wu ni Osolobue a ghagu o onwun weli Kraisti, gi e henrin ihien-ugbo ibuzo* o wepuha ni enwen e ime ndi nwunni, gi e ghosi ke ndi hoduni k'e jen.

²¹ Make ni, ebe o me ni aka onye ohu ke onwun ghaha bia, igha onwun lihi a ghaguozikwo aka onye ohu bia. ²² Make ni, k'o don me ni ihian ile a nwun onwun make ni we le Adam wu ohu, erira k'o donzi me ni ihian ile k'a gha onwun lihi make ni we le Kraisti wu ohu. ²³ Kani, o ru onye o lihi, o ru onye o lihi: Kraisti wu onye ibuzo, mkpuru-ibuzo; o biaz, ndi nke e e lihi. ²⁴ Ohun megwu, njendeme ogen e ru, hun Kraisti jenko d'e gi we Ali-eze che aka Chuku-Nedi—o merichanringuu okiki ile le onye owule ri a kini le onye owule iken owule ri aka a. ²⁵ Make ni, Kraisti k'a kiriri d'e ru mgbe o buguu ndi-inenren e ile che okpuru uku a. ²⁶ Enenren ikpazuun o k'e tikpo wu onwun. ²⁷ Make ni, “Osolobue e bugu o ihien ile che e okpuru uku.” Ya ke Ehuho-nsu ku. Kani, omeni Ehuho-nsu si ni “ihien ile ri okpuru uku a” o wechanrin enya ni Osolobue, hun bu ihien ile che e okpuru uku ari ihien o bu che e okpuru.

²⁸ Osolobue buguu ihien ile che okpuru ya wu Nwa a, ogen hu, Nwa a le enwen e a bia d'a rizikwo okpuru Osolobue hun bu ihien ile che e okpuru—keni Chuku wuru ihien ile enya onye owule, wuru onye ihien ile ri okpuru e.

²⁹ Omeni Osolobue ara weli ndi nwunni, kini ke ndi ahun ri e mefu ni ndi nwunni mirin-Chuku k'e me? Omeni Osolobue ara weli ndi nwunni, ke ihian ri e mepuni ni we mirin-Chuku? ³⁰ Ki enyi ri ni nwan e buni enwen enyi e che ihien onwun gi a kpo enyi ihun ogen ile? ³¹ M'a nwunde uhuhin ile ma! Ezioku rochanrin umune m—k'o don wuru ezioku ni m gi unu a nyan isi make ihien Kraisti wu Jesu Nna enyi me ime ndun unu. ³² Emeni olil'anya ihian-mmaka suo, olil'anya ndunni suo, ke m gi kweri luson eje-anu ndi hu ogun ime ali Efesos, elee erere k'o banni m?

O me nwan ni Osolobue ara weli ndi nwunni,

“Ni enyi ri nwan;

ni enyi ra—

make ni o ru eki,

enya a nwunhun!”

* **Isi Nke Mmisen:** ²⁰ Ihien-ugbo ibuzo mobu Mkpuru ibuzo wu hun we wepuha ime ihien ugbo, gi ye Osolobue oyiye, we kebe ghorima hun hoduni. O nokin enya hun hoduni; k'o ri ke we ri.

³³ Anịkwọlę ni wę dufie unu! “Eje-ogbo e wiwi ezi-omume!”

³⁴ Tenhin ni nwan nwonrin uche; unu e mębehi njo—ni ndi hu ime unu amarin Osolobue. Kaka! M ri e ku onwan ken iřenren me unu.

Ehu Ndi-nwunni Sikọ D'e Gi Lih

³⁵ Kanị, ikęnkwo ihian k'a juma ke “Nani ke Osolobue e don weli ndi nwunni? Elee udi ehụ ke we k'e gi bia?” ³⁶ Onye-nzuzu! Ihien i kunye ani ara ri ndun, pu, wezuka n'o nwunhungu anwunhun. ³⁷ Ozozị, i gha a kun ihien, ele ehụ o jenko d'e gi puha ke y'a kunye, mkpuru gba-oto ke y'a kunye: ikęnkwo mkpuru oka-witi mọbu mkpuru ihien ozo. ³⁸ Kanị Osolobue e ye e ehụ hu Osolobue cho; o ye udi mkpuru owule ehụ nke e. ³⁹ Ehụ ihien ile ele udi ohu: nke ihian wu udi ohu; anumanu nwon udi ozo; nnunu nwon udi ozo; azun nwonzikwo udi ozo. Onye le udi a, onye le udi a. ⁴⁰ O nwongho ihien ndi ri elu-igwere, nwezikwo ihien ndi ri elu-awa; kanị ogho ihien ndi ri enu-igwere wu udi ichen, ogho ihien ndi ahun ri elu-awa wu udi ichen. ⁴¹ Enya-anwun nwon ogho nke e; ifon nwon ogho nke e; kokise nwonzikwo ogho nke e, kokise ichen-ichen nwon ogho ichen-ichen.

⁴² Erira k'o jenko d'a ri ogen Osolobue k'e gi weli ndi nwunni: ehụ we li wu hun e rehini, kanị hun o k'e weli ara rehi; ⁴³ we li e ebe o nwonleni ogho, kanị hun o k'e weli k'e nwe ogho; we li e ebe o kenrenleni, kanị hun o k'e weli k'e nwe iken; ⁴⁴ ihien we li wu ehụ ihian-mmaka, kanị ehụ ime-mmōn we e legha k'o k'e weli† Omēni ehụ-mmaka ri a ri, ya wu ehụ ime-mmōn rizikwo a ri. ⁴⁵ Erira ke we de e ime Ekukwo-nsọ, si, “Onye ibuzo, hun wu Adam, nọ henrin ihian ri ndun,” Adam ikpazun e henrin Mmōn hun e ye ndun.

⁴⁶ Kanị ele hun ime-mmōn bu uzo bia, kama, hun wu ihian-mmaka bu uzo bia, n'o d'e ru onye ime-mmōn hu. ⁴⁷ Onye ibuzo hu gha uwani bia, onye we gi ejan memę ro; hun-ębo gha elu-igwee bia. ⁴⁸ Ke onye hu we gi ejan memę ri, erira ke ndi hun we gi ejan memę ri; ke onye hun gha enu-igwee bia ri, erira ke ndi hun wu nke elu-igwee rizikwo. ⁴⁹ Ke enyi don nwon nwan ehụ hun yi onye nke ejan, erira ke enyi k'a donzi nwon ehụ hun yi onye nke elu-igwee.

⁵⁰ Umunę m, onwan wu ihien m ri a gwa unu: ehụ-le-edeke asako ęka banye Ali-eze Osolobue; ihien a nwunni abanyeko hun ghaleni a nwun.

⁵¹ Gon ni ntin: ni m gwa unu ihien-mini: ele enyi ile k'a nwun (ranhin), kanị, enyi ile jenko d'e nwonhuto! ⁵² O k'e me idumuzi: ozigbo-ozigbo, ime ntabe-nya ohu, hun we gi hu gbu opi ikpazun hu! Makeni, ogen opi hu e gi han, ndi nwunni k'e gi ehụ ghaleni a nwun lihi; enyi ndi hun ri ndun e nwonhuto. ⁵³ Makeni, ehụ enyini hun e rehini k'e nwonhutoriri henrin hun ghaleni e rehi; ehụ enyini hun a nwunni k'e nwonhutoriri henrin ehụ hun ghaleni a nwun.

⁵⁴ Ogen ehuni e rehini e gi henringuu ihien ghaleni e rehi, ehuni a nwunni e henringuu hun ghaleni a nwun, o wuru ni ihien ahun we de ime Ehuhuo-nsọ e mezuguo: ni

“E meriole we onwun,
nke e a guguo!

⁵⁵ Euu onwun!

Elebe ke mmeri i ri nwan?

Euu onwun!

Elebe ke ihien i gi e gbu ri nwan?”

⁵⁶ Ihien onwun gi e gbu wu njo; iken njo wu Iwu.

† Isi Nke Mmisen:44 ehụ ime-mmōn hun w'e legha enya. Luk 24.33-46; Ndi Filipi 3.21

⁵⁷ Kanị ekele ya rịnị Osolobue, hụn e ye ęnyi mmęri hụ ghahanị Nna ęnyi wu Jesu Kristi! ⁵⁸ Ya wu, ezi umunę m, wuzokęnme ni nwan; emęhunmele ni; a runwaye ni ọrun Di-nwọnni-ęnyi—ebe o me ni ọnu a maringho ni ọrun unu run ime Di-nwọnni-ęnyi alako iwi.

Isi Nke Mmisin

Ihięn We Tu Ni Ndi Nke Osolobue

¹ Ni ęnyi ku nwan oku ihięn we ri a tuni ndi nke Osolobue ri Jerusalem. Me ni ihięnni m gwa uka ndi risonme Galeshia me: ² uhuohin ibuzo owule ime izu-uka, onye-onye ime onu y'a gha ihięn Osolobue ye e wepuha, e donme —amamgbe m'a bia unu a tuma ihięn. ³ M bia, e we m ehuhuo-ozu ye ndi onu hanpuha, e zi m we bu oyiye unu shi Jerusalem. ⁴ Omeni o huoghọmma ni mmęle enwen m jen, e sonyen we m.

Ihięn Polu Cho N'o Me

⁵ M siko d'a bia d'a hun unu—m ghagbarigu Masędonia—make ni m bu e obi ni m k'a ghaha Masędonia. ⁶ Ikenkwọ e son m unu noye mobu a nodichanrindę m ogen oyi*; kenị unu hun uzọ yeni m eka ijen m—ebe owule m jenko d'a cho ni m jen. ⁷ Ogenni, achoni m ni m hunhu unu ghafe. Make ni, m cho ni, m bia, a noye m—omeni Di-nwọnni-ęnyi a ni m.

⁸ Kanị m k'a nodi ime Efęsosi d'e ru ogen Mmemme-Pentikosu, ⁹ ni ezigbo oghere m'e gi runpuha ihięn a fuhaguoni m—osun'a ni ndi odakin buzikwo oda.

¹⁰ Omeni Timoti a biaghọ, unu e mekwọ obi ru e ali ime igunrun unu, make ni ọrun Nna-ęnyi ohu ahun m ri a run k'o ri a run. ¹¹ Ya wu, onye owule y'e legberikwola. Hun n'a n'o gi udon la, kenị o bia d'e kunrun m—ni m ri a tu ęnya ya le umunę ęnyi ndi hu. ¹² Nke nwenę ęnyi wu Apolosi, a rikęnme guo m'a n'o sonyen umunę ęnyi ndi ozo hu d'a hun unu, kanị o ke cho n'o bia. Kanị, ezigbo oghere puhan'a, o k'a bia.

Oku Ikpażun

¹³ Dọnnin ni ęnya; turukęnme ni ime okukwe unu; atule ni egun; zekęnme ni. ¹⁴ Gi ni ihięn-osusuo e me ihięn ile unu e me.

¹⁵ Umunę, unu a maringho ni ikpun-ulo Stefanasi wu ndi ibuzo kwerini Jesu ime Azun Akaya. Ozo wu n'e buchanringuo we enwen we che irunni ndi nke Osolobue ọrun. ¹⁶ M ri a si unu hun a ni unu e me ihięn owule ndi no ęri a si unu me hun k'e yeni we eka run ọrun hu—ke uwę ke ndi ile e son we a run ọrun hu, a runshi e iken.

¹⁷ Obibia Stefanasi le Fotunatosi le Akayatosi bia hu a suo m. A nokinguo we ęnya unu nwen rileni ebeni. ¹⁸ We gba mmọn m umę, gbazikwo nke unu. A gbaye ni nwan ndi no ęnya.

¹⁹ Uka ndi risonme Azun Eshia e zi ekele unu. Akwila le Priska† le uka hun e zu iwe we e kele unu ohunma-ohunma ime Nna-ęnyi. ²⁰ Umunę ęnyi ile ri ebeni e zi ekele. Dide ni ibe unu odide ri nsọ.

²¹ Mmę wu Polu gi eka m de ekeleni. ²² Ibu-onu ya rini onye owule ihięn Di-nwọnni-ęnyi ghaleni a suo!

Di-nwọnni-ęnyi, bia!

²³ Efoma Di-nwọnni-ęnyi wu Jizosi ya noyeni unu.

²⁴ M nwe ihięn-osusuo jenni unu ile ime Jesu Kristi.

* Isi Nke Mmisin:6 ogen winta † Isi Nke Mmisin:19 mobu: Prisilia

Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Polu Dejenni Ndi Kọrẹnti Ndi Kọrẹnti, Nke Ebuo

¹ Mmē wu Polu de Ekukwo-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen nke Kraistj wu Jizos' ghahani uche Osolobue. Mmē le Timoti nwenē enyi gba de e. Ndi uka Osolobue ri ali Kọrẹnti ke enyi ri e dejenni Ehuhuo-ozini, uwē le ndi nsọ ile hun wē ile gba ri Azuun Akaya*.

² Efoma le udon hun gha aka Osolobue Nedi enyi le Di-nweni-enyi wu Jizos' Kraistj bia ya rini unu.

Polu E Ye Osolobue Ekele

³ Ojija-mma ya rini Osolobue hun wu Osolobue le Nedi Di-nwonni-enyi wu Jizos' Kraistj. Nedi omiken k'ọ wu. Osolobue hun nkasi-obi ile gha aka a a bia.

⁴ Iya wu onye a kasi enyi obi ime nsongbu enyi ile, keni enyi saeka e gi nkasi-obi hun Osolobue ye enyi nwen a kasi ndi ozọ ri ime nsongbu owule obi. ⁵ Makeni, ke enyi don a ta oken afunfun make ifiri Kraistj, erira ke Osolobue donzikwo a kasi enyi obi oda-oda ghahani Kraistj.

⁶ Omēni nsongbu ri a biani enyi, o hu a biani enyi keni wē gi e kasi onu obi, keni unu gizikwo a nwe nzuopuha; omēni wē ri a kasi enyi obi, wē ri e gi e kasi unu obi ebe unu no e wetu obi ali e dingbu udi afunfun ohu hu enyi ri a ta. ⁷ Ya wu, olil'anya enyi nwon banyeni unu turukwem. Makeni, enyi a maringho ni ke unu don e son enyi a ta afunfun ke unu donzi e son enyi a narin nkasi-obi.

⁸ Umune m, enyi cho ni unu marin ni enyi ta oken afunfun ke enyi ri Azuun Eshia: wē songbu enyi oda-oda, karide hun enyi le enwen enyi saeka din—nke wu ni enyi erozini ni enyi k'a hun isi. ⁹ Ezie, o te ri enyi ke si a maguo wē enyi ikpe-onwun. Kani, onwan me keni enyi gi Osolobue don enya, Osolobue hun e weli ndi nwunni—hun nke enyi e gi gi enwen enyi don enya.

¹⁰ Iya gba puha enyi ime eje-onodi hu te k'e gbuni enyi. O k'a ri a gba puha enyi. Iya ke enyi ri e lee enya n'o k'a gbafuhazi enyi— ¹¹ unu gha e son ndi ozọ e gi ekpere e yeni enyi aka, keni ndi bu oda hun uzọ gi ufiri enyi a kpanmin Osolobue, make ihien ri mma o gi efoma men enyi ghahani ekpere ndi bu oda me.

Ihien Hain Polu Gizileni Jen Korinti

¹² Ihien enyi gi a nyan isi wu onwan: ni obi enyi ri a shiani enyi eri ni enyi gi obi ri ochan le ezioku Osolobue bi obibi enyi ime uwa, tumadu egbata enyi le unu; ni enyi egin amamihien uwa bi, kani eyemeka Osolobue. ¹³ Makeni, enyi ara deni unu ihien owule kari hun unu a gun, o ni unu ghota; kani m ri e lee enya ni unu k'a ghotacharin enyi, ¹⁴ ke unu don nwan ghota enyi ekere. Eghee, unu a ghotaguo ni unu k'a saeka gi enyi nyan isi Uhuohin Nna enyi wu Jizos' k'a bia—noke ke enyi nwen k'a don saeka gizikwo unu nyan isi.

¹⁵ Makeni onwan we m enya hain m te gi kwademe ni m k'a biaguzi d'a hun unu, keni o wuru ni unu ngozi mgbe ebuo. ¹⁶ M te cho ni m bia d'a hun unu m jenkon Masedonia le m kinkozini, mmē le unu nodiguu, unu e yeni m aka m jenkon Judia.

* **Isi Nke Ohu:1** Akaya le Grisi e d'e me ihien ohu.

17 Oge m gi tu iroroni, m ri eroshi-azuunni, eroshi-azuunni? Ra m'a tu iroro ke ndi uwa hun a si, "eghe, eghe" le "mba, mba" mgbe ohu? 18 Kaka! Ebe o me ezie ni Osolobue wu onye-ezioku, oku enyi a gwa unu e metuni "eghe le mba" nke onye e ku ebuo. 19 Make ni Nwa Osolobue wu Jesu Kristi, hun mme le Sivanosi, hun w'a kpozi Saikasi, le Timoti zi unu ozi e, ele onye a si "eghe," a si "Mba;" kama, ihien ri ime e oge ile wu "eghe." 20 Make ni, ime e ke nkwa Osolobue ile no e mezuchanrin, a wu "eghe." Ya hain enyi gi a si "Isee" ghahani iya wu Jesu Kristi, e gi e ye Osolobue ogho. 21 Osolobue le enwen e wu onye hun e me enyi le unu e turukemme ime Kraisti; iya tume enyi, 22 ye enyi ahima a ghahani iwe Mmon-nsa a che ime obi enyi, gi e henrin mbiye ihien ile o k'e meni enyi.

23 Kanj, m ri a kpoku Osolobue n'o shiagbu m eri omeni ele ezioku ke m ri e ku ni ihien hain m gileni biazj Korenti wu ni a choni m ni m bia a jugboma m unu. 24 Ari m e gi e e ku ni enyi nwe e ku ihien unu gi okukwe unu e me. Ele 'ya—ihien rin'a wu ni enyi le unu gba a run keni unu nwehen ighoghohun k'a bianj unu make ni unu turu ohunma ime okukwe unu.

Isi Nke Ebuo

1 Ya ke m gi kwademe obi m ni abiakezi m ijen k'e buheni unu ufu. 2 Make ni, m me unu ihien ufu, onye k'a gbazi m nwan ume? Ele ndi hun m meguu ihien ufu? 3 M de ni onu ehuhuo-ozu hu m de, amangbe m'a bia, unu nwen, hun nke e me m ghoghohu, e me m ihien k'a fu ni m. Make ni, a maringho m onu ile ohunma-ohunma, ni, m ghoghoma, unu ile k'a ghoghoma. 4 Ekwam le obi ri a gbawani m ke m gi de ya wu ekukwo-ozu. E deni m'e n'o fu unu, kanj m de e ni unu marin ni unu ri m obi oda-oda.

Gbahari Ni Nwan Onye Ahun Me Njo

5 Omeni o nwon onye me ihien ufu, ele mme suo k'o me e, kanj o nwongho k'o gi me ezioku ni unu ile k'o me e. M si ni "o nwegho k'o don me ezioku" make ni achoni m ni m benyeni oku. 6 Udi afunfunni ndi ka oda buche aka ye onye no enina e higu. 7 Gbahari n'a nwan, unu a rok a obi, amangbe o sukuruhafe oken, ndun okukwe a guu a. 8 Ya wu, dodo, o ri aka unu, ghosizi n'a n'o ri unu obi.

9 Lee ni ihien hain m gi de ya wu ehuhuo-ozu: m de e ni m gi e lele onu, gizi e marin ke onu k'e mechannin ihien ile m si unu me.

10 Onye owule unu gbahari, a gbahari m'a. Ihien m gbahari—omeni o nwogho ihien m gbahari—m gbahari make ufiri unu id'anya Kraisti, 11 keni enyi gi e gbondon Ekwensu, amangbe o tunarin enyi ihien ri mma—make ni enyi a maringho ero e.

Nwene i?

12 Oge m gi ru ali Trasi d'e zi ozioma Kraisti, m no hun ni Di-nwonni-enyi a kpopuguo uzom'e gi run'a orun ebegu. 13 Kanj, obi eruni m ali, make ni ahunni m Taitosi wu nwen m ime Kraisti ebegu. Ya m no si we nodi ohunma, m no jemm Masedonia.

Imeri Ghahani Kraisti

14 Kanj ekele ya rinj Osolobue—make ni, Osolobue hu e yesonme enyi mmeri oge ile ghahani onye-mmehi ahun wu Kraisti—rike ndi ri e sonhunme onye-mmehi, e gi enyi e zisonme ozi Kraisti ebe owule enyi jen, noko ishin-oma ri e kungbamani. 15 Make ni, ebe Osolobue ri, ishin Kraisti ke enyi wu—ke ebe ndi ri e nwon nzuopuha ri ke ebe ndi lakoi iwi ri. 16 Ebe ndi ahun lakoi iwi ri, enyi ri

e shin ishin hụn e gbuni; ebe ndị wẹ rị a zuo puha rị, ẹnị rị e shin ishin hụn e ye ndun. Onye k'a sa nwan eka me ihien ndini? ¹⁷ Ẹnyi anonị ke ndi bu oda hūn e ghoru oku Osolobue leke si ibu-afia ro; kama, rike ndi rị ime Kraisti, ẹnị e ku oku-Chuku rike ndi-ezioku le ndi Osolobue zi, rike ndi rị id'anya Osolobue e ku.

Isi Nke Eto

Ndi-orun Nkwerigbama Ohunni

¹ Ẹnyi a jamazide nwan enwen ẹnị mma ra? Ẹnyi ride nwan ndi ahun a cho onye e deye we ehuhuo biani unu keni unu keri nabanhan we ra? Ẹnyi ride nwan ndi ahun a cho ni unu deye we ehuhuo we e gi nabanhan we ra? ² Mba! Unu le enwen unu wu ehuhuo-ozu ẹnị, hūn we deye ime obi ẹnị, hūn ihian ile marin le hūn ihian ile a gun. ³ Ihien we a hūn ebe unu rị a ghosi ni unu wu ehuhuo-ozu Kraisti de, hūn o gha eka ẹnị zihē. Ele hūn we gi peni de, kanị hūn we de ghahani Mmon-nsọ Osolobue—Osolobue hūn rị ndun; ele hūn we deye ibe omuma—rike Iwu mbu ahun, kanị hūn we deye ime obi ihian.

⁴ Erira ke obi ruhan ẹnị ali ebe Osolobue rị ghahani Kraisti. ⁵ Eleni ẹnị le enwen ẹnị nwe iken me ihien owule hūn ẹnị e gi si ni o nwon ihien gha eka ẹnị a bia. Osolobue ya e me ẹnị gi e nwon iken e me ihien owule ẹnị e me. ⁶ Osolobue ya me ẹnị gi saeka wuru ndi-orun hūn ma run orun ime nkwerigbama ohunni. Nkwerigbama ohunni ele nke Iwu we de ede, kanị nke ime-mmōn. Makeni hūn we de e gbu egbu, kanị Mmon-nsọ e ye ndun.

Nkwerigbama Akan Le Nke Ohun

⁷ O me nwan ni ofufe mbu hu gi ogho bia, ofufe hūn e gbuni, hūn we kayesonme ihien rin'a elu omuma, nke wu ni ndi Izrel' asani eka lee Mozizi ẹnị ihun makeni ogho rị n'a rị e gbuke—ogho hūn fapukoni—⁸ ogho ofufe hūn we gha eka Mmon-nsọ e fe akariko a nwan, kari a ohunma-ohunma?

⁹ Omeni ofufe hu hūn we gha a ma ihian ikpe e nwongho ogho, ya wu ni ofufe hūn ni, hūn we gi a kpo ihian onye rị ochan k'a ka a ogho e nwon, ka a ohunma-ohunma!

¹⁰ Ezioku rị n'a wu ni ihien hūn te nwon ogho mbu enwonzi nwan ogho, kaka—makeni hūn ka ogho e nwon e kpumeguọ a.

¹¹ O me nwan ni nkwerigbama mbu hu le ofufe rin'a, hūn we buguu nwan che usuo, gi ogho bia, ya wuni nke ohunni hūn k'a to jenin ejen ka a ogho e nwon ohunma-ohunma!

¹² Ebe o me nwan ni ẹnị nwon udi olile-enyani, ẹnị e ku, ekushi iken. ¹³ Ẹnyi anonị ke Mozizi hūn gi ekwa kpume ihun, amangbe ndi Izrel' a hūn ebe ogho ahun rị e gbukeni no fapuchanrin. ¹⁴ Ezie, we kpume nghota we ogen hu. D'e rukwo nwan tanni, we gha a gun mobu e gon ntin ke we rị a gun Ehuhuo-nkwerigbama akan hu, ekwa hu huzikwo ebegu—makeni ime Kraisti suo ke we no e wepu ya wu ekwa. ¹⁵ Ezie, ezie, d'e rukwo nwan tanni, ogen owule we gi a gun Iwu Mozizi, ekwa hu e kpumechanrin uche we. ¹⁶ Kanị, ihian buruhē Di-nwonni-ẹnị, o wepu a ekwa hu kpume uche e ¹⁷ “Di-nwonni-ẹnị” ahun we rị e ku oku e wu Mmon-nsọ: ebe owule Mmon Di-nwonni-ẹnị rị, ebegu ke ihian no e weri enwen e. ¹⁸ Ẹnyi ile, hūn we kpupugu ekwa hu ihun, rị nwan e legha ogho Di-nwonni-ẹnị noke oninyon rị ime ughegbe; we hu e nwonhuto ẹnị ni ẹnị hūn uzo rị ke ihien ahun ẹnị rị e legha, e nwe ogho hu, e nweyaye e. Ihienni gha eka Di-nwonni-ẹnị, hūn wu Mmon-nsọ, a bia.

Isi Nke Ẹno

Ndi-ozì Nke Ukpe

¹ Ya wu, ebe o me nwan ni Osolobue e meguoni enyi omiken ye enyi orunni, ndun ara gu enyi. ² Enyi a juguo ihien-ifenren ndi hu ihian e zueme, juzikwo ime-ero le itu-ntu ye ime oku Osolobue. Eghese! Kama, enyi hu e kucharin ezioku k'o no, e gi e wepuha enwen enyi a ghosì ihian ile idenya Osolobue, keni ndi ile e ku ezioku hun uzo e lele ke enyi no.

³ Omeni echen ke ozioma enyi ri e zi zueri, ndi ri a la iwi suo k'o zuerini. ⁴ Nke we wu ni mmon hun ri a ki uwanì e kenkingu uwe ndi kwerileni enya, amangbe w'e legha ukpe ozioma ogho Kraisti; Kraisti, hun o me ni onye hunna a hungu Osolobue. ⁵ Makeni ele ozi enwen enyi ke enyi ri e zi; enyi ri e zi ozi ni Jizos' wu Kraisti wu Di-nwoni-enyi, ni enyi le enwen enyi wu idibo unu make ifiri Jizosi. ⁶ Makeni Osolobue ohu hu hun si, "Ukpe ya nwunme ebe ishi ri" ya nwun nwan ime obi enyi hun enyi gi nwe iken legha ogho Osolobue ihun Kraisti.

Ihien Ri Mkpa W'e Buche Ime Ihien E Tikponi

⁷ Kanì Osolobue buche orun oziomani ri oken mkpa ime enyi—enyi hun wu ite-ayogbe hun e tikponi, keni o we enya ni ikenni pu-ichen enyi gi a run a wu nke Osolobue—n'o ghanì eka enyi bia. ⁸ W'e songbu enyi uzo ile, kanì asani we eka biangbu enyi; ihien ndi hun a gba enyi nghari-enya hu a, kanì ndun ara guu enyi; ⁹ we e kpokposonme enyi, kanì Osolobue a junì enyi to; w'a kutu enyi, kanì enyi ara nwun. ¹⁰ Ihien ehù enyi a hun ogen ile e me ihian a hun onwun Jesu nwun, keni, ihian gha a hun ni enyi hukwo ndun, e gi w'e marin ni Jesu ri ndun. ¹¹ Makeni, hunni enyi ri ndun, ihien onwun gi a kpo enyi ihun a bia ni enyi ogen ile make ufiri Jizosi, keni ihian gi ehù enyini hun a nwunhunni a hun ni Jizosi ri ndun. ¹² Ya wu ni onwun ri orun ehù enyi, kanì, ndun k'o ri a runfaha ime unu.

¹³ Kanì ebe o me ni enyi nwon agungun okukwe ohu ahun we ku oku e ime Ekuwo-nsò, si, "M kweri ekweri, ya haìn m gi ku ihien m ku," enyi nwen kwerezikwo ekweri, ya haìn enyi gi ri e ku oku-Chuku enyi ri e ku. ¹⁴ Makeni, enyi a maringho ni Osolobue hun gha onwun weli Nna enyi wu Jesu jenkò d'e welizikwo enyi k'o don weli Jesu, webanhan enyi le unu ebe ya le enwen e ri.

¹⁵ Ezie-ezie, ihienni ile wu n'o rinì unu mma, keni ndi efoma Osolobue ri e ru eka hun uzo e buwaye oda, ekele ri a biani Osolobue a bawaye uba.

Igi Okukwe E Bi

¹⁶ Ya wu, ndun aguko enyi. Osuon'a ni ehù enyi ri a kpo nkun, enyi hu e nwonwaye ndun ohun ime-mmon uhuhin-uhuhin. ¹⁷ Makeni, ekerè afunfunni enyi ri a ta ogenni, hun ghaleni e bie, ri nwan a kwademe enyi a toni ogho itebite hun we ghaleni a saeka e ku ke o han. ¹⁸ Eghese, makeni enyi ari e lee ihien enya e legha, kanì ihien enya ghaleni e legha; makeni ihien enya e legha k'a ghari, kanì ihien enya ghaleni e legha k'a to jenin ejen.

Isi Nke Isen

¹ Makeni enyi a maringho ni omeni e tikpo we ehù enyini, oduni enyi bi ime e ime uwanì, enyi e nwongho ulo hun Osolobue tun, hun we gileni eka tun, hun ri elu-igwee, ulo hun k'a to jenin ejen. ² Ime oduni enyi ri kikenì, enyi hu a sun-uden, o hu a gun enyi oda-oda ni we yime enyi ehù enyi hu—ulo enyi hu, hun ri elu-igwee— ³ hun o me nwan ni enyi yiriguu a, enyi e meko ndi gba oto.

4 Makęni, hụnni ęnyi rịkwọ ime ọdunị, ime ẹhunị, ęnyi hụ a sụn uđen makęni ibu rị a nyin ęnyi. Eleni ęnyi ọọ nị ęnyi gba ọto, kanị, ęnyi ọọ nị wẹ yimezi ęnyi hụn-ẹbọ ahụn, kęni ndun luefu hụn a nwunni—weri ọnọdị a. ⁵ Onye hụn kwademę ęnyi toni onwọnhutoni wu Osolobue. O yeguọ ęnyi Mmọn-nso nọke mbiye, gi ghoji n'o k'e me e.

⁶ Ya wu, obi e ru ęnyi ali oge ile, ọsụn'a nị ęnyi a maringho nị omęni ęnyi rị ime uloni wu ehụ ęnyi, ęnyi arị ebe Di-nwonnị-ęnyi rị, ⁷ makęni ihien ęnyi kweri banyeni Kraịstị ke ęnyi gi e bi obibi, ele ihien ęnya ęnyi rị e legha. ⁸ Eghęę, obi e ru ęnyi ali, nke wu nị ọ kadę ęnyi mma nị ęnyi gha ime ẹhunị pu, laburu Di-nwonnị-ęnyi d'a nọdị ulo ęnyi hụn rị ebe ọ rị. ⁹ Ifiri e, ęnyi a lili ma nị ęnyi e me ihien a sụọ a usụọ ẹfo oge ile—ke ęnyi rị ndun ime ẹhunị wu ulo ęnyi ke ęnyi arị. ¹⁰ Makęni ęnyi ile k'a puha ihun Oche-okink'ikpe Kraịstị n'o kin ęnyi ikpe, kęni onye-onye hụn uzọ narin ugwo-ọrun ihien ọ run k'ọ rị ime ẹhunị—ke mma ke njo.

Orun Iwekinhen Ihian Ebe Osolobue Ri

¹¹ Makęni ęnyi a tu egun Di-nwonnị-ęnyi, ya hain ęnyi gi a lili ma nị ęnyi me ndi ọzo kweri; kanị Osolobue a maringho ęnyi le enwen ęnyi ohunma-ohunma; e gigho m'a don nị unu nwen a maringhozikwo ęnyi ime obi onu.

¹² Elekwọ nị ęnyi rizi a gwa onu nị ęnyi a rika mma! Mba. ęnyi rị e ye onu ihien k'e me onu gi ęnyi nyan isi, kęni unu saeka za ndi gi ihien ęnya e legha a nyan isi hụn nke wẹ gi gi ihien rị ihian obi nyan isi.

¹³ Makęni, omęni ęnyi e me ke ndi uche wẹ zulenị, ifiri Osolobue ro; omęni ęnyi e me ke ndi uche wẹ zu, ifiri unu ro. ¹⁴ Ihien-ọsusuọ Kraịstị nwę jenni ihian ya rị e nu ęnyi, makęni o weguo ęnyi ęnya nị, ebe o me ni onye ohu a nwunguoni ihian ile onwun, ya wu nị ihian ile a nwunguo. ¹⁵ O nwunni ihian ile onwun, amangbe ndi rị ndun gha e bizini enwen wẹ, kama, nị wẹ e bini onye hụ gi ifiri wẹ nwunhụn, Osolobue e gi ifiri wẹ weli e.

¹⁶ ęnyi arizi nwan e gi ęnya-ihian e lee ihian. O sụn'a nị ęnyi te gi ęnya-ihian e lee Kraịstị mbu, ęnyi ara gizi e e lee e. ¹⁷ Ya wu, onye ọwule rị ime Kraịstị a wuruole onye wẹ kedonzi; ihien akan a ghariguo, lee e, ihien ile e henringuo nke ohun!

¹⁸ Ihienni ile gha eka Osolobue bja, onye hụn donzi ẹgbata ęnyi le iya, wekinhen ęnyi ebe ọ rị ghahanị Kraịstị; ọ nọ nwan ye ęnyi orun iwekinhen ndi ọzo ebe ọ rị. ¹⁹ Ya wu nị Osolobue rị ime Kraịstị, e donzi ẹgbata ya le ndi uwa; ara gizi njo we sọn we. O weguo nwan ozi ya wu idonzi-ẹgbata che ęnyi eka zisonme. ²⁰ Ya wu nị ndi-ozị Kraịstị ke ęnyi wu, Osolobue gi ęnyi e ku onu a; ęnyi gi nwan efan Kraịst' e ku: dodo, ọ rị eka unu, “Kinhen ni d'e kunrun Osolobue!” ²¹ Osolobue gi ifiri ęnyi gi Kraịstị hụn meleni njo ọwule henrin onye me njo, kęni ęnyi hụn uzọ henrin ndi rị ochan.

Isi Nke Isin

¹ Nọke ndi wẹ le Osolobue gba a run, ęnyi rị nwan a gwa unu oku: dodo, ọ rị eka unu, anile ni efoma Osolobue hụn unu nabanhanguu la iwi. ² Makęni Osolobue si,

“Hụn o gihu ru oge furu ni,
m nọ nu olu unu;
o ru uhuhin nzuopuha,
m nọ yeni unu eka.”

Lee n'e, kikenni wu oge hụ furuni! Tanni wu uhuhin nzuopuha!

³ Ɛnyi arị e mę onyę ọwụlę uke, amamgbe ihian a hun ihien w'e gi koriani orun ęnyi ri a run ni Osolobue. ⁴ Mba. Kama, ime ihien ile, ęnyi a ghosichanrin ni ęnyi wu ndi-orun Osolobue: ghahani idin oken ndidi—ime nsongbu, ime afunfun le ebe o no ri ke si ihien ile e wiwichanringwo ni ęnyi; ⁵ we hu e gbu ęnyi ili, e gbu ęnyi mkpinsin; w'e bu ęnyi e che ime ulo-ngan, w'a kpu ęnyi e gbu; ęnyi a run oken-orun, e chu-uran, e bu egun. ⁶ Ozozị, ęnyi hu e donme obi ęnyi ochan, e nwe amamihien, e nwe ndidi, a ri nso ime-mmom, e nwe efoma, e nwe ihien-osusuo ibe ęnyi hun gha akpakali-obi fua. ⁷ Ozozị, ęnyi e ku ezioku, ęnyi a ghosi iken Osolobue, ihien-ogun Osolobue cho suo ke ęnyi gi a lu, iya suo ri ęnyi eka-nni, ri ęnyi eka-ekpen. ⁸ We hu a gbaye ęnyi, e legberizikwo ęnyi; w'e ku oku ęnyi ohunma, e kujazikwo oku ęnyi; w'e mę ęnyi ke si ęnyi ele ihien ęnyi si ni iya ke ęnyi wu; kani iya ke ęnyi wu. ⁹ Ɛnyi no ke ndi we marinleni, kani a maringwo we ęnyi; ęnyi no ke ndi ri a nwunni, ka lee n'e nwan, ęnyi hu ndun! W'e ye ęnyi afunfun, kani ęnyi anwunni. ¹⁰ Ihien ekwan e mesonme ęnyi, kani, ęnyi a ghoghọ ogen ile; ęnyi no ke ndi igbennye, kani ęnyi e mę ndi bu oda a wuru idafin; ęnyi no ke ndi nwonleni ihien owule, kani ihien ile wu nke ęnyi.

¹¹ Ɛnyi a shiapugwo ni onu ndi Koręnti efo! Unu a hunchanringwo k'o ri ęnyi obi. ¹² Ɛnyi arị e zuemeni unu efo—kani unu e zueme nke unu. ¹³ M ri nwan a riu unu nọke umu m: mę ni ni m ke m don meni unu: shiapuchanrin ni nwan efo.

Donme Ni Ulo-nso Osolobue Nso

¹⁴ Anile ni we kpagbama unu le ndi kwerileni ntutu ohu. Elee mmeko ke ezi-omume le eje-obibi nweđe? Elee mmeko ke ukpe le ishi nweđe? ¹⁵ Elee ogen ke Krajistị le Ekwensu gidę kwerigbamama? Kini ride egbata onye kwerini le onye kwerileni? ¹⁶ Elee ogen ke Ulo-nso Osolobue le mmom gidę nweme mmeko?

Ɛnyi wu Ulo-nso Osolobue, Chuku hu ri ndun—nọke ke Osolobue don ku e, si,

“M k'e biri ime ndun we,
e jenhunme ime igunrun we.
M k'a wuru Chuku we,
a wuru we ndi nke m.”

¹⁷ “Di-nwonn-ęnyi si,
gha ni nwan ime igunrun we pua,
unu a nodi azuun ichen;
emetukwole ni ihien owule ru unyin eka:
ogen ahun ke m'e gi nabanhan unu;

¹⁸ a wuru m nedi onu,
onu a wuru umu-m-ikennyę le umu-m-ikpoho,
Iya ke Di-nwonn-ęnyi Hun-nwon-iken-ile ku.”

Isi Nke Esa

¹ Ndi ri m obi, ebe o mę nwan n'o kwesonmegwo ęnyi nkwa ndini we, ni ęnyi chanchan nwan enwen ęnyi, chanpu ihien owule hun e mery ehule le ime-mmom, e gi egun Osolobue a hun a ni ęnyi richanrin nso.

Nke We Ke Polu Ri E Ro

² Nabanhan ni ęnyi ime obi onu; o nwonn onye ęnyi mę eje-ihien; o nwonn onye ęnyi wiwi; o nwonn onye ęnyi tunarin ihien e. ³ Arị m e ku onwan ni m gi ma unu ikpe, makeni e kuole m'a mbu ni unu ri ęnyi obi—nke wu ni ęnyi k'a saeka son unu nwun, ęnyi k'a sazikwo eka son unu ri ndun. ⁴ M'e gi unu a

nyan isi ọda-ọda; m'e gi unu a dụnkenme ẹka obi; unu a gba m ume ọda-ọda; ime nsongbu enyi ile, m'e gi ifiri unu e nwe ighoghọ ọda-ọda.

⁵ Makeni, ke oge enyi gi rude Masedonia, ehụ enyi e ezuni iken kaka; we kpokpo enyi azuun ile—oku-le-uka fihunme enyi, egun hu a tu enyi ime obi enyi. ⁶ Kanị Osolobue, hun a kasị ndị ndun guchanrin obi no gi obibia Taiťosi kasị enyi obi. ⁷ Elede obibia a suo kasị enyi obi, kanị, nkasi-obi hun ya le enwen e nwe make ihien o hun ebe unu ri, kasị enyi obi. Makeni, o gwaghọ enyi ke m don ri a da unu! Ke eje-ihien hu meni don wute unu! Ke m rihan unu obi! Ya ke m no ghokhenme.

⁸ Ifiri e, osuon'a ni ihien m de ime ehuhuo-ozì ahun a fughọ unu, akwanzini m manị—(kanị e te kwangho m, makeni m hun a ni e gigu m ya wu ehuhuo m de me unu ihien ufu—osuon'a ekerē oge suo ro.) ⁹ M ri nwan a ghoghọ. Ari m a ghoghọ n'o fughọ unu, kanị, n'o fughọ unu hun unu gi roghari—ya wu ni unu a nigho a fu unu udi hun Osolobue cho. Ya wu ni enyi a runi unu ehụ owule, kaka. ¹⁰ Makeni ihien futu ihian ke Osolobue don cho, o me ihian gbehuto obi, bihuto eka, o wehe nzuopuha. Mmanị ara ri a! Kanị ihien futu ihian ke o don a fu ndi uwa, o buhe onwun. ¹¹ Unu ahunni nwan ke ime ihien ri mma ri a du unu makeni ihienni fu unu ke Osolobue don cho?! Unu ahunni nwan k'o rihan unu mkpa ighosi ni enya unu eruni ihien meni! Lee k'o ri e zehan unu ize! Lee k'o tuhan unu enya! Lee ke m ri a dahan unu! Lee oken adudu o buhe! Lee afunfun unu ye onye hun mefieni! Unu a ghosichanringuo ni eka unu a ri ihien meni.

¹² Ya wu, osuon'a ni m de ni unu ehuhuo hu, ele ifiri onye me eje-ihien mobu onye we meja ke m gi de e. Kama, m de e n'o we unu enya id'enya Osolobue ni enyi ri unu obi nke-esi. ¹³ Onwan a kasiguọ enyi obi.

Elede obi suo k'o kasị enyi; kama, ighoghọ Taiťosi mede enyi ghoghokhenme, makeni, unu ile e meguo nwan obi ru e ali! ¹⁴ Eghęe, unu anini ifenren isi m gi unu nyan ebe o ri me m. Isi enyi nyan ebe Taiťosi ri e me nwan ezioku noke ke ihien ile enyi gwa unu mbu don wuru ezioku. ¹⁵ Ifiri e, ihien unu ri nwan a suokhenme e—o gha a nyanhan ke unu ile don hume isi, a nyanhanzi egun le ehụ-omuma-nni unu gi nabanhan a. ¹⁶ M ri nwan a ghoghọ—makeni m gichanrin unu don enya.

Isi Nke Ɛsatọ

Ke Ndị Uka Dọn E Ye

¹ Umune, enyi cho nwan ni unu marin efoma Osolobue me ni uka risonme Azuun Masedonia: ² osuon'a ni we ri ime oken nsongbu, cheni igbenyemgbeleke we wu, oken ighoghọ we nwe ime Di-nwonni-enyi anini onodi we gbondon we, we no ye, ye ọda-oda! ³ Mme ri a shiani we eri ni we wefuha obi ye ke we nwonhan, yekariđe ke we nwonhan! ⁴ We rijokenme enyi, enyi dodo me ohunma bu we cheni ndi ri a tu ihienni we ri a tunni ndi nke Osolobue; ⁵ kanị, we yekariđe ke enyi tu enya a: e buguu we uzo we enwen we ye Di-nwonni-enyi, ya we no nwan gi ifiri uche Osolobue we enwen we ye enyi.

⁶ Ya hain nwan enyi gi si Taiťosi, hun bidon orun-eyemekani, ya d'e yeni nwan onu eka runfu a. ⁷ Ya wu, ke unu don nwan e me ohunma ime ihien ile—ke okukwe ke iku-oku ke imarin-ihien ke adudu ri mma ke ihien-osusuo hun ri egbata enyi le unu, erira ke enyi chozi ni unu me ohunma ebe orun-eyemekani ri.

⁸ Ele ni m ri e ye iwu, kama, m choko ni m ghosi unu adudu ndi ozo nwon, gi e chopuha ke ihien-osusuo unu nwe wu ezigbo e. ⁹ Makeni, unu a maringho

ke Onye-nwonna-enyi wu Jesu Kristi mehan efoma: ni, k'o mele odafin ru, o gi ufiri unu henrin ogbennye keni unu gha ogbennye o dan wuru idafin.

¹⁰ Ndunmodun m ime ihienni wu onwan: o furu ni unu runchanrin nwan orun-eyemekani unu bidon akan-ahun. Unu bu uto runma a; elede ohun suo, unu k'o bude uto duma ni unu me e. ¹¹ O ruguo ni: runchanrin n'a nwan; gi ni nwan ihien unu nwon runchanrin a k'o don du unu ni unu run a isi-ibuzo hu. ¹² Make ni, omeni ihian wepuha obi e ile ye ihien, ihien o nwe ke we e lee enya a narin a ya, ele ihien o nwonleni.

¹³ Ele ni m cho n'o ri ni ndi ozo nfe, o wuru ni unu ibu. Kama, n'o wuru ahanmahan: ¹⁴ huni unu nwon nwan oda bu mkpa gi we nwen, nke unu a ban ni we; o ruzi, oda we nwon e wehe ni onu ihien ri onu mkpa—o wuru ahanmahan. ¹⁵ Erija ke we de e ime Ehuhuo—nsọ, ni “Nke onye hun kpoinrin oda ehikeni; nke onye hun kpoinrin ekere emekeni ekere.”

Taitosi Le Ndi Hun Ya le We Wi

¹⁶ Ekele ya rin Osolobue hun bu adudu ohu hu m nwe make orinmma onu che obi Taitosi. ¹⁷ Elede n'o kweri ariri enyi rijo a suo, kani, ebe o me ni kiken ni k'o k'a du, o k'e gi uche e bia d'a hun unu. ¹⁸ Enyi zila 'ya le nwen-enyi hu ndi ile kwerini marin ohunma-ohunma make ni o zisonme ozioma. ¹⁹ Elede ni ndi ile kwerini marin nwen enyi hu suo, kani uka ile kwerigbamade, tume e n'o son enyi, enyi gha e jensonme a run orun-eyemekani enyi gi e ye Di-nwonna-enyi le enwen e ogho, a ghosizi ni enyi cho n'o rin umune enyi mma.

²⁰ Enyi bu obi ni ihian ahunko ihien w'e gi koriani enyi make oyiyeni hi-ogbe enyi ri a na, ²¹ make ni, o rika enyi mkpa ni enyi run a hun ri mma, ele enya Di-nwonna-enyi suo, kani enya ndi ozozi.

²² Enyi zilazi nwen enyi ozo cheni we, nwen enyi hun enyi leleguu mgbe ole-le-ole hun a ni o nwongho adudu ihien bu oda—kiken ni k'o kazi adudu hu e nwon kari mbu, make ni obi rukem e ali ebe unu ri.

²³ O me nke Taitosi, onye mme le ya a wi le onye mme le 'ya gba a run orun enyi gi e yeni unu eka ro; nke umune enyi ndi ozo hu 'ya le uwe wi, we wu ndi-ozu pu-ichen ri a nokin enya uka ichen-ichen, e weheni Kraisti ogho. ²⁴ Ya wu, gi ni nwan oghereni ghosi ndini we ni unu nwe ihien-osusuo we, keni ndi uka ile hun uto gi e don, a hun we ihien enyi gi e gi unu a nyan isi.

Isi Nke Itenei

Ihien We Tun Ndi Uka Ri Jerusalem

¹ O rikani mkpa ni m de ni unu ihien owule banyeni ihien we ri a tuni ndi kwerini ri Jerusalem. ² Make ni, a maringho m ni ihien ni hu a du unu. Adudu unu hai m gi gi unu nyan isi ebe ndi Masedonia ri, si we ni ndi ri Akaya a kwademele kete akan-ahun; adudu onu a kpasuguo ndi bu oda ime we.

³ Kani m zila ni unu umune-enyi ndini, amangbe isi enyi gi unu a nyan a wuru ihien-mmaka ogenni. Kama, m cho ni unu kwademe, e che—ke m don gwa we ni unu k'e me; ⁴ omeni unu akwademe ni, ndi Masedonia sonhen m hun a ni unu eke kwademe, ifenren e megbu enyi ime ihienni—o ri wuzi unu le enwen unu.

⁵ Ya hai o gi ri m mkpa ni m zi umune enyi ndi hu, ni we bu uto biaguu d'e kunru onu d'a kwademechanrin ihien ile gbashari oyiyeni hi-ogbe onu kwe nkwa a, m kebe bia; keni o hun uto wuru oyie unu wepuha obi unu ye, eleni we waye unu ya olu.

⁶ Ihien rin'a wu hunni: onye hun kunleni oda jenkọ d'a ghorị hun buleni oda; onye hun kun oda jenkọ d'a ghorizikwo hun bu oda. ⁷ Onye-onye ya ye ihien owule ri a obi, y'e meyele e elele; y'e yele nọke si we wa a ye e olu—makeni onye a shiapu efọ e ye ke ihien e a suo Osolobue. ⁸ Osolobue k'a saeka yesonme unu ihien ile ri mma, ye unu ya oda-oda, keni unu hun uzọ e nwecharin ihien ile ri unu mkpa, hunzi uzọ e ye oda ogen owule orun ri mma gi fuha. ⁹ Erira ke Ehuhuo-nso don ku e, si,
 “O buoyesonme ndi-igbenne ihien
 oda-oda;
 o k'e mesonme ihien Chuku cho
 jenrin ejen.”

¹⁰ Osolobue, hun e ye ihian mkpuru o k'a kunye le ihien-oriri o k'e ri, k'e ye unu mkpuru unu jenkọ d'a kun; o k'e me e sue, me e mi mkpuru oda-oda; o k'e me onu ghorị mkpuru hun wu ime ihien Chuku cho, ghorị a oda-oda. ¹¹ O k'e me onu wuru ndi-idafin uzọ ile, keni onu hun uzọ a hakenme aka. Enyi nwen k'e me e ru ndi bu oda aka. Erira ke iha-ekani k'a don weheni Osolobue ekele. ¹² Makeni, ihienni unu ri e wepuha obi unu e me siko d'e ye ndi nke Osolobue ihien ri we mkpa; kani ele ohun suo, o k'e mezikwo ndi bu oda e kelesonme Osolobue. ¹³ Unu k'e gi orun-eyemekani weheni Osolobue ogho, makeni o k'a ghosi ndi bu oda, hun k'e ri erere e, ni unu hu a gbaye ozioma Kraisti ahun unu kweri nke-esi, ni ya hain unu gi ye we le ndi ozo oda. ¹⁴ Ihien unu k'a suokenme we; we k'a gha e me ni unu ekpere make efoma Osolobue me ni unu ebe o no me unu sa aka meni we ihienni.

¹⁵ Ekele ya rini Osolobue make oyiye e hun onu ghaleni a saeka a kowa!

Isi Nke Iri

Polu A Kowa Orun A

¹ Mme wu Polu ri a rio unu; m ri e gi nwayo, e gizi aka-alulua Kraisti, a rio unu. Mme hun we si ni m'e welua enwen m ali omeni mme le unu nodi eelem, elee-i, kani m gahụ ebe onu ri pu, a ganma m onu, kushime iken! ² M ri a rio unu, anikwole n'a wuru ni, m bia, a gwapu m ndi hu ri e ro ni enyi ri e bi ke ndi-uwu oku, a hun w'a ni egun ari m enya. ³ Makeni, osuon'a ni enyi bi ime uwa rike ihian, enyi ara lu agha ke ndi-uwu don a lu. ⁴ Makeni, ihien-ogun enyi ele nke ndi-uwu, kama, ihien-ogun enyi nwonsomme iken Osolobue, hun we gi e tikposonme ebe zeni le ihien ndi hu zeni. Enyi e tikposonme atumiroro-legendondo ⁵ le ihien owule hun e bushi enwen e elu, hun e gbondon ihian amarinle Osolobue; enyi a nwundon iroro owule, me e n'o humeni Kraisti isi. ⁶ Enyi a kwademguo hun enyi e gi gi afunfun son nnupu-isi owule, omeni onu nwen e humechanrin isi uzọ ile.

⁷ E leban ni ihien enya ohunma: omeni o wegwo unu enya ohunma-ohunma ni unu wu nke Kraisti, nyanhankwo ni ni ke unu don wu nke Kraisti ke enyi donzi wu nke e. ⁸ Di-nwonni-enyi ye m iken m'e gi du unu: iken m'e gi me unu sue ime okukwe—ele idotu unu. Ya wu, o suo n'a ni m'e gikezi iken ahun a nyan isi, ohun emeko m ifenren. ⁹ Achoni m n'o no ke si m gi ehuhuo-ozu m e ron unu egun. ¹⁰ Makeni, o nwe ndi a si, “Ehuhuo-ozu Polu e ze eze, ele we ihien we gi e gu egu; kani, i hun ya le enwen e k'o no, o zeni, o nwondeni ihien we gi oku-onu a e me!” ¹¹ Ndi ri e ku enina we marinkwo ni ihien ohu hu enyi ri e de ebe enyi ri uzọ ozo ke enyi jenkọ d'e me enyi bia ebenu.

¹² Enyi esonkoko ndi ahun ri a ja enwen we mma ma-usue. Makeni, we gha e gi ibe we e lele enwen we, e gi ibe we a ma enwen we, we ri a ghosi ni

aghọtani wẹ. ¹³ Kani o me nke enyi le enwen enyi, enyi a nyanghafeko isi oken. Ihiẹn ri ogbo Osolobue keye enyi run ime orun izi-ozio ma suo ke enyi k'e gi nyan isi. Ogbo hu rufe ebe unu ri. ¹⁴ Ya wu ni enyi arunghafeni ogbo enyi ogen enyi gi weheni unu ozioma—hun o me ni enyi wu ndi ibuzo bia ebegu teni unu ri d'e zi unu ya wu ozioma Kraisti. ¹⁵ Enyi ari a nyanghafa isi oken—ya wu enyi ara gi orun ndi ozo run a nyan isi. Olil'anya enyi wu ni okukwe unu k'a gha e suewaye, keni enyi hun uzo e nwonwaye oghere enyi e gi run orun ime igunrun unu; ¹⁶ enyi a hun uzo gha ali unu si ali ndi ozo d'e zi ozioma. Ogen hu, oku igi orun ndi ozo a nyan isi arikozu.

¹⁷ Ehuhuo—nsọ si,
 “Onye k'a nyan isi
 ya gi ihien Di-nwonni-enyi me nyan isi.”

¹⁸ Makeni, ele onye hun a ja enwen e mma ke we e ku oku e ohunma, kani onye hun Osolobue ja mma.

Isi Nke Mmanai

Polu Le Ndi-ozu pu-ichen Ntu

¹ K'o ri m unu e din m ni m zuzu ekere. Dodo ni, nwon ni ni m ndidi! ² Enya ri a fu m make onodi unu, udi enya-ufu hun gha aka Osolobue bia. Unu wu nwa-agbo m kwe okennyu ohu suo nkwa ni m jenko d'a luye e ya. Okennyu ahun wu Kraisti. M kwe nkwa ni m jenko d'e we onu ye e ebe onu kelenu marin okennyu. ³ Kani, egun ri a tu m ni we jenko d'e dufie onu, noka ke Ekwensu don gi ero dufie Ivu, me unu e fezile Kraisti ofufe ezioku le hun ruleni: ⁴ makeni unu a nabanhankazi onye owule bia d'e zime unu ozi Jesu ozo hun wuleni hun enyi zi unu ozi e; ara fu unu orun inabanhan mmun ozo mobu ozioma ozo hun wuleni hun unu gha aka enyi nwehen. ⁵ Kani, o weni m enya n'o nwegho ke ndini unu a kpo “oken ndi-ozu pu-ichen” don ka m. ⁶ Ikenkwọ a ma m ku oku; kani, a marigho m ihien—enyi e giguu uzo ile ghosi unu onwan ime onodi ile.

⁷ M me njo m gi welua enwen m ali zi unu ozioma Osolobue ofe, keni Osolobue gi e busi unu elu? ⁸ Ogen m gi ri a runni unu orun, aka ndi-ozo ye m ihien, a narin m we bu ele we ke m gi e a runni, o no ke si m ri e zunarun we ihien we—keni m hun uzo runni unu. ⁹ Ke m ri ime igunrun unu, ogen ihien gi ri a fu m orun, ebuyeni m onye owule ibu, makeni umune enyi gha Masedonia bia weheni m ihien ile ri m mkpa. Ya wu, mme si n'a wuko m ibu ebe unu ri. Erija k'o jenko d'a risonne: awuko ni m unu ibu. Kaka! ¹⁰ Makeni ezioku Kraisti ri ime m, m ri e ku e n'o nwonni ihien jenko d'a saeka napu m ihienni m gi a nyan isi ime Azuun Akaya ile! ¹¹ Ki hai nwan? Makeni enwe m ihien-osisuo unu? Mba. Osolobue a marigho ni m nwe ihien-osisuo unu!

¹² M jenko d'e mesonne ihienni m ri e me, amangbe ndi hu ri a nyan isi ni we wu ndi-ozu pu-ichen a hun oghere hu we choko hun ihien e gi si ni enyi le we wu ohu. ¹³ Ndinu ele ndi-ozu pu-ichen nke-esi; ndi-ndufie ke we wu. We ri a za ndi-ozu pu-ichen Kraisti e gi e e kpume ihun. ¹⁴ Onwan ele ihien a tu enyal Makeni, ke Ekwensu le enwen e e mede ke si o wu mmun-ozu ukpe! ¹⁵ Ya wu ni ele ihien a tu enya omeni ndi-orun a hu e me ke si we wu ndi a run ihien ri mma. We jenko d'a narin ugwo-orun furu ihien we ri e me.

Afunfun Polu Ta Makeni O Wu Onye-ozu Pu-ichen

¹⁶ Ni m kuzi e, erokwole ni ni m wu onye-nzuzu! Kani, omeni iya ke unu ri e ro, weni ni m nwan rike onye-nzuzu, keni m hun uzo nyan isi ekere.

17 Elẹ Di-nwõnni-ẹnyi sị m ku ihienni m cho ni m gi nyan isi—kani, m ri e kuhu rike onye-nzuzu. 18 Ebe o me ni ndi bu oda hu e gi ihien ihian-mmaka a nyan isi, mme nwen jenko d'e mezikwo erira. 19 Unu le enwen unu a marinka ihien! Iye ndi-nzuzu efe, a nabanhana we, a suoka unu. 20 Unu a nabanhanka onye owule hun e me unu ke igbon, mobu hun e rigbu unu mobu hun a tunarin unu ihien onu mobu hun e me ke si o rika mkpa mobu hun a made unu ora! 21 Oson'a ni ifenren m ro, ni m ku e: obi ẹnyi ezeruni erira.

Kani, ihien owule we nwe egun ni we gi nyan isi, egun k'a nizikwo m gi ihien ahun nyan isi; (m ri e ku ke onye nzuzu.) 22 We wu ndi Hibru? Ya ke mme nwen wuzi. We wu ndi Izrelu? Ya ke mme nwen wuzi. We wu umu Ebrahim? Ya ke mme nwen wuzi. 23 We wu ndi-orun Krajist? M ri e ku rike onye isi zuleni oke: mme ka we onye-orun Krajist a wu, mme ka orun a run, mme ka ngan e jen, mme ke we ka mkpinsin a fian—mgbe ole-le-ole ke we fianpu m mkpinsin. Onwun a kposonmezi m ihun. 24 Mgbe isen ke ndi Ju fianpu m ube-mkpinsin ohu-aria-ogunnai we ahun.

25 Mgbe eto ke ndi Rom fianfu m mkpinsin. A magwo we m omuma mgbe ohu. Mgbe eto ke ugbo-mirin m ri ime e tikpopu. A noho m elu mirin uhuhin ohu gbe-gbe-gbe—uhinhin le efinnai, ibe osisi suo ke m hun kwondon aka elu mirin ahun. 26 M'a risonme uzo-ijen; eje-ihien a kposonme m ihun elu-iyi; ohin a kposonme m ihun; eje-ihien ndi ali m k'e me m a kposonme m ihun; eje-ihien ndi ali ndi ozo k'e me m a kposonme m ihun; eje-ihien a kposonme m ihun ime obodo—ihian jun, a kposonmezi m ihun ime atu—ihian rileni; eje-ihien a kposonme m ihun elu-ohimin; nsongbu ndi kpo enwen we ndi kwerini bu ekwerini we a kposonme m ihun. 27 M'a rungbu enwen m; m'a ta afunfun; m'e chusonme-uran; m'e busonme egun ihien-oriri le ihien-orira; ihien-oriri a kosonme m; m'a risonme onodi oyi gi a tu m; ekwa a kosonme m. 28 Wezukade ihien ndi ozo ile, uhuhin ile ke m gi e bu ibu iroro orinimma aka ile. 29 Onye ke ndun guu, hun ndun ogugu a guleni mme nwen ndun? Onye ke we me dan ime okukwe, o noleni fukem m?

30 Omeni m k'a nyanriri isi, ihien ndi hun a ghosi ni ndun ari m ke m'e gi nyan isi. 31 Osolobue a maringho ni ele m ri a tu ntu—Osolobue, hun wu Osolobue le Nedi Di-nwõnni-ẹnyi wu Jesu—ojija-mma ya rin'a jenrin ejen! 32 Ime obodo Damas kosi, Govano ki okpuru eze Aretasi buto ndi-nche onu-mgbon obodo hu, keni o nwundon m, 33 kani we no gi ukpai gha oghere ri mgbon hu wetu m, m no wanahin a.

Isi Nke Mmẹbụọ

Ihien Osolobue Ghosisonme Polu

1 O ri mkpa ni m nyansonme isini—oson'a ni o nweni erere o ban. Ni m ku nwan oku ohun le ihien ndi hun Di-nwõnni-ẹnyi ghosi m.

2 A maringho m onye nke Krajist ohu, hun we weri shi elu-igwee nke eto ahua mmenọ ghanị—ke ime-ehu k'o me k'o gha ime ehụ pu, a marin m; Osolobue ya marin. 3 A maringhozi m ni we weri onyei—amarin m k'o ri ime ehụ ra o gha ime ehụ pu, Osolobue ya marin— 4 w'e shi ali Izu-iken wu Paradaisi, o no nu ihien ndi we ghaleni a gwa ihian, ihien ndi we ghaleni a ni ihian e ku.

5 M k'e gi nwan onye no enina nyan isi, egiko m mme le enwen m nyan isi; ihien ndi hun a ghosi ni ndun ari m suo ke m'e gi nyan isi. 6 Kani, o mede ni m cho ni m nyan isi, ele ya wu ni m wu onye-nzuzu, make ni ihien m k'e ku wu ezioku. Kani, emeko m'a, make ihian gha e ro ni m wu ihien owule kari

ihien wẹ hun m me le hun wẹ nu m ku—⁷ make ni ihien ndini m hun a puka ichen. Kani, igi gbondon m amamgbe m'e gi ifiri ihien ndini pu-ichen m hun pacheme, Osolobue no bu nsongbu che m ehụ—rike ebe wẹ no kpọ ogun ye ihian ehụ. Nsongbuni wu onye-ozu Ekwensu. Wẹ we e che m ehụ n'o hun uzọ a lu m, amamgbe m'a pacheme.⁸ Mgbe eto ke m rịo Di-nwonna-enyi banyeni ihieni, n'o me e hapu m.⁹ Kani Di-nwonna-enyi n'o si m, “Mba; eyemeka m e higuọ i, make ni ebe ndun noleni ri ihian ke iken m no a puhacharin ifon.” Ya wu, m gi nwan ighoghọ a nyan isi ni ndun ari m, keni iken Kraisti hun uzọ risonme ime m.¹⁰ Ya wu, make ufiri Kraisti, o hughọ m mma ni ndun ari m; ni w'a kpari m, ni m'a ta afunfun, ni wẹ e kpokpo m le ni odakin ri ichen-ichen a biani m. Make ni, ogen owule ndun gileni ri m ya ke m gi e kenren.

Orinmma Ndi Korẹnti Ri Polu Obi

¹¹ E meguo m ke onye-nzuzu! Unu hai m gi me e! Unu te furu hun e kuni m ohunma—make ni o nwonna ke ndini unu ri a kpọ oken ndi-ozu pu-ichen don ka m mkpa a ri, osuon'a ni o nwonna ihien m wu.

¹² Ogen m gi ri ime igunrun onu, m tu-udon runchanrin ihien bu oda wẹ gi a marin ezigbo onye-ozu pu-ichen: ke ihien-ahima ke ihien a tu enya ke ihien a ghosi iken Osolobue.¹³ Ki wẹ me ni uka ndi-ozo hun wẹ meleni ni onu, wezuka ni ebuyeni m unu ibu iye m ihien m'e gi bi? Dodo ni, gbagharị ni m njo m me hun m gileni buye unu ibuni!

¹⁴ Lee n'e, a kwademeguọ m nwan ni m lala d'a hun unu nke mgbe eto. M bia, anako m unu ihien owule, emeko m ibu. Make ni, unu ke m cho, ele ihien unu. Eghẹ, make ni ele umu a kpaton ndi mu ni wẹ ihien, ndi munị wẹ nwe a kpaton wẹ.¹⁵ O k'a suogbudu m igi ihien ile m nwon yeni unu eka—gizide ndun m. O me nwan ni m ri a nwewaye ihien-osusuo unu, unu k'e belu nwan ihien-osusuo unu nwe ebe m ri?

¹⁶ Unu nwe iken si, “Osuon'a ni ezie ro ni y'e buyeni enyi ibu, y'e megho enyi ero, dufie enyi, teri enyi.”¹⁷ Nani ke m don me e? M gide nwan ndi m ziheni unu tunarin onu ihien onu ra? ¹⁸ Mmẹ rịo Taiotosi n'o bia d'a hun unu; m no zizikwo nweye-enyi hun-ebọ hu chen'e. Taiotosi a tunarinni unu ihien unu. Ra o tunarinde unu atunarin? Ele agungun ohu hu ke enyi gun? Ele usonron ohu ke enyi gi run?

¹⁹ Unu ride e ro ni enyi gi ihieni ile enyi ri e ku e kinrin onu enyi ebe unu ri ra? Mba. Enyi ri e ku noke ndi ri ime Kraisti; enyi ri e ku rike ndi ri id'anya Osolobue. Ndi ri m obi, enyi ri e me ihien ile enyi ri e me ni enyi gi e yeni unu eka sue ime okukwe.

²⁰ Egun ri a tu m ni ikenkwọ, m bia, ahunko m unu ke m don cho, unu nwen ahunko m ke unu don cho; egun ri a tu m ni, ikenkwọ, ikpe le enya-ufu le ejelolu jenko d'a ri; ni ndi hu ime unu k'a choma nke-wẹ, nke-wẹ; ni nkuto, okuazuun, mpache le isusu jenko d'a ri.²¹ Egun ri a tu m, ni, ikenkwọ Osolobue m e welu a alị ebe unu ri—ogen m'e gi biazị, ikenkwọ a kwanma m ekwan make ndi bu oda me njo mbu, hun keleni gbehuto obi wẹ banyeni ihien ndi hu ru unyin wẹ me le ughere le ihien-ifenren ile wẹ mesonme.

Isi Nke Mmẹto

Mkpinsin-eka Le Ekele Ikpaazuun

¹ Onwan k'e me e mgbe eto m lala d'a hun unu: “Osheri madu ebọ mọbu eto ke wẹ siko d'e gi gi ikpe owule don.”² A bgaguọ m ndi hu me njo mbu le ndi ozo hoduni mkpinsin-eka—ke m bia hun me e mgbe ebọ; m rizi nwan a gba wẹ ya hunni m rileni ebẹhu, ni, m bia, egiko m eka alulu sọn onye owule—

³ ebe o mę ni unu cho ni m ghoṣi onu ni Kraiṣti ri ime m e ku nke-esi. Kraiṣti a ra gi ęka-alulua e son onu—mba! O gi iken e me ihien ime onu. ⁴ Osuon'a ni we kpogbu e elu-obe nọke onye nwonleni iken, o huṣi nwan ndun ghahani iken Osolobue. Ime e, enyi nwen nke rizikwo ke ndi nwonleni iken; kani, o me nke eka enyi k'e gi son unu, enyi k'e son e gi iken Osolobue bi, gi iken Osolobue hu son unu.

⁵ Lekpo ni enwen unu, ni unu marin ke unu hu ime okukwe. Lele ni enwen unu. Unu amarin ni Jizos' Kraiṣti ri ime unu? Unu a maringho nu—sunkpan ni unu a dangwo nlele hu.

⁶ M nwon olil' enya ni unu k'a hun a ni enyi nwen adanni nlele hu. ⁷ Kani, enyi hu e me ekpere a rijo Osolobue, amangbe unu e me ihien owule rileni mma—ele keni we si ni enyi puha ohunma, ni enyi a runka orun ime igunrun unu, kama, keni onu mehu ihien ri mma—osuon'a ni enyi no ke ndi dan nlele hu.

⁸ Makeni, enyi a saeka me ihien owule e gbondon ezioku, kama, ihien a kwadon ezioku suo ke enyi e me.

⁹ Enyi a ghoghọ aghoghọ omeni enyi ezeni bu onu e zegho. Ekpere enyi wu ni unu zuchanrin oke. ¹⁰ Ya hain m gi deni unu ihien ndini ogenni m keleni bia ebahun unu ri, amangbe m'a bia, e gi m iken hu Di-nwonni-enyi ye m gi du unu gi eka-iken son unu—iken hun o ye m gi me unu sue, ele hun m'e gi tikpo unu.

¹¹ Nke ikpazuun, umune m, ghoghoma ni; [nodi ni ohunma!] Bihuto ni eka; a gba ni ibe unu umę; e nwon ni obi ohu; e gi ni udon e bi. Unu me enina, Osolobue hun udon le ihien-osusuo gha eka a bia k'a nọyeni onu.

¹² Dide ni ibe onu odide ri nsọ. Ndi nke Osolobue ile e zi ekele unu.

¹³ Efo ma Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi le ihien-osusuo Osolobue le mmeko ri ime Mmon-nsọ ya nọyeni onu ile.

Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Ndi Galeshja

¹ Mmē wu Polu de ekukwo-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen—ele hun ihian zi mobu hun ndi-okiki wu ihian tumē—kani hun Jesu Kristi le Chuku-Nedi hun gha ime onwun weli Jesu Kristi tumē. ² Mmē le umunē enyi ime Kraistī ndi mmē le wē rī ebeni gba de ẹ. Enyi dejenni uka rī ichen-ichen risonmē Azuun Galeshja ya.

³ Efoma le udon hun gha ẹka Osolobue Nedi enyi le Di-nwōnni-enyi wu Jesu Kristi bja ya rinī onu.

⁴ Nna enyi wu Jizos' Kraistī we ndun a ye makē ifiri njo enyi, keni o gbapuha enyi ime eje-agboni rī ogenni, igi mēzu uche Osolobue enyi wu Nedi enyi. ⁵ Ogho ya rinī Osolobue Nedi enyi jēnrin ejen! Iseē.

Ozioma Ozo Arja

⁶ O tu m enya ni unu a latomakenrinkēzi onye hun gi ifiri efoma Kraistī kpo unu, nabanhanma “ozioṃa ozo”. ⁷ Ele ni ozioṃa ozo rī ari, kani o nwongho ndi rī e ye unu nsongbu, e mē obi eruzile unu alī, a cho ni wē rukpo ozioṃa Kraistī.

⁸ Kani, osuon'a ni enyi le enwen enyi mobu mmōn-ozu ghade enu-igwee bja e zime unu “ozioṃa” ozo hun wulenī hun enyi zi unu, onye ahun ya wuru onye wē bu onu—ya la ntikpo jēnrin ejen! ⁹ Ke enyi don ku mbu, m rizi nwan e ku ẹ: omēni onye owule rī e zi onu “ozioṃa” ozo wulenī hun onu nabanhanguu mbu, ya wuru onye wē bu onu: ya la ntikpo jēnrin ejen!

Jesu Tume M, Ele Ihian

¹⁰ M rīde nwan a cho ni ihian kuni m ohunma ra Osolobue? Ra a chomaguo m nwan ni m mē n'o sūo ihian? Omēni echen ke m rikwo a cho ni m mē n'o sūo ihian, ya wu ni ele m igbon Kraistī.

¹¹ Umunē m, m cho ni unu marin ni ozioṃa m zi aghani ẹka ihian bja; ¹² amunnarinni m ihian ya; ele ihian kuzi m'ẹ. Kama, Jesu Kristi le enwen ẹ we ẹ ghosi m.

¹³ W'a ra ru uka a, unu a nugo ke m don bi mbu, ogen m gi rī e fe ofufe ndi Ju le nke Iwu Mozizi: ke m don kpokpokemē uka Osolobue, cho ni m tikpo a.

¹⁴ Ime ofufe enyi wu ndi Ju, mmē ka ndi isi-otu m bu oda ofufe e fe ogen ahun. M'e mēkenmē oku omēnali ndi nedi enyi wē.

¹⁵ Kani, ogen o gi sūo Osolobue, hun gi efoma a hoto m, kpo m—ke m rīde efō nne m, ¹⁶ o nō mē m marin Nwa a, keni m zi ndi anī ndi ozo wulenī ndi Ju ozi banyeni ya wu Nwa a. Ogen o gi mē ẹ, ejenni m d'e kunrun ihian n'o gwa m ihien owule mobu buche ni m ihien owule. ¹⁷ Ejendeni m Jerusalem d'e kunrun ndi bu m uzō wuru ndi-ozu pu-ichen, kama, m nō shi Arabja ozigbo. O meguu, m nō gha ebēhu kinhenzi Damas'kosi. ¹⁸ Ahua ẹto a ghafeguu, m nō shi Jerusalem d'a hun Kefasi wu Pita; m nō son ẹ nodi akp'ohin mmisen. ¹⁹ O nwōnni onye ozo m hun ime ndi-ozu pu-ichen hodunī, wezuka Jemisi nwene Di-nwōnni-enyi.

²⁰ M rī a gwa unu, id'enya Osolobue, ni ihienni m rī e de ni unu wu ezioku, ele ntū!

²¹ Omeguu, m nō jēn Azuun Siria le Silisia. ²² Ndi uka Kraistī hun risonmē ẹgbere Judia e ke marin m omarin-enya ogen ahun. ²³ Wē nu a hu a nu ni wē

si ni “Onye ahun te ri e kpokponi enyi mbu rizi nwan e zisonme ozi okukwe ahun o te cho n'o tikpo!” ²⁴ We no gi ifiri m ja efan Osolobue mma.

Isi Nke Ebuo

Pita, Jemisi le Jonu Nabanhan Polu Anabanhan

¹ O mepu ahua mmeno, m no shizi Jerusalem. Mme le Banabasi wi ogen ahun, m nozi weri Taitosi. ² M jen ebehu makeni o nwon ihien Osolobue ghosi m; m no kowa ni we ozioma hun m ri e zi ebe ndi wuleni ndi Ju ri. Kanj m me e usuo—egbata mme le ndi we weri ni we wu ndi-isi suo—amamgbe o wuru ni m ri a gba oso olal'iwu mobu ni hun m gbafula a laguo iwi, o wuru ni orun m la iwi. ³ Awadeni we ikwa-ugun ye Taitosi mme le iya wi olu, osuon'a ni ele onye Ju, ni onye Grik ro— ⁴ kanj oku ikwa a ugun e te puhagho make ndi hun gi nzuzue rubanhan, e me ke si we wu ndi kwerini. We bia d'a hundele udi inwonrin-enwen hu enyi nwon ime Kraisti, keni we wezi enyi che ime igbon. ⁵ Kanj, enyi ekweyi ni we kaka akpu-ohu, makeni enyi chokenme ni enyi chedon ni unu ezioku ri ozioma, keni unu marin a k'o richanrin.

⁶ Nke ndi hun no ke si we wu ndi-ndu—o nwonni ihien ohun we buche ni m. (Ihien owule we wu enwon ihien o wu ebe m ri, makeni Osolobue ara gbeyeni ihjan.) ⁷ Mba. Kama, o wede we enya ni Osolobue e yeguo m orun igbasha ozioma ebe ndi kwaleni ugun ri, ya wu ndi al ndi ozo wuleni ndi Ju, k'o don ye Pita orun igbasha n'a ebe ndi kwa ugun ri, ya wu ndi Ju. ⁸ (Makeni onye ohu hu gi Pita a run orun onye-ozu pu-ichen ime igunrun ndi Ju, ndi kwa ugun, iya gizikwo mme nwen a run orun onye-ozu pu-ichen ime igunrun ndi wuleni ndi Ju, ya wu ndi kwaleni ugun.) ⁹ Ogen Jemisi le Pita le Jonu, ndi hun we weri noke ndi-isi, gi hun ni eka Osolobue ri ime m, we no na mme le Banabasi eka, nabanhan enyi, ni enyi le we wu ohu. We no kweri n'o hugho mma ni mme le Banabasi jenme d'a runma ime ndi wuleni ndi Ju, ya wu ndi kwaleni ugun, uw le enwen we a runma ime ndi Ju, ya wu ndi kwa ugun. ¹⁰ Ihien ohu suo ke we sihu enyi me: enyi a nyanhankwo ndi-igbenye, hun a duzikwoni m.

Polu A Jugbo Pita Ime Antioku

¹¹ Kanj, ogen Kefasi wu Pita gi bia Antioku, m jugbo a elee-m, elee-i, makeni o mefie hun we hun enya ogen ahun. ¹² Makeni, ke ndi ahun Jemisi zih kekeni bia ebehu, Pita e son ndi wuleni ndi Ju e ri ihien-oriri. Kanj, ogen ndini gi biaguu, Pita no nye nko, o duzini ndi wuleni ndi Ju ri, makeni o ri a tu egun ndi ri itu ndi hun a kwadon ikwa-ugun. ¹³ Ndi Ju ndi ozo ri ebehu no son e mememe ihunnai ahun, nke wu ni e dufiede we Banabasi le enwen e. ¹⁴ Ogen m gi hun a ni ihien we ri e me le ezioku ri ozioma a dangbamani, m no no id'enya we ile si Pita, “Onye Ju ke i wu, kanj i ri e bi ke ndi wuleni ndi Ju, y'a ra bi ke ndi Ju. Nani ke i donzi nwan a cho ni i wa obibi ndi Ju ye ndi wuleni ndi Ju olu?”

Okukwe Suo

¹⁵ M nozi si Pita, “Nke enyi le enwen enyi, ndi Ju mu enyi, enyi ele ndi hun w'a kpo ‘ndi wuleni ndi Ju, ndi ome-njo.’”

¹⁶ Bu enyi a maringho ni ele idonme Iwu ke Osolobue gi e kuni ihjan ohunma, kanj ikwerini Jesu Kristi, gi e e don enya. Ifiri e, enyi le enwen enyi e kweriguo ni Jesu Kristi, keni Osolobue kuni enyi ohunma, makeni enyi kwerini Kraisti, gi Kraisti e don enya, ele makeni enyi e donme Iwu Mozizi. Makeni, Osolobue ekukoni onye owule ohunma makeni onye ahun e donme Iwu. ¹⁷ Kanj, o me nwan ni, ebe enyi no ri a cho ni Osolobue kuni enyi ohunma makeni enyi ri ime Kraisti, a hun w'a ni enyi le enwen enyi wu ndi njo, ya wu Kraisti a kwadon

njo? Kaka! ¹⁸ O me nwan ni a tundonzime m ihien m tikpo, ya wu m ri a ghosi ni m dan Iwu ogen m gi tikpo a. ¹⁹ Eghęę, make ni, e giguo m ihien ri ime Iwu nwunnahin Iwu, ke ni m hun uto rin i Osolobue ndun. ²⁰ A kpogbuguo we mme le Kraisti enu obe Kraisti. Elezi mme ri ndun, Kraisti ya ri ndun ime m. Ndu ni m ri nwan e bi ime ehu, m ri e bi e ghahani okukwe m nwe ime Nwa Osolobue, hun nwe ihien-osusuo m, we enwen e ye make ufiri m. ²¹ Emeko m efoma Osolobue wuru ihien na iwi—make ni, omeni ezie ro ni ihian donme Iwu, Osolobue e gi e kun'e ohunma, ya wu ni onwan Kraisti nwun la iwi!"

Isi Nke Eto

Iwu ra Okukwe?

¹ Ewu ndi Galeshja, ndi-nzuzu! Onye me onu ihien ni? Bu id'anya unu ke we no ghosichanrin ni we kpogbu Kraisti elu obe. ² Ihien ohuni suo ke m cho ni m marin? gwadele ni m, nani ke unu don nwehen Mmon-nso? Unu nwehen e ghahani idonme Iwu ra ghahani ikweri ozioma unu nu? ³ Eri ra ke unu e zuzuhan? Eka Mmon-nso ke unu gha bidon; onu ri nwan a lili ma ni onu gi iken unu—iken ihian—mecharin a? ⁴ Ni m judele unu: afunfun nei ile unu ta wu nke olal'iw? Ra o laguode iwi nke-esi? ⁵ Osolobue hun e ye unu Mmon-nso a, a run onun atu-nya ime igunrun unu, o ye unu ya make ni unu ri e donme Iwu Mozizi ra make ni unu hu a nu e kweri ihien unu nu?

⁶ Nke Ebrahim, Ehuho-nso si ni "O kweyeni Osolobue, Osolobue no gun a yen'e, kpo a onye ri ke Osolobue cho." ⁷ Gi ni onwan marin ni ndi hun wu ezigbo unu Ebrahim wu ndi kwerini. ⁸ Ekwkw-nso e kutoguo a ni Osolobue jenko d'e gi ifiri okukwe ndi wuleni ndi Ju kuni we ohunma; o si ni Chuku zi Ebrahim ozioma edei, si, "Ndi ani ile jenko d'e nwehen ngozi ghahani i." ⁹ Ya wu, ndi hun kwerini k'e son Ebrahim hun kwerini wuru ndi we gozi agozi.

¹⁰ Ndi hu gi idonme Iwu e don enya a wuruole ndi we bu onu. Make ni, Ehuho-nso si, "Onye owule hun ghaleni e donme ihien ile we de ime ehuho Iwu, e henringuo onye we bu onu!" ¹¹ O weguu nwan enya n'o nwonna onye owule hun Osolobue jenko d'e kuni ohunma make ni o donme Iwu. Onwan wu ezioku, make ni, Ehuho-nso si ni, "Okukwe ke onye ri ke Chuku cho k'e gi ri ndun." ¹² bu ele okukwe ke Iwu gi a run, make ni, Iwu le enwen e e kuguo ni, "Onye hu hun ri e donme ihien ndini ile Iwu ku k'e gi ri ndun make ni o ri e donme we."

¹³ Kraisti gbafula enyi ime abumonu Iwu ghahani igi ifiri enyi henrin onye we bu onu. Make ni, Ekwkw-nso si ni, "Onye owule we hogbu elu osisi a wuruole onye we bu onu." ¹⁴ O gbafula enyi ke ni ngozi Osolobue gozi Ebrahim hun uto biani ndi ali ndi ozo ile hun wuleni ndi Ju, ghahani Kraisti wu jizosi, ke ni enyi hun uto gi okukwe nwonhen Mmon-nso hun Osolobue kwe nkwa a.

Iwu Le Nkwa Osolobue

¹⁵ Umune m, ni m gi ihien w'e me uhuhin ile kowa ihien: madu ebuo kweregbama hu banyeni ihien owule, biyeguo a eka, o nwonna onye owule k'a saeka kagbu e mobu we ihien owule chen'e. ¹⁶ Ogen Osolobue gi kwe nkwa hu, o kwe Ebrahim le nwa a ya wu nkwa, Ehuho-nso asini "Um i" ya wu, hun kari onye ohu; kani o si "nwa i" ya wu ohu suo—hun wu Kraisti. ¹⁷ Ihien m gi e k'u wu ni Osolobue e biyeguo nkwerigbama hu eka, tume e; ya wu ni Iwu we webanhan ogen o gi mepu orogbo ahua iri-kwasị-ogun kwasị nnu as'eka kagbu nkwerigbama hun Osolobue biyeguo eka le nkwa o kwe ime nkwerigbama ahun. ¹⁸ Make ni, omeni idonme Iwu ke we gi e nwonhen ihien

Osolobue kwe nkwa a, ya wu ni elezi n'o kwe nkwa haịn we gi e nwehen e. Kani, ezioku-ezioku, Osolobue ye Ibrahim ya ofe igi mezu nkwa a.

Ki Haịn Nwan We Gi Ye Iwu Hu?

¹⁹ Ki wuzi nwan mkpa Iwu hu ri? We webanhan a ni ihian e gi e a marin njo le mmefie, a marinzi njo we le mmefie we, d'e ru ogen nwa ahun, onye hu we kwe ya wu nkwa e gi bia. We gha aka ndi mmon-ozu tumu ya wu Iwu, we e ye uko ye we. ²⁰ Kani w'a ra cho uko ebe onye ohu sio no e me ihien. Osolobue gi aka a me ihien e ogen o gi kwe Ibrahim nkwa ahun.

²¹ Ari me ku ni Iwu wu enenren nkwa Osolobue. Kaka akp'ohu! Make ni, omeni we te ye iwu hun a saeka e ye ihian ndun, nke o wuru ni, ezioku-ezioku, onye donme e, o wuru onye ri ochan. ²² Kani Ehuhuo-nsu e kuguo a ni ihian ile ri ime egbun njo, ku e hun we enya, keni o wuru ni uzo ohu sio ke we gi e nwehen ihien Osolobue kwe nkwa a. Uzo ohu hu wu ikweri ni Jesu Kristi, gi Jesu Kristi e don enya: onye kwere, o nwehen e. ²³ Ke enyi kelenu kwere ni Kraisti, Osolobue bu enyi donme okpuru Iwu, kpokin enyi ye, noko ndi ngan, e che ogen okukwe e gi bia. ²⁴ Ya wu, Osolobue tumu Iwu n'o wuruni enyi onye bu mkpinsi e lepu enyi enya, d'e ru ni Kraisti a bia, keni, o ru, o gi okweri enyi jenko d'e kwere ni Kraisti kuni enyi ohunma. ²⁵ Kani, hunni enyi kwereguu nwan, enyi arizi okpuru onye-nlepu-enya.

²⁶ Unu ile wu umu Osolobue ghahanu okweri unu kwere ni Kraisti wu Jizosi, ²⁷ make ni, onu ile, hun we buguu che ime Jesu Kristi ghahanu ime onu mirin-Chuku, e yiriguo Kraisti. ²⁸ Ya wu ni o nwonzi ihien ri ichen egbata ndi Ju le ndi wuleni ndi Ju; egbata igbon le onye nwon enwen e; egbata ikennyu le ikpoho: enyi ile wu ohu ime Kraisti wu Jizosi. ²⁹ O me nwan ni enyi wu nke Kraisti, ya wu ni enyi wu umu Ibrahim, ni enyi k'e nwonhen ihien Osolobue kwe nkwa n'o k'e ye.

Isi Nke Ẹno

Unu E Nweringuo Enwen Unu!

¹ Ihien m ri e ku wu ni, ebe nwa ahun jenko d'e nwonrin ihien nedi e kelenu ru ogo, o rihu ke igbon, ihien ichen ari a, osuon'a ni ihien ile wu nke e. ² O risonme okpuru ndi e du n'e le ndi e lepu a enya d'e ru ogen hu nedi e kaye. ³ Erija k'o ri enyi ke enyi kelenu ru ogo, ya wu ke enyi kelenu kwere, enyi wusonme igbon ihien ndi hun a ki obibi ri ime uwan. ⁴ Kani, mgbe ogen gi zu, Osolobue no zihie Nwa a; okpoho mu a; we mu a ye okpuru Iwu. ⁵ Osolobue zihie e n'o hun uzo egbari ndi ri okpuru Iwu, keni enyi henrin umu Osolobue, umu Osolobue ru ogo umu. ⁶ Make unu wu umu, Osolobue no zihie Mmon nke Nwa a ye ime obi unu; Mmon ahun ri nwan ime enyi ile a hi, "Baba! Baba-Nedi m!" ⁷ Ya wu nwan ni y'elezi igbon; nwa ke i wu. Ebe o me ni nwa ke i wu, Osolobue k'e keye i ihien e.

E Kinle Ni Azuun Ime Egbun

⁸ Mgbe mbu, ogen unu kelenu marin Osolobue, unu wu igbon mmon ndi hu furuleni w'e fe, unu e fe we e fe. ⁹ Kani hunni unu maringuu Osolobue—mba, hunni Osolobue maringuu unu, kini ke unu kinkozini azuun d'e kunrun mmon ndi ahun le ihien ndi hu ndun guu? Unu cho ni unu henrinzi igbon we? ¹⁰ Unu e mesonme mmemme we gi a nyanhansonme uhuhin le ifon le ogen le ahua ri ichen-ichen! ¹¹ Egun unu rikwo a tu m, ni ikenkwo orun ile m run ebe onu ri a laguo iyi!

12 M rị a rịọ ụnụ umunę m, rị nị kę mme, makaeni a rigwo m kę ụnụ. Ụnụ emeni m njo. 13 Ụnụ a maringho nị emu rị a kuni m ogen ahun wu ihien wehene m oghere m gi zi ụnụ ozioma isi-ibuzo ahun. 14 Kani, osuon'a nị ehụ hun rị e sngbuni m wuru nị ụnụ ibu le ihien-nlele, ụnụ elegberini m, ụnụ ajuni m; kama, ụnụ nabanhan m nọke si m wu mmọn-ozị Osolobue, nọke si m wu Kraịstị le enwen ę. 15 Kị mezi ighoghọ hụ ile ụnụ nwe ogen hụ?! M k'a s'eka shia eri nị, omeni o rị nfe, nke ụnụ e te guye m akpuru-ęnya ụnụ, omeni o te k'e yeni m ęka! 16 Kę m henrinni enenren onu makaeni m gwa ụnụ ezioku?

17 Ndi ahun rị nwan a liliima nị we dori onu, kani ele ihien rị mma kę we bu obi! Ihien we bu obi wu nị we wepu onu ebe ụnụ rị, keni ụnụ buchanrin obi ụnụ che ebe we rị. 18 O hughokwo mma ibu obi e che ihien enina, e mekenme oku ę—omeni ifiri ihien rị mma ro, omeni w'e me ę ogen ile—ele mme le ụnụ nodihu suo.

19 Umụ m hun rị m obi, ime ụnụ e memezi m, oku ụnụ a kpamazi m, d'e ru nị ụnụ e sonmecharin Kraịstị. 20 K'o te rị m, m rị nwan ebe ụnụ rị kikenni, keni m hun uzọ gbuhuto olu, makaeni obi eruzini m ali ebe ụnụ rị!

Ihien Polu Gi Sara Le Haga Ghosi

21 Gwadele ni m, ụnụ ndi choko nị ụnụ rị okpuru Iwu, ụnụ anuni ihien Iwu Mozizi ku? 22 We de ę ime Iwu nị Ebrahim mu ikennyę ebuo: Haga, nne ohu wu igbon; Sara, nne hun-ębo nwe enwen ę, ele igbon. 23 We mun'a hun nne ę wu igbon kę ihian don a mu nwa; kani we mun'a hun nne ę nwe enwen ę ghahani nkwa Osolobue kwe.

24 ęnyi k'a s'eka gi ihien ndini ghosi ihien: ikpoho ebuoni nokin ęnya nkwerigbama ebuo. Ohu wu hun we no elu Ugu Sainai meme. Ohun kę Haga nokin ęnya a; o mu umu, a wuru we igbon. 25 Haga nokin ęnya Ugu Sainai, hun rị ime atu ali Arebia. O ghosi obodo Jerusalem hun rị ogeni, makaeni Jerusalem le ndi rin'a wu igbon kikenni. 26 Kani Jerusalem hụ hun rị enu- igwee nwon enwen ę, ele igbon. Iya wu nne ęnyi. 27 Makaeni Ehuho-nso si,

“Ghoghoma nwan!

Iyü wu agan,

hün mutuleni nwa!

Kwankpoma ebu! Yime oro!

Iyü, hün marituleni ufu-nwa!

Makeni, umu okpoho hụ we jutọ,

a karigwo

nke okpoho hụ ya le di ę bi!”

28 Umunę m, ụnụ wu umu Osolobue ghahani nkwa hụ o kwe, nọke kę Aziki don wu. 29 Kani, o rị nwan k'o rị ogen hụ: ogen ahun, nwa we mu kę ihian don a mu nwa kpoko hun we mu ghahani Mmọn nke Osolobue. 30 Kani, kini kę Ehuho-nso ku? O si, “Chupu igbon hụ le nwa a; makaeni nwa igbon hụ esonko nwa okpoho hun nwon enwen ę keru uku.”

31 Umunę m, ya wu nị ęnyi ele nwan umu igbon-okpoho hụ, kama, umu okpoho hun nwe enwen ę kę ęnyi wu.

Isi Nke Isen

Unu E Werigwo Enwen Unu!

1 Kraịstị gbafuha ęnyi keni ęnyi wuru ndi nwe enwen we. Wuzokenme ni nwan kę ndi werigwo enwen we! Anikwole ni we kpomazi unu ęgan igbon!

² Gọn ni ntịn! Mmẹ wu Pọlu rị a gwa ọnu nị ọnu nị wẹ kwa ọnu ugun, ya wu nị o nwonni erere Kraịstị k'a ban nị unu. ³ M rị a gwazị okennyẹ ọwụlẹ hun k'a nị wẹ kwa a ugun ya kwademkwọ nwan n'ọ dọnmẹchanrịn Iwu ile. ⁴ Onyẹ ọwụlẹ rị nwan e dọnmẹ Iwu, e gi ẹ e ro ni Osolobue rị e kun'ẹ ọhunma, a ghaguokwọ ime Kraịstị pụ; ọ ghaguokwọ ime efoma Osolobue danpụ. ⁵ Kani, okukwe lẹ iken Mmọn-nso ke ẹnị nwen gi rị e chekenmẹ ọhunma ahun Osolobue jenko d'e kuni ẹnị, hun ẹnị rị a tu ẹnị a. ⁶ Makeni, ime Kraịstị wu Jizosị, ikwa-ugun lẹ akwanị-ugun enwonni ihien ọ wu. Ihien rị mkpa wu okukwe hun gi ihien-osisusọ a ghosị n'ọ hu a.

⁷ Unu te rị a gba-oso ọhunma! Onyẹ bu uke che ni unu, unu gizileni e sọn ezioku? ⁸ Ełekwọ Osolobue hun kpọ ọnu dunye ọnu ụdị ọdunyenil! ⁹ O rihu ke wẹ don e ku ẹ, “Ekerẹ yisti sọọ ke w'e buchehu, ọ ghagbari flawa bredi hu ile.” ¹⁰ Kani, makeni a maringho m ihien Di-nwonni-ẹnị k'a saeka me ime ndun ọnu, obi ru m ali nị unu eroko ihien ichen, sọnmẹ nkuzi ọzo. Onyẹ hu rị e nuhunmẹni unu—onyẹ ọwụlẹ ọ wu—k'a narinriri afunfun rin'a.

¹¹ Umunẹ m, omẹni echẹn ke m rikwọ a kuzi nị ikwa-ugun rị mkpa, kị haịnzi wẹ gi e kpokpo m? Omẹni ezioku rọ nị m rị a kuzi nị ikwa-ugun rị mkpa, ya wu nị ozi m rị e zi banyeni obe Kraịstị e ke gha e buhe oku. ¹² K'ọ rị m, ndi hu rị e ye unu nsongbu e jen d'a waradẹ enwen wẹ, eledẹ ikwa-ugun sọ!

Aniẹ Enwen I Kị I

¹³ O me nke unu umunẹ m, Osolobue kpọ unu d'e weri enwen unu. Kani, egikwole ni nị ọnu e werigwo enwen ọnu memẹ k'ọ rị ọnu, rikẹ ihian-mmaka; ka gi ni ihien-osisusọ e fetari ibe unu. ¹⁴ Makeni, wẹ wegbamachanrịn Iwu ile che ime akpụ iwu ohu hun wu “Ihien ibe i k'a suoriri i ke ihien enwen i don a sọọ i.” ¹⁵ Kani, omẹni unu hu a tagbu ibe ọnu e ri, kpachanfukwọ nị nwan ẹnị, amamgbe ọnu e gbupụ ibe ọnu!

Mmọn-nso Lẹ Ihian-mmaka

¹⁶ M si unu, a nị nị nwan Mmọn-nso a kị unu, makẹ unu gha e me ke ihian-mmaka. ¹⁷ Makeni, ihien ihian-mmaka a cho ẹlẹ ihien Mmọn-nso a cho; ihien Mmọn-nso a cho ẹlẹ ihien ihian-mmaka a cho. Wẹ ẹbuọ a lusun ibe we ọgun, nke wu nị, y'a saeka me ihien i cho. ¹⁸ Kani, omẹni Mmọn-nso rị e du unu, ya wu nị unu arizi okpuru iwu.

¹⁹ Ihien ihian-mmaka e me puhachanrịn ifon; wẹ wu ihien ndini: ughere, ibi obibi rileni ochan, ime ihien-ifenren, ²⁰ irua-mmọn, ibu-nshi lẹ igi iken ejem-mọn a run, idu-enenren, ikpe, ẹnị-ufu, eje-olulu, icho nke-i nke-i, nkebe, izuọ ẹka-nke, ²¹ iwe-ẹnị, igbu-ochu, iramany a tu, eje-mmemmẹ lẹ ihien ndi ọzo nọ ẹrira. M rị nwan a gba unu mkpnsin-ẹka ke m don gba unu ya mbu, nị ndi hun e me ihien ndi nọ ẹrira a banko Ali-eze Osolobue.

²² Kani, ihien Mmọn-nso a mipuha wu: ihien-osisusọ, ighoghọ, udon, ndidi, efoma, ime-mma, iwu onyẹ wẹ gi e don ẹnị, ²³ ime-juu, ikwondon-enwen-ihian. Onyẹ me ihien ndini adanni iwu ọwụlẹ. ²⁴ Ndi hun wu nke Kraịstị wu Jizosị a kpogbuguọ ihian-mmaka wẹ te wu lẹ ihien a gunn'a lẹ ihien a sọon'a enu obe Kraịstị. ²⁵ Ebe o me ni Mmọn-nso e ye ẹnị ndun, nị ẹnị e bi ni nwan ke ndi Mmọn-nso rị a kị. ²⁶ Ełẹ hun ẹnị e gi a pache mọbụ a kpasu ibe ẹnị iwe mọbụ e we ni ibe ẹnị iwe-ẹnị.

Isi Nke Isin

E Bu Ni Ibu Ibe Unu

¹ Umunę m, onye mę njo, unu ndi ri e bi ke Mmon-nsọ cho, gi ni nwayo wekinhen e. Ka kpachanpukwo ni enya amangbe onwunwan a biazikwo ni unu nwen. ² E bu ni ibu ibe onu. Unu gha e mę e, ya wu ni onu hu e mezu iwu Kraisti. ³ Onye ri e ro n'o nwongho ihien o wu bu o nwonni ihien o wu ri e dufie enwen e. ⁴ Onye-onye ya lele ihien o ri e mę. Omeni o hugo mma, ya honron make ihien ri mma o mę, ka y'e gile enwen e tuni onye ozo, ⁵ makeni onye-onye furu n'o buru ibu e.

⁶ Ndi we ri a kuzi oku-Chuku furu ni we keye ndi ri a kuzi ni we oku-Chuku ihien-oma owule we nwon. ⁷ Edufiekwole ni enwen onu: Osolobue anikokwo onye owule megbu e; ihien onye kun k'o k'a ghorj. ⁸ Omeni ugbo we kunye e wu ime-ihien a suo ni we, we k'a gha ugbo hu ghorj ntikpo; omeni ugbo ime-ihien a suo Mmon-nsọ ke we kunye e, we k'a gha ebegu ghorj ndun-itebite. ⁹ Ya wu, ndun ime ihien ri mma y'a gukwole enyi. Makeni, omeni enyi aninj ndun guu enyi, ogen ru, enyi jenkọ d'e ri erere e. ¹⁰ Ya wu, ni enyi gi ni nwan oghere ile enyi nwe e mę ni onye owule ohunma, tumadu ndi hun ri ikpun-ulo okukwe.

Mkpinsin-eka Ikpazun Le Ekele

¹¹ LEE NI AKPuru-ekukwo Ndinj NỌ JAGBO-JAGBO M GI eka M DENI onu. ¹² Ndi hun ri a cho ni we gi ihien enya e legha du eka obi, uwe ri nwan a cho ni we wa ikwa-ugun ye unu olu. We ri e mę e amangbe we e gi ifiri obe Kraisti kpokpo we. ¹³ Ke ndi hun kwa ugun le enwen we aride e donme Iwu, bu we hu a cho ni unu kwa ugun keni we gi ihien ri unu ehụ nyan isi: ni unu e donmeguo omenali hun w'e legha enya. ¹⁴ O bughari m! Egiko m ihien owule nyan isi, wezuka obe Nna enyi wu Jesu Kristi. E gigu we obe hu kpoebu uwanj—o wuru ihien nwunni ebe m ri, zizikwo obe hu kpoebu m—a wuru m ihien nwunni ebe uwa ri. ¹⁵ Ke ikwa-ugun ke akwanj-ugun arinj mkpa, kaka! Ihien ri mkpa wu ni we kedonzi ihian. ¹⁶ Udon le omiken ya rinj ke we han gi usonronni e bi—uwe wu ndi Izrelu Osolobue nke-esi!

¹⁷ Gha ogeni e jen, onye owule egizile oku ikwa-ugun ye m nsongbu, makeni apa ehụ we rusonme m make ufiri Jesu husonme m ehụ.

¹⁸ Umunę m, efoma Onye-nwonni-enyi wu Jesu Kristi ya noyeni unu ime-mon. Isee.

Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Ndi Efesosi

Ekele

¹ Mmē wu Polu de Ekukwo-ozini. M wu onye ozi pu-ichen Kraisti wu Jizosi ghahani uche Osolobue. M ri e dejenni ndi nke Osolobue ri Efesosi, ndi we gi e don-nya ime Kraisti wu Jizosi. ² Efoma le udon, hun gha aka Osolobue Nedi enyi le Onye-nwonna-nyu wu Jesu Kristi bia, ya noyeni unu.

Ngosi Enyi Nwon Ime Kraisti

³ Ekele ya ri ni Osolobue, onye hu wu Osolobue le Nedi Onye-nwonna-nyu wu Jesu Kristi, n'o yeole enyi ngosi ime-mmōn ile ri elu-igwee makeni enyi ri ime Kraisti.

⁴ Ni Osolobue d'e kede uwa, o hotogole enyi ime Kraisti, makeni o nwe ihien-osusuo ebe enyi ri—keni enyi wuru ndi ri nsō, nwonleni nkoriani enya Osolobue. ⁵ O no kwademe ni, o ru, o munrun enyi ye ikpun-ulo a ghahani Jesu Kristi—makeni o suoghō a, makeni uche e ro. ⁶ O me e keni we gi e ja Osolobue mma make oken efoma o me, hun o hukpu enyi ghahani ezi Nwa a! ⁷ Makeni enyi ri ime Kraisti, enyi a wurule ndi we gi edeke e gbari—ya wu ni Chuku a gbahariguo enyi njo; ifiri oken efoma a k'o gi me e. ⁸ O gi amamihien le nghota a ile me ni enyi oken efomani. ⁹ O no nwan me enyi marin ihien o bu obi, hun o te zueme; ihien hun o kwademe ketekete n'o jenkō d'a runfaha ime Kraisti. O meguo enyi marin a makeni o suoghō a n'o me erira. ¹⁰ Ihienni o bu obi wu ni, ogen zu, o wegbama ihien ile che okpuru Kraisti—ke ihien ri elu-igwee ke ihien ri enu-uwa.

¹¹ Makeni enyi ri ime Kraisti, ihien Osolobue e ruguo enyi aka—makeni Osolobue, hun e me ihien ile hun o me n'o gi e mezu uche e, gi aka a hoto enyi ketekete n'o gi enyi mezu uche e. ¹² O me e keni enyi ndi ibuzo tukwasi Kraisti obi hun uzo wuru ihien we gi ifiri e a ja Osolobue mma n'o nweke ogho.

¹³ Ke unu le enwen onu, onu henrinzikwo ndi nke Kraisti ogen onu gi nu oku hu wu ezioku, kweri—oku ahun wu ozioma ahun unu gi nwehen nzuopuha. Unu e kweriguu ni Jesu, Osolobue no bu Mmon-nsō o kwe nkwa a che ime ndun unu, gi e ye unu ahima a—gi ghosi ni unu wu nke e. ¹⁴ Mmon-nsō ke Osolobue e bu uzo e ye; iya ke Osolobue gi a ghosi ni enyi jenkō d'e nwonhenchanrin ihien ile o kwe nkwa—o ru ogen ahun Osolobue k'e gi werichanrin enyi—enyi ndi o gbariguu. Onwan k'e wehe ni Osolobue ojija-mma n'o nweke ogho.

Ekpere Polu Me Ni Ndi Kwerini

¹⁵ Iya hain o gi me ni, kete m'a nule oku okweri unu kwerini Di-nwonna-nyu wu Jesu le ihien-osusuo unu nwon ebe ndi nke Osolobue ile ri, ¹⁶ akusituni m iye Osolobue ekele make ufiri unu. M hu a nyanhan unu ogen ile m gha e me ekpere. ¹⁷ M'a rjo Nedi hun nwe ogho, hun wu Osolobue Onye-nwonna-nyu wu Jesu Kristi, n'o ye unu mmōn imarin-ihien; ya ghosisonme unu ihien—ke unu don ri a marinwaye e ohunma. ¹⁸ M'a rjo a onwan keni enya ime-mmōn unu shiapu, unu a hun uzo marin ihien ahun o buto o gi ifiri e kpo unu, marin ke ihien o kwademe o jenkō d'e ye ndi-nsō a hihan ogbe, marinzikwo k'o nwehan ogho; ¹⁹ onu a ghotazi ke iken o gi a run orun ime enyi ndi kwerini han, iken

hụn wẹ ghaleni a sa eka e ku k'ọ han, hụn han ke ikẹn o gi wuru Osolobue. ²⁰ Ya wu ikẹn k'ọ ghoị oge n o gi gha onwun weli Kraịstị, m'ẹ nodi anị eka-nni ẹ ime elu-igwee; ²¹ nke wuni Kraịstị kachanrin okiki ile le ikẹn ile ri ichen-ichen le ihien ile w'a gbaye agbaye le efan le nzere ile—eledede ndi ri ogenni suo, kani kezi ndi rida oge hụn lalanị. ²² Osolobue e weguo ihien ile che e okpuru uku, tume e Onye-isi uka. Onye ihien ile ri okpuru e. ²³ Uka wu ehụ a; ime uka ke ihien ile banyen'e ri; ya le enwen e wu onye hụn ri ebe ile, hụn e me ihien ile e zu oke.

Isi Nke Ebuo

Wẹ Gha Onwun Wepuha Enyi Shi Ndun

¹ Oge mbu, onu wu ndi nwunni, make njo le mmefie ² unu ri e mesonme. Oge hu, unu e son eje-uzo ndi uwa, e son onye hụn ikẹn eje-mmọn ri elu ri okpuru e, mmọn hu hụn ri nwan orun ime igunrun ndi hu e nupu-isi okpuru Osolobue. ³ Ezie, enyi ile te ri e bi ke we, e me ihien owule a suo ehụ enyi le obi enyi, e bi k'ọ ri enyi; e me ihien owule gunni enyi le ihien owule la enyi enya. Iwe-le-onuma Osolobue te rizikwo e che enyi nọke ndi ozo ile. ⁴ Kani, make ni Osolobue e meke onye-omiken, make ni o nwe oken ihien-osusuo ebe enyi ri—⁵ ke oge hu enyi te gide wu ndi nwunni make njo enyi, o no gha onwun wepuha enyi, me enyi son Kraịstị rizi ndun.

Efoma Osolobue ke unu gha nwe nzuopuha.

⁶ O ghaguo onwun weli enyi, o no wesi enyi elu k'ọ don weshi Kraịstị, me enyi son Kraịstị nodi anị ime elu-igwee—make ni enyi ri ime Kraịstị. ⁷ Osolobue me onwan n'o gi efoma hụn o me ni enyi ime Kraịstị me elu ile lalanị marin efoma a—hụn wẹ ghaleni a sa eka e kucharin k'ọ han. ⁸ Make ni, efoma ke Osolobue me ni unu zuopuha unu ghahani okukwe unu, ele unu gi eka unu me e, ihien Osolobue ye unu ofe ro—⁹ ele make ihien ihian run, amamge ihian e gi e nyan isi. ¹⁰ Ihien Osolobue me enyi wuru ke enyi wu. Osolobue ya ke enyi ye ime Kraịstị wu Jizosi, keni enyi hụn uzo e mesonme ihien oma ndi hu o kwademeto ni enyi ketekete ni uwe ke enyi k'a gha e mesonme.

Enyi Ile Wu Ohu Ime Kraịstị

¹¹ Nyanhan ni ni oge mbu unu wu ndi ali ozo—ebe ehụ ri; unu, hụn ndi Ju a kpọ “ndi kwaleni ugun,” a kpọ enwen wẹ “ndi kwa ugun”—o suo n'a ni ugun we ri e ku oku e wuhu nke ehụ suo, ihien eka ihian e meme. ¹² Nyanhan ni ni, oge hu, unu enwon Kraịstị; oge ahun, itumnye ke unu wu ebe ikpun-ulo ile ri Izrelu ri. Unu e te ri ime nkwerigbama Osolobue tume egbata ya le ndi nke e le nkwa ndi o kwesonme ime e. Oge hu, unu bi enu uwa bu unu e nwon olil'anya, unu enwon Osolobue ime ndun unu.

¹³ Kani, make ni unu ri ime Kraịstị wu Jizosi, e giguu we nwan edeke Kraịstị, ya wu ndun a, wezuhan unu hụn te ri ebe teni. ¹⁴ Make ni, Kraịstị le enwen e wu udon enyi—make ni o meguo ndi Ju le ndi ali ndi ozo wuru ohu, o giguu ehụ a le onwun a titu mgbon hụn te ri egbata we, ihien hu te ri egbata we, e buhe enenren. ¹⁵ O giguu onwun ahun o nwun kagbu Iwu le umu-iwu le odinali rin'a. O me e keni o ke agbo ohun, we ile a wuru ohu ime e, o gi we nokin enya azuun ebubuo hụn te rini, gi uzo ahun wehe udon egbata we—o mekozi ndi Ju le ndi wuleni ndi Ju, kani ndi kwerini Kraịstị.

¹⁶ Kraịstị me e keni o gizi erira wekinhenni Osolobue azuun ebubuo hu ime ehụ ohu, ghahani onwun o nwun elu obe; o gi uzo ni gbupu iwe ri egbata we, wehe udon.

19 unu a ghotā ya wu ihien-osisuso a, hun we ghaleni a ghotachanrin—keni ihien ile ri ime Osolobue hun uzọ jun ime onu.

20 Nke Osolobue, Onye hun k'e ri-eka gi iken e ri orun ime enyi runkarị ihien ile enyi k'a saeka rịo mọbu ro, runkarị a ohunma-ohunma, 21 ogho ya rin'a—ke ime uka a ke ghahani Kraisti wu Jizosi d'e ru agbo ile, jenrin ejen. Isee.

Isi Nke Eto

Ke Mkpamkpa Ehu Ile Dọn Wuru Ehu Ohu

1 Mmē, hun wu onye-ngan makeni m ri e jenni Di-nwōnni-enyi ozi, ri nwan a rịo unu ni unu bi obibi furu okpukpo Osolobue kpo onu. 2 E wenuachanrin ni enwen unu ali ogen ile; e me ni juu; e gi ni ndidi e son ibe unu. E gi ni uzoni a ghoji ihien-osisuso onu nwe. 3 Liliima ni uzọ ile ni udon risonme egbata onu, e kengbama unu, keni unu e gi e e chedon iri-ohu hu hun gha eka Mmonnsọ a bja. 4 Ehu ohu le Mmonnsọ ohu ri, nọke k'o don me ni olile-enya ohu ke Osolobue kpo unu d'e nwon. 5 Nna ohu ro; okukwe ohu ro; mirin-Chuku ohu ro. 6 Osolobue ohu ro—hun wu Nedi ihian ile, hun wu Nna ihian ile, hun gi ihian ile a run, hun rizi kwọ ime ihian ile.

7 Kani we yesonme onye-onye ime enyi oyiye ichen-ichen nọke ke Kraisti don cho n'o ye e. 8 Ya ke Ekukwo-nsọ gi si, “Ogen o gi lashi elu,

o weri ihien hu ken ihian egbun che ime egbun,
o no ye ndi ihian oyiye ichen-ichen.”

9 (Ogen Ekukwo-nsọ gi si, “O lashi elu,” k'o gi nwan “O lashi enu” e ku? Ya wu n'o buzọ hidanguu, shi ebegu kachanrin e mi ime ani. 10 Ya wu ni onye ohu hu hidanni wuzikwo onye hun lashi elu, ghafechanrin elu-igwere, keni o hun uzọ gi enwen e mejunkwama ihien ile.) 11 Iya yesonme oyiye ndini: o nwe ndi o ye oyiye iwu ndi-ozu pu-ichen, ye ndi ozo oyiye iwu ndi-amuma le ndi e zi ozi Osolobue si we zi, ye ndi ozo oyiye iwu ndi e jehnunmeni e zi ozioma, ye ndi ozo oyiye iwu ndi uko-Chuku le ndi-nkuzi. 12 O yesonme oyiye ndini n'o gi we a zun ndi-nke Osolobue ile ni we d'a run orun Kraisti leni o gi we e me ehụ Kraisti wu uka a gha ihun rike ulo we n'a tunshi elu. 13 O me e d'e ru ni enyi ile a wuru ohu ebe okukwe le imarin Nwa Osolobue ri, wuru ndi ka ehụ, sueruchanrin ogo Kraisti, nochanrin ke 'ya. 14 O me e make enyi gha a wuzi umueka, ndi ebi e bushi ihun-le-azuu, ndi nkuzi owule e buhunme ke ufere e buhunmesonme ihien, ndi ihian gi nkuzi ero le aghigho e dufie. 15 Kama, ni enyi a wuru ndi a gwa ibe enyi ezioke, e gi ihien-osisuso e me e, enyi ile e gi e e sue; enyi e gi erira suekunrun Kraisti, hun wu isi ehuni, richanrin ke 'ya. 16 Iya wu Kraisti gi ehụ. Makeni, iya me ehụ ile gi nyangbamachanrin ohunma-ohunma ghahani akwanran ile rin'a. Iya rizi e me mkpamkpa owule a sa eka a run orun run'e ohunma, hun ehụ ile gi a ri iken, e sue, e nwewaye ihien-osisuso.

Obibi Ohun Hun Ri Ime Kraisti

17 Ya wu, m ri e gi efan Di-nwōnni-enyi a gba unu mkpinyin eka, a gbashi unu 'ya iken: ebizile ni ke ndi hun ghaleni e fe Osolobue, ndi iroro we nwonleni isi. 18 Uche we a gbago ishi. Enwon we ndun Osolobue makeni o nwōnni ihien we marin ebe ezioke ri, obi we kpokinzi kwọ akpokin. 19 Makeni, ifenren arizi we enya; e wechanringuo we enwen we ye ihien-ifenren le ihien ile ru unyin ri ichen-ichen, a rizi we a sa eka e kwondon enwen we.

20 Kani, elokwo erira ke we kuzi onu banyeni Kraisti! 21 Eghę, unu a nugo banyen'e, unu a muguo ezioke hun ri ime Jesu.

²² Unu a muguo ni unu jenko nwan d'a ma eje-obibi hu unu te ri e bi tuhu—onye hu unu wu mbu hun rehiguu ihun le azuun, hun ihien oila-nya dufieguu. ²³ Mmon onu le uche unu k'a wuriri nke ohun; ²⁴ unu e yiri onye ohun hu, hun we gi udi Osolobue ke—hun ri ke Osolobue don cho nke-esi, ri nsọ nke-esi. ²⁵ Ya wu, atuzile ni ntụ! Kama, a gwa ni ibe unu ezioku, make ni enyi le ibe enyi wu ehụ ohu. ²⁶ Olulu nwẹ iken bu i, ka anil'a han i me njo. Olulu y'e bule i ni eki gi. ²⁷ Eyele ni Ekwensu efe.

²⁸ Onye e zun ohin y'e zunzile. Kama, ya runma onun nwonleni nkorjani, e gi e e bi, e yezikwo ni ndi mkpa kwodon aka. ²⁹ Anile ni eje-oku puha unu onu, kanj, oku hun a gba ihian ume, ban n'a erere ime onodi o ri—keni oku unu hun uzo e yeni ndi hun ri e gon ntin aka. ³⁰ Emekwole ni ihien k'a fu Mmon-nsọ Osolobue, make ni iya ke we gi yime onu ahima Osolobue, make uhuhon hu Osolobue k'a gbafuha ndi nke e. ³¹ Wepu ni iwe ile, olulu ile, onuma ile, oro ile, nkuto ile le eje-ihien ile ihian gi e son ibe e. ³² Kama, e gi ni efoma le omiken e son ibe onu, a gbaghari ibe unu ke Osolobue don nwan gbaghari unu ghahani Kraisti.

Isi Nke Isen

Obibi Umụ Ukpẹ

¹ Ebe o me ni unu wu umu Osolobue hun ri a obi, kijnri n'a nwan—e bi ni nwan ke iya. ² E gi ni ihien-osisuo e bi—nọke ke Kraisti don nwẹ ihien-osisuo enyi, gi ifiri enyi we ndun a ye, nọke oyiye le ejan hun e shin ohunma hun Osolobue nabanhan.

³ Nọke ndi nke Osolobue, anikwole ni we nude oku ughere mobu ihien owule ru unyin mobu enya-uku ime igunrun unu. ⁴ Anile ni oku ihien-ifenren mobu oku-nzuzu mobu oku owule ru unyin puha unu onu. Kama, e gi ni onu unu e yesonme Osolobue ekele. ⁵ Marinkwo ni ni o nwonni onye owule hun a ghereni mobu onye rileni ochan mobu onye enya-uku (hun wuzi irua-mmom) jenko d'a ban Ali-eze Kraisti le Osolobue! ⁶ Anikwole ni onye owule gi oku nwonleni isi dufie unu, make ni, ufiri ihien ndini ke iwe-le-onuma Osolobue gi a biani ndi nnufu-isi. ⁷ Ya wu, esonkwole ni we meko kaka!

⁸ Make ni unu te ri ime ishi, kanj hunni unu wurugwu nwan nke Di-nwonni-enyi, onu wu ukpe. E bi ni nwan ke umu ukpe— ⁹ make ni mkpuru ukpe a mi wu ihien ile ri mma, ihien ile kuru-oto le ihien ile wu ezioku.

¹⁰ Lijima ni ni onu a chopuha ihien hun k'a suo Di-nwonni-enyi usuo.

¹¹ Esonle ni we e me ihien ndi hu w'e me hun wu nke ishi, hun ghaleni a ban erere, ka e kpu ni we oro. ¹² Ihien ndi nnufu-isi e me nzuzue e mede ifenren okuku! ¹³ Kanj, we wepuha ihien owule ebe ukpe ri, a hun we k'o no— ¹⁴ make ni ukpe nwunkpuhu ihien, o henrin ukpe. Ya hain Ehuho-nsọ gi si, “Onye-uran, tenhin!

Gha onwun lihi,
keni Kraisti nwunkpu i.”

¹⁵ Kpachanpu ni nwan enya ke unu don e bi; ebile ni ke ndi marinleni ihien, ka e bi ni ke ndi marin ihien. ¹⁶ Egile ni oghere owule unu nwẹ gupu egu, make ni ogenni jo njo. ¹⁷ Awukwole ni nwan ndi-nzuzu, ka ghota ni ihien wu uche Di-nwonni-enyi. ¹⁸ Arakwole ni manya tu, make ni ihien-ifenren ro ni manya ri a ki ihian; ka a ni ni Mmon-nsọ e jun ime ndun unu, a ki unu ogen ile— ¹⁹ unu e gi ebu ri ime ekukwo Ebu-oma le ebu-ofufe le ebu ndi ozo ri nsọ a gwa enwen unu oku, a bu ni Di-nwonni-enyi ebu a suo usuo ime obi unu; ²⁰ e gi

efan Di-nwonn-enyi wu Jesu Kristi e ye Chuku-Nedi ekele ogen ile make ihien ile.

Egbata Di Le Nwunye

²¹ E welua ni ni ibe unu isi ali, e gi e a gbaye Kraisti. ²² Nwunye, e welua ni di i isi ali ke y'e me ni Di-nwonn-enyi. ²³ Make ni, di wu isi nwunye e noka ke Kraisti don wu isi uka—uka, hun wu ehụ Kraisti—hun Kraisti wu onye-nzuopuha a. ²⁴ Ya wu, nwunye k'e weluariri ni di e isi ani ime ihien ile ke uka don e wenya ni Kraisti isi ali.

²⁵ Di, nwe ihien-osusuo nwunye i ke Kraisti don nwe ihien-osusuo uka, gi ifiri e we ndun a ye—²⁶ ken'o gi mirin hu wu oku-Osolobue chanchan a, don e nso, ²⁷ keni o gi enina wefuha ni enwen e uka hun nwon ogho, hun nwonleni ntupo, hun seleni aliji—hun nwonleni ihien owule no erira, uka ri nso, nwonleni ihien we gi korian'a. ²⁸ Eriazikwo, di furu n'o nwe ihien-osusuo nwunye e ke o don nwe ihien-osusuo ehụ ya le enwen e. Onye nwe ihien-osusuo nwunye e nwe ihien-osusuo enwen e. ²⁹ Make ni, o nwonn onye ize ehụ a e ze. Mba. Kama, ihian a zun ehụ a, e mema e ohunma—noka ke Kraisti don e me uka—³⁰ make ni enyi wu uka wu mkpamkpa ehụ a. ³¹ “Onwan ha in okenny e k'e gi lato nedi e le nne e, banni nwunye, we ebuo e henrin ehụ ohu.” ³² Ihienni e mike; n gi e e ku banyeni Kraisti le uka. ³³ K'osileri, di owule ya nwe ihien-osusuo nwunye e k'o don nwe ihien-osusuo enwen e; nwunye owule y'a gbaye di e.

Isi Nke Isin

Umụ Le Ndi Mu Ni We

¹ Umụ, e humeni ni ndi muni unu isi ke Onye-nwonn-enyi don ku e, make ni onwan wu ihien furu ni unu me. ² “Gbaye nedi i le nne i.” Onwan wu iwu ibuzo we kwe nkwa chen'e, si, ³ “keni o ri ni mma, y'e nwon isi-nka elu uwa.”

⁴ Nedi le nne, akpasule ni umu onu iwe, amamgbe ndun a guu we, ka e gi ni ozunzun le nkuzi Di-nwonn-enyi kwadon a zun we.

Ndi Idibo Le Ndi We Ri Okpuru We

⁵ Ndi wu idibo mobu igbon, e gi ni egun le ehụ omuma-nni e humeni ndi onu ri okpuru we isi. E gichanrin ni obi unu ile e me e, noka si Kraisti ke unu ri a gbaye. ⁶ Elekwọ id'anya we suo—ebe unu n'a cho ni we ja unu—kama, e gi ni akpakali obi unu e me ya wu uche Osolobue—rike igbon Kraisti. ⁷ A shiapuni efọ a run onun unu—noka si unu ri a runni Di-nwonn-enyi ya, ele ihian. ⁸ Make ni unu a maringho ni Di-nwonn-enyi jenko d'a ku onye-onye ugwo ihien-oma owule o me—ke igbon ro ke onye nwon enwen e ro.

⁹ Ndi ihian ri okpuru we, e mezikwo ni we erira. Eronzile ni we egun. Unu a maringho ni unu le we nwon Nna ohu hun ri enu-igwee—bu ara gbeyeni ihian.

Ekiken-agma Onye Nke Osolobue

¹⁰ Nke ikpazun, zekenme ni ime ihien Di-nwonn-enyi; nwenkenme ni iken e ahun hi ogbe. ¹¹ Yiri ni ihien-agma Osolobue ile, keni unu saeka turu, gbondon ero Ekwensu ile.

¹² Make ni, ele ihian (nwe ehụ le edeke) ke enyi le we ri a do, eje-mmom ichen-ichen ke enyi le we ri a do: ndi-isi we le ndi-okiki we le eje-mmom ndi hun a ki ishini gba elu-awa le eje-iken ime-mmom ndi ri elu-igwere.

¹³ Konrin ni nwan agha! Weri ni nwan ihien-agma Osolobue ile, keni unu hun uzo saeka turu ogen eje-uhuohin e gi bia; keni unu saeka mechanrin ihien ile furuni, bu unu turuhukwo ebe unu turu.

¹⁴ Turukenmę ni nwan! Unu e gi ezioku kenmę ukun nọkę akpukpo onye-
 agha gi e kenmę ukun; unu e yiri ime-ihien-Chuku-cho nọkę ewuru igwe ahun
 onye-gha gi e chedon obi. ¹⁵ Yiri ni adudu izi-ozoma hun e wehe udon uku,
 gi n'e henrin akp'uku, nọkę akp'uku onye-gha; ¹⁶ ime ihienni ile, buru ni
 okukwe, nọkę ikpan onye-gha, hun onu e gi saeka e gbondon uta ile ri e nwun
 okun hun Eje-onye hu ri a gba; ¹⁷ weri ni nzuopuha Osolobue zuopuha unu
 kpuru rike okpu onye-gha, gi gbondon isi onu; unu e weri oku-Chuku hun wu
 opia-gha Mmon-nsọ, kwondon.

¹⁸ E me ni ekpere nọkę ke Mmon-nsọ don cho ogen ile; unu e gi udi ekpere
 le aririo owule e son ihien ile. Munrun ni enya ebe ekpere ri, anileni ndun guu
 unu; e me ni ni ndi nke Osolobue ile ekpere. ¹⁹ E mezikwo ni ni mme nwen
 ekpere, keni m shiapu onu ni m zi ozoma, Osolobue e ye m ihien m siko d'e ku;
 o wepu m egun enya, e kusi m'e iken; e me m we marin ihien ri ime ozoma—
²⁰ m yi nwan egan makeni m ri e zi ya wu ozoma rike onye-nnokin enya Kraisti.
 E me ni ni m ekpere ni m hun uzọ e kushi e iken k'o furu ni m'e ku e.

Ekele Ikpaazuun

²¹ Ezi nwenę enyi wu Taikikosi, hun wuzikwo onye-orun we gi e don enya
 ime Nna-enyi k'a gwachanrin unu ihien ile, keni unu marin k'o ri m le ihien m
 ri e me. ²² Iya ke m zilani ni unu ya—ni unu marin ke enyi ile no, ken'o hun
 uzọ kasizikwo unu obi. ²³ Udun Chuku-Nedi le Di-nwonnienyi wu Jesu Kristi
 ya rinj ndi nke Kraisti ile—'ya le ihien-osusuo hun okukwe ri ime e. ²⁴ Efo
 ma Osolobue ya rinj ke we han nwe ihien-osusuo ghaleni a nwun anwun jenni
 Onye-nwonnienyi wu Jesu Kristi.

Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Ndi Filipi

¹ Polu le Timoti de ekukwo-ozini. Enyi wu igbon Kraisti wu Jizosi. Enyi ri e dejenni ndi ile ri ime Kraisti wu Jizosi, ndi nke Osolobue, hun ri Filipi ya—uwe le ndi-isi we le ndi-orun uka we. ² Efoma le udon hun gha aka Osolobue Nedi enyi le Nna enyi wu Jesu Kristi bia ya rini unu.

Polu E Me Ni We Ekpere

³ Me ye Osolobue m ekele ogen ile m gi a nyanhan unu; ⁴ ogen ile m gi e me ni unu ile ekpere, me gi ighoghoe e me e, ⁵ make ni onu hu e yeni m aka ime orun ozioma—ghakworu uhuhoin-ibuzo hu onu nu a d'e ru nwan ogenni. ⁶ O wegho m enya ni Onye hu hun bidon orun-omanime unu, k'a gha e me e e zu oke d'e ru Uhuhoin Kraisti wu Jizosi k'e gi bia. ⁷ O furugho ni oku unu a ri m enina, make ni onu ri m obi ogen ile! Eghoe, make ni mmee le unu e keyetari ibe enyi ihien Osolobue gi gozi enyi—ke ebe m ri ime ngan, ke ebe m ri a kwandon ozioma, e me ihien o gi e werichanrin onodi. ⁸ Osolobue wu osheri m ni unu a da m oda-oda—udi odida hun gha aka Kraisti wu Jizosi bia.

⁹ Ekpere m wu ni ihien-osusuo unu nwe k'a gha e me unu e nwe amamihien le nghoha, e nwe, e nwe waye—¹⁰ keni unu hun uzoe sa aka a hori ihien ka mma suo—unu a wuru ndi nwonleni ntupo mobu nkorani Uhuhoin Kraisti k'e gi bia, ¹¹ make ni o ru a hun w'a ni ndun unu a mijunguo mkpuru ri mma Chuku cho, hun gha aka Jesu Kristi a bia. Onwan k'e wehe ni Osolobue ogho le ojija-mma.

Jesu Ri Ime M E Bi

¹² Umune m, m cho ni unu marin ni ihien meni m e yeguo ni ozioma aka ghagbari nke-esi. ¹³ O meguode ndi ile ri ogwa eze-kani wu Siza le ndi ozo ile marin ni ifiri Kraisti ke m gi ri ngan.

¹⁴ Ngan m ri e meguozi obi rukememe ndi itu-Kraisti ibe enyi bu oda ani ime Di-nwonni-enyi, w'e kushi nwan oku-Osolobue iken kari ke w'e ku e mbu—egun arizi we enya.

¹⁵ Ndi hu ime we gi iwe-enya e zi ozi Kristi—e gi e a do onu. Kani, ndi ozo bu ihien ri mma obi e zi e. ¹⁶ Ndi hu bu ihien ri mma obi e zi e gi ihien-osusuo e zi ya wu ozi Kraisti, make ni a maringuo we ni Osolobue me we bu m che ime nganni make ichedon le ikwadon ozioma. ¹⁷ Ndi hu gi iwe-enya e zi e gi ozi we ri e zini Kristi a cho nke we, o rini a gha we akpakali obi a puha; we ri a chohu ni we we afunfun cheni afunfun m ri a ta ime nganni m ri.

¹⁸ Kani o nwonni ihien o wu! Hun ka m mkpa, hun m gi a ghoghoe, wu ni we hu e gi uzoe ile e zi ozi Kraisti, ke we bu ihien ri mma obi e zi e ke we bu eje-ihien obi.

Eghoe, m k'a gha a ghoghoe, ¹⁹ make ni a maringuo m ni we k'a hatu m—ghahani ekpere unu le eyeme ka Mmon-nsọ Jesu Kristi. ²⁰ M nwekememe olile-enya ni egiko m egun me ihien ifenren e gi me m; kama, ni m k'e kuzi oku e kikenni, kushizi e iken—ke m don e ku e mbu—gi ehụ m buli Kristi elu—ke ghahani irin'a ndun, ke ghahani inwunn'a onwan.

²¹ O me nke m, m ri ndun, m ri ni Kraisti; m nwunhun, erere ro. ²² Kani, m ri ndun ime ehuni, a runpuha ni m Kraisti mkpuru: amarinzị m nwan hun m k'a hanrin! ²³ M ri e roshi azuunni, e roshi azuunni: k'o ri m, a la m uwanị to

d'e du Kristi n'odị—màkèni ọhụn ka mma. ²⁴ Kanị, m rị ndun, iya k'a ka unu eka e yeni.

²⁵ Makeni o weguo m enya ni m rị ndun k'a ka unu eka e yeni, a maringuo m ni m k'a nodi, runsonme ihien m ri a run ebe unu ile ri, kenị unu hun uzọ a gha ihun ime okukwe, a ghoghọ ime okukwe. ²⁶ Ya wu ni we k'a hatu m, a biazị m d'e kunrun unu—obibia m a wuru ni unu ihien unu e gi nyankenme isi oda-oda ime Kristi wu Jesu.

²⁷ Ka bisonme ni obibi furu ozioma Kristi, kenị o wuru ni, ke m bia d'a hun unu ke abianj m—ni ntin ke m gihu nu ukwere unu, e gi m'e don ni unu gi mmon ohu wuzo, le ni onu gi obi ohu a luni uzọ-Kraisti hun ri ime ozioma ogun; ²⁸ e gizikwo m'a don ni unu eginu egun ndi-ihenren unu belua okukwe unu kaka akp'ohu. Ohun k'a ghoji we ni we k'a la ntikpo, ghosizikwo we ni unu nwen k'e nwe nzuofuha. Osolobue ya jenkọ d'a han a me erira. ²⁹ Makeni, Osolobue e yeguo unu ezigbo oghere ife Kraisti, ele ghahani ikwerini n'e suo, kanị ghahazikwoni ita n'a afunfun. Iya ke unu ri nwan a ta n'a—³⁰ makeni unu e shimeguo nwan onwun ohu hu unu hun ke m ri e shi mbu—unu a nuguozị ni m rikwo nwan e shi e.

Isi Nke Ebuo

Welua Ni Enwen Unu Ali Ke Kraisti

¹ Omèni iwu ndi nke Kristi a gba umè; omèni ihien-osisuso e me ihian a roko ibe e obi; omèni enyi ile hu e meko ime Mmon-nsọ; omèni ihian e me ni ibe e efoma, a ni k'o ri ibe e e metu a obi—² me ni nwan ni ighoghọ m zu oke. Me n'e ghahani iro ihien ohu, inwontari ihien-osisuso, ikwerigbamani, ichu ihien ohu. ³ Emekwole ihien owule n'i gi e chorị nke i suo mobu ni we hun i. Ka e welua ni enwen unu ali, e ye ibe unu ogho kari enwen unu. ⁴ Onye-onye ime unu k'a rizikwo a cho orinimma ibe e, ele nke ya le enwen e suo.

⁵ A gun ni agungun ohu hu Kraisti wu Jizosi gun:

⁶ Osuon'a ni Osolobue k'o wuchanrin,
o medeni ni 'ya le Osolobue han.

⁷ Kama,
o no bu ihien o wu che usuo,
wuru odibo;
we no mu a ihian.

O wurugwu nwan ihian,

⁸ o no wenua enwen e ali, e hume isi,
d'e ru ebe o no kweri ni we gbu e—
kweride hun we gi kpogbudè e enu obe!

⁹ Ifiri onwan,
Osolobue no weli e, bushichanrin a elu,
bu e che onodi kachanrini,
ye e efan

hun kachanrin efan ile.

¹⁰ Nke wuni,
we kpohu efan Jesu/Jizosi,
ihien ile ri enu-igwee le elu-awa le okpuru awa
k'e gbu osekp.

¹¹ Onu ile k'e ku e
ni Jesu Kristi wu Nna—
oghọ e gi e biani Chuku-Nedi.

Chuku Ri Orun Ime I, Runma Nwan

¹² Ifiri e, ndi ri m obi, ke unu don a gbaye m ogen ile, e me ihien m gwa unu, ogen mmẹ le unu gi ri uzo ohu, e mekenmezide e hunni m rilin'a, mesonme ni nwan erira: e gi ni egun le ehụ-omuma-nni e bi, e me ihien ile Osolobue e gi zuopuha unu. ¹³ Makeni Osolobue ya ri orun ime onu ogen ile, e me onu a sa eka a hori ni uche e ke unu k'e me, e mezikwo unu e me ya wu uche e.

¹⁴ E me ni ihien ile we si unu me—edenwinwinle ni; adole ni, ¹⁵ keni unu wuru ndi nwonleni nkoriani, ndi eka we ri ochan, unu Osolobue obibi we nweleni ntupo—oson'a ni we bi ime igunrun eje-agbo runi enya rileni uzo ohu; no ni ime igunrun we e nwun, e ke ime uwanj ke kokise. ¹⁶ Makeni, unu kwonkenme oku hun e ye ndun, a hun m ihien m'e gi nyan isi Uhuohin Kraisti k'a bja, ni oso m gba le orun m run alanj iwi.

¹⁷ Ya wu, oson'a ni we ri nwan e hupu ndun m ke manya, e hu e e kpu okukwe unu hun wu ejan unu chuyeni Osolobue, efo ri a suo m usuo; m ri e son unu a ghoghoh! ¹⁸ Efo ya suozikwo unu usuo, unu e son m ghoghoh.

Nyemeka Timoti Le Epafroditosi

¹⁹ M ri e lee enya ni Di-nwonni-enyi wu Jizosi k'a ni m zihe ni unu Timoti egwa, keni m nu ozi unu, ndun a ban m. ²⁰ Enwon m onye ozo hun ri ke Timoti, hun gichanrin akpakali obi e a cho orinjima unu. ²¹ Ndi ile hoduni e ro nkewe, nke-we, ele nke Jesu Kristi! ²² Kanj, o me nke Timoti, unu le enwen unu a maringwo mkpa o ri; unu a maringwo ni o son m a run orun ozioma ke nwa don e son nedi e a run. ²³ M bu e nwan obi ni m zihen unu iya egwa—m maringuhu ke ihien k'a ri ni m ebeni. ²⁴ Obi ru m anj ime Di-nwonni-enyi ni mmẹ le enwen m k'a biazikwo egwa.

²⁵ K'osileri, e roguo m n'o ri mkpa ni m zihen unu Epafroditosi. Nwene m k'o wu ime Nna-enyi; o wuzikwo onye-orun le onye-agma ibe m. Onye-ozu unu ro, hun unu zihe, hun ri a runni unu ghahanj iyeni m eka. ²⁶ M zila a makeni unu ri a da a oda-oda, o fuka a ni onu nu ni emu ku a. ²⁷ Ezioku-ezioku, emu ku a oda-oda, o te d'a nwunde! Kanj, Osolobue no me omiken e—kanj ele iya suo k'o me n'e, o mezikwo ni mmẹ nwen ya, amamgbe ekwan m a waye.

²⁸ O ri nwan a dukenme m ni m zihezi e, keni unu hun a, efo a suo unu usuo—uhue m e belua. ²⁹ Gi ni nwan ighoghoh nabanhan a ke enyi e me ime Di-nwonni-enyi; a gbaye ni ndi no ke iya—³⁰ makeni orun Kraisti e d'a napu a ndun a, o buzide ndun a che ob'eke ebe o ri e yen m eka unu saleni eka yen m makeni ebe unu ri e teke.

Isi Nke Eto

¹ Umune m, m gini d'e mekin, m si unu, e nwon ni anwirin ime Di-nwonni-enyi.

Ndun idezini unu ihien m deguni unu mbu aguko m—makeni o k'e chemu unu.

Nato Ihien I Gi E Don Enya Ogen Mbụ

² Kpachanfu ni enya ebe nkite ndi hu ri! Kpachanfu ni enya ebe we ri makeni eje-ihien ke we ri e me; eghẹ, kpachanfu ni enya ebe ndi hu e bekiaka ihian ehụ ni we ri a kwa ugun ri! ³ Makeni, enyi wu ndi hun kwa ezigbo ugun: enyi ndi ri e fe Osolobue ofufe ime-mmom ghahanj Mmon-nsq; ndi gi Kraisti wu Jizosi e don enya, a nyan isi; ndi ghaleni e gi ihien enya e legha e don enya—⁴ oson'a ni mmẹ nwen e nweghokikwo ihien enya e legha hun nke m'e gi don enya, gi e nyan isi. Eghẹ, emeni ndi ozo enwongho ihien we wu rike ihian hun

w'e gi nyan isi, mmè ka wè e nwe: ⁵ Wè kwa m ugun kè m rì nwa akp'òhìn ẹsato; m wu nwa-di-alì Izreḷu—onyè ikpun-ulo Bènjamini; onyè Hibru kèti-kèti—onyè-Hibru ndi-Hibru mu. O mè nke idonmè Iwu Mozizi, m te wu onyè-Farisi, ⁶ o mè nke adudu, m kpokpo uka Kraistì; nke iri-ochan ghahani idonmè Iwu Mozizi, ahunni wè ihien owule w'e gi korianj m.

Ihien Ahun Kacharin Mma W'e Nwe

⁷ Kani, e giguu m nwan ifiri Kristi gun ihien ile te wu erere ebe m ri ye ihien la iwi. ⁸ Elede ihien ndi hu suo—e weriguu m ihien ile nọke ihien na iwi, makeni onweni ihien we wu ebe ihien kacharin we ile mkpa ri, hun wu imarin Kraist' Jizosi wu Di-nwonni-m—hun m giguu ifiri e ni ihien ile la. Kani, m weri we ile ke nsin, keni m kwonkenme Kraistì, ⁹ risonme ime e. Ele nke onye ri ochan enya enwen e makeni o n'e donme Iwu Mozizi, kama, rike onye ri ochan makeni o kweriguoni Kraistì, e gi Kraist' e don enya—iri-ochan ahun gha aka Osolobue a bia, hun we gi okukwe e nwehen. ¹⁰ M cho ni m marin Kraistì le iken hu o gi gha onwun lihi, son e ta afunfun o ta, son e nwun onwun o nwun, ¹¹ ken'o nwe de ke m'e me ri ndi k'a gha onwun lihi.

Lilima Ni

¹² Eleni e nwonhenguole m ihien ndini mobu ni e zuchanringuole m oke. Kama, m'a lilima a chu a, keni m nwehen e—keni m nwundon ihien hu Kristi wu Jesu gi ufiri e nwundon m, gi m henrin nke e. ¹³ Umune, ari m'e ro ni e ruguo m'a. Mba! Kama, ihien ohuni ke m'e me: m'a zo ihien ndi hun m runguu mbu—nu we ye azuun, a nwankenme ni m kunrun ihien ri ihun. ¹⁴ M'a lilima, e bucharin ihun e zime ebe m gbako, keni m nwonhen ihien hun Osolobue jenkọ d'e ye enyi, hun o gi ifiri e kpo enyi oku elu-igwee o kpo enyi ghahani Kraistì.

¹⁵ Ya wu, enyi ile ka-ehi ime mmọn furu nwan ni enyi e nwon udi agungunni. Kani, omeni ihian ri e ro ichen, Osolobue k'e me e no ghoti ihien. ¹⁶ Ka ni enyi kwonkenme hun enyi nwehenguu.

Ndi We K'e Leri

¹⁷ Umune m, son ni ndi ozo a kinrin m; leri ni obibi ndi hu e lerini enyi. ¹⁸ Makeni, ndi bu oda e bi ke ndi-inenren obe Kraistì. A gwaole m unu ya mgbe ole-le-ole mbu; m gi nwan enya-mirin a gwazi unu ya. ¹⁹ We shiko ntikpo; efo we wu Chuku we; ihien nke e me we ifenren k'e we gi a nyan isi; ihien-awa ihien-awa ke we e ro.

²⁰ Kani, o me nke enyi, enyi wu umu-di-alì enu-igwee; enyi ri nwan a tu enya Onye-nzuopuha wu Nna-enyi wu Jesu Kristi, hun gha ebegu lala. ²¹ O k'e nwonhuto ehie enyi ndini zeleni, hun a nwunni, memè we ni we no ke ehie a hun nwe ogho; o k'e me e ghahani ihien hu o gi saeka e bu ihien ile e che okpuru e.

Isi Nke Eto

¹ Umune m ri m obi, hun ri a danj m, unu wu ighogho m le ihien we k'e gi tu m ugon! Ndi ihien we a suo m, wuzo ni nwan ime Di-nwonni-enyi erira!

Ndunmodun

² Yodia, dodo! Sintike, dodo! Unu ebuo, dodo ni, e gi ni obi ohu e bi—nọke ndi ri ime Di-nwonni-enyi. ³ Eghèe, 'yu wu onye-orun ibe m furu we gi e don enya, m ri a rijo i ni' yeni ikpoho ndini aka, makeni e songuo we m luni ozioma ogun—uwe le Klementi ke ndi ozo ile mmè le we gba a run orun—hun efan we ri ime Ehuhuo nke ndun.

⁴ A ghoghọ ni ime Di-nwonni-enyi oge ile! E kuzi m'e: a ghoghọ ni!

⁵ Ihian ile wẹ gi ẹka ri mma unu gi e son ihian marin unu; Di-nwɔnni-ɛnyi lala ẹgwa. ⁶ Ehuele ni uhue ihien ọwule, ka e me ni ekpere ime ọnodi ọwule; e gi ni aririo le ekele a gwa Osolobue ihien ri unu mkpa. ⁷ Ogen hu, udon Osolobue k'a banhan obi unu—udon e, hun ihian ghaleni a ghota—o k'e cheme obi unu le uche unu ime Kristi wu Jesu.

⁸ Umune m, igi mekin, m si unu, e bu ni obi e che ihien ọwule wu ezioku, ihien ọwule w'a gbaye, ihien ọwule furuni; ihien ọwule nwele ni nkorjani, ihien ọwule a suo ihian usuo efo, ihien ọwule wẹ gi a ja ihian; omume ọwule richanrin mma, ihien ọwule furu w'a ja mma. ⁹ E mesonme ni ihien ndi hun unu munarin m, ihien ndi hu unu gha ẹka m nwehen, ihien ndi unu nu onu m le ihien ndi unu hun m ẹka. Unu me we, Osolobue udon k'a nọyeni unu.

Unu E Meke!

¹⁰ A ghoghokakwo m ime Onye-nwɔnni-ɛnyi ni unu e giguo nwan ogenni nyanhan, ghosizi ni unu hu e ro m. Ezie, unu hu a cho ni unu yeni m ẹka, kanj unu ahunni oghere unu e gi me e. ¹¹ Ele ni ihien ri a fu m orun ke m gi ri e ku ihieni. Mba, makeni a murunguo m ke m don a ni ihien m nwe e jun m efo. ¹² A maringho m ihien o wu ni ihien ri a ko ihian, marinziwo ihien o wu ni ihian nwe oda. A muguo m ihien rin'a—nke wu ni obi e ru m ali ebe ọwule le ogen ọwule: ke m rijun efo ke m bu egun; ke e nwonke m ke enwe m enwe.

¹³ M k'a saeka me ihien ile ghahani Kraisti, Onye hun e ye m iken.

¹⁴ K'osileri, unu e meke unu gi yeni m ẹka buru nsongbu m.

¹⁵ Unu ndi Filipi a marinchanringuo k'o me ogen hu ɛnyi gi zime ozioma ebe unu ri—ni o nwɔnni uka ozo gi ihien we nwe yeni m ẹka gi son m run ogen m gi gha Masedonia pu kari unu suo. ¹⁶ Ke ogen m gide ri Tesalonika, ẹlede mgbe ohu suo ke unu zihie ni m ihien ogen mkpa gi kwondon m.

¹⁷ Eleni m choko ihien unu k'e ye m. Kaka akp'ohu! M ri a cho ni we gun orun-oma unu yeni unu keni o wehe ni unu erere. ¹⁸ Osolobue a kucharringuo m ihien ile furu ni m! E nwonchanringuo m ihien ile ri m mkpa—nwonkaride! Hunni Epafroditosi weheguu ni m ihien ile unu ye e biani m, efo e junguo m. Oyiye e shintu Osolobue ohunma k'o wu! Ejan Osolobue a nabanhan ro, ejan hun a suo a usuo. ¹⁹ Ezioku-ezioku, Osolobue m jenko d'e yechanrin unu ihien ọwule ri unu mkpa. O k'e yehan unu ya ke aku-le-uba o gi nwe ogho han ime Kristi wu Jesu. ²⁰ Ogho ya rini Osolobue wu Nedi ɛnyi jenin ejen. Ise!

Ekele Ikpazuun Le Ngozi

²¹ Kele ni ndi-nsọ Kraist' Jizos' ile. Umune ɛnyi ime Kraistj hun mme le we ri ebeni e zi ekele unu. ²² Ndi-nsọ ile e zi ekele, tumadu ndi ri ogwa eze-kanj wu Siza.

²³ Efo ma Di-nwɔnni-ɛnyi wu Jesu Kristi me ya nọyeni mmọn unu.

Ekukwo-Ozi Polu Dejenni Ndi Kolosi

¹ Mmē wu Polu de ehuhuo-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen Jesu Kristi, makeni uche Osolobue ro. Mmē le Timoti nwenē enyi gba de e.

² Ndi nke Osolobue ri Kolosi, umunē furu wē gi e don enya ime Kraisti, ke enyi dejenni e. Osolobue wu Nedi enyi ya mē ni unu efoma, ya ye unu udon.

Polu E Kele Osolobue Make Okukwe We

³ Ogen ile ke enyi gi a kpanmin Osolobue wu Nedi Onye-nwonna-enyi wu Jesu Kristi, enyi gha e mē ni unu ekpere. ⁴ Eghē, makeni, enyi a nuguoku okukwe unu nwe ime Kraisti wu Jizosi le ihien-osusuo unu nwon ebe ndi nke Osolobue ile ri— ⁵ makeni unu ri e lee enya ihien hu Osolobue donmē ni unu elu-igwee. Unu a nuguo banyeni ihienni ri elu-igwee le olile-enyani wē gi e son e. Unu nu a ogen wē gi gwa unu oku hu wu ezioku unu nu—hun wu ozioma. ⁶ Ya wu ozioma e ruguo unu eka. Ozioman hu a mi mkpuru, e sue, a ghagbari uwa ile. Erira k'o gizi nwan ri a mi mkpuru ime unu le enwen unu kete uhuhin hu unu nu a, uhuhin hu unu ghota efoma Osolobue mē nke-esi.

⁷ Epafra si hun wu ezi igbon-Kraisti ibe enyi wu onye hun zi unu ozioman. Onye-orun furu wē gi e don enya k'o wu ime Kraisti. O n'a run n'o rinj unu mma, o n'a nokin enya enyi ebe unu ri. ⁸ O gwaguo enyi ke unu nwehan ihien-osusuo hun ri ime Mmon-nso.

⁹ Kete enyi a nul'a, enyi eke mebehikwo ni nwan unu ekpere, enyi eke rijobehikwo Chuku n'o mē unu marin uche e ohunma-ohunma, nwe amamihien le nghota ime-mmōn, nwe wē mmagi-mmagi. ¹⁰ Ya dodo mē e keni unu e bi obibi furu Di-nwonna-enyi, obibi hun a suo n'a, e junchanrin a efo uzọ ile— a mipuha mkpuru hun wu orun oma ile ri ichen-ichen, a marin Osolobue, a marinwaye.

¹¹ Ya gi iken e hi-ogbe, hun o gi nwe ogho, mē unu wuru ndi zeni; ya kwademe unu keni unu saeka gi agungun ri mma le ighoghō dingbuchanrin ihien ile. ¹² Ya mezi unu a sa eka a kpanmin Nedi-enyi, hun mē nwan unu ri ndi nwon ihien o kwademeni ndi nke e, ndi-nso a, makeni wē ri ime ukpe.

¹³ O ri erira makeni o zupuhaguo enyi okpuru iken ishi, wē enyi che Ali-eze ezi Nwa a, ¹⁴ ezi Nwa a, hun o giguu nwan edeke e gbafuha enyi, gbaghari enyi njo—makeni enyi ri ime ya wu Nwa a.

Onye Kristi Wu

¹⁵ Enya hun Nwa a ni wu Kraisti' a hunguo Osolobue wē ghaleni e legha; iya wuzikwo Ibufo, Onye-isi hun ihien ile wē ke eke ri okpuru e. ¹⁶ Makeni, eka a ke Osolobue ghaha ke ihien ile ri elu-igwee le uwa—ke ndi w'e legha ke ndi wē ghaleni e legha; ke ukpo ile ke okiki ile; ke ndi-isi eje-mmōn ke ndi-okiki wē. Osolobue ke ihien ile ghaha n'a; iya k'o ke ni wē ile.

¹⁷ O ri ari ni ihien owule d'e bidon; iya gi ihien ile. ¹⁸ Iya wu isi uka hun wu ehu a. Iya wuzi isi-mbidon; iya wu onye-ibuzo lihini ime ndi nwunni—wē ile k'o gi wuru onye-ibuzo le onye-isi ihien ile. ¹⁹ Makeni, o suo Osolobue usuo n'o mē ni ihien ile o gi wuru Osolobue ri ime ya wu Kraisti. ²⁰ O suozikwo Osolobue n'o ghaha eka a wekinhen ni enwen e ihien ile o ke—ke wē ri elu-uka ke wē ri elu-igwee—ghahani edeke o gba elu-obe e, ndun a hun o ye, hun o gi mē ni udon ri.

²¹ Mgbe mbu, egbata unu le Osolobue ari mma; iroro unu le iya adangba-manji—unu e bisonme eje-obibi. ²² Kanj o giguon nwan ehụ o gi bi elu-uwani donzi egbata unu le Osolobue, ghahani onwun o nwun. O me erira keni unu wuru ndi o jenko d'e wepuha ihun e—ndi nweleni ntupo le nkoriani. ²³ Onwan k'e me—omeni unu e wuzoghonhunma, omeni unu e turukeme ime okukwe, omeni unu aghani ime olile-enya hu ri ozioma unu nu pu—ozio ma hun we ziguu ndi ile ri okpuru elu-igwee*. Orun Oziomanj ke we tumememe wu Polu d'a run.

Orun Polu Noke Onye-orun Uka Kraisti

²⁴ Oghoghon ke m'a ghoghon make afunfun m ri ta ni unu—m gi nwan ehụ m a tapu ni Kristi afunfun hoduni we k'a tani ehụ a wu uka. ²⁵ Osolobue wu onye hun gi m henrin onye-orun uka; o tumem d'a run n'o rini unu mma. Orun hu wu igwachanrin ihian ile oku Osolobue k'o don ku e—²⁶ me we marin ihien hu Osolobue zueme ketekete, hun agbo ile ghani marileni—kanj o kpupuguo a nwan ghosi ndi nke e.

²⁷ Chuku me e makeni o cho n'o me ndi nke e marin ke ya wu ihien-mini mehan oken ihien-oghon, me we marin ni ndi wuleni ndi Ju rizi ndi o kwademe n'e. Ihien ahun mini wu ni: omeni Kraisti ri ime unu, leme ni enya ni unu jenko d'e nwe oghon ahun lalani.

²⁸ Oku Kraistini ke enyi ri nwan a ghahunme e kusonme; enyi ri e gi amamihiem ile Osolobue ye enyi a do onye owule eka-ntin, a kuzi onye owule. Enyi ri e me ihien ndini ni enyi me onye owule wuru onye ka-ehụ ime Kristi—keni enyi hun uzọ wepuha we ihun Osolobue. ²⁹ Onwan ke m gi ri a rungbu enwen m, e shi onwun, ghahani iken hu ile hi-ogbe hun Kraisti gi ri orun ime m.

Isi Nke Ebuo

¹ M cho ni unu marin ke m don ri a luni unu le ndi ali Laodishia le ndi ile keleni huntum elee-m, elee-i. ² M ri a lu ni m kasi we obi; ni we gi ihien-osusuo wuru obi ohu, a hun we uzọ ghotachanrin ihien Osolobue—obi e ruchanrin we ali; a marin we ihien ahun mini banyeni Osolobue. Ihien ahun mini wu Kraisti le enwen e. ³ Ime Kraisti ke Osolobue zueme amamihiem le nghota ile.

⁴ M ri e ku onwan amangbe we e gi oku rigbu enwen e mma dufie unu. ⁵ Makeni, m hu a hun ke unu don ri e gi usonron-usonron e bi, a hunzi ke unu don turukeme ime okukwe unu ime Kristi—o hu e me m a ghoghon; m hu a hun a makeni, osuon'a ni ari m ebe unu ri elee-m elee-i, m hu ebenu ime-mmom.

Igi Kraisti Zu Oke

⁶ Ebe o me ni unu a nabanhanguo Jesu Kristi noke Di-nweni-unu, e bisonme ni nwan obibi unu ime e; ⁷ gba ni nwan nkogun ime e, unu a tun ndun unu ime e ke we don a tun ulo, e wuzo ohunma ime okukwe—ke we don kuzi unu ya—a kpanmim Osolobue ohunma-ohunma ogen ile.

⁸ Hun n'a nwan n'o nwonni onye gi oken imarin-ihien nwonleni-isi dufie unu, nwundon unu, dofu unu ime okukwe. Makeni, o nweghon ndi ri a kuzi ihien no erira. Nkuzi ihian le usonron mmon le iwu ichen-ichen gi a han ihien e me k'o me elu uwanj ke we ri a kuzi. Ele enya Kristi gi e lee ihien ke we ri a kuzi. ⁹ Kanj, ehụ Kraisti ke ihien ile Osolobue gi wuru Osolobue richanrin. ¹⁰ Ifiri

* **Isi Nke Ohu:23** Ebeni ri e ku oku hun meguni, ele hun keleni me ogen ahun.

onwan, unu a wuruguo nwan ndi zu oke, hunni unu ri ime Kraisti—make ni unu ri ime onye hu ndi-okiki ile le okiki ile ri okpuru e.

¹¹ Ime Kristi, a kwaguo we unu ugun ime-mmom—hun wu nke ezigbo e. Ele hun we gi aka kwa, kama, hun Kraisti le enwen e a kwa, hun wu ibepu onye hu enyi te wu. ¹² Make ni ogen we gi me unu mirin-Chuku, we gi e ligbama unu le Kristi. Ogen we gi wefua unu ime mirin, we gizi e weligbama unu le Kraisti. Onwan me ghahani okukwe unu nwon hun unu gi gi iken Osolobue, onye hun gha onwun weli Kraisti, don enya.

¹³ Unu te wu ndi nwunni; unu te bi ime mmefie; unu te wu ndi we kwaleni ezigbo ugun wepu onye njo we wu. Kanj, Osolobue no me unu son Kraisti ri ndun—ogen o gi gbahari enyi njo ile enyi me. ¹⁴ O no kagbu Iwu ahun we de ede hun we gi a ghosi ni enyi gi ugwo lezi umu-iwu hu ile rin'a ri a ma enyi ikpe, kpoma a elu-obe Kraisti, gi erira bu e che usuo. ¹⁵ O no napu ihien ile ri a kini le okiki ile iken we, gbe ifenren kpu we ihun id'anya ihian ile, gi ihien o me elu obe hu merichanrin we.

¹⁶ Ya wu, anikwole ni nwan onye owule gi oku ihien-oriri le ihien-orira ma unu ikpe, mobu oku mmemme owule mobu Mmemme ifon-ohun mobu udi Uhuohin-nso ri ichen-ichen we gizi e zu iken. ¹⁷ Ihien ndini ile wuhu onyinyon ihien lalanj—ezigbo e wu Kristi.

¹⁸ Anikwole ni onye owule hun e meghafe oku imeshi ehụ iken oken mobu onye e me oku ife ndi mmom-ozu gi e ma unu ikpe. O mekenme oku ohun o hun le ihien o marin—kanj ihien nweleni erere o ban o ri e ro ri e bu e hu isi make ni Mmom-nso ari a ki iroro e. ¹⁹ O kwondonzi Kristi, hun wu isi ehụ—hun e ye ehụ ile ihien-oriri, a zun a, e gi akwanran rin'a e kwondonsomme mkpamkpa ile rin'a; e me e n'o hun uzo e sue udi usue hun gha aka Osolobue a bja.

Idu Kristi A Nwun Le Idu Ẹ E Bi

²⁰ O me nwan ni unu e songuo Kraisti nwunhun, unu a nwunahinguo mmom le iwu a han ihien e me k'o me elu uwanj. Ki han nwan unu gi e bi noke si unu wu nke uwanj? Ke unu a gbayeni omenalj ndini we? ²¹ “Ekwondonle!” “Adamjle!” “Emetule eka!”? ²² Omenalj ndini nwe ebe w'a runru a runbehi we, make ni we wuhu iwu le nkuzi ihian-mmaka. ²³ Ezioku-ezioku, i hun ndi e son iwu le usonron ndini, o no ke si a marinka we ihien—tumadu ke we don a wa omenalj ri ofufe e ye enwen we olu, e welua enwen we alj hun wuleni nke ezigbo e, e meshi ehụ we iken. Kanj, ihien ndini wu ihien la iwi, make ni, w'a ra yenj ihian aka e kwondon enwen e amangbe o mesomme eje-ihien a gun n'a.

Isi Nke Ẹtọ

¹ O me nwan ni unu e songuo Kraisti gha onwun lihi, choma ni nwan ihien ndi hun ri elu—ebehu Kristi nodi alj azuun aka-nni Osolobue. ² Bu ni obi unu che ihien ndi ri elu, ele ihien ndi ri uwa. ³ Make ni, unu a nwunguo; e buguo we ndun unu che ime Kraisti zueme ime Osolobue. ⁴ Ogen Kraisti hun wu ndun unu jenk'o d'e gi puha, unu nwen k'e sonzi e gi ogho puha.

Ndun Akan Le Ndun Ohun

⁵ Gbu ni nwan egun ihien-ua hun ri ime unu a run orun—ke ughere ke obiri ru unyin ke ihien-onina-enya ke egun ihien rileni mma ke enya-uku (hun wuzikwo ifee-mmom.) ⁶ Ifri ihien ndini we ke iwe-le-onuma Chuku gi lalanj ni ndi e nupu ni ozioma isi. ⁷ Unu e te son we e bi erira ogen mbu ahun unu le we gi wu ohu.

⁸ Kani, unu siko nwan d'e wepuriri ihien ile no erira—olulu, onuma, iwe, nkuto le igi onu unu e ku oku owule ru unyin. ⁹ Atukwole ni ibe unu ntu, make ni unu a gbupuguo ndun-akan le obibi e leke ewuru. ¹⁰ Unu e yiriguo ndun ohun—ndun ohun hun ri a marinwaye Onye hun ken'e, a riwaye ke iya. ¹¹ Ime ndun ohunni, w'a ra tu onye ihian wu: o nwonzini ihien noke ndi Ju le ndi wuleni ndi Ju; mobu ndi kwa ugun le ndi kwaleni ugun mobu ndi ri ime ofia le ndi waleni enya mobu igbon le onye nwe enwen e. Kraisti suo—ya wu ihien ile; Kraisti ya ri ime we ile.

¹² Rike ndi Chuku hori, ndi ri nso, ndi ri a obi, yiri ni nwan omiken, efoma, iwelua-enwen-ihian-ali, ime juu le ndidi. ¹³ E gi ni ndidi e son ibe unu; onye nwen e meja ya gbaghari a: unu k'a gbaghariiri ibe unu ke Di-nwonni-enyi wu Kraisti don gbaghari unu.

¹⁴ Hun kadeni, yiri ni ihien-osusuo, make ni iya e kengbama ihien ndini ile, a rungbama we hun a na enya. ¹⁵ E gi ni udon ahun Kraisti e ye a marin ime obi unu ihien unu jenko e me ime igunrun unu—make ni, ezioku-ezioku, iya ke Osolobue kpo unu d'e nwon noke ndi ri eh uhu. A kpanmin ni Osolobue. ¹⁶ Ni ni oku Kristi biri ime unu, nin'a junchanrin ime unu. E gi ni amamihien le ako-le-uche ile unu nwon a kuzi ibe unu, a gwa we ni we e me ihien ri mma. E gi ni obi ekele a busonme ni Osolobue ebu ri ime ekukwo Ebu-oma le ebu-ofufe le ebu ndi ozo ri nso. ¹⁷ E gi ni efan Di-nwonni-enyi wu Jesu e me ihien owule—ke omume ke oku-onu—e ye Chuku Nedi ekele ghahani Di-nwonni-enyi wu Jesu.

Obibi Furu Ndi Ri Ichēn-ichen

¹⁸ Nwunye, e bu enwen i e che okpuru di i, make ni erira k'o furu ni bi—noke onye nke Di-nwonni-enyi.

¹⁹ Di, nwe ihien-osusuo nwunye i; egile iwe e son e.

²⁰ Umụ, e hume ni ni ndi muni unu isi ime ihien ile, make ni ya ke Di-nwonni-enyi cho ni unu e me noke ndi nke e.

²¹ Ndi nedi, ahanle ni umu unu enya, amangbe ndun a guu we.

²² Ndi-idibo le igbon, a gbaye ni ndi unu ri okpuru we ime onodi owule. Ele we rihu ebehu e lee unu, unu e memem ni we ja unu mma. Ka gi ni akpakali obi unu e me e, make egun Di-nwonni-enyi. ²³ Ihien owule we si unu run, gi ni obi unu ile run a, noke si unu ri a runni Di-nwonni-enyi ya, ele ihian.

²⁴ Nyanhankwo ni ni Di-nwonni-enyi gjenko d'e ye unu ihien hu o donme ni ndi nke e noke ugwo-orun. Kristi wu Di-nwonni-enyi ke unu wu igbon e—iya ke unu ri a runni. ²⁵ Ndi ri e me eje-ihien k'a narin ugwo eje-ihien we me—o nwonni onye k'a pun'a.

Isi Nke Eno

¹ Ndi ihian ri okpuru we, e gi ni eka ri mma e son we, emegbulu ni we. Nyanhankwo ni ni unu le enwen unu nwonzi Nna unu ri okpuru e hun ri eluigwee.

Ndunmodun

² E me ni ekpere ogen ile; e we ni enya e ru ali ebe ekpere ri; e gi ni ekele e me e.

³ E mezikwo ni ni enyi ekpere, keni Chuku kpopu ni enyi uzọ enyi e gi ku oku-Chuku, ni enyi hun uzọ e kusonme oku ihien ahun mini banyeni Kristi—hun we gi ifiri e we m che ime nganni m ri. ⁴ E me ni ni m nwan ekpere, keni m saeka a kowa a hun w'a ghota—k'o furu ni m e me.

⁵ E gi ni uche e sọn ndị kwerilēni; anilē ni oghere ọwụlē ụnụ nwọn nahin ụnụ. ⁶ Oku-ọnụ ụnụ ya wụrụ hụn e ye ẹka, a sụọ kẹ nnu, keni ụnụ sa ẹka a shiari onyē ọwụlē oku ọhụnma.

Ekele Ikpazụun

⁷ Ezi nwēnē ẹnyi wụ Taiikikosi hụn furu wē gi e dōn ẹnya jenko d'a gwachanrịn ụnụ kẹ m rị—odibo ibe ẹnyi ime Onyē-nwōnni-ẹnyi k'ọ wụ. ⁸ Ya haịn m gi zila ni ụnụ ya, keni ọ gwa ụnụ kẹ ẹnyi nọ, gba ụnụ ume. ⁹ Iya lē ezi nwēnē ẹnyi wụ Onesimosi hụn furu wē gi e dōn ẹnya, hụn wuzi onyē alị ụnụ, wị lala. Wē k'a gwachanrịn ụnụ kẹ ihien ile nọ ebeni.

¹⁰ Aristakosi onyē-ngan ibe m e kele ụnụ. Makị nwa-nwēnē Banabasi e kelezi ụnụ. (Ẽnyi a gwatọguo ụnụ nabanhan Makị—omēni ọ bia ebēhụ.) ¹¹ Jizosi, hụn w'a kpozi Jostusu, e kelezi ụnụ. Madu etonị sụọ wụ ndi Ju, ndi kwa ugun, ime ndi mme lē wē wị a rụn ọrụn Alì-eze Osolobue—wē e mē ndun a ban m.

¹² Epafraši hụn gha obodo ụnụ bia, hụn wuzi odibo Jesu Kristi, e kele ụnụ. Epafraši e shi onwun ọda ọ gha e mē ni ụnụ ekpere. Ọ riōsonmē Osolobue n'ọ mē ụnụ wuzo nọkē ndi ka-ehụ, ndi marin ihien wē rị e mē ebe ihien ọwụlē wụ uche Osolobue rị. ¹³ M k'a saeka shian'a ẹri n'ọ lūka ni ụnụ—ụnụ lē ndi rị Laodishia lē Hīrapolisi. ¹⁴ Dọkita wụ Luku hụn ihien ẹ a sụọ ẹnyi e zi ekele; Demasi e zizikwo ekele.

¹⁵ Kele ni ni m umunē ẹnyi ime Kraisti hụn rị Laodishia, ụnụ e kele nwēnē ẹnyi okpoho wụ Nimfa lē ụka hụn e zu iwe ẹ.

¹⁶ Wē gunguu ni ụnụ ehuhuo-ozini ime ụka ụnụ, hụn n'a ni wē gunzi ni ndi ụka rị Laodishia ya. Hūnzikwo n'a ni ụnụ gun nke ndi ụka Laodishia ime igunrun ụnụ.

¹⁷ Si ni Akiposi, “Hūnkwo a n'i runchanrịn ogbo wē keye i ime ọrụn Di-nwōnni-ẹnyi.”

¹⁸ Ni m gi ẹka m de nwan ekele m: Mmē wụ Polu e kele.

Azokwole ni ni m rị ngan!

Ọhūnma Osolobue mē ya nōyeni ụnụ.

Ekukwo-Ozi Ibufo Polu Dejenni Ndi Tęsalonika Ndi Tęsalonika, Nke Ibufo

1 Polu le Sivanosi* le Timoti de ehuhuo-ozini. Enyi dejenni uka Tęsalonika hun ri ime Osolobue Nedi enyi le Di-nwonnienyi wu Jesu Kristi ya. Efo ma le udon ya rinu unu.

Ezigbo Okukwe Ndi Tęsalonika

2 Ogen ile ke enyi gi a kpanmin Osolobue make unu ile, a kpo efan onu ogen ile enyi gha e me ekpere. 3 Make ni, ogen ile ke enyi gi a nyanhan unu ebe Osolobue enyi wu Nedi enyi ri. Enyi a nyanhan orun onu ri a run make ni onu kwere ekwera le ihien-oma ile onu ri e me make ihien-osusuo onu nwe, lezi ke unu don wuzokenme make ni unu nwe olile-enya ebe Di-nwonnienyi wu Jesu Kristi ri.

4 Umune enyi hun ri Osolobue obi, enyi a maringho ni Osolobue a horiguo unu nke-esi. 5 Make ni, ozioma enyi zi unu eginu oku-onu suo bian unu, kama, o gizi iken le ihien Mmon-nso e me bia; o no rucharin unu akpakali obi, wecharin unu enya ni ezioku k'o wu.

Eled e ohun suo: unu a maringhozi ke enyi don bi ogen enyi gi ri ime igunrun unu. Enyi bi erira ken'o rinu unu mma. 6 Unu ile no kinrin enyi le Onye-nwonnienyi, gi ighoghohun gha aka Mmon-nso bia nabanhan oku-Chuku—o suon'a n'o weheni unu afunfun oda-oda. 7 Nke wu ni unu no henrin ihien ndi kwere ni risonme Masedonia le Akaya e leri. 8 Make ni, oku Onye-nwonnienyi a ghaguo aka unu ghagbari—eled e ime Masedonia le Akaya suo, a nucharinguo we banyeni okukwe unu nwe ime Osolobue ebe ile—nke wu ni orizini mkpa ni enyi kume e. 9 Make ni, we hu e ku oku enyi; we hu e ku ke onu don nabanhan enyi ogen enyi gi bia d'e zi onu ozioma. We hu e kuzi ke onu don gha ifee-mmon gbewuto d'e fem ezigbo Osolobue hun ri ndun, 10 e che Nwa a hun k'a gha elu-igwee bia. Nwa a, hun o gha onwun weli—ya wu Jesu, Jesu hun a zuofuhani enyi, amangbe iwe-le-onuma Osolobue hun lalani e kunrun enyi.

Isi Nke Ebuo

Orun Polu We Run Ime Tęsalonika

1 Umune, unu le enwen unu a maringho ni ijen enyi bia ebe unu ri alanu iwi. 2 Unu a maringho afunfun enyi ta ime Filipi le ke we don gbe ifenren ye enyi ihun ebehu ni enyi d'a bia Tęsalonika d'e zi unu ozioma. Kani, suon'a ni we kpkpo enyi oda, ndun aguni enyi, egun atuni enyi—make ni enyi ri ime Osolobue enyi—enyi nozi zi unu ozioma Osolobue.

3 Enyi ezini ozioma ni enyi gi e dufie ihian mobu ni enyi choko ihien zinleni mobu ni enyi gi e tunarin ihian ihien e. 4 Mba! Kama, ke Osolobue don weri enyi ke ndi furu o gi e don enya, bu orun izi-ozioma che enyi aka, erira ke enyi e kuzi oku ke ndi furu we gi e don enya. Enyi ara ku n'o suo ihian—kama, enyi e ku n'o suo Osolobue hun e lele obi enyi.

* **Isi Nke Ohu:1** Sajlasị

⁵ Osolobue wu osheri enyi, kanị unu le enwen unu a maringhōzīkwō—nị enyi eginu oku a sūonị wē gi e dufie ihian bia, enyi egizikwōnị enya-uku bia—gi ihien ozo kpuru ihun! ⁶ Enyi emeni nị ihian ja enyi mma—kē unu kē ndi ozo. ⁷ Osuon'a nị enyi nwon iken si unu ye enyi ihien runi enyi noke ndi—ozī pu-ichēn Kristi, enyi emeni erira. Kama, enyi gun agungun umueka ime unu, e gi eka-alulua e son unu noke ebe nne-omumu ri a zun umu a. ⁸ Makeni unu ri enyi obi oda enina, enyi no kwademe nị ele ozioma Osolobue suo kē enyi k'e ye unu, kama, nị enyi k'e yezikwō unu enwen enyi, makeni o suo enyi asuo—makeni unu a riguo enyi obi oda-oda!

⁹ Umune, unu a nyanhangho kē enyi don a run orun, a rungbu enwen enyi ogen hu. Enyi a run kē uhinhin kē efinnai, amangbe enyi gha a wuru nị onye owule ibi ime unu ebe enyi ri e zi unu ozioma Osolobue.

¹⁰ Unu wu osheri enyi; Osolobue wuzikwō osheri—nị enyi meson unu ndi kwerini omume ri nso, ri mma enya Osolobue le omume nwonleni nkoriani.

¹¹ Unu a maringho nị enyi gi eka nedi gi e son umu a son onye owule ime unu: ¹² a dun onu odun, a gba onu ume, a riu onu—nị unu e bi obibi furu Osolobue hun kpo unu d'e son e nodi ime Ali-eze e le ogho a.

¹³ Enyi a kpanminzikwō Osolobue ogen ile, nị, ogen unu gi nabanhan oku-Osolobue unu nu onu enyi, unu anabanhann'a kē oku ihian, kama, onu nabanhan a kē ihien o wu nke-esi—oku Osolobue; ya wu oku-osolobue ri nwan orun ime ndun onu ndi kwerini.

¹⁴ Umune, nke unu rizi kē nke ndi uka risonme Azuun Judia, ali ndi Ju—makeni, udi afunfun ohu hu unu ta eka ndi ali unu kē wē le enwen wē ta eka ndi Ju. ¹⁵ Ndi Ju, hun gbu Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi le ndi-amuma, chufuzikwō enyi. W'e mesonme ihien ghaleni a suo Osolobue; a luson onye owule—¹⁶ ghahani igbondon enyi ezile ndi anị ozo ozi wē k'e gi nwon nzuori! Erira kē w'e me ogen ile hun wē gi e mejun mkpu njo wē ile. Kanị, iwe-le-onuma Osolobue e kunrunguo wē nwan ikpazuunni.

Kē Wē Dahan Polu Wē!

¹⁷ Umune, o me nke enyi, ekerē ogen ahun enyi le unu gileni hun, obi enyi hukwō ebe unu ri; kanị, makeni enyi ahunni unu elee-m, elee-i, o te ri enyi kē si enyi wu umu wē lato. Ya kē unu no dama enyi, dama enyi oda-oda! ¹⁸ Enyi te cho nị enyi biazī d'a hun unu—tūmadu mme nwen wu Polu: a nwangho m mgbe ole-le-ole nị m bia—kanị Ekwensu gbondon enyi.

¹⁹ Eghē, kị wuzi nwan olile-enya enyi? Kị wuzi nwan ighoghō enyi? Kị wē k'e gi tu enyi ugon? Onye kē enyi k'e gi nyan isi ihun Di-nwonni-enyi wu Jesu ogen o k'e gi bia? Ele unu? ²⁰ Ezie, unu wu ogho enyi le ighoghō enyi!

Isi Nke Eto

O Rini Uka Mma, Ndun A Ban Ndi-isi We

¹ Mgbe enyi gileni nwan sazi eka din e, enyi no si nị osuon'a nị enyi suo k'a nodi Atensị, enyi a nodi. ² Enyi no gweru zi Timoti nwenē enyi hun enyi le iya gba a runni Osolobue orun izisonme ozioma Kraisti d'a gba unu ume, me unu zekenme ime okukwe unu—³ amangbe ukpokpo ndini gha e mehunme onye owule ime unu. Unu le enwen unu a maringho ezioku-ezioku nị ukpokpo ndini wu okeri enyi ime Kraisti. ⁴ Ezioku-ezioku, enyi gwato unu ya ogen enyi le onu gi ri uzo ohu, nị wē jenko d'e kpokpo enyi. Unu le enwen onu a maringho n'o meole nwan erira. ⁵ Make ukpokponi biani nị unu, asazini m eka din. M

nọ zi ozi, nị m marin ke okukwe unu nọ, make ni egun ri a tun m ni, ikenkwo, onye-onwunwan a nwanguo unu, ihien enyi run a la iwi.

⁶ Kanj, Timoti a ghaguo nwan ebe unu ri lara; o wehaguo ni enyi ozi ri nma banyeni okukwe unu le ihien-osusuo unu nwe. O kuguzi ke unu don a nyanhan enyi ohunma-ohunma, kuzikwo ni enyi hu a da unu—ke unu don a da enyi.

⁷ Umune, ya wu ni e gigu we nwan okukwe unu gba enyi ume ime nsongbu le ukpokpo enyi ile. ⁸ Ndun a banguo nwan enyi—ebe o me ni unu turuhu ime Di-nwonna-enyi.

⁹ Euu, nani ke enyi a don saeka kelegu Osolobue make unu, make ighogho ile enyi ri e nwon ebe Osolobue ri make owuzo unu wuzo ime Kraisti? ¹⁰ Enyi e meshi ekpere iken uhinhin le efinnai ni enyi le unu huntari enya, keni enyi hun uzọ ye unu ihien owule ri a koni unu ebe okukwe unu ri.

Ekpere Polu We Meni We

¹¹ Chuku enyi wu Nedi enyi le enwen e ya dodo duhe enyi nwan ebe unu ri, iya le Di-nwonna-enyi wu Jizosi! ¹² Di-nwonna-enyi ya mezikwo ihien-osusuo unu bawaye uba egbata onu le ibe onu le egbata onu le ndi ozo ile—rike ke ihien-osusuo enyi nwon ebe unu ri gi a bawaye. ¹³ Ya me obi unu zekenme ebe iri-nsọ ri, amangbe unu gha e nwon nkoriani ihun enya Chuku Nedi enyi oghen hu Di-nwonna-enyi wu Jesu le ndi nke e, ndi nsọ a, k'e gi bia.

Isi Nke Eto

Obibi Hun A Sọ Osolobue

¹ Umune enyi, igi mekin, enyi gi efan Di-nwonna-enyi wu Jizos' a rijo unu: bisonme ni obibi hu unu mumarin enyi ni 'ya a sọ Osolobue usuo—obibi ahun unu ri nwan e bi; bikenme ni erira. ² Make ni, unu a maringuo iwu enyi gisonme efan Di-nwonna-enyi wu Jesu ye unu.

³ Make ni, uche Osolobue wu ni unu ri nsọ; ni unu juchanrin ughere; ⁴ ni onye-onye ime unu marin k'o don kwondon ehụ a, donme e nsọ, me e nwe mgbaye; ⁵ ele hun ime-mgba e gi lagbu e enya leke ndi hun marinleni Osolobue; ⁶ ni ihian eweriko ihien nwene e mobu megbu nwene e ime ihien ni. Enyi a gwaguo unu ya mbu, gba unu mkpinsi-eka, ni Di-nwonna-enyi e megwarikwo udi ihien ndini ile. ⁷ Make ni, ele obibi ru unyin ke Osolobue kpo enyi d'e bi, kani obibi ri ochan.

⁸ Ya wu, onye owule ju n'o giko iwu ndini bi, ele iwu ihian k'o ju, kani nke Osolobue, bu Osolobue nwen e ye unu Mmon-nsọ a.

⁹ O me nke inwetari ihien-osusuo nọke umune ime Kraisti, o rini mkpa ni we deni unu ihien owule. Make ni, Osolobue e gigu eka a kuzi unu inwe ihien-osusuo ibe unu.

¹⁰ Ezie ro ni unu hu e nwe ihien-osusuo ndi ile kwerini ri Azuun Masedonia. Kanj, enyi ri a rijo unu, umune, ni unu e mekenme erira, ¹¹ ni unu a chokenmezi ni ni unu e bi obibi me juu, e bu enya e zime orun unu, e gi eka unu a luru—rike ke enyi don gwa unu mbu. ¹² Unu e gi e me ndi kwerileni a gbaye obibi unu, gi e hun ni o nwonna ihien a koni unu.

Obibia Jesu

¹³ Umune, enyi cho ni unu marin ihien k'e me ndi ri uran (ndi nwunni), make unu gha a kwan ke ndi hu nwonleni olile-enya don a kwan. ¹⁴ Make ni, ebe o me ni enyi kweri ni Jesu nwun, lihizi, erira ke enyi gizi kweri ni Osolobue k'e wekinhen ya le ndi hun kwerini n'e hun ri uran (ndi nke e nwunhuni).

¹⁵ Nị ẹnyi gwa ụnụ ọnwán makẹni oku Di-nwọnni-ẹnyi rọ: ẹnyi ndị hụn rị ndun, hụn kelẹni nwunhụn ogen Di-nwọnni-ẹnyi k'e gi bịa, ebukonị ndị hụ rị uran ụzọ d'e kunrun Di-nwọnni-ẹnyi. ¹⁶ Makẹni, o ru ogen hụ, Di-nwọnni-ẹnyi k'e gi oken olu ku oku; wẹ k'a nụ olu onye-isi ndi mmọn-ozí; opi Osolobue k'a han—Di-nwọnni-ẹnyi wụ Kraịstị a gha elu-igwee hidan; ndi nke Kraịstị hụn ranhịngunị e bugụ ụzọ gha ọnwun lihi. ¹⁷ Ogen hụ, wẹ k'a juru ẹnyi ndi họtunị, ndi rịkwọ ndun, cheni wẹ ime orukpu, ẹnyi e shi elu d'e kunrun Di-nwọnni-ẹnyi ime-elu—erira ke ẹnyi k'a don buru Di-nwọnni-ẹnyi d'e sọn ẹ nọdị jẹnrin ejen. ¹⁸ E gi ni nwan oku ndinị a kasị ibe ụnụ obi.

Isi Nke Isen

Kwademe Ni Ojibia Jesu

¹ Kanị, umunẹ—o mẹ nke ogen lẹ udu o k'e gi mẹ—o rini mkpa ni wẹ deni ụnụ ihien ọwule. ² Makẹni, ụnụ lẹ enwen ụnụ a maringwo ohunma-ohunma ni Uhuohin hụ Di-nwọnni-ẹnyi k'e gi bịa, o k'a bịa idenmizi ke ohin a bịa ime abali.

³ Ogen hụ wẹ k'e gi rị a sị, “Udon a rigwo! Nsongbu arizi a!” ya ke ntikpo k'e gi kunrun wẹ idenmize, nọke ebe ime nọ memehụ okpoho! Mwanahin arikozị a!

⁴ Kanị nke ụnụ, umunẹ, ọnu arị ime ishi, hụn Uhuohin hụ e gi kunrun ọnu idenmize nọke ohin. ⁵ Makeni, umu ukpe lẹ ndi e bi ebe eki rị enu ke ụnụ wụ; ẹnyi ele umu ukinkan mọbu umu ishi. ⁶ Ya wụ, ẹnyi aranhinko ni ke ndi ozo; kama, ni ẹnyi munrun ni ẹnya, ni ẹnyi donrin ẹnya. ⁷ Makẹni, uhinhin ke ndi a ranhin uran gi a ranhin; uhinhin ke ndi a ra manya a tọ gizi a ra a tọ.

⁸ Kanị, ebe ẹnyi wụ ndi e bi ebe eki rị elu, ni ẹnyi donrin ni nwan ẹnya; ni ẹnyi yiri okukwe lẹ ihien-osisuwo ke ewuru igwe onye-agma gi e gbondon obi ẹ, ẹnyi e yiri olile-ẹnya nzuopuha nọke okpu onye-agma gi e gbondon isi ẹ. ⁹ Makẹni, Osolobue etumeni ẹnyi d'a narin afunfun iwe-lẹ-ọnuma a; kama, o kpọ ẹnyi d'e nwonrin nzuopuha ghahanị Di-nwọnni-ẹnyi wụ Jesu Kristi. ¹⁰ Makẹni, Di-nwọnni-ẹnyi wụ Jesu Kristi nwunni ẹnyi ọnwun keni ẹnyi hụn ụzọ sọn ẹ rị ndun—ke ẹnyi rị ndun ogen o gi bịa ke ẹnyi a nwunhüngwo.

¹¹ Ya wụ, a gba ni nwan ibe ụnụ ume—ke ụnụ don rị e mẹ; e yeni ni ibe ụnụ ẹka ni w'e sue—ke ụnụ don rị e mẹ.

Ndunmọdun Ikpazun Lẹ Ekele

¹² Kanị, umunẹ, ẹnyi rị a rịo ụnụ ni ụnụ gbaye ndi rị a runshi ọrun iken ime ụnụ, hụn e lepụ ọnu ẹnya ime Di-nwọnni-ẹnyi, a dụn ọnu ọdun. ¹³ E nwẹ ni ihien-osisuwo wẹ, e gi ifiri ẹ e ye wẹ mgbaye kachanrinni—make ọrun wẹ rị a run. Udon ya risomme ẹgbata ọnu lẹ ibe ọnu.

¹⁴ Umunẹ, ẹnyi rị a dụn ụnụ ọdunni: a gba ni ndi nọdị mmaka mkpịnsin-ẹka; a kasị ni ndi-ujọ obi; e yeni ni ndi zeleni ẹka—ka gi ni didi e sọn onye ọwule.

¹⁵ Hụn n'a n'o nwonni onye ọwule ime ụnụ e gi njo a kụ njo, kama, a cho ni ni ụnụ e mẹ ni ibe ụnụ lẹ ndi ozo ile ihien rị mma.

¹⁶ A ghoghọ ni ogen ile. ¹⁷ E mẹ ni ekpere ogen ile. ¹⁸ E ye ni ekele ime ọnodi ọwule, makeni ọnwán ke Osolobue cho ẹka ụnụ ime Kristi wụ Jesu.

¹⁹ Etinyunlẹ ni ihien Mmọn-nsọ rị e mẹ. ²⁰ Eleliale ni amuma lẹ ozi ihian sị Osolobue sị a zi—

²¹ kama, e lele ni ihien ile, ụnụ e kwonkenme hụn rị mma.

²² Gba ni ni ụdị eje-ihien ọwule ọsọ.

²³ Osolobue lẹ enwen ẹ, hụn udon gha ẹka a bịa, ya dodo donchanrin ihien ile rị ime ndun ụnụ nsọ: ya donmechanrin mmọn ụnụ lẹ ume-ndun ụnụ lẹ ehụ ọnu ohunma—amamgbe ọnu gha e nwon nkoriani ogen Di-nwọnni-ẹnyi wụ Jesu Kristi k'e gi bịa. ²⁴ Onye hụn kpọ ọnu furu wẹ gi e don ẹnya, o jenkọ d'e mẹ ẹ!

²⁵ Umunę, e mę ni ni ęnyi ekpere!

²⁶ Dide ni umunę ęnyi ile odide ri nsọ.

²⁷ M ri e gi ęfan Di-nwọnni-ęnyi a si ọnụ gụnni ndi ile kwerini ęhuhụọ-ozini.

²⁸ Ęfọma Onyę-nwọnni-ęnyi wu Jesu ya nọyeni unu.

Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Polu Dejenni Ndi Teshalonika Ndi Teshalonika, Nke Ebuo

¹ Polu le Sivanosi le Timoti de ehuhuo-ozini. Enyi ri e dejenni uka Teshalonika hun ri ime Osolobue Nedi enyi le Di-nwonna-enyi wu Jesu Kristi ya. ² Efo ma le udon hun gha aka Chuku Nedi le Nna enyi wu Jesu Kristi bia ya rini unu.

Osolobue E Dnmeke Unu

³ Umune, o furu efuru ni enyi gi ifiri unu a kpanmjin Osolobue ogen ile, makeni okukwe onu ri e sue oda-oda, ihien-osisuo onye-onye ime onu nwe ebe ibe e ri rizikwo a bawaye. ⁴ Ya hain enyi le enwen enyi gi e gi unu a nyan isi ime uka Osolobue ile ri ichen-ichen. Enyi gi unu a nyan isi make owuzo unu wuzo le okukwe unu to e nwon ime ukpokpo ile we ri e kpokpo unu le nsongbu ile unu ri e dingbu.

Okinkin-ikpe Kraisti Wela

⁵ Ihien we ri e me unu ri a ghosi ni okinkin-ikpe Osolobue wela furu efuru. We gizi nsongbu ndini we e me unu a wuru ndi ru ogo ibanye Ali-eze Osolobue hu unu ri a tan afunfun. ⁶ Ezioku ro, makeni, o furugho ni Osolobue we afunfun yegwari ndi ahun ri e ye unu afunfun, ⁷ me unu ndi ri a ta afunfun zu iken—mezikwo enyi nwen zu iken. O jenkwo d'e me e ogen Di-nwonna-enyi wu Jesu k'e gi gha enu-igwee bia—'ya le ndi mmon-ozie e hu kin-akwanran.

⁸ We k'e gi okun ri e nwunni bia; we k'e megwari we ile marinleni Osolobue le ndi hun humeleni ni ozioma Di-nwonna-enyi wu Jesu isi. ⁹ Ndin k'a narin afunfun hun wu ntikpo itebite; we k'a gha ebe Di-nwonna-enyi le iken o gi nwe ogbo ri wepu we—¹⁰ o ru Uhuohin hu—Uhuohin ahun o k'a bia keni ndi nso a ye e ogbo, keni we ile kwerini jazikwo a mma n'o makazi. Unu le enwen unu k'a rizi ime we, makeni unu kweri oku e hun enyi gwa unu.

¹¹ Ya hain enyi gi e meni unu ekpere ogen ile—a riu Osolobue enyi n'o me unu wuru ndi k'a ghosi ni oku o kpo unu alan iwi; enyi a riuzi a n'o gi iken e runzucharin ihien-oma owule unu kwademe obi ni unu k'a run—le orun owule unu gi okukwe a run—¹² keni we gi ifiri ihien we ri a hun ebe unu ri ye efan Di-nwonna-enyi wu Jesu ogbo, gizi ifiri Jesu ye onu ogbo—ghahani efoma Osolobue le Di-nwonna-enyi wu Jesu Kristi.

Isi Nke Ebuo

Onye Ahun Hun A Dancharin Iwu Ile

¹ Dodo ni umune, o me nke obibia Onye-nwonna-enyi wu Jesu Kristi le owegbama we jenkwo d'e wegbama enyi ile d'e kunrun e, ² anile ni obi nahinkenrin onu; anile ni obi gbakama onu make amuma mobu oku-onu mobu ekukwo-ozie owule—we si n'o gha aka enyi bia—hun si ni Uhuohin Di-nwonna-enyi a biaguo.

³ Anikwole ni onye owule gi uzo owule dufe unu; Uhuohin hu abiakwo mmani oken nnupu-isi hu biaguo, e wefuhaguu we Onye hu a dancharin iwu ile—Onye hu a dancharin iwu ile hun ntikpo rizikwo e che ya le enwen e. ⁴ O k'a gha a lusun mmon le iyi owule le ihien owule w'e fe efe ogun; o k'e weshi enwen

ẹ elu ni iya kachanrin we ile, nke wu ni o k'a banyede ime Ulo-nsọ Osolobue, weri ocho, kpọ enwen ẹ Osolobue.

⁵ Unu anyanhanzini ni m gwa unu ihien ndini ogen mme le unu gi ri uto ohu? ⁶ Ya wu, unu a maringho ihien gin'e—we gileni ke wepuha a, ni we ri e che ni ogen ẹ rugu ẹ we kebe wepuha a.

⁷ Make ni iken hu e buhe idan-iwu a rigulole nwan orun, gi nzuzue a run ihien o ri a run; o ke puha ifon. Kani, o k'e zuerihu d'e ru ni e wepu we onye hu ri e gbondonn'e. ⁸ Ogen hu, e wepuha we Onye hu a danchanrin iwu ile—hun Di-nwonn-eyi wu Jizosi k'e gi uzun gha a onu puha tikpọ. Di-nwonn-eyi k'e gi ogho ya le enwen ẹ wu Di-nwonn-eyi gi bja gbu ẹ la iwi.

⁹ Obibia Onye hu a danchanrin iwu ile k'a wu aka-orun Ekwensu. O k'e gi iken ile ri ichen-ichen le ihien-ahima le orun-atumanya ichen-ichen we gi e dufie ihian bja, ¹⁰ ya le udi eje-ndufie ile ri ichen-ichen o k'e gi son ndi hun lako ntikpo, make ni anini we ezioku weri onodi ime obi we, ezioku hun nke a zuopuha we; ¹¹ Osolobue k'e gi ifiri n'a jugu we ezioku zihę ni we oken ndufie ahun we jenko d'e dufie we, hun k'e me we kweriyeni ntu. ¹² Osolobue k'e me ẹ kenı we gi ẹ ma we ikpe, uwe ile gileni ezioku don, kama, eje-ihien a ka we a suo.

We Hoto Unu Keni Unu Nwe Nzuofuha

¹³ Kani, nke unu, umune enyi, onu ndi Di-nwonn-eyi bu obi, enyi k'a gha e gi ifiri onu e ye Osolobue ekele ogen ile. Make ni, Osolobue hoto unu isimbidon noko mkpuru-ibuzo, keni unu nwe nzuopuha, ghahani odidon-nsọ Mmon-nsọ le ikwerini ezioku. ¹⁴ Onwan hain Osolobue gi nwan kpọ unu ghahani ozioma enyi zi unu; keni unu nwehen ogho Onye-nwonn-eyi wu Jesu Kristi. ¹⁵ Umune, wuzokenme ni nwan! Unu e kwonkenme odinali ndi hun enyi kuzi unu—ke hun enyi gi onu kuzi ke hun enyi gi ekukwo-zi kuzi.

¹⁶ Onye-nweni-eyi wu Jesu Kristi le enwen ẹ le Osolobue wu Nedi enyi hun gi ihien-osisuo o nwe ebe enyi ri meni enyi ohunma ye enyi nkasi-obi itebite le olile-nya ri mma, ¹⁷ dodo kasi nwan onye-onye ime unu obi, me obi unu zekenme, ebe oku-onu le orun owule ri mma ri.

Isi Nke Eto

E Me Ni Ni Enyi Ekpere

¹ Umune, nke ikpazuun rin'a wu onwan: e me ni ni enyi ekpere, ni oku Di-nwonn-eyi hun uto ghagbari egwa; ni we e ye ẹ ogho ebe ile—ke unu don ye ẹ ogho. ² E mezikwo ni ni enyi ekpere ni Osolobue gbapuha enyi aka ndi eje-obi le ndi eje-ihian, make ni ele ihian ile kwerini Osolobue.

³ Kani, Di-nwonn-eyi furu onye we gi e don enya; o k'e me unu zekenme, chedon onu—make Eje-onye hu gha e me onu ihien owule. ⁴ Make ni enyi a maringhozi ihien Onye-nweni-eyi k'a saaka me, obi ru enyi ali ni unu ri e me ihien ndi enyi si unu me, ni unu k'e mesonme we.

⁵ Di-nwonn-eyi ya dodo du obi unu ile ni unu ghota ihien-osisuo Osolobue nwe le oken-ndi Kraisti, e nwezikwo we.

Akutopukwole Ni Eka

⁶ Umune, enyi gi nwan efan Onye-nweni-eyi wu Jizos' Kraisti e ye unu iwuni: unu le onye Itu-Kraisti owule kutopu aka hun nke o gi bi ke enyi don gwa unu akpakwole. ⁷ Make ni unu le enwen unu a maringho ni o furu ni unu kinrin enyi. Enyi akutopuni aka ogen enyi le unu gi ri uto ohu; ⁸ enyi anarini onye owule

ihien-oriri bu enyi akunji ugwo. Enyi a run orun a rungbu enwen enyi uhinhin le efinnai, amangbe enyi a wurunji onye owule ime unu ibu. ⁹ Elekwọ ni o runi enyi; mba, ihien runi enyi ro. Kanji, enyi me erira keni enyi ghosi unu ihien unu e leri e bi. ¹⁰ Ke ogen enyi gide ri ime igunrun unu, enyi ye unu iwuni: “Onye ju n’o runko, y’e rile.”

¹¹ Kanji, enyi a nugwo ni ndi hu ime unu kutofu eka, e busonme eka e che orun rulenị we; o nwonni ihien w’a run. ¹² Enyi gi efan Onye-nweni-enyi wu Jesu e ye ndi no erira iwu, a dun we odun: we nwe ihien eka kuma we; we gi eka we a luru ihien we e gi bi.

¹³ Umune, ndun ime ihien ri mma y’a gukwole unu.

¹⁴ Onye owule gbayeleni ihienni enyi ri nwan e deni unu, unu a koma a enya, gban’a oso—keni ifenren me e. ¹⁵ Ewerikwole n’a ke enenren, ka a gba n’a mkpinsi-eka ke nwenen unu.

Oku Ikpazuun

¹⁶ Di-nwonni-enyi le enwen e, onye hun udon gha eka a abia, ya ye onu udon ogen ile le uzo ile. Di-nwonni-enyi ya noyeni onu ile.

¹⁷ *Mme wu Polu gi eka m e de ekeleni. Onwan wu mbiye-eka m, enina ke m’e biye ekukwo-ozu m ile eka.*

¹⁸ Efo ma Nna enyi wu Jesu ya rini onu ile.

Ekwkwọ-Ozi **Ibuzọ Polu Deje**nni **Timoti** **Timoti, Nke Ibuzọ**

1 Mmẹ wu Polu de ekwkwọ-ozini; m wu onye-ozu pu-ichen Kraịstị Jizọsị. Osolobue wu Onye-nzuopuha enyi le Kristi wu Jesu onye enyi gi don enya tumu m. 2 M ri e dejenni Timoti wu nwa m esi ime okukwe. Efo ma le omiken le udon hun gha aka Chuku-Nedi le Jesu Kristi Nna enyi bia ya rin i.

Mkpinsin aka Banyeni Eje-nkuzi

3 Nodi nwan Efesosị ke m don gwa i ogen m gi jenko Masedonia, keni i gwa ndi hu ri a kuzi ihien wulen ezioku w'a kuzizile ihien ndi hu we ri a kuzi; 4 w'e gonzile ntin akiko nwonleni isi le itu-mpupu ihien hun w'e tusonme hun nweneni njedemne—maken ihien ndini e me ihian a masonme omuma nweneni ali hun nke o gi yeni ihian aka bi obibi okukwe hun Osolobue cho. 5 Ihien hain i k'e gi gwa we erira wu ni ihian hun uzo gi ihien-osusuo e bi—ihien-osusuo hun gha obi ri mma le ihori ri mma le okukwe gha akpakali obi puha. 6 O nweole ndi lato ihien ndini, kpahu, sonme oku nwonleni isi. 7 We cho ni we wuru ndi nkuzi Iwu Mozizi, bu aghotanị we ihien ndi we ri e ku mobu ihien ndi we ri e ku oku we—e ku, a du aka obi.

8 Enyi a maringho ni Iwu ri mma—omeni ihian a maringho gi e me ihien we gi ifiri e ye Iwu. 9 O furu ni ihian ghota ni ele ifiri ndi ezi-omume ke we gi ye iwu. Kama, we gi ifiri ndi a dan iwu le ndi e nupu-isi ye e, uwe le ndi ghaleni e fe Osolobue le ndi e me njo, ndi e me ihien runi le ndi e lelia ihien ri nso, ndi e gbunedi we mobu nne we le ndi izighe. 10 We yezi e make ndi ughere, make ikennyehun e meson ikennyehun mgba le ikpoho hun e meson ikpoho mgba, ndi e re ihian le ndi e non ihian, ndi-ntu, ndi a shia eri-ntu le ndi e me ihien ndi ozo owule we le ezigbo nkuzi ghaleni a dangbama. 11 Ezigbo nkuzini ri ime ozioma hun Osolobue, Onye hu richanrin mma, buche m aka.

Ikele Chuku Makeni O Me Ebere Nabanhan Enyi

12 M ri a kpanmin Kraịstị wu Jizọsị Di-nwonni-enyi hun ye m iken m gi ri a run orun, makeni o weri m nọke onye o gi don-enya, we m orun, 13 osuon'a ni m te kutọ a, kpokpo ndi nke e, gi aka-iken son we. Kani o no me ebere m, makeni amarin m ihien m ri e me ogen ahun, m'e ke kwerizikwo ogen ahun. 14 Di-nwonni-enyi no gi aka ri mma son m, me ni m omiken oda-oda, wezi okukwe le ihien-osusuo ri ime Jizọsị ye m oda-oda. 15 Okuni wu ezioku hun furu w'a nabanhancharin: ni, "Kraịstị wu Jizọsị bia ime uwa d'a zuopuha ndi njo"—hun o me ni mmẹ kachanrin njo ime uwe ile.

16 Kani, ufiri e ke Osolobue gi meni m omiken, mmẹ hun kachanrin njo e me, keni Kraịstị wu Jizọs' hun uzo gi m ghosichanrin ndidi zu oke, gi m me ihien nleri, keni ndi ozo, hun k'e kweri n'e gi e marin ni we le enwen we jenko d'e nwon ndun itebite.

17 Eze Itebite ke Osolobue wu! Eze Ghaleni a nwun! Onye we ghaleni e legha enya! Chuku ohu suo rin! Mgbaye le ogho ya rin'a jenin ejen! Isee.

Gi Oku Osolobue Le Ihori Ri Mma Lunị Osolobue Ogun

18 Timoti nwa m, m ri e ye i iwu ndini nọke ke amuma ndi we busonme banyeni i mbu don ku, keni i saeka gi ihien we ku ime amuma ndi ahun lu ogun hu ri mma, 19 e kwonkenme okukwe le ihori ri mma. O nweguo ndi lato

ihorị wẹ, sụkpọpụ okukwe wẹ. ²⁰ Himenọsị lẹ Alẹzanda rị ime wẹ. E wegwo m wẹ ẹbụọ ye Ekwensụ n'o mẹ wẹ ihien, keni wẹ marin kubehi aru.

Isi Nke Ebuo

Ife Ofufe Ime Uka

¹ Igi bidon nwan, m si onu a riosonmeni ni ihian ile Osolobue; e meni ni we ekpere; a riodonni ni we; e gi ni ifiri we a kpanmin a, ² e mezini ni ndi-nze le ndi ile ri isi-okiki ya, keni enyi hun uzọ e bi obibi me juu, e gi udon e bi, e bi obibi ndi e fe Osolobue, e yetari mgbaye. ³ Makeni udi ekpereni ri mma, wuzikwo ihien a sọ Osolobue wu Onye-nzuofuha enyi usuo, ⁴ makeni Osolobue cho ni onye owule nwon nzuofuha, marinzikwo ezioku.

⁵ Makeni,

Osolobue ohu sọ ri;

Onye ohu sọ rizikwo

hun e wegbama Osolobue le ihian.

Onyeni wu Kraist wu Jizosi

hun wuzikwo ihian;

⁶ hun we enwen e ye,

keni o wuru ihien w'e gi gbapuha ihian ile—

Osolobue a shaguo eri banyeni ihienni ogen furuni.

⁷ We tumẹ m onye e zisonme ozi ihienni le onye-ozu pu-ichen le onye a kuzi ndi ani ndi ozọ wulen ndi Ju okukwe le ezioku. M ri e ku ezioku, ari m a tu ntulu!

⁸ Ya wu, m cho ni ikennyẹ ri ebe owule hun a ni we e me ekpere. We gha a kishi aka ekpere elu, ya wurukwo aka ri nsọ, elekwọ hun we gi iwe le ndondo meru.

⁹ M chozikwo ni ikpoho e gi uche e ken ekiken: w'e yile ihien e me ifenren, w'e yi ihien furuni. Ekiken we y'e mele icho ntutu mma, mobu iyi goru mobu ihien-mma mobu ekwa ndi nanranji. ¹⁰ Kama, w'e gi orun-oma e kon ekiken—k'o furu ni ikpoho ndi ri e fe Osolobue, a tu egun e, e me.

¹¹ We gha a kuzi, ikpoho w'a gba-nkintin, e gon ntin ihien we ri a kuzi, we wechanrin enwen we che okpuru. ¹² M si okpoho* y'a kuzile; y'a kile okennyẹ; y'a gba nkintin. ¹³ Makeni Adam' ke we buzo ke ni we d'e ke Ivu; ¹⁴ e dufieni we Adam', kama, okpoho ke we dufie, o no wuru onye njo. ¹⁵ Kanj Osolobue jenkọ d'a zuofuha ikpoho amangbe isi we a to nsongbu ri omumu nwa, ka si a meni e bisonmegho we ime okukwe, ihien-osusuo le iri-nsọ, e kwondon enwen we.

Isi Nke Eto

Ndi-isi Uka

¹ Okuni w'e ku wu ezioku, ni, "Onye orun onye-isi uka n'a du, orun ri mma k'o cho no run."

² Ya wu, onye-isi uka k'a wuriri onye nwonleni nkoriani. O k'a wuriri onye nwon nwunye ohu sọ; onye e kwondon enwen e; onye nwon uche; onye nwon mgbaye. O k'a wuriri onye ma nabanhan ndi obia; onye ma kuzi ³ O meko onye-manya mobu onye aka-iken, kanj onye e me nwayo; ele onye-ikpe mobu onye egbo a sọ. ⁴ O k'a wuriri onye hun e ri-eka a ki ikpun-ulo a ohunma, a hun a ni umu a hu e hume isi, a gbaye ihian uzọ ile. ⁵ Makeni, omeni ihian a sanj aka ki ikpun-ulo a, nanj k'o don lepu uka Osolobue enya? ⁶ O

* **Isi Nke Ebuo:**12 nwunye ihian

wuko onye roghari nke ohun, onye sonme uzo Kraisti nke ohun, amamgbe o honronma bu o nwonna ihien o marin, ikpe ma Ekwensu a ma a. ⁷O k'a wuziri onye ndi ri ogbe e ku oku e ohunma, amamgbe o danban onyan Ekwensu, fa.

Ndi-orun Uka

⁸Erirazikwo, ndi-orun uka k'a wuriri ndi ghaleni e gi ihien we buche we eka e gu egu; awuko we ndi irenai; awuko we ndi oken-manya mobu ndi egbo ri enya. ⁹We k'a wuriri ndi e kwonkenme ihien ndi ahun mini ri ofufe-Kraisti, wuruzikwo ndi ghaleni e me ihien obi gi e gbu we mgbu. ¹⁰We k'e buriri uzo leleguu we. Omeni enwon we nkoriani, we runma ni uka.

¹¹Erirazikwo, ikpoho we k'a wuriri ndi nwon mgbaye; awuko we ndi-nkuto. We k'a wuriri ndi enya don, ele ndi oken-manya; we k'a wuriri ndi we gi e don enya ime ihien ile.

¹²Ndi-orun uka k'a wuriri ndi nwon nwunye ohu suo; ndi a ki umu we le ikpun-ulo we ohunma. ¹³Ndi hun run orun-ukani ohunma k'e wehe ni enwen we ezigbo efan, ya wu orun k'e mezikwo obi rukemwe we ali ime okweri we kwerini Kraisti-Jizosi.

Okukwe Enyi Emike!

¹⁴M bu e obi ni m lala d'a hun i egwa. Kani, m ri e de ni i ihien ndini ¹⁵keni, omeni m bie d'a bia, ni marin k'o furu ni ihian e bi ime ikpun-ulo Osolobue, uka Osolobue, Osolobue hun ri ndun. Uka a ni wu iyeto le iden hun gi ezioku.

¹⁶W'a ru uka a, ihien ahun enyi kweri e mike; ihien ahun mini wu banyeni:

Onye* ahun gi ehụ pūha;
o nọ ghosị nị ịya rọ nke-esi
ghahani Mmọn-nsọ;
ndi mmọn-ozị a hūnghọ a.
Ihian e zisonmeguo ozi e ali ichen-ichen;
e kweriguo ni w'a ime uwa.
O gi ogho lashi elu-igwee.

Isi Nke Eno

Eje-nkuzi

¹Mmọn-nsọ e kupuguo a n'o ru ogen ikpazuun, o nwe ndi k'a lato okukwe-Kraisti, sonme mmọn ndi hun e dufieni le ihien eje-mmọn ri ichen-ichen a kuzisonme, ²ebe we n'e son nkuzi ndi-ntu le ndi ihunna ihori we nwunguu nọke si we gi igwe-okun dagbu e. ³We k'a kuzime ihian w'a lule di-le-nwunye. O nweghozi ihien-oriri ndi we k'a si we soma, ihien-oriri Osolobue ke keni ndi hun kwerini, hun marin ezioku, hun uzo e ri, e ye e ekele. ⁴Ihien ile Osolobue ke ri mma, o nwonna hun w'a ju, ka si a me ni we gi ekele narin a, ⁵make ni oku Osolobue le ekpere e don e nsọ.

Ezigbo Odibo Jesu Kristi

⁶I gwa umune enyi ime okukwe ihien ndini we, ya wu ni i wu ezigbo onye-orun Kraisti-Jizosi, hun we gi ihien ndi ri ime okukwe-Kraisti le ezigbo nkuzi hu i ri e son zun.

⁷Lato ilu ndi ahun nweleni erere o ban ebe ihien Osolobue ri, hun ndi marinleni ihien gi e don. Kama, e gi ihien Osolobue a zun enwen i. ⁸Make ni, w'a si, "Erere hugho izun ehụ ihian, kani igi ihien Osolobue a zun enwen ihian ke erere ka a ri uzo ile, make ni we ri erere e ime ndunni le ime ndun lalani."

* Isi Nke Eto:16 Ndi Kolosi 1.26-27; 2.2

9 Ezioku rọ, o furu ni wẹ nabanhan a ọhụnma-ọhụnma. 10 Ya haịn ẹnị gi a rụngbu enwẹn ẹnị, a lụgbu enwẹn ẹnị, makeni ẹnị gi Osolobue ri ndun don-nya, Osolobue hun wu Onye-nzuopuha ihian ile—tumadu ndi kwerini.

11 A gwa we ni we k'e meriri ihien ndini, a kuzi we ya. 12 Anikwole onye owule legber'i ni wu nwata. Ka wuru onye ndi kwerini e leri oku-onu a, obibi e, ihien-osusuo a, okukwe e le k'o donme obi e ochan. 13 M gini d'a bia, hun a ni i hu a gunpuha Ekukwonso ebe ihian ile ri, e gi oku-Chuku a kpasu mmom we, a kuzi we ogen ile. 14 Alatokwole oyiye hun ri ime i, hun Osolobue ye i ogen hu we gi bu amuma banyeni i, ndi-isi uka no bu eka kwasii.

15 Hun a ni i hu e me ihien ndini ile; wechanrin enwen i che ime we, keni ihian ile hun a ni i hu e me we ohunma, a runpuha ihien rin'a. 16 E leban enwen i le nkuzi i enya; e mesonme ihien ndini we. Makeni, i gha e me we, i siko d'a zuofuha ke enwen i ke ndi ri e gon i ntin.

Isi Nke Isen

Eka W'e Gi E Sọn Ndị Rị Ichẹn-ichen Rị Uka

1 Aganle okennyẹ-oba, ka gi mgbaye gwa a oku leke onye ri a gwa nedi e oku; a gwa ikennyẹ ri ibe ani oku leke umunye-ikennyẹ; 2 a gwa ikpoho-oba oku leke onye ri a gwa nne e; a gwa ikpoho ri ibe ali oku leke umunye-ikpoho—ka donmechanrinkwo enwen i ochan.

3 E lepu ndi di we nwun hun nweleni eyemeka nke-esi enya, ni gi e tu ni we uya. 4 Omeni okpoho di e nwun e nwongho umu, mobu umu-oye, ndini we murungude ke we don a run ihien furu ni we runni ndi ezi-le-ulo we, e gi eka we ri e yeni ndi munu we a kakinbelua we ugwo, makeni iya a suo Osolobue. 5 Nke okpoho di e nwun hun wu ogbenye nke-esi, hun nwoleni onye owule, o k'a ri e gi Osolobue e don enya, e mesonme ekpere, a rifo Osolobue uhinhin le efinnai. 6 Kani, hun ri e bi obibi ehụ-ufu anwunhugwole—osun'a ni o ri ndun. 7 Hun a ni y'e yezi we iwu ndini amangbe we a wuru ndi nwon nkoriani. 8 Onye owule ghaleni e lefu ndi nke e enya, tumadu ikpun-ulo a, a jugwo okukwe-Kraisti, onye ahun ka onye kwerileni njo.

Ikpoho Di We Nwun Hun Uka Jenko D'e Lepu Enya

(Orun Ndi-Ozi 6.1; 9.36-39)

9 Okpoho di e nwun hun ruguu ahua ogun eto mobu kari suo ke we jenko d'a gunye ikpoho di we nwun hun uka jenko d'e lepu enya; o k'a wuriri onye lukarileni di ohu. 10 O k'a wuriri onye we gi orun oma o runsomme marin: ya wu, n'o zungho umu; n'o nabanhangho ndi obia; n'o fegho ndi-nke Osolobue, chanchanpu we unyin ukw; n'o yeghoni ndi ri nsongbu eka; n'o gigho enwen e kwanj orun oma uzọ ile.

Ikpoho Di We Nwun Hun Keleni Ka Egedi

11 Ka kwerile gunye ikpoho di we nwun hun keleni ka egedi. Makeni, ihien a gun ehụ nwe iken ban egbata we le Kraisti, a choma we ni we luru di. 12 Ogen hu ikpe a ma we makeni e tikpogu we nkwa ibuzo we kwe.

13 Wezukade ohun, o ru, a munrun we eka-nkutopu, a gha uno-uno. Eled eka-nkutopu suo, a si si-si-si, e busonme eka e che orun rulen we, e kusonme ihien furuleni ni we ku. 14 Ufiri onwan, ndunmodun m wu: ikpoho di we nwun hun keleni ka egedi we luru di, we mu umu, we e lepu ikpun-ulo we enya—amangbe enenren a hun oghere o gi kuja oku enyi. 15 Makeni, ndi hu ime ikpoho ndini we a kpahugwole, sonme Ekwensu.

¹⁶ Okpoho ọwụlẹ kweri ni Jesu hụn ndị di wẹ nwun wu ndi-igbennye nke-esi ri ikpun-ulo wẹ, ya yeni wẹ ẹka, make ụka gha e bu oken ibu—keni ụka hụn ụzọ saaka e yeni ndi ahun di wẹ nwun hụn nweleni onye e yeni wẹ ẹka nke-esi ẹka.

Eka Wẹ Gi E Sọn Ndi-isi Ụka

¹⁷ Ndi-isi ụka ri a ki ohunma ru w'e ye ogho le ugwo-orun furu w'e ye ndi-isi—uzo ebuo, tumadu ndi ri a gba kenme ebe iku oku-Chuku le ikuzi n'e ri.

¹⁸ Make ni, Ekwokwo-nsọ si, “Ekenmele efin onu ebe o ri a zokpo oka,” siji, “Onye-orun e furugho hun w'a ku ugwo-orun a.”

¹⁹ We kinghosi i ihien owule banyeni onye-isi, egikwole e don, mmani madu ebuo mọbu eto puha osheri. ²⁰ Nke ndi hun e mesonme njo, jugbo wẹ id'anya ihian ile, keni egun hun uzo tuma ndi hoduni.

²¹ M ri a gba i mkpnsin-eka id'anya Osolobue le Kraisti wu Jizosi le ndi mmon-ozisi nsọ: e donme iwu ndini; egbeyekwole ni onye owule; elekwole ihian enya ihun.

²² Ahuhkwole bu ẹka kwasị onye owule tumẹ e onye orun-uka, bu y'e leban n'a enya ohunma. Kpachanfu enya amangbe y'e bi ẹka ye njo ndi ozo me; donme enwen i ochan.

²³ Arazile mirin suo, kama, a rari ekerẹ manya make ufiri efọ i le make emu hun a ku ni mbu-le-ebu.

²⁴ O nwe ndi njo wẹ a puhachanrin ifon, a ma wẹ ikpe wẹ kebe kinme wẹ ikpe, kani nke ndi ozo, njo wẹ a ra fuha ifon ewga, kani o hu e sọn wẹ, wẹ kinguu wẹ ikpe o puha ifon. ²⁵ Eriira ke orun oma donzikwo a puhachanrin ifon. Osuoden'a n'o ke puhachanrin ifon, o zueriko jenin ejen.

Isi Nke Isin

¹ Ndi ile wu igbon mọbu odibo eka ihian wẹ weri ndi wẹ ri okpuru wẹ ni e rugho wẹ ogo mgbaye, a gbayechanrin wẹ—make ihian gha e kutọ efan Osolobue le ihien enyi ri a kuzi. ² Emeni ihian ri e fe onye kwerini, y'e benuakwole mgbaye o ye e make ni wẹ wu umune ime okukwe. Kama, ya fedẹ e kari, make ni onye ri e ri erere orun a wu onye kwerini le onye ri Osolobue obi.

A kuzi wẹ ihien ndini, e nu wẹ e me wẹ.

Eje-nkuzi Le Ihien E Buhene

³ Onye owule hun a kuzisonme ihien ozo wulen ezioku, onye hun ghaleni e kweye ni oku ndi hu zu oke Onye-nweni-enyi wu Jizos' Kraisti ku le nkuzi furu ofufe Osolobue, ⁴ rihu a pache; o nwonni ihien o marin. Adudu ido-ndondo le iru-uka mkpuru-oku wu nsongbu e. Eje-aduduni e buhe iwe-enya, ikpe, nkuto, inyonsonme-ihian onyinyon rileni mma ⁵ le idosonme ndondo—hun o meni o nwe ndi e men'e. Uche ndi no eriira ari mma; ezioku a nahingwo wẹ. Wẹ ri e ro ni fe Osolobue wu uzo wẹ gi e nwe erere. [Esonkwole ndi no eriira a kpa.]

Ezigbo Aku-le-uba

⁶ Ifedẹ Osolobue wu erere hi-ogbe nke-esi omeni ihian a ni ihien o nwe jun e efọ. ⁷ Make ni, o nwonni ihien enyi wehe ime uwa, o nwonzikwoni ihien owule enyi jenkọ d'e weri ime e enyi pukoni. ⁸ Ya wu, o mehuni enyi e nwongho ihien-oriri le eka*, ya jun enyi efọ. ⁹ Kani, ndi ri a cho ni wẹ hi odafin a danbansonme ime onwunwan; egun ri ichen-ichen nwonleni isi a nwundon wẹ ke onyan—egun ri ichen-ichen hun a ru ihian ehụ, a do ihian e ye ime iwi le ntikpo. ¹⁰ Make ni,

* **Isi Nke Isin:8** le ebe enyi e buche isi

ekpiri-egho wu mkpogun udi eje-ihien ile gha a suepuha. O nwegho ndi ghagwu ime okukwe kpahu ebe ihi-odafin n'a du we, mesonme ihien bu oda obi gi e gbusonme we mgbu.

Ndunmodun Rini Onye-orun Osolobue

¹¹ Kanj, iyu wu onye nke Osolobue, na ihien ndini ile to. Chuma ezi-omume Osolobue cho, ife-Chuku ohunma, okukwe, ihien-osusuo, ndidi le ime-juu. ¹² Lu ezigbo ogun ahun okukwe enyi cho, y'e kwonkenme ndun itebite hun Osolobue gi ufiri e kpo i, hun i gizi ifiri e no id'anya ndi bu oda ku e n'i kwerichanrin ni Jizosi. ¹³ Ihun enya Osolobue hun e ye ihien ile ndun le Jizos' Kraisti hun no id'anya Pontus' Pajleti ku ezioku, kwerichanrin n'o wu Onye o wu†, m si i ¹⁴ donmehanchanrin iwuni; enwonkwole ntupo mobu nkoriani ebe i n'e donme e d'e ru obibia Onye-nweni-enyi wu Jesu Kristi. ¹⁵ Obibia Jesu, hun Osolobue jenko d'e me n'o mezu ogen furuni. Osolobue, Onye hun richanrin mma, Onye ya suo wu Eze nke-esi, Eze ndi-nze le Nna ndi-nna; ¹⁶ Iya suo wu onye ghaleni a nwun; Onye hun bi ime ukpe we ghaleni a saeka a nokunme; Onye ihian leghatuleni bu asako we eka legha a! Mgbaye le okiki itebite ya rin! Isee.

Ihien We K'a Kuzi Ndi-idafin

¹⁷ Nke ndi wu odafin ime ndunni, gba we mkpinsin eka, si we a pachele mobu gi aku-le-uba don enya, aku-le-uba hun ghaleni a to. Ka we gi Osolobue don enya, iya wu onye hun e yesonme enyi ihien ile, e yekwasi, keni efu hun uzo a suo enyi usuo. ¹⁸ Si we mesonme mma, a wu odafin ebe irun orun-oma ri; we a ha-eka, we wuru ndi a cho ni we yebeye ndi ozu ihien— ¹⁹ e gi uzoni e donmetoni enwen we aku-le-uba wu aku-le-uba nke-esi, e gi e gbetoni enwen we ezigbo iyeto make ogen hu lalani, keni we hun uzo kwondon ndun hu wu ndun nke-esi.

²⁰ Euu, Timoti, kwonkenmekwo ihien we buche i eka-o; latokwo oku ndi ahun nwele ni erere o ban ebe ihien Osolobue ri le oku rijunle ni efu we ri a kpo, "Amamihien" bu ele ya. ²¹ Make ni, o nwegwo ndi ghagwu ime okukwe-Kraisti kpapu, ebe we n'e son ya wu ihien.

Efoma Osolobue ya ri ni unu ile.

Ekwkwọ-Ozi Nke Ebuọ Polu Dejenni Timoti Timoti, Nke Ebuọ

1 Mmē wu Polu de ekwkwọ-ozini. M wu onyē-ozī pu-ichēn Kraīstī wu Jizōsī makēni uche Osolobuē rọ. Wē tumē m onyē-ozī pu-ichēn d'a rụn orụn w'e gi mē nkwa Osolobuē gha—nkwa ahụn o kwe n'o k'e ye ndụn imē Kraīstī wu Jizōsī. 2 M rī e dejenni ezi nwa m wu Timoti: efoma, omikēn lē udọn, hụn gha ẹka Chuku Nēdi lē Kraīstī wu Jizōsī Di-nwōnni-ēnyi bīa ya rīnī i.

Polu E Kele Osolobuē, O Gba Timoti Umē

3 M rī a kpanmīn Osolobuē, hụn m gi obi rī ọchan e fe nọkē kē ndī nēdi m kanī dọn gi obi rī ọchan fe ẹ. M'a kpanmīn a m gha a nyanhan i oge n ile imē ekpere m—kē uhinhin kē efinnā.

4 M gha a nyanhan ẹnya-mirin i, ọ hụ a rī m nī m hụn i, kēni ighoghọ jun m obi. 5 M rī a nyanhan okukwe i hụn gha akpakali obi i puha; okukwe ohu hụ hụn bu ụzọ rī imē nne-i-kanī wu Lōisī lē nne i wu Yunisi, hụn m marīn n'ọ rīzikwọ nwan imē i. 6 Ufiri ẹ, m rī a nyanhan n'ī n'ī funwun oyiye Osolobuē hụn rī imē i, hụn Osolobuē ye i oge n m gi bu ẹka kwasi i. 7 Makēni, Osolobuē eyeni ẹnī mmọn egun, kama, mmọn ikēn lē ihien-ọsusuọ lē ikwōndọn-enwēn-ihian k'o ye ẹnī. 8 Ya wu, emekwọlē nwan ifenren iku oku Onyē-nwōnni-ẹnī, emezikwọlē ifenren mmē nwen hụn gi ifiri ẹ rī imē ngan. Kama, gi ikēn Osolobuē ye i tari afunfun nke i hụn ozioma e gi gha ihun.

9 Osolobuē wu onyē zuopuha nī ẹnī, kpọ ẹnī oku rī nsọ. Elẹ orụn-oma ẹnī rụn hain o gi kpọ ẹnī, kanī makēni ẹrira k'ọ cho n'o mē ẹ lēzi makē ifiri efoma a hụn o mē nī ẹnī imē Kraīstī wu Jizōs' nī uwa d'e bidọn—¹⁰ ọ nọ nwan mē ẹ n'ọ puha ifon ogenni ghahani ọbija Onyē-nzuofuha ẹnī wu Kraīst' Jizōsī bīa imē uwa. Kraīstī wu Jizōsī e meriguo ọnwun, napu a ikēn. O giguọ Ozioma wepuha ndun lē ibi-jenrin-ejen ifon.

11 Ufiri oziomanī k'o gi tumē m onyē e zisonmē ozi, onyē-ozī pu-ichēn lē onyē-nkuzi, kēni m d'e zisonmē ẹ, a rụn orụn rīn'a; ¹² ifiri ẹ kē m gizikwọ rī a ta afunfun ẹnina. Kanī ifenren ari e mē m, makēni a maringhọ m onyē m gi dọn ẹnya; a maringhọzi m n'o k'a saeka chedon ihien hụn m buche ẹ ẹka, d'e ru Uhuohin hụ.

13 Sọnmē ụdi nkuzi ahụn zu oke i nū ọnụ m; e gi okukwe lē ihien-ọsusuọ hụn rī imē Jesu Kristi e sọn ẹ. ¹⁴ Chedon ihien-oma ahụn wē buche i ẹka; mē ẹ ghahani eyemeka Mmọn-nsọ hụn bi imē ẹnī.

15 Y'a maringhọ nī ndī ile rī Azuun Eshia a gbakitoguo m azuun; Figelosi lē Homojinisi a gbagozide m to.

16 Osolobuē ya mē ni ezi-lẹ-ulo Onesiforos' omikēn, makēni Onesiforos' a gbaka m umē! Ifenren ngan m e meden'ẹ. ¹⁷ Kama, o ruhụ Rom, ọ nọ chosonmede m d'e ru n'ọ hụn m. ¹⁸ Di-nwōnni-ẹnī ya mē ni Onesiforosi nwehen omikēn ẹka a Uhuohin hụ! Iyū lē enwen i a maringhọ ẹka ile o yeni m imē Efesosi.

Isi Nke Ebuọ

Onyē-agha Kraīstī Furuni

1 O me nke i nwa m, gi efoma hu Osolobue meni enyi ime Kraistj wu Jizosj e zekenme. 2 Weri ihien ndi hu i nu onu m id'anya ndi bu oda kuzi ndi furu we gi e don enya, hun jenkọ d'a saeka kuzizi ndi ozọ ya.

3 Tarj afunfun nọke ezigbo onye-agma Jesu Kristi. 4 O nwonna onye-agma hun e kon eka e ye oku-elu; makeni onye-agma k'e meriri ihien a sọ onye-isi agha o ri okpuru e usọ efo. 5 O nwonna onye a do-onu egumegu e merini mmani o songho iwu rin'a. 6 Onye-ugbo hun a runshi orun iken iya e bu'zo e ri erere ihien o runpuha. 7 Romi ihien m ri e ku; Di-nwonna-enyi k'e me i ghota ihien ile.

8 Nyanhan Jizosj wu Kraistj hun Osolobue gha ime onwun weli, hun we muye ikpun-ulo Defidi—ohun wu ozioma m ri e zi. 9 Ufiri e ke m gi a ta afunfun d'e ru nwan ebe we no kpoma m egan nọke onye-ohin—kani oku Osolobue ari egan.

10 Ya wu, m'e gi ufiri ndi Osolobue hori e dingbuchanrin ihien ile, keni we sazikwo eka nwonhen nzuopuha hun ri ime Kraistj wu Jizosj le ogho itebite rin'a. 11 Ihienni w'e ku wu ezioku:

“Omēni enyi e songuo a nwunhun,
enyi k'e sonzikwo a ri ndun;

12 omēni enyi e din ndidi,
enyi k'e sonzikwo a ki;

omēni enyi a ju a,
o k'a juzikwo enyi;

13 enyi wubehi ndi we gi e don-nya,
ya le enwen e k'a wusunme onye we gi e don-nya,
makeni o sako eka ju enwen e.”

14 Nyanhan ni we ihienni; gi efan Osolobue gbakenme we mkpinsi-eka. Si we adozile akpuru-oku, ni ara ye eka, kama, o wiwihu ndi a nun'a.

Onye-orun Hun A Sọ Osolobue

15 A liliima ni y'a ghosi ni wu onye Osolobue kwadon; onye-orun nweleni ihien owule ifenre e gi me e, hun marin enya oku-Osolobue, oku ahun hun wu ezioku, a kuzi e ohunma. 16 Latọ oku nwonleni-isi hun ghaleni e yeni ihian eka fe Osolobue, makeni o me ihian a latokenme ihien Osolobue. 17 Ihien ndi ri ime e ri a kuzi a bagbama nọke ete ri a bani. Himenosj le Filetosj ri ime ndi no erira. 18 Madu ebuoni a ghaguo ime ezioku pu, makeni we ri e ku ni Osolobue e weligwale ndi nwunni. O nwe ndi we gi ihienni e wiwi okukwe we. 19 Kani iyeto Osolobue turukwo ebe o ri; ihien we deye e wu: “Di-nwonna-enyi a maringwo ndi wu nke e” le “Onye owule hun a kpoku efan Di-nwonna-enyi ya la njo to.”

20 Ime ulo hi-ogbe, w'a hun udi arja ichen-ichen—ele arja we gi goru le hun we gi ola kpọ sọ, kani ke hun we gi osisi tu le hun we gi urua kpọ rizikwo ari. O nwe arja we gi e me ihien ogho, nwezikwo ndi we gi e me ihien-mmaka. 21 Erirazikwo, ke we hanle chanchanpu eje-ihien ndini m ruwu eka ime obibi we k'a wuru arja nwe ogho; wuru arja we donme ichen, hun onye nwe unọ gi e me ihien, arja w'e gi me ihien ile ri mma.

22 La ihien ndi ahun a nasonme ikorobia enya to; y'a chusonme ezi-omume, okukwe, ihien-osusọ le udon, yu le ndi hun gi obi ri-ochan a kpoku Di-nwonna-enyi. 23 Adole ndondo nwonleni isi hun ndi marinleni ihien we ri e ku a do—y'a maringho ni ikpe k'o buhe— 24 bu odibo Di-nwonna-enyi awuko onye-ikpe; kama, o siko d'e giriri efoma e son onye owule, wuru onye a saeka a kuzi, e nwon ndidi, 25 e gi nwayo a kowa ni ndi ghaleni e kweye n'e ebe we no ghotafe.

Osolobue nwon iken me we gbehuto, bia d'a marin ezioku, ²⁶ [meme uche Osolobue:] wanahin onya Ekwensu te gi kwondon we, hun we gi e me uche Ekwensu.

Isi Nke Eto

Ogen Ikpazuun, O K'a Fu Orun Ife Osolobue

¹ Kanj, ghota onwan ohunma-ohunma, ni ogen ikpazuun, ogen ihien gi e zekenme k'a bia. ² Makeni ihian k'a wu ndi enwen we ka we a suo, ndi egbo a suo, ndi a nyan isi, ndi mpache, ndi-mkpari, ndi e nufu isi okpuru ndi mu ni we, ndi ohunma-ogodan, ndi e me ihien runi. ³ We k'a wu ndi efo-njo, ndi oku ghaleni a guu efo, ndi-nkuto, ndi ghaleni e kwondon enwen we, ndi obi we ri azuun, ndi ihien ri mma ghaleni a suo; ⁴ We k'a wu ndi hun e bu ihian mbu-azuun, ndi a si "ihien cho n'o me ya me", ndi e ro enwen we kari ihien we wu, ndi ihien a suo usuo ka mkpa kari Osolobue. ⁵ We k'a wu ndi e mezucharin omenali ri ime ofufe Osolobue, kanj iken w'e gi bi obibi rin'a a ri ime ndun we. La ndi no erira to. ⁶ Ndi hu ime we wu ndi e gi ero a rubansonme ikpun-ulo d'e dufie ikpocho obi we zeleni, ikpocho obi ri e gbu mgbu make njo ndi we me, ikpocho egun ihien ri ichen-ichen ri e buhunme, ⁷ Ikpocho w'a to a kuzi, kanj w'a ra saeka munrun ezioku. ⁸ Ke Janesi le Jambresi don papu oku Mozizi, erira ke ndin uche we rileni mma, danpuguu ime okukwe-Kraisti, don a papu ezioku. ⁹ Kanj, o bieko a kusj we we, makeni nzuzu we k'a puha ihun ihian ile noko nke madu ebuo hu wu Janesi le Jambresi.

Ndunmodun Ikpazuun

¹⁰ Nke i, ya hunguwo nwan nkuzi m, obibi m, ihien m ri a chu, okukwe m, ndidi m, ihien-osusuo m, ke m don wuzo, ¹¹ ukpokpo ile we gi ifiri okukwe m kpoko m le afunfun ile m ri a ta. Ya maringho ihien ile m hun ime Antiochu, ime Ikoniom le ime ali Listra. Y'a maringho oken ukpokpo hun m din; kanj Di-nwonn-enyi no gbapuhacharin m ime we ile. ¹² Ezie, we k'e kpokporiri ke we han cho ni we bi obibi ndi e fe Osolobue ime Kraisti wu Jizosi. ¹³ Kanj ndi eje-ihian le ndi ndufie jenk'o d'a gha a jowaye njo; we k'a gha e dufie ndi ozo, ndi ozo hu e dufie we.

¹⁴ Kanj iyu nwen, mesonme ihien hun i mu, hun i kwerikenme, makeni y'a maringho onye i munarin a; ¹⁵ y'a maringhozi Ekukwonso—gha ehun nwa-ndu i lala, Ekukwonso hun k'a saeka kuzi i ihien y'e gi nwon nzuopuha ghahani ikwerini Kraisti wu Jizosi. ¹⁶ Ihien ile ri ime Ekukwonso gha onu Osolobue puha; we e gi e a kuzi, a jugbo, e wekinhen ihian ebe o no fie uzo, a zun ihian ozunzun we gi e me ihien Osolobue cho. ¹⁷ Keni onye nke Osolobue wuru onye we zun ohunma, hun we kwademe to ni orun-oma ile.

Isi Nke Eno

¹ M ri a gbakenme i mkpinsin-eka idenya Osolobue le Kraisti wu Jizosi hun jenk'o d'e kin ndi ri ndun le ndi nwunni ikpe; m rizi a gba i ya make ifiri obibia Kraisti le Ali-eze e, a si i, ² e ku oku-Chuku; e kusonme e ogen ile—ke onodi ri mma ke onodi jo-njo; a gwapu ihian eje-ihien we me, a jugbo, a kasj obi, e gicharin ndidi le nkuzi e me e. ³ Makeni ogen lala hun ihian jenk'ozileni d'e gi kweri din ndidi nusunme ezigbo nkuzi. Ebe ntin we n'a chosonme n'o nu ihien a suni we, we k'a chorisonme ndi nkuzi k'a kuzi we ihien we cho ni we nu. ⁴ We k'a gbakito ezioku azuun, sonme ilu. ⁵ Kanj, iyu nwen, donrin enya

e leban ihien ile ẹnya; e dingbu afunfun; a run orun onye e zisonme ozioma. Mecharin ihien ile orun i cho.

⁶ O me nke m, we ri nwan e hupu m nọke manya we gi a chu ejan; ogen m'e gi lama e ruguo. ⁷ A lugo m ezigo ogun hu! A gbago m oso hu! E songuo m uzo okukwe hu! ⁸ Gha kikenni jenne, ihien hoduni nwan wu okpu onye me ihien Chuku cho hun ri e che ni m, hun Onye-nwonna-enyi, Oka-ikpe ahun ghaleni a tu ntu, jenko d'e ye m Uhuohin hu, gi tu m ugon. Ele mme suo k'o k'e ye e, kanj ndi ile bucharin obi we che obibia a.

Polu E Ku Oku Enwen E

⁹ Nwankemne ni bia d'e kunrun m egwa, ¹⁰ ni Demas' a lugo m to shi Tesalonika—makeni ihien uwanj ri a suo a; Kresens' e shiguo Galeshia; Taitos' e jenneguo Damashia. ¹¹ Luku suo son m nodi. Cho Makj ni wehe e i lalanj, makeni o wu onye e yekemne ni m aka oda.

¹² E zigo m Tajikos' shi Efesosj. ¹³ I lalanj, wehe ewuru hu w'e yiye elu e hun m lato aka Kaposj ime Trasi; wehezi ekukwo ndi hu, tumadu ndi hun we gi akpukpo-anu mema.

¹⁴ Alezanda hun a kpu uzun kopa mekenne m eje-ihien. Nna enyi jenko d'a ku a ugo ihien o me. ¹⁵ Iyule enwen i k'a kpachanpukwo n'a enya make ogun ile hun o luson ozi enyi.

¹⁶ Ogen we gi kpo m ikpe ibuzo, o nwonna onye puha d'e kuye ni m, ihanj ile la m to. W'e gile e ma we ikpe! ¹⁷ Kanj Di-nwonna-enyi noyeni m anoyeni; o no ye m iken, keni m hun uzo ziru ozioma ali, zi e n'o rucharin ndi anj ndi ozo ile wulenj ndi Ju ntin; m no hun isi wanahin onu eworo. ¹⁸ Di-nwonna-enyi jenko d'a gbafuha m make eje-ihien owule gha a ru m ehj, o zuo m, keni m hun uzo banye Ali-eze e hun ri elu-igwee. Ogho ya rin'a jenrin ejen! Isee.

Ekele Ikpaunun

¹⁹ Kele Priska le Akwila le ikpun-ulo Onesiforosj. ²⁰ Erastosj esonna ndi ozo, o nodi Korentj; m la Trofimosj to ime Miletusu makeni emu ri a ku a. ²¹ Nwankemne ni bia ogen oyi gini d'e ru. Yubulosj le Pudensj le Lainosj le Klodiosj le umune enyi ile e zigho ekele.

²² Di-nwonna-enyi ya noyeni mmn i. Efoma Osolobue ya noyeni onu.

Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Taitōsī

¹ Mmē wu Polu de ehuhuo-ozini. M wu igbon Osolobue; m wuzikwo onye-ozu pu-ichen Jizos' Kraisti. Orun m wu ikwadon okukwe ndi hu Osolobue hori, ken'o gha ihun, le ime ihian marin ezioku ahun k'e me we femē Osolobue k'o furu. ² M ri a run keni we nwehen ihien ahun enyi ri e lee enya a: ndun itebite ahun Osolobue ghaleni a tu ntu kwe nkwa a ni ogen d'e bidonde, ³ o ru nwan ogen o tume, o no nwan wepuha ihien o ku ifon ghahani ozini ya wu Osolobue Onye-nzuopuha-enyi ye m zisonme.

⁴ M ri e dejenni Taitōsī, hun wu ezigbo nwa m ime okukwe enyi. Efo ma le udon, hun gha eka Osolobue Nedi enyi le Kraisti wu Jizosi Onye-nzuopuha enyi a bia, ya rin'i.

Orun Taitōsī K'a Run

⁵ Ihien ha m gi na i to ali Kriti wu n'i hun uzō donkwama ihien ndi hoduni le n'i hun uzō tumesonme ndi-ndu uka ime obodo owule ke m don gwa i.

Ndi-isi Uka

⁶ Onye-isi uka k'a wuriri onye nwonleni nkoriani. O k'a wuriri onye nwon nwonye ohu suo; onye umu a wu ndi kwerini—ndi hun o me ni o nwonni onye k'a s'eka kpo we ndi e me ihien-ifenren le ndi isi-iken.

⁷ Ebe o me ni onye-isi uka e lefu orun Osolobue enya, o furuni n'o nwon nkoriani. O wuko onye ghaleni a ni ndi ozo e kuye mobu onye e bukenrin olulu mobu onye-manyanya mobu onye eka-iken mobu onye e gi enya-nai a cho egbo.

⁸ Kama, o k'a wuriri onye ma nabanhan ndi obia; onye ihien ri mma a suo; onye e leban ihien enya, e gi uche e me ihien; onye kuma enwen e oto; onye ri nsō, onye e kwondon enwen e.

⁹ O k'a marinriri enya nkuzi ahun furu w'a tukwasi obi hun ri okukwe enyi, marin ke we don a kuzi e, keni o saeka gi nkuzi zu oke a kpasu obi ndi ozo, e gi e a ghosikwo ndi hun a papu nkuzi ahun ni we ri e mefie.

¹⁰ Makeni ndi ri a gba isi-akwanran ebe ezigbo-nkuzi ri le ndi e ku mpu le ndi-ndufie bu oda, tumadu ndi hun a kwadon ikwa-ugun.

¹¹ O furu ni we kpukin we onu! Makeni, we ri e gi ihien ahun furuleni we gi ifiri egbo a kuzi a sukposonme ikpun-unu.

¹² Onye Kriti ibe we hun e deni e kuguod'a, si, "Ndi Kriti wu ndi-ntu; ezigbo eje-anu ke we wu, ndi oken ihien-oriri, ndi ghaleni e ri-eka a run ihien owule."

¹³ Ihienni o ku wu ezioku. Gi ifiri e a jugbo we ohunma-ohunma, keni we hun uzō turu ohunma ime okukwe, ¹⁴ gonbehi ilu ndi Ju ntin, mebehi ihien ndi gbakitoguu ezioku azun si we e me.

¹⁵ Ndi ruleni e weri e ni ihien ile ri uchan, kanj, nke ndi runi, hun kwerileni, ihien ile ru-aru ebe we ri: ke uche we ke ihori we rucharinde aru. ¹⁶ We si n'a maringho we Osolobue, kanj we e gi ihien w'e me a ghosi n'a marin w'a. We wu ihien izize; we a gba isi-akwanran; o nwonni orun-oma we furu irunni.

Isi Nke Ebuo

Ihien We K'a Kuzi Ndi Ri Ichen-ichen

¹ Kanj iyu nwen, i k'a kuziriri ihien ya le nkuzi kuru-oto wu ohu.

² Kuzi ikennyẹ-oba w'e bukenrinle olulu; wẹ wuru ndi ghaleni e gi ihien wẹ buche wẹ ẹka e gu egu, ndi e kwondon enwen wẹ, ndi zeni ime okukwe le ihien-osusuo le ndidi.

³ Kuzizikwo ikpoho-oba ni wẹ e bi obibi furu ndi ri nsọ e bi; wẹ e mele ndi- nkuto, w'e mele igbon manya; kama, wẹ wuru ndi a kuzi ndi ozo ihien ri mma — ⁴ keni wẹ s'eka e me ikpoho ri wẹ ebe ali munrun ke w'a don nwe ihien-osusuo di wẹ le umu wẹ, ⁵ wuru ndi e kwondon enwen wẹ, ndi e donme enwen wẹ, ndi ma bi obi-ulo, ndi efoma, ndi e we enwen wẹ e che okpuru di wẹ— anamgbe ihian e kutọ oku Osolobue.

⁶ Erirazikwo, kuzi ikorobia ni wẹ wuru ndi e kwondon enwen wẹ.

⁷ Gi enwen i henrin ihien wẹ e leri ebe orun-oma owule ri. Ebe nkuzi i ri, wuru onye ezioku le onye ghaleni e gi nkuzi e gu egu. ⁸ E gi oku kuru-oto nwonleni nkorjani a kuzi, keni ifenren me ndi inenren makeni ahunni wẹ eje- ihien wẹ e gi kuja oku enyi.

⁹ Kuzi ndi-idibo le ndi ri okpuru ihian wẹ e humeni ndi wẹ ri okpuru wẹ isi; si wẹ a lili ma ni wẹ e me ihien a suo ndi hu wẹ ri okpuru wẹ. W'a shiagwarile wẹ oku. ¹⁰ W'e zunle wẹ ohin. Kama, wẹ ghosichanrin ni wẹ wu ndi furu wẹ gi e don-nya ogen ile, keni wẹ gi obibi wẹ e me nkuzi Osolobue Onye-nzuofuha enyi a wuru ihien a la enya.

¹¹ Makeni, efoma Osolobue hun e wehe nzuopuha a puhaguoni ihian ile.

¹² Efoma hu a kuzi enyi iju obibi rileni mma enya Osolobue le ihien-olila-nya uwan, igi uche e bi, ibi obibi kuru-oto le itu egun Osolobue—hunni enyi ri eluni, ¹³ ke enyi don ri e che oken-ngozi ahun enyi ri e lee enya a, hun wu obibia Osolobue uku enyi wu Jizosi Kraisti Onye-nzuopuha enyi jenko d'e gi ogho bia.

¹⁴ Jizosi Kraisti gi ifiri enyi we enwen e ye, n'o gbafula enyi ime njo ile, keni o gi e chanchanpuhani enwen e ndi k'a wu nke e, don wẹ nsọ, a wuruchanrin wẹ ndi ihien ri mma a du omume.

¹⁵ Ya wu, ihien ndini ke i k'a gha a kuzi wẹ, a gba wẹ ume, a jugbo wẹ. E mechanrin wẹ ile rike onye oku richanrin ẹka. Anikwole onye owule legberi i.

Isi Nke Eto

Obibi Onye Itu-Kraisti

¹ Nyanhan ni wẹ ni wẹ e we enwen wẹ e che okpuru ndi-ndu le ndi-okiki, wẹ e hume isi; wẹ kwademe ni wẹ e me ihien owule ri mma. ² Gwa wẹ ekutole onye owule, wẹ e mele oku, wẹ wuru ndi e me juu le ndi e ye onye owule mgbaye. ³ Makeni, enyi nwen te wuzikwo ndi-nzuzu, ndi nnupu-isi; eje-ihien ndi a gunni enyi le ihien a suo usuo ri ichen-ichen te dufezikwo enyi, kwondon enyi ke igbon. Enyi e te e me ibe enyi eje-ihien, e we iwe-nya, ize enyi hu e ze ihian, enyi hu e zetari izize ibe enyi. ⁴ Kan, ogen efoma le ihien-osusuo Osolobue Onye-nzuopuha enyi gi bia, ⁵ o no zuopuha enyi, ele ifiri ihien ri mma enyi mesonme, kan, make omiken e. O no chanchan enyi ghahani imudonzi ni enyi le ime enyi wuru ndi ohun ghahani Mmon-nsọ ⁶ hun o ghaha ẹka Jesu Kristi Onye-nzuofuha enyi hukpu enyi ohunma-ohunma. ⁷ Ya wu, hunni o giguu nwan efoma a kuni enyi ohunma, enyi e henringuo umu a hun nwe olile-nya ghaleni e me ntu: n'o k'e keye enyi ndun itebite. ⁸ Onwan wu ezioku. M cho ni y'e ku ihien ndini, e kushi wẹ iken, keni ndi hun kweriguu ni Osolobue donrin enya e mesonme ihien ri mma.

Ihien ndini a rika mma, w'a ban ni ihian ile erere.

⁹ Kanj, latò ndòndò nzuzu lè itu-mpupu ihien hun w'e tusonmè lè ndòndò lè ikpe banyeni Iwu Mozizi, makèni oku ndi hù wù ihien la iwi, o nwonni erere ri ime wè.

¹⁰ O mè nke onyè e kebeni, dọ a ẹka-ntin nke ibuzọ, y'a dọzi a ya nke ẹbuọ; ọ tokwọ e mè ihien ahun o mè, y'a la a to—'yù lè iya enwezilè mmekọ, ¹¹ makèni ya maringho ni uche onyè nọ ẹrira a ruguọ, ni ome-njo k'ọ wu; o giguọ njo ọ ri e mè ma enwen ẹ ikpe.

Mmekin

¹² Ozigbo m zihè n'i Atemasi mobu Tajkikosj, y'a nwan iken i ile ni bja Njikopolisi d'e kunrun m, makèni a kwademeguọ m obi m ni m k'a nodi ebèhù oge oyini lalani.

¹³ Mè ihien ile i k'a s'eka mè n'i yeni Oka-iwu wù Zenasi lè Apolosi ẹka wè jenkonj ijèn wè; hun a n'o nwonni ihien konj wè. ¹⁴ Ndi nke ẹnyi wè munrun imesonmè ihien ri mma, keni wè saeka e ye ẹka oge ọwulè ezigbo mkpa gi puha; w'e bilè obibi ghaleni a ban erere.

¹⁵ Ndi ile mmè lè wè ri ebeni e zi ekele. Kele ndi ile ihien ẹnyi a suọ make okukwe ẹnyi.

Efoma Osolobue ya rinj onu!

Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Filemonu

1 Mmẹ wu Polu de ehuhuo-ozini. M wu onye-ngan make ufiri Jizos Kraisti. Mmẹ le Timoti nwenę-ęnyi gba de e. Iyü wu Filemonu ezi onye-orun ibe ęnyi ke ęnyi ri e dejenm'e—iyü ² le ęka hun a no iwe i e zu le Afia nwenę-ęnyi-okpoho le Akiposi onye-agma ibe ęnyi. ³ Efo ma le udon hun gha ęka Chuku Nedi ęnyi le Di-nwonni-ęnyi wu Jesu Kristi bia ya rinę onu.

Ihię-osusuo Le Okukwe Filemonu Nwe

⁴ Filemonu, m'a kpanmın Osolobue m ogeń ile m gi a nyanhan i ime ekpere m. ⁵ Makeńi, m hu a nu n'i nwe ihię-osusuo jenni ndi nsọ ile le ni i kwerichanrin ni Di-nwonni-ęnyi wu Jizosi. ⁶ Ekpere m wu ni okweri ęnyi le 'yu kweri ni Jesu jenko d'e duzi i ni y'a ghotawaye ihię ile wu nke ęnyi ime Kristi.

⁷ Ezigbo nwenę m, ihię-osusuo i nwon e meguo m ghoghọ o da-oda, o gbaguozı m umę o da-oda—makeńi Osolobue e giguo i gba ndi nsọ umę.

Polu A Riđonni Onesimosi

⁸ Make ufiri onwan, osuon'a ni ime Kraisti ni m nwon iken ye i iwu n'i me ihię furu n'i me, ⁹ o ka m mma ni m gi ufiri ihię-osusuo riđ i a riđ. Mmẹ wu Polu, hun wu egedi, hun ri a nokin ęnya Jizos' Kraisti, hun rizikwo ime ngan make ifiri Jizos' Kraisti, ri nwan a riđ i. ¹⁰ M ri a riđ i make nwa m wu Onesimosi, hun m wuru nedi e ime nganni m ri.

¹¹ O nwonni erere o ban n'i mbu. Kanı o banguo nwan erere nke-esi—ban n'i, banzikwo ni m.

¹² M zikinla n'i iya azuun—ya wu, mkpuru obi m ke m zila n'i. ¹³ O te ri m ni m si a nodi ebeni m ri, keni o nokin ęnya unu, e jenni m ozi hunni m ri ngan make ufiri ozioma. ¹⁴ Kanı, achoni m ni m me ihię owule bu a gwani m'i—keni ohunma i wuru ihię gha akpakali obi i puha, ele ni we wa a ye i olu.

¹⁵ Ikenkwọ we napu i ya ekerę keni i nwehenzi e, o wuru nke i jenrin ejen—¹⁶ elezi noke igbon, kanı noke nwenę i, hun ri i obi—hun ka igbon. Ohun k'o wu, tumadu ebe m ri; kanı, ebe i ri k'o kad'a wu—ke ebe anu-ehu ri ke ime Di-nwonni-ęnyi.

¹⁷ Ya wu, omeni y'e werigho m noke onye 'yu le iya gba a run, nabanhan a noke si mmę ro.

¹⁸ Omeni o nwe eje-ihien o me i mobu n'o gi i ihien owule, gun a yeni m—m k'a ku a. ¹⁹ Mmẹ wu Polu gi ęka m e de onwan: *egheę, gun a yeni m; m k'a ku a*. Ele mmę nwon gwazi i ni i gi m ugwo enwen i.

²⁰ Egehe nwenę m, ni m gidę efan Di-nwonni-ęnyi ri oghoni ęka i. Gi ifiri Kraisti gba m umę.

²¹ M ri e deni i ihienni makeńi a manringho m n'i k'e humę-isi—a manringho m n'i k'e mekaride ihien m gwa i.

²² Ozozı, kwademe ni m mmughe obia a nodi, makeńi m ri a tu ęnya ni Osolobue k'a za ekpere onu, mmę le unu a hun uzọ nodi.

Ekele Ikpazuun

²³ Epafraşi e kele i. Mmẹ le Epafraşi gba ri nwan nganni make ifiri Kraist wu Jizosi. ²⁴ Ndi orun ibe m wu Makı le Arıstakosi le Demasi le Luku e kelezikwo i. ²⁵ Efo ma Di-nwonni-ęnyi wu Jesu Kristi ya noyeni mmon unu.

Ehuhuo-Ozi We Dejenni Ndi Hibru

Osolobue E Kuguo Nwan Oku Ghahani Nwa a

¹ Ogen mbu, Osolobue gi uzo ri ichen-ichen gwasonme ndi nedi enyi we oku ghahani ndi-amuma. ² Kani, ogen ikpazunni, o gwaole enyi oku ghahani Nwa a. Iya ke Osolobue yechanrin ihien ile. Eka Nwa a ni ke Osolobue gha ke uwa ile le ihien ile rin'a. ³ Iya ke we gi a hun ke ogho Osolobue no. Enya hun n'a a hunguo Osolobue*. O gi oku e hu hun nwon iken hi-ogbe e kwondon uwa ile. Ogen o gi chuguu ejan we gi a chanchanpu njo, o no nodi ali azuun ekanni Osolobue, Onye hun kachanrin ihien ile ogho e nwon, ⁴ make ni iya ka ndi mmon-ozu, ka we ohunma-ohunma; noke ke efan (nzere) o nwe don ka nke we.

Nwa Osolobue Ka Ndi Mmon-ozu

⁵ Eghae; make ni, elee mmom-ozu ke Osolobue situ,

“Nwa m ke i wu;
a ghosiguo m tanni ni wu nwa m” mobu siji,
“M k'a wuru nedi e,
o wuru nwa m.”?

⁶ Ogen Osolobue gide wehe Nwa-ibuzo a hu ime uwa, o si,
“Ndi mmom-ozu Osolobue ile, fe ne.”

⁷ Nke ndi mmom-ozu, ihien Osolobue ku wu ni
“Chuku me ndi mmom-ozu e e henrin ufere;
o me ndi idibo e e henrin okun ri e nwunni.”

⁸ Kani, nke Nwa a, ihien Osolobue ku wu,
“Euu, Osolobue!
Ukpo i no a ki

k'a to jenrin ejen;
ezi-omume wu okpo i
hun i gi a ki Ali-eze i.

⁹ Ihien furuni wu ihien a souni i;
njo e ze i ize.

Iya hain Osolobue—Osolobue i—
gi hukpu i uden-ighoghoh,
tume i,
ye i onodi
hun kachanrin nke ibe i.”

¹⁰ Osolobue siji Nwa a,
“Di-nwomni-enyi,
iyu ke uwanu ogen mbidon;
eka i memegwera
le ihien ndi ri n'a.

¹¹ We k'e wiwi,
kani i k'a riferi;
we k'a fafu rike ekwa.
¹² I k'a fuma we rike ekwa, wepu we;
gi ozonokin enya we,
ke we don e yihuto ewuru.
Kani, yu nwen egbehutoko;

* **Isi Nke Ohu:3** Jn 14.9

ndun i enwonko ogugu.”

¹³ Elee mmọn-ozị ke Osolobue sịtu,
“Nodj alị eka-nni m ebeni,
d'e ru mgbe m giguu ndi inenren
i memẹ n'i ihien i gi a zoma ukụ”?

¹⁴ Kịnị ke ndi mmọn-ozị wude? Ele mmọn ndi e jen ozị ke we wu; mmọn ndi Osolobue zihẹ d'a run ọrụn makẹ ọrịnmma ndi jenko d'e nwon nzuofuha?

Isi Nke Ebuo

Nabanhankwo Nj Oken Nzuofuhani!

¹ Ya wu, enyi k'e kwonkenmeriri ihien enyi nu, amamgbe enyi a kpahu.
² Makeni, omeni ozị mbu hu, Iwu ahun, we gha eka ndi mmọn-ozị ye ndi nedi enyi ogen Mozizi wukemne ihien we gi don enya, nke wu ni onye owule nupu isi okpuru e mọbu dan iwu rin'a a narin afunfun furuni, ³ nani ke enyi k'a don nwan wanahin omeni enyi e lejia oken nzuofuhani no enina? Nzuofuhani Dinwonni-enyi le enwen e bu uzọ zime ozị e; hun ndi gha onu a nu a shia eri, ghosi enyi ni ezioku k'o wu, ⁴ Chuku le enwen e nozi shia eri ni ozị we wu ezioku, ghahani oken-ihien ri ichen-ichen o mesonme—ke ihien ahima o gi ghosi ni eka a k'o gha bia ke ọrụn atumanya ke hun o gi ghosi iken e. O shiaghozikwo eri ghahani oyiye Mmọn-nsọ o yesonme k'o don cho.

Jesu Wu Onye-nzuofuha Zo-oke

⁵ Ele ndi mmọn-ozị ke Osolobue tume ni we k'a ki uwa hun lalani, hun enyi ri e ku oku e. Kaka! ⁶ O nwonghode ebe we no ku oku e ime Ehuwo-nsọ, si,
“Kini ke ihian wude nwan
i gi e ro e?”

Ki ihian mmaka wude
i gi e lepu a enya?

⁷ Ye meole ndi mmọn-ozị kari a
ekere ogen;

⁸ y'e giguọ ogho le mgbaye kpume e.”

O me nwan ni Osolobue “e buguo ihien ile che e okpuru ukụ”, ya wu ni o nwonni ihien rileni okpuru ukụ a. Bu enyi hu a hun a ni ihien ile eke ri nwan okpuru ihian. ⁹ Mba. Ihien enyi ri a hun wu ni Jizosi, hun Osolobue me “ndi mmọn-ozị kari a ekere ogen,” “e kpuruguo nwan ogho le mgbaye rike okpu-eze.” Osolobue me “ndi mmọn-ozị kari a ekere ogen” keni o nwundonni ihian ile onwun makẹ ifiri efoma Osolobue: “O kpuruguo nwan ogho le mgbaye rike okpu-eze” makeni o nwun ya wu onwun.

¹⁰ Osolobue me ihien furuni. Eka a ke ihien ile gha bia; ihien ile wuzikwo nke e. Makeni o cho n'o zuofuha ndi bu oda, webahan we ebe o ri, keni we wuru umu a, son e nwe ogho a, o no gi afunfun kwademẹ onye hun o gi bidon ya wu nzuofuha, me e ru ogo onye-nzuofuha.

¹¹ Ke onye hun e don we nsọ wu Jesu ke ndi o ri e don nsọ a wuruguo nwan umu onye ohu. Iya hain ifenren gileni e me e o gha a kpo we umune e. ¹² O si,
“M siko d'a gwa umune m oku efan i;
enyi gbakikome,

m siko d'a ja i mma.”

¹³ O siji,

“M k'e gi e don enya,” sizikwo,
“E lee mme le umu Osolobue ye m.”

14 Ya wu, ebe o me ni umu a ndi hu wu ihian nwon ehu-le-edeke, ya le enwen no son we wuru ihien ohu hu, keni o nwunhun, gi onwun a tikpo iken onye hun gi iken onwun, ya wu Ekwensu. 15 O me e keni o gi uzoni topu ndi hun egun onwun ri a ki rike igbon kete w'a mule we. 16 Makeni, o wu ihien wechanrin enya ohunma-ohunma ni ele ndi mmom-ozu k'o bja d'e yeni eka, kani umu Ibrahim. 17 Ya hain Osolobue gi me e n'o rchanrin ke enyi wu umune e uzo ile, keni o hun uzo wuru onye-isi nchu-ejan hun nwe omiken le hun furu we gi e don enya ime on Osolobue, n'o hun uzo chuni ihian ejan w'e gi wepu njo we le afunfun njo te k'e buhe. 18 Makeni enya hun a ihien ogen we gi nwan a, o sa nwan eka e yeni ndi hun we ri a nwan eka.

Isi Nke Eto

Jizosi Ka Mozizi

(Ditoro nomi 18.18-19; Luk 9.33-36)

1 Umune m ri nsọ we kpọ mmẹ le we oku elu-igwee, e rokwo ni nwan Jizosi, hun wu onye ozi pu-ichen Osolobue gi wehe okukweni enyi ri ime e, hun wuzikwo onye-isi nchu-ejan rin'a, 2 hun ghosi n'o furu onye we gi e don enya ebe Osolobue hun tume n'e ri, nọkẹ kẹ Mozizi don ghosi ni iya wu Mozizi furu onye we gi e don enya ime ulo Osolobue ile. 3 Kani, o furu ni we ka Jesu ogho e ye kari Mozizi, nọkẹ kẹ onye tun ulo don ka ulo ogho e nwon. 4 (Makeni ulo owule nwon onye run n'a, kani Osolobue ya run ihien ile). 5 Ezie, Mozizi run ohunma ime ulo Osolobue ile; kani o runhu ohunma ke odibo, hun we zi d'e ku oku ihien ndi Osolobue jenkọ d'e ku omegu. 6 Kani, Kraisti run ohunma nọkẹ Nwa hun ulo Osolobue ri eka. Enyi wu ulo Osolobue—o mekwọ ni obi e rusonme enyi ali gisonme olile-enyani enyi nwon e don enya.

Y'e Kwerini, Ya wu ni Y'e Nupuguo Isi

7 Ya wu, nọkẹ kẹ Mmon-nsọ don ku,
 “Unu nu olu Osolobue tanni,
 8 etikinkwole ni obi unu—
 ke ndi nedi unu don me
 ogen ahun we gi nupu isi;
 ke we don me
 uhuhin hu we cho ihien ri m onu ime atu.
 9 Ndi nedi unu no no ebegu cho ihien ri m onu,
 m no ghosi we iken m
 orogbo ahua ogunnai—
 10 makeni iwe agbo hu we m.
 M no si,
 ‘Ogen ile ke obi we gi a kpahu,
 w'e ke marin ke m'e me.’
 11 M no gi iwe kun enwen m, si,
 ‘Abanyeko we d'e zu iken ahun m kwademe!’ ”
 12 Umune m, kpachanpukwo ni nwan enya amangbe o gha e nwon onye owule ime unu hun nwon eje-obi, obi hun kwerileni, obi hun k'a gha ebe Chuku hun ri ndun ri pu. 13 Kani, e gi ni oku-Chuku a kpotien obi ibe unu uhuhin-uhuhin, hunni “tanni” ahun we ku oku e ime Ehuho-nsọ keleni ghafe, amangbe o gha e nwon onye njo dufie, me e n'o kpokin obi e. 14 Makeni enyi le Kraisti k'a risonme omeni enyi e kwonkenme obi-erumali ahun enyi gi bidon d'e ru njendeme. 15 Nọkẹ kẹ we don ku e ime Ehuho-nsọ:
 “Unu nu olu Osolobue tanni,

e tikinkwọlẹ ni obi unu,
kẹ ndi nedi unu don me
uhuohin hu we wufu isi.”

¹⁶ Elee ndi wu ndi ahun nu olu e nupu isi? Eḷe ndi hu ile Mozizi gha ali Jijutu dupuha? ¹⁷ Elee ndi ke ize we ze Osolobue orogbo ahua ogunna? Eḷe ndi ahun me njo? Eḷe we nwuntosonme ime atu? ¹⁸ Elee ndi k'o kunni enwen e ni abanyeko we d'e zu iken ahun o kwademe? Eḷe ndi hu nupu isi? ¹⁹ Enyi a hunguọ a nwan ni abanyeni we make ni ekwerini we.

Isi Nke Ẹnọ

Izu-iken Osolobue Kwademe Ni Ndi Nke E

¹ Ya wu, hunni nkwa ahun o kwe—ni enyi jenko d'a banye d'e zu iken hu o kwademe—keleni ghari nwan, ni enyi gikwo ni egun kpachanpu enya, make o gha enwe onye ri ime unu hun furuleni n'o banye d'e zu iken ahun.

² Make ni, enyi a nuho ozioma ke we don nu a, kanj ozi we nu abanni ni we erere, make ni ari we ndi gi okukwe nabanhan a. ³ Enyi ndi hun kwerini k'a banye d'e zu iken hu noke ke Osolobue don ku ime Ehuho—nsọ, si, “Noke ke m don gi iwe kun enwen m, ku,

‘Abanyeko we d'e zu iken ahun m kwademe!’ ”

Osolobue ya kuzi oku izu-ikenni, osun'a n'o runchanringuo orun a kete o tunle iyeto uwa. ⁴ O nwongho ebe o no ku oku uhuohin nke esani ime Ekukwo—nsọ, si, “Hun me e akpu-uhuohin esa, Osolobue no zu iken orun ile o run.” ⁵ O nozi nwan ku hunni enyi ri e leban enya ebeni, si,

“Abanyeko we d'e zu iken ahun m kwademe.”

⁶ Ebe o me ni oghere ihian e gi banye d'e zu iken hu huzi a, bu ndi hu bu uzo nu ozioma abanyeni make ni we nupu isi, ⁷ Osolobue no kayezi uhuohin ozo, kpo a “**tanni.**” O no ku e ime Ehuho—nsọ ghahani Defidi—ebehu enyi rutu eka n'o si,

“Unu nu olu e **tanni.**

etikinkwọlẹ ni obi unu.”

⁸ Make ni, omeni Joshua e te dubanguo we d'e zuru iken ahun, Osolobue e ke kumezi oku uhuohin ozo.

⁹ Ya wu nwan ni izu-iken orun hukwo e che ndi nke Osolobue, ¹⁰ make ni, onye banye d'e son Osolobue zu iken, o zu iken orun a, noke ke Osolobue don zu iken orun a. ¹¹ Ni enyi nwankenme ni nwan, keni enyi banye d'e zu iken hu, amangbe o gha e nwon onye danpuni ghahani inupu-isi—udi hun ndi mbu nupu.

¹² Make ni, Oku Osolobue ri ndun; o run orun; o tu nko, tukari opia-agma onuna owule—o zubanchanrin ime d'e rufe uwe-ndun le mmon, d'e rufe oken-ehu le umi-okpukpu. O ru ime obi ihian d'e lele iroro e le ihien o bu obi—ku ke we hu mma ra ari we mma. ¹³ Ebe Osolobue ri, o nwonni ihien zuerini. Eghẹ, ihien ile gba otọ enya onye hu enyi jenko d'e ye mgbako, o hunchanrin ihien ile ke we no.

Jizosi Wu Oken Onye-isi Nchu-egan Enyi

¹⁴ Ebe o me ni enyi e nwongho oken onye-isi nchu-egan wu Jizosi Nwa Osolobue, hun ghafeguu elu-igwere, banye ebe Osolobue ri, ni enyi kwonkenme nwan ihien hu enyi si ni ya ke enyi kweri. ¹⁵ Make ni onye-isi nchu-egan enyi ele hun marjleni ni enyi e nwon iken, kanj hun we nwanuu uzo ile noke enyi, bu o meni njo. ¹⁶ Ni enyi wefu nwan egun, bia ukpo efoma Osolobue, keni enyi nwehen omiken, nwonhenzikwo eyemeka a—ogon o gi ri enyi mkpa.

Isi Nke Isen

¹ We a gha ime igunrun ihian a hori onye owule hun jenk'a wu onye-isi nchu-
 ejan, e tumę, keni o nokin enya we ebe ihien Osolobue ri, e ye Osolobue oyiye, e
 gi ifri njo a chu ejan. ² O maringwo ke we don e gi eka alulua e son ndi marinleni
 ihien le ndi-mmefie makeni o runahinzikwo ya le enwen e arunahin. ³ Iya hain o
 gi me ni o k'a gha a churiri ejan make njo ya le enwen e le njo ndi hu. ⁴ Ihian ara
 ye enwen e okwan le ogho rin'a. Osolobue suo ya a kpo ihian, e ye e ya. Eri
 k'o don kpo Eronu. ⁵ Eriazikwo, ele Kraisti ye enwen e okwa le ogho onye-isi
 nchu-ejan—Osolobue ya tumę e, Osolobue hun si a,

“Nwa m k'i wu;

a ghosigwo m tanni n'i wu nwa m.”

⁶ Ebe ozo ime Ehuho-nso, o siji,
 “Onye nchu-ejan k'i wu jenin ejen—
 udi nke Mekizedeki.”

⁷ Ogen Jizosi gi ri elu uwani, o me ekpere, a rjo Osolobue arirjo; e gi
 okw-ekwan le enya-mirin a kpoku Osolobue hun k'a saeka zuopuha a ime
 onwun, Osolobue no nu ekpere e makeni o lachanrin enwen e toni Osolobue.
⁸ Osuon'a ni nwa a ro, afunfun ke Osolobue gi zun a, o ta afunfun, humechanrin
 isi. ⁹ O giguu a nwan zu oke, ruchanrin ogo, o no wuru onye hun nzuopuha
 itebite gha eka-a a biani onye owule k'e humen'e isi— ¹⁰ makeni Osolobue e
 tumęwo a onye-isi nchu-ejan, udi nke Mekizedeki.

Nkuzi Ibuo Ri Ime Ofufe Kraisti

¹¹ Ihien enyi cho ni enyi ku banyeni onwan bu oda, kani o fuka orun okwa,
 makeni unu arizi a s'eka a ghota. ¹² Eghę, makeni, o te furu nwan ni unu
 ri a kuzi ndi ozo, kani unu e henringwozi ndi we k'a kuzimezi ihien ibuzo ri
 oku Osolobue! Unu e henringwozi ndi we k'e ye mirin-eran ele ihien-oriri zeni!
¹³ Makeni onye owule ri a ra eran wuhu ogbori ebe oku ihien Osolobue cho ri,
 makeni nwata k'o wuhu. ¹⁴ Kani, ihien-oriri zeni wu nke ndi ka ehụ; nke ndi
 hun zunguu enwen we ghahani imesonme ihien we ri a mu d'e ru ni a marin
 we ihien ri ichen ime njo le mma.

Isi Nke Isin

Ni Enyi Jeshi Ni Ihun Ime Okukwe

¹ Ya wu, ni enyi la ni nwan nkuzi ibuzo ndini w'a kuzi banyeni Kraisti, hun
 enyi muguu to, jeshi ihun, keni enyi hun uzo ka ehụ ime okukwe. (Ele hun enyi
 e gi gbemezi iyeto, kuzimezi banyeni iroghari mebehi ihien ndi ahun ghaleni
 e ye ndun, le ikwerini Osolobue ² le nkuzi banyeni udi mirin-Chuku ri ichen-
 ichen le ibu eka kwasị ihian le igha onwun lihi le okinkin-ikpe itebite.) ³ Eghę,
 enyi siko d'e jeshi nwan ihun—emeni Osolobue e kwerigho. ⁴ Makeni, asako
 we eka me ndi hun latoguu okukwe we ni we gbhutozi obi we, kwerizi: ndi
 hun o me ni Osolobue e te shiapugwo we enya; a danmingwo we oyiye elu-
 igwee; Mmon-nso e ruguo we eka; ⁵ a damingwo we oku Osolobue, hun a n'o
 rika mma; a hunguo we iken ogen hu hun lalani— ⁶ bu a lazikwo we Osolobue
 to!

Asakozı we eka wekinhen we d'e gbhutozi obi we, makeni we ri a kpo gbuzi
 Nwa Osolobue elu obe, e gbe ifenren e ye e ihun ebe ihian ile ri, e gi e e me
 enwen we.

⁷ Ali hun a ra mirin hun e zueyesonmen'e, e gi e me ihien we kun e sue, a
 banni ndi kun n'a erere, ngozi k'o narin eka Osolobue. ⁸ Kani, o pume ogun le

ekirīka, ọ bannị erere ọwụle, lehu nị Osolobue e d'a bu a ọnu, ọkụn wẹ k'e gi la iwi 'ya rị e che ẹ.

⁹ Kani, umunẹ ẹnị rị ẹnị obi, ọsụn'a nị ẹnị rị e ku ẹnina, obi ru ẹnị ali nị nke unu jenkọ d'a ka mma; nị nke unu k'a wu nzuofuha le ihien ndi rin'a.

¹⁰ Makeni, Osolobue ara mebu ihian; ọ zoko ọrun unu run le ihien-osisuo unu gi ifiri efan a ghosị ghahani iyeni ndi nke e aka—hun unu rikwo nwan e me.

¹¹ Kani, ẹnị chokenme nị onye ọwụle ime unu kwonkenme adudu ohu hu d'e ru njendeme, keni ihien unu rị a tu ẹnya a hun ụzọ mezu; ¹² amamgbe unu a lama nzunzun ime okukwe ọnu; kama, nị unu e son nzom'oku ndi hun gi okukwe le ndidi nwonhen ihien ndi hun Osolobue kwe nkwa a.

Osolobue K'e Mezuri Nkwa O Kwe

¹³ Ogen Osolobue gi kwe Ebrahim nkwa, ebe o me ni o nwonni onye ka Osolobue, Osolobue no kun enwen e, si, ¹⁴ “Ezioku-ezioku, m jenkọ d'a gozi i ohunma-ohunma, me umu i ba uba.” ¹⁵ Ebrahim no gichanrin ndidi cheri; o meguu, ọ no nwonhen ihien hu Osolobue kwe e nkwa. ¹⁶ Ihian e kun ihien kani we; ihian kunhu ihien we e kun gi ghosị nị k'o don ku e k'o rị, oku e bi.

¹⁷ Erirazi kwọ, ogen Osolobue gi cho n'ọ ghosị ndi o kwe nkwa n'ọ gbewotoko ihien o bu obi, ọ no kun enwen e yen'e, gi e ghosị n'ọ siko d'e meriri a: ¹⁸ keni o gi ihien ebuo hun ghaleni e gbewoto —ya wu nkwa a le okunkun ahun o kun enwen e—, hun a ghosị nị Osolobue asaeka tu ntu, gbakenme ẹnị ndi ghabon ni n'e ume, keni ẹnị hun ụzọ kwonkenme olile-ẹnya hu ọ si ẹnị nwon.

¹⁹ Olile-enyani wu agbun zeni, hun furu we gi e don ẹnya, hun k'e kwodon ẹnị, che ẹnị—agbun hun we gi lime ume-ndun ẹnị. Olile-enyani e we ẹnị a ghafe ekwa mgbonbepu hu, e weban ẹnị ime-ime ebegu Osolobue rị; ²⁰ ebegu Jesu buruguu nị ẹnị ụzọ banye make ufiri ẹnị—makeni ọ wuruguo onye-isi nchu-ejan jenin ejen, udi nke Mekizedeki.

Isi Nke Ɛsa

Kẹ Mekizedeki No (Jenesisi 14.17-20)

¹ Mekizedekini wu eze ali Salem; ọ wuzikwo onye nchu-ejan Osolobue, Chuku Ahun Kachanrinni. O kunrun Ebrahim ke Ebrahim kinla, ogen Ebrahim gi meriguu ndi-nze hu agha, ọ no gozi Ebrahim. ² Ebrahim no kebe ihien ile o bulua agha ụzọ iri, we ụzọ ohu ye Mekizedeki. Nke ibuzo, efanni wu Mekizedeki wu “Eze Ihien-Chuku-cho”. Ozozi, Mekizedeki-ni wuzikwo eze ali **Salem**, ya wu “Eze **Udon**,” makeni Salem wu Udon. ³ O nwe nedi; o nwe nne; o nwonni ndi we si ni uwe mu a. O nwe mbidon; o nwe ogugu. O nohu ke nwa Osolobue. O wu onye nchu-ejan jenin ejen. ⁴ Lee k'o mehan oken-ihian! Nke wu ni Ebrahim nedi-enyi kani le enwen e kebede ihien ile o bulua ime agha hu, ye e ụzọ ohu ime ụzọ iri!

⁵ Lee nwan: nke umu Livaị wu ndi nchu-ejan, Iwu Mozizi si we a narin umu Izrelu ibe we ụzọ ohu ime ụzọ iri. Ya wu, we a narin ndi nke we ụzọ-ohu-ime-ụzọ-iri, osun'a ni we ile wu umu Ebrahim. ⁶ Kani, okennyeni wu Mekizedeki ele onye ebon we, bu ọ narin Ebrahim' ụzọ ohu ime ụzọ iri, gozide e—ọ gozide onye nwen Osolobue le enwen e kwe nkwa! ⁷ Onye ọwule a maringuo ni onye kani ya nwe a gozi ibe e.

⁸ Nke umu Livaị, ndi hun a narin ụzọ-ohu-ime-ụzọ-iri wu ihian mmaka, hun o me ni, omegu a nwunhun we. Kani, udi nke Mekizedeki, onye hun a narin ni wu onye hun Ehuho-nsọ ku n'ọ hu ndun. ⁹ Ya wu, ẹnị k'a sazi eka si ni

Livai lẹ enwẹn ẹ, hụn ụmụ a a narin ụzọ-ohu-ime-ụzọ-iri ghaha ẹka Ebrahim ku Mekizedeḱi ụzọ-ohu-ime-ụzọ-iri, ¹⁰ makaṅi Livai rikwo ẹhụ nedi ẹ kanị wu Ebrahim oḡen hụ Mekizedeḱi gi bia d'e kunrun Ebrahim.

Jesu Wu Onye Nchụ-ẹjan, Udi Nke Mekiẓedeḱi

(Ebu-oma 110.4)

¹¹ Ya wu, omeni udi ẹjan ebọn Livai a chụ—ẹjan ahun ya lẹ Iwu hụ wẹ ye wẹ wi bia, te nwon iken o gi e me ihien n'o zu oke ke Osolobue don cho, ki haịn nwan o gi ri Osolobue mkpa ikumezi oku onye nchụ-ẹjan ozo—udi nke Mekiẓedeḱi, elezide udi nke Eronu?

¹² Wẹ wepu udi ẹjan lẹ ndi nchụ-ẹjan rinị, ni e webanhan wẹ udi ozo, wẹ k'e webanhanziriri iwu ohun hun ya lẹ udi ohun hụ wu ohu.

¹³ Jesuni, hun ihien ndini ri e zin ẹka, wu onye ebọn ozo, bu o nwontuni onye ebọn hụ run orun rike onye nchụ-ẹjan. ¹⁴ Makaṅi, o we enya ni Onye-nwonni-enyi wu onye ebọn Juda, bu Mozizi a kponi ya wu ebọn efan oḡen o gi ku oku ndi nchụ-ẹjan. ¹⁵ Ihien o gi wekenmede enya wu ni, ezioku-ezioku, udi onye nchụ-ẹjan ozo, hun no ke Mekiẓedeḱi a puhaguo nwan. ¹⁶ Ele ebọn hụ Iwu Mozizi kpo efan ke Onye nchụ-ẹjan ozoni gha puha; ya wu, ele ebọn o gha bia k'o gi wuru onye-isi nchụ-ẹjan, kama, o wu a make iken o nwon hun o gi a ri ndun jenrin ejen. ¹⁷ Makaṅi ihien Ehuhuo-nso ku banyen'e wu,

“I wu onye nchụ-ẹjan jenrin ejen,
udi nke Mekiẓedeḱi.”

¹⁸ Ya wu, Osolobue a kagbuguo Iwu mbu, makaṅi ndun a ri Iwu hụ, makaṅi Iwu hụ asani ẹka me ihien hun ri mkpa—¹⁹ makaṅi Iwu mbu hụ e meni ihien owule n'o zu oke. Kama, Osolobue e webanhanguo nwan ụzọ ohun, olile-enya ohun, hun ka mma, hun enyi e gi s'eka nokunme Osolobue.

²⁰ Osolobue kun enwẹn ẹ gi biye ihienni ẹka. O kunni ihien owule oḡen o gi tumẹ ndi nchụ-ẹjan mbu hụ ndi, ²¹ kanị o kun enwẹn ẹ tumẹ Jizosi onye nchụ-ẹjan. Makaṅi Osolobue si a,

“Di-nwonni-enyi e kunguo enwẹn ẹ,
o gb hutoko obi ẹ.

O si,
“I wu onye nchụ-ẹjan jenrin ejen,
udi nke Mekiẓedeḱi!”

²² Ihien ichenni haịn nwan Jizosi gi wuru onye obi gi e ru enyi ali ni nkwerigbama ohunni ka mma. ²³ Ihien ozo ri ichen rizikwo: ndi nchụ-ẹjan mbu hụ bu oda makaṅi onwun a ninị onye owule ime wẹ runsonme ya wu orun.

²⁴ Kanị, ya nwẹn awubehiko onye nchụ-ẹjan makaṅi o ri a-ri jenrin ejen. ²⁵ Ya wu n'o k'a saeka zuopuhachanrin ndi hụ ghaha ẹka bia d'e kunrun Osolobue, zuopuhachanrin wẹ d'e ru njendeme, makaṅi o ri ndun jenrin ejen, a ri odonni wẹ ebe Osolobue ri. ²⁶ Onye-isi nchụ-ẹjan no enina e furugho enyi: onye-isi nchụ-ẹjan hun ri nso, hun meleni njo, hun nwonleni ebe o no ru, hun ya lẹ ndi-njo wulen ohu, hun wẹ busiguu elu, ye ẹ onodi kachanrinni ime elu-igwee. ²⁷ O noni ke ndi-isi nchụ-ẹjan ozo hụ; o rinị mkpa n'o k'a chusonme ẹjan uhuohin-uhuohin: o giguo ifiri njo a chụ ẹjan, o gi ifiri njo ndi ozo chụ. O chuguo ẹjan mgbe ohu, chuchanrin a—oḡen hụ o gi we enwẹn ẹ ye. Iya wuzikwo ẹjan ikpazun.

²⁸ Iwu Mozizi e tumẹ ihian-mmaka zuleni oke ni wẹ wuru ndi-isi nchụ-ẹjan; kanị Osolobue e giguo oku o ku tumẹ Nwa Osolobue hun zu oke jenrin ejen n'o wuru onye-isi nchụ-ẹjan. Osolobue kun enwẹn ẹ yeni oku ahun o ku; o ku ya wu oku osun'a ni Iwu Mozizi a rigwole.

Isi Nke ̄sat̄o

*Onȳ Nch̄-ẹjan ̄h̄n L̄ Nkw̄rigbama ̄h̄n
(̄rimaya 31.31-34; Mat 26.28)*

¹ Isi-oku ri ihīenni ̄nyi ri e ku wū nī ̄nyi nw̄n nwan ūdi onȳ-isi nch̄-ẹjan h̄n ri oche ̄ka-nni ukpo Osolobuē imē elu-igwee, eb̄h̄u ̄gh̄o kachan̄r̄n̄i ri — ² h̄n ri a run Eb̄h̄u Kachan̄r̄n̄ Nsō imē ̄du-ofufe h̄u wū nke ezigbo e h̄n ri elu-igwee, ̄du-ofufe h̄u h̄n Osolobuē l̄ enw̄n e m̄m̄e, ēl̄e h̄n ih̄ian gi ̄ka m̄m̄e.

³ Ihīen h̄ain w̄e gi e tum̄e onȳ-isi nch̄-ẹjan ̄wul̄e wū k̄ni ̄ yeson̄m̄e oyiye, a ch̄son̄m̄e ẹjan. Ya wū nī o k'e nwēzir̄rī ihīen onȳ nch̄-ẹjan̄nī ̄nyi ri e ku oku e ye. ⁴ Om̄eni elu-̄wa k'̄o ri, o ke wū onȳ nch̄-ẹjan kaka—ebe o m̄e nī ndī nch̄-ẹjan h̄n a ch̄u ẹjan k̄e Iwu Mozizi d̄on ku h̄u a.

⁵ Eb̄h̄u w̄e n̄o e fe ofufe h̄n ri elu-uwa yihū nke ezigbo e h̄n ri elu-igwee eyi, onyinyon e r̄o. Mak̄eni, ogēn h̄u Mozizi gi j̄enk̄o d'a run ̄du-ofufe h̄u, Osolobuē n̄o gba a mkp̄ins̄in-̄ka, s̄i a, “H̄unkw̄o a nī i run ihīen ile n'o yi h̄n w̄e gh̄os̄i i elu-ugu.” ⁶ Kan̄i, Jesu e nwēh̄nḡūo ̄r̄un ka nke w̄e mma, ebe o m̄e nī ̄ wū onȳ e d̄onzi egbata imē nkwerigbama h̄n ka nke w̄e mma—nkwerigbama Osolobuē tum̄e, kw̄eson̄m̄e nkwa ka mma.

⁷ Mak̄eni, om̄eni ya wū nkwerigbama ibuz̄o zuchan̄r̄in oke, o k'e nw̄on mkpa ̄o ri nī Osolobuē k'e webanhan nke eb̄ū. ⁸ Kan̄i Osolobuē h̄n ihīen ril̄eni mma imē ndī nke e, mak̄eni ya wū nkwerigbama ibuz̄o ezuchan̄r̄in̄ni oke, 'ya h̄ain o gi s̄i,

“Di-nw̄onni-̄nyi s̄i,
'Lee e,
ogēn lala,

h̄n m k'e gi tum̄e nkwerigbama ̄h̄n
egbata m̄m̄e l̄e ndī Izr̄el̄u l̄e Juda;

⁹ ̄o rik̄o k̄e nkwerigbama h̄u
m̄m̄e l̄e ndī n̄edi w̄e kan̄i nw̄on,
uh̄ūoh̄in h̄u m kw̄ond̄on w̄e ̄ka
gha al̄i Ij̄iptu dup̄uha w̄e.

Mak̄eni ed̄on̄m̄eni w̄e
nkwerigbama m—

'ya h̄ain
m gi la w̄e t̄o.'

Ya k̄e Di-nw̄onni-̄nyi ku.

¹⁰ “Di-nw̄onni-̄nyi s̄i, ̄nwan wū nkwerigbama h̄u
h̄n m j̄enk̄o d'e tum̄e
egbata m̄m̄e l̄e ndī Izr̄el̄u,
o m̄eḡū:

m j̄enk̄o d'e bu iwu m ri ich̄en-ich̄en
che imē uche w̄e,
de w̄e ye imē obi w̄e.

M k'a wū Osolobuē w̄e,
a wū w̄e ndī nke m.

¹¹ Ēl̄ezi h̄n ih̄ian k'a kuzim̄e ibe e,
m̄ob̄u gwama ibe e,

“Mar̄inkw̄o Onȳ-nw̄onni-̄nyi.” Kaka!

Mak̄eni,
w̄e ile j̄enk̄o d'a mar̄in m;
gha onȳ kachan̄r̄in nt̄in imē w̄e
d'e ru onȳ kachan̄r̄in̄ni.

¹² Makeni,
m k'e me ni we omiken,
gbaghari we eje-ihien ndi we me;
a nyanhankozị m njo ndi hun we mesonme.' ”

¹³ Hunni o ri nwan e ku oku nkwerigbama ohun, ya wu n'o meguo nke mbu wuru nwan ihien-akan; bu omeni ihien wu ihien-akan bu o hu a kawaye egedi, ya wu ni ogen e e d'a guu.

Isi Nke Iteneji

Kę We E Fee Ofufe Mbu Ahun

¹ Nkwerigbama nke ibuzo hu nwon umu iwu ndi son n'e hun we gi e fe Osolobue, nwezikwo ebe w'a no e fe ofufe hun ri elu-uwani.

² Odu-ofufe ahun we run nwon mmughe ebuo. Ime mmughe nke ibuzo ke teburu le obu-ukpe ahun ri; ogbe bredi ndi ahun w'e donnye elu teburu ogen ile rizikwo ebehu. W'a kpo mmugheni “Ebe ri nsọ.” We gi ekwa gbobnepu mmugheni ihun le azuun. ³ We ghafe ekwa mgbobnepu hun ebuo—ya wu, hun ri egbata mmughe ebuoni, a banye we mmughe hun m'e ebuo, hun w'a kpo “Ebe Kacharin nsọ.” ⁴ Ebeni ke ihien hu we gi goru meme, hun we no elu e a dun nsensi okun, ri. Ekpeta-nkwerigbama hu rizikwo ebeni. We gi osisi run a, gi goru nyankwama ehu a ile, ke ime e ke azuun a. Ime e ke mkpu goru hu we buche ihien ahun we risonme ime atu hun we kpo mana ri; okpo Eronu ahun gborini le ibe omuma ebuo hu we kaye Iwu iri ahun Osolobue ye Mozizi rizikwo ebehu. ⁵ Elu ekpetini ke ndi mmon-ozu ebuo we kpu ri. Ihien w'a kpo ndi mmon-ozu ebuoni wu cherobim. Uwe a ghosi ni ogho Osolobue ri ebehu. We shiafu nku we elu ekpeti ahun. Ihien w'a kpo elu ekpeti ahun wu Ochemiken.

Kani, enyi a s'eka kuru ihien ndini ali kikenni.

⁶ Enina ke we donmesonme ihien ndini we. Ndi nchu-ejan a banyesonme mmughe nke ibuzo ogen ile d'a run orun rini ni we, hun we gi e mezu omenalı ofufe. ⁷ Kani, onye-isi nchu-ejan suo a banye mmughe hu me e ebuo. Mgbe ohu suo k'o banye e ahua. O banyekoni, o k'e giriri edeke anu, hun o jenko d'e gi chu ejan. O chu ya wu ejan make njo ya le enwen e le njo ndi Izrelu kpachanpuleni enya me. ⁸ Mmon-nsọ gi ihien ndini a ghosi ni omeni echem ke we rikwo e fe ofufe Odu-ofufe ibuzo hu, uzọ we gha a banye Ebe ahun ri nsọ nke-esi e ke puha. ⁹ We gi ihienni a kowa ogenni enyi ri ime e. Onwan ri a ghosi ni oyiye w'e yesonme le ejan ile w'a chuyeni Osolobue ime ofufe mbu ahun asaeka me obi ndi ri e fe ofufe hu ri ochan. ¹⁰ Makeni oyiye le ejan ndini we wuhu oku ihien-oriri le ihien-orira ichen-ichen le nchanchan ri ichen-ichen we gi e don ihien nsọ. Ihien ndini ile wuhu omenalı enya e legha, hun Osolobue tumę ni we ni w'e mesonme d'e ru ogen o k'e gi tumę ihien ohun hun zu oke.

Kę We E Fee Ofufe Ohun

¹¹ Kani, Kraisti a biaguo nwan noke onye-isi nchu-ejan d'e wehe ihien oma ndi hu rituleni. O banyeguo Odu-ofufe hun kani, hun ka a oke e zu, hun we gileni eka meme, ya wu, hun we gileni ihien uwanı we ke eke meme. ¹² O giguo nwan mgbe ohu banyechanrin Ebe Kacharin Nso. Ekwokwo edeke ewu le nwa oken-efin k'o gi banye, kani, edeke ya le enwen e, gi e wehe nzuofuha itebite.

¹³ Makeni, omeni ifekpu we hu edeke ewu le oken-efin le ntun nwa-efin we dun okun ke onye rileni uchan (onye me ihien Iwu a so) gi a rizi uchan, a nabanhanzi w'a, ¹⁴ ya wu ni edeke Kraisti jenko d'a sa eka chanchan obi enyi ohunma-ohunma, chanchanpu ihien ndi ghaleni e ye ndun hun enyi

e męsonmę, chanchanpuchanrın a, kęni ęnyi hun ızo fe Osolobue rı ndun makęni ndun Kraıstı hun nwełeni ntupọ ke Kraıstı gi chuyeni Osolobue ejan, ghahani Mmon-nsọ itebite. ¹⁵ Ya wu ni Jizosi wu onye e wegbamani ime nkwerigbama ohun. İya k'o wu kęni ndi hu we kpọ oku hun ızo nwonhen ihien hu k'a to jenrin ejen Osolobue kwe nkwa a. We k'e nwehen e, ebe o me ni o nwoguo onye nwonhuni hun we gi ndun a gbapuha we, make njo we męsonmę okpuru nkwerigbama ibuzo hu gha e ri isi we.

¹⁶ Makeni, ihian kuguu ke we k'a don ke uku e, we siko d'a ghosiguu ni onye hu a nwonhuguo, we kebe gi ihien o ku runma orun. ¹⁷ İhian nwonhuguu suo ke uku e o ke no a pa ire. Egiko w'a run orun ebe o ri ndun.

¹⁸ Ya hain nkwerigbama mbu hu gileni bidonde bu edeke anu we gbu egbu ari a. ¹⁹ Makeni, ogen Mozizi gi gwachanringuu ndi hu ihien ile Iwu hu si we e me, ya o no weri edeke nwa-efin [le ewu] we gbu le mirin, gi enenren anu e nwon ufie-ufie le ukun efifia w'a kpọ haisopu derisonme edeke le mirin hu, fekpusonme ke Ehuhuo-Iwu hu le enwen e ke ndi Izrelu ile— ²⁰ a si we, "Hunni wu edeke we ri e gi e tumę nkwerigbama hu hun Osolobue kwademe ni unu." ²¹ Erirazikwo ke Mozizi don fekpusonme Odu-ofufe hu le arja ile we gi e fe ofufe. ²² Ezioku-ezioku, okpuru Iwu Mozizi, o d'a wuru ni edeke ke we gi e don ihien ile nsọ: omeni egbuni we anu—omeni edeke arja, mgbaghari njo ariko.

Ejan Kraıstı E Wepu Njo

²³ O me nwan ni omenali ndi hu ile ri mkpa igi don Odu-ofufe ri uwa nsọ—bu onyinyon mmakalaka ro, ya wu ni ejan ka ndi hu mma ke nke ezigbo e ri elu-igwee cho. ²⁴ Makeni, ele Ebehu we gi eka memę we no e fe ofufe—hun wuhu onyinyon nke ezigbo e ke Kraıstı banye, kama, o banyeguo nwan elu-igwee le enwen e, weri onodi ebe Osolobue ri make orinmma ęnyi. ²⁵ Elekwọ hun o k'e gi gi enwen e chusonme ejan, a chu, achudonzi rikę ke onye-isi nchu-ęjan ri elu-ıwa don e me, e gi edeke wuleni nke e a banye Ebehu Kachanrın Nso ahua-ahua. ²⁶ Omeni nke Jizosi ri erira, nke o hu a nwon anwundonzi kete w'e kele ıwa! Kani, ezioku wu n'o biaguo nwan mgbe ohuni suo ogugu-ogenni, d'e wepuchanrın njo ghahani igi enwen e chu-ęjan.

²⁷ K'o don wuru ni ihian a nwonhun mgbe ohu, ohun meguu, okinkin-ikpe e son e, ²⁸ erira k'o donzi wuru ni hunni Osolobue giguu Kraıstı chu ejan mgbe ohu suo chuchanrın a, hun Kraıstı gi buru njo ndi bu oda, Kraıstı lalazi hun me e mgbe ebuo—elezi oku njo k'o lalani, kama, o lala d'a zuopuha ndi hun ri e lekemę ęnya a.

Isi Nke Iri

Jizosi E Gıguo Ejan Ohu Hu O Chu Chuchanrın Ejan Ile

¹ Ebe o me ni ihien ri ime Iwu Mozizi wuhu onyinyon ihien ri mma lalani, ele ezigbo e; ya wu ni ejan hu w'a chusonme ahua-ahua asako nwan eka chanchanfu njo ndi a bia d'e fe Osolobue, me we zu oke. ² Omeni o te sa eka a chanchanpu njo, nke ndi hun e fe ofufe a chubehi ejan. Makeni, nke njo we a wuru ihien we chanchanpu mgbe ohu hu, chanchanpuchanrın a, obi e ke gha e gbuzi we mgbu. ³ Kani, ejan ndi hu w'a chu a nyanhansonme ni ndi ri a bia d'e fe ofufe njo we ahua-ahua, a nyanhan ni we ni w'e męsonmę njo, ⁴ make ni edeke oken-efin le ewu asaęka wepu njo. ⁵ Ya hain ogen Kraıstı gi bia ime ıwa, o si,

"Ke ejan-o, ke oyiye-o, o nwonni hun i cho;
kama, ehü k'i kwademeni m.

6 Kẹ oyiye wẹ dụn ọkụn-o kẹ oyiye w'e ye makẹ ifiri njo-o, o nwonnị hụn a sụọ ị usụọ.

7 Ya m nọ sị 'Lee ẹ, Osolobue, a bịaọlẹ m d'e mẹ uche i—nọkẹ kẹ wẹ dụn de banyeni m ime Ẹkụkwọ-nsọ.' ”

8 Nke ibuzọ, ọ sị, “Kẹ ẹjan-o, kẹ oyiye-o, kẹ oyiye wẹ dụn ọkụn-o, kẹ oyiye w'e ye makẹ ifiri njo-o—o nwonnị hụn ị chọ, o nwonnị hụn a sụọ ị usụọ” (ọsụon'a nị Iwu sị w'e mesonmẹ ihien ndini). 9 Ya ọ nọzi sị, “Lee ẹ, a bịaọlẹ m d'e mẹ uche i.”

Ya wụ nị o buguọ nke ibuzọ che usụọ keni o tumẹ hụn mẹ ẹ ẹbuọ. 10 Iya wụ uche Osolobue kẹ Kraistị mẹ nwan, hụn wẹ gi nwan dụn ẹnyi nsọ ghahani ẹjan Kraistị gi ẹhụ a chụ, chụ a mgbe ohu, chuchanrin a.

11 Onyẹ nchụ-ẹjan ọwụlẹ a run ọrun a ụhụọhin-ụhụọhin, a chụsonmẹ ụdi ẹjan ohu hụ—ẹjan hụn ghaleni asaeka e wepu njo. 12 Kani, nke Kraistị wụ nị ogen o gi giguọ ifiri njo chụ ẹjan ohu hụ o gi chuchanrin ẹjan ile, ọ nọ nọdi alị ẹka-nni Osolobue. 13 Kete mgbe hụ, ọ rị e che mgbe Osolobue k'e gi gi ndi inenren ẹ memẹ n'ẹ ihien o gi a zoma ụkụ a, 14 makeni o giguọ ẹjan ohu mẹ ndi hụ o dụn nsọ wuru ndi zu oke jenrin ẹjen. 15 Mmọn-nsọ rizi kwọ a shia ẹri o gi a ghosi ẹnyi ni ihienni wụ ezioku. O bu ụzọ sị,

16 “Di-nwonnị-ẹnyi sị,

‘Onwan wụ nkwerigbama hụn m jenkọ e tumẹ ẹgbata mẹ lẹ wẹ ogen hụ:

m jenkọ e bu iwu m che ime obi wẹ,

m k'e de wẹ ye ime uche wẹ.’ ” 17 Ọ nọ sịzi, “Anyanhankozị m njo wẹ lẹ mmefie wẹ.”

18 Ya wụ, ebe wẹ nọ gbaghariguhụ njo ndini wẹ, w'a ra chuzi ẹjan wẹ gi e wepu njo.

Ni Ẹnyi Nokunmẹ Osolobue

19 Umunẹ m, ẹnyi e nwẹguọ nwan ihien obi gi e ru ẹnyi alị a banye Ebe Osolobue rị makẹ ihien ẹdeke Jizosị mẹ. 20 Ẹghẹ, makeni Jizosị a kwaguọ nị ẹnyi ụzọ ọhụn hụ rị ndun ghahani ẹhụ a, ya wụ onwun a, hụn o gi dọwapu nị ẹnyi ẹkwa mgbonbepu hụ. 21 Ozozi, ẹnyi nwọn oken onyẹ nchụ-ẹjan hụn ụlọ Osolobue rị ẹka a. 22 Ifiri ihien ndini wẹ, nị ẹnyi gi ni nwan obi ẹnyi ile lẹ obi erumali ndi gi ya wụ onyẹ nchụ-ẹjan dụn ẹnya buruhẹ Osolobue. Nị ẹnyi bịa nwan makeni o giguọ ẹdeke ẹ fekpu obi ẹnyi, chanchanfu ihien ile obi te gi a ma ẹnyi ikpe, gi mirin nwunni wuchanpu ẹnyi ẹhụ.

23 Nị ẹnyi kwonkenmẹ ni nwan olile-ẹnya hụ ẹnyi nwọn—makeni Osolobue hụn kwe ẹnyi nkwa furu onyẹ wẹ gi e dụn ẹnya. O k'e mēzu nkwa a.

24 Nị ẹnyi a chosonmẹ ni ụzọ ẹnyi e gi e mẹ ibe ẹnyi e nwẹ ihien-ọsusuọ, a runzikwọ ọrun rị mma. 25 Ẹlẹ hụn ẹnyi e gi a latọ ison ibe ẹnyi a gbakikomẹ kẹ ndi hụ ime ẹnyi dụn e mẹ. Kama, nị ẹnyi a kasị ibe ẹnyi obi, tumadu hūmmi ẹnyi rị a hụn kẹ ụhụọhin Di-nwonnị-ẹnyi rị a riwaye nsue.

26 Makeni, omeni ẹnyi a kpachanpu ẹnya tọ njo e mẹ, ebe ẹnyi maringuu ezioku, o nwonzini ẹjan ọwụlẹ hodunị hụn wẹ jenkọ d'a chụ gi wepu njo.

27 Kama, ihien k'a gha e che onyẹ ahun wụ ikpe-omuma hụn a tọ egun lẹ oken ọkụn hụn jenkọ d'a dunpuchanrin ndi-inenren Osolobue. 28 Makeni, ebe o mē nị onyẹ ọwụlẹ dan Iwu Mozizi, e gbu w'ẹ, emeni wẹ omiken ẹ—madu ẹbuọ mọbu ẹtọ shiahụ ẹri n'o mē ihien hụ, 29 nanị k'i ro nị afunfun furu wẹ k'e ye ndi legberi Nwa Osolobue k'a johan njo—ndi lenia ẹdeke nkwerigbama hụ wẹ gi dụn wẹ nsọ, kpasu Mmọn-nsọ wẹ gha men'ẹ ẹfoma iwe? 30 Makeni ẹnyi

a maringho Osolobue, onye hun si, “Mme nwe e megwari; m k'a kukin ugwo;” siji, “Di-nwonna-enyi jenkọ d'e kin ndi nke e ikpe.” ³¹ Ihiẹn a tu egun k'ọ wu ni ihian danye eka Osolobue hun ri ndun.

Nyanhan Ni Ke Unu Don Bidon

³² Ka nyanhankwo ni oruru—ali hu unu gi kweri, ogen hu we gi shiapuguu unu enya; nyanhankwo ni ke unu don dingbuchanrin eje-afunfun bu oda biani ni unu; ³³ ke we don kparisonme unu, kpokposonme unu, ke unu don sode ndi ozo we ri e me erira ta afunfun. ³⁴ Eghẹ, unu a tade ni ndi ri ulo-ngan afunfun ogen hu; ogen we gi napu unu ihien unu, unu e gide ighogho din e, make ni unu a maringho ni unu le enwen unu nwon hun ka mma le hun k'a to jenrin ejen.

³⁵ Etuhukwole ni obi-erumali hu unu nwon ime Di-nwonna-enyi, make ni ugwo-orun rin'a e hikekwọ ogbe. ³⁶ Make ni, o rika mkpa ni unu din ndidi, keni unu hun uzọ mesonme uche Osolobue, gi e nwonhen ihien hu o kwe nkwa a.

³⁷ Nọke ke Ekwkwọ-nsọ don ku,

“O hodu ekere,
onye hun lalanị a bia—
o bieko.

³⁸ Kani,
okukwe ke onye nke m hun ri ke m cho
k'e gi e bi.

O gbakin azuun,
ihien e asuoko m.”

³⁹ Kani, enyi a ri ndi hun a gbakin-azuun, gi erira tuhu; kama, enyi ri ndi k'a gha e nwon **okukwe**, Osolobue e gi ifiri e zuopuha we.

Isi Nke Mmanaj

Okukwe

¹ Ki wu nwan **okukwe**? Okukwe wu igi e don n'i k'e nwonhen ihien i ri a tu enya a; igi ihien don, bu y'a rini e legan'a.

² Ufiri okukwe ndi mbu ahun nwe ke Osolobue gi kunni we ohunma.

³ Okukwe ke enyi gi a ghota ni oku-onu ke Osolobue gi ke uwa, ya wu ni we gha ihien enya ghaleni a legha memẹ ihien ndi hu enya e legha. ⁴ Ebelu nwe okukwe: iya k'o gi chuyeni Osolobue ejan ka nke Keni mma. Iya hain Osolobue gi ku ni Ebelu ohunma, kpọ a onye ri ke Osolobue don cho, shia n'a eri ni oyiye o ye ri mma. Make ni o nwe okukwe k'o gi wuru ni osuon'a n'o nwunhunguo o hukwo e ku oku*. ⁵ Enokwu nwon okukwe: iya hain Osolobue gi weri e shi elu-igwee ebe o ri ndun. O nwunhunni. A cho w'a, ahunzini w'a, make ni Osolobue e weriguọ a. Make ni, ni Osolobue d'e weri e, Ekwkwọ-nsọ e kuol'a ni “o me ihien a suo Osolobue.”

⁶ Bu ihian as'eka me ihien a suo Osolobue, mmanị o nwegho okukwe. Make ni, onye owule bia d'e kunrun Osolobue k'e giriri a don n'o ri ari, n'o kuzikwo ndi a chokenmen'e ugwo. ⁷ Nua nwon okukwe. Ifiri e, ogen Osolobue gi gwato a ni ihien metuleni jenkọ d'e me, o no gi e don, gi egun Osolobue run ugbo-mirin pu-ichen, hun Osolobue gi nwan zuopuha ezi-le-ulo ya wu Nua. Ihienni Nua me ke ikpe gi ma uwa. Nua no gi e wuru onye ri ke Osolobue don cho, wuru a make ni o nwe okukwe.

⁸ Ebrahim nwon okukwe. Iya hain o gi kweri ogen Osolobue gi kpọ a, si a shi ebe o jenkọ d'e ye e, o no jemmee bu o marin ebe o jenkọ. ⁹ Okukwe k'o gi kwashi

* **Isi Nke Mmanaj:4** Jenesisi 4.10

alì hụ Osolobue kwe ẹ nkwa d'e biri ke otunmuye—e bisonme ime odu. Erija ke Aziki le Jekopu, ndi rizi kwọ ndi Osolobue kwe ya wu nkwa, bisonme ime odu. ¹⁰ Ebrahim me erira makeni o bu obi le enya zinme obodo ahun nwon iyeto hun k'a toni, obodo ahun Osolobue gi eka a rofuha, tun.

¹¹ Okuwe ke Ebrahim gi saeka mu nwa, osuon'a n'o kaguo egedi oda-oda; osuon'a ni Sara le enwen ẹ wu agan. Makeni, Ebrahim gi ẹ don ni Chuku hun kwe nkwa, furu we gi e don enya, n'o jenko d'e mezu nkwa a. ¹² Ya okenye ohuni ehu a nwunhuguu ebe imu-nwa ri no mu umu bukenme oda—noke kokise ri elu-igwere, noke ejan ri mkpenren ohimin hun we ghaleni a saeka a gunguu.

¹³ Ndin ile kwodon okuwe nwun, bu w'e ke nwonhen ihien ndi hu Osolobue kwe we nkwa, kani, e lecheguoni we ihien ndi hu, gi ighoghonabanhan we. We kwerezikwo ni we wu itumunye ime uwanì, e kuzikwo a.

¹⁴ Ndi e ku enina ri a ghosi n'o nwonguo ali enya we ri hun wu nke we. ¹⁵ Omeni ali hu we gha puha ke we te ri e ro, efe te hu a w'e gi kin-azuun. ¹⁶ Kani, we ri a cho ali hun ka mma, ya wu, nke elu-igwee. Ya hain ifenren gileni e me Osolobue iza Osolobue we, makeni, ezioku-ezioku, o nwegho obodo o kwademeni we.

¹⁷ Makeni Ebrahim nwon okukwe, ogen Osolobue gi lele ẹ, o no bia d'e gi Aziki chu ejan. Onye nwen we kwe nkwa ndi hu no mema n'o gi akpu nwa a ohu chu ejan! ¹⁸ Nwa nwen we gwa a oku e, si, “Eka Aziki ke umu we jenko d'a kpo nke i k'a gha bia.” ¹⁹ Ebrahim gi ẹ don ni Osolobue k'a saeka weli onye nwunni. Ke ihien ile don me, o richanrinhu ke ebe o no gha ime onwun nwehenzi Aziki nke-esi.

²⁰ Aziki nwon okukwe. Iya hain o gi gozi Jekopu le Iso—kusonme ihien k'e me ime ndun we ihun.

²¹ Jekopu nwon okukwe: o d'a nwun, o no gozi onye-onye ime umu Josefụ ebuo, gi okpo a wuzo, hulua isi, fe Osolobue. ²² Josefụ nwon okukwe: ogen o gi jenko d'a nwun, o no ku oku opupu umu Izrelu jenko d'a gha Ijiptu pu, gwa we ke we k'e me okpukpu a.

²³ Ndi mu Mozizi nwon okukwe. Ya hain we gi zueme Mozizi gha ogen we gi mu a d'e ru ifon eto, makeni we hun a ni o wu nwa pu mma oda-oda, atuni we egun iwu hu eze ye.

²⁴ Mozizi nwon okukwe: ogen o gi suepuha, o no ju w'a kpol'a nwa nwa-okpoho Fero, eze ali Ijiptu. ²⁵ O hanrin n'o ka mma ni ya le ndi nke Osolobue wiri ta afunfun kari ime Osolobue njo ebe o n'a cho n'o ri-uba, iri-uba hun ghaleni a to. ²⁶ O gi ẹ don ni mkpari le nlegberi hun gi ifiri Kraisti biani ihian wu aku-le-uba hun ka aku-le-uba ri Ijiptu. O me erira makeni o bu enya zinme ugwo-orun lalani. ²⁷ Makeni o nwe okukwe, o no gha Ijiptu pu; egun atun'a ni iwe jenko d'e we eze wu Fero. O leni enya azuun, kama, o dinsonme leke si o ri e legha Osolobue, onye ahun we ghaleni e legha enya. ²⁸ Okuwe k'o gi me Mmemme-Nghafe le Ifesonme edeke ye onumuzo, hun o gi me ni mmon-ozì hu ri e gbu umu ikennyè ibuzo ndi Ijiptu e gbuni umu ikennyè ibuzo ndi Izrelu.

²⁹ Okuwe ke ndi Izrelu gi ghafe Ohimin-Ufie leke si we ghako akpakali. Kani, ogen ndi Ijiptu gi cho ni we nwen ghafe, mirin no rukpumẹ we, we no ragbu enwen we.

³⁰ Okuwe ndi Izrelu nwe ke uga Jeriko gi dan ogen we gi jehumeguu a akpu-uhuhin esa. ³¹ Okuwe igbaraja hu wu Rehabu nwen hain o gileni son ndi hun nufu isi la ntikpo—makeni o gi ifiri okukwe ẹ gi udon nabanhan ndi Izrelu hu gi nzuzue bia d'e lele ali we wu Jeriko.

³² Kí m k'e kuzi nwan? Oge arĩa, nkè m'e te kumè oku Gidiõnì lè Barakì lè Samsìnì lè Jèfta; oku Defidi lè Samuèlù lè ndì-amùma mbù-mbù—³³ ndìnì ile nwõn okukwè—gì è mèri alì rì ichèn-ichèn; gí è kí òkìkì zinrinnì; gí è nwõnhèn ihien Osolobuè kwe wè nkwa a; gí è kpukinsonmè eworò onù; ³⁴ gí è tinyun okèn-òkùn; gí è wanahìn ogbugbu wè te k'e gí òpì-a-gha gbu wè; gí è nwõnhèn ikèn ebe ndùn gùgù wè; gí è kpa ikèn agha; gí è chuzìza ndì-gha ndì alì ọzò. ³⁵ Ikpoho ndì hù imè wè nwè okukwè, Osolobuè nò gí è welini wè ndì nke wè nwùnhugunì.

Nke ndì ọzò wù nì wè gi ifiri okukwè wè mèshi wè ikèn ọda-oda, kanì a ju wè w'a hatulè wè, hùn nkè w'e gi tuhu okukwè wè, makèni wè nwùn, wè k'e lihizi rì ndùn ka mma.

³⁶ A kpa wè ndì ọzò ye emù makè okukwè wè, gbu wè mkpìnsìn; e kèndè wè ndì hù imè wè ègbùn, tù wè ye ulò-ngan—makè okukwè wè. ³⁷ E gi wè omùma magbu ndì hù imè wè; a kpowa wè ndì hù imè wè ọzò èbù; e gi wè òpì-a-gha gbu ndì hù imè wè.

Akpokpò atunrùn lè akpukpò ewu sọkè w'a hùn e yi, e nwè wè ihien ọwùlè mòbù ndì e yeni wè èka; e kpokpo wè wè; e meja wè wè! ³⁸ Ụwanì efuruni ndì nò erĩa! W'a wahunmè imè atù lè elu-ugu lè imè okporo lè onù ndì rìsõnmè alì.

³⁹ Eziè, wè ku oku ndìnì ile ọhùnma makè okukwè wè, kanì, o nwõnni onyè ọwùlè imè wè hùn nwõnhèn **ihien ahun** Osolobuè kwe nkwa a. ⁴⁰ Makèni, Osolobuè kwademèni ènyi ihien ka mma, hùn o gi mè ni ezukò wè oke bụ ènyi a rì a.

Isi Nke Mmèbù

Nì Ènyi Sòmè Nzòmukù Kraistì

(Mat 11.28-30)

¹ Ya wù, ebe o mè nwan ni igunrun ndì ọshèri han ènina fihunmè ènyi lèkè ogbò*, nì ènyi latò nwan ihien ọwùlè hùn a nyìdanni ènyi, natòzikwò njo ahun e mèsõnmè ènyi uke. Nì ènyi dikènme, gba ọsòni Osolobuè ketòni ènyi, ² bu ènya zinmè Jizòsì, hùn wù mbidòn lè ọgùgù okukwè ènyi; hùn gi ifiri ighoghò hùn rì è che n'è dingbu obe hù, legberi ifènren rìn'a. Ọ nòdìguò nwan alì èka-nni ukpo Osolobuè.

³ Rokpò nì onyèni dingbu ihien ahun ile èka ndì-njò—amamgbe ndùn a guù unù mòbù unù e tuhu okukwè unù. ⁴ Ọgunnì unù rì è che njo, unù e ke cherudè è ebe o nò napù unù ndùn unù. ⁵ Unù a zòguòdè oku nkasi-obini Osolobuè ku, hùn o gi a gba unù umè nòkè umù a ra? Ọ si,

“Nwa m, elegberilè afunfun Di-nwõnni-ènyi gi a zùn ì; anilè ndùn guù ì ebe ọ rì a jugbò ì;

⁶ makèni, afunfun kè Di-nwõnni-ènyi gi a zùn onyè o bu obi;

onyè hùn ọ nabanhan nòkè nwa a k'ò fìan mkpìnsìn.”

⁷ E digbu ni nwan afunfun, e weri è nòkè ọzúnzùn. Osolobuè gí è a ghòsì nì umù a kè unù wù nke-esi. Elee nwa kè nèdì è ghalèni e ye afunfun ebe ọ n'a zùn a? ⁸ Omèni eyeni wè unù afunfun wè gi a zùn nwa kè wè dòn e ye onyè

* **Isi Nke Mmèbù:1** Griki: orukpu

owule wu nwa nke-esi, ya wu ni unu ele umu nke-esi. ⁹ Ebe o me ni enyi a gbayegho ndi nedi enyi ri elu uwanj ogen we gi e ye enyi afunfun we gi zun enyi, o furuni ni enyi wepuha obi enyi bu enwen enyi che okpuru Nedi enyi nke ime Mmon wu Osolobue, keni enyi hun uzọ nwon ndun? ¹⁰ Ndi nedi enyi e yegho enyi afunfun ekere ogen ebe we n'a zun enyi ke we marinhan, kani ya le enwen e ri wu Osolobue gi afunfun a zun enyi keni o rinj enyi mma nke-esi, keni enyi son e ri nsọ. ¹¹ Afunfun w'e ye ihian we gha a zun a ra suọ usuo ogen hu ihian gi ri ime e, ufu k'o fu. Kani, omegu, o mipuha ni ndi we gi e zun mkpuru, hun wu udon le ibi ke Chuku cho.

Ndunmodun Le Eka-ntin

¹² Gbakenme ni nwan eka, unu a gbakenmezikwo mkpu-uku ndi ahun ri a ma nni. ¹³ Kwa ni ni nwan oku unu uzọ zinrinni, keni uku rileni iken hun uzọ dinhin, amamgbe o kwapu.

Ajukwole Ni Eyemeka Osolobue!

¹⁴ A lilima ni ni udon a ri egbata unu le onye owule le ni unu a rizikwo nsọ, makeni onye rileni nsọ ahunko Onye-nwonna-enyi.

¹⁵ Hun n'a n'o nwonna onye efoma Osolobue fie; ni ize arinj ime igunrun unu, buhe nsongbu, meru ndi bu oda—erira mkpogun don e suepuha. ¹⁶ Hunzikwo n'a ni o nwonna onye ri a ghereni, mobu onye noke Iso—hun nwonleni ihien o kpo ihien Osolobue, hun gi ifiri okwa ihien-oriri ohu repu onodi nwa-ibuzo o wu. ¹⁷ Unu a maringho ni omegu, o no cho ni o nwonhen ngozi hu, kani a ju w'a; o sani eka gbepu ihien, osuon'a n'o gi enya-mirin cho ngozi hu.

¹⁸ Makeni, ele ihien we a saeka e metu eka ke unu bia d'e kunrun—noke ke umu Izrelu don bia Ugu Sainai; ele oken okun ri e nwunni le ishi le ebe we no a kwan “okokoko!”; ele oken ufere ri a kponi. ¹⁹ Ele olu opi ri a hannj le olu ri e ku ihien o me ni ndi nun'a no rima ni asa we eka nuzi— ²⁰ makeni obi we asanj eka bu iwu o ti: ni, “Ihien owule ehụ a metu ugu hu, we magbu e, osuon'a ni anu ro!” ²¹ Ihien ile we ri a hun a wukemke ihien egun, nke wu ni, Mozizi le enwen e node si, “Egun ri a tu m, ehụ ri a ma m nni!”

²² Mba! Ugu Zayonu ke unu bia, obodo uku Osolobue ri ndun, Jerusalem hun ri elu-igwee; unu bia d'e kunrun igunrun ndi mmon-ozu we ghaleni a sa eka a gun; unu bia d'e kunrun ndi ri e me mmemme, a ghoghọ. ²³ Unu a biaguo d'e kunrun igunrun umu ibuzo Osolobue, hun we deye efan we elu-igwee. Unu a biaguo d'e kunrun Osolobue hun wu oka-ikpe ihian ile. Unu a biaguo d'e kunrun ndi bi elu ke Osolobue don cho hun Osolobue megu nwan mmon we zu oke. ²⁴ Jizosi ke unu bia d'e kunrun, onye hun e wegbama Osolobue le ihian ime nkwerigbama ohun. Unu a biaguo d'e kunrun edeke-nfesomme ahun hun ri e ku ihien ka mma kari mmegwari ahun edeke Ebelu si we megwari, makeni onwan si gbaghari.

²⁵ Hunkwo n'a nwan ni unu apani oku Osolobue, onye ahun ri a gwa unu oku ogenni. Makeni, omeni awanahinj we ogen hu we gi pa oku Mozizi hun no elu-uwani ogen ahun a do we eka-ntin, enyi asakokwo eka wanahin kaka, omeni enyi a pa oku Osolobue hun gha elu-igwee a do enyi eka-ntin. ²⁶ Ogen hu, uwa ke olu e zinzin; kani, ogenni, o kweguo nkwa, si, “M k'e zinzinzi ihien ile: elezi uwa suọ ke m siko nwan d'e zinzin, m k'e zinzinzi oku elu-igwere ile le ihien rin'a.” ²⁷ Okuni o ku: “M k'e zinzinzi” ri a ghosi ni Osolobue siko d'e wepu ihien ndi hu we a sa eka e zinzinfu, ya wu ihien we ke eke, keni o hun uzọ hodụ hun we ghaleni a saeka e mehunme. ²⁸ Ebe o me nwan ni enyi ri e nwonhen ali-eze hun we ghaleni a saeka e mehunme, ni enyi gi nwan ekele

lẹ egun lẹ ẹhụ-omuma-nni fe Osolobue ofufe furu hun o nabanhan; ²⁹ makeṅi ezioku-ezioku, Chuku ẹnyi wu okun hun e bu ihien e ri.

Isi Nke Mmètò

Obibi Hun A Sọ Osolobue Usọ

¹ E nwe ni ihien-osusọ umune unu ime Kraistị ogeṅ ile. ² Egikwole ni inabanhan ndi obia gu egu—makeṅi, o nwonguọ ndi gi ẹniṅa nabanhan ndi mmọn-ozì, lee wẹ obia—bu a marin wẹ ni ndi-mmọn ozi rọ. ³ A nyanhan ni ndi ri ulọ-ngan nọkẹ si unu lẹ wẹ ri ulọ-ngan; a nyanhan ni ndi wẹ ri e meshi-ikẹn nọkẹ si unu kẹ wẹ ri e meshi ikẹn. ⁴ Gbayekemme ni ọlulọ di-lẹ-nwunye; kẹ di kẹ nwunye ewiwikwole enwen e, meru elu-ukpo wẹ*—makeṅi Osolobue jenkọ d'a ma ndi ughere ikpe. ⁵ Anikwole ni eghe a sọ unu; a ni ni ihien unu nwon e jun unu ẹfọ. Makeṅi, Osolobue e kuole, si, “Ahapuko m unu mọbu la unu to.” ⁶ Ya wu, ẹnyi k'a saeka du ẹka obi, si,

“Di-nwonni-ẹnyi wu onye e yeni m ẹka,
egun atuko m;

ki ihian k'a saeka me m?”

⁷ Nyanhan ni ndi-ndu unu, hun gwa unu oku Osolobue; lekpo ni ihien ndun wẹ runpuha; kinrin ni okukwe wẹ. ⁸ Kẹ Jizosị Kraistị ri unyanhun k'ọ ri tanni; ọ k'a ri ẹriṅa jenrin ejen. ⁹ Awukwole ni ndi wẹ gi nkuzi ri ichen-ichen e dufie; makeṅi ọ riṅa mma ebe ọ nọ me ni eyemeka Osolobue kẹ obi gi ru ihian ali, ni ele idonmesonme iwu ihien-oriri—iwu ihien-oriri hun bantuleni ni ndi e donme ni wẹ erere. ¹⁰ Ukpo nchụ-ẹjan nke ẹnyi wu udi hun o me ni ndi nchụ-ẹjan hun a run ime Odu-ofufe akan hu efuruni ni wẹ ri ihien ri n'a.

¹¹ Onye-isi nchụ-ẹjan Ofufe-akan hu e webanhan edeke anu wẹ gi chụ-ẹjan njo ime Ebehu Kacharin Nso, kanj w'e bu anu hu e shi ebe ihian bileni d'a dun okun. ¹² Ya hain Jizosị gileni nọ ime obodo nwunhun, kama wẹ gha ime obodo wepu a d'e gbu, keni ọ hun uzo gi edeke e don ndi ihian nso. ¹³ Ni ẹnyi gha nwan ime obodo pu, buru e ebehu ihian bileni—d'e son e marin ihien ifenren wẹ me e, ¹⁴ makeṅi ẹnyi e nwon obodo owule hun k'a toni elu uwanj ẹnyi ri; kama, ẹnyi ri a tu ẹnya obodo hu lalanj. ¹⁵ Ni ẹnyi ghama ni nwan ẹka Kraistị a ja Osolobue mma ogeṅ ile, makeṅi ebe Osolobue ri, ohun wu ẹjan ẹnyi ri a chuyen'e—mkpuru ọ ri a ghorj ugbonu ndi ri e fen'e, a kpoku efan a.

¹⁶ Hun n'a ni unu hu e me mma lẹ ni unu e keye ibe unu ihien unu nwon, makeṅi udi ejanni a sọ Osolobue usọ.

¹⁷ E hume ni ni ndi-ndu unu isi; e bu ni enwen unu e che okpuru wẹ. Makeṅi, wẹ ri e lepu ume-ndun unu ẹnya. Wẹ jenkọ d'e ye Osolobue mgbakọ banyeni unu. Hun n'a ni wẹ gi ighogho ye ya wu mgbakọ, ele ẹnya-mirin, make ọ gha a jo unu njo.

¹⁸ E me ni ni ẹnyi ekpere. Makeṅi, ẹnyi a maringho ni obi ẹnyi ri ochan, ni ẹnyi a chozikwo ni ẹnyi e bi obibi nwe ogho ime ihien ile ẹnyi ri e me. ¹⁹ M ri a riokemwe unu, me ni ihieni, keni wẹ hun uzo wekinhen m ebe unu ri egwa.

Ekpere

²⁰ Osolobue e ye udon; iya gha onwun wekinhen Di-nwonni-ẹnyi wu Jesu, oken onye-ndu atunrun ahun wẹ gi edeke e (ya wu onwun a) biye nkwerigbama itebite hu Osolobue tume ẹka; ²¹ ya dodo yecharin unu ihien ile ri mma hun unu e gi me uche e. Ya dodo me e, keni ihien a sọn'a hun uzo e me ime ndun ẹnyi ghahanj Jesu Kristi. Ogho ya rinj Jizos' Kraistị ogeṅ ile jenrin ejen! Isee.

* **Isi Nke Mmètò:4** Di esonle okpoho ozo; nwunye esonle okennyẹ ozo.

Oku Ikpażuun

²² M ri a rię unu umunę m, dodo, nabanhan ni oku nkasi-obini m de ni unu, n'ọ suekeni.

²³ M cho ni unu marin ni a hatuguę wę nweņę ęnyi wu Timoti—n'ọ ghaguę ọlo-ngan puha. Mmę le 'ya jęnkọ d'a wi m lalanị d'a hun unu, omęni ọ biaghọ ęgwa.

²⁴ Kele ni ndi-ndu unu ile le ndi-nsọ ile. Ndi hun gha Itali bja ri ekele unu.

²⁵ Efo ma Osolobue ya rinị unu ile. Iseę.

Ekwokwo-Ozi Jemisi De

1 Mmē wu Jemisi de ehuhuo-ozini. M wu igbon Osolobue le Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi. M ri e dejenni ndi ikpun-ulo mmebuo ali Izrelu, hun risonme ali ndi ozo ri ichen-ichen ya; e kele m onu!

Afunfun, Okukwe Le Amamihien

2 Umune m, ogen owule udi onwunwan ri ichen-ichen gi a biani unu, weri n'e ni ihien unu e gi ghogho ro—³ make ni unu a maringho ni we lele okukwe unu, o weheni unu ndidi. ⁴ Ni ni nwan ndidi runchanrin orun a, keni unu hun uzo wuru ndi ka ehụ, zu oke, nwonleni ebe we no a la azuun.

⁵ Onye owule ri ime unu hun marinleni ihien o k'e me, ya me ekpere rio Osolobue hun a shiapu efọ e ye ihien—o k'e ye e amamihien. ⁶ Kani, ya gikwo okukwe rio; y'e gikwole obi ebuo, kaka. Make ni, onye obi-ebuo nohu ke ebiri-mirin ohimin hun ufere ri e nu, e nuhunme. ⁷ Onye no erira y'e rokwole n'o k'e nwonhen ihien owule eka Di-nwonni-enyi, ⁸ make ni onye obi-ebuo k'o wu; ime ihien ile o me, a ra sa eka kwademe obi e, me ihien owule.

Egbeyele Ni Onye Owule

⁹ Onye owule kwere ni bu o wu ogbenye, ya ghoghoma ni Osolobue e bushiguo a elu; ¹⁰ hun wu odafin ya ghoghoma ni e wetuguo w'a ani. Make ni, ndi idafin jenk d'a ghafe ke obobo ofia: ¹¹ anwun wahu, efiia ri ofia e shinwun, obobo e a danfu, mma a aguu! Erira k'o rizi ni ndi idafin, we k'e shinwun ebe we ri e bi elu we.

Onwunwan

¹² Onye owule gi ndidi son onwunwan k'a narin ngozi, make ni, o fua ohunma, Osolobue e gi ndun ahun o kwe ndi ihien e a suo nkwa a tu onye ahun ugon mmeri.

¹³ Onwunwan bia ni ihian, y'a sikwole, "Osolobue ri a nwan m." Make ni, eje-ihien ara gun Osolobue egun omume; ya le enwen e ara nwanzikwo ihian. ¹⁴ Ni onwunwan biani ihian wu ni eje-ihien la a enya, gunma a. ¹⁵ Ihien oila-nya kwonkenmeguu ihian, o mupuha njọ; njọ karaguu, o mu onwun.

¹⁶ Umune m, anikwole ni we dufie onu. ¹⁷ Make ni, ihien ile we shiapu-efo ye le ihien owule zu oke we e ye eye gha elu-igwee, eka Osolobue, bia. Osolobue we Nedi hun e ye ukpe ile rin hun ghalen e bi ekanaj—a ra gbehuto, ara yebe ukpe, yeme ishi. ¹⁸ Iya kwademe obi e, shiapu efo mudonzi enyi, ghahani oku e hun wu ezioku, keni enyi wurun'a mkpuru-ibuzo o gha ime ihien ile o ke ghorj.

Inu Oku-Chuku Le Igi E Bi

¹⁹ Umune m ri m obi, marin ni onwan: onye owule ya a nukpo oku; y'e kukerininle oku; y'e bukerininle olulu—²⁰ make ni olulu ihian ara runpuha ihien Osolobue cho. ²¹ Wepu ni nwan ihien ile ru unyin le eje-ihien ile unu ri e gi e mekarj enwen onu; onu e welua enwen unu ali, nabanhan oku Osolobue we kunye ime obi unu, hun k'a s'eka zuopuha ume-ndun unu. ²² Kani, e gikwo ni ya wu oku Osolobue e bi; awukwole ni ndi a nu onunu suo, hun ri e dufie enwen we. ²³ Make ni, onye owule hun a nu oku-Chuku bu ara gi e bi nohu ke onye gihu ughegbe lee enwen e. ²⁴ Eghete. Make ni, o leghahu enwen e, gha

ebèhù pù, ọ zọ kẹ ọ nọ ozigbo. ²⁵ Kanị, nke ndị hụn e leban ẹnya iwu hụ zu oke wụ oku Osolobue, hụn e me ihian e nwonrin enwen e, omeni we dikenme, mesonme ihien o cho—ni emeni we ndi a nu, a zo ihien we nu, kanị ndi e gi e e bi, Osolobue k'a gozi we makeni we ri e gi e e bi.

²⁶ Onye hụn si n'ọ ri e fe Osolobue bu ara kwonon ire e, ri e dufie enwen e; ofufe e wu ihien-eti. ²⁷ Ezigbo ofufe zu oke, rufeni aru ẹnya Osolobue Nedi ẹnyi wu hunni: ilepu ndi nwonleni nne mobu nedi le ndi di we nwun ẹnya ebe we ri a ta afunfun—lezi idonme enwen ihian make uwa gha e meru a.

Isi Nke Ebuo

Egbeyeleni Ihian

¹ Umune m, ebe o me nwan ni unu kweri ni Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi, Di-nwonni-enyi nwe ogho, ni unu wuruzi ndi e gbeyeni ihian?

² Omeni onye yi ekwa-oma nanranni, yisonme ola-eka goru, a banhan ebe onu ri e zu, ni ogbenye yi ekwa rileni mma kaka a banhanzikwo ebèhù, ³ onu a gbaye hūn kèn ekikèn rī mma, sī a, “Dodo, nọdị alị ocheni rī mma,” sī hūn ogbenye, “Wuzo ebèhù,” mobu “Nọdị ebeni ụku m rī”— ⁴ ohun a ghosigunoni ni unu e gbeyeni ihian ime iganrun unu, ni unu e gi obi zinrinleni e me ihien unu? ⁵ Umune m ri m obi, gon ni ntin! Osolobue a horiguoni ndi-igbenye? Egehe, o horiguoni ndi-igbenye ime uwan ni we wuru ndi-idafin ime okukwe, wuruzikwo ndi k'a banye Ali-eze hu o kwe ndi nwe ihien-osusuo a nkwa. ⁶ Kanị, unu e legberi ndi-igbenye! Ele ndi-idafin a kpangbu unu? Ele we a dojen unu ogwa? ⁷ Ele we e kuto efan Onye hu richanrin mma hūn unu rī a za?

⁸ Omeni unu e donme iwu hu Eze ye ke we don de e ime Ekwuko-nsò, iwu hu hūn sī, “Ihien ibe i ya suo i ke i ihien i don a suo i”—unu e meguo ihien ri mma. ⁹ Kanị, omeni unu e gbeyeni ihian, unu ri e me njo, ikpe a maole unu makeni unu ri a dan iwu. ¹⁰ Makeni, onye donmechanrin iwu ile—dan ohu, ikpe a maol'a nọke onye danchanrin iwu ile. ¹¹ Makeni, Osolobue ohu hu hūn sī, “Agherele,” iya sizikwo, “Egbule ochu.” Ya wu, omeni y'e gbu ihian, y'a danchanringuo iwu hu ile—osun'a ni y'a ghereni.

¹² Ya wu, ke iku-oku ke omune, e mechanrin ni we ke ndi we k'e gi iwu hu e me ihian e nwonrin enwen e kin ikpe. ¹³ Makeni, onye owule meleni ebere, we jenkoni d'e kin e ikpe, emekoni w'a ebere. Ebere y'e meri ikpe-omuma.

Okukwe Le Orun

¹⁴ Umune, elee erere k'ọ ban ni si ni i nwon okukwe, omeni y'e gin'e run orun? Ni okukwe ahun saeka zuopuha i? ¹⁵ Omeni ekwa ezuni onye nke Kraisti ibe unu ukun mobu ni ihien o k'e ri uhuhin hu a ri a, ¹⁶ onye ohu ime unu a si a, “Ijen ewere-ol! Oyi atukwole-i-ol! Rijunkwo efo-ol!”—kanị, y'e yen'e ihien ehù a cho. Elee erere k'ọ ban?

¹⁷ Ya wu, okukwe nodini bu egin w'e run orun a nwunhuguo.

¹⁸ Kanị, ihian k'a si, “Onye le nke e ro: nke i wu okukwe, nke m wu orun.” Aziza m wu, “Ghosidele m ke onye owule e gi saeka nwon okukwe nke-esi bu orun arị a. Mmewen, m jenkō d'e gi orun m ghoji i okukwe m.”

¹⁹ Y'e nwongho okukwe nu—hūn i gi kweri ni Osolobue ohu suo ri, ele iya? Ye meke-ol! Kanị, eje-mmōn kwerezikwo ekweri!—ya ke egun gi a tu we, ehū hu a ma we nni!

²⁰ Onye-nzuzu! I cho ni we ghoji i ni okukwe nodini bu y'e gin'e run orun a nwunhuguo? ²¹ Ele ihien nedi ẹnyi wu Ebrahim run ke Osolobue gi kun'e

ohunma—oghen hu o gi wehe nwa a wu Aziki, n'o gi e chu-ajan elu ukpo nchu-ajan hu? ²² Y'a hun a? Okukwe e le orun a rungbama; ihien o me ke okukwe e gi zu oke. ²³ Erira ke ihien hu Ehuhuo-nsọ ku don mezu, ni, "Ebrahim kweye ni Osolobue, Osolobue no gun a yen'e, kpo a onye ri ke Chuku cho, kpo a owu a."

²⁴ Y'a hun a nwan ni ihien onye run ke Osolobue gi e kun'e ohunma—ele okukwe suo!

²⁵ Ele erira ke Osolobue gizi gi ihien igbaraja hu wu Rehabu me kun'e ohunma—oghen hu o gi nabanhan ndi hun Joshua zi d'e gi nzuzue lele ali Jeriko, zueme we, yeni we eka ghashi uzọ ozo wanahin? ²⁶ Ya wu, k'o don me ni ehü ihian mmọn rileni a nwunguọ, erira k'o donzi me ni okukwe orun rileni a nwunguọ.

Isi Nke Eto

Izun Ire

¹ Umune m, emele ni ndi-nkuzi, ndi-nkuzi, makeni onu a maringho ni eka we k'e gi kin enyi ndi-nkuzi ikpe k'a ka e ze. ² O runahinsomme enyi ile arunahin. Onye owule oku-onu ghaleni arunahin e zuguọ oke, o k'a sazikwo eka kwondonchanrin ehü a ile.

³ Enyi kenme eshin onu keni o hume ni enyi isi, enyi k'a saeka ki ehü a ile.

⁴ Lezide ugbo-mirin: osuon'a ni e hike we ogbe, osuon'a ni oken ufere suo nwon e bu we—sterin mehu ekerẹ ke onye a nyan n'a gi a fi a e shi ebe owule o cho.

⁵ Erira ke ire rizikwo—mkpamkpa-ehü me ntin ro, kanị o kukari enwen e!

Lezide nwan ke okun me ekerẹ a dunfu egboko! ⁶ Ire wu okun nke-esi. Ire nohu ke ebe we no bu njo han ke uwa ile che enyi ehü! O ruchanrin ehü ile unyin! O bu ndun i ile e che ime okun! Okun ire gi a dun gha okun-mmọn a bia.

⁷ O nwonnı udi anu owule hun a kpa anı, hun a ri ari, hun ri ime ohimin mobu nnunı hun ihian keleni zun mobu hun o me ni ihian asako eka zun a.

⁸ Kanı, o nwonnı onye owule wu ihian hun k'a sa eka zun ire. Eje-ihien ghaleni e zu iken k'o wu. Eje-nshi hun e gbu ihian ya jun ime e. ⁹ Ya ke enyi gi a ja Onye-nwonnı-enyi le Nedi enyi mma; iya ke enyi gizikwo a bu ihian we ke udi Osolobue onu!

¹⁰ Onu ohu hu ojija-mma gha a puha ke ibu-onu ghazi a puha! Umune m, o furunı n'o ri enina. ¹¹ Ni isi-mirin ohu gha onu ohu a gbapuha mirin ri mma hun a suo usuo le hun e lu ilu?

¹² Umune m, ni osisi figi mi mkpuru olivu? Ni osisi grepu mi mkpuru figi? Mba! Ya wu ni mirin hun a suo nnu-nnu a seka wefuha hun a suo ohunma.

Amamihien Nke Osolobue Le Nke Ekwensu

¹³ Onye marin ihien nke-esi ime igurun onu? Onye nwe nghota? Ya gi obibi ri mma o ri e bi le k'o don e welua enwen e ali ghosi ni ihien o ri e me gha ezigbo amamihien a bia. ¹⁴ Kanı, omeni eje enya-ufu le icho nke-i nke-i ri i obi, ezumekwole ezioku rin'a, a nyan isi ni y'a maringuo ihien, makeni ntu k'i ri a tu.

¹⁵ Elekwo enu-igwee ke udi amamihien hu gha bia! Nke uwa ro; nke ihian-mmaka ro, eka Mmon-nsọ ari; nke Ekwensu ro. ¹⁶ Makeni ebe owule enya-ufu le icho nke-i nke-i ri, ebegu ke we no a hunzi isusu le udi eje-ihien ile ri ichen-ichen.

¹⁷ Kanı, nke amamihien ahun gha elu-igwee bia—nke ibuzo wu ni o nwonnı kaka eje-ihien owule rin'a; udon k'o cho, a ra me iken-iken; o lee k'o ri ndi ozo; ebere le mkpuru ri mma jun ime e; a ra gbeye ni ihian; ihunnaı ari a. ¹⁸ Ndi-udon marin ke we don e gi udon a kun mkpuru, o mipuha ezi-omume.

Isi Nke Ẹnọ

Awule Owu Uwa

¹ Elebe ke ikpe rişonme ime igunrun unu gha a bia? Elebe ke ogun rişonme ime igunrun onu gha a bia? Efe ihien ndi ahun a gungbuni unu ri ime unu a lu agha? ² Unu cho ihien ni unu enwonhenni ihien unu cho, unu e gbume ochu. Ihien na unu enya, ni unu asani eka nwehen e unu e kpeme ikpe, luma ogun.

Unu enwon make ni unu ara ri. ³ Unu ri o unu ara nwonhen—make ni ihien unu bu obi ari mma: unu ri a ri o hun unu e gi me ihien a suo ni unu. ⁴ Ndi obi we rileni uzo ohu! Unu amarin ni iwu owu uwa o henrin enenren Osolobue? Ya wu, onye cho n'o wuru owu uwa o henrin enenren Osolobue. ⁵ Ra unu ri e ro ni Ekwkw-nsọ enwon ihien o ri e ku ogen o gi si ni “Enya a fu Mmon hun Osolobue we che ime enyi ufu omeni enya enyi ri uzo-ebu?”

⁶ Kani Osolobue e yecheni eka, e yecheni iken; ya hain Ehuhuo-nsọ gi si, “Osolobue a nokin onye-mpache uzo, kani, o yeni onye e welua enwen e ali eka.” ⁷ Ya wu, bu ni nwan enwen unu che okpuru Osolobue. Che ni Ekwensu ogun, o k'a gbanu unu oso. ⁸ Nokunme ni Osolobue keni Osolobue nokunme unu. Kwopu ni eka unu, ndi njo! Chanchanpu ni obi unu, ndi obi-ebu! ⁹ Goo ni! Kwan ni! Enya-mirin ya gba unu! Emu unu ya henrin ekwan, unu a na ighoghọ unu to, sukuru!

¹⁰ Wenya ni enwen unu ali ebe Di-nwonni-enyi ri keni o bushi unu enu.

Ekutole Ni Ibe Unu

¹¹ Umune m, ekujakwole ni oku onye Itu-Kraisti ibe unu, make ni onye owule kua oku onye Itu-Kraisti ibe e mobu kin e ikpe ri e kutu Iwu Osolobue ye, e kin Iwu Osolobue ikpe. I gha e kin Iwu ikpe, y'elezi onye e donme Iwu—y'a wurugwo oka-ikpe! ¹² Onye ohu suo ri hun e ye Iwu, onye ohu hu wuzikwo Oka-ikpe; iya a sa eka a zuopuha, iya a sazikwo eka e tikpo. Onye k'i wu nwan i gi e kin onye Itu-Kraisti ibe i ikpe?

Kpachanpu Ni Enya Banyeni Inyan-isi

¹³ Lee ni enya, unu ndi hun a si, “Tanni mobu ekile, enyi k'e jen alini mobu ani-nei; enyi k'a no ahua ebehu—zun afia, kpa egho”— ¹⁴ bu unu amarin ihien eki k'a mu! Ki wu ndun i? O nohu ke igirigi hun a puha, o nohu ekere, o fopu! ¹⁵ Ihien furu unu k'e ku wu, “Omeni uche Di-nwonni-enyi ro, enyi k'a ri ndun, me ihien ni mobu ihien-nei.” ¹⁶ Kani, hun nke unu e gi e ku erira, unu hu a pache, a nyan isi. Udi inyan-isi ile no enina wu njo.

¹⁷ Ya wu nwan ni onye owule marin ihien furu o k'e me bu o men'e, e meole njo.

Isi Nke Isen

Ndi-idafin, Kpachanfu Ni Enya!

¹ Unu ndi-idafin, gon ni ntin: kwanmakwo ni ekwan; e gokwo ni—make nsongbu hun lala ni ni onu!

² Aku-le-uba onu e wiwigwo! Ekika e ripugwo ekwa unu! ³ Goru unu le ola onu a gbagwo nchara! Ncharan we gba k'a shiagbu unu eri; o jenko d'e ripu unu ri unu ehue ke okon don e ri ihien. Unu a kpatogwo aku-le-uba ime uwanu rugu njendeme. ⁴ Gon ni ntin! Egho-orun ndi sun ni unu ofia, hun onu gi mmegbu ju ni onu akuko ugwo ri nwan a kwan! Ekwan ndi ghoni unu ihien-ugbo e rugwozi Nna nwon iken ile ntin! ⁵ Unu e bigwo obibi ehue-ufu le iri-uwa elu uwanu. Unu a

zunguo akp'obi unu toni uhuhoin ogbugbu. ⁶Unu a maguo ndi nwonleni ihien we me ikpe, gbu we—bu o nwonni ihien we ju unu!

Din Ndidi

⁷Umune m, e nwon ni nwan ndidi d'e ru ni Di-nwonni-enyi a bia. Lee ni ke onye-ugbo e che mkpuru ihien o kunye ali hun rikemne e mkpa, e din ndidi ni mirin ibuzo le mirin ikpazuun zueyeguu a ohunma-ohunma. ⁸Unu nwen k'e nwonzikwo ndidi erira, kwonkenme obi unu—makeni obibia Di-nwonni-enyi a riguo nsue.

⁹Umune m, edenwinwinwinkwoleni ni ibe onu, make Osolobue gha a ma onu ikpe—makeni Oka-ikpe e ruguo onumuzo, o d'a banhan! ¹⁰Umune m, leri ni agungun ndi-amuma hun gi efan Di-nwonni-enyi ku oku ogen mbu, keni unu gi e marin ke unu a don dingbu afunfun. ¹¹Ezie, enyi a ja ndi din ndidi mma. Unu a nughok Jobu don din ndidi; unu a hunghozu udi obi Di-nwonni-enyi nwe, ni Di-nwonni-enyi e meke onye-efoma le onye-ebere.

Ekunle Iyi

(Mat 5.33-37)

¹²Hun ka mkpa umune m, ekunle ni ihien owule, kaka! Ke elu-igwee ke enu-awa ke ihien ozo owule—ekunle ni hun owule. Kama, omeni egheere ro, si ni hu “egheere,” omeni mba ro, si ni hu “mba” amangbe ikpe-omuma a rini unu.

Ekpere

¹³O nwe onye nwe nsongbu ime unu? Ya me ekpere. O nwegho onye ri a ghoghoni? Ya bu ebu ija-mma. ¹⁴O nwe onye emu ri a ku ime unu? Ya kpoo ndi-isi uka ni we men'le ekpere, gi efan Di-nwonni-enyi hu uden kpu e. ¹⁵Ekpere we gi okukwe me k'a zuo onye emu hu, Di-nwonni-enyi e weli e; omeni onye hu me njo, o gbaghari a ya.

¹⁶A gwa ni nwan ibe onu njo onu me, e meni ni ibe unu ekpere—keni unu hun uzo dinhin. Ekpere onye ri e bi ke Chuku cho gi akpakali obi e me nwon iken, o runkenme orun.

¹⁷Elajia wu ihian hun no ke enyi. Kani, osuon'a n'oo wu ihian, ogen o gi mekenme ekpere amangbe mirin gha e zue—mirin ezueni orogbo ahua eto le ifon isin, ali ahunni mirin! ¹⁸O no mezi ekpere, elu-igwere no ye mirin, ali no mi mkpuru a.

¹⁹Umune m, omeni o nwon onye owule ime unu gha ime ezioku kpahu, ni onye ozo e wekinhen e azuun; ²⁰hun wekinhen e azuun ya marin ni onye hu wekinhen onye-njo ri e huni azuun k'a zuopuha umen-dun onye njo hu eka onwun, kpume njo bu oda.

Ehuhuo-Ozi Ibufo Pita De Pita, Nke Ibufo

¹ Mmē wu Pita hun wu onye-ozī pu-ichen Jesu Kristi de ehuhuo-ozini jenni ndi nke Osolobue rileni ulo, hun risonme ali ichen-ichen ri Azuun Pontusu le Galeshia le Kapadosia le Eshia le Bitinia—² ndi Chuku Nedi hoto hun Mmonso don nso—keni we hun uzọ humeni Jizosi Kraisti isi, leni we wuru ndi we feku edeke e—ari we ochan. Efo ma le udon ya ri ni onu mmagi-mmagi.

Olile-nya Hu Ri Ndun

³ Ojja-mma ya ri ni Osolobue, hun wu Chuku le Nedi Onye-nwonna-nyeni wu Jizos' Kraisti! O gigu oken omiken e mudonzi nyeni, mu nyeni ye ime olile-nya ohun ri ndun. O me ihienni ebe o no gha onwun weni Jizosi. ⁴ O meguo nyeni wuru nwan ndi k'e nwehen ihien ndi hun o donmetoni nyeni, ihien ndi hun ghaleni e rehi mobu a ruhū mobu a fafu. O buguo ihien ndini toni unu ime elu-igwee. ⁵ O gi nwan iken o gi wuru Osolobue e chemu unu, ghahani okukwe onu, keni nzuofuha hu o kwademegu, hun lalani ogugu-ogen, hun uzọ ru onu eka.

Osolobue Gi Afunfun E Lele Okukwe

⁶ Ihienni Osolobue me ri nwan e me unu a ghoghō—osun'a ni we ri nwan e gi afunfun ri ichen-ichen e lele unu ekerē ogen, ⁷ igi ghosi ni okukwe unu wu nke ezigbo e. Ejira ke we e gi okun e lele goru makeni o ri mkpa—goru hun e wiwini! Bu okukwe unu ka goru mkpa a ri, ka a ohunma-ohunma! Ya wu, o rika mkpa ni we lele okukwe unu, keni ogen Jizosi k'e gi bia, a ja we unu mma, yezikwo unu ogho le mgbaye; ⁸ Jizosi hun ihien e ri a suo unu—osun'a ni unu e ke leghatu e; unu kwerin'e—o sun'a ni unu ari nwan e legha a kikenni. Ohun e me unu a ghoghō oda-oda—oken ighoghō onu ghaleni a saeka a kowa! ⁹ Unu a ghoghō enina makeni unu hu e nwonhen erere ri okukwe unu—ya wu, we hu a zuofuha ume-ndun unu.

¹⁰ Nke nzuofuhani, ndi-amuma hun Osolobue gi ku oku efo ma hun jenko d'e ru onu eka te chokenme ali a, donrin enya leban a enya ebe we n'a cho ni we ghoha a. ¹¹ We hu a ju enwen we ihien Mmon Kraisti ri ime we ri e ku oku e ogen o gi gwato we afunfun Kraisti k'a ta le ogho k'e son n'e—a ju enwen we onye o ri e ku le ogen o gi jenko d'e gi me. ¹² Osolobue no ghosi we ni ele ifiri we le enwen we ke we gi e ku ihien ndi ahun we ku, kani, ifiri unu. Unu a nuguo nwan ihien ndi hu. Onu ndi ahun weheni unu ozioma ke unu gha nu we. Iken Mmon-nso ahun Osolobue gha enu-igwee zihē ke we gi zi unu ya wu ozioma. Ndi mmon-ozī nke a chokade ni we leghade ihien ndini!

We Kpo Unu D'e Bi Obibi Ri Nso

¹³ Ya wu, konrin ni nwan onun ime obi unu, e donrin enya e bi; buchanrin ni olile-nya unu che ngozi hu Jesu jenko d'e gi efo ma a weheni unu—ogen o k'e gi bia. ¹⁴ Leke ezigbo umu hu e hume isi, emezile ni ihien ndi hu te ri a gun unu ogen unu keleni marin Jizosi. ¹⁵ Kama, obibi unu ya richanrin nso uzọ ile noke ke Osolobue hun kpo unu don ri nso. ¹⁶ Makeni Ekukwo-nso si, “Ri ni nso, makeni mmē nwen ri nso.”

¹⁷ Ebe o me ni Osolobue hun ghaleni egbeyeni onye owule ke unu a kpo Nedi unu—Osolobue hun e gi ihien onye-onye me e kin e ikpe—gikwo ni nwan egun e bichanrin ogenni hoduni unu k'e bi elu-uwani unu wu itumunye.

Ké Wé Dọn Gbapuha Enyi

¹⁸ Unu a maringwo ke Chuku don gbapuha unu ime obibi-eti hu unu gha eka ndi muni unu nwehen; ni ele ihien e wiwini rike egbo ona (siva) mibu goru—ke we gi gbari unu, ¹⁹ kani, edeke hun rikemne mkpa—edeki Kraisti, hun ri ke nwa-ebulu ehụ a zu oke nwonleni orusi. ²⁰ Osolobue a hotogwo a ni Osolobue d'e ke uwa, o ru ogen ikpazuunni, o no nwan wepuha a ifonrin-ifon make orinimma unu.

²¹ Unu a ghagwo nwan eka Kraisti bia d'e gi Osolobue don enya, Osolobue hun gha onwun weli Kraisti, ye Kraisti' ogho. Ya wu ni Osolobue ke unu kwerini; Osolobue ke unu ri e lee enya.

Onye Wé Gbafuha Nke-esi E Nwé Ezigbo Ihien-osisuo

²² Hunni unu chanchanguu nwan umen-ndun onu ghahani igbaye ezioku Osolobue, ihien onu ile kwerini k'a sa nwan eka a sọtari ibe onu. Ya wu, gi ni nwan akpakali-obi unu e nwe ihien-osisuo ibe unu. ²³ Unu a wurugwo ndi we mudonzi. Ele mkpuru we gha a mu ihian hun a nwunni ke Osolobue gha mundonzi unu, kama, mkpuru ghaleni a nwun ke we gha mu unu. Mkpuru ahun wu oku Osolobue—oku ri ndun, hun a to jennin ejen. ²⁴ Make ni, Ehuhuo-

nsọ si,
 “Ihian ile nohu ke efifia;
 ogho ile ihian nwon nohu ke obobo efifia.
 Efifia shinwun, obobo a danpu!

²⁵ Kani, oku Onye-nwonni-enyi
 jenkọ d'e turu jennin ejen!”
 Oku hu wu ozoma hu we zi unu.

Isi Nke Ebuo

Omuma Hu Ri Ndun Le Ebon Hu Ri Nso

¹ Ya wu, wepu ni nwan udi eje-ihien ile ihian gi e son ibe e, ero ile, ihunnai, iwe-enya le nkuto ile. ² Rike umu we mu nke ohun, a ni ni ekpiri mirin-eran ime-mmom hun ri ochan a do unu—keni unu hun uzo a ra a, e gi e e sue ime nzuopuha unu, d'e ru isi e. ³ o me nwan ni ezioku ro ni unu a danmingwo efoma Di-nwonni-enyi, hun a ni Di-nwonni-enyi ri mma.

⁴ Unu a biagwo nwan d'e kunrun e: omuma hun ri ndun—hun ihian ju; kani omuma we hori ahori, ri oken mkpa, k'o wu enya Osolobue. ⁵ Ime e, onye-onye ime unu wuzikwo omuma ri ndun. Noke omuma ndi ri ndun, o hu e gi unu a tun ulo ime-mmom, keni unu hun uzo wuru ndi nchu-ejan ri nso, hun gha eka Jizosi Kraisti a chu ejan ime-mmom hun Osolobue a nabanhan. ⁶ Make ni, Ehuhuo-nsọ e kuguu a, si,

“Lee n'e, m ri e buto omuma ime obodo Zayonu,
 omuma gin'e;

omuma m hori ahori, rikemne mkpa.
 Ifenren emeko onye hun kwerini n'e.”

⁷ Ya wu, omuma hu ri unu mkpa oda-oda—unū ndi kwerini; kani nke ndi hun kwerileni—

“Omuma ndi ri a tun unu jutọ,
 a wuruole hun gi ulo!”

8 O wuruqozị

“Omuma w’a kpoqburu;
nkume a han we a dan.”

Makeni agbayeni we oku hu, ya hain we gi kpoqburu—ke we don deto ni we ya.

⁹ Kani, unu nwen wu agbo Chuku hori ahori; ndi nchu-ejan Eze; ebun ri nsq; ndi nke Osolobue—keni onu hun uzo e me onye owule a marin oken onun ri ichen-ichen Osolobue runsomme, Osolobue hun kpopuha onu ime ishi bu unu che ime ukpe e rigbu enwen e mma. ¹⁰ Ogen mbu, unu “ele ndi nke Osolobue”, kani, unu a wuruole nwan ndi nke e; mbu, “omiken e eruni unu aka”, kani omiken e e ruguo nwan unu aka.

Enyi Wu Igbon Osolobue

¹¹ Ndi ri m obi, m ri a riq unu noke ndi obia le ndi rileni ani we, gbalala ni ni egun ndi hun a gunsomme ihian hun a luson ume-ndun unu agha. ¹² E bi ni obibi kuru-oto ime igunrun ndi ali ndi ozo ri ichen-ichen kwerileni; keni, osuon'a ni we e kuja oku unu noke si unu e me eje-ihien, we k'a gha a hun obibi-oma unu —e gi w'e ye Osolobue ogho ogen o k'e gi bia.

A Gbaye Ni Ndi Ri A Kini

¹³ Gi ni ifiri Di-nwonna-enyi e hume ni ndi ile ri a kini isi—ke eze, hun wu onye-isi ndi okiki, ¹⁴ ke ndi Govano ri Azuun ichen-ichen a ki—noke ndi eze zi d'e ye ndi e me eje-ihien afunfun, a ja ndi me ihien ri mma mma. ¹⁵ Makeni uche Osolobue wu ni unu gi ime ihien furuni kpuin ndi-nizuzu ri e ku ihien we marinleni onu; ¹⁶ e me n'e ke ndi wulen i gbon makeni unu e nwenringuo enwen unu; ka egikwole ni inwonnin-enwen unu kpu enya, e me eje-ihien, ka bi ni ke ndi wu igbon okpuru Osolobue. ¹⁷ A gbaye ni ihian ile; e nwe ni ihien-osusu ndi Itu-Kraist' ibe unu; a tu ni egun Osolobue; a gbaye ni eze.

E Leri Ni Afunfun Kraisti Ta

¹⁸ **Ndi wu idibo mobu igbon**, e weluacharin ni enwen unu ali ebe ndi unu ri okpuru we ri, a gbaye we uzo ile—ele ndi-efoma le ndi aka-alulua suo, kani ke ndi aka-iken. ¹⁹ Makeni, ihien w'e gi ja i mma ro omeni y'e meni eje-ihien, e ye we i afunfun furulen ni we ye i bu y'e gi ifiri Osolobue dingbu ufu a. ²⁰ Ki wu erere i n'i dingbu ili we gbu i, omeni eje-ihien i me ke we gi gbu i ya wu ili? Kani, omeni y'a ta afunfun makeni i me ihien ri mma, bu y'e digbu e, Osolobue k'e gi ifiri e gozi i. ²¹ Ya ke we kponi unu; makeni Kraisti tazikwo ni onu afunfun, lato ni onu ihien unu e leri, keni onu hun uzo e son nzom'uku a.

²² O metuni njo;

oku-ndufie aghatun'e onu puha.

²³ Ogen we gi kpari e,
o kparigwarini we;

ogen o gi ta afunfun,
o nyanni isi n'o k'e me ihien owule.

Kama,

o no we enwen e
kwanj Osolobue,
onye hun a han ezigo enen.

²⁴ Kraisti le enwen e gi ehụ a buru njo enyi, bu e shi elu obe osisi ahun, keni enyi gi ehụ a nwunnahin njo, gi ndun enyi mememe ihien Osolobue cho. Ehụ we rusomme e ke enyi gi nwe nzuori. ²⁵ Unu te ri a kpahu ke atunrun, kani onu e kinhenguo nwan, buru onye hun e du ume-ndun unu rike anu, e chem e.

Isi Nke Eto

Di Le Nwunye

¹ **Nwunye**, mezikwo erira. E humeni di i isi, keni, osuon'a ni o nwegho ndi di kwerileni oku Osolobue, e gi we omume nwunye we dabanhan we ime Osolobue—bu o nwonni oku we gwa we; ² makeni di i k'a ri a hun ke i don ri e bi ohunma, e gi egun Osolobue e bi.

³ Anile ni mma unu wuru nke ehụ—mma icho ntutu mma le iyi goru le iyi ekwa ma mma. ⁴ Ka ni ni mma unu wuru hun ri ime obi, mma ahun ghaleni a fapu—mma ime-juu le agungun omehen—hun rikemme mkpa enya Osolobue. ⁵ Enina ke ikpoho ri nsọ hun gi Osolobue e don enya don cho enwen we mma mbu-mbu ghahani ihume ni ndi di we isi. ⁶ Erira ke Sara don gbaye Ebrahim, a kpo a “nna-m.” Unu wu unu a ikpoho o mekwọ ni unu e mesonme ihien ri mma, ni unu anini egun ihien k'e men i unu kus i unu.

⁷ **Ndi di**, erira k'o rizikwo ebe onu ri. Di, gi uche e son nwunye i—a nyanhan ni okpoho ka alula a ri; e ye e ogho makeni o nwezikwo ndun ohun hun Osolobue e ye ofe ke yu nwen don nwe. E me ni enina make odakin owule gha a ri ekpere unu.

Ita Afunfun Makeni I Me Ihien Ri Mma

⁸ Nke ikpazuun, **unu ile**, a wu ni ohu ime mmom; onodi ibe onu ya e metu unu; a ni ni ihien ibe unu a suo unu rike umune; e nwe ni obi alula; e wenu a ni enwen unu ali ime obi unu. ⁹ Emegwarikwole ni ihian eje-ihien mobu kpogwari we iyi. Hun nke unu e gi megwari we, gi ni ngozi ku we ugwo, makeni ngozi ke Osolobue kpom onu, iya k'o cho eka unu. ¹⁰ Makeni Ehuhuo-nsọ si,

“Onye cho ndun,
onye cho ni elu e ri mma,
ya wefu eje-ihien ire e;
ya wepuzikwo oku-ndufie ugb'onu a.

¹¹ Ya gbakito eje-ihien azuun—
mesonme ihien ri mma;
ya choma udon,
chusonme e.

¹² Makeni,
enya ri mma ke Di-nwonni-enyi e lee
ndi e me ihien o cho,
ntin a rizikwo ekpere we.
Kani,
eje-enya k'o lee
ndi e me eje-ihien.”

¹³ Onye k'a sa nwan eka me unu ihien owule omeni unu wu ndi e me ihien ri mma? ¹⁴ Kani, osuon'a ni unu ta afunfun makeni unu me ihien Osolobue cho, ya wu ni ndi Osolobue gozi ke unu wu. Atule ni nwan egun we; emehunmele ni. ¹⁵ Ka yechanrin ni Kraisti onodi run'e ime obi unu noke Di-nweni-unu, unu a kwademe ogen ile ni onu a kowan onye owule k'a ju unu ihien hain unu gi nwon olile-enya unu nwe. ¹⁶ Ka e gi ni nwayo le mgbaye e me e. E donme ni obi unu ochan, keni ifenren me ndi hun e kuto omume oma unu ri e me ime Kraisti.

¹⁷ Makeni o ka mma ni ihian gi ifiri ihien ri mma o me ta afunfun, omeni uche Osolobue ro, kari ni ihian gi ifiri eje-ihien o me ta afunfun. ¹⁸ Makeni, Kraisti gi ifiri njo tazikwo afunfun, nwun; mgbe ohu k'o nwun, o nwunkozi, Onye ri ochan hun nwunni ndi njo onwun—keni o hun uzọ wehe enyi ile ebe

Osolobue ri. We gbu e, o nwunhụn ke ihian don a nwun, kanị Chuku no me e ri ndun ime-mmọn. ¹⁹ Ogen o gi ri ime-mmọn, o no jen d'e zi ndi-mmọn ri ime ngan ozi oma— ²⁰ ndi hun gileni oku-Chuku we gwa we don ogen mbu, ogen mbu ahun Osolobue gi ri e din ndidi e che; ogen hu Nua gi ri a tun ugbo-mirin hu. Ndi we gi ya wu ugbo-mirin zuopuha ebuni oda, ya wu, we ri madu esato suo; mirin ahun ke we ghaha zuopuha we. ²¹ We gi onwan gwato enyi ke mirin-Chuku hun we gha nwan a zuopuha unu kiken ni no. Ele ni w'e gi mirin-Chuku a wupu yinyin ri ihian ehụ, kama, ihian gi e a ghosị Osolobue ni o gi obi e ile bja d'e kunrun e. O zuopuha unu make ni Jesu gha onwun lihi. ²² Jesu Kristi a lashiguo nwan elu-igwee; o nodi nwan eka-nni Osolobue; ndi mmọn-ozii ile le okiki ile le iken ile ri nwan okpuru e.

Isi Nke Eto

Obibi Ndi We Gbehutoquu

¹ Ebe o me ni Jizosi narin afunfun nọke ihian, gun ni nwan agungun ohu hu o gun, unu e konrin ime obi onu. Make ni, onye gi ifiri Kraisti kpachanpu enya narin afunfun ime ndunni a juguo njo— ² a ra bizi n'o me ihien ndi hun a gun ihian, kama, o bi ndun a hoduni enu-awa ke Chuku don cho.

³ Ogen unu tuhu ogen mbu ebe unu ri e mesonme ihien ndi hun a suo ndi ghaleni e fe Chuku usuo e higuo. Rike we, unu te ri e bi obibi ifenren ogen hu, eje-ihien a gunsomme unu; unu a ra manya a tu, e me eje-mmemme, e jen ogbo manya, onu a ru mmọn onu a marinzi hun unu ruako.

⁴ O tuka we nwan enya ni unu arizi e son we e bi obibi ahun na iwi—we hu e gi e e kuja oku unu. ⁵ Kanị we jenko d'e ye Osolobue mgbako—Osolobue hun ri nwan e che ni ogen ru n'o kin ndi ri ndun le ndi nwunni ikpe.

⁶ Onwan haịn we gi zizikwo ke ndi nwunni ozioma, keni we hun uzọ ri ndun ime-mmọn rike Osolobue, osuon'a ni a naringuo we ikpe-omuma, nwun ke ihian.

Ke We Don A Run Orun Osolobue

⁷ Ihien ile e d'e ru njendeme; e kwondon ni nwan enwen unu, a wu ndi ghaleni e gi okukwe we e gu egu. E me n'e make odakin gha a ri ekpere unu. ⁸ Hun kachanrin mkpa, e nwe ni ihien-osusuo ndi Itu-Kraist' ibe unu ogen ile, make ni ihien-osusuo e kpume njo bu oda. ⁹ E gichanrin ni obi unu a nabanhan ibe unu iwe unu—e denwinwinle ni. ¹⁰ Rike ezigbo ndi-nlepu enya, hun Osolobue meni efoma yesonme oyiye ichen-ichen, onye-onye ime unu ya gi oyiye o nwehen eka Osolobue e yeni ibe e eka. ¹¹ Onye owule hun e kuni, ya ku ihien Osolobue ku—rike onye Osolobue gi e ku; onye owule hun a run orun owule ya gi iken Osolobue ye e run a, keni ogbo hun uzọ a bja ni Osolobue ime ihien ile ghahani Jesu Kristi. Ogbo le iken ile wu nke e jenrin ejen. Isee.

Ita-afunfun Nọke Onye Nke Kraisti

¹² Ndi ri m obi, anikwole ni oken afunfunni unu ri a ta, hun we gi ri e lele unu, tu unu enya nọke si ahunlele ro. ¹³ Ka ghoghoma ni, make ni unu ri e son Kraist' a ta afunfun a—keni unu hun uzọ nwe ighoghọ, e yi oro-ighoghọ ogen ogbo a k'e gi puhachanrin ifon.

¹⁴ Omeni we gi ifiri Jesu Kristi kpari unu, onu a wuruole ndi Osolobue gozi, make ni ohun ghosị ni Mmon ahun nwe ogbo hun wu Mmon Osolobue nokwasị onu. ¹⁵ Ka emekwole ni ndi ri a ta afunfun make eje-ihien we me—make igbu-ochu mobu izu-ohin mobu make ni ihian wu eje-ihian le n'o me eje-ihien we gi a cho ihian mobu ni ihian a chosomme oku.

¹⁶ Kani, omeni y'a ta afunfun makeni i wu onye Itu-Kraisti, ewerile e ihien-ifenren, ka ja Osolobue mma ni ri a za efan hu, ni ri a za "Onye nke Kraisti."

¹⁷ Makeni, ogen e ruole hun okinkin-ikpe e gi bidon—bu o k'a gha ime ulo Osolobue bidon. O me nwan ni okinkin-ikpe k'a gha eka enyi ndi nke Osolobue bidon, kini ri e che ndi nupu ni ozoma Osolobue isi? ¹⁸ Ozoz, "Omeni nzuopuha fu ndi ezi-omume orun nani k'o k'a ri ni ndi-njo

le ndi ghaleni e fe Osolobue?"

¹⁹ Ya wu, ndi hun ri a ta afunfun—udi afunfun hun wu uche Osolobue—we we nwan enwen we che eka Onye-okike hu hun furu w'e gi don enya; we mesonme mma.

Isi Nke Isen

Ndi-isi Uka Le Ndi We Keye We Lefu Enya

¹ M ri nwan a rjo ndi-isi ri ime unu—**m ri a rjo unu** noke onye-isi ibe unu le onye gi enya a hun afunfun Kraisti ta le onye ri ndi k'e nwehen ogho ahun lalani: dodo ni, ² e lepu ni atunrun Osolobue hun we buche unu eka enya; e du ni we. Arule ni noke si we wa a ye onu olu, ka shiapu ni efo run a—noke ke Osolobue don cho; egile ni ekpiri ihien unu k'e nwehen me e, ka me n'e makeni irun ni Osolobue orun ri a du onu. ³ Emele ni ndi we keye unu lepu enya noke si unu nwe we; kama, a wuru ni ni we ihien-neri, ⁴ keni, ogen Onye-isi ndi-ndu atunrun e gi bia, unu e nwehen okpu-eze ogho ahun ghaleni a fapu hun o k'e gi tu unu ugon.

⁵ Erirazikwo, unu ndi ri ibe ali, ndi hoduni, e humeni ni ndi-isi isi.

Unu ile, e welua ni enwen unu ali ebe unu le ibe unu ri e me ihien. Makeni, Ehuhuo-nsọ si,

"Osolobue a nokin onye-mpache uzọ,

kani,

o me ni onye e welua enwen e ani efoma,
e yen'e eka."

⁶ Ya wu, wenua ni nwan enwen unu ali che okpuru Osolobue hun nwe iken hi-ogbe—keni ogen ru, o bushi unu elu—⁷ unu e bu mkpa ile unu nwe kwasii a, makeni orinmma unu ri a obi.

⁸ E dorin ni enya; e che ni nche—makeni enenren onu wu Ekwensu ri aghahunme noke eworo ri e deni, a cho onye o k'a nwun ri. ⁹ Chekenme n'e nwan ogun! E turukenme ni ime okukwe onu—ebe o me ni unu a maringho ni ndi Itu-Kraisti ibe unu ile ri uwa ri a tazi udi afunfun ohu hu. ¹⁰ Kani, unu tagu afunfun ekere ogen, Osolobue hun e mecharin efoma ile, hun kpo unu d'e du e nwonrin ogho-itēbite ahun ri ime Jizos' Kraisti, k'e donzicharin ni unu ihien, me unu turu, me unu ze, me unu nodicharin ohunma, obi e rucharin unu ali.

¹¹ Iken ile wu nke e jenrin ejen! Isee.

Ekele Ikpazun

¹² Sivanosi*, ya yeni m eka de ehuhuo-ozini me ekere; nwenen enyi m weri n'o furu onye we gi e don enya k'o wu. M de e keni m gi e gba unu ume, gizi e ku ni onwan wu ezigbo efoma ahun Osolobue me ni ihian; turukenme ni ime e.

¹³ Uka ahun ri Babilonu, hun we hori ke we don hori unu, e zigho ekele unu. Nwa m wu Maki e keleghozikwo onu. ¹⁴ Dide ni ibe onu odide ihien-osusuo.

Udon ya ri ni unu ile hun ri ime Jizos' Kraisti.

* **Isi Nke Isen:12** Iya wu Sajlasi.

Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Pita De Pita, Nke Ebuo

¹ Mmē wu Simionu hun w'a kpọ Pita de ehuhuo-ozini. M wu igbon Jizos' Kraisti; m wuzikwo onye-ozii e pu-ichen. M ri e dejenni ndi Osolobue ye okukwe ohu hu rikemme mkpa hun enyi le enwen enyi nwon—okukwe hun we nwonhen makei Jesu Kristi wu Osolobue enyi le Onye-nzuofuha enyi ri ochan. ² Efoma le udon ya rinj onu mmagi-mmagi—ebe unu n'a marin Jizos' Kraisti wu Onye-nwēni-enyi le Osolobue enyi amarinwaye.

Ghosi Ni Ni Osolobue Kpo Unu

³ O giguon iken o gi wuru Chuku ye enyi ihien ile ri enyi mkpa hun enyi e gi bi elu le hun enyi e gi fe Osolobue; omarin enyi marin ya wu Jesu, onye hun kpọ enyi d'e son e nwe ogho a, son e ri ochan hu o ri, ke enyi gha nwehen ihien ndini; enyi gha a marinwaye e, enyi hu e nwehwaye ihien ndini o ye enyi. ⁴ Ogho a ahun le ochan ahun o ri k'o gi nwan kwesonme enyi oken nkwa ndi hun o kwesonme enyi, nkwa ihien w'a cho achọ ri ichen-ichen hun o cho ni enyi nwerin. O me e keni onu gi ihien ndi hu o kwe nkwa a bia d'a ri ke Osolobue, e bi ke iya, ebe unu no wanahingwu uru ri ime uwa le ihien ojila-enya hun e buhen'e.

⁵ Ufiri onwan, lilima ni nwan uzọ ile ni unu we iri-mma cheni okukwe unu; unu e we imarin-ihien che ni iri-mma unu. ⁶ Wezi ni ikwondon-enwen-ihian che ni imarin-ihien. E nwe ni ezigbo-ndidi e che ni ikwondon-enwen-ihian; unu e we itu-egun Osolobue e cheni ezigbo-ndidi. ⁷ E gi ni obi-nwene e son ibe unu ndi kwerini—unu e we ohun che ni itu-egun Osolobue. E nwezi ni ihien-osusuo hun ghalen i tu e cheni obi-nwene.

⁸ Makei, omēni unu nwe ihien ndini ile ime ndun unu, e nwehwaye we, unu awuko ndi marin Onye-nwēni-enyi wu Jesu Kristi bu w'a ra mi n'a mkpuru, w'a ra runpuha n'a ihien owule. ⁹ Kani, o me nke onye hun nwonleni ihien ndini, o rinj e leghakemme uzọ, enya-mpin k'o wu. O zoguon ni a chanchanpuguo w'a njo mbu.

¹⁰ Lilima ni nwan uzọ ile, umune m, ni unu ghosi ni Osolobue kpọ unu nke-esi le ni o hori unu nke-esi. Makei, unu me e, o nwonni ogen unu e gi dan! ¹¹ Unu siko d'e gi e ru ogo ndi we k'a nabanhan ohunma-ohunma ime Ali-eze itebite Jesu Kristi—Di-nwonni-enyi le Onye-nzuofuha-enyi.

Pita We Gi Enya Hun Ogho Kraisti

¹² Ya wu, m cho nwan ni m'a nyanhan ni unu ihien ndini ogen ile—osun'anj unu a maringwole we; osun'a ni unu e turuguo ohunma ime ezioku hu we weheni unu. ¹³ E rogho m'a n'o hugho mma ni m'a nyanhan ni unu ihien ndini we, hunni m rikwo ndun ime ehuni. ¹⁴ Makei, a maringwo m ni ogen m'e gi nwunhun, gbupu ehuni, a riguo nsue, rike ke Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi don ghosi m. ¹⁵ Eghēe, m k'a nwankemme uzọ ile gi hun a ni onu k'a sa eka a nyanhan ihien ndini we, m ghaguu ehuni pu—m nwunhnguu.

¹⁶ Makei ele akiko ndi ma ko akiko mēme ke enyi sonko ogen enyi gi gwa onu oku iken le obibia Nna enyi wu Jizos' Kraisti. Mba; enyi gi enya enyi hun ogho a. ¹⁷ Chuku-Nedi ye Jizos' ogho le ikpen ogen hu o gi gha elu-igwee gi olu e ku oku. Olu ahun le Ogho ahun Kachanrinni wi bia ebe Jizosi ri. Olu ahun si,

“Onwan wu ezi Nwa m; ihien e a sọka m!” ¹⁸ Enyi le enwen enyi gi ntin enyi nu ke oluni gha elu-igwee bia ogen ahun enyi le iya gi ri elu ugu-nsọ hu.

¹⁹ Enyi gi e nwan marin ni ihien ndi-amuma ku ime Ehuhuo-nsọ wu ezioku furu w'e gi don enya. Ya wu, o ka unu mma ni unu gi we e don—nọke ukpe-eka ri e nwun ime ishi—gi we don d'e ru mgbe eki e gi fon, hun ukpe Onye ahun wu Kokise-utuntun e gi time ime obi unu.

Ke Ihien Ri Ime Ekukwo-nsọ Don Bia

²⁰ Ka ghoha ni onwan rike ihien ibuzo: ni, o nwonna ihien owule we ku mobu de ime Ehuhuo-nsọ hun we gi uche ihian ku mobu hun we gi uche ihian a kowa; ²¹ makeni, o nwonna ihien owule ri ime Ehuhuo-nsọ hun gha uche ihian puha. Kama, Mmon-nsọ 'ya nu ndi hun kuni, we no ku ihien gha ebe Osolobue ri bia.

Isi Nke Ebuo

Ndi-amuma-ntu Le Ndi nkuzi-ntu

¹ Kanj ndi-amuma-ntu puhazikwo ime ndi Izrel' ogen mbu hu. Eri ra ke ndi nkuzi-ntu k'a donzi ri ime unu. We k'e gi nzuzue webanhansonme nkuzi-ntu hun e buhe ntikpo, judu Di-nwonna-we, hun nonni we—onwan ke we k'e gi buhekenrin ni enwen we ntikpo.

W'e Dufe Ihian, A Tunarin Ihian Ihien E

² Kanj, ndi bu oda k'e son we bime eje-obibi ifenren ahun we ri e bi. Ihian siko d'e gi ifiri we kutu Uzo-ezioku. ³ Enya-uku we k'e me we e gi onu-oma e dufe unu, a tunarin onu ihien onu. Ikpe-omuma le afunfun we buto ni we ede hu a —o nodituni mmaka; ntikpo Osolobue jenkọ d'e tikpo we a ranhintuni uran!

Osolobue A Maringwo Ye Onye-onye Ihien We Cho

⁴ Ebe o me ni Osolobue ahaturu ndi mmon-ozu hu ogen ahun we gi me njo, kama, o tu we ye ime okun-mmom, kenmesonme we, busonme we che ime olu risonme ime ishi kachanrinni d'e ru Uhuohin okinkin-ikpe—kini k'o k'e me ndi nkuzi-ntu ndini?

⁵ O me nwan ni Osolobue ahaturikwoni uwa mbu ye, ogen hu o gi zihę oken mirin d'e tikpo uwa ndi-njo hu; omeni o zuopuhaghọ Nua, hun e zisonme we ozi keni we me ihien Chuku cho, ya le madu esa ndi ozo—k'o k'e me ndini we?

⁶ Omeni o magho ani Sodomu le ali Gomora ikpe, gi okun dunfu we, we no henrin ntun—nke wu ni ariz we, o no gi we ghosi ihien jenkọ d'e me ndi k'e nupu isi okpuru oku Osolobue—k'o k'e me ndi nkuzi-ntuni?

⁷ Di-nwonna-enyi zuopuha onye ri-ochan wu Lotu, hun ize eje-obibi we le obibi ifenren we ri e bi e ze oda-oda. ⁸ (Ezioku-ezioku, ogen ahun ile Lotu gi bi ali we, o hu a fugbu onye ezi-omumeni, obi e hu ri ochan hu a gbawa—makeni o hu e gi enya a hun eje-ihien ile we ri e me uhuhin-uhuhin, e gi ntin a nu a.)

⁹ Ya wu ni Di-nwonna-enyi marin k'o don a gbapuha ndi hun e fen'e ime onwunwan, marizikwo k'o don e bu ndi-njo e che ime afunfun d'e ru Uhuohin okinkin-ikpe, ¹⁰ tumadu ndi hun e me ihien uru a gunni we le ndi e ledan okiki.

W'e Ledan Okiki, E Kutu Ihien We Ghotaleni

Obi ndi nkuzi-ntu ndini e zeke, ihien owule obi we ye we ke w'e me; egun ikpari ndi nwon ogho ara tu we. ¹¹ Kanj, osun'a ni ndi mmon-ozu ka e ze, ka iken e nwę, w'a ra kpari ndi nwon ogho, w'a ra kutu we ihun Di-nwonna-enyi. ¹² Kanj, ndini no ke anu-ofia nwonleni uche, anumanu hun ghaleni e leban ihien enya—hun we muhu ni we nwunrun gbu. W'e kutu ihien we ghotaleni. We k'a la ntikpo ke anu-ofia a la ntikpo— ¹³ eje-ihien e kunrun we make eje-ihien ndi we ri e me!

Ihiẹn Hụn A Gụn Ehu Wẹ Kẹ W'e Me

O sọọ wẹ ni wẹ e me ihiẹn-ifeñrẹn ebe eki ri enu. Unyin lẹ ntupọ kẹ wẹ wu ime igunrun unu. Iya kẹ wẹ wu makeni w'a nozide ebe wẹ n'e sọn unu e ri Oriri Ihiẹn-osusuo unu e me ihiẹn-ifeñrẹn lẹ ihiẹn-ndufie ndi ahun asuoni wẹ, e mepuha wẹ ifon. ¹⁴ Ughere jun we ẹnya; efo ime-njo ara jun we. W'e gi ero a dori ndi zeleni. E gigo wẹ ẹnya-uku zun obi we. Ndi wẹ bu onu kẹ wẹ wu!

A Kpahugwo We

¹⁵ A lagwo wẹ ezigbo Uzo hu zirrinni to, ghasonme uzo Balam' nwa Beo, hun eje-erere a sọo, a du— ¹⁶ kanj Osolobue no jugbo a make njo a: ebe jaki ghaleni e ku oku no gi olu ihian ku oku, hun wẹ gi jugbo era ahun ri a pu onye-amuma hu.

¹⁷ Ndi nkuzi-ntu ndini wu isi-mirin tahini; igirigi ufere buko; uwe kẹ wẹ donme ni ishi hun kachanri.

Oku-onu Wẹ Asuoka Kanj A Riziole Wẹ Egbun

¹⁸ I nu oku-onu wẹ, y'e gbu ni wẹ oseku! Kanj oku wẹ enwen ani. W'e gi ihiẹn a na ẹnya a dori ndi ghahu ime ndi-mmefie gbafuha. ¹⁹ W'e kwesonme wẹ nkwa ni wẹ k'e weri enwen wẹ, kanj, uwe lẹ enwen wẹ wusonme igbon ihiẹn runi. Makeni, ihiẹn ri a ki ihian kẹ onye hu wu igbon e.

²⁰ Makeni, omeni wẹ wanahingwu ihiẹn ndi e meru ihian hun ri ime uwa ghahani imarin Jesu Kristi hun wu Di-nweni-enyi lẹ Onye-nzuopuha ẹnyi, anizi wẹ ihiẹn ndi hu nwundon wẹ, kari wẹ ẹka, onodi ikpazuun ndi no erira a kagwo njo kari nke ibuzo. ²¹ Makeni, o te ka wẹ mma ni amarintudeni wẹ Uzo hu ri ochan kari ni a maringwu w'a, a gbakoti wẹ oku lẹ iwu hu ri nso wẹ weye wẹ ẹka azuun. ²² Ilu hu wu ezioku e meguo nwan ebe wẹ ri, "Nkite e kin azuun buru egbo a." Ozozị, "Wẹ chanchanhu ezin n'o shi ime ikpotọ d'e gu."

Isi Nke Eto

Nkwa Obibia Di-nwonn-enyi

¹ Ndi ri m obi, onwan me ekukwo-ozu nke ebuo m deheni unu. Ime wẹ ebuo, m ri a nwan ni m kpotien iroro zu oke ime unu ghahani inyanhan ni onu ihiẹn.

² M ri a si unu nyanhankwo oku hu ndi-amuma nso Osolobue ku ogen mbu lẹ iwu Onye-nzuopuha ẹnyi ye ghahani ndi-ozu pu-ichen o ziheni unu.

Eleni Di-nwonn-enyi Ri E Bi Mbie

³ Nke ibuzo, ghota ni onwan: ni ndi-emu k'a puha ogen ikpazuun, a mu emu, e bi k'o sọo wẹ. ⁴ Wẹ k'a si, "Elebe kẹ nkwa nwen o kwe n'o lala alala ri? O biagwo nwan? Ndi nedi ẹnyi wẹ a ranhingwo uran (onwun) kete-ele-mgbe; ihiẹn ile nohu kẹ wẹ ri kete wẹ e kele uwa!"

⁵ A kpachanpugwo wẹ ẹnya zo ni oku-onu Osolobue k'o gi kẹ enu-igwee hu ri mbu-mbu; ni oku-onu k'o gizi gha mirin memẹ akpakali, gha ime mirin wefuha a; ⁶ o no gizi oku-onu a me mirin, oken-mirin, tikpo uwa mbu hu la iwi. ⁷ Kanj, nke elu-igwee lẹ uwa ri ogenni, Osolobue e gigo ya wu oku-onu a bu wẹ donme n'o k'a dun wẹ okun; o ri e che Uhuohin ahun o k'e kin ndi-njo ikpe, tikpo wẹ.

Di-nwonn-enyi Ri Eche Ni Ihian Wanahin

⁸ Kanj, nke unu ndi ri m obi, azokwole ni ihiẹn ohuni: ni ebe Di-nwonn-enyi ri, akp'ohin ohu noke ahua nnu-uku (ahua ogun-iri kwasị nnuai); ahua nnu-uku rizi kẹ akpu-uhuhin ohu. ⁹ Eleni Di-nwonn-enyi ri e bie mbie imezu nkwa

a ke ndi hu don a gho ha ibie-mbie; mba, o gi ndidi e son unu. O chonj ni onye owule la iwi, kama, o cho ni onye owule roghari.

Uhuohin Di-nwonni-enyi Lala

¹⁰ Kanj Uhuohin Di-nwonni-enyi jenko d'a bia idemizi leke ohin. Ogen hu, igwere sikọ d'e gi oken uzun fopu, okun a rinranpu ihien ile ri igwere; uwa le ihien ile ihian no ime e me e kpufu, puha ifon.

¹¹ Ebe o me ni we k'e tikpopu ihien ndini ile enina, elee udi ihian k'o furu ni unu wuru? O furu ni onu e bi obibi ri nso, e gi egun Osolobue e bi; ¹² e che Uhuohin Osolobue, e me e n'o biakenrin, Uhuohin hu o k'e gi mu okun ye elu-igwere, denpu a, gi erira rinranpu ihien ile rin'a.

¹³ Kanj, nọke ke Osolobue don kwe nkwa, enyi ri a tu enya enu-igwee ohun le uwa ohun—ebehu wuchanrin ebe obibi ihien ile ri-ochan.

¹⁴ Ndi ri m obi, ebe o me ni onu ri a tu enya ihien ndini, liliima ni nwan ni udon hun uzu a ri egbata onu le iya, amangbe unu gha e nwon ntupo mobu nkoriani ogen unu k'e gi puha ihun Osolobue. ¹⁵ Bun'e obi ni ndidi Di-nwonni-enyi ri e nwon wu oghere nzuopuha.

Enina ke ezi nwene enyi wu Polu donzi deni unu ghahani amamihien Osolobue ye e. ¹⁶ O kusonme oku ihienni ime ekukwo-ozu e ile. O nwongho ihien ndi a fu orun oghota ime ihien ndi o de, hun ndi marinleni enya we le ndi wuzoleni ohunma a fihuto—ke we e mezi ihien ndi ozọ ri Ehuho-nsọ, e gi e e seheni enwen we ntikpo.

¹⁷ Ndi ri m obi, a gwatoguo we nwan unu ihien ndini. Donrin ni nwan enya, amangbe mmefie ndi e bi k'o soso we e dufie unu, me unu ewuzozile ke unu don nwan wuzo. ¹⁸ Ka gi ni efoma Jesu Kristi wu Di-nwonni-enyi le Onye-nzuopuha enyi me e suewaye ime okukwe; a marinwayezikwo ni Di-nwonni-enyi.

Ogho ya ri n'a ogenni, rizikwon'a d'e ru Uhuohin hu k'a to jenin ejen! Isee.

Ehuhuo-Ozi Nke Ibuo Jonu De (Jonu, Nke Ibuo)

Oku Hun E Ye Ndun

¹ Hun ahun ri gha mbidon lala ke enyi ri a gwa onu oku e, Hun ahun enyi gi ntin nu, hun enyi gi enya enyi hun. Enyi e leguo a, enyi e metughu a eka. Oku hu e ye ndun wu Jizosi ke enyi ri e ku oku e. ² Ndun hu no puha hun w'e legua enya. Enyi a hungho a. Enyi hu e ku banyen'e, a gwa unu banyeni ndun itebite hu. Ndun itebite hu le Chuku-Nedi te ri, kanj o no puha ni enyi legua. ³ Enyi ri nwan a gwa unu ihien enyi hun le ihien enyi nu, keni unu hun uzo du enyi meko — make ni Nedi-enyi le Nwa a wu Jesu Kristi ke enyi le we ri e meko. ⁴ Enyi ri e de ihien ndini keni ihoghohu enyi hun uzo du oke.

Ukpe Suro Ke Osolobue Wu

⁵ Onwan wu ozi hu enyi nu onu a, hun enyi ri nwan e zi unu: ni Osolobue wu ukpe, o nwonna ishi ri ime e—kaka. ⁶ Omeni enyi si ni enyi le iya ri e meko bu enyi a to ime ishi e bi, ya wu ni enyi ri a tu ntu, enyi a ri e gi ezioku e bi. ⁷ Kanj, omeni enyi hu e bi ime ukpe, noka ke ya nwen don ri ime ukpe, ya wu ni enyi le iya hu e meko nke-esi, edeke Nwa a wu Jizosi k'a ri a chanchanfu enyi njo owule enyi me.

⁸ Omeni enyi si ni enyi ara me njo, enyi ri e dufe enwen enyi, ezioku arj ime enyi. ⁹ Kanj, omeni enyi e kupuha njo enyi, onye we gi e don-enya le onye-ezioku k'o wu, o k'a gbagharj enyi njo enyi, chanchanpuchanrin enyi ihien ile rileni mma.

¹⁰ Omeni enyi si ni enyi e meni njo, ya wu ni enyi ri a si ni Osolobue wu onyentu, ya wu ni oku e a ri ime enyi.

Isi Nke Ebuo

Kraisti Ya E Donomie Enyi Uchan

¹ Umueka m, m ri e de ni unu ihien ndini amangbe unu gha e me njo. Kanj, omeni ihan me njo, enyi nwon onye a riodon ni enyi ebe Chuku-Nedi ri—onye hu wu Jesu Kristi, onye hu ri ochan. ² Ya le enwen e wu ejan hun we gi wepu njo enyi le iwe-le-onuma-Osolobue; ele njo enyi suu, kanj, ke njo uwa ile.

³ Ihien o k'e gi nwan we enyi enya ni enyi a maringho Osolobue nke-esi wu ni enyi e mesonne ihien o si enyi me. ⁴ Onye owule hun si ni o maringho a bu a ra me ihien o si enyi me, onye hu wu onye-ntu, ezioku arj ime onye no enina. ⁵ Kanj, nke onye owule hun a gbaye oku Osolobue, ezioku-ezioku, onye ahun nwe ihien-osisuu zu oke jenni Osolobue.

Ihien enyi gi a marin ni enyi ri ime e wu onwan: ⁶ onye si n'o ri ime Osolobue ya bi obibi ke Jizos' Kraisti don bi.

Iwu Ohun

⁷ Ndi ri m obi, arj m e deni unu iwu ohun; kama, iwu ohu ahun we ye unu isi-ibuozu ro. Ozi hu unu nu, iya wu iwu mbu ahun m ri e ku oku e. ⁸ Kanj o wuzikwo iwu ohun. Iwu ohunni wu ezioku, o hu ime Kraisti, o huzikwo ime onu—make ni ishi hu a ghafe, ezigbo ukpe e nwunmeguo.

⁹ Onye owule si n'o ri ime ukpe bu ize onye Itu-Kraistị ibe e hu e ze e, echẹn ke onye hu rikwo ime ishi. ¹⁰ Onye owule nwe ihien-osusuo onye Itu-Kraistị ibe e bi ime ukpe—o nwonni ihien ri ime e hun e me ihian a kpoğburu. ¹¹ Kani, onye hun e ze ize onye Itu-Kraistị ibe e ri ime ishi; o ghako ime ishi, o marin ebe o jenko—makeni ishi hu a gbakinguo a enya.

¹² Umueka,
m ri e de ni onu ni m gi gwa onu
ni Osolobue e giguo ifiri efan Jizosi
gbaghari unu njo.

¹³ Ndi nedi,
m ri e deni unu ni m gi e gwa unu
ni unu a maringuo onye hu rinj gha mbidon lala.

Ndi-ikoro,
m ri e de ni unu ni m gi e gwa unu
ni unu e meriguo Eje-onye hu.

¹⁴ Umueka,
m de ni unu ihienni ni m gi e gwa unu
ni unu a maringuo Chuku-Nedi enyi.

Ndi nedi,
m de ni unu ihienni ni m gi e gwa unu
ni unu a maringuo onye hu ri gha mbidon lala.

Ndi-ikoro,
m de ni unu ihienni ni m gi e gwa unu
ni unu e zegho,
ni oku Osolobue ri ime unu
le ni unu e meriguo Eje-onye hu.

Ihien-owa Y'a Suokwole Unu!

¹⁵ Enwekwole ni ihien-osusuo uwa mobu ndi ri ime uwa, makeni ihien Chuku-Nedi-enyi ara suo onye ihien uwa a suo. ¹⁶ Makeni, ihien ile ri ime uwa, ke eje-ihien ndi a gunsomme ehụ ke ihien-onina-enya ke nhonron ihian a honron makeni o nwegho ihien-owa, aghanj eka Nedi-enyi bia—uwa ke we ile gha a bia.

¹⁷ Uwa le ihien-olila-enya ile rin'a ghafeko aghafeko; kani, onye owule hun e me uche Osolobue k'a to jenin ejen.

Enenren Kraistị Ahun W'a Kpo Anti-Kraistị

¹⁸ Umụ m, ogenni wu ogen ikpazuun! Ke onu don nu ni enenren Kraistị ahun w'a kpo anti-Kraistị lala, erira k'o ri nwan ni ndi bu oda wu ndi-inenren Kraistị a puhago. Iya ke enyi gi a marin ni ogenni wu ogen ikpazuun. ¹⁹ Ime igunrun enyi ke ndini gha pu nke-esi, kani, ele we ndi nke enyi. Makeni, omeni we te wu ndi nke enyi, nke e son we enyi nodi. Kani, opupu we gha ime igunrun enyi pu k'o gi wechanrin enya ni ele we ndi nke enyi.

²⁰ Kani, onu ile marin ezioku makeni Onye-hu-ri-nso e hukupuo onu uden ime-mmom gi tume unu umu a. ²¹ Eleni unu amarin ezioku hain m gi e deni unu, kani, makeni unu a maringuo a—unu a maringho n'o nwonni ntu a gha ime ezioku a fuha. ²² Onye wu nwan onye ntu emeni ele onye kwerileni ni Jizosi wu Kraistị, Onye-nzuopuha hu Osolobue tume. Onye no erira wu enenren Kraistị hu—hun w'a kpo Anti-Kraistị; a ra kwerini Chuku-Nedi le Nwa a. ²³ Eghę! Makeni, onye owule ju Nwa a ekwerini ni Chuku-Nedi; onye owule kwerini Nwa a nwonzikwo Chuku-Nedi.

²⁴ Nị nị ozi hụ unu nụ isi-ibuzo risonme ime ndun unu. Omeni ihien unu nụ isi-ibuzo hụ a risonme ime ndun unu, unu k'a risonme ime Nwa Chuku le ime Chuku-Nedi. ²⁵ Ihien o kwe enyi nkwa n'o k'e ye enyi wu ndun itebite.

²⁶ Ifiri ndi ri a cho ni we dufie unu ke m gi ri e deni unu ihien ndini. ²⁷ Kani, o me nke unu, uden ime-mmohu o hukpu unu, hun o gi tume unu umu a hu ime ndun unu a kuzi unu ihien ile. Ya wu, o nwonzini nwan mkpa o ri ni onye owule k'a kuzi unu. Ihien uden ahun o gi tume unu a kuzi unu wu ezioku—ntu arj a. Noke ke o don kuzi onu—nodi ni ime Kraisti. ²⁸ Egher umu m, nodi ni ime e, keni obi ru enyi ile ali ogen o k'e gi puha; amangbe enyi e gi ifenren warj Uhuohin hu.

Ké W'a Dón Marín Umụ Osolobue

²⁹ Omeni onu a maringho n'o ri ochan, onu k'e gi e marin ni ya mu onye owule hun e bi obibi onye ri-ochan.

Isi Nke Eto

¹ Lee ni nwan ke Chuku-Nedi nwehan ihien-osusuo enyi—nke wu ni w'a kpo enyi umu Osolobue! Ezioku-ezioku, iya ke enyi wu! Ihien hain uwa gileni marin enyi wu ni uwa amarin n'a. ² Ndi ri m obi, enyi wu nwan umu Osolobue. Kani, ihien enyi jenk'o d'a wuru e ke puha ifon—bu enyi a maringho ni ogen o k'e gi bia, enyi k'a no ke iya, makeni enyi k'a huncharin a k'o no. ³ Ndi ile nwon olile-enyani ime we e donme enwen we ochan noke ke ya le enwen e don ri ochan.

⁴ Onye owule hun e me njo ri a dan iwu makeni ime-njo wu idan-iwu. ⁵ Unu a maringho ni Kraisti bia d'e wefu njo, unu a maringhozi ni o nwonni njo ri ime e. ⁶ O nwonni onye ri ime e hun e me njo; onye owule hun e me njo e ke huntu e mobu marin a.

⁷ Umueka, anile ni onye owule dufie unu! Onye hun e bi obibi onye ri-ochan ri ochan ke Kraisti don ri ochan. ⁸ Onye owule e me njo wu nke Ekwensu—makeni Ekwensu gha ali mela njo. Iya hain Nwa Osolobue gi bia—keni o tikpo orun Ekwensu.

⁹ O nwonni onye hun Osolobue mu hun e me njo. Makeni, mkpuru Osolobue ri ime onye ahun. O s'eka me njo, makeni Osolobue mu a. ¹⁰ Onwan ke we gi a marin ndi wu umu Osolobue le ndi wu umu Ekwensu: onye owule ghaleni e me ihien ri mma mobu hun ihien ndi Itu-Kraisti ibe e ghaleni a suo ele nwa Osolobue.

E Nwe Ni Ihien-osusuo Ibe Unu

¹¹ Makeni ozi hun unu nụ isi-ibuzo wu ni enyi k'a gha e nwe ihien-osusuo ibe enyi. ¹² Enyi anokokwo ni ke Keni—o wu nke Eje-onye hu, o gbupu nwen e e. Ki hain Keni gi gbu e? Makeni Keni le enwen e me eje-ihien kani nwen e e me ihien ri mma.

¹³ Umune m, y'a tule unu enya ni ize unu ri e ze uwa. ¹⁴ Ihien enyi gi marin ni enyi a ghaguo onwun fuha, banye ndun, wu ni enyi nwe ihien-osusuo ibe enyi. Onye nwele ni ihien-osusuo ibe e a nwunhunguo.

¹⁵ Onye owule ize nwen e e ze wu izighe—bu unu a maringho n'o nwonni izighe ndun itebite ri ime e. ¹⁶ Ihien enyi gi a marin ihien-osusuo nke-esi wu onwan: ni Kraisti gi ifiri enyi we ndun a ye. O furu nwan ni enyi gizikwo ifiri ibe enyi we ndun enyi ye. ¹⁷ Nani ke ihien-osusuo Osolobue gi ri ime ihien, omeni ihian e nwongho ihien uwan, kani o hun nwen e e ihien ri a ko, o ju n'o yekon'a eka? ¹⁸ Umueka, ni enyi e nwon ni ihien-osusuo nke-esi—elekwu hun we gi onu suo e ku, kani, hun we gi eka e me.

¹⁹ Ohun ke enyi e gi marin ni enyi wu nke ezioku, iya ke enyi gi e me obi e ru enyi anị ebe Osolobue ri—²⁰ omeni obi e gbume enyi mgbu. Makeni, Osolobue ka obi enyi, o maringhozikwo ihien ile.

²¹ Ndi ri m obi, omeni ihori enyi hu a ghoni enyi, obi e rucharin enyi ali ebe Osolobue ri, ²² enyi e nwehenzikwo ihien owule enyi ri o a—makeni enyi hu e donme iwu e, e me ihien a suo a usuo efo.

²³ Iwu e wu hunni: ni enyi k'e kweri ni efan Nwa a wu Jesu Kristi le ni enyi k'e nwe ihien-osusuo ibe enyi—noke k'o don gwa enyi. ²⁴ Ke we han hun e donme iwu e ri ime e, iya nwen rizikwo ime ndun we. Ihien enyi gi a marin n'o hu ime enyi wu onwan: n'o yeole enyi Mmon-nsq.

Isi Nke Eno

Mmon Osolobue Le Mmon Ehenren-Kraisti

¹ Ndi ri m obi, ele mmon ile gi ihian ku ke unu k'e kweyeni, ka e lele ni we, keni unu marin ke mmon ndi hu gha aka Osolobue bia nke-esi. Makeni, ndi-amuma-ntu bu oda a puhago ime uwa. ² Ke onu k'a don marin ni Mmon Osolobue ro wu onwan: mmon owule gi e don ni Jizosi hun wu Kraisti, Onye ahun Osolobue tume, henrin ihian bia, e ku e—mmon hu gha aka Osolobue bia, ³ kani, mmon owule hun kwerele ni Jizosi hun wu Kraisti, Onye hu Osolobue tume, henrin ihian bia, mmon ahun aghani aka Osolobue bia. Ohun wu mmon Ehenren-Kraisti, ya wu, mmon Anti-Kraisti—hun onu nu n'o lala alala; o rigoule nwan ime uwa.

⁴ Umeka, unu wu nke Osolobue—onu e meriguo we, makeni onye hu ri ime unu ka onye hu ri ime uwa. ⁵ Ndi-amuma-ntu ndini wu nke uwa—ya wu, ihien we ku wu nke uwa, uwa e gon we ntin. ⁶ Enyi nwen wu nke Osolobue. Onye owule hun marin Osolobue e gon enyi ntin. Onye owule hun wuleni nke Osolobue ara gon enyi ntin. Onwan ke enyi gi a marin mmon hun wu nke ezioku le mmon hun wu nke ndufie.

Ime Osolobue Ke Ihien-osusuo Ri

⁷ Ndi ri m obi, ni enyi e nwe ni ihien-osusuo ibe enyi, makeni ihien-osusuo gha aka Osolobue a bia. Onye owule hun nwon ihien-osusuo, Osolobue mu a, onye hu marin Osolobue. ⁸ Onye hun nwonleni ihien-osusuo amarin Osolobue, makeni Osolobue wu ihien-osusuo. ⁹ Osolobue a ghosiguo ihien-osusuo o nwe ebe enyi ri; enina k'o don me e: o zihę akpu Nwa a ohu ime uwa, keni enyi hun uzọ ri ndun ghahan'a. ¹⁰ Onwan wu ihien-osusuo: eleni enyi nwe ihien-osusuo Osolobue, kama, ni Osolobue nwe ihien-osusuo enyi, gi e zihę Nwa a n'o wuru ejan we gi wepu njo enyi le iwe-le-onuma Osolobue hun njo e buhe.

¹¹ Ndi ri m obi, ebe o me ezie ni Osolobue nwehan ihien-osusuo enyi enina, o furu ni enyi nwen nwezikwo ihien-osusuo ibe enyi. ¹² O nwontuni onye gi enya a hun Osolobue—kani, omeni enyi e nwegho ihien-osusuo ibe enyi, ya wu ni Osolobue bi ime enyi; ya wuzi ni ihien-osusuo a zu oke ime enyi.

¹³ Ihien enyi gi marin ni enyi ri ime e le ni ya nwen ri ime enyi wu n'o yeguo enyi Mmon-nsq a.

¹⁴ Enyi a hunguo a, ku e, ni Chuku-Nedi e zihęguo Nwa a d'a wu Onye-nzupuha uwa. ¹⁵ Osolobue bi ime ndi ile gi e don, e ku e, ni Jesu wu Nwa Osolobue—uwe le nwen we bi ime Osolobue. ¹⁶ Enyi a maringho nwan, enyi e girole e nwan don, ni Osolobue nwe ihien-osusuo enyi.

Osolobue wu ihien-osisuo. Onye hun gi ihien-osisuo e bi ri ime Osolobue, Osolobue le enwen e ri ime onye hu. ¹⁷ Erira ke ihien-osisuo e gi zu oke ime ndun enyi, keni obi ru enyi ali Uhuohin Okinkin-ikpe—makeni ke Jesu no, erira ke enyi no ime uwanj. ¹⁸ Egun ara tu onye gi ihien-osisuo e bi; ihien-osisuo zu oke a chupu egun. Onye ri a tu egun ri a tu egun afunfun o jenko d'a ta—ihien-osisuo onye ri a tu egun ezuni oke.

¹⁹ Ihien-osisuo o bu uzo nwon jenni enyi hain enyi gi a saeka e nwon ihien-osisuo. ²⁰ Omeni ihian si, “M nwe ihien-osisuo jenni Osolobue,” bu ize nwen e ri e ze e, onye-ntu k'o wu. Makeni, omeni ihian e nwonni ihien-osisuo nwen e le—nwen e ri e legha, o sako eka nwe ihien-osisuo Osolobue—Osolobue o leghatuleni. ²¹ Iwu o ye enyi wu onwan: ni, onye nwe ihien-osisuo Osolobue k'e nwezikwo ihien-osisuo nwen e.

Isi Nke Isen

Ke Enyi Dön E Meri Uwa

¹ Onye owule hun gi e dön ni Jesu wu Kraisti, Onye hu Osolobue tume, onye hu wu nwa Osolobue; onye owule nwe ihien-osisuo onye mu ihian, nwezikwo ihien-osisuo nwa a. ² Ihien enyi gi a marin ni enyi nwe ihien-osisuo umu Osolobue wu ni enyi nwe ihien-osisuo Osolobue, e mesonme ihien ndi o si enyi e me. ³ Ke we dön e nwe Osolobue ihien-osisuo wu: imesonme ihien o si enyi me—bu ihien o si enyi me ele ibu, ⁴ makeni onye owule Osolobue mu e meri uwa. Iken hun enyi gi e meri uwa wu okukwe enyi nwon. ⁵ Onye a sa nwan eka e meri uwa? Onye hun gi e dön ni Jesu wu Nwa Osolobue ro.

Ihien Ndi Hun A Ghosi Ni Jesu Wu Nwa Osolobue

⁶ Jizos' Kraisti-ni wu onye hu hun bia ghahani mirin le edeke. Ele ghahani mirin suo, kan ghahani mirin le edeke. Mmon-nsö le enwen e wu hun a shia eri, makeni Mmon-nsö wu Onye ezioku. ⁷ Ya wu ni we ri eto hun ri a shia eri [elu-igwee: we wu Chuku-Nedi le Oku hu le Mmon-nsö; we rizikwo eto hun a shia eri elu-uwa:] we wu ⁸ Mmon-nsö le mirin ahun le edeke ahun. We eto kuye onu ohu. ⁹ Omeni enyi a nabanhan eri ihian shia, hun Osolobue shia kade ezioku a wu, bu Osolobue a shiaguoni Nwa a eri. ¹⁰ Ya wu, onye owule kwerini Nwa Osolobue nwon erini ime obi e; kan onye hun kwerileni a kpogu Osolobue onye-ntu, makeni o gini eri Osolobue shia ni Nwa a dön. ¹¹ Onwan wu eri hu: Osolobue e yegu enyi ndun itebite—ime Nwa a ke ndun itebite hu ri. ¹² Onye owule nwon Nwa a hu nwon ndun, kan onye hun nwonlani Nwa Osolobue enwon ndun.

Ndun Itebite

¹³ M ri e deni unu ihien ndini, unu ndi hun kwerini efan Nwa Osolobue, keni onu marin ni onu e nwongho ndun itebite.

¹⁴ Ihien obi gi e ru enyi ali ebe Osolobue ri wu onwan: ni omeni enyi rijo a ihien owule k'o dön ri a obi, o nu ekpere enyi. ¹⁵ O me nwan ni enyi a maringho ni ihien owule enyi rjol'a, ni o nu ekpere enyi anu, ya wu enyi a maringhozi ni enyi e nwehengu ihien enyi rijo a.

¹⁶ Onye hun nwen e k'o ri e me njo—udi njo hun ghaleni e buhe onwan, ya me ekpere, Chuku k'e ye nwen e hu ndun—onwan wu nke ndi hun me udi njo hun ghaleni e buhe onwan. Njo hun e buhe onwan ri ari: asini m unu memekpere banyeni ohun. ¹⁷ Eje-omume ile wu njo, kan o nwon njo hun ghaleni e buhe onwan.

¹⁸ Ẹnyi a maringhọ nị onyẹ ọwụlẹ Osolobue mụ ara mę njọ, makęni Jesu, Onyẹ hụ Osolobue mụ, e che ẹ nche—Eje-onyẹ hụ ara mętu a ẹka.

¹⁹ Ẹnyi a maringhọ nị ẹnyi wụ nke Osolobue; ẹnyi a maringhọzikwọ nị ụwa ile rị okpuru Eje-onyẹ hụ.

²⁰ Ẹnyi a maringhọ nị Nwa Osolobue a biagụọ, n'o yegụọ ẹnyi nghota hụn ẹnyi e gi marin onyẹ ahun wụ onyẹ-ezioku. Ẹnyi rị nwan ime onyẹ ahun wụ onyẹ-ezioku lẹ Nwa a wụ Jesu Kristi.

Iya wụ Osolobue nke-esi lẹ ndun-itẹbitẹ.

²¹ Ụmụ m, gba nị nị ife mmọn mọbụ ife ihiẹn ọzọ ọwụlẹ ọsọ!

Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Jonu De Jonu, Nke Ebuo

Ekele

¹ Mmē wu onye-isi de ehuhuo-ozini. M ri e dejenni okpoho hu Osolobue hori le umu a. Ndi m nwe ihien-osusuwo we ebe Ezioku ri ke we wu. Elede mmē suwo nwe ihien-osusuwo we, kama, ndi ile marin Ezioku nwezikwo ihien-osusuwo we. ² Enyi nwe ihien-osusuwo we maka Ezioku ahun ri ime ndun enyi—hun k'a risonmekwo ime ndun enyi jennin ejen.

³ Efo ma le omiken le udon, hun gha aka Chuku-Nedi le Nwa a wu Jizos' Kraist' a bia, ya risonme ni enyi, ke enyi don ri e bisonme ime ezioku le ihien-osusuwo.

Ezioku Le Ihien-osusuwo

⁴ Efo a suokenmeka m usuo ogen m gi hun a ni o nwegho umu i ndi ri e bi ime Ezioku noke ke Nedi enyi don gwa enyi.

⁵ M ri nwan a rfo i, ezi okpoho, ni enyi ile e nwe ihien-osusuwo ibe enyi. Ele ni m ri e de n'i iwu ohun, kama, iwu ohu ahun o ye enyi gha ani lala ke m ri e de n'i. ⁶ Ihien-osusuwo wu ni enyi ri e mesonme ihien o si enyi e me; iya wu iwu hu—noke ke unu don nu a gha ali lala—onu k'e giriri a e bi.

Ehennren-Kraisti Ahun W'a Kpo Anti-Kraisti

⁷ Ndi-ndufie bu oda a banguo ime uwa. Ndinj ara kweri ni Jesu Kristi gi ehun ihian bia—n'o wuchanrin ihian k'o bia. Onye owule no enina, iya wu onye-ndufie hu le Ehennren-Kraisti hu wu anti-Kraisti!

⁸ Kpachanfu ni nwan enya, amangbe onu e tuhu ihien enyi rungguu, ka turusonme ni keni enyi nwonhen ugwo orun zu oke.

⁹ Onye owule hun sonsomeleni nkuzi Kraisti, kanj ele hun m k'e de ede. M ri nwan Osolobue. Onye hun sonsomme nkuzi hu k'o ri e nwongho ke Chuku-Nedi ke Nwa. ¹⁰ Onye bia iwe i d'a kuzi, bu ele hun Kraisti kuzi k'o gi bia, anabahal'a mobu kele e ohunma. ¹¹ Makeni, onye hun kele e ohunma ri e son e a run eje-orun o ri a run.

Oku Mmekin

¹² M nwon ihien bu oda hun nke m'e deni onu, kanj ele hun m k'e de ede. M ri a tu enya ni m k'a bia d'a hundu unu, enyi e kutari, elee-m, elee-i, keni ighoghwo enyi ile hun uzozu oke.

¹³ Umụ nwene-i-okpoho-Osolobue-hori e zi ekele unu.

Ehuhuo-Ozi Nke Eto Jónu De Jónu, Nke Eto

¹ Mmē wu onyē-isi de ẹkụkwọ-ozini. M rị e dejenni ezi nwēnē ẹnị wu Gayọsi, hun ihien ẹ a sụọ m ime Ezioku.

² Ezi nwēnē m, ekpere m wu nị ihien ile rin'i mma lẹ ni ẹhụ rị i iken, nọke ke i dọn nwan rị iken ime mmọn i.

³ Ighoghọ jun m obi oge nđi hụ ime umunē ẹnị gi bja d'e ku n'i wu onyē wẹ gi e dọn ẹnya ebe Ezioku rị—ya wu n'i rị e bi ime ezioku. ⁴ O nwonnị ihien e mē m a ghoghọ rịke ebe m nọ nū nị umu m rị e bi ime Ezioku.

Jónu A Ja Gayọsi Mma

⁵ Nwēnē-onyē, y'e meke onyē wẹ gi e dọn ẹnya ime orun i rị a run nị umunē-ẹnị ime Jesu, osuon'a nị y'a marin ndi wẹ wu. ⁶ A nọguo wẹ ihun uka rị ebeni ku oku ihien-ọsusuọ i nwē. Dodo, yenị wẹ udi ẹka hun a sụọ Osolobue usuo, keni wẹ jenduru. ⁷ Makeni, oge wẹ gi gi ifiri Efan ahun jenko ijenni, anini wẹ ndi kwerileni ni Jesu yenị wẹ ẹka. ⁸ O furu nwan nị ẹnị kwandon ndi nọ ẹrira, keni ọ hun ụzọ mē ni ẹnị lẹ wẹ wu ohu, e sọn Ezioku a rungbama orun.

Diotrefesi Le Demetriosi

⁹ E dejenguo ni m uka ehuhuo; kanị Diotrefesi hun a cho n'ọ kị a nabanhani okiki ẹnị, o gini ihien ẹnị ku dọn. ¹⁰ Ya wu, m bja nwan, m k'e wepuhachanrin ihien ile ọ rị e mē, lẹ onu ọ rị e buokinsonmē ẹnị! Ohun ehiden'e, ọ judē n'ọ nabanhankọ umunē ẹnị ndi hụ; ọ nideni ndi ọzọ nabanhani wẹ—ọ chupude ndi hun rị ime uka hun cho nị wẹ nabanhani wẹ.

¹¹ Nwēnē-onyē, a kinrinkwole ihien rileni mma, ka kinrin ihien rị mma. Onyē ọwule hun e mē ihien rị mma wu nke Osolobue. Kanị, onyē ọwule hun e mē eje-ihien e ke huntu Osolobue.

¹² Ihian ile e ku oku Demetriosi ohunma; Ezioku lẹ enwēn ẹ e ku oku ẹ ohunma. Ẹnị nwēn nke rị a shiazikwon'a ẹri—bụ y'a maringho nị ẹri ẹnị a shia wu ezioku.

Ekele Ikpazuun

¹³ Ihien m cho nị m gwa i e buke, kanị, edeko m'a e de. ¹⁴ M rị a tu ẹnya nị m jenko d'a hun i ẹgwa, keni ẹnị kutari elee-m, elee-i.

¹⁵ Udọn y'a rị n'i.

Ndi ọwụ ẹnị ile e zi ekele i. Hi ndi ọwụ ẹnị rị ebẹhụ ẹfan ohu-ohu, y'e kele wẹ.

Ekwkwó-Ozi Judu De

¹ Mmẹ wu Judu de ehuhuo-ozini. M wu igbon Jesu Kristi. M wuzikwo nwenẹ Jemisi. M ri e dejenni ndi ahun we kpo, hun ri Chuku-Nedi obi, hun Jesu Kristi donme: ² omiken, udon le ihien-osusuo ya rinj onu mmagi-mmagi.

Lunị Nị Uzọ-Jesu Ogun

³ Ndi ri m obi, o te duka m ni m de ni unu banyeni nzuofuha hun enyi ile nwon, kani a hun m'a nwan n'ọ ri mkpa ni m deni unu hun m'e gi kasi onu obi, ni onu shikenme onwun chedon Uzọ nke okukwe hu hun Osolobue wegwu che aka ndi nke e.

Ndi A Kuzi Ntu A Banhanguo

⁴ Makeni, o nwegho ndi ghaleni a tu egun Osolobue hun gigwu nzuzue banhan ime enyi. Ndinị e gbhutoguo ozi efoma Osolobue, keni we gi e kpume eje-obibi we. O tekemeke we deto ikpe-omuma hun rinj ni we ime Ehuhuo-nso. Ndinị ara gbayedę Jizos' Kraisti hun iya suo wu Di-nwonnị-enyi le Onyewonni-enyi.

Osolobue A Maringuo Ye Ndi Njo Afunfun

⁵ M cho ni m nyanhan ni unu ihien ndini, osuon'a ni unu a maringuo we ohunma-ohunma. M cho ni m nyanhan ni unu ke Di-nwonnị-enyi don gha ali Ijipu zuopuha ndi Izrelu, kani, omegu, o no tikpo ndi hun kwerileni.

⁶ Nyanhanzikwo ni ihien me ndi mmon-ozu hu te ri nso hun nodileni ebe we si we nodi, hun la onodi we to: nyanhan ni ni Osolobue e kenguo we nwan egbun itebite to ime eje ishi, e che okinkin-ikpe hun jenkọ d'a ri oken Uhuohin hu.

⁷ Nyanhan ni ihien me eje-ali ndi ahun wu Sodomu le Gomora le obodo ndi ozo hun nokunme ni we. Ndi ri ime ali ndi hu me ke ndi mmon-ozu hu—bu enwen we che ime ughere le uru, ya we no narin afunfun okun-itebite. We no wuru ihien we gi a do ihian aka-ntin.

Enwen We Ke W'e E Lee, E Ledan Okiki

⁸ Bu erira ke ndi nkuzi-ughani gi nwan a hunsomme ohun a han we e me ihien ehụ we gi a ruhu, e legberi okiki, e kutọ ndi ohgo ri ehụ.

⁹ Kani, Majkelu hun wu onye-isi ndi mmon-ozu e medeni enina ogen o gi son Ekwensu zuo ozun Mozi: egun Osolobue anin'a kutọ Ekwensu—ihien o gwa Ekwensu wu, “Di-nwonnị-enyi a jugbo i!”

¹⁰ Kani ndini e kutọ ihien owule we ghotaleni. We nohu ke anu-ofia nwonleni uche, w'a ra leban ihien enya—bu hun we ghotahu we lebanleni enya, iya e tikpo we.

A Riziole We Eje-onodi

¹¹ Oken nsongbu rinj we! E sommeguo we uzọ Keni ogbu ochu; e giguo we ifiri erere la enwen we toni mmefie Balam egbo a suo; e nupuguo we isi ke Kora; a na we ntikpo ke iya, makeni Osolobue k'e tikpo we. ¹² Ntupo ke ndini wu ebe unu n'e rigbama Oriri ihien-osusuo unu; egun arizi we enya ebe we n'e son unu e ri—ndi-ndu ri e lepu enwen we suo enya ke we wu! Orukpu ufere buko ghaleni e zue mirin ke we wu; osisi ghaleni a mi mkpuru ogen we gi a gho

mkpuru, osisi we huepu, hun nwunhunnĩ, nwunhunchanrin! ¹³ We nohu ke eje ebiri-ohimin, ihien ifenren we ri a gboshi elu ke ufofo ebiri-ohimin; kokise uzo ohu ghaleni e ru ke we wu, hun Osolobue kwademetonĩ eje-ishi itebite!

Ikpe-omuma Hun Ri E Cheni We

¹⁴ Enoku, hun ri agbo nke esa—we gha aka Adam gunma—e bugu amuma toni we: o si,

“Lee e,

Di-nwonnĩ-enyi lala

ya le ndi nsọ a nnu ole-le-ole.

¹⁵ O lala

d'e kin onye owule ikpe,

d'a ma we ile ikpe—

ikpe eje-ihien ile we gi eje-agungun we me

le eje-oku ile jogbu enwen e,

hun ndi-njo ghaleni a gbaye Osolobue

gi kuja oku e!”

Eje-Agunun We

¹⁶ Ogen ile ke ndini gi e denwinwin; w'a ra kinbehi ikpe; w'e mesonme eje-ihien ndi ri a gunni we; w'e kukari enwen we, e gi onu-oma a tunarin ihian ihien we.

Mkpinsin-eka Le Ndunmodun

¹⁷ Kani, o me nke unu umune m, nyanhankwo ni ihien ndi-ozĩ ahun pu-ichien Nna-enyi wu Jizos' Kraisti tume gwato onu. ¹⁸ We gwa unu ni “Ndi-emu k'a puha ogen ikpazuun, ndi k'e mesonme eje-ihien ri a gunni we.” ¹⁹ Uwe wu ndini ihien-owa ri enya, hun nwonleni Mmon-nsọ, ndi hun e buhe nkebe.

²⁰ Kani, nke onu umune m, e me ni ni unu e sue ime Okukwe ahun rchanrin nsọ onu ri e son, e sue ke ulo we n'a tun; e me ni ekpere ke Mmon-nsọ don cho.

²¹ E donme ni enwen unu hun unu e gi risonme ndi ihien we a suo Osolobue, ke unu don ri e che omiken Di-nwonnĩ-enyi wu Jizos' Kraisti, hun k'e wehe ni onu ndun itebite.

²² E me ni ni ndi obi-ebu omiken, ²³ onu a dokpunpuha ndi ozo ime okun hu kenĩ unu gi e zuofuha we. Nke ndi ozo, e gi ni egun e me ni we omiken—ka zede ni izize ewuru we yi hun ehũ we meruguu.

Ekpere Ija-mma

²⁴ Nke Osolobue, onye hu hun k'e ri-eka kwodon unu make onu gha a dan, me onu wuru ndi nwonleni ntupo, unu e gi ighoghó turu ihun e ebegu Ogho ri, ²⁵ Onye hu iya suo wu Chuku, Onye nzuopuha enyi, ogho ya rin'a ghahani Jizos' Kraisti Di-nwonnĩ-enyi—oghó le ikpen le okiki; k'o rin'a ni ogen d'e bidon, ya rin'a kikenni le jenin ejen! Isee.

Ihiẹn Jizos' Kraịstị Ghosị Jonu Nghosị

¹ Ihiẹn Jizosị Kraịstị ghosị igbon ẹ wu Jonu ya rị ime ẹhuhuonị. Osolobue we ihiẹn ndịni ye Jizosị, keni o we we ghosị ndi igbon e—ni we hụn ụzọ marin ihiẹn ndi jenkọ d'e me ẹgwa. Kraịstị nọ zi mmọn-ozị ẹ jenni odibo ẹ wu Jonu d'a ghosị a ya, keni o gha ẹka Jonu ghosị ndi igbon ẹ ya. ² Jonu a shiaguọ nwan ẹri banyeni oku Osolobue le ihiẹn Jizos' Kraịstị ku; o shiaguọ ẹri ihiẹn ile o hụn.

³ Ngozi ya rini onye owule k'a gunpuhani ibe ẹ ihiẹn ndi rị ime amumanị; ngozi ya rizi kwọ ni ndi hụn k'a nụn'a le ndi hụn k'e me ihiẹn we de ime e—makeni ogen ihiẹn ndini ẹ gi me a rigo nsue.

Jonu E Kele Uka Esa Ndi Hu Ri Azuun Eshia

⁴ Jonu de ẹhuhuonị jenni uka esa ndi hu ri Azuun Eshia.

Efoma le udon hụn gha ẹka Osolobue, onye ahun ri kikenni, hụn ri mbu, hụn lalanị bja ya rini onu—efoma le udon hụn gha ẹka ya le Mmọn esa hụn ri ihun ukpo ẹ ⁵ le Jizos' Kraịstị bja.

Jizosị Kraịstị, hụn wu osheri ahun furu we gi e don ẹnya, onye ibuzo gha onwun lihi, onye hụn a ki ndi-nze ri elu-ụwa.

Ogho le okiki ya wuru nke Jizosị Kraịstị, onye hụn nwe ihiẹn-osusuo ẹnyi, gi ẹdeke ẹ gbapuha ẹnyi ẹka njo ẹnyi; ⁶ o nọ nwan me ẹnyi wuru anị-eze, me ẹnyi wuru ndi nchu-ẹjan Osolobue ẹ hụn wu Nedi e. Ogho le okiki ya wuru nke ẹ jenin ejen! Iseẹ.

⁷ Lee ẹ!

O gi orukpu lala;

ẹnya ile jenkọ d'a hụn a—

ke ndi hu dun a ihiẹn.

Ndi anị ile ri ụwa

jenkọ d'a kwan ẹkwan

make ufiri e.

Erira k'o jenkọ d'a ri! Iseẹ!

⁸ “Mme wu Iuzo le Ikpazun!”

Ya ke Di-nwonnị-ẹnyi wu Osolobue ku—onye hu hụn ri kikenni, hụn ri mbu, hụn lalanị; Onye hụn nwon iken ile.

Jonu A Hun Jizosi

⁹ Mme wu Jonu nwe ẹ unu, hụn we ri e gi ifiri Kraịstị e kpokpo ke we don ri e gi ifiri ẹ e kpokpo onu; m wuzikwo onye Ali-eze Kraịstị ke unu don wu; m wetuzikwo obi ali e din ndidi rike unu.

We dupu m shi ali Patimosi, ali hu mirin nonunme, makeni m'e ku oku Osolobue le ni m'a shia ni Jizos' ẹri. ¹⁰ Ogen m gi ri ebahun, o ru uhuhin ohu, Uhuhin Di-nwonnị-ẹnyi, ebe m ri ime mmọn, m nọ nu oken olu ri e ku oku azuhun m. Olu hu nọ ke opi ri a hannị. ¹¹ O si, “Detu ihiẹn i ri a hụn ye ime ẹhuhuo, y'e zijenni uka esani ya:

uka ri Efesosị,

uka ri Sumena,

uka ri Pegamom,

uka ri Tiatira,

uka ri Sadisi,

uka ri Filadefia

lezi uka ri Laodishia.”

¹² Ya m nọ gbehuto, ni m hun onye nwe olu ahun ri a gwa m oku. E gbehuto m, m nọ hun obu-ukpe esa we gi goru mememe, ¹³ hunzi onye nọ ke Nwa nke Ihian etintinna obu-ukpe esani. O yi ewuru tueru ali, gi ihien goru kenhunme obi e. ¹⁴ Isi e le ntutu e hu a chan uchian leke oruru ochan, leke okpukpu mirin-oyi ochan wu s'no. Enya a ebuo hu e nwun ke okun ri e nwunni; ¹⁵ ukp-ali a nọ ke igwe w'a kpo bronzu, hun we finchan ohunma-ohunma, e gbuke nọke si we gi okun dunchanpuchanrin unyin ri n'a. Olu e nọzi ke uzun oken mirin ri e huni. ¹⁶ O gi kokise esa eka-nni. Opia-agma onunai tu nko gha a onu suefuha. Ihun e hu e ti oda-oda ke enya-anwun don e ti efinnai.

¹⁷ Ogen m gi hun a, m nọ dan ani ukp a nọke onye nwunni. Kani, o nọ bu eka-nni e kwasi m, si, “Atule egun. Mmeme wu Ibuo le Ikpazuun. ¹⁸ Mmeme wuzi onye hu ri ndun! M te nwunhun anwunhun, kani, lee e, m ri nwan ndun jennin ejen. Mmeme gizikwo isanhan Onwun le Ali-mmom.”

¹⁹ “Detu nwan ihien i ri a hun—ihien ri ogenni le ihien jenko d'e me ihun.”

²⁰ “O me nke kokishia esa ahun i hun eka-nni m le obu-ukpe esa hu: kokishia esa hu wu mmom-ozu esa ndi hu hun a nokin enya uka esa hu. Obu-ukpe esa hu wu uka esa hu.”

Isi Nke Ebuo

Ozi Jesu Si We Zi Ndi Uka Ri Efesosj

¹ “Dejenni onye-ozu hun a nokin enya uka ri Efesosj, si a,

Lee ihien onye hu gi kpakpando esa hu eka-nni e, hun e jenhunme ime obu-ukpe esa hu we gi goru mememe, a hunchanrin ke we nọ, ku: ² A maringho m ihien ile onu ri e me: ke unu don ri a gbakemle ke ke unu don ri e wetu obi ali e dingbu ihien ile. A maringho m ni onu ara ye ndi e me eje-ihien efe; ni onu e lelego ndi hu kpo enwen we ndi-ozu pu-ichen, hun a ni ele we ndi-ozu pu-ichen kaka. ³ A maringhozi m ni unu gi ufiri efan m e wetu obi e dingbu ihien ile, a narin afunfun—bu ndun e k'e gukwo nwan unu.

⁴ Kani, onwan wu ihien ri e ze m ize ebe unu ri: unu a latogu ihien-osusuo ahun unu nwe isi-ibuzo. ⁵ Nyanhan ni nwan ebe unu te ri ni onu d'a dan, unu e gbehuto, mememe ihien ndi hu unu te ri e me isi-ibuzo. Unu emen'e, a bia m d'e wepu obu-ukpe unu onodi a—mmani unu bihuto eka.

⁶ Kani, o nwegho ihien ri mma unu ri e me: ihien ndi itu Njokotia e me, hun e ze mmeme le enwen m ize, e zezikwo onu nwen ize. ⁷ Onye nwon ntin ya nu ihien Mmon-nso ri a gwa uka ri ichen-ichen! Onye hun merini ke m k'e ye iken n'o gi ri mkpuru-osisi ahun e ye ndun, hun ri Paradaisi, Ali Izu-iken Osolobue.”

Ozi Jizosi Si We Zi Ndi Uka Ri Sumena

⁸ “Nke onye-ozu hun a nokin enya uka ri Sumena, dejenni'e, si a,

Lee ihien onye hu wu Ibuo le Ikpazuun ku, onye ahun te nwunhunni kani o huzi nwan ndun: o si, ⁹ A maringho m afunfun onu ri a ta, marinzikwo ke onu mehan ogbennye (kani odafin ke unu wu nke-esi). A maringho m mkpari unu ri a narin eka ndi hun a kpo enwen we ndi Ju, bu ele we ndi Ju, kani ndi ulo-ofufe Ekwensu ke we wu! ¹⁰ Atule ni egun afunfun unu jenko d'a ta. Lee e, Ekwensu e d'a tu ndi hu ime unu ye unu-ngan keni we gi e lele unu. Unu k'a ta afunfun akp'ohin iri. Kwondon ni okukwe unu d'e ru onwun. Unu kwondon e, e ye m unu ndun—gi e tu unu ugon noko okpu-eze. ¹¹ Onye nwon ntin ya nu ihien Mmon-nso ri a gwa uka ri ichen-ichen! Onwun nke ebuo eruko onye hun merini ehụ, o ruko onye hu ehụ.”

Ozi Jesu Sị Wẹ Zi Ndị Uka Rị Pẹgamom

¹² “Nke onye-ozì hụn a nọkin ẹnya uka rị Pẹgamom, dejenn'ẹ, sị a,

Lee ihien onye hụ gi ọpia-agma ọnụnai hụ tị nko ku: ¹³ A maringhọ m ebe unu bi, ebẹhụ ukpo Ekwensu rị. Bụ unu kwondonhukwo ẹfan m. Unu a ghorini, sị nị ọnụ ekwerini ni m, ke ogen we gi gbude osheri m we gi e don ẹnya wu Antipasi, hụn we gbu ime igunrun ọnụ, ime obodo hụ Ekwensu bi.

¹⁴ Kanị, o nweghọ ihien ndị rị e ze m ize ebe unu rị: o nwonghọ ndị rị ime unu ebẹhụ hụn e sọn nkuzi Balam, hụn kuzi Balakị ihien o gi bu uke cheni unu Izrelu, me we ri ihien-oriri we gi ru mmọn, mezikwo we ghere. ¹⁵ O nwonghọzikwo ndi e sọn nkuzi ndi itu-Nikolitia. ¹⁶ Gbehuto nị nwan. Omeni unu egbehutoñi, m k'a bja ẹgwa d'e gi ọpia-agma rị m ọnụ lusun ndi hụ agha. ¹⁷ Onye nwon ntin ya nụ ihien Mmon-nsọ rị a gwa uka rị ichen-ichen! Onye hụ merini ke m jenko d'e yebey **mana** hụ zuerini. M k'e yezikwo a omuma ochan hụ we deye ẹfan ọhụn, ẹfan ọhụn hụn o me ni o nwonni onye marin n'a, wezuka onye hụ we ye ya wu omuma.”

Ozi Jizosị Sị Wẹ Zi Ndị Uka Rị Tiatira

¹⁸ “Nke onye-ozì hụn a nọkin ẹnya uka rị Tiatira, dejenn'ẹ, sị a,

Lee ihien Nwa Osolobue ku, onye ahun ẹnya a e nwun ke okun; onye ahun uku-alị a nọ ke igwe bronzu we finchanchanrin rị e gbukeni: o sị, ¹⁹ A maringhọ m ihien ile unu rị e me—ke ihien-oshuso ọnụ nwe ke okukwe ọnụ ke ọzi unu rị e jen ke ihien ile unu wetu obi alị e dingbuchanrin. A maringhọ m nị ihien unu rị e me kikenni ka ihien unu me isi ibuzo. ²⁰ Kanị, onwan wu ihien rị e ze m ize ebe unu rị: unu e ye okpoho hụ wu Jezibelu efe, okpoho hụ hụn a kpọ enwen ẹ onye-amuma, hụn gi ihien o rị a kuzi e dufie ndi-idibo m, e me we a ghere, e ri ihien-oriri we gi ru mmọn.

²¹ E yeole m'a efe n'o gbehuto, kanị o jugo n'o gbehutoke gherebehi. ²² Lee e nwan, m k'a tị a ye bedi emu; m k'e me ndi ya le we gba a ghere ta eje-afunfun—sukpan nị we gbehuto, mebehi eje-ihien ndi hụ o rị e me. ²³ M k'e gbu unu a. Uka ile k'e gi e marin nị mmẹ wu onye hụ e legha uche le obi onye owule; m k'a kuzikwo onye owule ime unu ugwo-orun furu ihien o rị e me.

²⁴ Kanị, nke ndi hoduni ime unu ndi rị Tiatira, hūn ghaleni e sọn nkuzini, hūn keleni munrun ihien ndi hụ w'a kpọ 'Oken ihien-nzuzue Ekwensu,' m sị ọnụ nị ebuyeko m ọnụ ibu ọzọ— ²⁵ ka kwonkenme ni ihien unu gi d'e ru nị a bja m.

²⁶ Onye hūn merini, hūn k'a gha e mesonme uche m d'e ru isi-njendeme, ke m k'e we ndi alị ichen-ichen che okpuru e kima,

²⁷ o k'e gi okpo-igwe kị we,

o k'e tikpochanrin we
lekẹ ite we gi ruja kpu,

²⁸ nọke ke Nedi m don ye m iken m gi a kị. M k'e yezikwo onye merini kokise utuntun hū. ²⁹ Onye nwon ntin ya nū ihien Mmon-nsọ rị a gwa uka rị ichen-ichen!”

Isi Nke Eto

Ozi Jesu Sị Wẹ Zi Ndị Uka Rị Sadisi

¹ “Nke onye-ozì hụn a nọkin ẹnya uka rị Sadisi, dejenn'ẹ, sị a,

Lee ihien onye hụ gi Mmon ẹsa Osolobue lẹ kokise ẹsa hụ ku: a maringhọ m ihien ile unu rị e me. W'e weri unu ke ndi rị ndun, kanị unu a nwunhungwo!

² Tenhin ni nwan, unu e donzi ihien hoduni, hūn hodu ekerẹ n'o nwunfu—makeni a hungwo m'a nị ọnụ ọnụ ezuni oke ẹnya Chuku m. ³ Nyanhan nị

nwan ihien we kuzi unu le ihien onu nu, unu e gi e don, gbehuto. Omeni unu etenhinni, m k'a bja noko ohin, unu amarinko ogen m'e gi banhan ebe unu ri, kaka!

⁴ Kani, o nwegho ndi buleni oda ri Sadisi hun keleni ru ekwa we unyin. We jenkō d'e yiri ekwa ochan, son m e jehunme, make ni we furu efuru. ⁵ Onye hun merini k'e son we yiri ekwa ochan. Efichanpuko m efan onye ahun ime ehuhuo nke ndun, kaka! M k'a no id'anya Nedi m le ndi mmon-ozī e kpō efan onye hu, ku e ni a maringho m onye o wu. ⁶ Onye nwon nti ya nu ihien Mmon-nso ri a gwa uka ri ichen-ichen!"

Ozi Jizosji We Zi Ndi Uka Ri Filadefia

⁷ "Nke onye-ozī hun a nokin enya uka ri Filadefia, dejenn'e, si a,

Lee ihien onye hu ri nso ku, onye hu wu ihien o si ni ya k'o wu; onye hu gi isanhan Defidi; onye hu we ghaleni a saeka a gunma uzō o gunpu mobu gunpu uzō o gunma: o si,

⁸ A maringho m ihien ile unu ri e me. Lee e, a gunpuguo ni m onu uzō, hun o me ni o nwonni onye k'a saeka gunman'a. A maringho m ni onu enwekeni iken bu unu hukwo e me ihien m ku, unu aghorini ni unu a maringho efan m.

⁹ Lee e! M k'e wehe ndi uno-ofufe Ekwensu hu we si n'o wu Ulo-ofufe ndi Ju, ndi ahun a kpō enwen we ndi Ju bu ntu ro, ele we ndi Ju, a bja we uku unu d'a kpōni unu isi ali, keni we hun uzō marin ni ihien unu suo m. ¹⁰ Make ni unu e wetuguo obi ali dingbuchanrin ihien ile ke m don gwa unu, aniko m afunfun hun lalani we jenkō d'e gi lele ndi ile ri ime uwa ru unu ehū. ¹¹ M lala egwa, kwonkenme ni ihien unu gi, amangbe w'a narin onu okpu eze we k'e gi tu unu ugon. ¹² Onye owule merini ke m k'e gi henrin iden* ime Ulo-nso Osolobue m, o ghakozī ebēhu pu, kaka! M k'e de efan Osolobue m le efan Jerusalem ohun hu ye e ehū. Jerusalem ohun hu wu obodo-uku Osolobue m. Ya wu Jerusalem k'a gha enu-igwee le eka Osolobue m hidan; m k'e dezikwo efan ohun m ye onye ahun ehū ¹³ Onye nwon nti ya nu ihien Mmon-nso ri a gwa uka ri ichen-ichen!"

Ozi Jesu Si We Zi Ndi Uka Ri Laodishia

¹⁴ "Nke onye-ozī hun a nokin enya uka ri Laodishia, dejenn'e, si a,

Lee ihien onye hu wu 'Isēē' hun oku Osolobue gha a bun ku—onye ahun wu Osheri we gi e don enya; Osheri ahun wu onye ezioku; Onye hu ihien ile Osolobue ke gha eka bja: o si, ¹⁵ A maringho m ihien ile unu ri e me: unu anuni okun, unu ajuni oyi. K'o ri m, unu a nu okun mobu ju oyi! ¹⁶ Ebe o me nwan ni unu me nan: unu anuni okun, unu ajuni oyi, m'e d'a gha onu m jupu unu!

¹⁷ Unu ri a si, 'M wu odafin, a baole m uba, o nwonzini ihien a ko ni m.' Kani, unu a marin n'o nwonni ke o han unu kaka, ni onu e ruguo ihien a gba enya-mirin, ni ogbenye ke onu wu, ni onu wu enya-mpin, ni unu gba oto! ¹⁸ M ri nwan a dun unu odun: nonnarin ni m goru we gwaleni, hun we gi okun dunchanpu unyin ile rin'a, keni unu hun uzō wuru idafin; unu e nonnarinzī m ekwa ochan yiri, gi e kpume oto unu hun e me ifenren, amangbe w'a hun a; nonnarinzikwo ni m ogun-enya tuye enya, keni unu leghama uzō.

¹⁹ Ndi m nwe ihien-osusuo we ke m'a jugbo, uwē ke m'e ye afunfun keni we nwonrin uche. Wepuhakwo ni nwan obi, unu e bihuto eka. ²⁰ Gon ni nti! M turu nwan onumuzo, a du eka, onye nu olu m gunfu uzō, a banhan m d'e kunrun e, e son m'e ri, o son m ri. ²¹ M k'e ye onye merini onodi n'o son m nodi

* Isi Nke Eto:12 Pila

elu ukpo-eze m, nọkẹ kẹ mmẹ nwẹn dọn m̄eri, sọn Nẹdi m nọdị elu ukpo-eze ẹ. ²² Onyẹ nwọn ntịn ya nụ ihien Mmọn-nso rị a gwa ụka rị ichen-ichen!”

Isi Nke Eno

Kẹ W'e Fee Osolobue Ime Elu-igwee

¹ Onwan e meguu, m nọ lee ẹnya, hụn ọnumuzọ wẹ gunpu elu-igwee. Olu hụ gwa m oku mbu hụn nọ kẹ oken opi nọ si m, “Bia enu ebeni, ni m ghoṣi i ihien jenko d'e meni ihien ndini meguu.” ² Ozigbo, m nọ rị ime-mmọn. M nọ hụn ukpo-eze ime enu-igwee ebẹhụ, hūnzị onyẹ ohu nọdị alị elu ẹ! ³ Onyẹ hūn nọdị alị ebẹhụ hụ e gbuke kẹ omuma w'a cho acho w'a kpo jasper le hūn w'a kpo kaneliani. Ekọn-le-ogugu hūn e nwun kẹ omuma w'a cho acho wu ẹmaradi fihunmẹ ukpo-eze hụ ohi-ohi. ⁴ Ukpo eno-kwasị-ogun fihunmẹ ukpo-eze hụ ohi-ohi. Ndị-isi eno-kwasị-ogun nọdisonmẹ ukpo ndi hụ. Wẹ ile yisonmẹ ẹwuru ochan, kpusonmẹ okpu-eze goru.

⁵ Amuma hụ a gha ukpo-eze hụ e bepaha; uzun mirin rị e deni le akpabo huzi a gha ukpo-eze hụ a hanpuha. Ukpẹ ẹsa rị ihun ukpo hụ e nwun—ukpẹ ẹsanị wu Mmọn ẹsa Osolobue.

⁶ Ihien rike ohimin wẹ gi ughegbe memẹ rị ihun ukpo hụ; o behu nwanran-nwanran, e nwun zai.

Ihien eno rị ndun ẹnya junsomẹ ihun le azun nọhunmezikwo ukpo-eze hụ: ⁷ nke ibuzo rị kẹ ẹworo; nke ebuzo rị kẹ oken-efin; ihun nke eto rị kẹ ihun ihian; nke eno rị kẹ ugon rị e feni. ⁸ Ihien eno ndini rị ndun nwesonmẹ nku isin-isin. Ẹnya jun wẹ uzọ ile—kẹ ime wẹ kẹ azun wẹ. W'a ra bubehi ebụ—kẹ uhinhin kẹ efinnai—ihien wẹ a busonmẹ wu,

“Nso, nso, nso—kẹ
Osolobue hūn wu Di-nwonn-enyi rị!

Osolobue hūn nwọn iken ile—

Onyẹ hūn rị mbu,
hūn rị kikenni,
hūn lalani.”

⁹ Ogen owule, ihien eno hụ rị ndun gihu yegu onyẹ hụ rị ndun jenrin ejen hūn nọdị anị ukpo hụ ogho le mgbaye le ekele ẹnina, ¹⁰ ndi-isi eno-kwasị-ogun ahun a dan alị ihun Onyẹ hụ nọdị alị elu ukpo-eze ahun, Onyẹ rị ndun jenrin ejen, fe ẹ, taha okpu-eze wẹ ye alị ihun ukpo hụ, a si,

¹¹ “Chuku-Nna ẹnyi!

Y'e furughọ onyẹ wẹ a ja mma—
y'e furughọ ni w'e ku ẹ ni
oghọ le mgbaye le iken
wu nke i.

Makeni, iyu ke ihien ile.

Makeni y'a choghọ,
i nọ mẹ wẹ rị;
makeni y'a choghọ,
i nọ ke wẹ.”

Isi Nke Isen

Nwa-ebulu Osolobue Hu Sọ Ru Ogo Ihien Ie

¹ M nọ hūn ẹhuhọ wẹ fifima ẹka-nni onyẹ hū nọdị anị enu ukpo-eze hū. Wẹ dejun ẹhuhọ hū ihien, kẹ ime ẹ kẹ azun a, gi eriri ẹsa kenmẹ ẹ. ² M nọ hūnzị mmọn-ozị ohu kin-akwanran k'o gi oken olu e yi oro, a si, “Onyẹ furu hūn k'a

topu eriri ndi hu, fifipu ekukwo hu?" ³ Kani, o nwonna onye owule ri elu-igwee mobu enu-uwa mobu okpuru-uwa hun saeka fifipu ehuhuo hu mobu lee enya ime e. ⁴ M no kwanma ekwa oda-oda, makeni o nwonna onye we hun furuni, hun k'a fifipu ehuhuo hu mobu lee enya ime e. ⁵ Ya ke onye ohu ime ndi-isi hu no si m, "Akwanzile! Lee e, Eworo ebou Juda, Mkpogun Defidi, e meriguo—o k'a saeka tofu eriri esa ndi hu, fifipu ekukwo hu."

⁶ Ya m no hun Nwa-ebulu hun noka si we te gbu e egbu k'o turu egbata ukpo-eze hu le ihien eno hu ri ndun le ndi-isi eno-kwasi-ogun hu hun we ile fihunme ya wu ukpo-eze. Nwa-ebuluni nwon mpin esa le enya esa—hun wu Mmon esa Osolobue, hun Osolobue zijen elu-uwa ile. ⁷ Nwa-ebulu hu no jen d'e weri ehuhuo hu we fifima, hun ri eka-nni onye hun nodi enu ukpo-eze hu. ⁸ Ogen o gi weriguu ehuhuo hu, ihien eno hu ri ndun le ndi-isi eno-kwasi-ogun hu no dan ali ihun Nwa-ebulu hu; onye owule ime we gi ubo le aferu nsensi we gi goru mema hun nsensi jun ime e. Nsensini wu ekpere ndi nke Osolobue. ⁹ Ya we no bu ebuhun, si,
"Iyuru

hun k'e weri ehuhuo hu,
hun k'a topu eriri ndi hu
we gi kenme e;

makeni we gbu i,

i no gi edeke i

gbapuhani Osolobue ihian
ime ebou owule,
ime asusu owule,
ime ali owule
le ime ndi owule.

¹⁰ Y'e meguo we wuru

ali-eze le ndi nchu-ejan
ebe Osolobue enyi ri;

we k'a ki elu-uwa."

¹¹ E lezi m enya, m no nu olu ndi mmon-ozu bu oda hun fihunme ukpo hu ohi-ohi le ihien ndi hu ri ndun le ndi-isi hu. Ndi mmon-ozini e bukenmeko oda, we ri nnu-uku ole-le-ole le ijeri ole-le-ole. ¹² We hu e gi oken olu a bu ebuhun, a si,
"Nwa-ebulu hu we gbu

e furugho hun w'e tuchan,

ni iken le aku-le-uba

le amamihien le akwanran

le mgbaye le ogho le ojija-mma

wu nke e!"

¹³ M no nuzi ke ihien ile we ke eke ri a bu ebuhun—ke hun ri enu-igwee ke hun ri elu-uwa ke hun ri okpuru uwa ke hun ri ime ohimin. Ihien we ri a bu wu:

"Ojija-mma le mgbaye

le ogho le okiki

ya wusonme nke onye hu

hun nodi ani elu ukpo-eze—

le Nwa-ebulu hu—

jenrin ejen!"

¹⁴ Ihien eno hu ri ndun no si, "Ise!" Ndi-isi hu no dan ali, fe Nwa-ebulu hu.

Isi Nke Isin

Nwa-ebulu Hu A Topu Eriri Ndi Hu

Eriri Nke Ibuṣo

¹ Ya m nọ hụn kẹ Nwa-ebulu hụ toṣu eriri ohu ime eriri ẹsa ahun wẹ gi kẹnmẹ ẹhuhuo hụ, m nọ nū kẹ ohu ime ihien ẹnọ hụ rị ndun gi oken olu hankenmẹ kẹ akpabo, si, “Bia!”

² M nọ lee ẹnya, e lee ẹshin ochan! Onyẹ rị e nyinn'ẹ gi ụtaa. Wẹ nọ ye ẹ okpu-eze, ọ nọ nyinrin ẹshin ẹ pu d'e merisonmẹ agha.

Eriri Nke Ebuo

³ Ogen Nwa-ebulu gi toṣu eriri hun mẹ wẹ ebuo, m nọ nū kẹ hun mẹ ebuo ime ihien ẹnọ hụ rị ndun si, “Bia!” ⁴ Ya ẹshin ozo nọ fuha. Onwan e nwun ufi-ufie. Wẹ nọ ye onyẹ rị e nyinn'ẹ iken n'o wepu udon elu-ụwa, keni ihian gbume ibe wẹ. Wẹ nozi wẹ opia-agma hi-ogbe ye ẹ.

Eriri Nke Eto

⁵ Ogen Nwa-ebulu hụ gi toṣu eriri hun mẹ wẹ eto, m nọ nū kẹ nke eto ime ihien ndi hụ rị ndun si, “Bia!” M nọ lee ẹnya, e lee ẹshin ogi! Onyẹ rị e nyinn'ẹ gi ihien wẹ gi a ma ihien. ⁶ M nọ nū ihien noke olu rị e ku oku k'o gha etintinnai ihien ẹnọ hụ rị ndun hanpuha, a si, “Oka jenko d'a kogbu enwen ẹ: mkpu oka-witi ẹnọ k'a wude egbo-orun akpu-uhuhin! Mkpu oka-bali mmakalaka mmebuṣo k'a wude egbo-orun akp'ohin! Ka e wiwikwole ofungbon-olivu le manya!”

Eriri Nke Enọ

⁷ Ogen Nwa-ebulu hụ gi toṣu eriri nke enọ, m nọ nū olu hun mẹ wẹ enọ ime ihien ndi hụ rị ndun, k'o si, “Bia!” ⁸ E lee m ẹnya, e lee ẹshin e nwun ehuhuo-ndun, ehuhuo-ndun, kanji ọ hụ e nwun nanhin! Efan onyẹ rị e nyin n'ẹ wu Onwun; Ali-mmom sonko a. Wẹ nọ kebe ụwa ụzo enọ, ye wẹ iken igi opia-agma le unwun le emu le eje-anu ndi rị elu ụwa gbupu ụzo ohu rin'a.

Eriri Nke Isen

⁹ Ogen Nwa-ebulu hụ gi toṣu eriri nke isen, m nọ lee ẹnya okpuru ukpo nchu-ẹjan, m nọ hun umẹ-ndun ndi hun wẹ gbu make oku Osolobue le eri wẹ shian Jizosi. ¹⁰ Wẹ nọ weshi olu wẹ enu, e yi, “Euu Di-nwonni-enyi, Onyẹ hun ihien ile rị ẹka a, onyẹ rị nsọ, onyẹ ezioku! Nani kẹ y'e biehan d'e kin ndi rị enu-ụwa ikpe, gbugwari wẹ kẹ wẹ don gbu enyi?” ¹¹ Ya wẹ nọ ye onyẹ-onyẹ ime wẹ ewuru ochan tueni, si wẹ zuzi iken ẹkerẹ ni umunẹ wẹ le ndi-idibo ibe wẹ zuguu onu, ndi ahun ihian k'e gbu kẹ wẹ don gbu wẹ.

Eriri nke Isin

¹² Ogen Nwa-ebulu hụ gi toṣu eriri nke isin, ali nọ mahihie oda-oda, anwun nọ gimẹ ngi kẹ ẹkwa-ogi, ifon hun shiaguni nọ nwunhuto, nwunmẹ edeke-edeke. ¹³ Kokishia nọ gha elu-igwere danyesonmẹ ani—noke ebe oken ufere nọ nutusonmẹ ogbe figi chanleni. ¹⁴ Igwere nọ fori noke ebe wẹ nọ fifima ehuhuo, wepu. Wẹ nọ wepu ugu ile le ali ile mirin nohunmẹ onodi wẹ. ¹⁵ Ya ndi-nze ụwa le ndi uku le ndi-ndu-agma uku, le ndi idafin, le ndi ile wẹ gi oku wẹ e don le ndi ozo ile—kẹ igbon kẹ ndi nwẹ enwen wẹ—nọ shisonmẹ ime okoro le ebe omuma risonmẹ elu ugu d'a wari, ¹⁶ a si ugu le omuma ndi hụ, “Dodo ni, dankwasị ni enyi! Ni unu zuemẹ enyi make Onyẹ hun nodi elu ukpoeze hụ gha e legha enyi; make omuma Nwa-ebulu hụ ghazikwo e kunrun enyi—¹⁷ make ni oken uhuhin wẹ gi a kpọ omuma a biaguo! Onyẹ wu nwan onyẹ ahun jenko d'a sa ẹka wuzo!”

Isi Nke Eṣa

Madu Nnu Ogun-mmesato Hu

¹ Onwan e meguu, m no hun mmon-ozì eno ke we turusonme ebamin eno uwa. We turusonme ebeku e gbondon ufere eno hun e fe ime uwa, amangbe ufere e fezi uwa mobu ohimin mobu osisi owule. ² Ya m no hun mmon-ozì ozo k'o gha azuun owuwa-enya-anwun puha, shiko elu; o gi ihien Osolobue ri ndun gi e ye ahima. O no gi oken olu gwa mmon-ozì eno hu we ye iken ni we gi wiwi uwa le ohimin oku, ³ si we, "Ekewiwile ni uwa mobu ohimin mobu osisi owule; cheri ni ni enyi yegu ndi idibo Osolobue enyi ahima ezimezi-ihun we." ⁴ M no nwan nu madu ole we ye ahima ahun. Madu nnu ogun-mmesato ke we ye ahima hu ime ikpun-ulo ile ri Izrelu:

⁵ nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Juda;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Rubeni;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Gad;
⁶ nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Asha;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Naf'tali;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Manase;
⁷ nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Simionu;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Livai;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Isaka;
⁸ nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Zebulun;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Josefù;
 nnu iri-kwasì-ogun wu ndi ikpun-ulo Benjamini.

Igunrun Ihian Gha Ali Ile Ri Ichèn-ichèn Pùha

⁹ Onwan e meguu, m no lee enya, hun igunrun hi-ogbe, hun o me ni o nwonni onye saeka gun we. We gha ali ile, ebun ile, ndi ile, le asusu ile puha. Igunrunni turu ihun ukpo-eze hu le ihun Nwa-ebulu hu. We yisonme ewuru ochan tueru anì. Onye-onye ime we gisonme iguru eka. ¹⁰ We hu e gi oken olu e yi oro, a si,

"Nzuofuha gha eka Chuku enyi
 hun nodi enu ukpo-eze
 le Nwa-ebulu hu a bia"

¹¹ Ndi mmon-ozì ile turusonme ebeku, fihunme ukpo hu le ndi-isi hu le ihien eno hu ri ndun; we no dan ali ihun ukpo hu, ke isi ali, fe Osolobue, ¹² a bu ebuni:
 "Isee!

Ija-mma le ogho
 le amamihien le ekele
 le mgbaye le iken le akwanran
 wu nke Chuku enyi
 jennin ejen! Isee!"

¹³ Ya onye ohu ime ndi-isi hu no si m, "Elee ndi wu ndini yi ekwa ochan tueru ali? Elebe ke we gha bia?" ¹⁴ M no si a, "Di-okpa, iyu marin ndi we wu." Ya o no si m, "Ndin wu ndi hun gha oken ukpokpo hu puha. E giguwe we edeke Nwa-ebulu hu su ewuru we, ewuru we e henninsonme nke ochan. ¹⁵ Ya hain we gi nwan ri ihun ukpo Osolobue e fe e uhinin le efinnai ime Ulo-nsò a. Osolobue, Onye hun nodi anì elu ukpo-eze, k'a noyeni we, chedon we. ¹⁶ Egun ihien-oriri le ihien-orira agunkozi we. Anwun mobu ihien owule a hun okun

amakozi we. ¹⁷ Makeṅi Nwa-ebulu hu hun ri etintinna^{*} ebehu ukpo hu ri k'a wuru onye-ndu we; o k'e du we noke onye e du anu, shi isi-mirin ndi hu mirin e ye ndun gha a bia. Chuku jenk'o d'e finchanpu enya mirin owule ri we enya."

Isi Nke Ɛsaṭo

Eriri Nke Ɛsa Hu Le Opi Esa

¹ Ogen Nwa-ebulu hu gi topu eriri nke esa, elu-igwee ile no me juu ihien noke nkirishi mgbahunme okuloku ohu. ² Ya m no hun ndi mmṅon-ozu esa hu hun e turu ihun Osolobue. We no ye we opi esa. ³ Mmṅon-ozu ozo, hun gi mkpu goru w'a kpo Sensa we gi a dunni Osolobue nsensi okun, no bia d'e turu ihun ukpo nchu-ejan hu. We no kpoye e nsensi oda-oda, n'o gi ya le ekpere ndi-nso ile e me chu ejan elu ukpo nchu-ejan hu we gi goru mema hun ri ihun ukpo-eze hu. ⁴ Enwunruṅ nsensi hu ri a dunni le ekpere ndi-nso hu no gha aka mmṅon-ozu hu a loshi elu ihun Osolobue. ⁵ Ya mmṅon-ozu hu no weri Sensa hu we gi a dun nsensi okun, gi okun ri ukpo nchu-ejan hu hujun e, tu a ye enu-ṅwa. Ya ke apabo no han, mirin e den, amuma e be, ali a mahihie.

Opi Eno Ibuzo

⁶ Ebehu ke ndi mmṅon-ozu esa hu gi opi esa no kwademe ni we gbu opi we.

Opi Ibuzo

⁷ Mmṅon-ozu nke ibuzo no gbu opi e, ekwan-igwee le okun we gwogbama ya le edeke no puha. We no ma we ye ime ṅwa, o no dunpu uzọ ohu okun, nato uzọ ebuo; ime osisi ile, o dunpuzi uzọ ohu, o hodu uzọ ebuo; o dunpuchanrinzi efifia-ndun ile.

Opi Nke Ebuo

⁸ Mmṅon-ozu nke ebuo no gbu opi e, we no tu ihien noke eregede ugu ri a nwun okun ye ime ohimin—azuun ohu no henrin edeke, o hodu azuun ebuo. ⁹ Uzọ ohu ime ihien ndi ri ndun ri ime ohimin no nwunhun, o hodu uzọ ebuo. Ime ugbo-mirin ile, uzọ ohu no tikpofu, o hodu uzọ ebuo.

Opi Nke Eto

¹⁰ Mmṅon-ozu nke eto no gbu opi e: kokise ohu hi-ogbe ri e nwun okun leke owa no gha igwere dan. Ime iyi ile ri ṅwa, o danye uzọ ohu nato uzọ ebuo—uwe le isi-mirin ri ichen-ichen k'o danye. ¹¹ Efan kokise hu wu "Elumilu." Ime mirin ile rinj, uzọ ohu no lume ilu, o hodu uzọ ebuo. Ndi bu oda no nwunhun, makeṅi mirin hu ri e lu ilu.

Opi Nke Eno

¹² Mmṅon-ozu nke eno e gbu opi e, ihien no fian enya-anwun azuun ohu, fianzikwo ifon le kokise azuun ohu-ohu, latosonme we azuun ebuo-ebu. Ukpwe we no belu: we kebe ke we e nwunhan mbu uzọ eto, enwunkarizini we uzọ ebuo. Anwun amuchanrinzini ke uhuohin han k'o don a mu mbu; ifon etibiehanzini k'o don e ti mbu. We kebe uhuohin uzọ eto, anwun amukarizini uzọ ebuo—erirazikwo ke ifon me uhinhin. ¹³ M no lee enya enu, hun ugon ohu k'o feko ime elu, yiko, "Nsongbu! Nsongbu! Oken nsongbu jenk'o d'a rinj ndi ile bi elu-ṅwa ogen ndi mmṅon-ozu eto hu k'e gi nwan gbusonme opi eto hun hoduni!"

Isi Nke Iteneji

Opi Eto Hoduni Le Eje-mgbugbu Ahun

* Isi Nke Ɛsa:17 Lee 5.6

¹ **Mmọ**_n-ozị **nke isen** e gbu opi ẹ, m nọ hụn kokisẹ ohu hụn gha elu-igwee danye ụwa. Wẹ nọ ye ẹ isanhan oken-mgbugbu hụ migbu enwen ẹ.

² O nọ gunpụ eje-mgbugbu hụ migbu enwen ẹ, enwunrun nọ gha ebẹhụ loppuhama ke enwunrun oken okun wẹ gi a dunchanpụ unyin rị goru. Enya-anwun lẹ ufere nọ gba ishi make ufiri enwunrun okun hụ gha ebẹhụ a lofuha.

³ Ya igurube nọ gha ime enwunrun hụ puhama, berisonme enu-ụwa. Wẹ nọ ye wẹ iken, udi iken hụ akpị rị elu-ụwa nwẹ. ⁴ Wẹ nọ sị wẹ egbulẹ ẹfifia rị enu-ụwa mọbụ ihien ọwulẹ e nwun ehuhụ-ndun ehuhụ-ndun rị e sue ime ugbo mọbụ ime ofia mọbụ osisi ọwulẹ, ka wẹ ru ndi hụ nwonleni ahima Osolobue ezimezi-ihun wẹ ehụ, uwẹ sọ. ⁵ Wẹ nọ ye igurube ndi hụ efe nị wẹ ye ndi hụ ezigbo afunfun, ọrogbo ifon isen—kani aninị wẹ wẹ gbu ndi hụ. Ufu wẹ nọke ebe akpị nọ gba ihian. ⁶ Ogen ihienni e gi mẹ, ihian k'a cho onwun, ahunko wẹ onwun; wẹ jenkọ d'a chokenme nị wẹ nwun, kani, onwun k'a gba nị wẹ ọsọ.

⁷ Igurube ndi hụ rị ke eshin wẹ kwademeguu wẹ k'e gi jen agha. Ihien nọ ke okpu-eze goru risomme wẹ isi. Ihun wẹ nọ ke nke ihian. ⁸ Ehenren wẹ sue ke ntutu ikpoho. Eze rị wẹ onu nọ ke nke eworo. ⁹ Okpuku rị wẹ ehụ rị ke igwe onye-agma gi e gbondonobi; nku wẹ hụ a zun uzun ke ebe eshin dokpunko ugbo-agma bu oda gbabanko ogbo agha. ¹⁰ Wẹ nweonme odundun. Edide w'a gba ihian risomme wẹ odundun—o nọ ke edide akpị. Odundun wẹ ke iken wẹ gi e ye ihian afunfun ọrogbo ifon isen rị.

¹¹ Eze a kị igurube ndinị wẹ wu mmọn-ozị oken-mgbugbu hụ migbu enwen ẹ. Ndi Hibru a kpọ mmọn-ozini Abadonu; ndi Griki a kpọ a Apolionu: *efan ebuoni wu* “Onye-ntikpọ.”

¹² Nsongbu nke ibuzọ a ghafeguo, ebuo lalazi.

E Gbupu Wẹ Uzọ Ohu Imẹ Ndi Rị Elu-ụwa Lato Uzọ Ebuo

¹³ **Mmọ**_n-ozị **nke isin** nọ gbu opi ẹ, m nọ nụ ke olu gha mpin eno rị ntin eno ukpo nchụ-ejan goru hụ rị ihun Osolobue a hanpuha. ¹⁴ Olu hụ nọ sị mmọn-ozị nke isin hụn gi opi, “Tọpụ mmọn-ozị eno hụ wẹ kenmeto oken iyi Yufretisi!”

¹⁵ Ya wẹ nọ nwan topu mmọn-ozị eno hụ, hụn wẹ kwademeguu, kenme wẹ to, e che ogenni, uhuhinini, ifonni e ahuan; wẹ nọ nwan topu wẹ keni wẹ gbupu uzọ ohu ime ihian ile rị elu-ụwa, gbuhodu uzọ ebuo. ¹⁶ Ndi-agma hụn nyiko eshin nọ puha, wẹ wu ijeri-ohun ogun-iri (ya wu nnu-iri, nnu-iri uzọ nnu isen-kwasị-ogun-isin). A nughọ m ole wẹ rị.

¹⁷ Lee ke m don hụn eshin ndi hụ ime ohun m: ndi rị e nyin ni wẹ yisonme ihien igwe wẹ gi e gbondonobi wẹ. Ihien igwe ndinị e nwun ufie-ufie leke okun, enwunrun-enwunrun leke Safe, lezi unwanran-unwanran leke nsin-enya-anwun wu sofo. Isi eshin ndi hụ rị ke nke eworo. Okun lẹ enwunrun lẹ nsin-enya-anwun wu sofo ghazi wẹ onu a puha. ¹⁸ Wẹ nọ gi eje-ihien eto ndi hụ rị a gha eshin ndi hụ onu a fuha—ya wu okun lẹ enwunrun lẹ nsin-enya-anwun wu sofo—gbufu uzọ ohu ime ihian ile rị elu-ụwa, gbuhodu uzọ ebuo, ¹⁹ makeni onu eshin ndi ahun lẹ odundun wẹ ke iken eshin ndi hụ risomme. Odundun wẹ nsonme ke agwo, nwonsomme isi ke agwo. Isi ndi hụ risomme wẹ odundun ke wẹ gi a ru ihian ehụ. ²⁰ Ndi hụ hodụ elu ụwa—ndi hụ eje-ihien ndinị gbuleni—egbehutonobi mēbehi eje-ihien wẹ rị e mē; alatoni wẹ ife eje-mmọn lẹ ifesonme mmọn wẹ gi ẹka mēme—ke nke goru ke nke ona wu siva ke nke igwe bronzo ke nke omuma ke hūn wẹ gi osisi pin—mmọn ghaleni e ri-eka e legha uzọ mọbụ a nū ihien mọbụ e jen ijen! ²¹ Egbehutozikwọn wẹ mēbehi njo ndinị wẹ e mē: igbu-ochu, irua-mmọn, ibu-nshi lẹ igi iken eje-mmọn a run, ughere, izu-ohin.

Isi Nke Iri

Mmọn ozi Hụ Gi Ẹhụhụọ Wẹ Fifiṣu

¹ Ya m nọ hụn mmọn-ozị ọzọ kin-akwanran k'ọ gha elu-igwee hidanla. Orukpu fuhunmẹ ẹ; ẹkọn-ẹ-ogugu rị ibe isi ẹ, ya nwen rị a okpuru; ihun ẹ nọ ke ẹnya-anwun. Ụkụ a rị ke polu ẹbuọ wẹ gi ọkun memẹ*.² O gi ẹhụhụọ mẹ ẹkẹrẹ wẹ fifiṣu ẹka a. O nọ bu ụkụ ẹka-nni ẹ che elu ohimin, bu ụkụ ẹka-ekpen ẹ tọ akpakali.³ O nọ gi ọkọn olu, hụn nọ ke nke ẹworo rị e demni, yi oro. Ogen o gi yi oro, akpabọ ẹsa ahun nọ han.⁴ Ogen akpabọ ẹsa ahun gi hanguu, m te cho ni m demẹ, kanị a nụ m olu gha elu-igwee si, “Zuemẹ ihien akpabọ ẹsa hụ ku, edetule ẹ!”

⁵ Ya mmọn-ozị hụ m hụn k'o turu elu ohimin ẹ akpakali nọ weshi ẹka-nni ẹ enu zime enu-igwee,⁶ kun ẹfan Onye hụ rị ndun jẹnrin ejen, hụn ke elu-igwee ẹ ihien ile rin'a, ụwa ẹ ihien ile rin'a ẹ ohimin ẹ ihien ile rin'a, si, “Ebiekozi wẹ, kaka!”⁷ Kama, hụn mmọn-ozị **nke** ẹsa gihụ gbu opi ẹ, ihien ahun mini Osolobue kwademẹ e mezuchanrin k'o don gwa ndi idibo ẹ ndi-amuma.”

⁸ Ya olu hụ gha elu-igwee gwa m oku nọ sizi m, “Jen d'e weri ẹhụhụọ hụ fifiṣuni hụn rị ẹka mmọn-ozị hụ ụkụ a ohu rị elu ohimin, ụkụ a ohu hụ akpakali.”⁹ Ya m nọ jen d'e kunrun mmọn-ozị hụ, si a ye m ẹhụhụọ hụ mẹ ẹkẹrẹ. O nọ si m, “Weri ẹ ri. O k'a suo i usuo onu noke mirin-ewun, kanị, o k'e lu i ilu ẹfọ.”¹⁰ Ya m nọ narin mmọn-ozị hụ ẹhụhụọ hụ mẹ ẹkẹrẹ ri, o nọ suo m usuo onu noke mirin-ewun, kanị, ogen m gi riguu a, ẹfọ nọ lumẹ m ilu.¹¹ Ya wẹ nozi si m, “Ik'e buzi amuma banyeni ndi bu ọda, anị bu ọda, ndi asusu ichen-ichen bu ọda ẹ ndi-nze bu ọda.”

Isi Nke Mmanai

Ndi Osheri Ebuo Hụ

¹ Ya wẹ nọ ye m mkpinsi wẹ gi a ma ihien. Mkpinsi hụ nọ ke okpo. Wẹ nọ si m, “Bia d'a ma Unọ-nso Osolobue ẹ ukpo nchụ-ẹjan, y'a gunzikwo ndi hụn rị ebẹhụ e fe ofufe.”² Ka amale ihun-ezi Ulo-nso, hapu ohun—makeni e wegwo w'a ye ndi alị ndi ọzọ rị ichen-ichen. Wẹ k'a zo obodo nso hụ ụkụ ọrogbo ifon ẹbuọ kwasi ogunna.”

³ “M k'e ye ndi-osheri m ẹbuọ iken bu-amuma, ku oku-Chuku, ọrogbo akpu-uhuhin ogun eto kwasi nnu eto (ogun mmeto kwasi nnu-uku), wẹ k'e yisonmẹ ẹkwa ahio.”⁴ Ndi osheri wu osisi olivu ẹbuọ ẹ obu-ukpe ẹbuọ hụ rị ihun Onye-nwon-ụwa-ile.⁵ Omeni ihian cho n'o mẹ wẹ ihien owule, ọkun a gha wẹ onu puha, dungbu ndi inenren wẹ ahun cho ni wẹ mẹ wẹ ihien; erira ke onye owule cho n'o mẹ wẹ ihien owule k'a don nwun.⁶ Wẹ nwon iken wẹ gi a kpokin enu-igwere amangbe mirin e zue ogen hụ ile wẹ gi e bu amuma, e ku oku Chuku. Wẹ nwonzikwo iken wẹ gi e m mirin e henrin edeke—ke mirin rị iyi ke hūn rị ohimin, wẹ nwonzikwo iken wẹ e gi m ụdi eje-nsongbu ẹ afunfun owule biani ụwa ogen owule wẹ cho.

⁷ Wẹ shiaguu eri wẹ, eje-anu hụ hūn k'a gha eje-mgbu hụ migbu enwen ẹ puha k'a luson wẹ agha, meri wẹ, gbu wẹ.⁸ Ozun wẹ k'a rị ụzọ ụwaya kanị rị obodo uku hụ wẹ gi ẹnya ime mmọn a kpọ Sodomu ẹ Ijiptu, obodo ohu hụ wẹ nọ kpogbu Di-nwonni-wẹ.⁹ Ọrogbo akp'ohin eto ẹ mkipiki, ndi rị ichen-ichen ẹ ndi ebọn ẹ asusu ẹ alị risonmẹ elu ụwa k'a gba ozun wẹ ilee; aniko wẹ onye owule lị wẹ.¹⁰ Ndi bi ụwa k'a rị a ghogho ni madu ẹbuọ hụ a nwunhūn, e mẹ

* **Isi Nke Iri:1** pila ẹbuọ wẹ gi ọkun memẹ

mmemme, e yetari ibe we ihien—makeni ndi-amuma ebuoni te bu afunfun toni ndi ile ri elu-ua.

¹¹ Kanj, ogen o gi mefu akp'ohin eto le mkpikpi, ufere hun e ye ndun no gha ebe Osolobue ri bia, banye ime we, we no turu oto—oken egun no bia ndi hunj we. ¹² Ya we no nu oken olu gha elu-igwee si we, "Bia ni elu ebeni!" Ya we no gi orukpu shi enu-igwee, id'anya ndi-inenren we ri e lee we ile. ¹³ Ozigbo, ali no mahihie oda-oda, azuun ohu ime obodo hu no tikpo, o hodu azuun itenei. Ali hu mahihieni gbu madu ogun-iri kwasị nnu-mmesa (madu nnu-uku esa). Egun no tukemne ndi hoduni, we no kweri ni Osolobue hun ri elu-igwee e hike ogbe.

¹⁴ Nsongbu nke ebuo a ghafegu, lee e, nke eto lala egwa.

Opi Nke Esa

¹⁵ Ya mmom-ozu nke esa no gbu opi e, m no nu oken olu risomne elu-igwee, a si,

"Ali-eze uwa a wuruole nke Di-nwomni-enyi
le nke Kraisti a hun o tume;
o k'a ki jenrin ejen!"

¹⁶ Ya ke ndi-isi eno kwasị ogun hu hun nodisomne ukpo we ihun Osolobue no dan anj, keni Osolobue isi-ali, fe e, ¹⁷ a bu ebuni:
"Enyi ri e ye i ekele,

Chuku Nna,
hun nwon iken o gi e me ihien ile,
onye hun ri kiken ni, hun rizikwo mbu.
Makeni y'e gigu o iken i hi-ogbe kima.

¹⁸ Ndi ali ile e te bughu olulu;
kanj iwe-le-onuma i
a bjaole nwan.

Ogen y'e gi kin ndi nwunni ikpe
e ruguo.

Ogen hun y'e gi ku ndi-idibo i ugwo,
e ruguo nwan—
ndi idibo i ndi-amuma—

uwe le ndi-nso
le ndi a tu egun i—
ke ndi uku ke ndi nta.

Ogen y'e gi tikpo ndi hun e tikpo uwa
e ruguozi!"

¹⁹ Ya we no gunpu Ulo-nso ime enu-igwee, we no hun Ekpeti-nkwerigbama Osolobue ime ebegu. Amuma elu-igwee no besomne, mirin no densomne, akpabo no hansomne; ali no mahihie, ekwan igwere no dan oda-oda.

Isi Nke Mmèbùọ

Okpoho Hu Le Dragonu

¹ Ya ke oken ahunlele pu-ichen no puha elu-igwee: okpoho yi enya-anwun ke ewuru no fuha; ifon ri a okpuru uku, okpu-eze kokise mmèbùọ ri ri a isi. ² O ri ime. O hu a kwan ekwan makeni ime ri e me e. O hu a turu a oda-oda makeni omumu e ruguo a.

³ Ahunlele ozọ no mezi ime enu-igwee: eje-anu hi-ogbe w'a kpọ dragon' a puha; Dragonunị e hike ogbe; o nwun ufie-ufie. Isi esa le mpin iri k'o nwe. Okpu-eze ohu-ohu, risomne e isi esa ndi hu. ⁴ Odundun a no zari uzọ ohu ime

kokisè rị elu-igwere, tū wẹ ye anị—ọ hōdụ ụzọ ebụọ. Dragonụ hụ nọ turu ihun okpoho hụ rị a chọ n'ọ mụ nwa, keni ọ ripụ nwa a hụn o gihụ mụpụha a.

⁵ Okpoho hụ nọ mụ nwa, nwata-okennyè, hụn jenko d'e gi okpo-igwe kị ndi anị ile. Kani, hụn o gihụ mụpụha nwata-okennyè hụ, wẹ nọ juru ya wu nwata, we ẹ shi ebe Osolobue lẹ ukpo-eze Osolobue rị. ⁶ Ya okpoho hụ nọ gbashi ime atụ d'a nọdị ebèhụ Osolobue kwademe n'ẹ, ebe wẹ k'a nọ lepụ a ẹnya akp'ohin ogun-ẹtọ kwasị nnu-ẹtọ.

⁷ Ya wẹ nọ luma agha elu-igwee, mmọn-ozì wu Maikèlù lẹ ndi mmọn-ozì e sọn n'ẹ nọ lusun Dragonụ hụ agha. Dragonụ lẹ ndi mmọn-ozì ẹ nọ lusun gwari igwe. ⁸ Kani wẹ nọ meri Dragonụ hụ. Anizì nì wẹ ya lẹ ndi mmọn-ozì ẹ nọdì enu-igwee. ⁹ Wẹ nọ tutu Dragonụ uku hụ, agwo mbụ-mbụ hụ w'a kpọ Ekwensu, a kpọzi a Setani. Iya wu onyè hụn e dufie ụwa ile. Wẹ nọ tutu ẹ ye elu-ụwa—Iya lẹ ndi mmọn-ozì ẹ.

¹⁰ M nọ nwan nù olu ohu hannì ime elu-igwee, hụn rị a sị,
“Nzuofuha lẹ ikèn lẹ alì-eze Chuku ẹnyi
lẹ okiki Kraistì, onyè hụ o tumè,
a bīagwo nwan.

Makèni a tutugwo wẹ onyè ahun,
hūn e kpesonmè umunè ẹnyi,
ndi Itu-Kraistì ibe ẹnyi
eka Osolobue ẹnyi uhinhin lẹ efinnai.

¹¹ Kani wẹ nọ gi ẹdeke Nwa-ebulu hụ lẹ oku wẹ gi shian'a ẹri meri ẹ; egheni wẹ isi tuhu okukwe wẹ.

¹² Ya wu, enu-igwee ya ghoghoma nwan;
Iya lẹ ndi bi ime ẹ!
Kani, nsongbu jenko d'a rinì ụwa lẹ ohimin,
makèni Ekwensu e hidanguo d'e kunrun onu.
O gi oken olulu bia—
makèni o maringwo nì ogen ẹ hōdụ ẹkerè!”

Ekwensu E Buhezì Nsongbu E Elu-ụwa

¹³ Ogen Dragonụ hụ gi hūn nì a tutugwo w'a ye elu-ụwa, ọ nọ chuma okpoho hụ mụ nwata-okennyè hụ. ¹⁴ Kani, wẹ nọ ye okpoho hụ nku ebụọ, nku ugón uku—n'ọ gi gha ebe agwo hụ rị fepụ, shi ime atụ, ebe wẹ jenko d'a nọ lepụ a ẹnya [ihien nọkè] ahụ ẹtọ lẹ ifon isin. ¹⁵ Ya agwo hụ, dragonụ hụ, nọ gha onu a hupụha mirin nọ kẹ iyi, n'ọ hukpu okpoho ahun, keni o huru ẹ, ¹⁶ kani alì nọ yenì okpoho hụ eka: alì nọ shiapu onu, luefu mirin hụ Dragonụ hụ gha onu hupụha. ¹⁷ Ya ize okpoho hụ nọ ban Dragonụ hụ, ọ nọ pụ, jenmè d'a lusun umu okpoho hụ agha, ya wu umu a ndi hōdunì; ndi hūn e mesonmè ihien ndi hụ Osolobue ku; ndi hūn a shia nì Jesu ẹri; ndi hūn e kwonkenmè oku Jesu. ¹⁸ Dragonụ hụ nọ turu enu ejan rì mkpenren ohimin.

Isi Nke Mmètọ

Eje-anụ Ebuo Hu

¹ M nọ hūn eje-anụ ohu k'ọ gha ime ohimin pụla. Mpìn iri lẹ isi ẹsa k'ọ nwẹ. Okpu-eze ohu-ohu risonmè elu mpìn ndi hụ. Efan rì ichen-ichen e kutọ Osolobue risonmè elu isi ẹsa hụ. ² Eje-anunì m hūn nọ kẹ Ubidon. Uku alì a nọ kẹ nke eje-anụ w'a kpọ Biè. Onu a nọ kẹ nke Eworo.

Ya Dragon' nọ wẹ ikèn ẹ lẹ ukpo-eze ẹ ye eje-anu hụ, tumè ẹ oken onyè-okiki. ³ Isi eje-anu ahun ohu nọ kẹ isi anụ wẹ gbugu, kani ebèhụ wẹ gi gbu ẹ a laguo. Ihien rì eje-anunì ẹhụ a tūkenmèkè ụwa ile ẹnya—nke wu nì wẹ ile hụ

e sɔn ɛ. ⁴ Wẹ ile nọ femẹ Dragonu hụ makeni iya ye eje-anu hụ ikɛn ahun o gi ki okiki. Wẹ nozi fe eje-anu hụ, a si, “Onye nọ ke eje-anu hụ? Onye k'a saeka lusun ɛ ogun?”

⁵ Wẹ ye eje-anu hụ onu o gi a nyan isi, e kusonme aru. Wẹ nọ ye ɛ oghere kpa ikɛn orogbo ifon ebuo kwasị ogunnai. ⁶ O nọ shiapu onu kutosonme Osolobue, e kuto efan a, e kuto ebe o bi—ya wu, e kuto ndi ile bi elu-igwee. ⁷ Wẹ nozi ni a lusun ndi-nsọ agha, meri we; e wezikwo we ebun ile le ndi ile le asusu ile le ani ile che okpuru ɛ kima. ⁸ Ndi ile bi enu-ua k'e fe ɛ—ya wu onye owule we deleni efan a ime ekukwo nke ndun Nwa-ebulu hụ we gbu ni we d'e gbe iyeto uwa.

⁹ Onye nwon ntin, ya n'o nu.

¹⁰ Onye owule Osolobue si ni we k'a nwunrun a, we k'a nwunrun a; onye owule Osolobue si ni we k'e gi opia-agma gbu ɛ, we k'e gi opia-agma gbu ɛ.

Onwan cho ndidi le okukwe aka ndi nke Osolobue.

¹¹ Ya m nọ hun eje-anu ozo hun gha ime-ua pula. Mpin ebuo k'o nwe rike nwa-ebulu bu o ku ke Dragonu.

¹² Okiki Eje-anu hunni ri a ki wu nke eje-anu nke ibuzo, hun o ye ɛ kidon'ne. O wa a ye uwa le ndi hun bi ime e olu ni we e fe eje-anu nke ibuzo hụ—hun ebe we gi gbu ɛ lagu. ¹³ O gisonme oken orun-atumenya a kpa ikɛn; o meghode okun gha elu-igwee hidan id'anya ihian ile. ¹⁴ O nọ gi orun-atumenya ndini we ye ɛ efe rundonni eje-anu nke ibuzo hụ dufie ndi bi elu-ua; o si we kpu ya wu eje-anu nke ibuzo—hun ahun we be opia-agma isi ohu gbu ɛ—kani o huzi nwan ndun. ¹⁵ Wẹ nọ nizi eje-anu hun-eboni saeka me ihien o me hun ihien ahun we kpu gi ri ndun, kunme umenren—ihien hụ we gi udi eje-anu nke ibuzo hụ kpu, nke wu ni ya wu ihien we kpu node kume oku; ya wu ihien node me we gbu ndi hụ ile ju ni efeko w'a.

¹⁶ Eje-anu hun-eboni nozi me we ye ihian ile ahima aka-nni mobu ezimezi-ihun—ke ndi uku ke ndi nta, ke odafin ke ogbenye, ke igbon ke onye nwon enwen ɛ—¹⁷ nke wu ni onye owule we yeleni ahima hụ a saeka non mobu re ihien owule. Ahima hụ wu efan eje-anu ibuzo hụ mobu ahima hun a nokin enya efan a.

¹⁸ Onwan cho amamihien: onye owule nwon nghota ya gi ɛ gbako ahima eje-anu hụ, makeni ahima ihian ro. Ahima hụ wu isin kwasị ogun-mmeto kwasị nnu*.

Isi Nke Mmeto

Nwa-ebulu Hụ Lẹ ndi Nke E

¹ E lezi m enya, m nọ hun Nwa-ebulu hụ k'o turu elu Ugu Zayonu—ya le madu nnu ogun-mmesato we deye efan a le efan Nedi ɛ ezimezi-ihun we. ² M nọ nuzi olu gha enu-igwee bia. Oluni ri a han ke uzun oken-mirin ri e huni le uzun akpabo hankenmeni. Olu hụ m nu rizi ke ebe ndi a kpo ubo ri a kpo ubo we. ³ Madu nnu ogun-mmesato ahun hụ a bu ebu ohun ihun ukpo hụ le ihien eno hụ ri ndun le ndi-isi hụ. O nwonni onye ozo saeka munrun ebu hụ wezuka madu nnu ogun-mmesato hụ we gha ime uwa gbapuha. ⁴ Ndin wu ndi hụ gileni ikpoho meru enwen we; we wu ikennyē marinleni ikpoho. W'e sɔn Nwa-ebulu hụ ebe owule o jenko. Osolobue le Nwa-ebulu hụ a ghaguo ime ihian ile gbari ndini nọke mkpuru-ibuzo. ⁵ Anutunji we ntu onu we; enwon we ntupo.

* Isi Nke Mmeto:18 “666” ke w'a kpo a Onu-ebo.

Ndị Mmṅ-ozì Ẹtọ Hụ

⁶ M nọzị hụn mmṅ-ozì ọzọ hụn fẹkọ ime enu, ime elu-igwee. O gi ozioma itebite hụn o k'e zi ndi ile bi elu-ṽwa—ya wu, ndi ali ọwule le ebṅ ọwule le ndi a su asusu ọwule le ndi ọwule.

⁷ O nọ gi oken olu si, “Tụ ni egun Osolobue, ọnu e ye e ọgho, make ni ogen o k'e gi kin ikpe e ruguo. Eghẹe, fe ni Onye hụn ke enu-igwee le ṽwa le ohimin le isi-mirin ri ichen-ichen!”

Babilṅ' A Daan!

⁸ Mmṅ-ozì ọzọ, hụn me e ebuo, nọ fūha, a si, “O danguo! Babilṅu uku hụ a danguo! Okpoho hụ hụn me ndi ali ile ra manya a, manya a hụn zeni, manya ughere e!”

Afūfūn Rì E Che Ndị K'a Narin Ahima Eje-anu Hụ

⁹ Mmṅ-ozì ọzọ, hụn me we eto, nọ puha, gi oken olu yiko, “Onye ọwule hụn fe eje-anu hụ le udi a we kpu, narin ahima a ezimezi-ihun mọbu eka we, ¹⁰ jenko d'a razikwo manya hụ zeni, manya iwe-le-ṅuma Osolobue, hụn we gburoleni—hụn we huye ime mkpu iwe-le-ṅuma a. We k'e gi okun le nsin-ṅnya-anwun ye we eje-afūfūn id'ṅnya ndi mmṅ-ozì rì nsọ le id'ṅnya Nwa-ebulu hụ. ¹¹ Enwunrūn okun we gi rì e ye we eje-afūfūn we k'a rì ime e k'a gha a loshi elu jennin ejen. Ke uhinhin ke efinnai, izu-iken arikonj ndi hụ siko d'e fe eje-anu hụ le ihien we kpu ke iya, uwe le onye ọwule narin ahima efan a.”

¹² Onwan cho ndidi eka ndi nsọ, ndi hūn e mesonme ihien Osolobue ku, e kwerikenme ni Jizosi.

¹³ M nọ nū olu gha elu-igwee si, “De onwan: gha ogenni jenne, ngozi jenko d'a rinj ndi hūn k'a nọ ime Di-nwṅni-ṅnyi nwunhūn!”

“Eghẹe, ndi we gozi agozi ke we wu nke-esi! We k'e zu iken ọrun we, make ni ihien we runpuha ri e son we!” Iya ke Mmṅ-nsọ ku.

A Ghori We Mkpuru Uwa Mi

¹⁴ Ya m nọ lee ṅnya, m nọ hūn orukpu ochan. Onye nodi ali elu orukpu hūn nọ ke Nwa nke Ihian. Okpu-eze goru ri a isi. Opija gorini tuni w'a kpo Siku, hūn we gi a gho mkpuru hū a eka. ¹⁵ Mmṅ-ozì ọzọ nọ gha ime Uṅ-nsọ puha, gi oken olu hijenni onye hū nodi elu orukpu, si a, “Gi nwan siku i ghori mkpuru, ni ogen e ruguo w'e gi ghori mkpuru, make ni mkpuru uwa mi a kachanrīguo.”

¹⁶ Ya onye hū hūn nodi enu orukpu nọ fe opia-siku a ye elu ṽwa, ghori mkpuru uwa mi.

¹⁷ Mmṅ-ozì ọzọ nọ gha Uṅ-nsọ hūn ri elu-igwee fūha, ya nwen gizikwo opia-siku tu-nko. ¹⁸ Ya Mmṅ-ozì ọzọ nọ gha ukpo nchuejan puha. Onwan wu mmṅ-ozì hū hūn Osolobue we oku ọwule gbashari okun che okpuru e. O nọ weshi olu elu, hijenni mmṅ-ozì hū gi opia-siku tu-nko, si a, “Gi nwan opia-siku i tu-nko ghori ohio-grepu hūn vaini uwa mi, make ni grepu e a changuo!” ¹⁹ Ya mmṅ-ozì hū nọ fe opia-siku a ye elu-ṽwa, ghori grepu ri ṽwa, tu a ye ebegu hiogbe hūn Osolobue nọ a ghosi iwe-le-ṅuma a—ebegu o nọ a pinpuha manya grepu e. ²⁰ We nọ gha ime obodo hū pu, shi ebegu d'a pinpuha manya grepu hū. Edeke nọ gha ebahū we nọ a pinpuha manya e hupuha. O ru edeke ahun e ru ihian isi-uvun; eshin banye ime e, o ru e ọnu; o d'e huru ihien nọke mai! isen kwasì ọgun-iteni.

Isi Nke Mmisen

Nsongbu Ikpaṽṽun Esa E D'e Bidṅ

¹ Ya m nọ hunzi oken ahunlele ozo pu-ichen ime elu-igwee; onwan a tugenmeke enya: mmọn-ozị ęsa gi eje-afunfun ęsa! Eje-afunfun ęsanı wu ndi ikpazuun. Uwe ke iwe-le-onuma Osolobue k'e gi bi.

² M nọ hun ihien nọ ke ohimin ughegbe we gwagbama ya le okun, hunzi ndi hu meri eje-anu hu le ihien hu we kpu ke ya—le ahima nomba hu hun a nokin enya ęfan a. Ndinı we turu mkpenren ohimin ughegbe hu. We gisonme ubo Osolobue ye we. ³ We hu a bu ębu odibo Osolobue wu Mozizi le ębu Nwa-ebulu hu,

“Euu Chuku Nna,
Onye hun nwon iken ile!
Y'e meke oken ihien le ihien a tu ęnya!
Euu, Eze anı ile le agbo ile!
Iri-ochan le ezioku ke i gi e me ihien i.

⁴ Euu Nna,
onye k'a si n'ọ tukọ egun i,
n'ọ jako ęfan i mma?

Iyü suọ ri nsọ.
Ali ile k'a bia d'e fe i,
makeni y'a hanguo enen
hun ghosj n'i ri-ochan.”

⁵ Onwan e meguu, m nọ hun Ulo-nsọ (Odu-nkwerigbama ahun, Odu Ashia-eri ahun, we nọ e fe ofufe) hun ri elu-igwee. We gunpu a agunpu. ⁶ Ndi mmọn-ozị ęsa hu gi eje-afunfun ęsa hu nọ gha ime Ulo-nsọ puha. We yisonme ękwa line nwunni, hun ri e gbukeni. We ile gisonme ihien goru kenhunme obi we.

⁷ Ime ihien ęno hu ri ndun, ohu nọ ye mmọn-ozị ęsa hu afere ęsa we gi goru mememe. Ihien jun afere ndi hu wu iwe-le-onuma Osolobue, Onye hu ri ndun jennin ejen. ⁸ Enwunrun gha ogho Osolobue le iken e a lofuha nọ jun unọ-nsọ hu; o nwonzini onye saeka banye Ulo-nsọ hu d'e ru ni eje-afunfun ęsa hu mmọn-ozị ęsa hu gi e bi.

Isi Nke Mmisen

Eje-afunfun ęsa Ikpazuun!

¹ Ya m nọ nu ke oken olu gha Ulo-nsọ gwa ndi mmọn-ozị ęsa hu oku, si we, “D'e hu ni iwe-le-onuma Osolobue ri ime afere ęsanı kpu elu-üwa.”

Ete Hun E Shinni, A Turu!

² Ya mmọn-ozị ibuzo nọ jen d'e hu ihien ri ime afere a ye enu-üwa, eje-ete hun e shinni, hun a turunı, nọ jun ndi hu ęhu, ndi ahun bu ahima eje-anu hu le ndi hu fee ihien we kpu ke iya.

Ihien Ile Ri Ohimin A Nwunhun!

³ Mmọn-ozị nke ębuo nọ hu ihien ri ime afere a ye ime ohimin, mirin ri ime ohimin nọ ri ke edeke onye nwunni. Ihien owule ri ndun ime ohimin nọ nwunhun.

Iyi Le Isi-mirin E Hęnin Edeke!

⁴ Mmọn-ozị nke eto e hu ihien ri ime afere a ye ime iyi le isi-mirin risonme üwa, we nọ hęnin edeke.

Osolobue Ri E Ye Afunfun Furuni!

⁵ M nọ nu ke mmọn-ozị mirin ile ri ęka a si, “Euu Onye-nsọ,
onye hun ri kikenı, hun rizikwo mbu.
Ezigbo enen ke y'a han!

Y'a haịn
i gi e yesonmẹ wẹ afunfun ndịni.

⁶ Makeni e gbuguọ wẹ
ndi-nsọ lẹ ndi-amuma,
y'e yeguọ wẹ ẹdeke ra!
Ihiẹn wẹ cho
kẹ wẹ rị nwan a hun!"

⁷ M nọ nụ kẹ ukpo nchụ-ẹjan shiari, si,
"Egheẹ, Osolobue wu Di-nwonn-eyi,
Onye nwon iken ile,
ikpe i ma wẹ hu mma,
ezigbo enen kẹ y'a han!"

Anwun E D'a Magbu We!

⁸ Mmọn-ozì nke ẹnọ nọ hu ihien rị ime afere a kpu ẹnya-anwun, gi ẹ mẹ
anwun ma ihian ọda-oda. ⁹ Ọ makemkẹ wẹ—kani, hun nke w'e gi gbehuto,
mebehi njo, wẹ nọ kpoma Osolobue hun rị e zihẹ afunfun ndini wẹ iyi. E yeni
w'e ogho.

Ishi E Kpumẹ We!

¹⁰ Mmọn-ozì nke isen nọ hu ihien rị ime afere a ye ukpo-eze eje-anu hu, ali-
eze eje-anu hu nọ gba ishi, wẹ nọ tamade ire wẹ * make oken-ufu wẹ rị ime ẹ;
¹¹ wẹ nọ kpoma Chuku rị elu-igwee iyi make ufu lẹ ete rị wẹ ẹhu—egbehutoñi
wẹ obi mēbehi eje-ihien ndi wẹ rị e mē.

Iyi Yufretis' A Tahi, Hērin Uwayal

¹² Mmọn-ozì nke isin e hu ihien rị ime afere a ye iyi uku hu wu Yufretisi,
mirin ẹ nọ tahi, gi beyeni ndi-nze jenkọ d'a gha azuun ọwua-ẹnya-anwun bia
uzo.

Eje-mmọn Ẹto Hun E Dufie Ndi-nze!

¹³ M nọ hun eje-mmọn ẹto risonmẹ kẹ ẹwo kẹ wẹ gha onu Dragonu, onu
eje-anu hu, lẹ onu onye amuma-ntu hu puła. ¹⁴ Ndinì wu eje-mmọn ndi a
runsonmẹ ọrụn-atumēnya rị ichen-ichen, uwe e jen d'a kpogbama ndi-nze ile rị
uwa make agha wẹ jenkọ d'a lu Uhuohin nke Osolobue, Onye hun nwon iken
ile.

¹⁵ (Jesu si, "Lee ẹ! M jenkọ d'a bia idumuzi noke ohin. Ngozi jenkọ d'a rinì
onye ọwule k'a munrun ẹnya, e che, amangbe w'a tonarin a ẹkwa a, amangbe
ọ gba ọto a ghahunmẹ, a hun wẹ ihien ifenren ẹ")

¹⁶ Eje-mmọn ẹto hu nọ kpokwama ndi-nze, wẹ ile nọ zu ebẹhu w'a kpo
'Amagidonu. 'Amagidonu kẹ w'a kpo a onu Hibru†.

Ali-omahihie Jogu Enwen E!

¹⁷ Mmọn-ozì nke esa e hu ihien rị ime afere a ye ime ufere, oken olu nọ gha
ukpo-eze hu, ime Ulo-nsọ, si,
"O guguo!"

¹⁸ Amuma nọ besonmẹ, mirin nọ densonmẹ, akpabo nọ hansonmẹ, ali
nọ mahihie ọda-oda. Udi ali omahihieni e metuni kete w'e bimele uwa; ọ
mahihiekemkẹ! ¹⁹ Obodo uku hu nọ kebe uzo ẹto; obodo shia ẹto hun
risonmẹ ali ile nọ tikpochanrin. Osolobue a nyanhan Babilon' uku hu, ọ nọ
we mkpu-manyā iwe-lẹ-onuma a ye ẹ ra. ²⁰ Ali ile mirin nohunmẹ e fopu;
ahunzikwonì wẹ ugu ọwule. ²¹ Eregede ẹkwan-igwee nyinhan kẹ ẹkpa simenti hu

* **Isi Nke Mmisin:10** "tama nkwenren-eze"
ro, hun wu "Ugu Magidon".

† **Isi Nke Mmisin:16** I kpochanrin a, "Ha-magidonu"

a gha elu igwere a dankwasị ihian—d'e ru nị a buma wẹ Osolobue onu make afunfun hun ekwan-igwee hu ri a dannị ri e buhe ni we. Afunfun hu a jokemkeke njo!

Isi Nke Mm̄esa

Oken Igbaraja Hu Le Eje-anu Hu

¹ Ya mm̄on-ozì ohu ime wẹ ẹsa hu gi afere no bia d'e kunrun m, si m, “Bia, nị m ghosị i ikpe-omuma le afunfun jenko d'a rinị oken igbaraja hu hun nodi ali enu iyi bu oda; ² oken igbaraja hu ya le ndi-nze uwa wi me mgba, hun mgba a wẹ me tugbariguu ndi bi elu-ua leke manya.” ³ Ya mm̄on-ozì hu no buru m ime mm̄on shi ime atu, m no hun okpoho nodi ani elu eje-anu e nwun ufie-ufie. Wẹ dejun eje-anu hu ẹfan ichen-ichen hun e kutọ Osolobue ẹhu. Isi ẹsa le mpin iri ke eje-anu hu nwe.

⁴ Okpoho hu yi ewuru nanran oda-oda hun e nwun ufie-roni, ufie-roni le ufie-ufie. O yi ihien-mma ri ichen-ichen: ke goru ke ejije le ihien-mma ndi ozo—ke ihien mma wẹ gi omuma hun a koni meme. O gizi mkpu wẹ gi goru meme ẹka. Ihien runi le ihien ru unyin ya le igbaraja wi jun mkpu hu. ⁵ O nwe ẹfan wẹ de ye ezimezi-ihun e. Ali ẹfan ahun e mife. ẹfan hu wu:

“Babilon' Uku, Nne Ndi-igbaraja Le Ihien Ile Runi Ri Ime Uwa.”

⁶ M no hun a ni edeke okpoho hu ra, edeke ndi-nso le ndi wẹ gbu make eri we shia ni Jizosi, ri a tu a ke manya.

Ogen m gi hun a, o tukemme m ẹnya!

⁷ Kani, mm̄on-ozì hu no si m, “K'o ri a tuni i ẹnya? M k'a kowa ni ihien okpohoni le eje-anu isi ẹsa le mpin iri hu bu n'e wu.

⁸ Eje-anu hu i hun te ri ari mbu, bu o rizi a nwan—kani, o d'a gha ime ejemgbugbu hu migbu enwen e puha. O puhaguu, o k'a la ntikpo. Mgbe ndi hodu enu-ua—ndi ahun ile we deyeleni ẹfan wẹ ime ehuhuo nke ndun ni Osolobue d'e gbe iyeto uwa—k'e gi hun ke eje-anu hu puhazi, o k'a tu wẹ ẹnya, makeni o te ri ari, bu o rizi a nwan, kani o lalazi alala.

⁹ Onwan cho amamihien le nghota.

Isi ẹsa hu wu ugu ẹsa okpoho hu nodi elu wẹ; wẹ wuzikwo ndi-nze ẹsa. ¹⁰ Ime ndi-nze ẹsa hu, isen a danguo; ohu ri nwan a ki; ozo ri n'a e ke bia. Kani, o bia, o k'a tohu ekere suo.

¹¹ O me nke eje-anu hu hun ri mbu bu o rizi a nwan, iya wu eze hun k'e me wẹ ndi-nze ẹsato, bu onye ohu ime wẹ ẹsa ro—makeni o k'a kizi. Kani, ogen o k'e gi fuhazi, o k'a lazikwo ntikpo.

¹² Mpin iri hu i hun wu ndi-nze iri hun wẹ keleni kin eze. Kani wẹ k'e kin wẹ eze, a ki wẹ ekere suo, mgbahunme okuloku ohu, uwe le eje-anu hu. ¹³ Ihien ohu ke wẹ iri bu obi—wẹ iri k'e kwerigbama, wẹ okiki wẹ ye eje-anu hu n'o kima. ¹⁴ Wẹ k'a luson Nwa-ebulu hu agha, kani, Nwa-ebulu hu k'e meri wẹ, makeni iya wu Nna ndi-nna le Eze ndi-nze, makeni ndi ya le wẹ wi wuzikwo ndi *Chuku* kpo, ndi o hori ahori, ndi wẹ gi e don ẹnya.”

¹⁵ Mm̄on-ozì hu nozi si m, “Miri ndi hu i hun, hun igbaraja hu nodi ali elu wẹ wu ndi ri ichen-ichen, igunrun ihian ri ichen-ichen, ali ri ichen-ichen le asusu ri ichen-ichen.”

¹⁶ “Nke mpin iri hu i hun, ize igbaraja hu k'a ban uwe le eje-anu hu; wẹ k'e ti e iwi—napuchanrin a ihien owule—gbari a oto, ripu uru-ehu a, kpo a okun. ¹⁷ Makeni, Osolobue e buguo ihien o cho n'o me che wẹ ime obi, keni wẹ me e, ghahani ikwerigbama wechanrin ani-eze wẹ le okiki wẹ ye eje-anu kima, d'e ru ogen oku Osolobue e gi mezuchanrin.”

18 “Nke Okpoho hụ ị hụn, ịya wụ obodo uku hụ hụn a kịchanrịn ndị-nze rị uwa.”

Isi Nke Mmēsatọ

Babilon' A Daan!

1 Onwan e meguu, m nọ hụn mmọn-ozị ozo k'ọ gha elu-igwee hidanla. Mmọn-ozị hụ nwọn ikẹn o gi e me ihien bu oda; o banhan, uwa ile nọ nwun make ogho ri a ehụ hụn rị e ti ke ukpe. 2 O nọ gi oken olu si,

“O danguo! Babilonu uku a danguo! O wuruole ebe eje-mmọn rị ichen-ichen bi; ebe mmọn owule runi bi; ebe nnunu owule runi bi; [ebe anu owule runi, hụn e ze ize bi]. 3 Make ni, ndi ani ile a raole manya a; o tugbuguo we—manya a hụn wu ughere le ihien-olila-enya. Ndi-nze rị uwa e meguo mgba a. Ndi-afia uwa e giguo aku-le-uba a gha obibi ehụ-ufu le eje-obibi e henrinsomme ndi-idafin.”

4 Ya m nọ nụ ke olu ozo gha elu-igwee si,

“Ndi nke m, gha ni ime e puha, amamgbe unu e bu eka che ime njo a, amamgbe unu e son e narin afunfun rini n'a; 5 make ni, enumenu njo a e ruguo enu-igwee; Osolobue a nyanhanguo njo a.”

6 “Me e ihien o me ndi-ozo! Megwari a ya uzo ebuo! Gbaye e manya k'o don gbaye ndi ozo—y'a gbayedede e ya uzo ebuo! 7 Ye e afunfun le ekwan hūn han ke ogho o ye enwen e le obibi ehụ-ufu o bi.

Ebe o me ni o si enwen e, ‘Mme ri a ki, mme wu eze-okpoho; di anwunnahinni m, ihien-ekwan emeko m!’ 8 Ya wu, afunfun ile rini n'a k'e gi enya-anwun akp'ohin ohu bichanrin—ke onwun, ke ihien-ekwan, ke unwun. We k'a kpo a okun. Eghere, make ni Chuku-Nna, hūn rị a ma a ikpe wu diken.”

9 Ndi-nze rị uwa hūn meguu mgba a, son e bi obibi ehụ-ufu, k'a kwan n'a ekwan, gon'e—ogen w'e gi hūn enwunrun okun we kpo a. 10 Egun afunfun o ri ime e aniko we nokunme e. We k'e turu ebe teni, a si,

“Lee o! Lee o!

Lede obodo uku hū-o!

Obodo uku wu Babilonu!

Afunfun we ye e e gi ekerere ogen suo,

mgbahunme okuloku ohu,

bichanrin!”

11 Ndi-afia uwa k'a gha a kwan n'a ekwan, sukuru, make ni o nwonzini onye e nonnarin we ibu-afia we— 12 goru, ola (siva), ejije le ihien-mma ndi ozo le omuma ndi akoni w'a cho a cho we gizi a cho ihien mma; ekwa line, ekwa popu nanranni, ekwa Siki le ekwa ufie; udi osisi ile e shin ohunma le ihien ile rị ichen-ichen we gi aivri wu eze-enyi mememe; udi ihien owule we gi osisi sitron hūn a nanranni le igwe bronzu le igwe mmaka le mabulu mememe; 13 sinamonu le ihien ndi ozo ihien-oriri gi a suo; nsensi le maa le Frankisensi; manya, ude-olivu, oka we gwe nanranni le oka-witi; efin, atunrun, eshin le ugbo-anyinyan; igbon le ude-ndun ihian.

14 Ndi-afia hū k'a si a,

“Ihien ile rị mma rị a nagbu i enya a nahinguo i! Ihien ile ehụ gi e fu i le ogho i ile e hunahinguo i! Y'a hunkozi we jenrin ejen!”

15 Ndi hūn a zu afia ihien ndini, hūn gi afia uwe le ya a zu hi odafin k'e turu ebe teni a kwan ekwan—egun afunfun o ri ime e aniko we nokunme e—we k'a kwan ekwan, e goo, a si,

16 “Lee o! Lee o! Lee obodo uku hū, hūn yi ekwa line nanranni le ekwa popu nanranni le ekwa ufie, hūn yi ihien-mma nanranni jun ehū—ke goru ke ejije le

ihien mma ndi ozọ wẹ gi omuma a koni mememe! ¹⁷ Aku-*le-uba* hu ile e gigo nwan ekere ogen sọ, mgbahunme okuloku ohu, lachanrin iwi!”

Ndi-isi ugbo-mirin ile le ndi ile e gi ugbo-mirin e jen le ndi a run ime ugbo-mirin le ndi owule e gi ugbo-mirin a zu afia, no turu ebe teni, ¹⁸ e yi oro—ogen we gi hun enwunrun wẹ gi kpo a okun—a si,

“Elee obodo no ke obodo ukuni?”

¹⁹ A buo wẹ uzunzun ye isi, a kwan, e goo—a si,

“Lee-o! Lee-o! Ledẹ Obodo uku hu ndi ile nwon ugbo-mirin ime ohimin gi aku-*le-uba* a hi odafin! E gi wẹ nwan ekere ogen, mgbahunme okuloku ohu, tikpofu a!”

²⁰ Ewu elu-igwee, ghoghoma n'o dango! Unu ndi-nsọ le ndi-ozu pu-ichẹn le ndi-amuma, ghoghoma ni n'o dango! Makeni, Osolobue e gigo ufiri onu ma a ikpe!

²¹ Ya mmon-ozu ohu kin-akwanran oda-oda no buru olo hi-ogbe, tu a ye ime ohimin, si,

“Enina ke wẹ jenkọ d'e gi gi eka-iken tu obodo uku hu wu Babilonu ye ali; ahunkozi w'a!”

²² “Anukozi wẹ olu ndi-ubo le olu ndi oku-ebu le oku-ekpiri le oku-opi ime i; ahunkozi wẹ onye orun-nka owule ime i;

anukozi wẹ ukwere olo ime i;

²³ ukpe-eka enwunkozi ime i;

anukozi wẹ olu ighoghọ ndi ri a gba ehuhuo ime i.

Onwan k'e me makeni ndi-afia i gi ndi-uku uwa wẹ wu wiwi ihien, o k'e me makeni y'e gigo eje-iken i me ndi ali ile ke i me wẹ, dufiechanrin wẹ.

²⁴ Eka a ke wẹ nozi hun edeke ndi-amuma le ndi-nsọ le ndi ile wẹ gbu ime uwa.”

Isi Nke Mmiteneji

A Ghoghoma Wẹ Elu-igwee

¹ Onwan e meguu, m no nu oken uzun ime elu-igwee, hun no ke olu igunrun hi-ogbe; wẹ hu a si, “Ija-mma ya rinj Osolobue! Nzuopuha le ogho le icken wu nke Osolobue enyi!— ² makeni ezioku k'o gi a han enen; o han ezigbo enen. O maguo oken igbaraja hu ikpe, igbaraja hu gi ughere e meru uwa. Osolobue e yegu a afunfun make edeke ndi idibo Osolobue o gbu, gi megwarj a ihien o me we.” ³ Wẹ no siji, “Ija-mma ya rinj Osolobue! Enwunrun okun wẹ kpo igbaraja ahun hu a loshi enu jenrin ejen!”

⁴ Ndi-isi eno kwasj ogun hu le ihien eno hu ri ndun no dan ali, fe Osolobue hun nodi ani elu ukpo-eze hu, si, “Ise! Ja ni Osolobue mma (Aliluya*).”

Oriri-agbamehuhuo Nwa-ebulu Hu

⁵ Olu no gha ukpo hu si, “Ja ni Chuku enyi mma, unu ndi idibo e le ndi ile a tu egun e—ke ndi uku ke ndi nta!”

⁶ Ya m no nu oken olu hun no ke olu igunrun hi-ogbe mobu oken mirin ri e huni le oken akpabo. Olu hu ri a si,

“Ija-mma ya ri ni Osolobue—

Aliluya! Makeni Di-nwonni-enyi wu Osolobue enyi, onye hun nwe icken ile, ri a ki!

* **Isi Nke Mmiteneji:4** “Aliluya” wuzi “Ja ni Osolobue mma!”

⁷ Nì ẹnyì ghoghoma nì, nì ẹnyì ñanma nì; nì ẹnyì yemẹ ẹ ogho, makẹni agbamehuhuo Nwa-ebulu hu e ruguo; nwa-agboo o k'a lu a kwademeguo enwen ẹ.

⁸ A ñiguo wẹ nwa-agboo hu yiri ẹkwa line ñanranni, hun ri e gbukeni, hun nwonleni nkaru—"makẹni ẹkwa line hu ri a ghosì orun oma ndi nke Osolobue run.

⁹ Mmon-ozì hu no si m detu onwan:

"Ngozi a rikakwo ni ndi hu wẹ kpọ oriri agbamehuhuo Nwa-ebulu hu."

O nozi si m, "Ihienni wu oku Osolobue nke-esi."

¹⁰ Ya m no dan ali uku a, keni m fe ẹ, kani o no si m, "Emekwole a! M wuhu odibo rike yu le umune i ndi kwondon oku Jesu. Fee Osolobue! Makẹni, ihien Jesu ku, iya wu ali ihien ile ndi-amuma ku."

Onye Hun Nyinko Eshin Ochan

¹¹ Ya m no hun ke elu-igwee kpupu, a hun m eshin ochan ebegu; efan onye ri e nyinn'e wu "Onye-wẹ-gi-don-nya le Ezioku."

O han enen zinrinni, a lu agha zinrinni.

¹² Enya a hu e nwun ke ire-okun. Okpu-eze bu oda ri a isi. O nwonzikwo efan we de ede hun o me ni o nwonni onye marin n'a wezuka ya le enwen ẹ. ¹³ O yi ewuru we yoye ime edeke. Efan we gi marin a wu Oku Osolobue. ¹⁴ Ndi-agma enu-igwee ile nyinko eshin ochan sonko a. Ewuru we wu ezigbo line ochan, hun nwonleni nkaru. ¹⁵ Opia-agma tuni gha a onu suepuha, hun o jenko d'e gi meri ndi ali ile. O jenko d'e gi okpo-igwe ki we. O k'a zokpukpo we ke ihian don a zo akpuru vaiji: ebegu Onye ahun nwon iken ile wu Osolobue no a ghosì oken iwe-le-onuma-a k'o k'a no zo we. ¹⁶ Nzere we deye elu ewuru ẹ le ogbodogbo a wu

"Eze ndi-nze le Nna ndi-nna."

Jizosi E Meri Eje-anu Hu Le Onye Amuma-ntu Hu

¹⁷ Ya m no hun mmon-ozì ohu k'o turu enya-anwun, o no gi oken olu kpọ nnunu ile e fe elu-igwere oku, si we, "Bia ni-o! Gbakikome ni d'e ri oriri uku Osolobue kpọ-o! ¹⁸ D'e ri ni anu ndi-nze le ndi-ndu-agma uku le ndi-uku; anu eshin le ndi te ri e nyinni we; anu ihian ile—ke ndi nwon enwen we-o ke igbon-o; ke ndi uku-o ke ndi nta-o!"

¹⁹ M no nwan hun eje-anu hu le ndi-nze uwa le ndi-agma we ebe we gbakikome ni we d'a luson onye hun ri e nyin eshin hu le ndi-agma a ogun.

²⁰ Kani we no nwundon eje-anu hu, ya le onye amuma-ntu ahun te ri a rundon ni eje-anu hu orun-atumanya—hun gi orun-atumanya ndi hu dufie ndi hun narin ahima eje-anu hu le ndi hun fe ihien we gi udi a kpu. We no tu we egbu ebe we ri ndun ye ime omi ahun okun ri, hun okun a gi nsin-nya-anwun a dun.

²¹ We no gi opia-agma onye hun ri e nyin eshin ochan gbupu ndi hoduni—opia-agma hu gha onu a apuha; nnunu ile no gi anu we rijuncharin efo, righafe oken.

Isi Nke Ogun

Ahua Ogun-iri Kwasi Nnunaì Hu

¹ Ya m no hun mmon-ozì ohu k'o gha elu-igwee hidanla, o gi ishanhan eje-mgbugbu hu migbu enwen ẹ le egan hi-ogbe. ² O no nwundon dragonu hu, agwo mbu-mbu hu wu Ekwensu, hun wuzikwo Setani, ken ẹ egbun jenko d'a to ahua ogun-iri kwasi nnunaì, hun wu ahua nnu-uku; ³ o no tu a ye ime eje-mgbugbu hu migbu enwen ẹ, kpokin eje-mgbugbu hu, fidon ẹ—amamge o

dufiezi ndị anị rị ichen-ichen. Wę k'e dõnmę ę ebęhụ d'e ru ni ahụa ogun-iri kwasị nnunai hụ e zu. Ohun meguu, wę k'a hatuziriri a ękere ogen.

⁴ Ya m nọ hunsõnmę ukpo-eze; wę nọ tumę ndi hũn nõdisõnmę anị enu wę ndi k'a han enen. M nọ hunzikwõ umę-ndũn ndi hũ wę gi ifiri ęri wę shia ni Jizosị le ifiri oku Osolobue befụ isi. Ndinị ju ni efeko wę eje-anu hũ mobu ihien hũ wę gi udi a kpõ, juzi ni anarinkõ wę ahima eje-anu hũ ezimezi-ihun wę mobu ęka wę. Wę nọ nwan gha õnwũn lihi, rizi ndũn, sõn Kraistị ki ahụa ogun-iri kwasị nnunai hũ, ahụa nnũ-uku. ⁵ (Ndi ozo nwũnni aghanị õnwũn lihi d'e ru mgbe ahụa ogun-iri kwasị nnunai ahũn gi zugũ.) Owan wũ igha-õnwũn-lihi nke ibuzõ.

⁶ Onye wę gozi agõzi le onye rị nsõ ke onye owule k'a rị ndi k'a gha õnwũn lihi nke ibuzõni wũ. Owan nke ębuõ enwõn iken ebe ndinị rị—anwũnkõ wę õnwũn nke ębuõ. Kama, wę k'a wũ ndi nchũ-ęjan Osolobue le Kraistị. Wę k'e sõn Kraistị ki ahụa ogun-iri kwasị nnunai.

Nke Ekwensu A Guu!

⁷ Ahụa ogun-iri kwasị nnunai hũ zugũ, a topu wę Ekwensu, gha ime ngan o rị wepuha a. ⁸ O k'a pu d'e dufie anị ndi risõnmę ebamin-ęno uwa, Gõgu le Magõgu ke w'a kpõ wę. O k'e wegama wę d'a lu agha. E bukenmekę wę oda: wę nọ ke ęjan rị ohimin. ⁹ Wę nọ ghakwõri ebe wę rị fetu alị ichen-ichen rị elu-
uwa* bja d'e fihunmę ebe ahũn ndi nke Osolobue rị (agõ wę) le obodo ahũn rị Osolobue obi; kanị, okun nọ gha enu-igwee hidan, bu wę ile ri.

¹⁰ Wę nọ tu Ekwensu hũn dufieni wę ye omi okun le nsin-ęnya-anwũn hũ—ebęhụ eje-anu hũ le onye amũma-ntu hũ rị. Wę k'e ye wę afunfun uhinhin le efinnai jenrin ejen.

Okinkin-ikpe Ikpaũũn

¹¹ Ya m nọ hũn ukpo ochan ohu hi-ogbe le onye hũn nõdi alị elu ę. Uwa le elu-igwere nọ gha ebe o rị gbaful, o nwõnzini ebe wę k'a nõdi. ¹² M nọ hũn ndi nwũnni ke wę turu ihun ukpo-eze hũ—ke ndi-uku ke ndi-nta. E kpupusõnmę wę ęhũhũ bu oda; ya wę nõzi kpupu ęhũhũ ozo, hũn wũ ękukwõ nke ndũn. Wę nọ gi ihien onye-onye mę kin ndi hũn nwũnni ikpe—ke wę dõn detosõnmę wę ime ęhũhũ ndi hũ.

¹³ Ohimin nọ wepuha ndi-nwũnni rị ime ę, Owan le Alı-mmõn nọ wepuhazikwõ ndi-nwũnni rị ime wę. Wę nọ gi ihien onye-onye mę kin ę ikpe.

¹⁴ Ya wę nọ tu Owan le Alı-mmõn ye ime omi-okun hũ.

Omi okunni wũ õnwũn nke ębuõ. ¹⁵ Onye owule wę hũnlęni ęfan a ime ękukwõ nke ndũn, a tu wę onye hũ ye ime omi-okun hũ.

Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

Elu-igwee Ohun Le Elu-ũwa Ohun

¹ Ya m nọ hũn elu-igwee ohun le enu-ũwa ohun, makeni elu-igwee ibuzõ le elu-ũwa ibuzõ a laguõ. Ohimin arizi a.

Jerusalem' Ohun

² M nọ hũn obodo-nsõ hũ, Jerusalem' ohun hũ, k'o gha enu-igwee hidanla, Osolobue zihę ę. O rị ke nwa-agbõõ wę chõguu mma, hũn rị e che di ę. ³ M nọ nũ oken olu gha ebe ukpo-eze hũ rị a sị,

"Lee ę, ebe-obibi Osolobue a bjaõgu ime igunrun ihian; o k'e bi ime igunrun wę. Wę k'e fee ę ni uwe wũ ndi nke ę; [Osolobue k'e mę wę ni ya wũ Osolobue

* **Isi Nke Ogun:9** ledele Habakoku 1.6

wè]—Osolobuè lè enwèn è k'a nọyeni wè. ⁴ O k'e finchanpuchanrìn wè ẹnya-mirin ọwulè rì wè ẹnya. Ọnwun arikọzi; kẹ ihien ẹnya-mirin kẹ ẹkwan kẹ ufù arikọzi—makèni ihien akan a ghafeguo.”

⁵ Onyè hụ nọdì anì elu ukpo-eze hụ nọ sị,

“Lee è! M rì e kedonzi ihien ile!”

O nọ sịzi, “Detu ihienni, makèni oku ndinì wụ ezioku lè oku furu wè gi e don ẹnya.”

⁶ Ya ọ nọ sị m, “O meguo! Mmè wụ Ibufo lè Ikpazuun, Mbidon lè Ogugu. Onyè ọwulè egun-mirin rì a gun, m k'a gha isi-mirin hụ mirin e ye ndun gha e hupuha ye e mirin ofe. ⁷ Ndi hun merini k'e nwehen ihien ndinì m k'e ye. M k'a wuru Osolobuè wè, a wuru wè umu m.

⁸ Kanì, nke ndi a tu egun lè ndi-kwerileni lè ndi runi; ndi-izighe lè ndi-ughere; ndi ile e bu-nshin lè ndi gi iken eje-mmøn a run; ndi a ru mmøn lè ndi-ntu ile —wè ile shiko d'a rì ime omi okun lè nsin-ẹnya-anwun hụ, hun wụ onwun nke ebuo.”

Jerusalem Ohun Hu

⁹ Ya mmøn-ozì ohu ime wè esa hụ te bu afere afunfun ikpazuun esa nọ bia d'a sị m, “Bia, m k'a ghosi ì onyè hụ ya lè Nwa-ebulu hụ jenko d'a gba ehuhuo, nwnyè Nwa-ebulu hụ.” ¹⁰ O nọ buru m ime-mmøn shi enu ugu ohu, oken-ugu, hun jen elu oda-oda; ọ nọ ghosi m obodo-nso hụ wụ Jerusalem k'o gha elu-igwee hidanla, Osolobuè zihè e. ¹¹ Ogho Osolobuè rì a ehụ, ọ hụ e be nwanran-nwanran kẹ ihien-mma ndi ahun a kokenmeni, lẹkẹ akpuru Jaspà; ọ hụ e nwun zaj. ¹² Mgbon è hi-ogbe, jen elu oda-oda. Onu-mgbon mmèbuo k'o nwe; mmøn-ozì ohu-ohu turusonmè onu-mgbon ndi hụ. Wè deye efan ikpun-ulo mmèbuo rì Izrelu ohu-ohu onu-mgbon ndi hụ. ¹³ Onu-mgbon eto-eto risonmè è ebamin eno—eto rì ibeka ọwụwa-ẹnya-anwun, eto rì ibeka ugu, eto rì ibeka ndidan-mirin, eto rì ibeka ndidan ẹnya-anwun. ¹⁴ Mgbon anì hụ nwon omuma mmèbuo gin'è nọkè iyeto. Wè deyesonmè efan ndi-ozì pu-ichen mmèbuo Nwa-ebulu hụ enu wè.

¹⁵ Mmøn-ozì hụ gwa m oku gi mkpinsin goru wè gi a ma ihien, hun o k'e gi ma obodo hụ lè onu-mgbon ndi rin'a lè mgbon è. ¹⁶ Obodo hụ nwe azuun eno. Azuun eno ahun wuchanrin ahanmahan—ya wụ, k'o suehan k'o shahan.

O nọ gi mkpinsin a ma obodo hụ. *stadiõn* nnu-uku mmèbuo ro (ya wụ ihien nọkè maiì ogun-mmitemeni kwasì nnu-eto). K'o suehan lè k'o shahan lè k'o jehnan elu wuchanrin ahanmahan. ¹⁷ O nozi ma kẹ mgbon è shahan: gha mkpo-eka d'e ru onu-eka mmèbuo-uzo-mmèbuo (kubiti eno kwasì ogun-esa) k'o wụ—kẹ ihian don a ma ihien. Ihien mmøn-ozì hụ gi ma a hanhù kẹ hun ihian gi a ma ihien.

¹⁸ Omuma a koni w'a kpo Jaspà kẹ wè gi tun mgbon hụ; goru wè gwagbameleni ya lè ihien ọwulè kẹ wè gi tun obodo hụ; o nwun zaj kẹ ughegbe.

¹⁹ Wè gi udi ihien-mma ile rì ichen-ichen rì mkpa chosonmè omuma ndi hụ gi mgbon hụ nọkè iyeto mma. Nke ibuzo wụ Jaspà; hun mè è ebuo wụ Safè; hun mè wè eto wụ ageti. Hun mè wè eno wụ emaradi; ²⁰ hun mè wè isen wụ onisi; hun mè wè isin wụ kaneliani. Hun mè wè esa wụ kraisolaiti; hun mè wè esato wụ berilu; hun mè wè itenei wụ topazi. Hun mè wè iri wụ kraiosopresi; hun mè wè mmanai wụ jasinti; hun mè wè mmèbuo wụ ametisi. ²¹ Omuma pu-ichen a koni hun wè gi tusonmè onu-mgbon mmèbuo hụ risonmè udi ichen-ichen. Onu-mgbon ọwulè ime wè wụ ogbe omuma pu-ichen ohu—omuma ndi hụ w'a cho acho wè gi a cho ihien mma. Goru wè gwaleni kẹ wè gi memè uzo uwaya-kanì hun rì ime obodo hụ: o nwunchanrin zaj kẹ ughegbe!

²² Ahunni m uno-nso owule ime obodo hu—makeni Osolobue hun wu Di-nwonni-enyi, Onye hun nwon iken ile, le Nwa-ebulu hu wu Ulo-nso obodo hu.

²³ Obodo hu achodeni enya-anwun mobu ifon hun k'e ye e ukpe, makeni ogho Osolobue wu ukpe e, Nwa-ebulu hu wu ukpe-eka a.

²⁴ Ukpe obodo hu ke ndi ani ichen-ichen k'e gi bi. Ndi-nze uwa k'e webanhan ogho we ime Obodo hu.

²⁵ Agunmakọ we onu-mgbon obodo hu ebe eki ri elu, bu uhinhin ariko ebehu. Ya wu, agunmakọ w'a ke uhuhin han.

²⁶ We k'e webanhan ogho ali ichen-ichen le aku-le-uba we ime e. ²⁷ Kani, o nwonni ihien owule rileni ochan mobu onye owule hun e me ihien runi enya Osolobue mobu ihien owule ya le ntu wi k'a banyen'e. Ndi we de efan we ime ekukwo nke ndun Nwa-ebulu hu, uwe suo k'a banye e.

Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

Iyi Hu Hun Mirin E E Ye Ndun

¹ Mmon-ozì hu no ghosj m iyi ahun mirin e e ye ndun; o gha ukpo Osolobue le Nwa-ebulu hu hula; o nwun zai ke ughegbe. ² O hukọ ahanmahan uzo uwaya-kani ri ime obodo hu. Osisi ahun hun e ye ndun risonme iyi hu azunni le azunni. Osisi hu a mi udi mkpuru mmebuo ahua. Ifon-ifon ke o gi a mi mkpuru. We gi ehuhua a a zuo ndi ani ile oria.

³ Ahunkozì we ihien we bu onu. Kama, ukpo-eze Osolobue le Nwa-ebulu hu k'a ri ime e, ndi-idibo e k'a ri e fe e. ⁴ We k'a gha a hun ihun e; efan a k'a ri we ezimezi-ihun. ⁵ Ohiji agbakozì; achokozì we ukpe-eka mobu ukpe enya-anwun w'e gi legha uzo, makeni Osolobue hun wu Di-nwonni-enyi jenkọ d'a wu ukpe we. We k'a ki jenrin ejen.

Obibia Jesu

⁶ Mmon-ozì hu no si m, “Oku ndini wu ezioku, we furu w'e gi don enya—makeni Onye-nwonni-enyi, Chuku hun a gwa mmon ri ime ndi-amuma ihien hu ndi-amuma e ku, iya zihę nwan mmon-ozì e d'a ghosj ndi-idibo e ihien ndi hun o meni we k'e meriri egwa.”

⁷ Jesu si,

“Lee e, m lala egwa!

Ngosi rini onye k'e me

ihien amuma ri ime ehuhoni ku!”

⁸ Mme wu Jonu, mme gi ntin m nu ihien ndini, gi enya hun we. Ogen m gi nuguu we, hinguu we, m no dannj mmon-ozì hu ghosj ni m we ali—ni m fe e. ⁹ Kani o si m, “Emekwole a! M wu odibo ibe i—iyu le umune i ndi-amuma le ndi hun e mesonme ihien ndi hu ehuhoni ku. Fee Osolobue!”

¹⁰ O nozi si m, “Ezumele ihien ndi we ku ime amuma ri ehuhoni, makeni, ogen we k'e gi me ri nsue. ¹¹ Onye e me njo ya mesonme; onye e bi obibi ru unyin ya bisonme; onye ri ochan ya risonme; onye ri nso ya risonme.”

¹² Jesu si, “Gon ni ntin, m lala egwa! Ugwo-orun m jenkọ a ku ri m eka. M k'a ku onye owule ugwo k'o don run. ¹³ Mme wu Afa le Omega, Ibuo le Ikpazun, Mbidon le Ogugu.”

¹⁴ Ngozi rini ndi hu k'a su ekwa we, keni we ni we d'e ri mkpuru osisi ahun e ye ndun, keni we ni we gha onu-mgbon hu banye ime obodo hu. ¹⁵ Makeni, ndi hu e bi ke nkite, ndi a ru-a-mmon, ndi e bu nshi le ndi gi iken eje-mmon a run, ndi-ughere, ndi-izighe, ndi a ru-a mmon le onye owule ntu a suo le onye owule e me ihien ya le ntu wi abanyeko obodo hu.

16 “Mmẹ wu Jesu zi mmọn-ozị m ozini d'e zi unu, keni o rusonmẹ uka ichen-ichen aka. Mmẹ wu mkpogun ahun Defidi gha suepuha; m ghazikwo ehụ Defidi puha. Mmẹ wu kokise utuntun hu hun e keni.”

17 Mmọn-nsọ le okpoho hu 'ya le Jesu jenko d'a gba ehuhuo ri a si,
“Bia!”

Onye owule hun nuni ya sizi,

“Bia!”

Onye owule egun-mirin ri a gun ya bia! Onye owule choni, ya weri mirin hun e ye ndun, ya weri e ofe ra.

Eka-ntin!

18 M ri a gwakwo onye owule nu ihien ndi we ku ime amuma ri ekukwoni ni onye owule becheni ni we, Osolobue k'e beche n'e afunfun ndi hu we ku oku we ime ehuhoni; 19 onye owule wepu ihien ime we, Osolobue k'e wefu ihien run'e ime osisi hu e ye ndun le obodo-nsọ hu we kusonmẹ oku we ime ehuhoni.

Mmekin

20 Onye hun ku ihien ndini, hun gi we shia eri, si,
“Eghe, m lala egwa!”

Isese! Onye-nwonna-enyi wu Jesu, bia!

21 Efo ma Onye-nwonna-enyi wu Jesu ya rini ihian ile.